

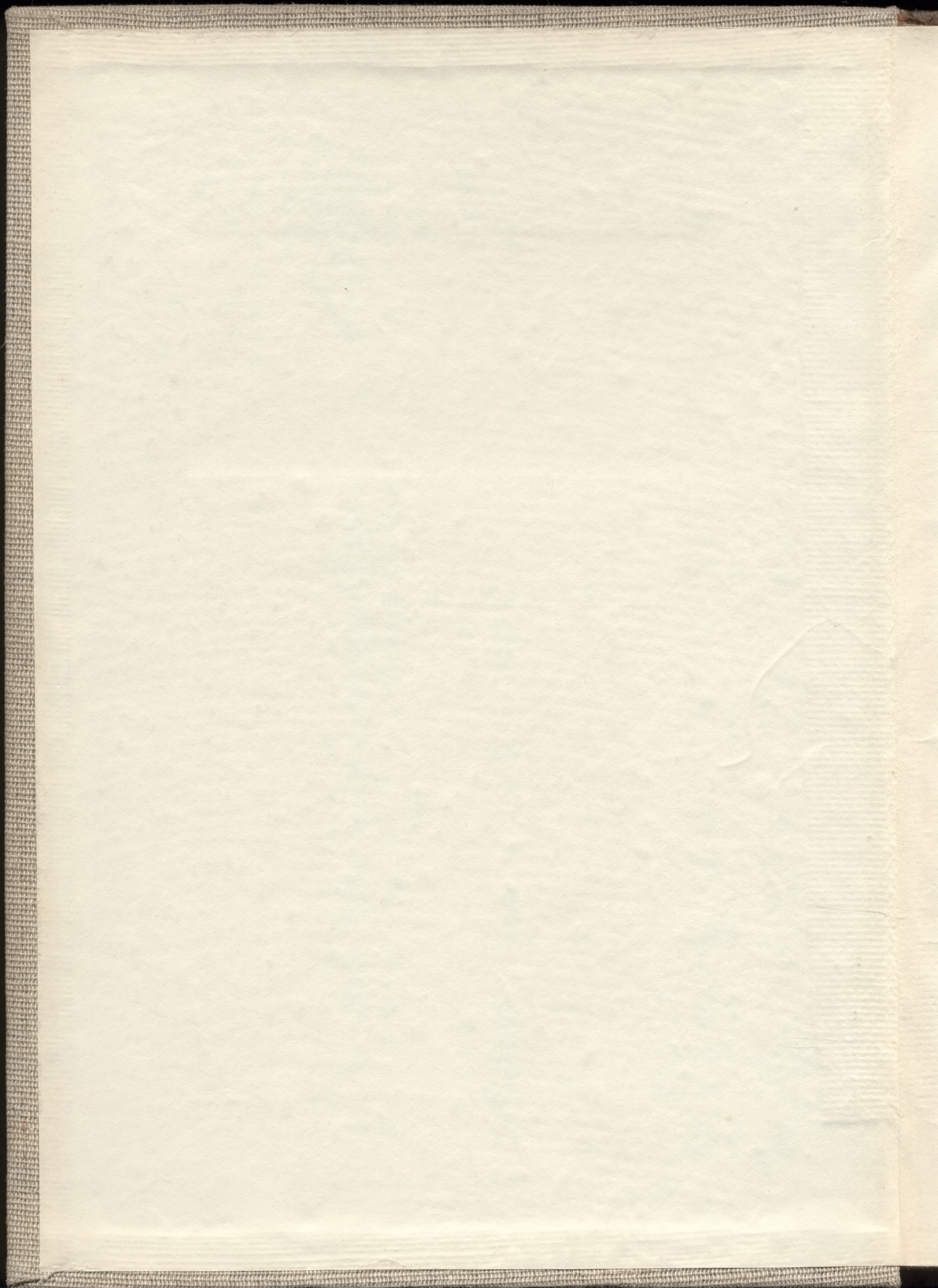
MC

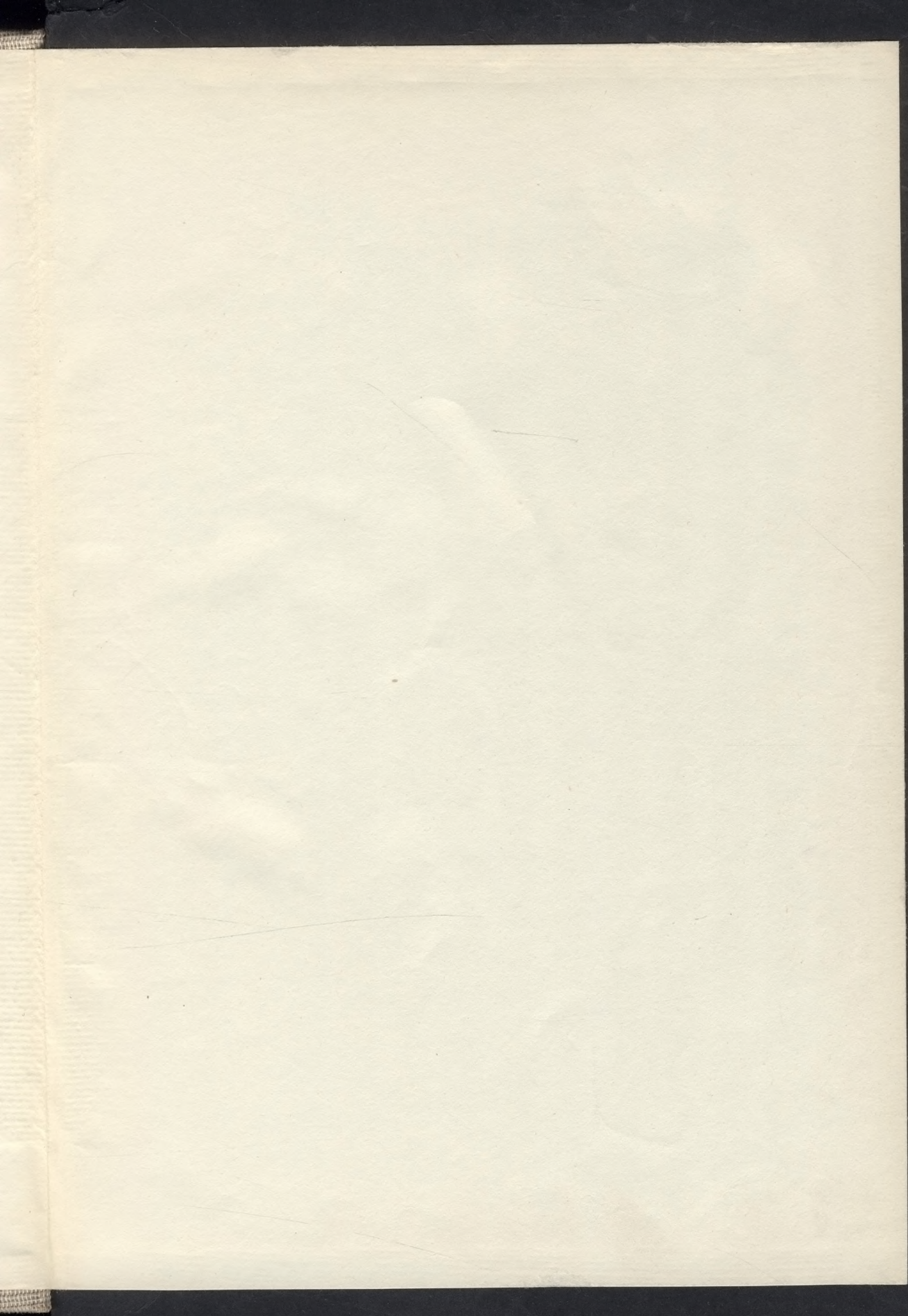
24430

ROZSA GYÖRGY

A közgazdasági kutatás
forrásai és segédletei

KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖNYVTÁR

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI INTÉZETE KÖNYVTÁRA

RÓZSA GYÖRGY

A közgazdasági kutatás forrásai és segédletei

TÁJÉKOZTATÁSI-BIBLIOGRÁFIAI
KÉZIKÖNYV

KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST 1959

A közgazdasági kutatás forrásai és segédletei

1959

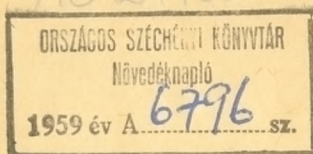
Bírálok:

Dr. HARASZTHYGYULA

a Magyar Tudományos Akadémia
Könyvtárának igazgatója

Dr. SCHMIDT ADÁM

az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének
tudományos munkatársa

Kiadásért felel a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó igazgatója
Szerkesztő: Dr. Légrádi Istvánné Műszaki vezető: Király Ernő
Műszaki szerkesztő: Szikora Rajmund

ELŐSZÓ

Ismeretes, hogy a közgazdasági kutatómunka fontossága világszerte fokozódik. Különös jelentősége van a közgazdasági kutatásoknak a szocializmus építésének viszonyai között, népgazdaságunk, erőteljes fejlődésének jelenlegi s jövő szakaszában: egyrészt ez a fejlődés eddig nem sejtett ösztönzést ad a kutatómunkának s a közgazdaság iránti érdeklődésnek, másrészt a kutatómunka eredményei egyre fokozódóbb hatással épülnek be népgazdaságunk fejlődésébe. Napról-napra többen foglalkoznak közgazdasági kutatásokkal, egyre nagyobb azoknak a szakembereknek a száma, akik magas elméleti szinten végzik gyakorlati munkájukat, s nem kerülhetik el — de nem is óhajtják elkerülni — a tudományos tájékozottságot és elmélyülést megkívánó irodalomismeretet. Kutatók és egyetemi oktatók, a tudományos tájékoztatással hivatásszerűen foglalkozó könyvtárosok és dokumentalisták, párt- és tömegszervezeti funkcionáriusok, a népgazdaság különféle területein dolgozó szakemberek, egyetemi hallgatók egyre növekvő számban, az elmélyülés igényével fordulnak a közgazdasági kutatás és annak eredményei felé. Igényeiket különösen az olyan tájékoztató kiadvány van hivatva kielégíteni, mely a közgazdasági kutatás módszerével és a konkrét forrásanyaggal *egyszerre* ismerteti meg őket.

Ha az igény ilyen mértékben áll fenn, akkor nem elegendő ennek pusztán megállapítása és hangoztatása, hanem *segítséget* is kell nyújtani a kutató, a könyvtáros, a szakember számára. Nem kétséges, hogy a könyvtáros, a bibliográfus, a dokumentalista az, aki elsősorban hivatott erre a segítség nyújtásra, hiszen egyfelől ismeri a szaktudomány problematikáját és fejlődését, másfelől számon tartja és rendszerezi annak tudományos apparátusát.

Különösen áll ez a közgazdasági kutatás igen szövevényes, összetett területére. Kevés tudomány rendelkezik a forrásoknak, tájékoztató műveknek olyan sokféle típusával, mint a közgazdaságtudomány. Itt nem elegendő a hagyományos, „akadémiai” jellegű kiadványok számontartása, rendszerezése és ismerete; ezen a területen a modern gazdasági élet szinte naponta produkál olyan kiadvány-típusokat és forrásokat, melyek nem tudományos, hanem gyakorlati célból jöttek létre, de figyelésük és feldolgozásuk mégis nélkülözhetetlen a kutató, a tájékoztatót nyújtó könyvtáros és a magas színvonalon dolgozó szakember számára.

Rózsa György, a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete Könyvtárának vezetője, helyesen ismerte fel ezt a szinte napról napra jelentkező igényt s vállalkozott arra az úttörő, de éppen ezért néha nyílt, néha rejtett nehézségekkel teli munkára, hogy rendet teremt a közgazdasági szakirodalom rengetegében.

Mint minden úttörő munkának, bizonyára ennek a műnek is megvannak a vázolt nehézségekből eredő egyenetlenségei: ezt döntsék el olvasói és kritikusai.

Az azonban kétségtelen érdeme és előnye munkájának, hogy félredobva az egyszerűsítés, a szematizálás e területen is kínálkozó kényelmes eszközeit, éppen a források és kiadványtípusok, tájékoztató munkák és szakfolyóiratok, információs közlemények és jelentések sokféleségét, árnyalt voltát és összetettségét ismerte fel s elemezte tudós alaposággal, de változtatatosan és érdeklődést keltően. A szerkezeti keretek, segédkönyvek, bibliográfiák, referenceművek, periódikus kiadványok és a „nem-akadémiai” jellegű források tömkelegében szakavatott kézzel teremt rendet, szinte észrevétlenül és személytelenül fogja kézen olvasóját, s minden fontos kérdésben — legyen az módszertani vagy a forrásanyagra vonatkozó — eligazítja őt. Nemcsak egyes kiadványokat, hanem típusokat is ismeret: ezzel a módszerével az olvasót a közgazdasági kutatómunka alkotó jellegű területére vezeti át.

Úgy véljük, Rózsa György fontos műszert adott a közgazdasági kérdésekben tájékozódni kívánók kezébe. Műve úttörő jelentőségét felismerte a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó is: azt hiszem, köszönettel tartozunk szerzőnek és kiadónak egyaránt, hogy az annyira lényeges közgazdasági kutatást és tájékoztató munkát ezzel a kiadvánnyal elősegíti.

HARASZTHY GYULA

a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának
igazgatója

*

Ezúton fejezem ki köszönetemet az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének és mindazon tudományos intézményeknek, kutatóknak és könyvtárosoknak, akik munkámban segítséget nyújtottak, akár az anyaggyűjtésben, akár észrevételeikkel, tanácsaikkal.

Külön, személy szerint is köszönetet kell mondanom a bírálóknak, Haraszthy Gyulának, (MTA Könyvtár igazgatója) és Schmidt Ádámnak, (MTA Közgazdaságtudományi Intézete tudományos munkatársa) alkotó közreműködésükért, Dobos Rózának, (MTA Közgazdaságtudományi Intézete Könyvtára) a források felkutatásában és a technikai szerkesztési munkálatokban, továbbá Dienes Gedeonnénak, (Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára) és Hajdú Elemérnének, (Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára) az anyaggyűjtésben nyújtott segítségéért, valamint Rába Andrásnének a gépelési munkáért.

A SZERZŐ

BEVEZETÉS ÉS MÓDSZER

A tudományos kutatásnak — a szervezeti kereteket és az irodalom forrásait is tekintve — a közgazdaság az egyik legnehezebben átfogható és körülhatárolható területe. A társadalmi tudományok elhatárolásának és rendszerezésének bonyolult volta, a társadalmi jelenségek sokrétűségéből adódóan a források sokfélesége, a kutatási módszereknek a kutatás tárgyából adódó viszonylagos kialakulatlansága és a kísérletes kutatási lehetőségek hiánya — mindmegannyi nehézséget jelentenek a közgazdasági kutatásban.

A viszonylag tiszta formában és meghatározott keretekben folyó természet-tudományi kutatásokhoz képest a társadalmi jelenségek kutatása igen nagy mértékben egymásba fonódik, az egyes területek átmennek egymásba, keresztezik egymást, a kutatás eszközei viszonylag pontatlanok és fogyatékosak, éppen ezért a kutatás eredményei is csak megközelítően pontosak és általában csak utólag mérhetőek fel.

Gondoljunk például a közgazdaságnak a politikával, azaz a közgazdaságtannak a politikai irodalommal való összefonódására. Amíg a természettudományok valamelyikével foglalkozó szakember számára a napisajtó és általában a szakterületén kívüli kiadványok kutatási szempontból majdnem közömbösek, addig a társadalmi tudományok művelőinek — adott esetben a közgazdászoknak — a szorosan vett szakterületükön kívüli, látszólag távolabbi források is szolgáltatnak anyagot és adatot. A kutatás hagyományos szervezeti keretei (főiskolák, kutatóintézetek, speciális állami és társadalmi szervek) és szakirodalmi forrásai (tudományos folyóiratok, tudományos sorozatok és monográfiák) mellett a gazdasági élet gyakorlati, mindennapi problémáival foglalkozó üzleti és vállalati jelentések, piaci hírek és elemzések, bankjelentések, különféle statisztikák, minisztériumi közlönyök stb. sokasága és változatossága a tájékozódást szinte áttekinthetetlenné teszi. A közgazdasági kutatásnak rendkívüli méretekben szélesedtek ki mind szervezeti keretei, mind irodalmi forrásai.

Közgazdasági kérdésekkel azonban nemcsak a kifejezetten és önmagában számszerűleg is hatalmas szakkönyv- és folyóirat-irodalom, valamint a már említett gyakorlati (jórészt statisztikai és vállalati, üzleti) jellegű kiadványok foglalkoznak — hanem az egész sajtó, napilapok, hetilapok, munkásmozgalmi, ideológiai és általános társadalomtudományi kiadványok is. A rokon, kapcsolódó és határterületi tudományágak, mint a statisztika, szociológia, üzemgazdaság- és szervezés stb., valamint az egyes — máshova mint a közgazdaságba aligha sorolható — olyan speciális ágazatok, mint a biztosításügy, adóügy, munka-

gazdaságtan stb. egyre terebélyesedő irodalmában történő eligazodás mind nagyobb feladat elé állítja a kutatót és a tájékoztatási szakembert. Egy-egy szűkebb szakterületnek immár nemcsak a teljes irodalmát, hanem tájékoztató kiadványait (kézi- és segédkönyvek, bibliográfiák stb.) és az időszakos irodalom termékeit is meglehetősen nehéz nyomon követni.

A közgazdasági irodalomnak egy-egy évi termését nemzetközi méretekben áttekintő reprezentatív, modern bibliográfiai forráskiadványa, az UNESCO közgazdasági bibliográfiai sorozatának negyedik kötete például 1137 folyóiratot dolgoz fel (figyelmen kívül hagyva a gazdasági napi- és hetisajtót) és 8974 tételben tájékoztat egy év, az 1955. év szakirodalmáról. De még ez a hatalmas mennyiség sem tükrözi — és gyakorlatilag nem is tükrözheti — a kutatás szempontjából szóbajöhető kiadványok összességét. Nemhogy nemzetközi méretekben, de nemzeti keretekben is alig megoldható feladat ez.

Az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezetnek (OEEC) a tudományos munkaerőellátottsággal foglalkozó beszámolója megállapítja, hogy „Jelenleg a kutató nem is remélheti, hogy lépést tarthat saját szakterületének irodalmával és amellet nap munkáját is el tudja végezni. Minden fontos szakterületen jelenleg megjelenő 50 folyóiratra, a második világháború előtt 32, az első előtt 14, 1900-ban pedig 2 folyóirat esik.” (Scientific manpower for applied research. Paris. 1956. 47. p. — id. 27. p.) Az OEEC beszámoló a megoldás lehetőségét, a fejlődés perspektíváját az új típusú információs tisztviselő kialakulásában, vagy az információs szakember és a kutató közötti új típusú kapcsolat kifejlődésében látja. Ugyanezt a problémát némileg más szemszögből elemzi az UNESCO-nak egyik, a tudományos tájékoztatás alapkérdéseivel foglalkozó kiadványa is, amely tapasztalati alapon mutat rá arra, hogy a folyóiratok specializálódása mellett is, a kutató 100 folyóirat cikk közül 5 olyant talál csak, amelyet kutatásához felhasználhat. (Inventaire raisonné des services périodiques de documentation des sciences sociales. Paris. 1951. 140 p.)

A maga súlyosságában és plasztikusan vetette fel ugyanezeket a kérdéseket Szergej Vavilov, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának néhány évvel ezelőtt elhunyt elnöke, megállapítván, hogy „A modern ember a könyvtárak Himalája hegyei előtt az aranyásó helyzetében van, akinek homokhegyből kell kikeresnie az aranyrögöt”. (Szovetszkaja Kniga. 1947. 1. sz. 15—20. p.) GOETHE sorai rémlenek fel:

„A művészet örök,
de hajh! rövid az élet.
Bennem is gyakran oly nehéz a lélek,
míg céduláim közt ülök.
A módszeres munka mily végtelen,
amely a kútforráshoz vezet!
Szegény tudós kifulladásra meggebed
félúton, dolgozvégezetlen.”

(Faust. 1. rész. Sárközy György fordítása. Bp. 1953. Szépirodalmi K. 203 p. — id. 21. p.)

*

A közgazdasági kutatás végső célja szocialista termelési viszonyok között a népgazdaság fejlődésének szolgálata, a gazdaságpolitikának tudo-

mányos eszközökkel és módszerekkel történő alátámasztása. Éppen ezért aligha szorul különösebb indoklásra, hogy az ilyenirányú kutatásokra fordított idő, energia és anyagi eszközök bőségesen megtérülnek — bárha a kutatás eredményei és a gyakorlati felhasználásuk közötti összefüggés nem mindig jelentkezik kézzelfogható formában, nem annyira nyilvánvaló mint a természettudományi kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásánál. Különösen jelentős a közgazdasági kutatás a tervgazdálkodást folytató országok szempontjából és általában azon országok szempontjából, amelyekben az állam a gazdasági élet irányítását, vagy a gazdasági teendőknek egy részét magára vállalja. Ezekben az országokban a kutatás és a gazdaságpolitika közötti összefüggés kézenfekvő. De bármely országot is tekintve, világos például az, hogy a külkereskedelem eredményessége nem kis mértékben függ a piacutatás színvonalától, közgazdasági megalapozottságától.

Ismeretes a gazdasági-műszaki fejlődés egyik fontos problémája, nevezetesen az energiahordozók energiává történő átalakulásának hatásfoka. Így például az egyik legelterjedtebb energiahordozónak, a szénnek a gőzmozdonyok fűtésénél csak kb. 10%-a alakul át energiává, 90%-a kárbavész. Jobb az arány a hőerőműveknél, ahol a produktív felhasználás kb. 20—25%. De vajon milyen arányban „produktív” a szakirodalom tanulmányozása, mennyi idő és szellemi energia megy veszendőbe? Az időbeli és energiaráfordítás hogyan viszonylik az eredményhez? Ezekre a kérdésekre még hozzávetőleg pontos válasz sem lehetséges, de tapasztalati alapon nyilvánvaló a „nem produktív” idő és energia magas százalékos aránya. De ugyanannyira nyilvánvaló az is, hogy enélkül semmiféle eredmény nem volna elérhető.

Ellentmondás van a közgazdasági kutatás irodalmi forrásainak sokasága, sokfélesége és a valóban hasznosítható „produktív” része között, amely szám szerint legfeljebb töredékét teszi ki a rendelkezésre álló irodalomnak. A kutatómunka improduktív részét kiküszöbölni — képtelenség. Ennek mennyiségét csökkenteni azonban lehet és kell is. A korszerű tájékoztató apparátus kiépítése, a színvonalas tudományos tájékoztató munka megszervezése egyik fontos eszköze lehet a feladat megoldásának. A tudományos tájékoztató munkának olyan szervezettségét tételezi ez fel, amikor ez az apparátus már nemcsak arról nyújt felvilágosítást, hogy egy adott kérdéstről milyen irodalom jelent meg, hanem egyben a maga sajátos eszközeivel ahhoz is hozzájárul, hogy a kutató lehetőleg a számára valóban „produktív” irodalomhoz jusson hozzá, hogy valamennyire feloldja a kutató számára az irodalom óriási mennyisége és a kutatás számára valóban alkalmas minőségileg kis része közötti ellentmondást. Ily módon a tudományos tájékoztató munka — megőrizve kisegítő jellegét — mindinkább aktív funkciókat vállalhat a kutatás szolgálatában.

A korszerű kutatás előtt álló, az eddigiekben említett problémák — különösen a közgazdaságot illetően —, mint a kutatás tárgyának összetettsége, a kutatás szervezeti kereteinek és szakirodalmi forrásainak hallatlan arányú kiterjedtsége, objektív szükségletként hozták létre a korszerű kutatás „segédüzemeit” és „segédanyagait”, tudományos - technikai apparátusát: a szakkönyvtárak és dokumentációs szervek hálózatát, a referálólapok, bibliográfiák, bibliográfiai és dokumentációs szemlék százait, a kézi- és segédkönyvek — az ún. reference-munkák — tucatjait, amelyek a tudományos tájékozódás és a kutatómunka elősegítésén világszerte munkálkodnak.

E tájékoztató apparátusra és kiadványokra teljes mértékben érvényesek az egyik ilyen típusú UNESCO-kiadványnak szerénységre intő sorai, hogy *ti. csak hasznos segédeszközök kívánnak lenni a kutatás szolgálatában*, anélkül, hogy a teljességre törekednének, hogy tökéletes munkaeszközök lennének. (Répertoire international des centres de documentation des sciences sociales. Paris. 1952. 45 p.)

Az eddig elmondottakból következik, hogy a *modern közgazdasági kutatás* (de általában a modern társadalomtudományi kutatás) érdeklődési körének sokoldalúságát, szervezeti kereteinek és szakirodalmi forrásainak sokaságát és sokrétűségét, valamint a gyakorlattal való eleven kapcsolatát tekintve — *komplex jellegű*. Ennek megfelelően, a *közgazdasági tudományos tájékoztatásnak is komplex jellegűnek kell lennie*.

A *közgazdasági tudományos tájékoztató munka összetettsége a módszerbeli, technikai, címtári, bibliográfiai és dokumentációs feladatok megoldásának egységes problémaként történő felfogását jelenti*. Más szóval: mindezen feladatok olyan értelmezését, hogy lényegében egyazon probléma-komplexum különböző — egymással szorosan és szervesen összefüggő — oldalairól, vonatkozásairól van szó. Továbbá: a közgazdasági tudományos tájékoztató munka komplexitását az jellemzi, hogy a hagyományos kutatási keretek és irodalmi források (egyetemek, kutatóintézetek, tudományos szakfolyóiratok és monográfiák), az ún. „akadémiai” jellegű kategóriák mellett *kiterjeszkedik az e kategóriákon kívül eső ún. „nem-akadémiai” jellegű kutatási keretekre és irodalmi forrásokra is* (gazdasági szervezetek és bankok közgazdasági kutató tevékenysége, üzleti kiadványok, bankjelentések, napilapok gazdasági rovatai stb.).

A közgazdasági tudományos tájékoztatás előbbiekben vázolt koncepciója gyakorlati megvalósításának egyik formáját kísérel megközelíteni a „Kézikönyv”. Egy *kiadvány keretében* kísérel meg a teljesség igényére való törekvés nélkül, hogy nemzetközi méretekben tájékoztasson, útmutatást adjon a modern közgazdasági kutatás szervezeti kereteiről és szakirodalmi forrásairól, és bizonyos mértékben bevezessen a kutatás gyakorlatába, technikájába.

A kutató és tájékoztató szakember tehát egyazon kiadványban talál bizonyos módszerbeli, technikai, címtári, bibliográfiai és dokumentációs útmutatást, felvilágosítást, amit egyébként az említett kategóriákra vonatkozóan külön-külön talán teljesebb igényel, de szétszórtnan találhat meg különböző kézi- és segédkönyvekben.

E cél érdekében a „Kézikönyv” messzemenően szem előtt tartja és felhasználja a hasonló típusú kiadványok eredményeit és vívmányait — jórészt ezekre is épül fel. A hasonló típusú kiadványoktól azonban annyiban *különbözik* — amellet, hogy egy kiadvány keretében igyekszik többretűen, komplex módon tájékoztatni —, amennyiben a hagyományosan és szokásosan ismertett kutatási szervezetek és szakirodalmi források mellett kiterjeszkedik az olyan kutatási szervezetekre és szakirodalmi forrásokra is, amelyek kívül esnek a hagyományos tudományos kézi- és segédkönyvek érdeklődési körén (mint például a World of learning, Minerva, UNESCO reference-munkák stb.).

Ezen, a hagyományos tudományos kézi- és segédkönyvek érdeklődési körén kívül eső kategóriájú szervezetek és kiadványok választott terminológia szerint „nem-akadémiai” jellegűként szerepelnek. A „nem-akadémiai” meghatározás semmiképp *nem értékjelző*, csupán a *rendszerezést* elősegítendő fogalomként fogható fel. A „nem-akadémiai” jellegű kategória túlságosan is háttérbe szorul az

„akadémiai” kategóriával szemben a közgazdasági tájékoztatásban, bár a mindennapos kutatási gyakorlat igazolja jelentőségét. Ez előbbi kategóriába kerülnek a gazdasági szervezetek és kiadványaik (vállalati és bankjelentések, piackutatási közlemények, általában az üzleti élettel kapcsolatos kiadványok), compassok, gazdasági almanachok, a termelékenységek-kutató központok és kiadványaik, sőt tágabb értelmezésben ide tartoznak a „hivatalos” jellegű kiadványok, a társadalmi szervezetek közgazdasági kérdésekkel foglalkozó szakintézményei és kiadványaik stb. Ebből a felsorolásból is nyilvánvaló, hogy az „akadémiai” jellegű szervezetek és kiadványaik mellett egy sorban ott a helyük a „nem-akadémiai” kategóriáknak is.

A közgazdasági kutatás komplexitásából szükségképpen következik a tájékoztató munka összetett jellege, aminek egyik megnyilvánulása az, hogy a hagyományos „akadémiai” kategória mellett kiterjeszkedik a „nem-akadémiai” kategóriára is. E két egymással szerves összefüggésben álló kategóriába tartozó szervezeteket, szakirodalmi forrásokat és a tájékoztatási apparátust egységes irányelv, szempontok alapján kell rendszerezni. Ezt valósítja meg a tipizálás, a kutatási szervezetek és szakirodalmi források, valamint a tájékoztató apparátus típus és jelleg szerinti rendszerezése, oly módon, hogy a szervezeti (intézmények) és a műfaji (szakirodalom) szempontok, a sajátos közgazdasági kutatási szempontokkal (elméleti kutatás—gyakorlati kutatás, a kutatások ágazatok szerinti csoportosítása) egységesen, összhangban érvényesüljenek. Következésképpen ez a tipizálás sajátosan egy kutatási területre lehet csak érvényes — adott esetben a közgazdasági kutatásra —, mert valamennyi kutatási területnek megvannak a közgazdasági kutatástól eltérő szervezeti, műfaji, tájékoztatási sajátosságai.

De a tipizálás és a típusok szerinti sajátos rendszerezés és módszer — a szervezeti, műfaji és tájékoztatási szempontok összehangolása a sajátos szak-kutatási szempontokkal — természetesen kidolgozhatónak látszik más tudomány-területekre is. A „Kézikönyv” a közgazdasági kutatás sajátosságainak megfelelő tipizálást és a kellő áttekintést biztosító rendszerezés elvét törekszik érvényesíteni anyagának feldolgozásában.

A „Kézikönyv” tehát a következő elvi-módszerbeli megfontolásokon alapul: a közgazdasági tájékoztatás komplex felfogása, az „akadémiai” és „nem-akadémiai” kategória egységes rendszerbe foglalása és a típus szerinti rendszerezés.

A „Kézikönyv” célkitűzésének összetettségéből következik, hogy amennyire lehet, a „nem sokat, hanem a lényegest” elvet kell igyekeznie érvényesíteni, különös tekintettel a „nem-akadémiai” jellegű kategóriák bevezetésére, ami feltételezi az ökonomikus válogatást a rendelkezésre álló anyag- és adathalmazból. A címeknek és adatoknak — kíváncsan minél teljesebb, de megvalósíthatatlan — felsorolása helyett csak a lényegesebbek taxatív ismertetése szerepel és emellett útmutatás, másodfokú, közvetett tájékoztatás, utalás, hivatkozás történik az olyan összefoglaló jellegű kiadványokra, amelyek bővebben tájékoztatnak egy-egy területről (például a gazdasági címtárak gyakorlatilag átfoghatatlan sokaságának felsorolása helyett utalás olyan kiadványra, amelyben minél részletesebb eligazgatást kap a kutató, a tájékoztatási szakember). A konkrét címanyag ismertetése mellett tehát a „Kézikönyv” a figyelmet olyan szervezeti és szakirodalmi forrás-kategóriákra is ráirányítja, amelyek a modern kutatásban nem mellőzhetők.

Az egyes fejezetek szöveges tájékoztatásból és ezt kiegészítő bibliográfiából állnak. A szöveges rész tartalmazza a típus szerinti rendszerezést, a kiegészítő bibliográfia pedig a vonatkozó szakirodalmi forrásokat tételesen ismerteti. Ily módon a lehető sokoldalú, összetett tájékoztatás érdekében, az egyes fejezetek bizonyos eligazodást nyújtanak a számbajöhető módszerbeli, technikai, szervezeti és bibliográfiai, valamint tájékoztatási tudnivalókról.

Az általános „Bevezetés és módszer” után így következnek sorrendben a fejezetek: a közgazdasági kutatás szervezeti keretei; könyvtár és dokumentáció a közgazdasági kutatásban; a közgazdasági kutatás tájékoztató (reference) munkái; a közgazdasági kutatás időszakos irodalma („periodica oeconomica”) fél ezernyi periodika tételes ismertetésével; függelékként pedig 1. az anyaggyűjtés módszere és technikája (gyakorlati példával „a gazdaságilag elmaradott országok” c. témához irodalomkutatás), 2. a magyar közgazdasági kutatás szervezeteinek és irodalmi forrásainak áttekintése (bizonyos retrospektív jelleggel is). Mutatók segítik elő a könnyebb és gyorsabb tájékozódást.

A „Kézikönyv” akkor ér célt, ha a különböző szinten folyó elméleti és gyakorlati közgazdasági tevékenységhez valamelyes *módszertani segítséget, tájékoztatást és konkrét szakirodalmi forrásismereteket nyújt* — egyetemi hallgatóknak, oktatóknak, tudományos kutatóknak és tájékoztatási munkával közvetlenül foglalkozó intézményeknek és szakembereknek — könyvtáraknak, dokumentációs szerveknek, bibliográfusoknak. Nem kevésbé fontos célkitűzés azonban a „primum vivere deinde philosophari” — előbb jön az élet, csak utána a filozófia — szellemében, hogy a gyakorlati gazdasági szakemberek, a hivatalokban és vállalatoknál dolgozó közgazdászok is bizonyos tájékoztatást, szűkebb szakterületük nemzetközi méretű áttekintéséhez némi útmutatást kapjanak.

Nem szerénytelen talán az a kívánság, hogy a „Kézikönyv” a közgazdászok különböző rétegeihez hozza közelebb a szakirodalmat, hogy előmozdítsa a közgazdasági tájékoztatást, egyszóval, hogy egy ásócsapást jelentsen abba a „homokhegybe”, amelyből „ki kell keresni az aranyrögöt”.

A KÖZGAZDASÁGI KUTATÁS SZERVEZETI KERETEI

A közgazdasági kutatás szervezeteinek kialakulása és kifejlődése a termelő-erők nagyarányú fejlődésével, a nemzetközi kereskedelem világméretűvé válásával függ össze. A XIX. század második felétől kezdve, különösképpen pedig a XX. században az önállósult kutatási szervezetek egyre nagyobb számban jelennek meg. A gazdasági élet fejlődésének következményeként mind nagyobb méreteket ölt világszerte a különböző fokú közgazdasági oktatás, és sorra alakulnak meg az oktató munkától függetlenített „hivatásos” kutatóintézmények. A szocialista országokban ez a fejlődés a termelési-társadalmi viszonyoknak megfelelően különösen nagyarányú és gyorsütemű.

A felsőfokú tanintézmények, mint kutatási szervezetek ma is rendkívül nagy szerepet játszanak, néhol — mint például az Egyesült Államokban, vagy Angliában — még mindig a kutatómunka központjai (egyetemi intézetek), mellettük azonban különösen az utóbbi évtizedekben egyre inkább a kutatóintézetek válnak a kutatás központjaivá. A szocialista országokban pedig kifejezetten az akadémiai kutatóintézetek a hordozói elsősorban a tudományos kutatásnak, így a közgazdaságtudományi kutatásnak is.

Ezek a hagyományos akadémiai jellegű intézményeken kívül azonban a modern gazdasági élet szükségleteként — nyugaton — kialakult a nem-akadémiai jellegű kutatóintézmények egész sora. Különbőféle gazdasági szervezetek, ún. bankok, érdekképviselések, nagyvállalatok egymás után alakítják ki a maguk sajátos üzleti céljait szolgáló kutatóapparátusát. Ez az apparátus mindenképp előtt a gazdasági tájékozódás és tájékoztatás céljait szolgálja (piaci helyzet alakulása, tőzsde, világpiaci árak, tőkebefektetési lehetőségek, üzleti eredmények nyilvánossághozatala, propagandatevékenység stb.), de mindez nem zárja ki a tudományos felkészültséget igénylő, olykor elméleti jellegű témákkal való foglalkozást sem (példa erre néhány jelentékenyebb bankkiadvány: Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review — Roma, Skandinaviska Banken Vierteljahresbericht — Stockholm stb.).

A közgazdasági tudományos kutatóintézetek, az egyetemek (egyetemi intézetek) és a gazdasági szervek mellett egy sor olyan intézményt is számba kell vennünk a modern kutatásban, amelyek vagy „hivatali tevékenységként” foglalkoznak valamilyen formában közgazdasági kérdésekkel, mint az állami szervek (főhatóságok, gazdasági tárcák, országos gazdasági jellegű szervek stb.), vagy mint a különféle társadalmi szervek (politikai pártok, mozgalmak, szak-szervezetek), amelyek ugyancsak nagy érdeklődést tanúsítanak közgazdasági

kérdések iránt. És ha a nem-akadémiai jellegű kutatóintézmények egyik típusáról (gazdasági szervezetek kutatóapparátusai) megállapíthattuk, hogy ez mindennek előtt a tőkés gazdasági rendszerrel, a magánvállalkozással kapcsolatos, úgy a hivatalos szervek (állami intézmények) — és lényegében a társadalmi szervek — kutatóintézményeinek gazdaságkutató tevékenysége elsősorban a szocialista országokra jellemző.

Nyilvánvaló azonban, hogy amint az akadémiai és a nem-akadémiai kategóriák között nem lehet a választóvonalat mereven megvonni, ugyanúgy nem lehet sok esetben e két főkategórián belül sem az egyes típusokat tiszta formában elemezni. Az egyes típusok nemcsak funkcionálisan, hanem szerkezetileg is átmennek egymásba, összefonódnak, kiegészítik egymást, bizonyos részlegeik vagy funkcióik különböző típusokra is utalhatnak: vagyis bizonyos akadémiai kategóriák nem-akadémiai funkciókat is betölthetnek és megfordítva, ugyanez áll e két kategórián belüli típusokra is.

A rendszerezés tehát itt sem jelenthet merev beosztást, társadalomtudományról lévén szó, még kevésbé természettudományos igényű osztályozást, hanem mindössze a gazdasági-társadalmi fejlődés folytán kialakult kutatási szervezetek működési tendenciájának felvázolását.

Mindebből következik, hogy bár a nem-akadémiai kategórián belül például a gazdasági szervezetek kutatóintézményeinek típusa a tőkés gazdasági rendszerre jellemző, a szocialista országokban is működnek — nem is jelentéktelen kutatási funkciókat betöltő — gazdasági szervezetek (pl. külkereskedelmi kamarák, fogyasztási és értékesítési szövetkezetek közgazdasági osztályai stb.). Ugyanakkor az állami hivatalos szervek gazdaságkutató funkciója, bár elsődlegesen a szocialista országokra jellemző, nem egy tőkés, vagy államkapitalista tendenciájú országban találni hasonló jellegű intézményeket (pl. a franciaországi Commissariat Général au Plan, Commissariat Général d'Équipement et du Modernisation — Országos Tervkormánybiztosság, Országos Felszerelési és Modernizálási Kormánybiztosság; Government of India Planning Commission — az indiai kormány tervbizottsága stb., sőt az Egyesült Államokban is találni olyan jelentékeny szerveket mint a kongresszusi bizottságok, amelyeknek szerkesztésében — külső szakemberek bevonásával — a gazdasági élet legkülönbébb területeire vonatkozó tanulmányoszerű jelentések látnak napvilágot).

Ha mindezekhez még hozzászámítjuk a statisztikai szervezeteket és a legkülönbébb üzemgazdasági és közgazdasági határterületi (gazdaságtörténet, gazdasági földrajz stb.) és egyéb tudományági, de közgazdasági vonatkozásokkal is foglalkozó intézményeket (agráregyetemek, műszaki egyetemek stb.) — úgy nyilvánvaló a helyzet bonyolultsága a közgazdasági kutatás szervezeti keretei felmérésénél.

Valóban nem könnyű a modern közgazdasági kutatás intézményei között eligazodni. Rég elmúlt az az idő, amikor a kutató fejből tudta, hogy milyen intézmények foglalkoznak bizonyos témákkal és hova fordulhat bizton szakmai tájékoztatásért, segítségért. A kézi- és segédkönyvek, címtárak sokasága ma már hozzásegít ahhoz, hogy nagyjában számba lehessen venni az akadémiai kategóriájú kutatóintézményeket (akadémiák, egyetemek, tudományos intézetek stb.), de hol maradnak a nem-akadémiai típusú szervezetek, mint az üzemgazdasági, pénzügyi, vállalati kutatóintézmények, vagy részlegek? A közgazdasági

kutatás (különösen az ágazati jellegű kutatás) egyik sajátosságából kifolyólag, hogy ti. szakirodalmi forrásai közé egészen gyakorlati jellegű dokumentumok is beletartoznak — mint üzletjelentések, vállalati statisztikák, hivatalos szervek rendeletei stb. —, következik, hogy fel kell mérni az említett dokumentumok előállítási „műhelyeit” is — vagyis a nem-akadémiai kutatószervezetek típusait. Ez utóbbiaknál a „kutatás” fogalma átvitt vagy tágabb értelmezésű, hiszen a hivatalos szervek általában nem „kutatnak” a fogalom tudományos, közvetlen és szűkebb értelmében, hanem állami gazdasági funkcióik gyakorlásának úgyszólván „mellékterméke”, járulékos eleme például a kiadvány-tevékenység.

Egy gyakorlati példával szemléltetjük, hogy nemcsak a szaksajtóban, vagy a szakirodalomban jelentkeznek tájékoztatási problémák a modern kutatásban, hanem a szervezeti keretek felmérése tekintetében is. Tegyük fel, hogy „Japán nehéziparának háború utáni fejlődése” c. témával kell foglalkoznia akár egy tudományos kutatóintézetnek, akár valamelyik gazdasági szervnek, vagy piackutató szervezetnek. A téma látszólag nem túl bonyolult, adott ország egyik gazdasági ágának másféltizedes fejlődése elemzéséről van szó.

A könyvtárak katalógusaiból, bibliográfiáiból a kutató megkapja a rendelkezésre álló címeket és kiválogatja az őt érdeklő irodalmat; ennek áttanulmányozása következtében újabb címekhez jut és végső soron egy bizonyos mennyiségű irodalom mindenképpen birtokába kerül. Ha azonban a kutató a témát kutatási szervezeti szempontból is megvizsgálja, vagyis számba veszi, hogy milyen intézményektől kaphat közvetlenül is forrásértékű irodalmat, úgy a tájékoztatási szakember segítségével megállapíthatja a különböző tudományos segédkönyvekből, melyek azok a japán tudományos intézmények, amelyekről feltehetőleg segítséget kaphat, úm. Japan Science Council — Japán Tudományos Tanács, egyetemek (pl. Hitotsubashi Academy), kutatóintézetek. Egyéb segédkönyvek és címtárak segítségével megállapíthatja, hogy melyek az átnézendő japán periódikák. *De a kutatónak tudnia kell azt is*, hogy Japánban több olyan bank is működik, amelyik rendszeres tájékoztatást ad ki az ország gazdasági helyzetéről, hogy az egyik legnagyobb *nehézipari vállalatnak*, a Mitsubishi-konzernnek önálló gazdaságkutató intézete van, hogy létezik egy *vas- és acélipari szövetség* (ugyancsak kiadványokat ad ki), hogy melyek a *hivatalos szervek* közlönyei, hogy a *statisztikai* hivatalnak milyen vonatkozó speciális kiadványai vannak, hogy működik egy kereskedelemfejlesztési társaság (*érdekképviseleti szerv* — JETRO), amely tájékoztató kiadványokat ad ki stb. Mindezen szervezetek gyors és részletes adatokkal, felvilágosítással tudnak szolgálni az adott témát illetően, sőt esetleg olyan anyagokat is adhatnak, amelyek a szokásos könyvkereskedelmi úton nem is kerülnek forgalomba (sokszorosított összefoglalók, statisztikák stb.), de amelyek kutatási szempontból rendkívül fontosak.

És éppen a közgazdasági kutatás összetettségéből, szervezeti kereteinek és szakirodalmi forrásainak sokrétűségéből, az akadémiai és nem-akadémiai kategóriák különféle változataiból adódóan, a szervezeti kereteknek még megközelítően teljes igényű számbavétele is alig képzelhető el. Az olyan — a tudományos intézmények tekintetében — teljességre törekvő reference-munkák, címtárak mint az általános tudományos nemzetközi jellegű, évenként megjelenő World of learning, sem tudhat egy-egy tudományág kutatási szervezeti kereteiről átfogó képet nyújtani — mindamelllett a tudományos tájékozódás szempontjából alapvető jellege mit sem csökken.

Ezzel szemben előbbre lehet jutni egy-egy tudományág szervezeti kereteinek egy országra vonatkozó számbavételével. Az ilyen tartalmú kiadványok már inkább belemennek a részletekbe (pl. Register of research in the social sciences and directory of research institutions... 1956—57. ASLIB — az angol szakkönyvtárak egyesületének kiadványsorozata keretében megjelenő tájékoztató munka az Angliában folyó társadalomtudományi kutatásokról és társadalomtudományi kutatóintézetekről). Ugyancsak számos adalékot és jó áttekintést nyújtanak a tudományos folyóiratokban megjelent cikkek egy-egy tudományág szervezeti kereteiről egy országban és általában a folyóiratok tudományos információs rovatai.¹ Külön említést érdemel ebből a szempontból az UNESCO társadalomtudományi folyóirata, a *Bulletin International des sciences sociales*, amely rendszeresen közöl a társadalomtudományi kutatásokra vonatkozó tájékoztatásokat.

E fejezet keretében megkíséreljük a közgazdasági kutatás szervezeti kereteinek a *típusítását*, a szervezeti kereteket nagy vonalakban rendeltetésük és jellegük szerint csoportosítani, amiből bizonyos következtetések vonhatók le arra nézve, hogy különböző elméleti és gyakorlati témákhoz milyen típusú intézményektől várhat a kutató segítséget. A fejezet végén felsoroljuk a vonatkozó fontosabb reference-munkákat, címtárakat, amelyek részletesebb eligazítást nyújtanak.

A közgazdasági kutatás szervezeti kereteinek típus szerinti rendszerezése azt a célt szolgálja, hogy a kutató és a tájékoztatási szakember bizonyos eligazodást kapjon a közgazdasági kutatással bármilyen formában foglalkozó intézmények rengetegében.

A kutató és a tájékoztatási szakember a kutatási szervezetek típusainak ismeretében könnyebben, gyorsabban tájékozódhat saját szakterületének, a szűkebb érdeklődési körébe vágó témák kutatási eredményeiről s ez hozzásegítheti az elsőrendű forrásmunkák kiválasztásához, ily módon pedig fölösleges keresgéléstől, az elhanyagolható, másodrendű források tanulmányozásától is bizonyos mértékig mentesítheti magát. Természetesen semmiféle kutatási szervezeti típusbeli rendszerezés nem pótolja a kutató ismereteit, a segédkönyvek használatát, de hozzásegíthet a jobb eligazodáshoz, időmegtakarításhoz. A „Faust” szavaival:

TANÍTVÁNY: Szeretnék nagy tudású lenni,
és mindent a fejembe venni,
mi a földön van és mi égen,
tudományt és természetet.

MEFISZTO: A helyes nyomot követed;
de sokat ne markolj semmiképpen.
.....
Élj az idővel, gyorsan itt a vége,
de megtanít a rend időnyerésre.

(Id. mű 64. p.)

¹ Landa, V.: Die wirtschaftswissenschaftliche Forschungsarbeit in der CSR — *Wirtschaftswissenschaft* 1957. 6. számában megjelent cikk a Csehszlovákiában folyó közgazdaságtudományi kutatómunkáról; Din activitatea Institutului de Cercetari Economice al Academiei RPR — a *Probleme Economice* 1957. 3. és 5. számában megjelent tájékoztatók a Román Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének tevékenységéről.

TERÜLET

A közgazdasági kutatás szempontjából számbajöhető szervezetek rendszerezését a területi elv szerinti csoportosítás rövid áttekintésével kell kezdeni.

Megkülönböztethetünk nemzetközi és nemzetközi regionális egység szerinti, ország szerinti és országon belüli regionális egység szerinti csoportokat.

A nemzetközi és az ország szerinti csoportosítási elvről kettős értelemben beszélhetünk: kutatási szervezet mint nemzetközi intézmény, amelynek munkájában több ország vesz részt, tehát maga a szervezet államközi jellegű (ilyenek például az ENSz és szakszervei — ENSz Gazdasági és Szociális Tanács, Európai Gazdasági Bizottság, Nemzetközi Munkaügyi Hivatal stb., hágai Nemzetközi Statisztikai Intézet, a Nemzetközi Közgazdasági Társaság). Ezen szervezetek érdeklődési köre, működési területe is nemzetközi jellegű, a szónak abban az értelmében, hogy foglalkozási körük lényegében az egész világra kiterjed, vagy a világ bizonyos földrajzi egységeire (regionális nemzetközi szervek, mint például az OECE: Organisation Européenne de Cooperation Économique — az Európai Gazdasági Együttműködés Szervezete).

De vannak olyan intézmények is, amelyek szervezetiileg nem nemzetközi jellegűek, csak foglalkozási körük teszi azzá őket. Számos olyan intézmény működik világszerte, amelynek érdeklődési köre vagy az egész világgazdaságra, vagy egy bizonyos földrajzi övezetre, egységre, vagy akár egy ország gazdaságának (az esetek többségében társadalmi, jogi, politikai stb. berendezésének) tanulmányozására terjed ki. Példaképpen néhányat: Insztitút Mirovoj Ekonomiki i Mezsdu-narodnüh Otnosenij — a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézete, Institut za Medunarodni Politiku i Privredu — a belgrádi Nemzetközi Politikai és Gazdasági Intézet, a londoni Royal Institute of International Affairs — Királyi Nemzetközi Intézet, regionális érdeklődésűek: Insztitút Vosztokovedenija — a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Kelet-kutató Intézete, a newyorki Institute of Pacific Relations — a Csendes-óceáni térség általános kérdéseivel foglalkozó intézet.

Az ország szerinti csoportosítás első értelmezése: a kutató szervezet mint valamelyik ország intézménye működik (és ez, az esetek többségében nyilvánvalóan meghatározza érdeklődési területét is, pl. a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete amellet, hogy Nemzetközi Osztállyal is rendelkezik és egyéb osztályai is, ipari, mezőgazdasági, pénzügyi stb., figyelemmel kísérik a nemzetközi gazdasági élet alakulását és kutatási témáik között nemzetközi jellegű gazdasági kérdések is szerepelnek, fő érdeklődési köre rendeltetészerűen a magyar népgazdaság fejlődésének tudományos problémái). Az ország szerinti csoportosítás második értelmezése azt jelenti, hogy adott intézmények nem a saját ország gazdaságával (társadalmi, politikai stb. berendezésével) foglalkoznak, hanem egy külföldi országgal (pl. a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Kína-kutató Intézete — Insztitút Kitaevdenije).

A regionális (országon belüli regionális egység) intézmények alatt az olyan szervezetek értendők, amelyek egy ország adott területének gazdasági vagy általános kérdéseivel foglalkoznak. Ilyenek a magyar megyei statisztikai igazgatóságok és általában a városi, tartományi és különböző közigazgatási tagolású statisztikai szervezetek. A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának szövetséges köztársasági közgazdaságtudományi intézetei: Insztitút Ekonomiki

AN Kazahszkoj SzSzR — Alma-Ata, Insztitut Ekonomiki AN Gruzinszkoj SzSzR — Tbiliszi és a többi köztársasági intézetek.

Olykor megtévesztő az intézet neve: az esseni Rheinisch-Westfälisches Institut für Wirtschaftsforschung elsősorban nem a rajna-wesztfáliai tartomány gazdasági kérdéseivel foglalkozik, érdeklődési köre általános.

A regionális szervezetek meghatározott, jól körülhatárolható érdeklődési igényeket (helytörténeti kutatás, gazdaságtörténet, gazdasági földrajz, területi tervezés, kommunális gazdálkodás, település-statisztika, demográfia stb.) elégitenek ki.

TÍPUS

A közgazdasági kutatás szervezeteinek legátfogóbb rendszerezését a típus szerinti csoportosítás közelíti meg leginkább. E rendszerezés keretében az egyes intézmények konkrét felsorolása és ismertetése helyett, amit a vonatkozó cím-tárak, reference-munkák és egyéb források több-kevesebb alapossággal és különböző használhatósági színvonalon elvégeznek — helyesebbnek látszik a kutatási szervezetek típusainak minél részletesebb számbavétele, különös tekintettel a hagyományos tájékoztató munkákban jobbra figyelmen kívül hagyott nem-akadémiai kategóriákra. Tételes ismertetésre csak maguk a tájékoztató címtári munkák kerülnek.

E fejezet — a típus szerinti rendszerezéssel — lényegében arról tájékoztat, hogy a közgazdasági kutató és tájékoztatási szakember érdeklődési körének megfelelően milyen típusú kutatási szervezethez fordulhat különböző kérdésekben és milyen reference-kiadványokban találhat erre vonatkozóan adatokat.

TUDOMÁNYOS INTÉZMÉNY

A kutatás szempontjából alapvető típusú — akadémiai típusú — tudományos intézmények azok, amelyeknek funkciójával, tevékenységével elsősorban foglalkozni kell.

Nagyjából a tudományos intézményeket három csoportba lehet osztani, úm. *kutatóintézet, egyetem (főiskola), tudományos társaság (akadémiák)*. E három csoportba sorolható intézmények jellegük szerint lehetnek *általános tudományos, általános társadalomtudományi, általános közgazdasági, közgazdasági ágazati, egyéb tudományági (mezőgazdasági, műszaki), közgazdasági határterületi (gazdaságtörténet, gazdasági földrajz) kutatási szervezetek*.

A felsorolt bármelyik csoportba tartozó e típusú és jellegű intézmények tekinthetők mindenfajta közgazdasági kutatás és tájékoztatás szempontjából elsődlegesnek. Általában a tudományos intézmények azok, amelyek a legalapossabban, a legátfogóbban, egy-egy témát ugyanakkor a legrészletesebben feldolgozva, bőséges adatszolgáltatással, a szakirodalom széles skálájára támaszkodva, elméleti megalapozottsággal, a kor színvonalán álló módszerekkel fejtenek ki közgazdaságtudományi tevékenységet.

Tudományszervezési és nemcsak ideológiai szempontból megkülönböztetést lehet tenni a szocialista és kapitalista országok kutatási szervei között.

A szocialista országokban a közgazdaságtudományi kutatás állami felada ként jelentkezik és szervezetileg az egyéb tudományos kutatásokhoz hasonlóan, é talá-

A) T Á B L Á Z A T

A közgazdasági kutatás szempontjából számba jöhető szervezetek nagy vonalakban a következő szempontok szerint csoportosíthatók (terület, típus):

I. TERÜLET	1. nemzetközi (és nemzetközi regionális egység)		
	2. ország		
	3. regionális (országon belüli regionális egység)		
II. TÍPUS	1. tudományos intézmények	a) általános tudományos b) általános társadalomtudományi c) általános közgazdasági d) közgazdasági ágazati e) közgazdasági határterületi (gazdaságtörténet, gazdasági földrajz, jog, matematika stb.) f) egyéb tudományági (mezőgazdasági, műszaki)	kutató intézet egyetem, főiskola tudományos társaság (szervezet)
	2. hivatalos szervek	a) nemzetközi szervek b) országos szervek (tárcák és főhatóságok) c) regionális szervek (országon belüli regionális egységek)	általános közgazdasági
	3. statisztikai szervek	a) statisztikai hivatal b) statisztikai társaság (szervezet)	
	4. társadalmi szervek és szervezetek		
	5. üzemgazdasági- és szervezési intézmények	a) általános b) ágazati c) termelékenység d) határterületi (munkaszociológia, munkalélektan)	
	6. gazdasági szervezetek	a) bankok b) konjunktúra- és piackutató szervek c) érdekképviselői szervek d) vállalatok, szövetkezetek	nemzetközi pénzügyi szervek állami bankok magánbankok belkereskedelmi külkereskedelmi
	7. könyvtárak, dokumentációs és bibliográfiai szervezetek		

ban a tudományos akadémiák kereteiben és irányításuk alatt (társadalmi-történeti osztályok) történik. A szocialista országokban a kutatóintézetek „függetlenített” tudományos intézmények, a fogalomnak abban az értelmében, hogy fenntartásukról az állami (akadémiai) költségvetés keretében történik gondoskodás és bizonyos tudományos képesítési szervezési feladatoktól (aspirantúra) eltekintve — amelyek egyébként tudományos munkájuk szerves részének is tekinthetők — erejüket kizárólagosan kutatási feladatokra összpontosítják.²

A kapitalista országokban a közgazdasági kutatás szervezeti keretei nem ennyire egyértelműek. A kutatás lehet állami feladat (egyetemek, főiskola stb.), lehet *magán-vállalkozás* (alapítvány, nagyvállalatok által finanszírozott intézet stb.), vagy vegyes vállalkozás, nemritkán a két forma közötti átmenet (állami intézmény, amelyet nagyvállalatok szubvencionálnak, vagy bizonyos feladatok ellátására pénzügyi fedezetet bocsátanak rendelkezésükre). Ebből következik a tudományos intézmények bizonyos mértékű anyagi függősége. Egy másik megkülönböztető jegye a kapitalista országok kutatási szervezetének a szocialista országokétól abban áll — és ez szervesen adódik az előző megállapításból —, hogy a közgazdasági kutatás irányítása és szervezése *nem egységes feladat*. A kutatási szervezetek sokkal tarkább képet mutatnak mint a szocialista országokban (oktatási és kutatási feladatok egybefonódása, a kutatás szétaprózódása, a különböző finanszírozók igényeit kielégítendő témákkal való foglalkozás stb.).

A tudományszervezéssel kapcsolatos megjegyzések mellett néhány *terminológiai* jellegű észrevétel is szükséges. A „hivatásos” kutatóintézmények általában az „intézet”, „kutatóintézet”, „tudományos intézet” („insztitut”, „naucsno-iszsledovatel’szkij insztitut”, „institute”, „research institute”, „institut”, „Institut” stb.) megjelölést használják. Nem egy esetben azonban az intézet elnevezés nem kutatóintézetet, hanem felsőoktatási intézményt takar, különösen a *szojvet* gyakorlatban. (Pl. Leningradskij Finanszovo-Ekonomicseskij Insztitut — leningrádi Pénzügyi-Közgazdasági Főiskola, Mőszkovszkij Inzsinerno-Ekonomicseskij Insztitut im. Ordzonikidze — Ordzonikidze Közgazdasági-Mérnöki Főiskola).

A szovjet közgazdasági kutatóintézetek ezért általában nem egyszerűen az „insztitut” megjelölést használják, hanem jelzik, hogy az akadémia intézményei, vagy az „insztitut”-ot kiegészítik a „naucsno-iszsledovatel’szkij” (tudományos kutatóintézet) megjelöléssel. A nyugati gazdaságkutató intézetek elnevezéséből olykor nem derül ki, hogy milyen jellegű intézményről is van szó. Így például az egyik legjelentékenyebb amerikai intézet elnevezése National Bureau for Economic Research (Országos Gazdaságkutató Iroda), vagy Committee for Economic Development (Gazdaságfejlesztési Bizottság), vagy American Enterprise Association (Amerikai Vállalkozói Egyesület). Ugyancsak változatos a felsőfokú oktatási intézmények mellett működő kutatóintézetek elnevezése is. Nem ritkán találkozni az „institute” terminológia helyett a „section” — osztály, „project” — tervezés (tervezési intézet), „center” — központ elnevezéssel is.

E tudományszervezési és terminológiai kitérések után vizsgáljuk meg közelebbről a közgazdasági tudományos intézmények típusait külön-külön is.

² A „függetlenítettség” fogalmának e szervezeti értelmezése mellett, a fogalom alatt azt is értjük, hogy a kutatás nem egy meghatározott intézmény céljait szolgálja, hanem az egész szakterületét, tudományágát, eredményeinek jó része közvetetten, áttételek útján kerül gyakorlati alkalmazásra.

A tárgyalás során bár a szervezeti formából (*intézet, egyetem és főiskola, tudományos társaság*) kellene kiindulni, tájékoztatási-módszerbeli és gyakorlati szempontból azonban célszerűbbnek látszik a *működési területből* (általános tudományos, általános társadalomtudományi, általános közgazdasági, közgazdasági ágazati, egyéb tudományági, közgazdasági határterületi) kiindulni, mivel mindháromféle tudományos szervezet vizsgálatánál lényegében a *kutatási funkcióról, a szűkebb érdeklődési körrel* van szó. Márpedig a kutató és a tájékoztatási szakember szempontjából ezek az elsősorban érdemleges tájékoztató ismérvek.

ÁLTALÁNOS TUDOMÁNYOS INTÉZMÉNY. Az általános tudományos intézmények a tudományok összességével vagy nagy részével foglalkozó testületek, intézetek, felsőfokú tanintézetek. Mindenekelőtt a tudományos akadémiák, egyetemek, általános központi tudományos intézetek sorolhatók ide.

Közgazdasági kutatási szempontból azért kell külön kategóriaként foglalkozni velük, bár szorosan véve nem annyira kutatással mint inkább tudománypolitikával és szervezéssel foglalkoznak, mert égiszük alatt számos, a közgazdaságtudomány szempontjából jelentős esemény megy végbe: kongresszusok, konferenciák, felolvasó ülések, további jelentőségük a kiadói tevékenység, publikációs lehetőségek, tanulmányutak biztosításában áll. Ezen túlmenően azonban az egyetemek társadalomtudományi vagy jogi karainak kereteiben, vagy akár önálló közgazdasági kar keretében az oktatással többé-kevésbé összefonódva kutatási tevékenység is folyik.

Példák, *intézetre*: Centre National de la Recherche Scientifique — (a francia Országos Tudományos Kutatási Központ, amely ökonometriaival kutatásokkal is foglalkozik, „Cahiers de la séminaire d'économetrie” — ökonometriaival szemináriumi füzetek, más tudományos és felsőoktatási intézményekkel együttműködve közgazdasági kutatásokat folytat, pl. Massé—Hénon—Guilbaud: Stratégie et décisions économiques — „gazdasági stratégia és döntések”, nemzetközi tudományos konferenciáin — „colloques internationaux” — közgazdasági témák is szerepelnek); *egyetemre*: Yale University Cowles Commission . . . for Research in Economics — (az Egyesült Államokbeli newhaveni Yale egyetem ökonometriaival kutatásokkal foglalkozó Cowles-bizottsága) és általában a különböző nyugati egyetemek jogi és közgazdasági karai (a szocialista országokban a közgazdaságtudomány felsőfokú oktatása önálló közgazdasági egyetemeken vagy főiskolákon folyik); *tudományos társaságra*: Magyar Tudományos Akadémia (az Akadémia II. Társadalmi-történeti tudományok Osztálya, mint a magyar közgazdaságtudomány irányításának legfelsőbb szervezeti fóruma foglalkozik az akadémiai színvonalú közgazdasági kutatások tudománypolitikai- és szervezési kérdéseivel).

Az általános tudományos intézmények típusánál kell megemlíteni a szocialista országokban működő *ismeretterjesztő társulatokat* is, amelyek általában a társadalomtudományi és ezen belül a közgazdasági ismeretek terjesztésével is foglalkoznak és kiváló szakemberek bevonásával, nagy apparátussal teszik hozzáférhetővé a közgazdaságtudományt az érdeklődők számára (pl. Vseszozjujnoe Obscsesztvo po Raszprosztraneniju Politiceszkih i Naucsnuh Znanij — Összszövetségi Politikai és Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, közgazdasági sorozatot is kiad).

Ugyancsak itt kell megemlíteni a nyugati *alapítványokat* — „foundations” — (Wilson, Carnegie stb.), amelyek különösen az Egyesült Államokban játszanak jelentősebb tudomány-finanszírozó és publikációs lehetőséget biztosító szerepet.

ÁLTALÁNOS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI INTÉZMÉNY. Az általános társadalomtudományi intézményekre lényegében ugyanaz áll, mint az általános tudományos intézményekre, leszűkítetten a társadalomtudományok területére.

Az általános társadalomtudományi intézmény típusával, legyen szó akár kutatóintézetről, akár egyetemről (főiskoláról), akár tudományos társaságról — főleg a nyugati világban találkozunk. A Szovjetunióban és a népi demokráciákban — társadalomtudományokkal, mint az ideológiai front fő területeivel — a tudománypolitikai és szervezési feladatokat ellátó akadémiák szervezeti keretein belül szakosított intézetek foglalkoznak (filozófiai, történettudományi, jogi, közgazdaságtudományi stb.). Mivel a társadalomtudományok az ideológiai front fő területei, a társadalomtudományok egészének fejlődésével, főbb irányvonalának kialakításával, a szocialista országokban a társadalmi-politikai és állami élet valamennyi területét irányító kommunista és munkáspártok foglalkoznak (irányvonalak kidolgozása, ideológiai jellegű párthatározatok az egyes társadalmi tudományágakra vagy a társadalomtudományok egészére). Mindez a társadalomtudományok eszmei pártirányításának fogalomkörébe tartozik (a gyakorlatban természetesen a pártirányítás kérdése sokkal bonyolultabb, összetettebb; az irányítás különböző áttételek útján is történik, mint például a társadalomtudományokat művelő tudósok és tudományos szakemberek munkáiban a marxizmus—leninizmus világnézetének érvényesítésével és az eszmei befolyásolás legkülönbözőbb módszereivel; a hangsúly az eszmei irányításon, befolyásoláson van).

A nyugati országokban a különböző általános tudományos intézmények mellett, a társadalomtudományok összességével, vagy néhány ágával foglalkozó tudományos szervezetek is működnek. Ezek a szervezetek általános társadalomtudományi érdeklődésükön belül több-kevesebb súlyt helyeznek a közgazdaságtudományra. A közgazdaságtudományi kutatás jobbra a szociológiával, a joggal vagy más társadalomtudományi ágazattal együtt, vagy ezekkel összefonódva jelentkezik e szervezetek kutatómunkájában. „Tiszta” közgazdasági témák kutatása mellett előszeretettel foglalkoznak olyan kérdésekkel, mint „az iparosítás társadalmi hatása a gazdaságilag elmaradott területeken”, vagy „az automatizálás társadalmi-gazdasági következményei” stb.

Példák, *kutatóintézetek*: Institut de Sociologie Solvay — Solvay Szociológiai Intézet, Brüsszel, Fondation Nationale des Sciences Politiques, Párizs — Politikai tudományok Intézete (Alapítványa), amely közgazdasági kutatótevékenységet is fejt ki (sorozatában, Cahiers de la FNSP — közgazdasági monográfiák jelennek meg), Institut za Drustvene Nauke, Belgrád — Társadalomtudományi Intézet közgazdasági osztállyal, Institute of Social and Economic Research, Jamaica — a gazdaságilag elmaradott területek problémáival foglalkozó társadalomtudományi és közgazdasági intézet, National Institute of Economic and Social Research, London — társadalmi alapítású, széleskörű kutatómunkát végző intézet; *egyetemre* (főiskolára): Institut des Hautes Études Internationales — Nemzetközi Tanulmányok Főiskolája — Genf, Université de Louvain — Louvaini Katolikus Egyetem; *tudományos társaságra*: American Academy of Political and Social Sciences, Philadelphia — Politikai és Társadalomtudományi Akadémia, Canadian Political Science Association, Toronto — Államtudományi Társaság.

Az általános társadalomtudományi intézmények keretében az UNESCO nemzetközi jellegű tudományszervezési tevékenysége kiterjed a közgazdaság-

tudományra is. Ösztöndíjak, tanulmányutak, tudományos értekezletek (a „nyugat—kelet” közeledés jegyében, 1958-ban került sor a törökországi Bursa-ban az első, az UNESCO Társadalomtudományi Osztályának szervezésében megrendezett közgazdaságtudományi konferenciára), a nemzetközi kiadványcsere előmozdítása, kiadói tevékenység — mindmegannyi jelzője tudományszervező munkájának.

Az UNESCO az említett szervező tevékenységen kívül több kiadványsorozattal és kiadvánnyal mint *szellemi (testületi) kiadó* is részese a közgazdasági kutatómunkának. (Reports and papers in the social sciences — Társadalomtudományi beszámolók és tanulmányok c. sorozat, Vining, R.: Economics in the United States of America. A review of interpretation of research. 1956. 62 p. — Közgazdasági kutatások az Egyesült Államokban stb.)

Az UNESCO mellett működő *Comité International pour la Documentation dans les sciences sociales* (Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság) szerkesztésében jelenik meg a *Documentation dans les sciences sociales* (Társadalomtudományi dokumentáció) c. sorozat. A sorozat keretében látnak napvilágot olyan munkák, mint az *International bibliography of economics* (Nemzetközi közgazdasági bibliográfia).

ÁLTALÁNOS KÖZGAZDASÁGI TUDOMÁNYOS INTÉZMÉNY. A közgazdasági kutatás szervezeteinek legfontosabb típusát az általános közgazdasági tudományos intézmények képezik. Ezek azok, amelyek az alapvető kutatásokkal foglalkoznak. Az elméleti kérdések kidolgozását és a gazdasági élet főbb összefüggéseinek vizsgálatát végzik. A szocialista országokban fő feladataik közé tartozik a gazdaságpolitika tudományos megalapozásához anyagot szolgáltatni, de a tőkés országokban sem ritka a közgazdaságtudományi intézeteknek kormányfelkérésre végzett kutató tevékenysége egy-egy témát illetően.

Az általános jellegű közgazdasági tudományos intézmények kutatási köre lényegében kiterjed a közgazdaságtudomány, a gazdaságpolitika és a gazdasági élet egész területére. Ebből következik, hogy általában — már szervezeti felépítésüknél fogva is — a leginkább alkalmasak összetett kutatások elvégzésére, a kutatómunka összehangolására, a gazdasági élet egészét, a fontosabb nemzetközi gazdasági kérdéseket érintő kutatásokra.

A közgazdaságtudományi intézeteknek (kutatóintézetek) a szocialista országokban különleges szerepük van. Mint akadémiai intézetek, kutatási funkcióikon kívül többnyire feladataik közé tartozik az adott országban folyó közgazdaságtudományi kutatások koordinálása, a közgazdaságtudomány képviselte nemzetközileg, a tudományos képzés előmozdítása (tudományos fokozatok elbírálásában való részvétel), a publikációs tevékenység (általában hozzájuk tartozik az adott ország reprezentatív közgazdasági folyóirata), tudományos tanácsadás és konzultáció külső kutatók és állami gazdasági szervek részére, szaklektorálások, megjelent művek bírálata — végül, de nem utolsósorban a gazdaságpolitikai célkitűzések tudományos alátámasztásához való hozzájárulás (és társadalomtudományi intézményekről lévén szó: a társadalmi igények szabta részvétel az adott ország társadalmi-politikai kérdéseinek megvitatásában). Mindezen feladatok ily módon taxatíván nem szerepelnek az intézetek alapító okmányaiban, de ha a vonatkozó jogszabályok tételesen nem is, vagy csak részben sorolják így fel az említett fel-

adatokat, a társadalmi és szakmai igények kielégítéseként és a kialakult gyakorlat szerint is, nagyjában ellátják az említett feladatokat.

A szocialista országok közgazdaságtudományi intézetei együttműködnek, összehangolják kutatómunkájukat, bizonyos témákat közösen kutatnak, közös gyűjteményes köteteket adnak ki, tudományos konferenciákat szerveznek egymás kutatóinak kölcsönös bevonásával (legutóbb 1958 decemberében Prágában tartottak értekezletet az intézetek vezető munkatársai).

A kapitalista országok közgazdaságtudományi intézetei között találni állami intézményeket (Institut für Weltwirtschaft, Kiel — a kieli egyetem keretében működő legnagyobb német kutatóintézet; Institut National de la Statistique et des Études Économiques — INSEE — Párizs — francia Országos Statisztikai és Közgazdasági Intézet), magán-vállalkozásokat (Institut d'Observation Économique, Párizs — Gazdaságkutató Intézet), köztük az amerikai magukat „non-profit organisation”-nak (nem-haszonra dolgozó kutató szervezeteknek) megjelölő intézményeket, vagy olyan gazdaságkutató intézeteket, amelyek célkitűzése elsősorban az adott ország gazdasági életének figyelemmel kísérése, elemzése (Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung, Bécs — Osztrák Gazdaságkutató Intézet), vagy az állami intézmény és magán-vállalkozás közötti átmeneti formát. A nyugati egyetemek szervezeti kereteiben, de lényegében „függetlenített” formában számos kutatóintézet működik.

Amíg tehát a szocialista országokban az elméleti és általában a kutatások központja az akadémiai kutatóintézet, addig a kapitalista országokban más képet mutatnak a szervezeti keretek: kutatóintézetek, egyetemek, egyesületek, alapítványok egyaránt tekinthetők „kutatási központoknak”. Mindemellett egy-egy országban találni olyan nagyhagyományú intézményeket, amelyek a közgazdasági kutatás letéteményeseinek tekinthetők. Ezek a prominens intézmények kevés kivételtől eltekintve (mint például az amerikai National Bureau for Economic Research) a fontos témák és a kutatók szétforgácsoltsága folytán nem a kutatóintézetek közül kerülnek ki.

Példák közgazdaságtudományi intézetekre: Insztitut Ekonomiki, Moszkva — a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Közgazdaságtudományi Intézete; Institut de Science Économique Appliquée, Párizs — Alkalmazott Közgazdaságtudományi Intézet; Ekonomski Institut FNRJ, Belgrád — Jugoszláv Szövetségi Közgazdaságtudományi Intézet; Netherlands Economic Institut, Rotterdam — Holland Közgazdaságtudományi Intézet; Ikonomiczeszki Insztitut, Szófia — a Bolgár Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete; Instituto Brasileiro de Economica, Rio de Janeiro — Brazil Közgazdasági Intézet; Ekonomicky Ustav Československe Akademie Ved, Prága — a Csehszlovák Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete; Instituto di Economia Internazionale, Genova — Világgazdasági Intézet; Institute of Economic Research Hitotsubashi Academy, Tokio — Közgazdaságtudományi Intézet.

A közgazdasági egyetemek (főiskolák) mint kutatási szervezetek — az előjáróban kifejtettekből kitűnőleg — különösen a nyugati országokban játszanak jelentékeny szerepet. A szocialista országokban az egyetemek és főiskolák kutatási funkciója kevésbé érvényesül, bár az utóbbi években az elsődleges oktatási tevékenység mellett ez is mindinkább kibontakozik (pl. Prorektorat für Forschung — Kutatási Prorektorátus felállítása a Berlin-Karlshorsti Közgazdasági Főiskolán,

a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem 10 éves fennállása alkalmából rendezett tudományos ülésszak stb.). A nyugati országokban viszont nagy múltú felsőoktatási intézmények, mint kutatási szervezetek is jelentkeznek a tudományos életben.

Nem kevés az olyan nyugati közgazdasági egyetem (főiskola), akár általános, vagy társadalomtudományi egyetem közgazdasági kara („faculty”, „section”, „department of economics” stb.), amely kutatóintézeti funkciót is ellát; tudományos sorozatokat szerkeszt, folyóiratokat ad ki, egyszóval szellemi kiadóként szerepel.

Szervezetileg ezek az intézmények kutatási szempontból változatos képet nyújtanak. Az általános az, hogy az oktató személyzet (professzorok, docensek stb.) egyben a gerincét alkotja a tudományos kutatóknak, de előfordul az is, hogy „függetlenített” kutatók dolgoznak az egyes tanszékeken. Nemritkán a közgazdasági társulatok is az egyetemen kapnak helyet (pl. Indian Economic Association, Department of Economics and Commerce, University of Allahabad). A szocialista országokban is van példa a függetlenített egyetemi kutatásra: a Magyar Tudományos Akadémia például különböző egyetemeken — így a közgazdaságtudományin is — „tudományos kutatói” állásokat rendszeresített. Ezeknek a kutatóknak elsősorban a kutatás a feladatuk az adott tanszék keretében. A kutatás és az oktatás közötti kapcsolat egy másik formája az akadémiai támogatás bizonyos tanszéki kutatásokhoz, akadémiai kutatási témák kihelyezése tanszékekre. Van példa az egyetemek publikációs tevékenységére is (évkönyv, monográfia stb.) Mindezek mellett megállapítható, hogy az egyetemek kutatási funkciója nyugaton tipikus, a szocialista országokban pedig kiegészítő jellegű.

Néhány nagyobb nyugati közgazdasági egyetem mint kutatási szervezet is nagy hagyományokra tekinthet vissza. Ilyen például Angliában a London School of Economics and Political Science, a Manchester School of Economics, amelyek sorozatokat, monográfiákat és nemzetközileg ismert folyóiratokat adnak ki. (Pl. *Economica* — London, Manchester School of Economics), Olaszországban az Università Commerciale Luigi Bocconi (Milano) intézetei ugyancsak nagyarányú publikációs tevékenységet fejtenek ki (folyóiratai: *Revista Internazionale delle Fonti di Energia*, *Giornale degli Economisti* e *Annali di Economia*).

A szocialista országokban például a varsói tervgazdasági és statisztikai főiskola (Szkola Główna Planowania i Statystyki) ad ki tudományos folyóiratot *Zeszyty Naukowe* címmel, a szófiai közgazdasági főiskola (Viszs Ikonomiczeszki Insztitut Karl Marx) pedig *Trudove na Viszsjia*... című sorozatot adja ki.

A közgazdasági társaságok egy ország közgazdaságait tömörítő tudományos társadalmi szervezetek. Képviselik az adott ország közgazdaságait külföld felé, általában szakosztályokra tagozódnak (agrárközgazdasági osztály, statisztikai osztály stb.) és ezek keretében rendeznek tudományos vitákat, felolvasó üléseket, konferenciákat stb. Számos közgazdasági társulat kiadványokat is megjelentet (pl. Royal Economic Society, London — *Economic Journal*, Saveza Drustava Ekonomista Jugoslavije, Belgrád — *Ekonomist*), vagy résztvesz kiadásában (pl. *Polskie Towarzystwo Ekonomiczne*, Varsó — *Przegląd Statystyczny*). Olyan közgazdasági társaságok is vannak, amelyek publikációs tevékenységet nem fejtenek ki és erőfeszítéseiket főleg tudánypolitikai és szervezeti kérdé-

sekre fordítják (pl. Aszszociacija Szovetszkijh Ekonomicseszkijh Naucsnyih Ucsrezszenij — Szovjet Közgazdaságtudományi Egyesület, Moszkva).

A közgazdasági társaságok funkciója némely vonatkozásban — mint például a tudományszervezés — legalábbis párhuzamos a tudományos akadémiákkal, illetőleg azok társadalomtudományi osztályaival. A társaságok azonban általában a közgazdászoknak jóval szélesebb rétegeit fogják össze, kis túlzással azt mondhatnók, hogy szakmai „tömegszervezetek”. A társaságok általában a továbbképzéssel, a magasfokú szakmai ismeretterjesztéssel, bizonyos érdekvédelmi teendők ellátásával, tanulmányutak szervezésével is foglalkoznak — és mindezt a közgazdászok szélesebb rétegei számára végzik.

Több országban több közgazdasági társulat is működik, akár regionális, akár más szervezeti elv alapján, különféle rendeltetéssel. Gyakorlatilag ugyanaz a helyzet több nyugati országban, mint a kutatóintézeteknél: egységes, központi irányítású tudománypolitika és szervezés nélküli különféle közgazdasági társaságok.

Például Nyugat-Németországban a legkülönbözőbb „Verein”-ok, „Bund”-ok, „Gesellschaft”-ok (a német szervezési készség hagyományosan ismeretes) sorában több közgazdasági társulatot is találunk: Deutsche Volkswirtschaftliche Gesellschaft, Deutsche Weltwirtschaftliche Gesellschaft, Wirtschaftspolitische Gesellschaft, Verein für Sozialpolitik, List Gesellschaft. Az Egyesült Államokban is több közgazdasági társulat működik a reprezentatív American Economic Association mellett: Southern Economic Association, Econometric Society, American Enterprise Association (Amerikai Vállalkozói Egyesület — egyben kutatóintézet is) stb. Közgazdasági társulatok működnek — ha nem is a nyugatnémet és amerikai példa szerinti sokaságban — számos országban, például: Società Italiana degli Economisti, Pakistan Economic Association; Société d’Economie Politique, de Statistique et de Législation d’Égypte; Statsökonomisk Forening (Norvégia), Sociedade Portuguesa de Ciencias Economicas, Economic Society of Australia and New Zealand, Sociedad Cubana de Ciencias Sociales, Economicas y Politicas stb., stb.

Azokban az országokban, ahol tudományos akadémia, vagy hasonló funkciót betöltő testület nem működik, nem szorul bővebb indokolásra milyen jelentős szerepet játszhatnak e társaságok. Egyes országokban, ahol viszont több társaság is működik, e társaságok szövetségbe, unióba tömörülnek (a „társaságok társasága”) mint például Japánban (Japanes Union of Association of Economic Societies).

Amíg a közgazdasági társulatok az egyes országok közgazdászait fogják össze, addig az *International Economic Association* (Nemzetközi Közgazdasági Társulat) a közgazdasági társulatok összefogó szerve. A Nemzetközi Közgazdasági Társulat kiadványa az *International Economic Papers*, és kötetekben adja ki a társulat tudományos konferenciáinak anyagát. A tudományos konferenciákon általában egy-egy témát tárgyalnak meg, több előre felkért előadó közreműködésével.³

Még egy nyugati nemzetközi közgazdasági társaságról kell említést tenni: *International Association for Research on Income and Wealth* (londoni székhellyel,

³ Economics of international migration. Proceedings of a Conference held by International Economic Association. Ed. Brinley Thomas. London. 1958. Macmillan. — A nemzetközi vándorlás-ügy gazdasági vonatkozásai; Stability and progress in the world economy. I. Congr. International Economic Association. Ed. D. Hague. London. 1958. Macmillan. — Stabilitás és fejlődés a világgazdaságban. A Nemzetközi Közgazdasági Társulat 1. kongresszusának anyaga.

egyéni és nem területi tagokkal működő nemzetközi társaság a jövedelem és a jólét kérdéseinek kutatására). A társaság általános közgazdasági profilú, de elsősorban a nemzeti jövedelemmel, a gazdasági növekedéssel és általában átfogó közgazdasági témákkal foglalkozik. Kiadványai: International bibliography on income and wealth és az Income and Wealth Series.

KÖZGAZDASÁGI ÁGAZATI TUDOMÁNYOS INTÉZMÉNYEK. A közgazdasági tudományos ágazati intézményekre *leszűkítetten egy ágazatra* lényegében ugyanaz áll, mint az általános közgazdaságiakra. A közgazdasági kutatások kibővülésével kapcsolatban alakultak ki — és ez a folyamat különösen az első világháborút követő évtizedekben ment végbe — az ágazati közgazdasági kutatások önálló szervezeti keretei. Itt mindjárt meg kell jegyeznünk, hogy ágazati jellegű témákkal (ipar, pénzügy, kereskedelem, mezőgazdaság stb.) az önálló ágazati kutatási szervezetek mellett, az általános közgazdasági kutatási intézmények is foglalkoznak (pl. a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete a következő ágazati osztályokkal rendelkezik: ipari, mezőgazdasági, pénzügyi), ugyanakkor az ágazati intézmények nemritkán általános közgazdasági kutatásokat is folytatnak. A határvonalak tehát itt sem merevek, és főleg a közgazdasági gyakorlati igények kielégítésére, általában munkamegosztás alakult ki az általános és az ágazati intézmények között. Ha közelebbről akarnánk meghatározni e munkamegosztás lényegét, tehát azt, hogy gyakorlatilag mi a különbség egy közgazdaságtudományi intézet pénzügyi osztálya és egy pénzügytani kutatóintézet között, úgy azt kell mondanunk, hogy a pénzügyi osztály inkább átfogó, szintetizáló, a gazdasági élet egészét érintő, összetett jellegű kutatásokat folytat, míg az önálló pénzügyi intézet inkább gyakorlati jellegű, részletproblémák kutatásával foglalkozik. Egy hasonlattal: kémiai kutatásokat egyaránt folytatnak akadémiai és egyetemi kutatóintézetek, valamint iparági kutatóintézetek (pl. gyógyszer, műanyag), olykor azonos témájúakat is, mégis rendeltetésük más és más. Az előzők eredményei elméleti általánosítást vonnak maguk után és ilyenformán az egész vegyipart érintő kutatási eredményekre jutnak, míg az utóbbiak inkább bizonyos vegyi termékek új gyártástechnológiájának vagy új termékeknek kikísérletezését szolgálják. Egy pénzügyi példával: az általános közgazdasági intézet (pénzügyi osztálya) kutatja a pénz szerepét a különböző gazdasági rendszerekben, az önálló pénzügyi intézet egy adott ország pénzügyi rendszerét (adózás, államháztartás, hitelügy stb.), míg a nem-akadémiai kategóriájú bank közgazdasági osztálya a beruházások pénzügyi ellenőrzésének módszereit (szocialista gazdaságban), vagy a tőkebefektetések lehetőségeit (kapitalista gazdaságban). E példák csak szemléltetni kívánnak, semmiképpen nem jelentenek szabályokat.

Nem kevés ágazati jellegű intézmény működik világszerte, kutatóintézet, egyetem (főiskola) vagy egyetemi kar, tudományos társaság formájában.

Példák, *kutatóintézetre*: Institut Finanzen und Steuern, Bonn (pénz- és adóügy), Agricultural Economic Research Institute, Oxford (agrárgazdaság), Naucsno-Iszszledovatel'szkij Finanszovüj Insztitut, Moszkva (pénzügy), Vseszozjuznüj Naucsno-Iszszledovatel'szkij Insztitut Ekonomiki Szel'szkogo Hozjajsztva pri VASZHNIL, Moszkva (agrárgazdaság), Naucsno-Iszszledovatel'szkij Insztitut Truda, Moszkva (munkaügy), Schweizerisches Institut für Aussenwirtschafts und Marktforschung, St. Gallen (külkereskedelem), Instytut Ekonomiki i Organizacia Przemysłu, Varsó (ipargazdaságtan); *egyetemre (főiskolára)*: Hochschule für Binnenhandel, Lipcse (belkereskedelem), Institut für Kreditwesen Johann Wolfgang

Goethe - Universität, Frankfurt/M. (pnz- s hitelügy); *tudományos trsasgya*: Indian Society of Agricultural Economics, Bombay (agrárgazdaság), American Finance Association, Chicago (pénzügy), International Fiscal Association, International Bureau of Fiscal Documentation, Amsterdam (nemzetközi adgyi társaság s dokumentációs iroda), Australian Agricultural Economics Socitey, Sydney (agrárgazdaság), International Conference of Agricultural Economists (nemzetközi agrárgazdasági társaság), Nippon Zaisei Gakhai (Japán Pénzügytani Társaság).

KÖZGAZDASÁGI HATÁRTERÜLETI TUDOMÁNYOS INTÉZMÉNYEK. A közgazdasági határterületi kutatások szervezetei (gazdaságtörténet, gazdasági földrajz, gazdasági jog, gazdasági matematika, gazdaságfilozófia) ltalban kívül esnek a közgazdasági kutatószervezetek krn és elsősorban a megfelelő f tudományág (történelem, földrajz, jog) kutatási szervezeteinek működési körébe tartoznak. Ezen mit sem változtat az, hogy a gazdasági földrajzot egyes helyeken nem a természettudományi karok keretében, hanem közgazdaságtudományi egyetemen oktatják (pl. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem), vagy, hogy a gazdaságtörténetet általában a közgazdaságtudományi egyetemeken oktatják.

A nyugati országokban önálló közgazdasági határterületi tudományos intézmények is működnek, főleg társaságok, mint például a Société de Géographie Commerciale de Paris (kereskedelem földrajzi társaság), vagy az Economic History Society, London (gazdaságtörténeti társaság).

EGYÉB TUDOMÁNYÁGI TUDOMÁNYOS INTÉZMÉNYEK (MEZŐGAZDASÁGI, MŰSZAKI). A különböző természettudományi és műszaki kutatások közgazdasági vetületei gyakran igen értékes anyagot szolgáltatnak az elméleti és gyakorlati közgazdasági kutatásoknak. Műszaki és mezőgazdasági folyóiratok is közölnek közgazdasági vonatkozású cikkeket. A műszaki és mezőgazdasági tudományos intézmények tevékenységének némely területe lényegében *közgazdasági ágazati* jellegű. Igen nehéz volna például szigorúan megkülönböztetni ebből a szempontból a közgazdasági egyetemeken folyó agrárközgazdasági kutatásokat az agrár-egetemek keretében folyó ugyanilyen jellegű kutatásoktól. Ugyancsak folynak ipargazdaságtani kutatások a közgazdasági, de a műszaki egyetemeken is (gondoljunk a közgazdasági mérnök képzésre).

Műszaki és mezőgazdasági tudományos intézményekben folyó közgazdasági jellegű kutatótevékenységet az elmosódott határok mellett sem helyes közgazdasági ágazati, vagy közgazdasági határterületi kutattevkenysgknt felfogni a kétségtelenül adódó azonos elemek, tényezők ellenére sem, mert kivételes esetektől eltekintve, ezek hangsúlyozott jellege nem közgazdasági, hanem műszaki vagy mezőgazdasági, de mint szmbajht szervezeteket, ezeket sem lehet figyelmen kívül hagyni. (Pl. Deutsche Akademie der Landwirtschaftswissenschaften, Berlin — az NDK Mezőgazdaságtudományi Akadémiája, Cornell University Agricultural Experiment Station, Ithaca — a Cornell Egyetem Mezőgazdasági Kísérleti llomsa.)

HIVATALOS SZERVEK

A hivatalos szervek (llamhatalmi, államigazgatási szervek) mint közgazdasági kutató intézmények a legklnflebb formában jelentkeznek (a statisztikai hivatalokat, nemzeti bankokat külön tárgyaljuk). Nyilvánvaló, hogy akárcsak a társadalmi szerveknél és szervezeteknél, az esetek többségében nincs szó szer-

vezett, hivatásos kutatóapparátusról, hanem arról, hogy a különböző állami hivatalos szervek funkcióik gyakorlása során részleges közgazdasági kutatótevékenységet is kifejtjenek. Valamilyen formában mindenképpen nyilván kell tartania mind a kutatásnak, mind a tájékoztatási szakembernek a hivatalos szerveket mint a „kutató” tevékenység hordozóit is, mert nélkül bizonyos kutatások alig volnának elképzelhetők — gondoljunk például a szocialista állam gazdaságszervező szerepére. A tőkés gazdasági rendszerben is egyre növekvő szerepet töltenek be a különböző állami szervek, illetve maga az állam — talán elég itt a nyugati országoknak (mint államoknak) a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban egyre növekvő szerepére utalni: európai integrációs szervezetek, mint a Montánunió, Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet, közös piac, európai szabadkereskedelmi övezet stb.

Mind a szocialista, mind a kapitalista országokban a hivatalos szervek (minisztériumok, főhatóságok, különböző szintű igazgatási szervek) gyakorlati gazdaságszervező és gazdaságvezetési tevékenysége csak erőltetetten volna minősíthető kutatómunkának — bár a kutatás bizonyos elemeit magukba foglalják —, rendszerezési szempontból mégis az előjáróban kifejtettek alapján önálló, jól körülhatárolható típust alkotnak a közgazdasági kutatási szervezetek rendszerében.

A hivatalos szervek azonban olykor kifejezetten — a szó szorosabb értelmében vett — kutató szervezeteket is működtetnek. Ilyenek például a Naucsno-Iszsledovatel'szkij Ekonomiceszkij Insztitut Goszplana SzSzSzR (a Szovjetunió Állami Tervbizottságának Közgazdasági Tudományos Kutató Intézete), vagy a Zaklad Badan Ekonomicznych Panstwowa Komisja Planowania Gospodarczego (a lengyel Állami Tervbizottság Közgazdasági Intézete), amelyek „hivatalos használatra” szánt tudományos dolgozatokat tartalmazó kiadványokat is közreadnak korlátozott terjesztéssel. E két említett intézmény egyébként az általános közgazdasági kutatóintézetek típusába is besorolható volna, de hivatali jellegük folytán inkább a hivatalos szervek típusába kívánnakoznak.

A hivatalos szerveket rendeltetésük szerint a következőképpen csoportosíthatjuk: *nemzetközi szervek* (általánosak és közgazdaságiak), *országos szervek* (tárcák és főhatóságok), *regionális szervek* (országon belüli regionális szervek).

A *nemzetközi szervek* (államközi szervezetek) lehetnek nemzetközileg általánosak, vagy regionális jellegűek, funkciójukat tekintve általánosak, vagy közgazdasági jellegűek; mint kutatási szervezetek is mindenképpen rendkívül jelentős szerepet játszanak. A nemzetközi szervek többnyire kiterjedt apparátussal működnek és a gazdasági élet különféle területein végeznek fontos kutatásokat. Ilyen jellegű tevékenységüket nemritkán kifejezetten szervezeti szempontból is kutatási intézményeknek tekinthető intézetek, vagy osztályok viszik („research department”, „research division”). Legfontosabbaknak ebben a vonatkozásban az *Egyesült Nemzetek Szervezete* és szakszervei tekinthetők (Nemzetközi Munkaügyi Hivatal, az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete, a regionális gazdasági bizottságok: az európai, a latin-amerikai, az ázsiai és távol-keleti gazdasági bizottságok stb.). Mindezek számos kiadványt, sorozatot, monográfiát, statisztikát, periódikát, tájékoztató anyagokat, szakbibliográfiákat stb. adnak ki a közgazdaság különféle területeiről. Képet ad erről a nagyarányú kutató és publikációs tevékenységről a *Ten years of United Nations publications 1945 to 1955. A complete catalogue*. New York. 1955. *United Nations*. VIII, 271 p. katalógus,

amely az 1945—1955 között megjelent ENSz-kiadványokat sorolja fel egy vaskos kötetben. Az ENSz működéséről és szervezetéről különben számos referenciumkában találni adatokat és általában ez vonatkozik a nagy államközi gazdasági szervezetekre is (Montánunió, GATT, OECE stb.). E szervezetek működését különben több önálló munka is ismerteti.

Ugyancsak rendkívül sokrétű közgazdasági kutatási munkát végez a nyugat-európai országokat átfogó Európai Gazdasági Együtműködési Szervezet (OECE) is és a szervezet keretében működő Agence Européenne de Productivité (Európai Termelékenységi Ügynökség). Az OECE 1958. évi kiadványkatalógusa számot ad e sokrétű kutatásról. (*Catalogue général des ouvrages publiés de 1948 à 1958*. Paris. 1958. *Organisation Européenne de Coopération Économique*. 110 p.) Az egyéb nyugat-európai „integrációs” szervek, mint a Montánunió, Európa Tanács stb. is folytatnak közgazdasági kutatómunkát valamilyen szervezeti keretben (közgazdasági osztály, önálló kutatószervezetek stb.), ami érdeklődésre tarthat számot, akár a modern kapitalizmus problémájának kutatása során, akár valamilyen közgazdasági ágazati kérdéssel kapcsolatban (ipargazdaság, szén- és acélipar, munkaerőgazdálkodás stb.).

A szocialista országokat gazdaságilag összefogó *Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa* — közkeletű rövidítéssel KGST — eddig egy rendszeresen megjelenő kiadványt ad ki: Nemzetközi Mezőgazdasági Szemle, kutatási tevékenysége egyébként teljesen „hivatalos” jellegű. Munkájára vonatkozó hivatalos közlemények, hírek, tájékoztatások a napisajtó hasábjain jelennek meg, valamint cikkek tudományos folyóiratokban; nyilvános publikációs tevékenységet az említett folyóiraton kívül nem folytat. Ebbe a kategóriába tartoznak még a KGST különböző szakbizottságai és a szocialista országok bilaterális műszaki-tudományos együttműködési bizottságai, amelyek a KGST keretében végzik a hosszúlejárátú népgazdasági tervek összehangolását, különböző népgazdasági ágak fejlesztésének koordinálását, legfelső szinten szervezik a műszaki és általában a tudományos tapasztalatcserét stb.

Az országos szervek (tárca és főhatóságok) közgazdasági kutatómunkája különösen a szocialista országokban jelentős, de úgyszólván a világ valamennyi országában növekedik az államnak, mint gazdasági tényezőnek a jelentősége és különösen áll ez a gazdaságilag elmaradott országokra. Az állami gazdasági funkciók gyakorlásának szakirodalmi megnyilvánulása a monografikus, vagy közgazdasági tanulmány jellegű, vagy a legszélesebb nyilvánosságra szánt hivatalos közleményszerű (pl. tervjelentések) kiadványok mellett, elsősorban az országos hivatalos lapokban és tárcaközleményekben közreadott törvények, jogszabályok, rendeletek formájában történik.⁴

Az országos szervek olykor „hivatásos” kutatóintézeteket is tartanak fenn — az említett szovjet és lengyel tervhivatali kutatóintézetek mellett, amelyek általános közgazdasági kutatóintézeteknek tekinthetők, ágazati jellegű intézetek is működnek.

Példák: a Kohó- és Gépipari Minisztérium *Ipargazdasági és Üzemszervezési Intézete*, a Földművelődésügyi Minisztérium Állami Gazdaságok Főigazgatóságának *Állami Gazdaságok Üzemszervezési Kutató Intézete* (mindkettő Budapesten, az utóbbi

⁴ A törvény és rendelet, a jogszabály csak a legtágabb értelemben szakirodalom, mert az állami akarat megnyilvánulási formája egyébként nem minősíthető annak.

megjelenteti „Az Állami Gazdaságok Üzemszervezési Kutató Intézetének közleményei” c. sorozatot). Az állami szervek nemritkán tudományos igényű, nagyterjedelmű kötetek szellemi kiadójaként szerepelnek, pl.: *Papers relating to the formulation of the second five years plan*. Panel of economists. New Delhi. 1955. *Government of India Planning Commission*. 649 p. (az indiai öt éves tervvel kapcsolatos tanulmányok gyűjteményes kötete az indiai kormány Tervbizottságának kiadásában), vagy jegyzőkönyvek közzétételével nyújtanak anyagot a kutatásokhoz, mint az amerikai kongresszus igazságügyi vizsgáló bizottságának jegyzőkönyvei a „Study of monopoly power” (a monopólium hatalmáról szóló) sorozatban pl. „Steel” (az acéliparban működő monopolista vállalatok vizsgálata egy több mint ezeroldalas kötetben).

Arra is van példa, hogy egyes állami szervek közgazdasági osztályai — és nem maguk a szervek, vagy önálló kutató intézményei — is közreadják kutatási eredményeiket.⁵

Mindez eléggé szemlélteti az országos hivatalos szervek közgazdasági jellegű munkájának sokrétűségét, változatos irodalmi megnyilvánulási formáját, jelentőségüket a közgazdasági kutatási szervezetek rendszerében.

A regionális hivatalos szervek mint a különböző szintű közigazgatási, területi (helyi) államhatalmi és végrehajtó szervek (tartományi, megyei, városi tanácsok, prefektúrák, polgármesteri hivatalok, a „province”-ok, „oblaszt”-ok, „kreis”-ok, „département”-ok irányító testületeinek) igazgatási munkája úgyszintén nem nélkülözi a közgazdasági vonatkozásokat.

A területi tervezéssel, a gazdaságtörténeti és gazdaságföldrajzi, a termelőerők területi elosztására vonatkozó kutatások azok, amelyek e típussal elsősorban kapcsolatosak. A területi közigazgatási szervek munkája nyújt módot a központi állami szerveknek, vagy a különböző típusú közgazdasági kutatóintézményeknek, hogy országos jellegű, a népgazdaság egészét érintő témáikhoz megbízható részanyagokhoz jussanak. A területi állami szervek gazdasági funkciója rendkívüli jelentőségűvé vált a Szovjetunióban, ahol is a gazdaságirányítás decentralizációja következményeként létrejött „szovnarhoz”-ok (területi népgazdasági tanácsok) teljes hatáskörrel irányítják a hozzájuk tartozó terület gazdasági életét.

Mindezek mellett megállapítható, hogy a hivatalos szervek közül a nemzeti és az országos jellegűek azok, amelyek elsőrendűen számításba jönnek a közgazdasági kutatásban, míg a regionális jellegűek szükségképpen korlátozott és csak bizonyos meghatározott kutatásoknál jöhetnek számításba.

STATISZTIKAI SZERVEZETEK

A statisztikai szervezetek (hivatalok és társaságok) önálló típusai a közgazdasági kutatási szervezetek rendszerének. A statisztikai szervezetek jobbára állami hivatalos szervek is egyben (a legtöbb országban működik önálló állami szervként statisztikai „hivatal”, „intézet”, vagy — és ez a kisebbség — valamilyen gazdasági tárcának alárendelt szervként).

⁵ *Gazdaságossági számítások a gépiparban*. Bp. 1958. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 127 p. Kohó- és Gépipari Minisztérium *Közgazdasági Osztálya*, továbbá arra, hogy „hivatali használatra” folyóiratjellegű sorozatot adnak ki, pl. *Prace i materialy Zakładu Badan Ekonomicznych*. Komisja Planowania przy Radzie Ministrów. (A lengyel Minisztertanács mellett működő Tervbizottság „Közgazdasági Intézetének munkái és anyagai”.)

A statisztikai szervezetek tárgyalásánál — mint a közgazdasági kutatás szervezeti típusai egyikénél — el lehet és el is kell tekinteni a statisztikai hivatalok egyéb, nem kifejezetten közgazdasági jellegű funkcióitól, a statisztikai hivataloknak, mint a statisztikai tudománynak a kutatóintézményeitől. A statisztikai munkát itten a közgazdaságtudomány részeként lehet felfogni, a statisztikát elvonatkoztatva saját ágazataitól, úm. demográfia, egészségügyi statisztika stb., valamint a módszertantól, amennyiben nem gazdaságstatisztikáról van szó.

A statisztikai szervezetek azok, amelyek a közgazdasági kutatás számára elsősorban a számszerű anyag- és adatszolgáltatást nyújtják. Az anyag- és adatszolgáltató funkción túlmenően, a statisztikai szervezetek maguk is kutatnak, tehát „hivatali” jellegük mellett bizonyos tudományos intézményi funkciókat is ellátnak. A statisztikai szervezeteknek ez a funkciója mind hangsúlyozottabbá válik a matematika fokozódó alkalmazásával a közgazdaságtan területén (input-output, lineáris programozás, ökonometria stb.).

A statisztikának a közgazdaságtannal való kapcsolatát sok formai és szervezeti elem is tanúsítja: számos statisztikai hivatal keretében működnek *önálló közgazdasági osztályok*, világgazdasági osztályok, mint például a magyar Központi Statisztikai Hivatalnál, a francia statisztikai főhatóság hivatalos neve Országos Statisztikai és Közgazdasági Intézet (Institut National de la Statistique et des Études Économiques), a nyugatnémet statisztikai hivatal központi folyóiratának címe *Gazdaság és Statisztika* (Wirtschaft und Statistik). A statisztikai kiadványok legnagyobb része közgazdasági jellegű is, a csak számanyagot tartalmazó általános kiadványokon belül is (statisztikai évkönyvek, folyóiratok, sorozatok) uralkodó a közgazdasági rész. Némely statisztikai tudományos intézet, mint például az Oxford University Institute of Statistics, vagy a cambridge-i egyetem keretében működő Institute of Applied Statistics (Alkalmazott Statisztikai Intézet), a jelentékeny angliai közgazdasági kutatóintézmények közé számít. Ugyancsak a közgazdaságtan és a statisztika közötti szerves kapcsolatra utal az is, hogy a Polskie Towarzystwo Ekonomiczne (Lengyel Közgazdasági Társaság) szakosztályaként működik a lengyel statisztikusok összefogó társadalmi szerve, a Társaság Statisztikai Osztálya. Ugyancsak Lengyelországban találni példát arra is, hogy a felsőfokú oktatásban is szervesen együtt jelentkezik a közgazdaságtan és statisztika (Główna Szkoła Planowania a Statystyki — Tervgazdasági és Statisztikai Főiskola).

A statisztikai szervezetek típusa egyaránt foglal magában akadémiai és nem-akadémiai elemet. Még nehezebbé teszi az áttekintést az, hogy a statisztikai szervezeteket aszerint is lehet — és kell is — csoportosítani, hogy hivatalos jellegűek-e, vagy magán-vállalkozások (tőkés gazdasági szervezetek) keretében működnek-e, hogy általános statisztikai intézményekről van-e szó, vagy kifejezetten gazdaságstatisztikaiakról. Mindezen szempontok keverednek, a különböző típusok összefonódnak, átmennek egymásba, egymás elemeit tartalmazzák. Meg lehet továbbá említeni az olyan ágazatokat, mint a szociális és kulturális statisztikát, a kommunális statisztikát stb., amelyek ha kifejezetten nem is közgazdasági jellegűek, a közgazdasági kutatás szempontjából is rendkívül jelentős adatforrások.

És amint a statisztikai szervezetek tevékenysége, kutatása kiterjed a társadalmi-gazdasági élet valamennyi területére, ugyanúgy a társadalmi tudományok intézményei maguk is nemcsak merítenek a statisztikai forrásokból, nemcsak

feldolgozzák az adatokat, hanem maguk is aktívan művelik a statisztikai tudományt, módszertani problémák megoldásában vesznek részt és így a közgazdasági folyóiratok hasábjain is a statisztika nem egy esetben nemcsak számszerű illusztrációként, hanem mint a kutatás (többnyire valamilyen részletkutatás) tárgyaként is szerepel.

Az országos statisztikai hivatalok foglalják el a legjelentősebb helyet a statisztikai szervezetek rendszerén belül. Általában állami főhatóságként látják el, külön statisztikai törvényben és rendeletekben megszabott funkcióikat.

A szocialista országokban általában közvetlenül a minisztertanácsnak alárendeltek (pl. Central'noe Sztatiszticeszkoe Upravlenie pri Szovete Minisztrov SzSzSzR — a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal, Directia Centrala de Statistica de pe linga Consiliul de Ministri al RPR — román statisztikai hivatal).

Az Egyesült Államokban a kereskedelemügyi minisztérium szerveként működik a központi statisztikai hivatal (Department of Commerce), de egyéb tárcák mellett is nagy apparátussal működnek statisztikai hivatalok (Department of Labor, Bureau of Labor Statistics — Munkaügyi Minisztérium Statisztikai Hivatala), egyes dél-amerikai államokban a gazdasági minisztériumok szerveiként működnek (Ministerio de Hacienda).

A központi statisztikai hivatalok adják ki az egyes országok „hivatalos” jellegű statisztikai évkönyveit, amelyek minden tényanyagon alapuló közgazdasági kutatásnak elsőrendű és nélkülözhetetlen forrásait alkotják. A statisztikai évkönyveken kívül általában folyóiratokat is jelentetnek meg, elméleti cikkeket és számanyagot egyaránt közölve (pl. Statisticky Obzor, Praha), vagy csak statisztikai táblázatokat (pl. Statistické Zpravy, Prága). Az évkönyveken és folyóiratokon kívül sorozatokat, monográfiákat is bocsátanak ki (National income and expenditure. Central Statistical Office, London — Nemzeti jövedelem és felhasználás az Egyesült Királyságban; évente).

A tisztán elméleti jellegű statisztikai kiadványokat inkább a *statisztikai társaságok* fémjelzik. A statisztikai társaságok lényegében a közgazdasági társaságokkal azonos funkciókat töltenek be. Tevékenységük egyaránt kiterjed kiadványok megjelentetésére, tudományszervezésre, szakmai továbbképzésre, érdekképviseletre.

Némely esetben ezek a társaságok elnevezésük szerint nem országos jellegűek, bár gyakorlatilag azok (pl. Société de Statistique de Paris — Párizsi Statisztikai Társaság), egyes országokban több társaság is működik, amelyek közül egyesek válnak nemzetközileg is ismertekké (pl. Calcutta Statistical Association, India). Világszerte működnek statisztikai társaságok több-kevesebb közgazdasági jelleggel, kifejezetten a statisztikai tudományok művelésére (pl. a nyugatnémet Deutsche Statistische Gesellschaft), vagy vegyes profillal (pl. Schweizerisches Gesellschaft für Statistik und Volkswirtschaft — Svájci Statisztikai és Közgazdasági Társaság).

A statisztikai hivatalok és társaságok összefogó nemzetközi szerve a hágai Nemzetközi Statisztikai Intézet (Institut International de Statistique). Ide tartozik a *nemzetközi szervezetek* statisztikai tevékenysége is. Az ENSz Statistical Office-ja (statisztikai hivatala) számos, a közgazdasági kutatás szempontjából alapvető kiadványt ad ki és ugyanez vonatkozik szakszerveire is (UNO Statistical Yearbook — ENSz Statisztikai évkönyv, Quarterly Bulletin of Steel Sta-

tistics for Europe — Európai negyedéves acélstatisztika stb.). Mind a gazdaságstatisztikai módszertant, mind a számszerű adatszolgáltatást tekintve, a nemzetközi szervek statisztikai intézményei különleges helyet foglalnak el a statisztikai intézmények rendszerében.

A gazdasági szervezetek (bankok, vállalatok, érdekképviselők) statisztikai munkája azért jelentős, mivel saját érdeklődési területükről rendkívül részletes adatszolgáltatást nyújtanak. Közgazdasági ágazati kutatás, konjunktúra- és piackutatás szempontjából messzemenően fel lehet használni adataikat, így számos bank statisztikai szemléit, érdekképviselői szervezetek statisztikáit (pl. British Iron and Steel Federation — az angol vas- és acélgyárak szövetségének Iron and Steel Statistics c. kiadványa, alighanem a lehető legalaposabban és leg részletesebben tájékoztat az angliai vas- és acéltermelésről és fogyasztásról). A gazdasági szervezetek statisztikai tevékenysége szükségképpen a nyugati országok gazdaságának tanulmányozása szempontjából érdekes mindenekelőtt.

TÁRSADALMI SZERVEK ÉS SZERVEZETEK

A társadalmi szervek és szervezetek mint a közgazdasági kutatás szervezeti típusai sajátosan a szocialista országokra, még tágabban véve a munkásmozgalomra, a kommunista- és munkáspártokra jellemzőek, mint ahogy a gazdasági szervezeteké a magán-vállalkozásra, a tőkés gazdasági rendszerre jellemzőek elsősorban. A marxista—leninista pártok, baloldali társadalmi szervezetek, szakszervezeti mozgalmak stb. olykor saját kutatási szervezetekkel rendelkeznek, amelyek közgazdasági munkát is végeznek. Érdeklődési körük az általános társadalomtudományi kutatóintézetekhez hasonlóan elsősorban a nagy átfogó társadalmi, munkásmozgalmi szempontból fontos kérdésekre terjednek ki, ún. egy adott ország gazdaságának fejlődése, az életszínvonal alakulása, a főbb gazdasági szektorok (ipar, mezőgazdaság) szerkezetének alakulása, a nyugati országokban a tőke és a munka közötti harc fejleményei stb.

Szervezeti keret szempontjából a társadalmi szervek és mozgalmak mint a közgazdasági kutatótevékenység hordozói a legváltozatosabb képet mutatják. A Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának Közgazdasági Osztálya például tudományos folyóiratot is szerkeszt (Études Économiques), az Egyesült Államokban működő Labor Research Association (Munkaügyi Kutató Társaság) kiadja az Economic Notes c. folyóiratot és a Labor fact book sorozatot, amely az amerikai társadalmi és gazdasági helyzet alakulásáról nyújt évenként marxista elemzést (különös tekintettel a munkásosztály helyzetének alakulására). A nyugatnémet szociáldemokrata irányítás alatt álló szakszervezeti szövetség közgazdaságtudományi intézetet működtet, amely folyóiratot is kiad (Mitteilungen des Wirtschaftswissenschaftlichen Instituts des Gewerkschaften), az angliai Fabian Society pamflet sorozatában különféle társadalmi-gazdasági kérdéseket tárgyal. Az olasz Kommunista Párt önálló közgazdasági intézetet tart fenn (Istituto di Economia „Antonio Gramsci”). Még egy példa: Institut für Gesellschaftswissenschaften beim ZK der SED — a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottsága mellett működő Társadalomtudományi Intézet.

Végül de nem utolsósorban itt kell megemlíteni a kommunista- és munkáspártok általános társadalomtudományi, ideológiai és közgazdaság-

tudományi sajtóját is a részben közvetlen, részben közvetett kutatótevékenység illusztrációjaként.

Példák: *Économie et Politique* (Párizs), *Politica ed Economia* (Róma), *Társadalmi Szemle, Novo Vreme* (Szófia), *Trud* (a szovjet szakszervezetek napilapja).

Ugyancsak meg kell még említeni, hogy a kommunista *pártfőiskolák*, a központi bizottságok mellett működő *párttörténeti intézetek* is számba veendők bizonyos mértékig.

ÜZEMGAZDASÁGI- ÉS SZERVEZÉSI INTÉZMÉNYEK

Az üzemgazdasági- és szervezési intézmények működési köre az üzemben belüli tervezés, szervezés, a könyvvitel, a racionalizálás, programozás, anyagellátás, készletezés stb. kérdéseire terjed ki. Típus szerint leginkább a közgazdasági ágazati intézményekkel mutatnak rokonságokat, döntő megkülönböztető jegyük azonban, hogy kifejezetten az *üzemen belüli* (iparvállalati, kereskedelmi, mezőgazdasági üzemi) problémák állnak érdeklődésük homlokterében. Ez a sajátosságuk, valamint hangsúlyozott *gyakorlati jellegük* indokolja *önálló típusként* történő beillesztésüket a közgazdasági kutatási szervezetek rendszerébe.

Üzemgazdasági- és szervezési intézmények létezése tiszta formában, önálló szervezatként a *kapitalista országokra* jellemző. Az egymással éles versenyben álló tőkés érdekeltségek a minél olcsóbb termelésre való törekvésének egyik megnyilvánulása az önálló üzemgazdasági- és szervezési intézmények kialakulása és kifejlődése. Ugyancsak nem kis szerepet játszott e folyamatban a tőkés vállalkozásoknak számviteli nyilvántartásuk „racionalizálására”, az adó- és egyéb hatóságokkal szembeni eredményes képviselőre való törekvésük. Végül, de nem utolsósorban, az utóbbi évtizedben tanúi vagyunk az üzemgazdasági- és szervezési munka eredeti foglalkozási köre kibővülésének, átcsapásának a szociológia és a lélektan területére. A munkaszociológiai- és lélektani kutatások nem tartoznak az üzemgazdaság- és szervezéstanba, de bizonyos vonatkozásban határterületekké váltak: „human relations” — „emberi kapcsolatok” az üzemben; az üzemi környezet, az üzemi „klíma” mint a termelékenységét növelő tényező. A munkaszociológiát és pszichológiát — a kifejezetten tudományos feladatok mellett az utóbbi évtizedekben — mint a tőke és a munka „érdekazonossága” eszméjének propagálására alkalmas tudományos eszközt is felhasználják a tőkés nagyvállalatok. Az előbb elmondottak semmiképp sem jelentik a munkaszociológia- és lélektan körének főbb, vagy egyetlen megnyilvánulási formáját, de tőkés viszonyok között, mint tendencia feltétlenül ez is érvényesül.

Az üzemgazdasági- és szervezési intézmények elvileg négy csoportra oszthatók fel: *általánosak, ágazatiak, termelékenységgel foglalkozóak, határterületiek*.

Gyakorlatilag nemigen, vagy csak esetlegesen alakulnak ki önálló szervezeti formában e négy csoport közül egyes ágazati (vendéglátóipar, biztosításügy, reklám stb.) és határterületi intézmények (munkaszociológia, munkalélektan), annál inkább kell számolni a nyugati világban növekedő jelentőségű általános üzemgazdasági és termelékenységi intézményekkel, és külön kell számba venni a közgazdasági ágazati kutatóintézetekkel rokonjellegű, a nagy népgazdasági szektorok (ipar, mezőgazdaság) üzemi problémáit kutató szervezeteket, amelyek különösen a szocialista országokban nagyjelentőségűek.

Az *általános* üzemgazdasági- és szervezési intézmények az üzemben belüli közgazdasági és szervezési kérdések egész sorával foglalkoznak (részben műszaki jellegű feladatok megoldásával egyetemben). A számvitel, a különböző üzemi nyilvántartások megszervezése, programozás, bérezés, anyagellátás stb. mind-megannyi működési területe az üzemgazdasági intézményeknek. Szervezeti formájukat tekintve, társaságokat, intézeteket egyaránt találni közöttük.

Például: American Management Association, New York — sorozatai: General management series, Special reports, Packaging series, vagyis általános üzemvezetési, különjelentési és csomagolástechnikai sorozatok; American Accounting Association, Columbus — az Amerikai Számviteli Társaság, amely monográfiákat ad ki és folyóiratot jelentet meg Accounting Review címmel; Rationalisierungs-Kuratorium der deutschen Wirtschaft, Frankfurt/M., nemzetközileg ismert hagyományos német racionalizálási intézet (közkeletű rövidítése RKW —, amely a Rationalisierung c. folyóiraton kívül számos kiadványt és sorozatot ad ki, mint például „Schriftenreihe Rationalisierung-Kuratoriums der deutschen Wirtschaft RKW—Auslandsdienst” (RKW—Külföldi szolgálat), Operations Research Office (ORO—Operatív-kutatási Intézet) a baltimorei John Hopkins University keretében működő intézet, amely megrendelésre különféle matematikai módszerű, a racionális termelés problémáit érintő kutatásokat végez.

Az üzemgazdaság- és szervezés kérdéseivel foglalkozó szervezetek között — különösen az Egyesült Államokban — nem egy esetben találkozni jelentékeny apparátussal működő *nagyvállalati formával* is.

Például a newyorki „Bruce Payne and Associates Inc. Managment Consultants” c. cég fiókokkal rendelkezik az USA-n kívül Latin-Amerikában, Nyugat-Európában is, és távlati tervezési, piackutató, személyzeti, üzemszervezési problémák megoldására vállalkozik.

Nem érdektelen talán megemlíteni, hogy a nyugati „gazdasági tanácsadó”, „üzemvezetési” cégek nemcsak meghatározott összegért vállalnak el bizonyos üzemi feladatokat, hanem nyereségrészesedésért is (bizonyos százalékot kötnek ki a működésük következtében megnövekedett haszonból).

A szocialista országokban az egyes vállalatokon belül működnek szervezők, akiknek feladatuk ugyancsak kiterjed az üzemben belüli gazdasági kérdések egészére, de találkozni — bár szűkebb működési területtel — a vállalati formával is. Magyarországon működik például a Gépi Adatfeldolgozó Vállalat, amely megbízásra végez el bizonyos üzemgazdasági munkákat. Az *általános* azonban az, hogy a vállalatok maguk látják el üzemgazdasági- és szervezési jellegű feladataikat felső szerveik irányítása mellett. Ugyancsak meg kell említeni a szakszervezeteket is, mint amelyek a szocialista rendszerben bizonyos gazdasági-szervező funkciókat látnak el, adott esetben a szakszervezeti központok termelési és közgazdasági osztályai, amelyek közreműködnek pl. szervezési feladatok megoldásában.

Az *üzemgazdasági ágazati intézmények* különösen a szocialista országokban fejlődtek ki, az állami tulajdonba került iparvállalatok és az állami és szövetkezeti mezőgazdasági üzemek belső problémáinak kutatására. Ezek sorában akadémiai intézetekkel is találkozunk (Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Üzemtani Intézete), vagy állami főhatóságok működtetnek ilyen jellegű intézeteket (Földművelésügyi Minisztérium Állami Gazdaságok Főigazgatóságának Állami Gazdaságok Üzemszervezési Kutató Intézete). Mindkét példaként

idézett intézet (amelyek közül egyébként a második mint *hivatalos szerv* kutató-intézete is szerepelt az előbbieken), kiadványsorozatokban teszi közzé kutatási eredményeit. Az ipari üzemek gazdasági és szervezési kérdéseivel is önálló intézmények foglalkoznak.

Ilyenek például a varsói Instytut Ekonomiki i Organizacja Przemysłu, Varsó (Ipargazdaságtani és Szervezési Intézet), vagy — az előbbieken példaként ugyancsak már említett — magyar ipargazdaságtani intézmény, a Kohó- és Gépipari Minisztérium Ipargazdasági és Üzemszervezési Intézete. Lényegében szintén üzemgazdasági- és szervezési jellegű kérdésekkel foglalkoznak a munkaügyi kutató-intézetek is (pl. Naucsno-Iszszledovatel'szkij Insztitut Truda, Moszkva — Munkaügyi Tudományos Kutató-Intézet, vagy a drezdai Institut für Arbeitsökonomik und Arbeitsschutzforschung — Munkagazdaságtani és Munkavédelmi Kutató Intézet).

A kapitalista országokban is működnek üzemgazdasági ágazati intézmények, bár jelentőségük korlátozottabb az általános üzemgazdasági szervezetek működési területének kiterjedt volta miatt (pl. Centre National de Comptabilité et d'Économie Rurale, Párizs — Országos Agrárgazdasági és Számviteli Központ). A nyugati — különösen az amerikai — egyetemek „labor relations” („munkaügyi kapcsolatok”) elnevezés alatt ugyancsak folytatnak üzemgazdasági- és szervezési, munkaügyi jellegű kutatásokat.

Az üzemgazdasági- és szervezési intézmények rendszerében külön kell foglalkozni a *termelékenységkutató* szervezetekkel. Nyugaton majd valamennyi országban állami, vagy fél-állami szervezetek foglalkoznak a „termelékenység-növelés” és a termelékenység-mérés kérdéseivel. A különféle szervezeti formát mutató és szervezeti felépítésű általános és ágazati intézmények tucatjai „termelékenység-kutatás” fogalma alatt lényegében a legváltozatosabb üzemgazdasági és szervezési feladatok kutatására vállalkoznak, mindazzal, amivel a két világháború közötti időszakban a „racionalizálási központok” foglalkoztak (munkaszervezés, normázás, gazdaságossági számítások, önköltségcsökkentés, költségszámítás stb.), gyakorlatilag és leegyszerűsítve a kérdést, a *termelés gazdaságossága* áll érdeklődésünk homlokterében.

A termelékenységkutató intézmények szervezeti formái között találni állami főhatóság jellegű szerveket (Commissariat Général à la Productivité — francia termelékenységi kormánybiztosság), társadalmi szervezeteket (Association Française pour l'Accroissement de la Productivité — Francia Termelékenység-növelési Társaság), bizottságokat (Comité National de la Productivité — Országos Termelékenységi Bizottság), intézeteket (Centre d'Études et de Mesure de la Productivité — Termelékenység Tanulmányi és Mérési Központ), hivatalokat (Office Belge pour l'Accroissement de la Productivité — Belga Termelékenységnövelési Hivatal) stb. A nyugati termelékenységi intézmények összefogó szerve az OECE keretében működő European Productivity Agency — EPA — (Európai Termelékenységi Ügynökség), amely maga (a legjelentősebb) kutatóintézmény, de ugyanakkor nemzetközi koordináló szerv is. Kiadványainak sokrétűségéről, az ügynökség munkájában résztvevő fontosabb szervekről („nemzeti központok”) nyújt áttekintést kiadvány-katalógusa (ld. 27. p.). Tagszervezeteit ismerteti a Productivity centres and organisations in member countries ... Paris. 1957. OECE — EPA. 57 p. c. kiadvány.

A szocialista országokban termelékenységkutató intézmények nem működnek. A különböző állami gazdasági szervek és tudományos intézetek foglalkoznak

ilyen jellegű kutatásokkal, így például az MTA Közgazdaságtudományi Intézete (ld. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve I. Bp. 1957. c. kötetet).

Végül egy megjegyzést az üzemgazdasági- és szervezési intézmények ismeretetéséhez. Amint az ismertetésből kitűnik, ezen intézmények egy részének „kutatási szervezet”-ként történő tárgyalása legalább is vitatható, némely esetben egyértelműen nem minősíthetők annak. A teljesség kedvéért — különösen a kapitalista kutatási szervezetek jobb áttekintése szempontjából — mégis helyesnek tartottuk a rendszerezési szempontból esetleg kétséges, vagy formailag talán ide nem tartozó bizonyos kategóriák áttekintését is.

GAZDASÁGI SZERVEZETEK

A közgazdasági kutatás szervezetei között típus szempontjából sajátos helyet foglalnak el a gazdasági szervezetek, helyesebben ezek kutatóintézményei, vagy részlegei. A nem-akadémiai típusú intézményeknél (és a szakirodalomban) általában igen nehéz megvonni a határt a gyakorlati gazdasági tevékenység, bizonyos üzleti jellegű dokumentumok és a kutatási — ha úgy tetszik — tudományos igénnyel készült dokumentumok között.

Nyilvánvalóan a gazdasági szervezetek kutatási tevékenysége végső soron gyakorlati jellegű üzleti célokat szolgál. Ebből azonban helytelen volna olyan következtetést levonni, hogy a gazdasági szervezetek csak tárgyai lehetnek a kutatásnak, nem pedig — ha korlátozott méretekben — *alanyai* is. A modern gazdasági élet bonyolult mechanizmusa, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok egyre nagyobb jelentősége, a gazdasági verseny különféle formái, a vállalatok érvényesülésre való törekvése, mindmegannyi tényezői annak, hogy a gazdasági szervezetek (bankok, külkereskedelmi vállalatok, szövetkezetek stb.) ne csak passzív tárgyai legyenek a közgazdasági kutatásnak, hanem saját jólfelfogott érdekükben maguk is aktív részeseivé váljanak a kutatásnak, kiépítsék saját önálló kutatóapparátusukat.

Ez a folyamat lényegében az első világháború előtti időszakban indult meg — a kapitalista vállalkozások tájékoztatási igényeinek kielégítésére —, a harmincas évek nagy gazdasági válsága e folyamat kibontakozását csak fokozta és a második világháborút követő évek alatt a gazdasági szervezetek kutatótevékenysége tovább terebélyesedett.

A gazdasági szervezetek kutatóintézményeinek mind a mai napig megmaradt létrehozásuk körülményeiből következő alapvető sajátosságuk: a gazdasági tájékoztató tevékenység. A gazdasági tájékoztatás jellemző funkciója a legkülönbébb gazdasági szervezeti kutatóintézményeknek (bankok közgazdasági osztályai, külkereskedelmi piackutató szervek, érdekképviselői szervek kutatórészlegei stb.). Ezen intézményeknél a szorosan vett tudományos kutatás járulékos eleme a gazdasági tájékoztató tevékenységnek, ami olykor azt is eredményezheti, hogy elméleti jellegű, az adott vállalat kutatási igényeit jóval meghaladó munkák is keletkeznek. De ez kivétel, az általános az, hogy a gazdasági szervezeti kutatóintézmény tevékenysége lényegében vállalati, iparági, érdekképviselői, konkrétan meghatározott gazdasági feladatok előmozdításának a szolgálatában áll. Nyilvánvaló, hogy még az olyan önálló kutatóintézetként működő szervezet, mint a Mitsubishi Economic Research Institute (az egyik legnagyobb japán

konzszern, a Mitsubishi-cég Gazdaságkutató Intézete) sem elvont közgazdasági témákkal foglalkozik, vagy akár a japán gazdaságpolitika nagy összefüggéseivel, elemzésével (bár ilyen jellegű cikkek már inkább találhatók folyóiratában, a *Survey of Economic Conditions in Japan*-ban), hanem Japán gazdasági helyzetével és a külföldével, amilyen mértékben ez a konzszern munkájához szükséges.

A gazdasági szervezetek kutatóintézményeinek tevékenysége az előzőekben vázolt tudományos korlátok miatt — amelyek nem tudományos módszerbeli, hanem *célkitűzésbeli* korlátokat jelentenek — az elméleti, elmélettörténeti, módszertani vagy a nagy gazdasági összefüggések iránt érdeklődő „akadémiai” jellegű kutatásoknál csak adat- és anyagszolgáltatás, részletkutatások szempontjából jön számításba, annál inkább fontos azonban — kis túlzással nélkülözhetetlen — a gyakorlati gazdasági munka szempontjából (például a piackutatásban).

A gazdasági szervezetek kutatóintézményei, mint a kutatás hordozói a következőképp csoportosíthatók: *bankok* (nemzetközi pénzügyi szervek, állami bankok, magánbankok), *konjunktúra- és piackutató szervezetek* (belkereskedelmi, külkereskedelmi), *érdekképviseleti szervek* (kamarák, gyáripáros szövetségek stb.), *vállalatok, szövetkezetek*.

BANKOK. A bankok közgazdasági-pénzügyi kutatómunkája szinte egyidős a modern bankok kialakulásával, de széleskörű, a nyilvánosság számára is hozzáférhető szakirodalmi tevékenységgel főleg az első világháború után jelentkeznek. Ilyen jellegű tevékenységük még napjainkban is fejlődő tendenciát mutat. A különböző nagyságú és jellegű (kereskedelmi, ipari, nemzetközi ügyletekre specializálódott pénzintézetek, külkereskedelmi stb.) bankok pénzügyi érdekelt-ségük és érdeklődésük következtében, üzletmenetük kapcsán a legkülönfélébb vállalati gazdasági, olykor gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkoznak, és tekintettel nemzetközi tranzakcióikra, az egyes országok gazdasági helyzetével is. Mivel pedig az ilyen jellegű elemzések nem képzelhetők el alkalmasszerűen, előzmények nélkül, a bankok közgazdasági osztályai megfelelő apparátussal folyamatosan figyelemmel kísérik a világ gazdaság alakulását, az egyes országok gazdasági életét, nagyvállalatok működését, a pénz- és az árutőzsdéket stb. Ez a munka az alapja a bankok kutatótevékenységének és ennek különböző szakirodalmi megnyilvánulásai vannak (évkönyvek, folyóiratok, ún. bankjelentések, monográfiák, dokumentációs tájékoztatók stb.).

Hogy milyen változatos lehet az ilyenirányú tevékenység, azt jól példázza az egyik *nemzetközi pénzintézetnek*, az International Monetary Fund-nak (Nemzetközi Pénzügyi Alap) publikációs tevékenysége: International Financial News (nemzetközi pénzügyi hírek), International Financial Statistics (nemzetközi pénzügyi statisztika), Schedule of per Values (*valutaárfolyamok*), Staff Papers (nemzetközi pénzügyi hírek, *elemzések*), Annual Reports (éves jelentés az Alap működéséről, *világ gazdasági helyzet*), Summary Proceedings, Financial Statement, Direction of International Trade (*világkereskedelmi statisztika*, közös kiadvány az ENSZ-szel), Annual Report on Exchange Restrictions (évi jelentés a *külkereskedelmi és pénzügyi korlátozásokról*) stb., stb.

A nemzetközi pénzügyi szervek és kutatóintézményeiknek: International Monetary Fund, European Payments Union, International Bank for Recon-

struction and Development, Bank for International Settlements — közkeletű rövidítésekkel IMF, EPU, IBRD, BIS (Nemzetközi Pénzügyi Alap, Európai Fizetési Unió, Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank, Nemzetközi Fizetések Bankja) tevékenysége és kiadványai elsődrendű forrásai a világ gazdasági, világereskedelmi, nemzetközi és általában a pénzügyi kutatásoknak. A nemzetközi hitelek, nemzetközi pénzforgalom helyzetének, az egyes országok külkereskedelmi mérlegének, fizetési mérlegének alakulása mind olyan tényezők, amelyek a nemzetközi pénzügyi szervek érdeklődésének előterében állanak. Ezek a tényezők azonban a legszorosabb, szerves összefüggésben állnak az egyes országok gazdasági életének egészével és így mi sem természetesebb, mint hogy a nemzetközi pénzügyi szervek a szorosan vett pénzügyi „kutatások” mellett, szükségképpen közgazdasági kutatómunkát végeznek pénzügyi következtetések levonása érdekében. Megjegyzendő, hogy a szocialista országok nem tagjai e nemzetközi szervezeteknek, amelyeknek működésében a legerősebb tőkés állam, az Egyesült Államok játszik vezető szerepet. E nemzetközi pénzügyi szervek tevékenységében helyet kapnak bizonyos politikai megfontolások (így például Egyiptom számára a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank kölcsönt szavazott meg az asszuani gát építéséhez, később politikai megfontolásból elállt a segély folyósításától). Mindezeknek a figyelembevételével megállapítható, hogy a nemzetközi pénzügyi szervek működése és kutató tevékenysége, elsősorban a kapitalista világ gazdasági rendszer tanulmányozásának szempontjából nagy jelentőségű.

Lényegében ugyanez a megállapítás érvényes szűkebb értelemben az *állami bankokra* is, amelyek tevékenysége egy-egy országra korlátozódik. Az állami bankoknál különleges figyelmet kell fordítani a szocialista országok központi pénzügyintézeire a tervgazdálkodásban betöltött jelentőségük miatt.

Az állami bankok *hivatalos, állami szervezeteknek* is tekintendők, amelyek a pénzjegykibocsátási funkción kívül az egyes országok törvényeiben megszabott keretek között különböző mértékben ellátnak egyéb pénzügyi-gazdasági funkciókat is. Különösen nagy szerepük van a szocialista országokban, ahol többek között a vállalatok egymásközi átutalási, pénzforgalmi tevékenysége általuk bonyolódik le és a devizagazdálkodási és hitel monopóliumot is gyakorolják.⁶

Az állami bankok közgazdasági osztályai az egész nemzetgazdaságot érintő kutató tevékenységet folytatnak. Működésükről általában éves jelentésekben számolnak be, amelyek a bankok szorosan vett pénzügyi tevékenységén kívül áttekintést nyújtanak az ország gazdasági helyzetéről, olykor világ gazdasági helyzetképet is adnak. Több állami bank időszakos kiadványt is megjelentet, de olyan eset is van, amikor a bank égisze alatt közgazdasági tudományos monografia-sorozat is megjelenik.⁷

Példák állami bankok kiadványaira, *folyóirataira*: Banco Nacional de Mexico: Review of the Economic Situation of Mexico (a Mexikói Nemzeti Bank havonta megjelenő szemléje az ország gazdasági helyzetéről), Bankszemle (a Magyar Nemzeti

⁶ A szocialista típusú állami bankról jó áttekintést nyújt a Szovjetunió Állami Bankjának történetét tárgyaló kiadvány (Goszudarsztvennűj Bank SzSzSzR. 'Kratkij ocserk k szoroko-letiju Oktjabrja. Moszkva, 1957. Goszfinizdat. 254 p.).

⁷ Így például az Egyiptomi Nemzeti Bank sorozata (National Bank of Egypt Fiftieth Anniversary Commemoration Lectures), amelyben többek között olyan jelentős szerzők munkája is megjelent, mint Gunnar Myrdal egyik könyve a gazdasági elmaradottság elméleti kérdéseiről (Development and under-development).

Bank havi pénzügypolitikai szemléje belső használatra); *évkönyvre*: Bank of Finland... Yearbook compiled by the Institute for Economic Research of the Bank of Finland (a Finn Nemzeti Bank évkönyve, a Bank Közgazdasági Kutató Intézetének munkája), Danmarks National Bank Report and accounts for the year... (a Dán Nemzeti Bank évkönyve).

A *magánbankok* kutatótevékenysége jóval specializáltabb, kiterjedtebb, mint akár a nemzetközi pénzügyi szerveké, akár az állami bankoké. Publikációs tevékenységük ennek megfelelően nagyarányú. Az időszakos kiadványok egész sorát jelentetik meg, úm. évkönyvek, havonta megjelenő folyóiratok, sűrű megjelenésű egyleveles közlemények, elméleti cikkeket tartalmazó folyóiratok, statisztikai szemlék, árfolyamjelentések, piackutató kiadványok, országmonográfiák stb.

A magánbankok gazdaságkutató és kiadványi tevékenységének ez a kiterjedtsége a belső üzleti szükségletként jelentkező gazdasági tájékozódási igények kielégítése mellett abban leli magyarázatát, hogy üzletfeleiknek rendelkezésére álljanak gazdasági információval, ily módon mind több üzletfelet kapcsoljanak magukhoz. A gyakorlati gazdasági-pénzügyi munkában, különösen pedig egy-egy ország gazdasági helyzetének vizsgálatához, a konjunkturális és piaci helyzet tanulmányozásához a magánbankok kiadványai jól használhatók. Ezen kiadványok sajátos előnyei többek között abban állnak, hogy *gyorsan* reagálnak az üzleti élet eseményeire, *jól tájékozottak* és általában az üzleti, gyakorlatias szempontokon kívül más nem befolyásolja gazdasági tájékoztató tevékenységüket. Ezen előnyös vonásaik azonban a tudományos igényű kutatás szempontjából egyben gyengéiket is jelentik. Az elmélyült, időt igénylő elemzések helyett — az adott helyzet gyors rögzítése, az összefüggések feltárása helyett — az üzleti szempontú érdeklődés kielégítése, az elméleti megfontolások érvényesülése helyett — empirikus leírás. Nem lehet azonban számon kérni valakitől olyan valaminek az elhanyagolását, aminek éppen az ellenkezőjét tűzi ki célul, vagy nem szerez a célkitűzései között. A magánbankok jelentéseit annak kell tekinteni, aminek rendeltetészerűen készülnek. Ebből természetesen nem következik az, hogy a tudományos igényű kutatás számára nem használhatók, hanem csupán annyi, hogy az előzőekben vázolt korlátaikat figyelembe kell venni. Egyébként több olyan bankkiadvány is létezik, amely nyugodtan beilleszthető a „rangos” akadémiai kategóriájú közgazdasági folyóiratok sorába is, és nem egy olyan van, amelyik elméleti, igényesebb gazdaságpolitikai cikkeket is közöl a szokásos információs anyag mellett.

A nagy magánbankok keretében közgazdasági osztályok működnek (pl. Westminster Bank, London — Economic Intelligence Department), amelyek a nyilvánosság számára készült kiadványokat is szerkesztik.

Példák magánbankok kiadványaira, *folyóirataira*: Overseas Review Barclays Bank, London (a gazdaságilag elmaradott országokkal foglalkozik elsősorban), Mitteilungen für den Aussenhandel Berliner Bank (külforgatelemi hírsorozat), Wirtschaftsbericht Deutsche Überseeische Bank, Frankfurt/M. (a latin-amerikai országok gazdaságáról tájékoztató), Business Review Bank of Montreal (Kanada gazdasági helyzete); *évkönyvre*: Svenska Handelsbanken Economic Survey... Stockholm (Svédország gazdasági helyzete), Amsterdamsche Bank Rapport sur l'exercice... (Hollandia gazdasági helyzete).

KONJUNKTÚRA- ÉS PIACKUTATÓ SZERVEZETEK. A konjunktúra- és piac kutatással, mint a közgazdasági kutatás egyik ágával, példaszerűen idézve a különböző típusú kutatási szervezeteknél már találkoztunk. Nyilvánvaló, hogy a konjunktúra- és piackutatás mint a közgazdasági kutatásnak elsősorban tényanyagot és számszerű adatokat összegyűjtő, feldolgozó és elemző ága, nem nélkülözheti például sem a statisztikai szervek kiadványait, sem a hivatalos szervekét, mert különben megfosztaná magát a rendszeres adatszolgáltatástól, vagy nélkülözné az áttekintést az egyes országok kereskedelmi és egyéb gazdasági jellegű törvényeiről, rendeleteiről — vagyis akcióképtelenné válna. De a bankoknál is láttuk, hogy érdeklődési körük jórészt egybeesik a külkereskedelmi piackutatással és hogy tőkés viszonylatban gazdasági elemző és tájékoztató munkájuk elősegítheti a nemzetközi gyakorlati gazdasági-pénzügyi munkában való eligazodást. Ha mindezekhez még hozzávesszük, hogy a konjunktúraalakulással, mint a tőkés gazdasági rendszer fejlődésének egyik legdöntőbb mutatójával az akadémiai és nem-akadémiai jellegű intézmények és kiadványok egész sora rendszeresen foglalkozik (társadalomtudományi folyóiratoktól kezdve a napilapokig a közgazdasági kutatás szempontjából számbajövő periódikák úgyszólván valamennyi típusa), úgy világos, hogy az ilyen jellegű kutatások különlegesen fontos helyet foglalnak el a közgazdasági kutatások rendszerében.

A konjunktúra- és piackutató intézmények mint önálló *kutatószervezetek* az első világháború után alakultak ki nagyobb számban. Keletkezésüknek és a két világháború közötti időszakban végbement nagyarányú fejlődésüknek fő mozgatója a gazdasági válság volt. A vállalkozók egyre inkább szükségét érezték annak, hogy üzleti tevékenységükben valamiféle tudományos igényű előrejelzésre támaszkodhassanak, gazdasági prognózisokat állíttassanak össze, hogy fel tudják mérni bizonyos árucikkek külföldi elhelyezési lehetőségeit, továbbá, hogy valamennyire előzetesen is tájékozódhassanak új árucikkek esetleges kelendőségéről, hogy folyamatosan „naprakész” adatok álljanak rendelkezésükre az egyes országokban az árupiaci kereslet-kínálatról (vagy egyes árucikkek, nyersanyagok világpiaci helyzetéről) stb. A modern gazdasági élet összetettsége, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok egyre nagyobb arányúvá válása pedig stabilizálta, új vonásokkal gazdagította és továbbfejlesztette a konjunktúra- és piackutatói munkát.

A konjunktúra- és piackutatói intézmények a két ágazat közötti szoros összefüggésnek és különbségeknek, valamint a közgazdasági kutatás egyéb területeivel való szerves kapcsolatuknak megfelelően — szervezetileg is különböző formákban jelentkeznek.

Például: akadémiai jellegű kutatóintézet (a st. galleni egyetem kötelékében működő Schweizerisches Institut für Aussenwirtschafts- und Marktforschung — Svájci Külkereskedelmi és Piackutató Intézet), önálló kutatóintézet és dokumentációs központ (Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv — Hamburgi Világgazdasági Archivum), hivatalos szerv (minisztérium) által fenntartott tudományos konjunktúrakutató intézet (Naucsno-Iszsledovatel'szkij Konjunktturnij Insztitut Miniszersztvo Vnesnej Torgovli SzSzsZR — a Szovjetunió Külkereskedelmi Minisztériuma mellett működő Tudományos Konjunktúrakutató Intézet), kereskedelmi kamarai kutató osztály (Magyar Kereskedelmi Kamara Piackutatói Főosztálya), magánvállalkozásként működő intézmény (Economist Intelligence Unit, London), külkereskedelmi vállalatok közgazdasági osztályai stb.

Szervezetileg a szintetizáló jellegű konjunktúrakutatás és a gyakorlatibb jellegű piackutatás sok esetben egy ugyanazon kutatóintézmény keretében folyik, a kutatási eredmények közzétételénél azonban már inkább megkülönböztethető a hosszabb távra szóló konjunktúra-jelentés és a „napi” tájékozási szolgáltató piackutatási anyag- és adatszolgáltatás. Zárójelben jegyezzük itt meg, hogy a nyugati konjunktúra- és piackutató intézetek külön-külön szövetségbe tömörülnek.

Az eddigiekben jobbra az általános konjunktúrakutató, *külkereskedelmi* jellegű intézményekről volt szó, mint a konjunktúra- és piackutatás legelterjedtebb és gazdaságilag legjelentősebb, tehát kutatási szempontból is legszámottevőbb tényezőiről.

A *belkereskedelmi* piackutatás szervezetileg távolról sem fejlődött ki annyira, mint a nagy személyi apparátust igénylő és rengeteg szakirodalmi forrással működő külkereskedelmi piackutatás (nyelvi nehézségek, a források sokrétűsége, a kutatás dokumentáris jellege stb.). Amíg a külkereskedelmi piackutatás különféle szervezetei egyaránt megtalálhatók a szocialista és a kapitalista országokban, addig a belkereskedelmi piackutatás szervezetei főleg nyugaton fejlődtek ki. A hazai piacon folyó nagyarányú éles verseny hívta őket létre, mindenekelőtt a legfejlettebb nyugati országokban. Szervezetileg is különféle belkereskedelmi piackutatási szervezeteket találni ezekben az országokban.⁸

Sajátos vonása mind a belkereskedelmi piackutató, mind a külkereskedelmi konjunktúra- és piackutató intézményeknek, hogy kutatási funkciókon kívül, amelynek eredményei különféle kiadványokban látnak napvilágot, bizonyos könyvtári, pontosabban *dokumentációs* funkciót is ellátnak, az időszakos irodalom nagy mennyiségének lelőhelyei, számos folyóirat, üzleti és bankjelentés talál helyet raktáraikban, illetve lapkivágot formájában dossziékban. Ezek az intézmények a periódikákon kívül nagy számban gyűjtik a könyvtárak gyűjtőkörén kívülben általában kívül eső különféle címtárakat — „Adressbuch”, „directory” —, áru- és cégprospektusokat, üzleti tájékoztató kiadványokat, tarifamutatókat, árjegyzékeket, egyszerűen mindazokat a segédkönyveket és segédleteket, amelyek az üzleti életben szükségesek.

ÉRDEKKÉPVISELETI SZERVEK. A gazdasági szervezetek típusába tartoznak a különböző érdekképviselői szervek is (kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági kamarák, szövetségek, uniók, egyesületek). Az érdekképviselői szervek is folytatnak bizonyos, kizárólag saját területüket érintő, korlátozott mértékű kutatótevékenységet, kiadványokat jelentetnek meg, és mint a szakma, vagy a gazdasági terület összefogó szervei bizonyos dokumentációs-tájékoztatási funkciókat látnak el.

Amint a gazdasági szervezetek kutatótevékenységének nagy része az eddigiekből is kitűnőleg — tőkés terület, úgy hasonló a helyzet az érdekképviselői szerveknél is, értelemszerűleg munkaadói érdekképviselőkről lévén szó

⁸ Federation of Nordic Marketing Associations, Copenhagen — az északi országok piackutató társaságainak uniója, Chemical Market Research Association, Delaware — Vegyipari Piackutató Társaság, ez a társaság különben tárgykörébe vágó kézikönyvet is kiadott, Chaddock, R.: Chemical market research in practice. 1956. — Vegyipari piackutatás a gyakorlatban címmel; Institut für landwirtschaftliche Marktforschung des Forschungsanstalt für Landwirtschaft, Braunschweig — Völknerode — Mezőgazdasági Piackutató Intézet; Centre de Recherches et de Documentation sur la Consommation Párizs — Fogyasztás Kutató Központ.

(a szocialista országokban működő kereskedelmi kamarák lényegében állami szervek).

Az érdekképviselői szervek annyiban jönnek számításba a közgazdasági kutatásban, amennyiben saját területükre vonatkozóan igen alaposan dokumentált, szakszerű kimutatásokkal, szakirodalmi feldolgozásokkal rendelkeznek.

Így például a Nemzetközi Búza Tanács (International Wheat Council) rendkívül részletes statisztikai évkönyvet ad ki (World wheat statistics...), vagy a Nemzetközi Gumi Kutató Csoport (International Rubber Study Group) folyóiratot ad ki (Rubber Statistical Bulletin) Gumistatisztika címmel, amely alighanem a legalaposabb adatszerű áttekintést adja a gumitermelésről és fogyasztásról. Az említett szervezetek *nemzetközi kartellek* és csak tágabb értelemben számíthatók az érdekképviselők közé. Az egyes országok kereskedelmi kamarái önálló kutató részleggel rendelkeznek és gazdaságpolitikai igényű kiadványokat is megjelentetnek (pl. Chamber of Commerce of the United States, Economic Research Department — az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája *Gazdaságkutató osztályának* kiadványa: The mechanics of inflation... 1957. — Az infláció mechanizmusa).

A szocialista országok kereskedelmi kamarái közül példaképpen a csehszlovákok említjük meg, amely többek között kiadja a Zahranicni Obchod (külkereskedelem), Csehoszlovackaja Tjazeleja Prommüslennoszt' (nehézipar), Csehoszlovackij Ekonomicseszkiy Bjulleten' (többnyelvű kiadásban megjelenő gazdasági tájékoztató szemle), Kovo-Export (gépipari külkereskedelem) c. folyóiratokat.

A kereskedelmi kamarák nemzetközi szövetségbe tömörülnek párizsi székhellyel Chambre du Commerce International (Nemzetközi Kereskedelmi Kamara).⁹

Az érdekképviselői szerveket mint a közgazdasági kutatás szervezeteit főleg az ágazati jellegű részletkutatásoknál anyag- és adatszolgáltatás szempontjából lehet figyelembe venni.

VÁLLALATOK, SZÖVETKEZETEK. A vállalatok, szövetkezetek kutatási szervezeti szempontból lényegileg azonos elbírálás alá esnek az érdekképviselői szervekkel. Saját működési területeiket illetően (ipar, kereskedelem stb.) értékes adalékokat szolgáltathatnak az ágazati kutatásokhoz. A nagyvállalatok konkrét üzleti célokkal megjelentetett kiadványain kívül (mint amilyenek a prospektusok, árjegyzékek stb.) egyéb kiadványokat is szoktak megjelentetni, amelyek képet adnak általában az egész működésüket érintő iparágról, esetleg az ország gazdasági helyzetéről, vagy működési területük (üzletkörük) nemzetközi helyzetéről. Előfordulhat azonban az is, hogy kiadványuk önmagában (cégmonográfia) gazdaságtörténeti szempontból is hasznos, különösen ha országos, vagy nemzetközi jelentőségű vállalatról van szó.

A vállalati, szövetkezeti közgazdasági kutatómunka az érdekképviselői szervezeteké mellett leginkább még a bankok kutatótevékenységéhez hasonlítható, azzal a megszorítással, hogy működési köre korlátozottabb és nem annyira nemzetközi jellegű. Kiadványaik közé tartozhatnak üzleti beszámolók, mérlegek, működési tájékoztatók stb.

⁹ A kamarák működéséről, szervezetéről áttekintést ad — bár példáiban csak német kamarákra hivatkozik — Hüfner, A.: Fibel der Organisation der gewerblichen Wirtschaft. Darmstadt. 1955. Leske. 138 p. c. kézikönyve.

A vállalatokat, szövetkezeteket mint a kutatás hordozóit — annak ellenére, hogy forrás-minőség szempontjából nem tartoznak a legfontosabbak közé — ugyancsak számításba kell venni a közgazdasági kutatási szervezetek rendszerében.

KÖNYVTÁRAK,
DOKUMENTÁCIÓS ÉS BIBLIOGRÁFIAI
SZERVEZETEK

A közgazdasági kutatás szervezeti keretei között e fejezeten belül meg kell említeni a könyvtárat, dokumentációs és bibliográfiai szervezeteket, mint a közgazdasági tájékoztatás intézményeit. (Részletes tárgyalásuk önálló fejezetben: *II. Könyvtár és dokumentáció a közgazdasági kutatásban.*)

I. FEJEZET

BIBLIOGRÁFIAJA

ANNUAIRE DES ORGANISATIONS INTERNATIONALES. Yearbook of International Organizations. 1956—1957. 6. ed. Union des Associations Internationales. Bruxelles. 1957. USI. 1266 p. A Nemzetközi Társaságok Uniójának évkönyve a nemzetközi szervezetekről. A legteljesebbnek tekinthető az effajta címtárak közül. Hat fejezetből áll: 1. ENSz és szervei, 2. Európai Szén- és Acélközösség, 3. Egyéb államközi nemzetközi szervezetek, 4. Nem-államközi nemzetközi szervezetek (19 csoportban, közte több közgazdasági is), 5. Az ENSz Gazdasági és Szociális Tanácsa mellett tanácskozó joggal működő szervezetek és az egyes országok nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó intézményei, 6. Mutatók (tárgy- és földrajzi mutató, rövidítések feloldása). Közgazdasági kutatási és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok szempontjából számos jelentős intézmény ismertetése. (Pl. Association Fiscale Internationale — Nemzetközi Adóügyi Társaság, Commission Européenne pour l'Étude de l'Opinion Publique et des Marchés — Európai Közvélemény- és Piackutató Társaság, Chambre de Commerce Internationale — Nemzetközi Kereskedelmi Kamara.) Hiányoznak azonban a szocialista országok nemzetközi szervezetei. Az egyes szervezetekről alapos, konkrét adatokkal dokumentált ismertetést ad (cím, rövid történet, működési kör, tagság, felépítés, tisztikar, pénzügyi fedezet, kapcsolatok, működés, kiadványok stb.).

BULLETIN INTERNATIONAL DES SCIENCES SOCIALES... (ld. 154. p.) Az UNESCO

negyedéves társadalomtudományi folyóirata: rendszeresen foglalkozik a társadalomtudományi intézmények szervezeti kérdéseivel, társadalomtudományi konferenciákkal, tájékoztató kiadványokkal a társadalomtudományok területéről.

CARTER, PH.: STATISTICAL BULLETINS... (ld. 139. p.) A világ állami központi statisztikai szervezetei.

CARTER, PH.: STATISTICAL YEARBOOKS. (ld. 139. p.) A világ állami központi statisztikai szervezetei.

DIRECTORY OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC ORGANIZATIONS. 2. ed. Paris. 1953. UNESCO 312 p. UNESCO-segédkönyv a nemzetközi tudományos szervezetekről (első kiadása 1950-ben jelent meg, 224 p.). Alaposan ismerteti a feldolgozott szervezeteket: pontos cím, jelleg (állami, nem-állami), profil és működési kör, szervezeti felépítés, tagság, kiadványok, kapcsolatok egyéb nemzetközi szervezetekkel, rövid történet, bibliográfia. Három fejezetben csoportosítva ismerteti a nemzetközi szervezeteket; közgazdasági jellegűek viszonylag kis számban szerepelnek, de néhány jelentősebb szervezeté megtalálható benne (pl. International Conference of Agricultural Economists — Agrárközgazdászok Nemzetközi Konferenciája, International Statistical Institute — Nemzetközi Statisztikai Intézet).

EUROPA. THE ENCYCLOPAEDIA OF EUROPE... (ld. III. p.) A nemzetközi (állami és nem-állami szervezetek sorában

számos közgazdasági jellegű intézményt ismertet (pl. International Chamber of Commerce — Nemzetközi Kereskedelmi Kamara, International Tea Committee — Nemzetközi Tea Bizottság, International Co-operative Alliance — Nemzetközi Szövetkezeti Egyesülés stb.). Az egyes országoknál — „World of learning” „tudományos világ”) fejezet.

HANDBOOK OF STATISTICAL ORGANIZATION. Statistical Office of the United Nations. New York. 1954. UNO. 139 p. Bibliogr.: 127—138. p. *Studies in methods... series F. No. 6.* ENSz-kézikönyv a statisztikai szervezetekről (a szocialista országokét nem ismerteti). Részletesen elemzi az állami statisztikai szervezetek feladatait, működését, a statisztikai képzés problémáit, ezután ismerteti számos ország állami statisztikai szervezetének felépítését, végül pedig a statisztikai szervezetekre vonatkozó széleskörű bibliográfiát közöl.

INDEX GENERALIS... General year-book of universities and of higher educational institutions... libraries... scientific institutes... learned societies. Dir.: S. de Montessus de Ballore. Paris... Dunod... Több mint húsz kiadást megért, közel kétezer oldalas nemzetközi tudományos évkönyv (címtár). Hat fejezetre tagolódik: egyetemek (főiskolák), obszervatóriumok, könyvtárak, tudományos intézetek, akadémiák és tudományos társaságok, mutatók (név, földrajzi), függelékként néhány ország tudományos kiadványairól is tájékoztat. Az egyes fejezeteken belül megadja az egyes intézmények működésére vonatkozó tájékoztató adatokat (pl. a tudományos intézeteknél: kutatási terület, szervezet, kiadványok stb.).

INSTITUCIONES CIENTIFICAS Y CIENTIFICOS. Montevideo. UNESCO-Centro de Co-operacion Cientifica para America Latina. Az UNESCO és a Latin-Amerikai Tudományos Együttműködési Központ kiadványsorozata a latin-amerikai tudományos intézményekről és tudósok munkásságáról (bio-bibliográfia). Folyamatosan jelentek és jelennek meg az egyes országokra vonatkozó kötetek.

LA INVESTIGACION CIENTIFICA EN EL MUNDO. Consejo Superior de Investigaciones Cientificas. Madrid. 1953. El Consejo Servicio de Documentacion Cientifica. 379 p. Tájékoztatás 22 ország több mint 50 tudományos kutatóintézetéről.

LANDGREN, K. G.: Economics in modern Sweden. Washington. 1957. Library of Congress Reference Dept. 117 p. A közgazdaságtudománnyal foglalkozó svéd folyóiratok és kutatási intézmények ismertetése.

LIST OF STATISTICAL SERIES COLLECTED BY INTERNATIONAL ORGANIZATIONS... (ld. 141. p.) Az ENSz szervei és hivatalai, valamint az ENSz égisze alatt működő fontosabb államközi, főleg gazdasági jellegű intézmények.

LISTE MONDIALE DES PÉRIODIQUES SPÉCIALISÉS DANS LES SCIENCES SOCIALES.. (ld. 142. p.) A világ társadalomtudományi intézményei (egyetemek, intézetek, társaságok), amelyek folyóiratot adnak ki.

MIDDLE EAST... (ld. 112. p.) Közép-Keletre vonatkozó tudományos címtári fejezetekkel: az egyes országok tudományos intézményeinek ismertetése. A tudományos intézményeken kívül ismerteti a fontosabb bankokat, kereskedelmi kamarákat, időszakos kiadványokat.

MINERVA. JAHRBUCH DER GELEHRTEN WELT... Berlin... de Gruyter... A 34. évfolyamnál (1956) tartó, hagyományos nemzetközi tudományos évkönyv (címtár), az egyetemekről és a főiskolákról ad tájékoztatást több ezer oldalon (több kötetben jelenik meg egy-egy kiadása, külön Európára és külön az Európán kívüli országokra). A legrészletesebben közli a szervezeti és személyi adatokat. Az Európára vonatkozó kötet számos szovjet egyetem és főiskola adatait is megadja. A mutatók ellenére is kicsit nehezen kezelhető. Főleg a felsőoktatási intézményekben történő eligazodáshoz használható. Kb. 100 000 professzor adatai.

RÉPERTOIRE DES PÉRIODIQUES PUBLIÉS PAR LES ORGANISATIONS INTERNATIONALES NON GOUVERNEMENTALES... (ld.

142. p.). Adatok a nem-állami nemzetközi szervezetekről.

RÉPERTOIRE INTERNATIONAL DES CENTRES DE DOCUMENTATION DE SCIENCES SOCIALES. Comité de coordination pour la documentation des sciences sociales. Réd. J. Meyriat. Paris. 1952. UNESCO. 45 p. Segédkönyv a társadalomtudományi dokumentációs központokról. Valójában a repertórium 16 nyugati ország társadalomtudományi intézeteinek leírását tartalmazza, köztük számos közgazdasági intézetét. Az ismertetés kiterjed az intézetek pontos címére, működési körére, szolgáltatásaira (könyvtár és dokumentáció), kiadványaira.

REPORTS AND PAPERS IN THE SOCIAL SCIENCES. Paris. UNESCO. Az UNESCO Társadalomtudományi jelentések és közlemények c. sorozatában több tájékoztató kiadvány jelent meg a nemzetközi és az egyes (főleg nyugati) országok társadalomtudományi szervezeteiről, köztük a fontosabb közgazdasági, vagy közgazdaságtudománnyal is foglalkozó szervezetekről: *Research Councils in the Social Sciences*. 1955. 3. Társadalomtudományi Kutatási Tanácsok az egyes országokban: profiljuk, szervezetük, pénzügyi alapjuk, működésük, tisztikaruk. *Research Councils in the Social Sciences. Addenda*. 1957. 6. A sorozat 1955. 3. számú kiadványának kiegészítése. *International Organisations in the Social Sciences*. A summary description of the structure and activities of non-governmental organisations in consultative relationship with UNESCO and specialized in the social sciences. 1956. 5. Nemzetközi nem-állami, az UNESCO-val kapcsolatban álló társadalomtudományi szervezetek (köztük pl. International Economic Association — Nemzetközi Közgazdasági Társaság, International Committee for Social Sciences Documentation — Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság). Az ismertetések kitérnek a szervezetek működésére, felépítésükre, kiadványaikra, tisztikarukra. A kiadványokhoz J. Meynaud írt bevezetőt a nemzetközi együttműködésről a társadalomtudomány területén. *Foundations with Social Sciences Activities*:

an International Catalogue. 1957. 7. Társadalomtudományi létesítmények nemzetközi katalógusa (alapítványok, társaságok, intézetek), számos közgazdasági jellegű intézmény ismertetésével, tájékoztat az intézmények szervezeti felépítéséről, kutatási témaköréről, tisztikaráról, kiadványairól.

ROUSSIER, M. — STEPHAN, M.: LES PUBLICATIONS OFFICIELLES DES INSTITUTIONS EUROPÉENNES... (ld. 142. p.). A nyugat-európai integrációs intézmények adatai.

SCIENTIFIC AND TECHNICAL SOCIETIES OF THE UNITED STATES AND CANADA. 6. ed. Washington. 1955. National Academy of Sciences-National Research Council. 447 p. Az amerikai Nemzeti Tudományos Akadémia és a Nemzeti Kutatási Tanács segédkönyve az USA-ban és a Kanadában működő tudományos és műszaki társaságokról (ebben a kiadásban már nem dolgozza fel a korábbi kiadásokban még feldolgozott ipari és kereskedelmi jellegű társaságokat).

SPEECKAERT, G.: International institutions... (ld. 107. p.). A Nemzetközi Társaságok Uniójának bibliográfiája a nemzetközi szervezetekről és intézményekről.

WORLD OF LEARNING. 1957. 8. ed. London. 1957. Europa Publ. XXXII, 1038 p. „A tudomány világa” című általános, évenként megjelenő tudományos címtár, a legnagyobb szabású e műfajban. Gyakorlatilag felöleli a föld valamennyi országának tudományos intézményeit (egyetemek, főiskolák, múzeumok, intézetek, társaságok, akadémiák, könyvtárak) minden tudományterületről. Az országokat betűrendben sorolja fel, országokon belüli tagolása: tudományos társaságok, kutatóintézetek, könyvtárak és levéltárak, ... egyetemek ... Az egyes intézmények pontos címe után ismerteti szervezeti felépítésüket, kutatóterületüket, az egyetemi (főiskolai) tanszékvezetők nevét, az intézeti igazgatók nevét, főbb kiadványaikat, könyvtáraikra vonatkozó fontosabb adatokat stb. Intézmény-mutató könnyíti meg az eligazodást.

WORLD YEARBOOK OF CHAMBERS OF
COMMERCE/ANNUAIRE MONDIAL DES
CHAMBRES DE COMMERCE. Basel. 1953.
Verl. für Recht und Gesellschaft. A
világ kereskedelmi kamaráinak év-
könyve.

ZENKOKU KENEYU KIKAN SORAN/RÉ-
PERTOIRE DES INSTITUTS DE RECHER-
CHES JAPONAIS. Nipon Gakujyutsu Kaigi/
Science Council of Japan. Tokyo. 1956.
The Council. XXIII, 455, XXVII p.
A Japán Tudományos Tanács repertóriu-
ma 1716 japán intézményről.

KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓ A KÖZGAZDASÁGI KUTATÁSBAN

(Könyvtári, bibliográfiai és dokumentációs szervezetek,
szolgáltatások, kiadványok)

Közhely számba megy, hogy a könyvtár mindenfajta tudományos munkának, kutatásnak az egyik legfontosabb bázisa, műhelye, a szakirodalom legjelentékenyebb lelőhelye. A könyvtárak lényegében egyidősek a tudománnyal, a tudomány és a könyvtár a történelem folyamán szakadatlan — egymást fejlesztő — kölcsönhatásban állt egymással. Könyvtár és szolgáltatásai nélkül (és itt tudományos könyvtárat értünk a fogalom alatt) bármilyen szintű, valamennyire is tudományos igényű munka nem képzelhető el. Ugyanakkor megfordítva: a könyvtárak, hangsúlyozottan pedig a tudományos szakkönyvtárak munkájának, fejlődésének alapvető feltétele magának a tudománynak a léte, művelése, igényei, szükségletei.

A társadalomtudományi kutatások szempontjából — ha egyáltalán lehet ilyen összehasonlítást tenni — a könyv, a folyóirat, a dokumentum talán még jelentősebb mint a kísérletes kutatások szempontjából. A társadalomtudományok a régmúlt időktől kezdve az írott szóhoz kapcsolódnak. Az írott szó társadalomformáló erejének felismerése és ezzel kapcsolatosan a könyvtár jelentőségének felismerése is hosszú évszázadokra nyúlik vissza.¹⁰ A könyvtárak lényegében a tudomány folytonosságának a hordozói voltak mindig és azok is maradtak. A könyvtárak tárházai mindazon ismereteknek, amelyeket az egymást követő generációk felhalmoztak. Ennek az ismeretanyagoknak alkotó, kritikai felhasználása nélkül nincs tudományos haladás sem. A szellem óriásai és a — „dii minores” — kisebb csillagok számos idevágó megállapításainak, sorainak idézése helyett álljon itt két gyakorlati példa. Lenin „Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelső foka” című nem is nagy terjedelmű művéhez, a hátrahagyott dokumentumokból kitűnőleg, nem kevesebb mint 148 könyvet és 232 cikket dolgozott fel kritikailag, míg „A kapitalizmus fejlődése Oroszországban” című könyvének megírásához 583 könyvet használt.¹¹

¹⁰ Ismeretes az ókor egyik leghíresebb tudományos központjának, az alexandriai könyvtárának szomorú vége. A fáma szerint Omar kalifa, a hódító arabok vezére azzal adott parancsot a felbecsülhetetlenül gazdag és értékes könyvtár felgyújtására, hogy amennyiben a könyvtárban található tekercsek tartalma azonos a Koránéval — úgy feleslegesek, ha pedig más van bennük mint a Koránban — úgy károsak. Ilyenfajta barbár pusztítástól — és hasonló tudomány és kultúraellenes cselekedetektől, ha kisebb mértékben is — a könyvtárak a későbbi évszázadokban sem voltak teljesen mentesek (elég itt a faszizmus könyvégetéseire utalni).

¹¹ Lenin munkájáról a könyvtárakban, tudományos munkamódszereiről, forráskutatásairól számos adat található: „Mit írt, mit mondott Lenin a könyvtárakról” c. kötetben (N. K. Krupszkaja előszavával és jegyzeteivel. Bp. 1953. Művelt Nép. 87 p.). Némileg más jellegű, de ugyancsak

A Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának az iparfejlesztés kérdéseivel foglalkozó 1955. júliusi plénuma határozatának 14. pontja kimondja, hogy az illetékes szerveket és intézményeket: „Kötelezni kell... hogy javítsák meg a tudományos és műszaki tájékoztatás szervezetét...”. E plénumra hivatkozik *Deniszev*, az egyik legismertebb szovjet könyvtári szakember a Kommuniszt 1955. 13. számában közölt cikkében (Nazrevsü voproszű bibliograficseszkiy rabotű — A bibliográfiai munka megoldandó kérdései. 109—119. p.), amelyben hangsúlyozza, hogy „Különös figyelmet igényel a világ tudományos és műszaki irodalmára vonatkozó tájékoztatás megszervezése”... azzal összefüggésben, hogy „Közismert, hogy a bibliográfia a tudományos munka nélkülözhetetlen segédeszköze...” és ebből következően, „... tökéletesíteni kell a tudományos-tájékoztató bibliográfiai irodalmat is”.

Az OECE-nek a „Kézikönyv” bevezető részében már idézett, a tudományos munkaerőellátottság kérdéseivel foglalkozó tanulmányában olvashatjuk, hogy „Erőteljes ellenoffenzíva szükségessége merült fel annak érdekében, hogy a kutatóknak ne kelljen idejük jelentős részét rengeteg nyomtatásban megjelent, haszontalan cikk elolvasásával tölteniük. Noha nagyon fontos az új kutatás eredményeiben való jártasság — sok cikk csak presztizs, vagy profit céljából jelenik meg és nem érdemel különösebb figyelmet... A probléma abban rejlik, hogy a kutatóknak biztosnak kell lennie abban, hogy értékes ideje nem telik felesleges olvasással és hogy az információt, amire szüksége volt — érdeklődésének megfelelően kapta meg.” (ld. 6. p.)

E szemelvények önmagukért beszélnek. A világ vezető kommunista pártjának, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága határozatának idézett része és ennek nyomán vezető szovjet tájékoztatási szakemberek, valamint a tőkés világ egyik vezető gazdasági szervének, az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezetnek jelentése lényegében ugyanarról a problémáról szól, nevezetesen a tudományos kutatás hatékonyabbá tételéről a tudományos tájékoztatás segítségével.

A tudományos tájékoztatás problémái korunkban tehát túlnőttek az egyes kutatók tájékozódási, bibliográfiai problémáin, megszűntek egyes tudósok, vagy tudományos intézmények, akár egyes tudományágak, akár egyes gazdasági szervezetek, végül, de nem utolsósorban maguknak a tudományos-tájékoztatási intézményeknek (könyvtáraknak és egyéb rokon jellegű intézményeknek) sajátos problémáivá lenni, társadalmi-gazdasági, ha úgy tetszik állami problémákká váltak világviszonylatban.

Marx több helyen utal rá, hogy a tudomány, fejlődésének bizonyos fokán termelőerővé válik.¹² A társadalomtudományokon belül ez nyilvánvalóan elsősorban a közgazdaságtudományra vonatkoztatható. A tudománynak, mint termelőerőnek szükségképpen igen mozgékony, hatékony része a tudományos tájé-

utalás a tudományos munkamódszerekre az a hasonlat, mely szerint egy sokat publikáló tudós arra a kérdésre, hogy mi a magyarázata a termékenységének, azt válaszolta, hogy míg a kutatók többsége idejének túlnyomó részét az irodalom összeszedése foglalja el, addig ő olyan tudományos segédeszközökkel és apparátussal rendelkezik, hogy idejének kisebb hányadát köti csak le az irodalom kutatása, s így nagyobb részét az írásra fordíthatja. E hasonlat csak anekdotaszerű adalék a kutatás és a könyvtár közötti viszony szemléltetéséhez.

¹² Marx: Grundrisse zur Kritik der Politischen Ökonomie. Berlin. 1953. Dietz. 586—587, 594 pp. A tudománynak mint termelőerőnek a szerepéről jó összefoglaló munka: Kosel, G.: Produktivkraft-Wissenschaft. Berlin. 1957. Die Wirtschaft. 146 p.

B) T Á B L Á Z A T

A közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő könyvtárak (dokumentációs és bibliográfiai szervezetek), könyvtári szolgáltatások, könyvtári-dokumentációs-bibliográfiai tájékoztató kiadványok nagy vonalakban típus szerint a következők alapján rendszerezhetők:

I. KÖNYVTÁRAK

(dokumentációs, bibliográfiai szervezetek)

1. tudományos intézmények mellett működő könyvtárak (vagy önálló formában működőek)

- a) általános tudományos
- b) általános társadalomtudományi
- c) általános közgazdasági
- d) közgazdasági ágazati
- e) közgazdasági határterületi (gazdaságtörténet, gazdasági földrajz stb.)
- f) egyéb tudományági (mezőgazdasági, műszaki)

önálló tudományos intézmény
kutatóintézet
egyetem (főiskolai kar, tanszék)
tudományos társaság

2. egyéb intézményekhez kapcsolt könyvtárak

- a) hivatalos szervek
- b) statisztikai szervek
- c) társadalmi szervek, szervezetek
- d) üzemgazdasági- és szervezési intézmények
- e) gazdasági szervek és szervezetek

II. KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK

(nem kiadvány jellegű, belső alapszolgáltatások)

1. kölcsönzés (könyv, folyóirat, mikrofilm)

- a) saját állományból
- b) könyvtárközi
- c) nemzetközi

2. helyben olvasás (olvasóterem, kutatószoba, leolvasó berendezések)

3. katalógusok

- a) szak (témakerinti)
- b) betűrendes (szerzői)
- c) földrajzi (topografikus)

4. reference (szakirodalmi felvilágosítás, irodalomkutatás)

5. speciális szolgáltatások (lapkivágat-gyűjtemények, kiadói katalógusok stb.)

6. kéziratos anyag

III. KÖNYVTÁRI KIADVÁNYOK

(dokumentációs, bibliográfiai szolgáltatások)

1. nemzeti bibliográfiák (könyv- és folyóirat-repertóriumok)

2. közgazdasági bibliográfiai szemlék

3. folyóiratlelőhely katalógusok (folyóiratjegyzékek)

4. nyomtatott könyvkatalógusok

5. könyvtári állománygyarapodási jegyzékek

6. kurrens cikkbibliográfiák

7. közgazdasági referálólapok

8. figyelőszolgálati kartotékok

9. szakfordítási jegyzékek

10. dokumentációs gyorsjegyzékek

11. közgazdasági cikkválogatások

12. sajtófigyelőszolgálati lapkivágatok

koztatás (és ha ez nem így van, a tudomány, a kutatómunka nem is fejlődhet). Márpedig a tudományos tájékoztatásnak — maga is tudományos jellegű tevékenység lévén — ahhoz, hogy az előzőekben vázolt funkcióját kifejtse, hatékonyan segíthesse a kutatást, ki kell fejlesztenie minden egyéb tudományos munkához hasonlóan, saját apparátusát, szervezeti kereteit, sajátos kutatási módszereit, technikáját és eszközeit.

A könyvtárak, a dokumentációs és bibliográfiai szervezetek (munkaeszközei és szolgáltatásai), mint a tudományos tájékoztatás fő hordozói, a tudománynak mint termelőerőnek sajátos rendeltetésű és profilú részeként jelentkeznek a modern társadalmi-gazdasági életben, a korszerű kutatásban. Ebből következik, hogy a korábbi, jórészt gyűjtő, tároló, történeti-passzív jellegű könyvtári funkciók kibővültek, a könyvtárak aktívvá váltak, specializálódtak, mind közelebb kerültek a gyakorlati élethez, kialakultak és kifejlődtek az egyes tudományágak sajátos tájékoztatási igényeinek kielégítését szolgáló szakkönyvtárak és egyéb szaktájékoztatási szervek. Amint az egyes tudományágak mindjobban specializálódnak, amint az enciklopédistát, a polihisztort felváltja a szűkebb szakterületet művelő kutató, úgy veszik át részben az általános tudományos könyvtáraktól a tájékoztatási funkciókat a legkülönbébb tudományági-szakmai tájékoztató szervezetek (szakkönyvtárak, dokumentációs központok stb.). De amint a rész nem nélkülözheti az egészet, amint az egyes tudományos részterületek specialistái nem nélkülözhetik egész tudományáguk áttekintését, ugyanúgy a tudományági tájékoztató szervezetek is egészet alkotnak az általános tudományos tájékoztató szervezetekkel (általános tudományos könyvtár → tudományos szakkönyvtár → tudományági szakkönyvtár → dokumentációs osztály).

Mindehhez hozzá kell tenni, hogy éppen a termelőerők nagyarányú fejlődéséből adódóan, a jelenkori gazdasági-társadalmi viszonyok bonyolultsága és nem utolsósorban a feltörekvő tömegek tudományos és kulturális igényeinek következtében a *munka általában tudományosabb jellegűvé vált*. Ebből következik viszont, hogy a tudományos tájékoztatás immár *nemcsak a tudományos szférán belül* (az akadémiai típusú intézmények és a tudományos kutatók között) közvetíti az ismereteket, hanem tudományos „relais”, áttétel, átviteli telep, egyrészt a *tudományos kutatás és a gyakorlat* (adott esetben *közgazdaságtudomány és gazdasági élet*), másrészt a *tudomány és az egyedek* között is, vagyis az akadémiai kategória mellett mind nagyobb súllyal jelentkezik a nem-akadémiai kategória is. Az utolsó évtizedek tehát a könyvtárak fejlődésének a következő irányait mutatják: *specializálódás, a gyakorlati igények jobb kielégítésére való törekvés, a tudomány demokratizálódása, fokozódó aktivitás*.

A tudományos tájékoztató apparátus e sokrétű, bonyolult és egyre növekvő feladatoknak csak úgy tud eleget tenni, hogy lépést tartva a kor színvonalán álló technikával, hagyományos tájékoztató eszközeit, ún. különböző reference-munkák, bibliográfiák, cédula-katalógusok, folyóiratjegyzékek, referálólapok stb. fokozatosan kiegészíti *modern technikai berendezésekkel*. Ezek meggyorsítják az eligazodást a szakirodalom, a bibliográfiai adatok rengetegében, új lehetőségeket nyitnak meg a tudományos tájékoztató munka előtt, végül, de nem utolsósorban *emberi munkát takarítanak meg*. Anélkül, hogy bővebben foglalkoznánk ezekkel a technikai berendezésekkel és eljárásokkal, csak megemlíjtük a lyukkártya-rendszert, a mikrofilmet, az elektronikus adatkereső gépet, a külön-

féle fejlett sokszorosító eljárásokat, a fordítógépeket, gépesített nyilvántartásokat stb.¹³ A közgazdasági kutatás tájékoztatási apparátusában is alkalmazhatók mindezek legalábbis perspektívában, e fejezet azonban elsősorban azzal foglalkozik, amit könyvtár és dokumentáció *sajátosan* a közgazdasági kutatás területén képes nyújtani, közelebbről: milyen típusú tájékoztató intézmények és kiadványok, szolgáltatások segíthetik elő az elméleti és gyakorlati igényű tájékoztatást e tudományterületen.

A korszerű technika alkalmazása a tudományos tájékoztatásban a vázlatosan említett gépi berendezések és eljárások a társadalomtudományok területén is új távlatokat nyithatnak meg a kutatás előtt. Az új technika bevezetése a tudományos tájékoztatási munkában szükségképpen a természettudományi és műszaki kutatás szükségleteiből indult ki és terjedt el. Szükségképpen, mert az ilyenirányú kutatások viszonylag gyorsan realizálható, konkrét gazdasági érdekekhez fűződnek, a realizálásnál igen nagy jelentőséggel bír az *időtényező*, a gyorsaság, mint például az elméleti és gyakorlati műszaki kutatásoknál, amelyeknél folyamatosan óriási volumenű anyag- és adatszolgáltatással kell megbirkózni. Ezért nem véletlen, hogy maga a *dokumentáció* is mint tudományos tájékoztatási fogalom és funkció, a műszaki és a természettudományok területén keletkezett és fejlődött ki legjobban és a technikai felszerelések használatának is itt van elsősorban tere (a gyors és sűrű megjelenésű referálólapok, „referatív-nűj zsrnal”-ok, „abstracts”-ok, a százazrekre rugó szabadalmi leírások, a műszaki kísérletekről szóló közlemények tömegének rendszerezése stb.).

A közgazdasági kutatás, amely szintén a kiadványok és közlemények nagy tömegével dolgozik („A közgazdasági kutatás időszakos irodalma” c. fejezet például félezernyi időszakos kiadványt ismertet, ami távolról sem meríti ki a számbajöhető periódikák mennyiségét), a társadalomtudományi és a természettudományi-műszaki kutatások közötti különbségek jellegéből kifolyólag, inkább támaszkodhat a hagyományos, „klasszikus” könyvtári szolgáltatásokra (hagyományos cédulakatalógusok, állománygyarapodási jegyzékek stb.), magukra a könyvtárakra (amelyeket természetesen a modern dokumentációs technikai felszerelések csak kiegészíthetnek, de nem pótolhatnak).¹⁴

Azon vonások közül, amelyek mindenfajta tudományos jellegű kutatás és tájékoztatási munka azonos irányába mutatnak, egyet emelünk ki. Amint a tudományos tájékoztatással foglalkozó szakembernek nemcsak általános könyvészeti, bibliográfiai ismeretekkel kell rendelkeznie, tehát a műszaki könyvtárosnak — egy kicsit mérnöknek is kell lennie, a közgazdaságinak — egy kicsit közgazdásznak, ugyanúgy bármilyen kutatási ág szakemberének valamelyes könyvészeti, bibliográfiai ismeretekkel kell bírnia.

A közgazdasági kutatás szempontjából számba jöhető könyvtárak (dokumentációs és bibliográfiai szervezetek) csoportosítása nagyban-egészben „A közgazdasági kutatás szervezeti keretei” című fejezet típus szerinti rendszerezését követi. Nem térünk itt ki újból az egyes típusok jellemző vonásaira, hiszen lényegileg az, ami az intézményekre vonatkozik, áll a megfelelő intézmények

¹³ Id. a vonatkozó bibliográfiát 70. p.

¹⁴ A közgazdasági dokumentáció kérdéseiről, az új technika bevezetésének előtti korszakáról összefoglaló áttekintést nyújt *W. Gulich*, a kielit Institut für Weltwirtschaft könyvtárának igazgatója „Die Dokumentation in der gesamten Staats- und Wirtschaftswissenschaften” c. tanulmánya, ami a „Die Dokumentation und ihre Probleme” Leipzig. 1943. c. kiadványban jelent meg a *Zentralblatt für Bibliothekswesen* mellékleteként.

tudományos tájékoztató apparátusára is. Így például nyilvánvaló, hogy a tudományos akadémiák könyvtárai nagyban-egészben ugyanazt a funkciót töltik be a közgazdasági tájékoztatás szempontjából, mint a tudományos akadémiák a közgazdasági kutatás szervezeteinek rendszerében, vagy a közgazdasági ágazati könyvtárak működését ugyanúgy meghatározza *gyűjtőkörük*, amint a közgazdasági ágazati tudományos intézményeket meghatározza kutatási területük. Helyesebben: az egyes szervek működési köre megszabja a hozzájuk kapcsolt könyvtárak gyűjtőkörét, funkciót is.

A közgazdasági kutatás tudományos tájékoztatási apparátusa alatt mindenekelőtt könyvtárakat értünk (és kiadványaikat).¹⁵ Hogy a fejezet címe mégsem egyszerűen „...könyvtárak és kiadványaik”, annak az a magyarázata, hogy a modern kutatás segédintézményeiként a könyvtárak mellett kialakultak tőlük részben teljesen függetlenített több-kevesebb tudományos megalapozottságú tájékoztató szervezetek is, ún. dokumentációs központok, bibliográfiai szervezetek, sajtófigyelő szolgálatok stb.

A könyvtárak mellett a közgazdasági kutatás területén is kialakultak — a műszaki tudományokból kiinduló példák nyomán — a tájékoztatás újabb, részben önállósult szervezeti formákban működő egységei, üzei, mint például a dokumentációs szolgálatok, amelyek mindenekelőtt a gyakorlati munkát szolgálják, főleg a folyóiratok különféle rendszerű gyors feldolgozásával (tartalomjegyzékek lefordítása és közreadása, cikkek rövid tartalmi ismertetése, figyelőkartonok stb.). A társadalomtudományok területén a dokumentációs tevékenység korlátozottabb és szervezetiileg nem önállósult annyira mint a műszaki és természettudományok területén. Könyvtárakhoz kapcsolódik főleg, ezért külön nem foglalkozunk vele, csak jelezzük mint lehetséges szervezeti formát (leggyakrabban mint valamilyen könyvtár, vagy egyéb intézmény *dokumentációs osztályának* formájában jelentkezik).¹⁶ Ugyancsak nem foglalkozunk bővebben az esetlegesen önálló szervezatként jelentkező bibliográfiai szolgálatokkal sem.

A közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő könyvtárak *szervezetiileg* két fő formában jelentkeznek: mint önálló intézmények (ez a kivétel), mint valamilyen akadémiai vagy nem-akadémiai kategóriához tartozó bizonyos típusú intézményhez kapcsolt szervezet (ez az általános). Nagyrészt *szakkönyvtárakról* van szó, miután szakintézményekhez kapcsolódnak (pl. közgazdaságtudományi intézeti könyvtár, hivatalos szervek könyvtárai, gazdasági szervezetek tájékoztató osztályai). Ezek a szakkönyvtárak az akadémiai kategóriájú intézmé-

¹⁵ Itt kell megjegyezni, hogy a könyvtárak, a könyvészet, a bibliográfia stb. szerepe a tudományban jóval túlnő a „tudományos segédapparátus” fogalmán. *A könyvtár (könyvészet) nemcsak apparátusa a tudománynak, hanem maga is tárgya sokirányú kutatásnak.* Ennek taglalása azonban kívül esik célkitűzésünk körén; a könyvtárral és szolgáltatásaival annyiban kell foglalkoznunk, amennyiben összefüggésben áll a közgazdasági kutatással, s annak segítője, műhelye, közvetítője és eszköze.

¹⁶ Megjegyezzük, hogy magának a tudományos dokumentációnak a fogalma, szervezeti hovatartozandósága, funkciója körül is folynak viták a szakirodalomban, különböző értelmezésekkel és felfogásokkal találkozni e téren — tény azonban, hogy a dokumentáció mint szervezeti forma is immár több évtizedes multra tekinthet vissza (a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség — a Hágában működő Fédération Internationale de la Documentation, közkeletű rövidítéssel FID 1937 óta működik). A Szovjetunióban például a dokumentációt mint fogalmi megjelölést sem igen használják (a Szovjetunió Tudományos Akadémiája mellett működő dokumentációs feladatokat ellátó intézetnek, amely a referál lapok egész sorát adja ki, hivatalos neve Insztitut Naucnoj Informacii — Tudományos Tájékoztatási Intézet), szemben más szocialista országokkal, ahol a dokumentáció mint fogalom is, mint szervezet is ismeretes (pl. Csehszlovákia, NDK, Magyarország). A nyugati országokban a dokumentációval jelentős irodalom foglalkozik. (ld. bibliográfia 71. p.)

nyeknél maguk is *tudományos* jellegűek, de nem ritka az olyan eset, amikor *a nem-akadémiai kategóriájú intézmény (hivatal, gazdasági szervezet stb.) szakkönyvtára az akadémiai kategóriába tartozik*, tudományos szakkönyvtárnak minősül gyűjtőköre, tudományos igényű irodalomfeltárása és szolgáltatásai folytán (ez a helyzet például a statisztikai könyvtáraknál). Kutatási szempontból azért kell ezt tudni, mert bizonyos témák anyaggyűjtése, vagy valamilyen tudományos tájékozódási probléma kapcsán olyan intézmények szakkönyvtárait is számításba kell venni, amelyeknek „gazda”-intézményei egyébként magával az adott témával — nem tartozván ez feladataik közé — tudományosan nem foglalkoznak, de az operatív munkához tudományos műveket gyűjtenek (pl. a Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtárában igen gazdag könyvgyűjtemény áll rendelkezésre a pénz és az arany kérdéseiről, ezenkívül megvannak az e kérdéseket bőven tárgyaló folyóiratok évfolyamai is).

A könyvtárak szerepét a közgazdasági kutatásban három fő vonatkozásban vizsgáljuk: *típus* (a könyvtárak rendszerezése típusok szerint, ami bizonyosfokú eligazítást nyújt arra nézve, hogy a kutató és a tájékoztatási szakember különböző témák kapcsán milyen típusú könyvtárakhoz fordulhat szakirodalomért, szakirodalmi tájékoztatásért, a típus szerinti rendszerezés tehát a *mit és hol* kérdésre válaszol); *szolgáltatások* (a nem-kiadvány jellegű belső könyvtári alapszolgáltatások ismertetése, úm. kölcsönzés, helyben olvasás, irodalomkutatás, katalógusok stb., tehát választ ad arra, *hogyan, milyen* szolgáltatások segítségével jut hozzá a kutató az őt érdeklő irodalomhoz); *kiadványok* (a könyvtárak milyen, a falaikon túli szolgáltatásokkal, kiadványokkal segítik elő a kutatást, tájékoztatást, úm. bibliográfiák, állománygyarapodási jegyzékek, folyóirat lelőhely katalógusok stb., tehát a könyvtári kiadványok számbavétele nyújt útmutatást arra nézve, hogy a kizárólagosan belső szolgáltatások mellett, *milyen* külső szolgáltatásokkal, *mivel* segítik még elő a kutatást).

K Ö N Y V T Á R A K

(Dokumentációs, bibliográfiai szervezetek)

A közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő könyvtárak, dokumentációs és bibliográfiai intézmények *szervezetileg* lehetnek *önálló intézmények* vagy valamilyen *tudományos intézményhez* (akadémiai jellegű kategória): kutató-intézethez, egyetemhez (főiskolához, karhoz, tanszékhez), tudományos társasághoz (akadémiához, társulathoz), vagy *egyéb intézményekhez* (nem-akadémiai kategória), úm. hivatalos szervekhez, gazdasági szervezetekhez stb. kapcsolt könyvtárak.

Mindenféle igényesebb közgazdasági kutatás a közgazdasági tudományos szakkönyvtárakban talál hathatós segítséget. Kevés kivételtől eltekintve a közgazdasági szakkönyvtárak tudományos jellegűek, még akkor is, ha az intézmény, amelyhez kapcsolódnak (pl. minisztérium, gazdasági szervezet) nem az. *Típusukra* nézve, a rendszerezés lényegében követi a közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő kutatóintézmények rendszerezését, ami abból következik, hogy nagyrészt valamilyen kutatási szervezet mellett működnek; így módon az egyes típusok elemzésének kifejtésétől el lehet itt tekinteni. Az egyes

könyvtártípusok egyben jelzik a könyvtárak legfontosabb meghatározóját, jellemzőjét: *gyűjtőkörüket*.

Csak illusztrációként említünk meg néhány, a kutatás szempontjából különösen jelentős típust és adunk példát. Olyan könyvtárakról van szó, amelyek gazdag, változatos könyvállománnyal, jelentékeny folyóiratállománnyal, jól felszerelt kézi- és segédkönyvtárral, sokirányú szolgáltatásokkal, megfelelő helybeni kutatási lehetőségekkel állnak a kutatás rendelkezésére.

Ha valamennyi típussal nem is foglalkozunk részletesebben, ez semmiképp nem jelent rangsorolást, mert nyilvánvaló, hogy *egy könyvtár*, bármely jó adottságokkal is rendelkezze, sem képes még egy tudományágon belül sem az összes elméleti és gyakorlati kutatási igények kielégítésére. Erre bizonyos korlátok között — csak a *tudományos szakkönyvtárak hálózata képes*.

Az *általános tudományos könyvtárak*, mint például a sok milliós állományú *nemzeti könyvtárak* (pl. moszkvai Lenin könyvtár, Library of Congress — Washington, Bibliothèque Nationale — Párizs, Deutsche Bücherei — Lipcse, Országos Széchényi Könyvtár) közgazdasági kutatási szempontból is azért rendkívül jelentősek, mivel mint nemzeti könyvtárak *minden* olyan könyvet és folyóiratot gyűjtenek, amelyek az adott országban megjelentek és megjelennek, vagy vele foglalkoznak és minden olyan kiadványt, amelyek az adott országgal valamilyen vonatkozással bírnak (a szerző nemzetisége, a kiadvány nyelve stb.). Így például az Országos Széchényi Könyvtár mint „hungarica” könyvtár gyűjt minden olyan könyvet, amelyet Magyarországon nyomtattak (nem magyar nyelvűeket is), külföldön adtak ki magyar nyelven, amely Magyarországgal foglalkozik, vagy magyar szerző műve (bárhol, bármilyen nyelven adták ki külföldön). Továbbá a nemzeti könyvtárak azok, amelyek a legtöbb országban a *nemzetközi könyv- és folyóiratcsere* központjai és ebben a minőségükben a közgazdasági könyvtárak nemzetközi kiadványcsereakcióinak is támogatói (a kiadványcsere elvi, szervezési és technikai kérdéseit ld. 72. p.). A nemzeti könyvtárak mellett az önálló tudományos intézményként működő nagy *általános nyilvános tudományos könyvtárak* is nem egy esetben gyűjtenek közgazdasági szakirodalmat, mint például a leningrádi Szaltükov-Scsedrin könyvtár, amely közgazdasági bibliográfiai sorozatot ad ki. (ld. 109. p.). A nemzeti könyvtárakhoz hasonlóan nagy jelentőségűek az *akadémiai könyvtárak*, amelyek jelentékeny nemzetközi kiadványcserét bonyolítanak le és rendkívül gazdag tudományos, főleg elméleti és történeti jellegű könyv- és folyóiratállománnyal rendelkeznek és általában hagyományosan gyűjtik az egyes tudományterületek „standard”-munkáit. Különösen fontosak az akadémiai könyvtárak a szocialista országokban, az akadémiáknak ez országokban betöltött különleges tudánypolitikai és szervezési szerepének megfelelően. Az általános *egyetemi könyvtárak* könyv- és folyóiratgyűjteményében — különösen a régebbi kiadásokat illetően — (azokból az időkből származóan, amikor a közgazdasági oktatás és kutatás nem önállósult, nem különült még el a többi tudományoktól, a későbbiekben pedig a többi társadalomtudományoktól) találni értékes szakirodalmat. Megjegyzendő, hogy az egyetemi könyvtárak különösen a *közgazdasági határterületi kutatásoknál* jönnek számításba (gazdaságtörténet, gazdasági jog stb.).

Mind a nemzeti könyvtárak, mind az akadémiai, mind pedig az általános egyetemi könyvtárak, mint általában régi alapítású és a tudományos kutatás elősegítésére hagyományosan berendezkedett könyvtárak, igen jól ellátottak

a kutatáshoz szükséges tudományos segédletekkel (enciklopédikus művek, reference-könyvek, bibliográfiák, címtárak stb.).

Az általános tudományos könyvtárak (bibliográfiai szervezetek) típusán belül találni a *nemzeti bibliográfiák* szerkesztő könyvtárait (nemzeti könyvtárak), valamint a *központi könyv- és folyóiratcímjegyzékeket*.¹⁷

Az önálló szervezetenként jelentkező általános bibliográfiai és dokumentációs központra példa az International Documentation Centre (Stockholm) — Nemzetközi Dokumentációs Intézet, kiadja a Micro-Library c. lapot a nemzetközi mikrofilm-csere elősegítésére, Instituto Brasileiro de Bibliografia e Documentacao (Rio de Janeiro) — a Brazil Bibliográfiai és Dokumentációs Intézet, amely többek között megjelenteti a közgazdasági szempontból is érdekes Bibliografia brasileira de ciencias social (Brazil társadalomtudományi bibliográfia) c. folyóiratot.

Az általános társadalomtudományi könyvtárak gyűjtőköre közelebb áll a közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő irodalomhoz, mint az általános tudományos könyvtáraké. Olykor a legjelentékenyebb közgazdasági gyűjteménnyel az e típusú könyvtárak rendelkeznek. Így például a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Társadalomtudományi Szakkönyvtára (Fundamentalnaja Biblioteka Obscsesztvennüh Nauk AN SzSzSzR, közkeletű rövidítéssel FBON) *közgazdasági szakkönyvtár jellegű* is, Csehszlovákiában ugyancsak társadalomtudományi szakkönyvtár tölti be a vezető közgazdaságtudományi szakkönyvtár szerepét is: Státní Knihovna Společenských Ved (Állami Társadalomtudományi Könyvtár). A nyugati országokban pedig elég általános, amint ezt a közgazdasági kutatás szervezeti kereteinek tárgyalásánál láttuk, hogy a közgazdasági felsőoktatás és kutatás szervezetenként egész szorosan a „social sciences” (társadalomtudományok) keretében történik. Ennek megfelelő ezen intézmények könyvtárainak jelentősége is.

Igen gyakori, hogy a tudományegyetemek társadalomtudományi (közgazdasági és jogi karai, egyes tanszékei) mind mennyiségileg, mind minőségileg jelentékeny közgazdasági könyv- és folyóiratgyűjteménnyel rendelkeznek (pl. Department of Economics, John Hopkins University — Baltimore), és ugyanez vonatkozik a társadalomtudományi akadémiákra, társaságokra is (pl. American Academy of Political Science — Philadelphia).

Ugyanez a helyzet a társadalomtudományi kutatóintézeteknél is (pl. Biblioteka Instytutu Nauk Społecznych, Varsó — Társadalomtudományi Intézet könyvtára, Institut za Medunarodni Politiku i Privredu, Belgrád — Nemzetközi Politikai és Gazdasági Intézet).

A legfontosabb könyvtártípus az *általános közgazdasági könyvtáraké*.¹⁸ Általános közgazdasági gyűjtőkörüknel fogva az e típusú könyvtárak azok, amelyek leginkább felkészültek mind állomány, mind belső szolgáltatások, mind pedig kiadványok tekintetében a közgazdasági kutatás elősegítésére. Az e típusú könyvtárak tekinthetők elsősorban a közgazdasági — különösen a tudományos

¹⁷ A magyarországi központi könyv- és folyóiratcímjegyzék például, amelyet az Országos Széchényi Könyvtár kezel, közel száz tudományos könyvtár külföldi könyv- és folyóiratszerszeményeit tartja nyilván; az országba beérkező külföldi irodalom túlnyomó és legértékesebb részéről tehát cím szerint egy helyen lehet tájékozódni.

¹⁸ Könyvtártípus itt nem szokásos könyvtári tipizálást jelent, tehát, hogy vannak tudományos, szak-, hivatali, tömeg- stb. könyvtárak, hanem kizárólag közgazdasági kutatási szempontból történő rendszerezést.

jellegű — kutatás elsőszámú szakirodalmi bázisainak. *Jelentőségük* a könyvtárak hálózatában a közgazdasági kutatás szempontjából megfelel annak, amit az általános közgazdasági intézetek töltenek be a kutatás szervezeteinek hálózatában, vagy „mutatis mutandis”, amit a közgazdasági lexikonok a referencemunkák rendszerében, vagy az általános közgazdasági folyóiratok az időszakos irodalom típusai között.

Az általános közgazdasági könyvtárak típusán belül természetesen különbségek vannak az állomány nagysága (ez jórészt a könyvtár korának függvénye), a gyűjtőkör szélessége és mélysége (ez főleg annak az intézménynek a funkciójától függ, amelyhez a könyvtár kapcsolódik), a szolgáltatások és kiadványok mennyisége és minősége tekintetében. Nyilvánvaló például, hogy a belső szolgáltatások és kiadványok tekintetében bizonyos különbség áll fenn a nagy nyilvános közgazdasági egyetemi könyvtárak és a zártjellegű, kizárólag a kutatás számára hozzáférhető kutatóintézeti könyvtárak között. Az előbbieket tevékenysége szükségképpen többirányú, kifelé forduló (az oktatási munka szakirodalmi ellátása az elsődleges, a kutatásé járulékos), míg az utóbbiaké szűkebb hatósugarú, inkább befeléforduló.¹⁹

Az e típusú könyvtárak állományának gazdagságát és változatosságát mutatják állománygyarapodási (új szerzeményeik) jegyzékei, amelyek híven tükrözik ezen intézmények alapvető szakirodalmi bázis szerepét.

Példák az általános közgazdasági könyvtárakra: British Library of Economic and Political Science, London — a London School of Economics (londoni közgazdasági egyetem) könyvtára, az ENSz angliai letéti könyvtára — „depository library” — több százszázas állománnyal (rendkívül gazdag elméleti és gazdaságtörténeti anyaggal), Bibliothek des Instituts für Weltwirtschaft, Kiel — a Világgazdasági Intézet könyvtára (állományában az egyik legjelentékenyebb konjunktúra- és piacutatási gyűjtemény), Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv, Hamburg — Hamburgi Világ-gazdasági Archivum (a nyugat-németországi ENSz letéti könyvtár, a világ egyik legjelentősebb közgazdasági dokumentációs könyvtára, több százszázas könyvállománnyal, milliós közgazdasági lapkivágat-gyűjteménnyel, hatalmas piacutatási referenciállománnyal), a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára a legnagyobb magyar közgazdasági szakkönyvtár több mint 300 ezer kötet könyvvel, Biblioteka Szkoly Glowna Planowania i Statystyki, Varsó — a Tervezési és Statisztikai Főiskola könyvtára (közel 300 ezer kötetes állománnyal), Bibliothek des Instituts für Wirtschaftswissenschaften — Berlin, az NDK Tudományos Akadémiája Közgazdaságtudományi Intézetének könyvtára, Royal Economic Society Marshall Library Cambridge — Királyi Közgazdasági Társaság Marshall Könyvtára, Biblioteka Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Varsó — Lengyel Közgazdasági Társaság Könyvtára.

Tulajdonképpen ide volna még sorolható több, nem-akadémiai kategóriájú intézményhez kapcsolódó általános közgazdasági tudományos könyvtár is, valamint ide is volnának sorolhatók azon általános társadalomtudományi könyvtárak, amelyek egy-egy országban a közgazdasági központi könyvtár feladatait látják el, pl. Fundamental'naja Biblioteka — Moszkva. Mivel azonban a könyvtárak funkcióit és jellegét elsősorban az határozza meg, hogy mely intézményekhez

¹⁹ Ez a megkülönböztetés a nyilvános és a zártjellegű könyvtárak között érvényes természetesen valamennyi típusra, nemcsak az általános közgazdaságiakra.

kapcsolódnak (ez szabja meg gyűjtőkörüket is), helyesnek látszik a kutatószervezetek típusbeli rendszerezésének követése.

A *közgazdasági ágazati és határterületi könyvtárak* típusai egy adott körülhatárolt kutatási terület irodalma szempontjából jönnek számításba (agrár-gazdaságtan, pénzügyek, ipargazdaságtan, gazdasági földrajz, gazdasági jog stb.). E két típusba tartozó könyvtárak között számos jelentős gyűjtemény található, olyanok, amelyek ha az általános közgazdasági könyvtárakat még egy szűkebb szakterületen sem pótolják, de számottevő kiegészítői azoknak, olykor pedig egy adott szakterület rendkívül jelentős szakirodalmi bázisai (pl. Bibliothèque Internationale des Assurances de Louvain — Louvaini Nemzetközi Biztosítási Könyvtár, amelynek nyomtatott katalógusa közel 500 oldalon sorolja fel a legfontosabb pénzügyi-biztosítási irodalmat).²⁰

Az *egyéb tudományági* (mezőgazdasági és műszaki) *könyvtárak* ugyancsak meghatározott közgazdasági témák kutatásánál jönnek számításba (agrárüzemtan, ipargazdaságtan, üzemgazdaságtan és szervezés, racionalizálás, termelékenység stb.). Az *általános gyűjtőkörű* mezőgazdasági és műszaki könyvtárakat kell itt figyelembe venni elsősorban (pl. Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ, Ustredni Zemedelska Knihovna Československa Zemedelskyh Ved, Prága — a Csehszlovák Agrártudományi Akadémia Központi Mezőgazdasági Könyvtára, Országos Műszaki Könyvtár).

A *nem-akadémiai kategóriájú intézményekhez* kapcsolt könyvtárak típusai között kiemelkedő jelentőséggel bírnak a *hivatalos szervek könyvtárai*, különösen pedig a *nemzetközi hivatalos szerveké*. A nemzetközi hivatalos szervek könyvtárainak jelentősége mindenekelőtt abban áll, hogy a *legteljesebb lelőhelyei* az illető szervek kiadványainak, okmányainak, dokumentumainak, emellett pedig gyűjtik a tagállamok hivatalos kiadványait, fontosabb folyóiratait, közgazdasági monográfiáit és jelentékeny bibliográfiai tevékenységgel segítenek hozzá állományuk feltáráshoz. E típuson belül is különösen jelentősek az ENSz genfi és newyorki könyvtárai (az előbbi a Népszövetség könyvtárának folytatása), a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalé (lényegében közgazdasági ágazati jellegű könyvtár — munkaügy, munkagazdaságtan), az ENSz Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének római könyvtára (FAO — agrártudományi, agrárgazdasági könyvtár).

A hivatalos szervek könyvtárainak típusán belül külön kell megemlíteni az *országgyűlési könyvtárakat*. Ezek gyűjtőköre elsősorban a jogra és a politikára terjed ki és mint a legfőbb törvényhozó hatalomnak tudományos intézményei, rendeltetészerűen gyűjtenek minden olyan anyagot (történelem, közgazdaság, általános társadalomtudomány), amely alkalmas a törvényhozói munka elősegítésére (pl. Országgyűlési Könyvtár, Biblioteka Sejmowa — Varsó, a Library of Congress egyben *nemzeti könyvtár* is). Ugyanitt kell említést tenni a *minisztériumok* és egyéb főhatóságok könyvtárainról, amelyek az ágazati kutatások szempontjából jelentősek (pl. Bibliothek des Bundesministeriums für Handel und Wiederaufbau, Bécs — a Kereskedelmi és Újjáépítési Minisztérium Könyvtára).

A *statisztikai szervek és szervezetek* könyvtárai közül — a *központi statisztikai hivatalok könyvtárai* a *legteljesebb lelőhelyei* az egy-egy országra vonatkozó anyag- és

²⁰ Dienoet, E.: Catalogue de la Bibliothèque Internationale des Assurances de Louvain. 1957. 447 P.

adatszolgáltatásnak és a statisztikai könyvtárak között hagyományosan kialakult kiadványcsere révén, a legjelentősebb lelőhelyei a külföldi statisztikáknak is (pl. Központi Statisztikai Hivatal Nyilvános Könyvtára, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden — NSzK Statisztikai Hivatalának könyvtára).

A többi nem-akadémiai kategóriájú intézményekhez kapcsolt könyvtárak, mint a *társadalmi szervek és szervezetei, az üzemgazdasági- és szervezési intézmények* meghatározott, vagy egész általános, vagy szűkebbkörű ágazati közgazdasági kutatásoknál jönnek számításba (szakszervezeti központi könyvtárak: életszínvonal-mérés, foglalkoztatottság, munkakörülmények stb.; üzemgazdasági intézmények: termelékenység-mérés, munkaszervezés stb.).

A *gazdasági szervek és szervezetek könyvtárai* közül ki kell emelni a *bankok, a konjunktúra- és piackutató intézmények és a kamarák* (kereskedelmi, ipar, mezőgazdasági) könyvtárait, mint amelyek különösen jelentősek a közgazdasági kutatás szempontjából. A bankkönyvtárak — különösen a nemzeti bankoké — jelentékeny pénzügyi, banküzemeltetési, devizagazdálkodási profilú gyűjteményekkel rendelkeznek (pl. Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtára, Biblioteca do Serviço de Estatística e Documentação Banco Nacional do Desenvolvimento Econômico, Rio de Janeiro — Brazil Gazdaságfejlesztési Bank Statisztikai és Dokumentációs Szolgálatának könyvtára). A *konjunktúra- és piackutató intézmények* könyvtárai, illetve *dokumentációs osztályai* a kutatások jellegéből következően főleg az időszakos irodalomra és ennek gyors feldolgozására helyezik a súlyt, könyvvállományuk jobbára tájékoztató (reference) jellegű (kivételek ez alól a nagy, elméleti jellegű kutatásokkal foglalkozó konjunktúrakutató intézetek könyvtárai). A *kamarai könyvtárak* némelyike országos jelentőségű (nyugati országokban).²¹

A könyvtárak tipizálása, rendszerezése a kutatási szervezetekéhez és az időszakos irodaloméhoz hasonlóan nem jelent merev elhatárolást; az egyes típusok itt sem jelentkeznek minden esetben tiszta formában, a különböző típusok átmennek egymásba, összefonódnak, kiegészítik egymást. A rendszerezés szempontokat nyújt a kutatóknak, a tájékoztatói szakembernek, hogy különböző szakirodalmi tájékoztatói problémákkal milyen típusú könyvtárakhoz fordulhat. A tájékoztató (reference)-munkák segítségével pedig — a típusbéli rendszerezésből kiindulva — konkrétan felkutathatja a számba jövő könyvtárakat, dokumentációs és bibliográfiai szervezeteket.

KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK

A könyvtári szolgáltatások alatt a nem-kiadvány jellegű, belső alapszolgáltatásokat értjük, olyanokat, amelyek közvetlenül nem terjednek túl a könyvtár falain, mondhatni „*praesens*”, helyi jellegű, helyhez kötött szolgáltatásokat.

²¹ Bibliothèque de la Chambre de Commerce de Paris — a Párizsi Kereskedelmi Kamara Könyvtára 200 ezer kötetes könyvvállományú, számos bibliográfiai munkaeszközt ad ki „Catalogue mensuel Permanent”, „Bibliographie mensuelle d'Études et d'Articles sélectionnés” „Répertoire d'Annuaire Français” (a francia évkönyvek repertórium), „Bibliographie de la Région Parisienne”. A könyvtár a kiadványokon kívül nyomtatott könyvkatalógussal, könyv- és folyóiratcikk cédulakatalógussal, földrajzi rendszerezésű dokumentációs lapkivágat-gyűjteménnyel, valamint a francia regionális gazdaságra vonatkozó lapkivágatokkal áll a kutatók rendelkezésére.

Ezeket vázlatosan ismertetjük anélkül, hogy belemennének a könyvtári „üzem” működésének részletkérdéseibe.

A könyvtár alapvető feladata az olvasók ellátása; ennek két legfontosabb ága: a helyi olvasás és a kölcsönzés. A kölcsönzés tárgya lehet minden, a könyvtár állományába tartozó dokumentum (könyv, folyóirat, újság, kutatási jelentés, hivatalos kiadvány, mikrofilm stb.). A könyvtárak egy része „praesens” jellegű, csak helybeli használatra adja ki az állományába tartozó munkákat. Minden könyvtárban vannak azonban olyan munkák, amelyeket nem kölcsönöz ki még akkor sem, ha egyébként nem „praesens” jellegű (pl. kézi- és segédkönyvek, lexikonok, bibliográfiák, szótárak, címtárak, vagyis azok a kiadványok, amelyek egyben könyvtári tájékoztató munkaeszközök is és általában nem kölcsönöznek folyóiratokat, újságokat). A könyvtár kölcsönöz saját állományából, a könyvtárközi kölcsönzés keretében más könyvtárak állományából és külföldi könyvtáraktól olyan esetben, amikor a keresett mű nem található az országban.²² A könyvtáraknak ez utóbbi szolgáltatása rendkívül jelentős, *mind tudományos, mind anyagi szempontból*, mivel hozzáférhetővé teszi az egyébként beszerezhetetlen, vagy csak nagyon magas deviza-áron beszerezhető műveket a kutatás számára. Mikrofilmet, fotokópiát általában nem kölcsönöznek, helybeni használatra azonban a kutatók megkaphatják (a nagy könyvtárak ehhez megfelelő technikai felszereléssel rendelkeznek, ún. olvasógépek, fotolaboratórium stb.). *A helyben olvasáshoz*, kutatáshoz egyébként a könyvtárak olvasótermekkel, kutatószobákkal állnak a kutatók rendelkezésére. Az olvasótermek, kutatószobák fel vannak szerelve a kutatáshoz szükséges reference-munkákkal, amelyekhez a kutató minden megkötöttség, külön formalitás nélkül, szabadon hozzáfér. A könyvtárak ezzel a szolgáltatásukkal az irodalom biztosításán, kölcsönzésén túlmenően a tudományos munka valóságos munkahelyeivé válnak.

A megfelelő szakirodalom beszerzése elengedhetetlen feltétele annak, hogy a könyvtárak tudományos funkcióikat teljesíthessék, de nem kevésbé fontos az irodalom szakszerű nyilvántartása és feltárása sem. Az irodalom feltárásának alapeszköze a *katalógus-hálózat*. Egy könyvtár katalógusainak összessége (szak, betűrendes, földrajzi, cikk stb.) alkotja a katalógus-hálózatot. A katalógus-hálózat *az alapja* úgyszólván valamennyi könyvtári szolgáltatásnak és kiadványnak. Enélkül sem kölcsönzés, sem tájékoztatás, sem szakirodalmi kutatás, semmiféle tudományos igényű bibliográfiai tevékenység nem képzelhető el. A katalógusok legelterjedtebb formája a nemzetközi méretű 12,5 × 7,5-ös cédula-katalógus.

A katalógus-hálózat pillére — a betűrendes katalógus mellett — a *szak-katalógus*. A szakkatalógus a könyveket (és folyóiratcikkeket) tartalmuk szerint tárja fel, témaként, tárgyaként tükrözi az állományt. A szakkatalógus, a szakbibliográfiával szemben *egy könyvtár* állományát tárja fel a teljesség igényével, míg az utóbbi a lelőhelytől függetlenül és a teljesség igénye nélkül. Lényegében ez az a többlet, amit a szakbibliográfia a szakkatalógussal szemben jelent: a számba jövő lelőhelyek felhasználása (több könyvtár szakkatalógusa alapján) és az irodalom kiválogatása megfelelő szempontok szerint. Az irodalom tartalmi feltárásának több rendszere, osztályozási sémája ismeretes és használatos (Dewey-rendszer, Bliss-rendszer, Egyetemes Tizedes Osztályozás,

²² Annak megállapítása, hogy egy adott külföldi könyv, folyóirat megtalálható-e az országban, központi címjegyzékek segítségével történik, a folyóiratoknál nyomtatott folyóiratlelőhely katalógusok segítségével is.

tárgyszavas rendszer stb.). Mindeme rendszerekre nem térünk ki, de röviden ismertetjük a mindmáig legelterjedtebb könyvtári osztályozási rendszert, az Egyetemes Tizedes Osztályozást, közkeletű rövidítéssel ETO,²³ DK (Dezimal Klassifikation), CDU (Classification Décimale Universelle), UDC (Universal Decimal Classification) stb. Az ETO által elvileg és gyakorlatilag minden fogalom kifejezhető, hála a rugalmas tizedes számrendszernek és a „segédtablázati” jelzeteknek. A rendszer fogyatékoságai a tudományos fejlődés viharos üteme következtében mégis egyre nyilvánvalóbbá válnak, különösen nehezen kezelhető és használható 3-as társadalomtudományi főosztálya. Az ETO, polgári bírálói szerint is idealista rendszer, amely a tudományok osztályozásának elavult szemléletét tükrözi, de jobb tudományos osztályozási rendszer híján a tudományos könyvtárak nagy része ezt alkalmazza több-kevesebb korrekcióval (a szocialista országokban a marxizmus—leninizmus irodalmát *Tropovszkij* átdolgozása nyomán 3K jelzettel a 3 főosztály élére vetítik ki) és a decimális katalógust kiegészítik különféle tárgyszó katalógusokkal.²⁴

A Szovjetunióban évek óta folyik egy új, korszerű, a dialektikus materializmus alapján álló könyvtári osztályozási rendszer kidolgozása.

A *betűrendes (szerzői) katalógus* szerepe az, hogy szoros ABC-sorrendben nyilvántartsa a könyvtár állományát; a kutató tehát, ha általa ismert szerző munkáját keresi (szerző nélküli munkánál ismeri a mű címét), úgy azt, hogy a keresett mű megtalálható-e a könyvtárban, a betűrendes katalógus segítségével állapíthatja meg.

A *földrajzi katalógus* rendkívül fontos munkaeszköze mind a kutatónak, mind a tájékoztatási szakembernek. E katalógus földrajzi fogalmakon belül szak szerint tárja fel a könyvtár állományát (pl. Magyarország = (439) ezen belül szak szerinti felsorolása a Magyarországra vonatkozó irodalomnak). A földrajzi katalógus nagy előnye, hogy összehozza az egy országra vonatkozó irodalmat és ezáltal a kutatót a szakkatalógusban való fáradságos, nagy hibalehetőségű keresgéléstől menti fel, a közgazdasági könyvtárosnak pedig szinte nélkülözhetetlen segítőtje a reference-munkában.

²³ Az ETO tíz főosztályban (0—9) könyvtári használatra rendszerezi az emberi ismeretek összességét, a fogalmakat számokkal fejezve ki (3-as főosztály: 338 termelés és népgazdasági helyzet, 338.4 ipari termelés, 382 külkereskedelem stb.). Az összetett fogalmakat és a művek tartalmi sokrétűségét (többféle tárgy) számjelzetek összekapcsolásával fejezi ki és a művek műfaji, földrajzi, időbeli, nyelvi stb. meghatározására ún. „segédtablázati” számokat használ fel. Így például egy a szovjet öt éves gazdaságfejlesztési terv fő irányvonalait és adatait ismertető kiadvány ETO jelzete: 338.984.3:31 (47) „1950—1955” (338.984.3=népgazdasági tervek, 31=statisztika, (47)=Szovjetunió, vagy egy India gazdaságáról szóló reference-munka jelzete: 338 (540) (03), 338=gazdasági helyzet, (540)=India, (03)=reference-munka. A kutatót a katalógushoz kapcsolt szakmutató igazítja el, amely a katalógusban előforduló fogalmakat betűrendben sorolja fel, feltüntetve a megfelelő szakszámot (pl. adóügy 336.2..., agrárpolitika 333...államháztartás 336.1...bankok 332.1...bér (munkabér) 331.2...). A kutatónak tehát a szakmutatóban kell megkeresnie az őt érdeklő fogalmakat kifejező számokat és ennek alapján találhatja meg a megfelelő szakokat a katalógusban.

²⁴ A tárgyszavas rendszerű katalógus jóval rugalmasabb az ETO-nál, nem ismer körülhatárolt főosztályokat, osztályokat, hanem az egyes könyvtárak sajátos igényeihez alkalmazva építhető ki. A fogalmak betűrendben követik egymást (államháztartás... Ausztria... betegbiztosítás... Bóli-via...). A tárgyszavas rendszer előnye az, hogy teljesen az adott állományra szabható, korlátlanul bővíthető, hátránya viszont, hogy szubjektív érveléssel építésében és szerkesztésében, elvi alapjai jóval lazábbak az ETO-nál. Polynak kísérletek sajátos közgazdasági tárgyszavas rendszer kidolgozására, így például az amerikai szakkönyvtárak egyesülete (Special Libraries Association) kidolgozta a pénzügyi könyvtárak alaptárgyszó-rendszerét. (*Subject headings for financial libraries*. New York. 1954. 100 p.)

Az említett főbb katalógus-típusokon kívül a könyvtárak másfajta katalógusokkal is segítik állományuk feltárását, mozdítják elő a kutatók tájékoztatását.²⁵

A *könyvtárak tájékoztató (reference)-munkája* rendkívül változatos, széles-skálájú. Az egyszerű (és egyszeri) szóbeli felvilágosítástól kezdve, hogy pl. Adam Smith mikor halt meg, vagy hogy mennyi televíziós készüléket gyártottak 1957. év folyamán — mely kérdésekre vonatkozóan a tájékoztató-könyvtáros percek alatt eligazítást tud nyújtani a kézi- és segédkönyvek segítségével — a hosszabb kutatást igénylő tematikus irodalomjegyzékek összeállításáig, a könyvtárak tájékoztató tevékenysége kiterjed — adott esetben — a közgazdaságtudomány, a gazdasági élet egész területére. A reference-szolgálat kézi- és segédkönyv-gyűjteményével (részletes leírás „*A közgazdasági kutatás tájékoztató munkái*” c. fejezetben) egyaránt rendelkezésre áll a gyakorlati közgazdásznak, aki valamilyen konkrét, gyakorlati üzemi probléma megoldásához keres anyagot, vagy kíván felvilágosítást, az egyetemi hallgatónak, aki szakdolgozatához keres irodalmat és a magasszínvonalú kutatómunkát folytató közgazdásznak. A szóbeli referenciákon túlmenően, a jelentékenyebb reference-szolgáltatás a *tematikus irodalomjegyzék*, amelyet a könyvtárak felkérésre a kutató által megadott szempontok alapján állítanak össze. Az angol szakkönyvtárak és tájékoztató irodák egyesülete (ASLIB) például bizonyos csekély térítés ellenében irodalomkutatást végez külföldi könyvtárak felkérésére is, bibliográfiát állít össze és megadja a művek lelőhelyeit is.

A reference-munka szükségletei, helyesebben a modern kutatás igényei folytán alakultak ki az utóbbi évtizedekben olyan *speciális szolgáltatások*, mint a dokumentációs lapkivágat-gyűjtemények, kiadói katalógusok gyűjteménye stb. A *dokumentációs lapkivágat-gyűjteményeket* konkrét gazdasági érdekek hozták létre a könyvtárakban, különösen pedig a gazdasági szervek és szervezetek dokumentációs részlegeiben. A külkereskedelmi piacutató kiadványok egy részét már évek óta egyoldalasan nyomtatják kivágatok céljaira (BIKI — ld. 152. p., *Nachrichten für Aussenhandel* — ld. 175. p.). A cikk-kivágatokat témánként és országonként dossziékban lehet lerakni és így a kutató tulajdonképpen egy-egy témadossziéval (pl. Bulgária külkereskedelme) a katalógust és magát a cikk-irodalmat együtt kapja kézhez.²⁶ A dokumentációs lapkivágat-rendszer kevésbé alkalmas retrospektív kutatásra (az újságokban megjelent cikkek, hírek egy idő

²⁵ Számos könyvtárban épült ki *folyóiratcikk-katalógus* (a szakkatalógus mintájára), *sorozati katalógus* (a különben szerzőnként és témánként szétszóródott, de egy sorozat keretében megjelent műveket hozza össze sorozati cím alatt, pl. a Közgazdasági és Jogi Kiadó „Külkereskedelmi Útmutató” sorozata: Albánia, Argentína, Brazília, Chile ...; *Diskussionsbeiträge zur Wirtschaftsfragen* — az NDK-beli *Die Wirtschaft* kiadó sorozata; a párizsi Centre d'Études Économiques „Études et Mémoires” c. sorozata) a kutatót arról tájékoztatja, hogy bizonyos sorozat keretében milyen művek jelentek meg). Ritkán található katalógus-típus a *rejtett bibliográfiák katalógusa*, annak ellenére, hogy kitűnően használhatja mind a kutató, mind a reference-könyvtáros és a bibliográfus. Rejtett bibliográfiának nevezik a nem önálló formában, az egyes könyvekben, vagy folyóiratcikkben közreadott irodalmi jegyzékeket. Különösen a könyvekben találni kitűnően összeállított bibliográfiákat, a szerző által használt források jegyzékét stb. A szakkatalógusba jól beépíthetők a rejtett bibliográfiák a következőképpen (016 = bibliográfia): 33:016 közgazdasági bibliográfiák, 333:016 agrárpolitikai bibliográfiák, 016:382 külkereskedelmi bibliográfiák, 631.1:016 mezőgazdasági üzemtani bibliográfiák, 658.1:016 üzemgazdasági bibliográfiák stb. Ugyancsak hasznos tájékoztatói eszköz a *recenziós katalógus*, amely a folyóiratokban megjelent jelentősebb könyvbírálatokat tárja fel. Aligha szorul bővebb indokolásra egy ilyen katalógus használhatósága a kutató és a könyvtáros számára.

²⁶ Ezzel a rendszerrel lehet legjobban feltárni a híranyagot; a dossziékat évenként lezárják és újat nyitnak, a kutató tehát időbelileg korlátozhatja a kikeresést és ezáltal a keresés hatékonyabbá válik.

után folyóiratcikkekben összegeződnek, majd szintetizálva könyvekben csapódnak le), az elméleti, gazdaságpolitikai témák feltárására (e témák tárgyalásának különben sem az újságok elsősorban hivatott fórumai). A dokumentációs periódika-feldolgozás hatóköre mindenekelőtt a „naprakész” gyakorlatra korlátozódik, gazdasági információra terjed ki és erre a célra igen megfelelő.

A kiadói katalógusok a szerzeményező könyvtárosok munkaeszközei az új irodalom megrendeléséhez, olykor — különösen — az antikvár katalógusoknál, vagy szinte bibliográfia számba menő könyvkereskedői kiadványjegyzékeknél a referencemunka értékes eszközei is. Egy-egy nagyobb kiadó kumulatív, éves szakosított kiadvány-katalógusa a kutatónak is értékes adalékokat szolgáltathat szűkebb szakterülete irodalmának fejlődéséről. Egyes esetekben pedig a kiadói könyv- (kereskedői) katalógus felér egy szakbibliográfiával.

Példák: Werbung. Deutsche und ausländische Bücher und Zeitschriften. 2. neu bearb. Aufl. München. 1957. Gabler. *Gabler's Fachbuchkataloge* — kitűnően használható bibliográfia a reklám kérdéseiről; Katalog na izdaniata na Bølgarszka Akademija na Naukite 1956—1957. III. Szofija. 1958. BAN. 123. p. — a Bolgár Tudományos Akadémia Kiadványvállalatának katalógusa.

A kiadók és könyvkereskedelmi vállalatok előzetes tájékoztatásai készülő kiadványaikról pedig arról adnak hírt, hogy bizonyos szakterületeken milyen munkák megjelenése várható (pl. Novije Szovetszkie Knigi — Új szovjet könyvek, KAW-EXPORT Fachblatt für den Auslandsbuchhandel, Berlin (NSzK) — havonta megjelenő könyvkülkereskedelmi szaklap). Igen használhatók az antikvárkatalógusok is.

Példák: Pinkus et Co. Büchersuchdienst Katalog nr. 50. Kapitalismus, Sozialismus, Kommunismus. III. Bücher, Zeitschriften, Broschüren aus den letzten 100 Jahren. Zürich. 1957. 200 p., Kelley—Millman A Catalogue of books in economics. New York. 1957. Catalogue no. 9. 99 p.

Ugyancsak a speciális szolgáltatások közé tartoznak bizonyos kiadványfajták is, mint például a címtárak. („Adressbuch”, „Directory”, compassok, úti-könyvek stb.), kiállítási, vásári és üzleti prospektusok, árjegyzékek, ár- és árupropaganda kiadványok stb. Mindezekre a napi üzleti-vállalati munka során lehet szükség. Egyes könyvtárak szinte a teljességre törekvően gyűjtik az ilyen-jellegű kiadványokat (pl. Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv folyóiratában a Wirtschaftsdienst-ben közreadott könyvtári gyarapodási jegyzéke — „Die Buch-anzeige” — és teljes gyarapodási jegyzéke tanúsága szerint ld. 75. p.).

A közgazdasági kutatás — a gazdaságtörténetet kivéve — korlátozottabb mértékben vesz igénybe kéziratos anyagot, mint a történettudomány. A közgazdasági könyvtárak kéziratos anyagok tárolására, feldolgozására nemigen rendezkednek be, a kéziratos anyag fő lelőhelyei a levéltárak.²⁷ Bizonyos történeti jellegű közgazdasági kutatásoknál a levéltáraké a szó. Olyan téma feldolgozásánál, mint például a német imperializmus szerepe a magyar gazdasági életben a második világháború időszakában, levéltári anyag nélkül aligha lehet előrejutni.

²⁷ A kurrens gazdaságpolitikai kutatásokhoz természetesen elengedhetetlen a hivatalos szervek irattári dokumentumainak tanulmányozása; ebből az irattári anyagból válik majd történeti jellegű levéltári forrásanyag.

Levéltári jellegű anyagot a könyvtárak bizonyos típusa is gyűjt (pl. kereskedelmi és iparkamarai könyvtárak archívumai), és a kutatók rendelkezésére bocsát.

A vázlatosan ismertetett könyvtári nem-kiadvány jellegű belső alapszolgáltatások jelentik a bázisát a különböző színvonalon folyó könyvtári kiadványi tevékenységnek, a bibliográfiai munkának, sőt lényegében az egész reference-irodalomnak is és ezek az alapszolgáltatások azok, amelyekkel a kutató a mindennapos gyakorlatban találkozók.

KÖNYVTÁRI KIADVÁNYOK

(Dokumentációs, bibliográfiai szolgáltatások)

A könyvtári kiadványok (nemzeti bibliográfiák, nyomtatott könyvkatalógusok, állománygyarapodási jegyzékek stb.), a dokumentációs és bibliográfiai szolgáltatások (bibliográfiai szemlék, kurrens cikk-bibliográfiák, szakfordítási jegyzékek, referálólapok, dokumentációs gyorsjegyzékek stb.), tehát az aktív dokumentációs jellegű, kifelé forduló szolgáltatások túlnyomórészt a legkevésbé látványos, leginkább aprómunka jellegű, belső könyvtári alapszolgáltatásokon nyugszanak. A legragyogóbban megszervezett tájékoztatási-bibliográfiai szolgálat is légüres térben mozog jól szerkesztett szakkatalógus nélkül. A könyvtári-bibliográfiai-dokumentációs kiadványi tevékenység alapja: szerzeményezés + katalógushálózat.

A modern kutatás igényei azonban túlmennek ezeken az alapvető szolgáltatásokon, ti. azon, hogy megelégedjenek a szükséges irodalom (könyvek, folyóiratok) beszerzésével és a katalógushálózatban történő feltárásával. Az irodalom rengetegében bizonyos útmutatókat, eligazító táblákat, ha úgy tetszik „nyomkereső” munkaeszközöket követel meg — a szakirodalom feltárásának olyan tudományos „nyomozati segédeszközeit” —, amelyek alkalmasak arra, hogy gyorsan, hatékonyan elvezessék a kutatót a témájába vágó irodalomhoz. A közgazdasági irodalomban ezeknek a munkaeszközöknek különösen nagy a jelentőségük, mivel nemcsak mennyiségi probléma jelentkezik az irodalom feltárása és a tájékoztatás során, hanem komplexitási probléma is, vagyis a kutató és tájékoztatási szakember a közgazdasági irodalmat nemcsak a közgazdasági könyvekben és folyóiratokban, hanem szétszórta „rejtett” formákban is megtalálhatja a különböző tudományterületek irodalmában. Egy példa erre: a Népszabadság 1958. október 4-i számában szemle-cikk jelent meg „A kibernetika Marxot igazolja” címmel. A cikk a tőkés gazdaság ciklikus fejlődésének vizsgálatával foglalkozik és a Voproszű Filozofii 1958. 5. számában megjelent „A szociológia és a kibernetika” c. cikket ismerteti. Az ismertetés többek között utal az amerikai Electrical Engineering c. folyóirat 1952. 4. számában megjelent „An electronic analogue for an economic system” c. közleményre. Vagyis egy par excellence elméleti közgazdasági témával kapcsolatban a következő nem-közgazdasági periódikák jelentkezését találjuk: amerikai műszaki folyóirat → szovjet filozófiai folyóirat → magyar napilap.²⁸

²⁸ Számos érdekes idevágó adalékot találni különben L. Svatuska két cikkében a Politicka Ekonomie 1957. 7. és 1958. 5. számaiban („A közgazdasági irodalom forrásai különböző országokban”, „Tájékoztatási források az USA gazdaságáról”). E cikk-sorozat, mint a szakirodalmi tájékoztatás sajátos műfaja, formája is figyelemre méltó (reference-szolgálat cikk-formában szakfolyóiratban).

A könyvtári kiadványok (általában a reference-munkák) használat szempontjából *kettős jellegűek*: egyrészt a kutatók tájékoztatására készülnek (elsődleges, külső funkció), másrészt a könyvtár tájékoztatási-bibliográfiai tevékenységének munkaeszközei (másodlagos, belső funkció). Ez utóbbi funkcióból következőleg a könyvtár (bibliográfiai, vagy dokumentációs szervezet) nemcsak előállítója, hanem fő felhasználója is a saját kiadványainak.

A könyvtári kiadványok (gyűjtőfogalomként használjuk bibliográfiai és dokumentációs kiadványokra is) rendeltetése, hogy a legsokoldalúbban, mélyen a kutatási igényekhez alkalmazkodva, gyorsan tájékoztassák a kutatót az új irodalom megjelenéséről (új szerzemények jegyzéke), hogy széleskörűen, elemzően feltárják és hozzáférhetővé tegyék az irodalmat. Az irodalomfeltárásnak több formája létezik (cikk-bibliográfia, referáló-folyóirat, fordításjegyzék stb.). Az egyes formák részletes, könyvészeti szempontú ismertetése mellőzhető, a kutatónak és a tájékoztatási szakembernek a *könyvtári kiadványok típusait* kell ismernie, méghozzá konkrét megjelenési formájuk szerint. Ezt célozzák az egyes típusoknál megadott példák és a fejezet bibliográfiai részében ismertetett kiadványok.

A könyvtári kiadványok nem csekély hozzájárulást nyújtanak ahhoz, hogy a modern kutatás — így a közgazdasági kutatás is — a vizsgált jelenségeket minél sokoldalúbban ragadhasa meg, hogy a kutatás megközelítse azt a tudományos követelményt, amit *Lenin* így határozott meg: „Ahhoz, hogy valóban ismerjük a tárgyat, először is meg kell ragadni, tanulmányozni kell minden oldalát, minden kapcsolatát és „közvetítését”. Sohasem fogjuk ezt teljesen elérni, de a sokoldalúság követelménye megóv bennünket a hibáktól és a megmerevedéstől. Másodszor, a dialektikus logika azt követeli, hogy a tárgyat fejlődésében, „önmozgásában” (mint olykor Hegel mondja), változásában szemléljük. Harmadszor, a tárgy teljes „meghatározásában” része kell hogy legyen az egész emberi gyakorlatnak, mind az igazság ismérveként, mind pedig olyan tényezőként, amely gyakorlati meghatározója a tárgy kapcsolatának azzal, amire az embernek szüksége van. Negyedszer, a dialektikus logika azt tanítja, hogy „absztrakt igazság nincs, az igazság mindig konkrét”, amint Hegel nyomán a megboldogult Plehanov szerette mondani.” (Lenin művei. 32. kötet. 87. p. Bp. Szikra. 1953.).

A könyvtári kiadványok sorában első hely a *nemzeti bibliográfiák*at illeti meg. A nemzeti bibliográfiák általában a köteles példányszolgáltatás²⁹ alapján készülnek és felölelik egy-egy ország teljes könyvtermését, számos országban pedig külön kiadványként a folyóiratirodalom tekintélyes részének cikk-címeit is (pl. Magyar Nemzeti Bibliográfia és melléklapja, a Magyar Folyóiratok Repertórium — Országos Széchényi Könyvtár, Knizsnaja Letopisz — az Össz-szövetségi Könyvkamara kiadványaként). A nemzeti bibliográfiák jelentősége valamennyi tudományág számára azonos, ebből következik, hogy egy tudományág irodalmának feltárása, mint pl. a közgazdaságtudományé sem szerepelhet olyan súllyal bennük, mint a szakbibliográfiákban. A nemzeti bibliográfiák használhatóságát a szaktudományi kutatások szempontjából továbbá az korlátozza, hogy nem teljesek abban az értelemben, hogy számos fontos kutatási dokumentum (gazdasági szervezetek kiadványai, intézeti sokszorosított kutatási jelentések, hivatalos

²⁹ Köteles példányszolgáltatás: törvényes előírás, mely szerint minden nyomdatermékből bizonyos példányszámot (ez országonként változik) be kell szolgáltatni a nemzeti könyvtárnak országos regisztrálás és muzeális raktározás céljaira.

szervek nyomtatásban közzé nem tett anyagai stb.) nem kerülnek felvételre bennük. További nehézséget jelent az is, hogy amennyiben a nemzeti bibliográfia kellő súllyal kívánná szolgálni valamennyi tudományágat, úgy valamennyi tudományág szakkönyvtári képviselőinek részt kellene venniük szerkesztésében. A nemzeti bibliográfiák tulajdonképpen ugyanazt a szerepet töltik be a bibliográfiák rendszerében, mint az általános lexikonok az enciklopédikus művek sorában: általános bibliográfiai tájékozódásra nélkülözhetetlenek, szakkutatásokhoz, részletekbe menő konkrét tájékozódáshoz korlátozottan alkalmasak.

A közgazdasági bibliográfiai szemlék típusa a legfontosabb a közgazdasági tájékozódás szempontjából. Ugyanaz a jelentőségük, mint az általános közgazdasági intézeteké — a kutatási szervezetek rendszerében, vagy az általános közgazdasági folyóiratoké — az időszakos irodalom típusai között. Tulajdonképpen *társadalomtudományi* szakkönyvtári szemlékről lehetne beszélni, mert a „tisztá” közgazdasági profilú bibliográfiai szemlék mellett, több olyan bibliográfiai folyóiratot találni, amelyeknek csak egyik része, vagy fejezete közgazdasági jellegű. De túl ezen, a bibliográfiai szemléket tovább is lehetne tagolni aszerint, hogy *ágazatiak* (ipar, mezőgazdaság, statisztika), aszerint, hogy csak címeket közölnek, vagy rövid tartalmi ismertetést (annotáció) is adnak. A jobb áttekinthetőség kedvéért a részletes tagolást mellőzzük és a bibliográfiai részben együtt ismertetjük a vonatkozó kiadványokat a szükséges és megfelelő *funkcionális és műfaji* tipizálás alapján (ld. . . p.). A tipizálásnak ez a módja annál is inkább indokolt, minthogy ágazatonként nem nagy számban jelennek meg tájékoztató kurrens kiadványok, így tehát a kutatót, a tájékoztatási szakembert mindenekelőtt az igazítja el, hogy funkcionálisan, műfajilag milyen az adott kiadvány (csak címeket sorol fel, rövid ismertetést ad, a referátum forrás értéke stb.).

A közgazdasági bibliográfiai szemlék különböző fajtáinak azonos vonása, hogy folyamatosan (kurrens-jelleg), szakszerű feldolgozásban ismertetik egy adott időszak (többnyire egy hónap) közgazdasági irodalmát.

A *folyóiratlelőhely katalógusok* nyomtatott, könyvformában kiadott kollektív folyóiratjegyzékek, egy ország könyvtáraiban található folyóiratokat sorolják fel betűrendben, feltüntetve a lelőhely-könyvtár szigéljét.³⁰ A folyóiratlelőhely katalógusok kifejezetten könyvtári munkaeszközök, jelentőségük abban áll, hogy tájékoztatnak arról, hogy egy keresett folyóirat mely könyvtárban található (külföldi kölcsönzés esetén pedig ezekből lehet megállapítani, hogy mely ország mely könyvtárától lehet kikölcsönözni a kutatót érdeklő folyóiratot).

A folyóiratlelőhely katalógusok mindenekelőtt retrospektív, visszakeresési szempontból (hol találhatók régi évfolyamok) nagy jelentőségűek, mivel a kurrens folyóiratokról az évenként kiadott könyvtári folyóiratjegyzékek is eligazítanak. Mivel azonban a tudományos könyvtárak az egyszer megrendelt folyóiratok rendelését évenként felújítják, a folyóiratkatalógusok — amelyeket a dolog természetéből kifolyólag nagyobb időközökben adnak ki és rövidebb időközökben mellékletekkel egészítenek ki — a retrospektív szempont mellett, kurrens szempontból is értékes eligazítást nyújtanak (pl. ha egy tíz év előtt kiadott folyóirat-katalógusban a kutató megtalálja a keresett folyóiratot és a folyóirat ma is él,

³⁰ A nyomtatott folyóiratlelőhely katalógusok egy-egy könyvtárhálózat, szakterület, város folyóiratait is felsorolhatják.

majdnem biztos, hogy a legfrissebb évfolyamot is megkaphatja a lelőhely könyvtártól).³¹

A *kurrens folyóiratjegyzékek* olyan könyvtári kiadványok, amelyek arról nyújtanak képet, hogy egy tárgyévben milyen periódikák érkeznek be az adott könyvtárba. Általában betűrendes, szak- és földrajzi felosztás érvényesül szerkesztésükben. Az egyes folyóiratoknál megadják a legfontosabb bibliográfiai adatokat: a folyóirat teljes címe, kiadási hely, periodicitás.

Példák: Folyóiratjegyzék az 1957-ben járó folyóiratokról és napilapokról. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára. Bp. 56 p., Külföldi folyóiratok jegyzéke. Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. Bp. 1956. 40 p., Folyóiratjegyzék 1957. MTA Közgazdaságtudományi Intézet Könyvtár-és Dokumentáció. 37 p. — a nagy, nemzetközileg is jelentékeny folyóiratjegyzékek ld. 139. p.

A *könyvek nyomtatott katalógusai* egy könyvtár állományát tárják fel könyvformában. Előnyük, hogy a kutató az adott könyvtár falain túl is tudomást szerezhet a könyvtár teljes állományáról — meghatározott időpontig. Hátrányuk, hogy a legfrissebb anyag természetszerűleg hiányzik belőlük és hogy csak betűrendes rendszerezésűek, tehát akkor találni meg a keresett művet, ha a kutató ismeri a szerzőt, vagy a mű címét (pl. a párizsi nemzeti könyvtár több tucat kötetes könyvkatalógusa: Catalogue général des livres imprimés de la Bibliothèque Nationale de Paris). Ritka az olyan könyvformájú katalógus, amely több könyvtár állományát tárja fel tárgyi csoportosításban. Az ilyen kiadvány tulajdonképpen *kollektív katalógus* és bibliográfiai funkciót is betölt. (Pl. London bibliography of the social sciences. Vol. 1—9. London. 1931—1955. London School of Economics and Political Science. 9 db. A British Library of Political and Economic Science, a Goldsmith's Library of Economic Literature, a Royal Statistical Society és még néhány könyvtár állományát tartalmazza.)

Példa közgazdasági nyomtatott könyvkatalógusra: Checklist in the social sciences. New York State Library. Albany. 1956. The Library. 142 p. (Dewey-rendszerben — tizedes osztályozás — 40 000 társadalomtudományi kiadvány felsorolása), a lounvaini nemzetközi biztosítási könyvtár katalógusa (ld. 56. p.).

A *könyvtári állománygyarapodási jegyzékek* egy (vagy több) könyvtár kurrens szerzeményeit sorolják fel. Általában új szerzeményként szerepel bennük minden olyan könyv, amely a könyvtárban a tárgyidőszakban (általában egy hónap) feldolgozásra kerül (tehát lehet száz évvel ezelőtti kiadvány is, a könyvtárban azonban „új szerzemény”). A közgazdasági könyvtárak állománygyarapodási jegyzékei a közgazdasági folyóiratok bibliográfiai rovatai mellett a legkitűnőbb

³¹ A folyóiratlelőhely katalógusok vázlatos felsorolása: *British union-catalogue of periodicals*. Vol. 1—4. London. 1955—1958. Butterworth. 440 könyvtár, több mint 140 000 cím; *Inventaire permanent des périodiques étrangers en cours*. Inventaire des périodiques étrangers en France... 1955. Paris. 1956. Bibliothèque Nationale. 20 ezer tétel, évenkénti megjelenés; *Union list of serials in libraries of the United States and Canada*. 2. ed. New York. 1943. Wilson. Supplements (New Serials titles). Az amerikai és a kanadai könyvtárak kollektív katalógusa, mellékletekkel; *Publicacoes periodicas estrangeiras... Ciencias Sociais*. Lisboa. 1956. Centro de Documentacao Cientifica. 519 p. 4452 társadalomtudományi folyóirat a portugál könyvtárakban. *Répertoire des périodiques étrangers reçus par les bibliothèques suisses*. 4. éd. Berne. 1955. Ass. des Bibliothécaires Suisses. 620 p. Suppl. 1.: 1957. 106 p. *Tidsskrifter: Nobel-instituttets Bibliotek*... Oslo. 1957. A Nobel-Intézet, a norvég Statisztikai Hivatal és a Külügyminisztérium könyvtárainak kollektív katalógusa, főleg közgazdasági folyóiratok. Más országokban is jelentek meg folyóiratlelőhely katalógusok, így pl. a népi demokráciák közül Csehszlovákiában és Romániában.

segédeszközei a szerzeményezésnek és a kutatók tájékoztatásának új közgazdasági könyvekről. A közgazdasági könyvtárak közös állománygyarapodási jegyzékei (több könyvtár együttes jegyzéke) lényegében a kurrens kollektív katalógus és bibliográfia funkcióit látják el. Olykor ezek a kollektív állománygyarapodási jegyzékek (kiegészítve kurrens cikk-bibliográfiával) *közgazdasági bibliográfiai szemleként* jelentkeznek tartalmilag és formailag egyaránt (pl. Közgazdasági és Statisztikai Irodalmi Tájékoztató. Bibliográfiai szemle. Id. 73. p.). A bibliográfiai részben ismertetjük a fontosabb kurrens állománygyarapodási jegyzékeket.

A *kurrens cikk-bibliográfiák* egy könyvtárba a tárgyidőszakba beérkezett folyóiratok tartalmát tárják fel tárgyszerinti csoportosításban. Amíg az állománygyarapodási jegyzékek kifejezetten könyvtári kiadványok, addig a kurrens cikk-bibliográfiák (bár nagyrészt ezeket is könyvtárak állítják össze), nem tartoznak okvetlenül a könyvtári kiadványok közé. Az időszakos irodalom feltárásában, amelynek a kurrens cikk-bibliográfia egyik megnyilvánulási formája, érvényesül leginkább a dokumentációs funkció.³² A nyugati országokban — különösen az Egyesült Államokban — több ún. *indexelő folyóirat* jelenik meg, amelyek nem mások, mint *kurrens folyóirat tárgymutatók*, vagyis folyamatosan tárgykörönként jelzik a különböző folyóiratokban megjelent cikkeket.

Amerikai folyóiratokban nemritkán találni olyan utalást, hogy melyik indexelő folyóirat dolgozza fel cikkeiket (a newyorki Wilson Company az egyik legnagyobb nyugati „dokumentációs üzem”).

A fejezet bibliográfiai része tartalmaz válogatást a kurrens cikk-bibliográfiai kiadványokból.

A *közgazdasági referálólapok* a közgazdasági bibliográfiai szemlék magasabb típusát képviselik. Amint a közgazdasági bibliográfiai szemlék egyesítik magukban a könyvtári állománygyarapodási jegyzékek és a kurrens cikk-bibliográfiák tartalmát, ugyanúgy e két utóbbi típusú kiadvány az alapja a közgazdasági referálólapoknak is. A közgazdasági referálólapok a bibliográfiai szemléknél erősebb *válogatással*, alaposabb *tartalmi* feltárással tájékoztatják a kutatót. Amíg a bibliográfiai szemle — ha annotációt közöl is — lényegében *jelző* jellegű, rendeltetése az, hogy a kutató *figyelmét felhívja* bizonyos könyvekre és folyóiratcikkekre és esetleg a címen túlmenően rövid ismertetést adjon, addig a referáló folyóirat terjedelmesebb, *igényesebb tájékoztatást* nyújt, mind a válogatás, mind a feltárás tekintetében. Olykor nehéz a *határvonalat* meghúzni az annotált bibliográfiai szemle és a referáló folyóirat között. A nyugati szakirodalom a referálólapokat előszeretettel nevezi „dokumentációs bulletin”-nek (válogató felsorolásukat ld. a bibliográfiai részben).

Ide kell sorolni a referálásnak egyik sajátos, igen hatékony formáját, az ún. *téma-dokumentációt*. A téma-dokumentáció *egyszeri, egy témakörre* vonatkozó referálás, közeli rokonságot mutat a tematikus szakkibibliográfiával is, de annál többet ad, mert részletesen, alkotóan, elemzően feldolgozza a kutató számára a vonatkozó irodalmat (természetesen bőséges címanyagot, bibliográfiát is közöl). A téma-dokumentáció műfaját igen eredményesen műveli az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ „Témadokumentáció. Agrár-gazdaságtani és Üzemszervezési sorozat”-a. A téma-dokumentáció a tudomá-

³² Az időszakos irodalomnak a hagyományos könyvtári feldolgozástól eltérő, „naprakész” állapotban történő sajátos rendszerű feltárása, feldolgozása.

nyos tájékoztatási munkának az egyik legigényesebb, legmagasabb színvonalú formája.

A figyelő-szolgálati kartotékok bibliográfiai jellegű szolgáltatások. Könyvtáraknál, vagy bibliográfiai szervezeteknél meg lehet rendelni bizonyos témákra a „figyelést”, vagyis a kutató a megadott témakörökre vonatkozó könyv- és cikk-címfelvételeket meghatározott időközökben kézhez kapja. Ily módon folyamatosan tájékozódhat az őt érdeklő szűkebb szakterületről és házilag összeállíthatja tematikus bibliográfiáját. A figyelő-szolgálati kartoték magasabb színvonalú formája a párizsi Centre Bibliographiques (Bibliográfiai Központ) „Les Fiches Bibliographiques” (bibliográfiai kartotékok) „fiches vertes: économiques et sociales” (zöld-sorozat: közgazdasági és társadalomtudomány) bibliográfiai tájékoztatása. Ezek a bibliográfiai kartotékok levelezőlap formájában, nyomtatásban jelennek meg folyamatosan és az újonnan megjelent könyvek szakszerű ismertetését és értékelését közlik; a recenzor teljes nevét írja alá. Ugyancsak bibliográfiai kartoték formájában nyújt tájékoztatást a párizsi Fondation Nationale des Sciences Politiques, amely 1955 óta bevezette ezt a bibliográfiai szolgáltatást is a *Bulletin Analytique* ... c. kiadványa mellett (ld. 76. p.). A kartotékok 1730 periódika anyagát tükrözik évi 20—25 000 bibliográfiai tételben.

A szakfordítási jegyzékek arról tájékoztatják a kutatót, hogy a tárgyidőszakban (rendszerint egy hónap) milyen fordítások készültek el. Egy olasz szállóige azt tartja, hogy a fordítás — árulás („Traduttore, traditore”), ám a modern kutatás aligha lehet meg szakfordítások nélkül. Ízelítőt adnak a fordítások egyre növekvő mennyiségéről az UNESCO nemzetközi fordításnyilvántartási kötetei (*Index translationum*. Vol. 8. Paris. 1957. 656 p. — a 8. kötet az 1955-ben 52 országban közreadott 24 275 fordítást tartalmazza ETO-szakrendszerben). Az eddig megjelent nyolc kötet 126 164 bibliográfiai tételt tartalmaz, és ez még korántsem öleli fel a valóságban elkészült fordítások számát (belső használatra, korlátozott terjesztésre kerülő szakfordítások cikkekről, tanulmányokról stb.).³³

Az ASLIB nyilvántartása 1955-ben közel 13 000 bibliográfiai tételt foglalt magában és számos angol fordítató intézmény veszi igénybe ezt a nyilvántartást a kettőzések elkerülésére. A Library of Congress külön cédula-nyilvántartást vezet az orszóból angolra készült fordításokról, amelyeket a National Science Foundation készített (egy-egy nyilvántartási cédulát megküldenek az ASLIB-nek is).

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Tudományos Tájékoztató Intézete hatalmas apparátussal végzi a külföldi irodalom (műszaki és természet-tudományi) referálását és fordítását (a „szputnyikok” megjelenésének következtében számos cikk jelent meg a nyugati sajtóban a szovjet tudománypolitika- és szervezés kérdéseiről; az egyik ilyen cikk megállapítása szerint a szovjet kutatók bizonyos vonatkozásban tájékozottabbak az amerikai szakirodalomról, mint maguk az amerikai kutatók a nagyarányú referálási és fordítási tevékenység eredményeként).

A fordítások gazdasági jelentőségét mutatja az is, hogy például Magyarországon a szakfordítás-ügyet minisztertanácsi rendelet szabályozza.

³³ Scientific and technical translating and other aspects of the language problem. Paris. 1957. UNESCO, 280 p. — UNESCO-kiadvány a szakfordítások kérdéseiről. Statisztikai elemzés alapján megállapítja, hogy nyelvi nehézségek miatt a használható szakcikkek 50%-a marad rejtve a kutatók előtt. Javaslatok a megoldásra; a kérdés bibliográfiája.

A rendelet értelmében *minden* készülő szakfordítást be kell jelenteni az erre kijelölt szervnek (1954 óta az Országos Műszaki Könyvtár Országos Fordításnyilvántartási Csoportjának) és bármilyen fordítási tiszteletdíjat csak e Csoport engedélyező blankettájának birtokában lehet folyósítani. A rendelet továbbá gondoskodik a *köteles példányok* kérdéséről is: eszerint minden elkészült szakfordításból egy köteles példányt kell benyújtani a Csoportnak, amely eljuttatja azt a gyűjtőkör szerint illetékes szakkönyvtárnak. Ily módon az Országos Fordításnyilvántartási Csoport cédulanyilvántartása elvileg a teljes, gyakorlatilag (a hibalehetőségeket figyelembe véve) majdnem teljes áttekintést nyújt (szak- és betűrendben) a Magyarországon 10 év alatt elkészült (és készülő) szakfordításokról. Aligha lehet túlbecsülni e nyilvántartás jelentőségét (anyagilag:³⁴ többes fordítások kiküszöbölése, tájékoztatási szempontból: bibliográfiai segédeszköz). Magyarországon különben az Országos Tervhivatal Könyvtára évek óta közzéteszi a közgazdasági „Nyersfordítások jegyzéké”-t.

A *dokumentációs gyorsjegyzékek* a gyors, napi tájékoztatást célozzák. Legelterjedtebb formájuk a *napi sajtótájékoztató*. Használatuk arra szolgál, hogy a kutató azonnali áttekintést kapjon a napi beérkező posta folyóirataiban és újságjaiban található érdekesebb cikkekről. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Dokumentációs Csoportja például negyedik éve készít naponta belső használatra sajtótájékoztatót, amelyben az egyes országokra vonatkozó érdekesebb cikkek címeit (részben annotáltan) sorolja fel, a fontosabb elméleti folyóiratoknak pedig teljes tartalomjegyzékét. Az Országos Tervhivatal Könyvtárának Sajtószemléje többnapos időközökben jelenik meg, ugyancsak sokszorosított formában és országonként röviden ismerteti (esetleg csak címszerűen) a folyóiratok és lapok tartalmát. A gazdasági szervezetek (pl. külkereskedelmi vállalatok) sajtószemléi bizonyos cikkek világpiaci helyzetéről, áralakulásáról stb. adnak naponta vagy többnaponként áttekintést. A dokumentációs gyorsjegyzékek típusa meglehetősen idegen a nagy tudományos könyvtáraktól és elsősorban a kutatóintézmények és a gazdasági szervezetek sajátos kiadványtípusa.

A *közgazdasági cikk-válogatások* (feldolgozások) a referálólapok típusával mutatnak rokonságot, két megkülönböztető jeggyel: teljes terjedelemben, vagy rövidítve hozzák az anyagot (de semmiképp sem kivonatolva) és csak folyóirat-cikkekre korlátozódnak. Jelentőségük, hogy igen alaposan, olykor önálló elemzés eredményeként rendszeresen tájékoztatnak az aktuális közgazdasági kérdésekről (ld. bibliográfiai rész).

A *sajtófigyelőszolgálati lapkivágatok* általában önálló, e célra szervezett dokumentációs (gazdasági) jellegű vállalatok szolgáltatásai. A kívánt témakörből „figyelést” végeznek a lapokból és a lapkivágatokat elküldik a rendelőnek. Mint műfaj, a sajtófigyelőszolgálati lapkivágat rokonvonást mutat a könyvtári figyelőszolgálati kartotékokkal és mint a periódikák egyik feltárási módszere, a lapkivágat-gyűjteményekkel.

A könyvtár és a dokumentáció a közgazdasági kutatásban, mint a közgazdasági tudományos tájékoztatás fő hordozója rendkívül sokrétű szerepet tölt be. A szakirodalom összegyűjtése, rendszerezése, rendelkezésre bocsátása, az ezzel kapcsolatos tájékoztatás (és tájékoztató kiadványok) mind-mind a kutatást szolgálja. A kutató saját munkáját segíti elő, ha minél jobban eligazodik ezekben a szolgáltatásokban, s igényeivel, igényességével pedig a könyvtári és dokumentációs tevékenységet mozdítja elő — végső soron ugyancsak saját érdekében.

³⁴ A szakfordítások pénzügyi vonatkozásairól érdekes adalékokat szolgáltat F. Liebesny cikke az ASLIB Proceedings 1958. 5. számában (Economics of translation).

II. FEJEZET

BIBLIOGRÁFIÁJA

Tájékoztató (reference)-munkák, folyóiratok

A tudományos tájékoztatás kérdései és az új technika alkalmazása

Könyvtári, dokumentációs szervezetek és szolgáltatások

Közgazdasági bibliográfiai szemlék

Allománygyarapodási jegyzékek

Kurrens cikkbibliográfiák

Közgazdasági referálólapok

Közgazdasági cikk-válogatások (feldolgozások)

*Tájékoztató (reference)-munkák,
folyóiratok*

BULLETIN DE L'UNESCO Á L'INTENTATION DES BIBLIOTHÈQUES. UNESCO. Paris. XII. 12. Az UNESCO könyvtári folyóirata (megjelenik angol és orosz nyelvű kiadásban is). A közgazdasági tudományos tájékoztatás szempontjából különösen érdekes „Új kiadványok” c. rovata, amelyben ismerteti a legújabb reference-munkákat, az új bibliográfiai folyóiratokat stb., valamint „Csere” c. rovata, amely közreadja a tudományos intézmények csere-javaslatait és kiadvány-kéréseit.

INDEX BIBLIOGRAPHICUS. Directory of current periodical abstracts and bibliographies. 3. ed. compl. rev. Vol. 2. Social sciences, education, humanistic studies. Comp.: Th. Besterman. The Hague. 1952. UNESCO — IFD. 72 p. 1. ed. Geneva. 1925. (M. Godet), 2. ed. Berlin. 1931. (M. Godet — J. Vorstius). Nagy-hagyományú nemzetközi tájékoztató kiadvány, tárgya: a kurrens bibliográfiai források számbavétele (bibliográfiai, dokumentációs szemlék, nemzeti bibliográ-

fiák, tudományos szakfolyóiratok, amelyek jelentősebb terjedelemben rendszeresen közölnek bibliográfiai összeállításokat, cikk-kivonatokat, recenziókat). A könyvtári tizedes rendszer szerint, ezen belül néhány szaknál (pl. nemzeti bibliográfiák) országonként sorolja fel a tételeket, egyébként szakon belül betűrendben. Folyóirat címmutató és tárgymutató. Az Index Bibliographicus új kiadását 1957-re tervezték, az előmunkálatok még 1956-ban megindultak.

INVENTAIRE RAISONNÉ DES SERVICES PÉRIODIQUES DE DOCUMENTATION DES SCIENCES SOCIALES. Dépt. des sciences sociales UNESCO. J. Meyriat. Paris. 1951. UNESCO. 137 p. Átfogó kiadvány a társadalomtudományi tájékoztatás kérdéseiről. Két részből áll. Az első rész tárgyalja az elvi és módszertani problémákat az UNESCO által felkért szakértők jelentéseinek tükrében (társadalomtudományi áganként — közte a közgazdaságtudomány —, a források megközelítése és feltárása, dokumentációs kiadványok szerkesztése és anyagi fedezete stb.). A második rész konkrét ismeretanyagot közöl: részletesen ismerteti a kurrens (és

egy-két megszünt) dokumentációs szemléket (kurrens szak-bibliográfiák, folyóiratcikk bibliográfiák, referálápok), továbbá facsimilét közöl ezekből. Kitűnő *mutatórendszer* segíti az eligazodást: betűrendes folyóirat, intézményi, földrajzi (kiadási hely), nyelvi, dokumentációs műfaji, társadalomtudományi ágazati (jog, közgazdaság stb.), földrajzi (milyen nagyobb földrajzi egységekre vonatkozik néhány kiadvány tartalma).

KUNZE, H.: Bibliotheks verwaltungslehre. 2. verb. Aufl. Leipzig. 1958. Harrassowitz. 344 p. Lehrbücher für den Nachwuchs an wissenschaftlichen Bibliotheken Band 1.

A könyvtártan kézikönyve. A legrészletesebben foglalkozik a könyvtárak működésével, szolgáltatásaival. Alapvető munkának tekinthető.

LANDAU, TH.: Encyclopaedia of librarianship. Cambridge. 1958. Bowes and Bowes. 334 p. A könyvtári munka enciklopédiája.

LIBRARY AND DOCUMENTATION PERIODICALS. La Haye. 1956. FID. A Nemzetközi Dokumentációs Szövetség bibliográfiája a könyvtári és dokumentációs periódikákról. ETO szerinti csoportosításban 275 folyóirat.

Quarterly Bulletin of the International Association of Agricultural librarians and documentalists. Harpenden. (Anglia) The Rothamstead Experimental Station. III. 4. A mezőgazdasági könyvtárosok és dokumentalisták nemzetközi egyesületének folyóirata.

STATISTIQUES INTERNATIONALES RELATIVES AUX BIBLIOTHÈQUES ET À LA PRODUCTION DES LIVRES. Paris. 1956. UNESCO. 23 p. Nemzetközi könyvtár- és könyvstatisztika.

A tudományos tájékoztatás kérdései és az új technika alkalmazása

COBLANS, H.: Méthodes et techniques nouvelles de diffusion des connaissances. Extrait du: *Bulletin de l'UNESCO à l'intention des bibliothèques.* 1957. 7. sz. 153–179. p. Bibliogr.: 177–179. p.

Különlenyomat az UNESCO-könyvtári folyóiratából az ismeretek terjesztésének új módszereiről és technikájáról. A szerző, a genfi székhelyű Európai Magkutatói Szervezet (Organisation Européenne de recherches nucléaires) tudományos tájékoztatói osztályának vezetője, az UNESCO megbízásából végzett tanulmány alapján írta meg cikkét. A cikk gyakorlati vizsgálódások és a vonatkozó szakirodalom széleskörű tanulmányozása alapján ismerteti az új technika alkalmazásának állását és perspektíváit a tudományos tájékoztatásban. A cikket jól összeállított bibliográfia egészíti ki.

EGAN, M.: The communication of specialized information. Chicago. 1954. Univ. of Chicago Graduate Library School. 128 p. A szakdokumentáció kérdései a modern társadalomban. A kutatás és a tudományos tájékoztatás új vonásai. A kiadatlan szakirodalom feltárása.

GYÖNGYÖSI N.: A közgazdasági dokumentáció elmélete és gyakorlata. Bp. 1953. Akadémiai K. 15 p. Az 1955-ben megszünt Közgazdasági Dokumentációs Központ vezetőjének előadása a közgazdasági dokumentáció elvi és konkrét magyarországi kérdéseiről. Mellékletként a Népgazdasági Tanács határozatának ismertetése a közgazdasági dokumentációs tevékenység megerősítéséről.

KÓHALMI B.: A bibliográfia és az új technika. *Magyar Könyvszemle.* 1958. 2. sz. 97–198. p. A tudományos tájékoztatás elvi kérdéseit veti fel, különös tekintettel a bibliográfiák használatára és az információkeresés gépesítésének lehetőségeire. A cikk mélyen elemzi a tudományos tájékoztatói irodalom (elsősorban a különféle típusú bibliográfiák) használatának jelenlegi korlátait és ennek — legalábbis részleges — kiküszöbölésére több gondolatot vet fel. A tudományos tájékoztatási munka perspektíváit felvázolva, a modern technika bevezetésének szükségessége és alkalmazása lehetőségeinek főbb vonatkozásait vizsgálja.

KYLE, B.: Current documentation topics and their relevance to social science literature. Reprint: *Review of Documentation.* 1957. 3. sz. 2–12. p. Bibliogr.:

11–12. p. Különlenyomat a Rev. Doc.-ban megjelent, a társadalomtudományi irodalom feltárásának problémáit, módszereit, perspektíváit tárgyaló cikkről. A társadalomtudományi folyóiratok dokumentálásának nehézségei, a nyomtatásban meg nem jelenő irodalom (jelentések, kéziratok kutatási jelentések, táblázatok stb.) bibliografizálásának kérdései, terminológiai problémák. A kérdés irodalmának bibliográfiája.

PATAKY E.: A mezőgazdasági dokumentáció elméleti kérdései. Bp. 1958. OMgK. 77 p. (Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ Közleményei I.) A mezőgazdasági dokumentáció problémái kapcsán felvet néhány általános, a tudományos tájékoztatás szempontjából fontos elvi szempontot (a tudományos tájékoztatás viszonya a kutatáshoz, a dokumentációs funkciók rendszerezése stb.). A mezőgazdasági dokumentáció sajátos feladatainak elvi és módszertani taglalása, néhány ország mezőgazdasági dokumentációs szervezetének ismertetése és elemzése mellett, mondanivalója túlmegegy egy tudományos terület keretein és gondolatébresztő megállapításai miatt általános érdeklődésre tarthat számot a tudományos tájékoztatás szakemberei részéről. Orosz, angol nyelvű kivonat.

PERRY, J. — KENT, A.: Documentation and information retrieval: an introduction to basic principles and costs analysis. New York. 1957. 156 p. A dokumentációs irodalomfeltárás elvei és költségei.

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL STUDY CONFERENCE ON CLASSIFICATION FOR INFORMATION RETRIEVAL. London, 1957. ASLIB. Nemzetközi konferencia a gépi információ-keresésről.

RAKOV, B. — CSERENIN, V.: Machines for retrieving information in the USSR. UNESCO Bulletin for Libraries. 1957. 8–9. sz. 192–197. p. Szovjet információ-kereső-gépek. Az irodalomfeltárás és a tudományos tájékoztatás elektronikus gépesített lehetőségei és eddig elért eredményei. A cikk, a kérdés rövid, jól áttekinthető összefoglalását adja a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Tudomá-

nyos Tájékoztatási Intézetének kutatási tapasztalatai alapján. A cikk végén rövid bibliográfia: Casey, R. — Perry, J.: Punched cards. (Lyukkártyák.) New York. 1951. c. munkájában, továbbá Perry, J. — Kent, A. — Berry, M.: Machine literature searching (Irodalomkutatás gépi eszközökkel). New York. 1956. Cserenin, V.: Nekatorie problemu dokumentacii i mehanizacija informacionnüh poiskov (A dokumentáció egyes kérdései és az információkeresés gépesítése). Moszkva. 1955. Rakov, B. — Cserenin, V.: Ekszperimental'naja informacionnaja masina Insztituta Naucsnoj Informacii AN SzSzsZR. (A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Tudományos Tájékoztató Intézetének kísérleti információkereső gépe.) Moszkva. 1955.

SHERA, J. — KENT, A. — PERRY, J.: Information systems in documentation. New York. 1957. Interscience Publ. (Advances in documentation and library science. Vol. 2.) Gyűjteményes kötet a dokumentációs információ-keresésről (gépesítés).

TAUBE, M.: The mechanization of data retrieval. Washington. 1957. Documentation Inc. 129 p. A tudományos tájékoztatás gépi eszközei (többek között automatikus fordítógépek, adatváltógátás).

LES TECHNIQUES DE DOCUMENTATION AUX ÉTATS-UNIS. Sélection, reproduction, diffusion. Rapport d'un groupe d'experts européens. Paris. 1951. OECE. 59 p. Az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet könyvtáros és dokumentációs szakemberekből álló bizottságának a helyszínen folytatott tanulmányozás alapján összeállított jelentése a dokumentációs technika helyzetéről és a gépek alkalmazásáról a tudományos tájékoztató munkában az Egyesült Államokban. Bibliográfia.

Könyvtárak, dokumentációs szervezetek és szolgáltatásaik

ASHWORTH, W.: Handbook of special librarianship and information work. London. 1955. ASLIB. 387 p. Bibliogr. az

egy-
 egyes fejezetek végén. A nyugati szak-
 irodalomra támaszkodó szakkönyvtári és
 tájékoztatói kézikönyv (gyűjteményes
 munka). Tanulmányok a szakkönyvtári
 reference-szolgálat, a szakirodalom be-
 szerzése, a kivonatolás („abstracting”),
 a könyvtári kiadványok stb. kérdéseiről.

BRAMER, J. — VOGEL, D.: Die wissen-
 schaftliche Fachbibliothek: eine Anlei-
 tung für die Verwaltung von Instituts
 und Betriebsbibliotheken. Leipzig. 1956.
 Harrassowitz. 177 p. A tudományos szak-
 könyvtárak munkája, különös tekintet-
 tel az intézeti és a vállalati szakkönyv-
 táraakra.

GRENFELL, D.: Periodicals and seri-
 als. Their treatment in special libraries.
 London. 1953. ASLIB. 200 p. Kézikönyv
 a folyóiratok és sorozatok kezeléséről a
 szakkönyvtárakban. A folyóiratok és so-
 rozatok beszerzése, nyilvántartása, hasz-
 nosítása, szerepük a *reference*-munkában,
 a folyóiratokkal kapcsolatos *tájékoztató*
és segédkönyvek stb. Ismerteti a cikk-
 kivonatolás módszereit, technikáját; füg-
 gelékében felsorolja az egyes országok fon-
 tosabb sajtóbibliográfiáit (folyóiratok-
 ban megjelenteket is) és katalógusait,
 végül annotált bibliográfiát közöl a
 könyvben tárgyalt kérdésekről.

HASSENDORFER, J. — RAVAUD, M.:
 Itinéraires en documentation économique.
 Quelques indications pratiques pour aider
 les chercheurs. Paris. 1957. Centre d'Études
 Économiques. 22 p. Gyakorlati útmutató
 a francia közgazdasági kutatók részére
 (könyvtárak, dokumentációs szervezetek,
 néhány kézi- és segédkönyv).

LAMB, J.: Commercial and technical
 libraries. Library Association. London.
 1955. Allen-Unwin. 315 p. Kézikönyv a
 kereskedelmi és műszaki könyvtárak-
 ról; a szakkönyvtárak és a kutatómunka
 viszonya.

MANUEL DE RÉPRODUCTION ET DE
 SÉLECTION DE DOCUMENTS. La Haye.
 1953 — 1957. FID. 3 db. A könyvtári és
 dokumentációs munka gépesítése.

MANUEL DES ÉCHANGES INTERNATIO-
 NAUX DE PUBLICATIONS/HANDBOOK ON
 THE INTERNATIONAL EXCHANGE OF PUB-

LICATIONS/MANUAL DEL CANJE INTER-
 NACIONAL DE PUBLICACIONES. Nouv. ed.
 G. Busse, M. Werhahn. Paris. 1956.
 UNESCO. 707 p. Kézikönyv a nemzet-
 közti kiadványcseréről (szöveg három
 nyelven: francia, angol, spanyol).
 A nemzetközi kiadványcsere elvi, mód-
 szertani és technikai kérdései: a nemzet-
 közti egyezmények ismertetése, nemzeti
 csereközpontok, kétoldali csere, vám- és
 szállítási kérdések, a nemzetközi szer-
 vezetek cserekiadványai. Részletesen is-
 merteti országokként a csereközpontok
 működését, továbbá azokat a *tudományos*
intézményeket (pontos címmel), amelyek
kiadványaikat (elsősorban időszakos ki-
 adványokról van szó) cserére ajánlják
 fel (a kiadványok megnevezésével). Az
 egyes tárgyalt kérdések bibliográfiáját is
 közli. Tárgy- és földrajzi mutató. A kézi-
 könyvben közreadott anyag kiegészíté-
 se folyamatosan jelenik meg a *Bulletin*
de l'UNESCO à l'intention des bibliothé-
ques c. folyóiratban (ld. 69. p.). A kézi-
 könyv a nemzetközi kiadványcsere alap-
 vető művének tekinthető.

REFERENCE AND SPECIAL LIBRAIRES:
 SOME CURRENT PROBLEMS. London. 1955.
 Library Association. 35 p. Az angol
 könyvtári egyesület *reference*- és szak-
 könyvtári osztályának kiadványa a *refe-*
rence- és szakkönyvtárak időszerű kér-
 déseiről.

ROTHSTEIN, S.: The development of
 reference services through academic tra-
 ditions, public library practice and spe-
 cial librarianship. Chicago. 1955. Asso-
 ciation of College and Reference Libraries.
 124 p. Az amerikai kollégiumi és *reference*
 könyvtári egyesület monográfiája a szak-
 könyvtárak *reference*-munkájáról.

SCHUHMAN, M.: Bibliographie der
 Normen für das Gebiet der Dokumenta-
 tion/Bibliographie des normes pour la
 documentation. La Haye. 1958. FID.
 107 p. A dokumentációs szabványok
 bibliográfiája.

Közgazdasági bibliográfiai szemlék

BIBLIOGRAPHIE DER SOZIALWISSEN-
 SCHAFTEN. Internationale Dokumentation
 der Buch- und Zeitschriftenliteratur des

Gesamtgebietes der Sozialwissenschaften. Göttingen. IX. 3. Általános társadalomtudományi bibliográfiai szemle, gazdag közgazdasági irodalomfeldolgozással.

BIBLIOGRAPHIE STATISTIQUE INTERNATIONALE/INTERNATIONAL STATISTICAL BIBLIOGRAPHY. *Revue de l'Institut International de Statistique*. Institut International de Statistique. La Haye. VIII. 4. A Nemzetközi Statisztikai Intézet folyóirata mellékleteként szabad lapos kiadásban folyamatos sorszámozású tételekkel megjelenő statisztikai bibliográfiai szemle.

BIBLIOGRAPHY OF AGRICULTURE. US Dept. of Agriculture Library. Washington. XXII. 12. Az USA Földművelésügyi Minisztériuma Könyvtárának bibliográfiai folyóirata. Főleg termelési-technikai cikkek felsorolása, számos agrár-gazdasági és vonatkozó általános közgazdasági tétel; a szocialista országok — különösen a Szovjetunió — mezőgazdasági szakirodalmának széleskörű feltárásával. Sajátossága, hogy a referáló-folyóiratok anyagát is feldolgozza. Számonként névmutató.

BIBLIOGRAPHIE D'OUVRAGES ET D'ARTICLES SÉLECTIONNÉS. Bibliothèque de la Chambre de Commerce de Paris. XXVIII. 12. A párizsi Kereskedelmi Kamara Könyvtárának válogató bibliográfiai szemléje. A részletes tartalomjegyzék (rendszerzési séma) mellett számonként alaposan kidolgozott tárgy- és földrajzi mutató segíti a kutatót az eligazodásban. Annotációk.

DOCUMENTATION SERVICE OF THE INTERNATIONAL BUREAU OF FISCAL DOCUMENTATION. International Bureau of Fiscal Documentation. Amsterdam. XI. 24. A Nemzetközi Adóügyi Dokumentációs Iroda bibliográfiai folyóirata az összehasonlító pénzügyi irodalom és az adózás kérdéseiről.

ÉCONOMIE RÉGIONALE. Bibliographie sélectionnée. Bibliothèque de la Chambre de Commerce de Paris. II. 12. A párizsi Kereskedelmi Kamara Könyvtárának válogató bibliográfiai szemléje a *regionális gazdaságról*. Főleg Franciaországra vonat-

kozik, de általános, a területi gazdasággal összefüggő vagy a külföld idevágó irodalmára vonatkozó anyagot is feldolgozza (főleg folyóiratcikkeket, hivatalos kiadványokat). Tartalmilag, szinte az egyetlen kurrens bibliográfiája a regionális gazdaság kérdéseinek. (A tengerentúli francia területek, így *Algéria* gazdaságáról is gazdag anyag.) Számonként *tárgymutató*.

KEIZAI SHYRO KYOGIKAI. Keizaigaku Bunken Kiyo. Tokyo. III. 4. A japán Közgazdasági Dokumentációs Egyesület bibliográfiai szemléje.

KÖZGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ. Bibliográfiai szemle. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Könyvtára. Bp. I. 12. Hazai és külföldi könyvek és folyóiratok feldolgozása. Gyakorlatilag a magyar közgazdasági (részben közgazdasági gyűjtőkörű) könyvtárak úgyszólván teljes gyarapodását tartalmazza, mivel a három szerkesztő könyvtáron kívül az Országos Tervhivatal, a Magyar Nemzeti Bank szakkönyvtárai és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár is szolgáltat könyvcímeket. Két részből áll: statisztika, közgazdaság. Az idegen nyelvű tételek magyar fordítását feltünteti, utal a kapcsolódó tételek számaira, a különböző szakokon belül jelzi a *recenziókat*, a gyűjteményes köteteket analitikusan tárja fel (tételes felsorolás az egyes tanulmányokról a megfelelő szakokban). Negyedévenként közzéteszi a tárgyidőszakban készült szakfordítások válogatott jegyzékét. (A szemle folytatása és továbbfejlesztése az 1955–1958-ig fennállott *Új külföldi közgazdasági művek jegyzéke* c. kollektív állománygyarapodási jegyzéknek.)

NOVAJA INOSZTRANNAJA EKONOMICSESZKAJA LITERATURA. Akademiya Nauk SzSzsZR. Fundamental'naja Biblioteka Obscsesztvennüh Nauk. Moszkva. 12. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Könyvtárának részben annotált bibliográfiai szemléje

a könyvtárba beérkező új külföldi közgazdasági irodalomról. Igen gazdag könyv- és folyóíratállomány alapján tárja fel az új külföldi közgazdasági irodalmat (számos ágazati jellegű periódikát is feldolgoz). Az egyes tételeknél utalás a kapcsolódó tételek számaira. Önálló szakcsoportban sorolja fel a polgári közgazdasági elméleti irodalmat, általában a szakszisztematikus (tárgymutatószerű részletes tartalomjegyzék) olyan, hogy a kapitalista országokra vonatkozó irodalom — ahol lehetséges — elkülönülve szerepel a szocialista irodalomtól. Önálló szakcsoportokban tárja fel a tájékoztató (reference) anyagot (monográfiákat és cikkeket), és bibliográfiákat (a rejtett bibliográfiákat is.). Állománygyarapodás-jegyzéki funkció a külföldi közgazdasági könyvek tekintetében.

NOVAJA SZOVETSKAJA EKONOMICSESZKAJA LITERATURA. Akademiya Nauk SzSzsZR. Fundamental'naja Biblioteka Obscsesztvennüh Nauk. Moszkva. kb. 35. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Könyvtárának tíznaponként megjelenő részben annotált bibliográfiái szemléje az új szovjet közgazdasági irodalomról. Tartalomtól függetlenül dolgozza fel az összes szovjet közgazdasági publikációkat (tehát a kapitalista országokra vonatkozó szovjet irodalmat is). A szemle egyben betölti az állománygyarapodási jegyzék funkcióját is. Gyors, pontos, jól áttekinthető teljes áttekintést nyújt a szovjet közgazdasági irodalomról. E vonatkozásban a legmegbízhatóbb bibliográfiai forrásnak tekinthető. Az egyes tételeknél utalás a kapcsolódó tételek számára. Kitűnő kezdeményezése, hogy önálló szakcsoportban felsorolja a közgazdasági recenziókat is (a külföldi szerzők műveiről is), tehát egyben közgazdasági recenziós bibliográfia is. Tárgymutatószerű részletes tartalomjegyzék.

POPULATION INDEX. Princeton University. Princeton, N. J. XXIV. 4. A princetoni egyetem Népmozgalmi Intézetének (Office of Population Research) statisztikai annotált bibliográfiai szemléje. Két részből áll: az első egy-egy

időszerű demográfiai kérdés összefoglalóját adja, a második, a nagyobbik rész, a tulajdonképpeni bibliográfia. Számos közgazdasági, vagy közgazdasági jellegű könyv és folyóiratcikk ismertetése is. Számonként tárgy-, földrajzi és névmutató.

PRZEGLAD BIBLIOGRAFICZNY PISMIENICTWA EKONOMICZNEGO. Warszawa. XII. 12. Nyomtatásban megjelenő, szerkesztileg önálló, annotált közgazdasági bibliográfiai folyóirat. A gazdag külső és belső szakirodalmi feldolgozás mellett, egy-egy témáról bibliográfiai cikkeket is közöl, vagy rövidebb tematikus bibliográfiai összeállításokat is hoz. Bibliográfiai fejezetében a rejtett bibliográfiákat is felveszi. Az egyes tételeknél utalások a kapcsolódó tételek számaira.

REVUE INTERNATIONALE DES INDUSTRIES AGRICOLES/INTERNATIONAL REVIEW ... Bibliographie. Commission Internationale des industries agricoles. XIX. 12. A Mezőgazdasági Iparok Nemzetközi Bizottságának annotált bibliográfiai szemléje. Az agrotechnikai jellegű könyvek és folyóiratcikkek mellett agrárgazdasági tételek.

SPOLEČENSKÉ VEDY. Filosofie, politická ekonomie, vedecký komunismus, dělnické hnutí a vnitřní politika, jednotlivých zemí, mezinárodní vztahy a zahraniční politika. Státní knihovna Společenských Ved. Praha. III. 12. A prágai Állami Társadalomtudományi Könyvtár általános társadalomtudományi annotált bibliográfiai folyóirata. Könyvek, folyóiratok és napilapok cikkeinek feldolgozása. Önálló közgazdasági fejezet. E fejezeten kívül is számos közgazdasági vagy közgazdasági vonatkozású tétel. A folyóirat egyben a könyvtár gyarapodási jegyzékének szerepét is betölti.

Állománygyarapodási jegyzékek

ADDITIONS TO THE LIBRARY/LISTE D'ACQUISITIONS. International Labour Office. New Series. Geneva. XII. 12. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal könyvtárának jegyzéke, „Slavic Supplement”-tel (szláv melléklettel, főleg az új szovjet

szerzeményekről, eredeti cirillbetűs cím-
közléssel). Munkaügy, ipar, termelőkeny-
ség, reference-munkák.

AUSWAHLLISTE VON NEUERWERBUNGEN
AUS DER DDR, DER UDSSR UND DEN LÄN-
DERN DER VOLKSDEMOKRATIE. Stand ...
Institut für Wirtschaftswissenschaften.
Deutsche Akademie der Wissenschaften
zu Berlin. Berlin. rt. Az NDK Közgazda-
ságtudományi Intézete könyvtárának
jegyzéke az új NDK-beli, szovjet és
népi demokratikus országokból származó
szerzeményekről.

BIBLIOGRAPHISCHER WOCHENBERICHT.
Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv.
52. A Hamburgi Világ gazdasági Archi-
vum jegyzéke. A leggazdagabb és a leg-
teljesebb *reference-munkákban* (gazdasági
címtárak, évkönyvek, compassok, gazda-
sági szervezetek kiadványai, statisztikák
stb.). Részben annotált.

CATALOGUE PERMANENT DES DERNIERS
DOCUMENTS ENTRÉS. Bibliothèque de la
Chambre de Commerce de Paris. XII. 12.
A párizsi Kereskedelmi Kamara könyv-
tárának szerzeményi jegyzéke. Erős gaz-
dasági reference-gyűjtés (bank és vállalati
jelentések, évkönyvek stb.). A jegyzék
használhatóságát növeli a számonkénti
részletes tárgymutató.

CENTRALNY KATALOG WYDAWNICTW
ZAGRANICZNYCH TRESCI SPOLECZNO-
EKONOMICZNEJ ZNAJDUJACYCH SIE W POL-
SKICH BIBLIOTEKACH SPOLECZNO-EKONO-
MICZNYCH. Biblioteka SGPS. Warszawa.
rt. A jelentős lengyel társadalomtudo-
mányi-közgazdasági könyvtárak közös
jegyzéke a külföldi beszerzésekről a var-
sói Tervgazdasági és Statisztikai Főiskola
könyvtárának szerkesztésében.

ECONOMICS LIBRARY SELECTIONS. Seri-
es 1. New books in economics. Dept. of
Political Economy. Johns Hopkins Univ.
Baltimore. V. 4. Nyomtatott, válogató,
ajánló jellegű annotált jegyzék. *Külön-
legessége*, hogy az ABCDE betűk valamelyi-
kének feltüntetésével aszerint osztályozza
az egyes tételeket, hogy milyen évi
könyvvásárlási kerettel bíró könyvtárak-
nak javasolja beszerzésüket (évi 250—
1500 dolláros skála alapján). Feltünteti
a könyvek bolti árát is.

KÖZGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI IRO-
DALMI TÁJÉKOZTATÓ. ld. 73. p.

LISTE MENSUELLE D'OUVRAGES CATA-
LOGUÉS A LA BIBLIOTHÈQUE DES NATIONS
UNIES/MONTHLY LIST ... Genève. XXXI.
12. Az ENSz genfi könyvtárának nyom-
tatott jegyzéke. Egyoldalas nyomású
kiadás is (katalógus céljaira). Két önálló
közgazdasági szakcsoport.

LISTE VON NEUERWERBUNGEN AUS
WEST-DEUTSCHLAND UND DEN KAPITA-
LISTISCHEN AUSLAND. Berichtszeit ...
Institut für Wirtschaftswissenschaften.
Deutsche Akademie der Wissenschaften
zu Berlin. rt. Az NDK Közgazdaságtudo-
mányi Intézete könyvtárának jegyzéke
az új nyugatnémet és kapitalista kül-
földi beszerzésekről.

MONTHLY LIST OF ADDITIONS. British
Library of Political and Economic Sci-
ence. London School of Economics. Lon-
don. 12. Általános közgazdasági gyűjtő-
kör. Folyamatosan közli a könyvtárban
új, de régi kiadású könyvek címeit is.
Igen gazdag a közgazdasági határterületi
anyaga (gazdaságtörténet, földrajz, jog
stb.), valamint közgazdasági elméleti és
gazdasági leíróanyaga.

NOVAJA INOSZTRANNAJA EKONOMI-
CSESZKAJA LITERATURA ld. 73. p.

NOVAJA SZOVETSKAJA EKONOMICSESZ-
KAJA LITERATURA ld. 74. p.

SPOLECENSKE VEDY ld. 74. p.

Kurrens cikkbibliográfiák

BIBLIOGRAPHIE DER WIRTSCHAFTS-
PRESSE. Dokumentation wirtschaftlicher
und technischer Artikel der in- und aus-
ländischen Fachpresse. Hamburgisches
Welt - Wirtschafts - Archiv. Hamburg.
X. 12. Közgazdasági és üzemgazdasági
folyóiratcikk bibliográfia. A cikkeket
eredeti nyelven veszi fel és megadja né-
met fordításukat.

BOLLETONO EMEROGRAFICO DI ECO-
NOMIA INTERNAZIONALE. Istituto di
Economia Internazionale. Camera di Com-
mercio, Industria e Agricoltura. Genova.
XI. 4. A genovai Nemzetközi Közgazda-

sági Intézet tájékoztató folyóirata (egyoldalas nyomással kivágatok céljaira). Két részből áll: az elsőben („segnalezioni emerografiche”) külföldi közgazdasági folyóiratok tartalomjegyzékét sorolja fel (eredeti nyelven), a második része („regesti emerografici”) kurrens annotált cikk-bibliográfia. Jellemző vonása, hogy a folyóiratokon kívül feldolgozza a *napi-sajtó* fontosabb közgazdasági cikkeit is.

BULLETIN ANALYTIQUE DE DOCUMENTATION POLITIQUE, ÉCONOMIQUE ET SOCIALE CONTEMPORAINE. Fondation Nationale des sciences politiques. Paris. XIII. 12. A francia Országos Politikai Tudományok Alapítványának, a francia Országos Tudományos Kutatási Központ támogatásával megjelenő politikai, közgazdasági és társadalomtudományi annotált cikkbibliográfiai szemléje. Sajátosságai: egyes tételeknél *hivatkozás* egy-két mondatos utalással más vonatkozó cikkekre is, amelyek az adott számban nem szerepelnek, vagy nem is kerülnek feldolgozásra (pl. 1958. I. sz. 211. sz. tétel: Vigodszki cikke az Études Économiques-ban a két rendszer közötti versenyről, az annotációban rövid hivatkozásokkal a Probleme Economice-ban és a Den'gi i Kredit-ben megjelent cikkekre is).

INDUSTRIAL ARTS INDEX. Wilson Company. New York. 12. Folyóiratcikk-bibliográfia közel 200 amerikai folyóirat anyagából. Általános közgazdasági profil (számos közgazdasági és ágazati folyóirat feldolgozása).

INTERNATIONAL INDEX TO PERIODICALS. Wilson Company. New York. L. 4. Folyóiratcikk-bibliográfia kb. 200 amerikai és egyéb angol nyelven megjelenő folyóirat anyagából; általános tudományos profil, számos társadalomtudományi (közgazdasági) tétel.

LISTE MENSUELLE D'ARTICLES SÉLECTIONNÉS/MONTHLY LIST... Bibliothèque Nations Unies. Genève. XXX. 12. Az ENSz genfi könyvtárának nyomtatott válogató kurrens cikkbibliográfiája. Részletesen feldolgozza az ENSz-kiadványokat, az ENSz-funkcionáriusok cikkei és a nemzetközi szervezetekre vonatkozó irodalmat. Két kifejezetten

közgazdasági fejezet, a többiben számos közgazdasági vonatkozású tétel (pl. az ENSz és szakszerveiről szóló fejezetben). Érdekessége, hogy a közgazdasági fejezetekben számos olyan (pl. nemzetközi politikai) folyóiratból emel ki cikkeket, amelyek más profilúak. Kb. 2000 folyóirat feldolgozásával készül. Egyoldalas nyomással is katalógus céljaira.

RECHERCHES/RESEARCH. Bulletin d'information bibliographique et documentaire. Bibliothèque et Centre de Documentation du Conseil de l'Europe. Strassbourg. III. 6. Az Európai Tanács Könyvtárának és Dokumentációs Központjának „Kutatás” c. bibliográfiai tájékoztató és dokumentációs szemléje. Cikk-bibliográfia, csak a nyugati folyóiratokat dolgozza fel, a szocialista országokból származó cikkeket csak abban az esetben közli, ha azt valamelyik nyugati folyóirat, vagy dokumentációs szemle átvette és közölte. Önálló közgazdasági fejezet. Korlátozottan — és csak nyugati relációban — használható önmaga szabta korlátai és politikai elfogultsága miatt.

Közgazdasági referálólapok

AGRÁRGAZDASÁGI SZEMLE. Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ. Bp. I. 12. Általános agrártudományi referáló szemle (1958-ig *Külföldi Agrár-irodalmi Szemle* címmel jelent meg több sorozatban, közte *Agrárgazdaságtan és Üzemszervezés*) gazdag, jól válogatott agrárgazdasági anyaggal. Az egyes tételeknél (folyóiratcikkek) megadja az esetleges magyar fordítás szabvány-oldal terjedelmét is. A Szemle egyben állománygyarapodási jegyzék funkciót is betölt. (A külföld számára negyedéves megjelenésben nyomtatott formában: *Vesztnik Vengerszkoj Szel'szkohozhajsztuvennoj Literaturi*, *Hungarian Agricultural Review*, *Ungarische Agrar-rundschau*).

BIBLIOGRAPHIE AGRICOLE ET ÉCONOMIQUE. Ministère de l'Agriculture. Service d'Études et de Documentation. Paris. IX. kb. 36. A francia Földművelésügyi Minisztérium Tanulmányi és Doku-

mentációs Osztályának referáló szemléje agrárgazdaságtani kérdésekről.

DOCUMENTATION ÉCONOMIQUE. Revue bibliographique. Association de Documentation économique et sociale — INSEE. Paris. XXX. 4. A francia Közgazdasági és Társadalomtudományi Dokumentációs Egyesület és az Országos Közgazdasági és Statisztikai Intézet szemléje, megjelenik az Országos Tudományos Kutatási Központ támogatásával. A legjelentősebb nyugati közgazdasági referáló folyóirat. Egyoldalas nyomás kivágatok céljára. A referátumokat a referálók teljes nevével hozza. Munkatársai között ismert nevű egyetemi tanárok (pl. Guitton, Jeanneney, Weiller) és gazdasági funkcionáriusok. Általános közgazdasági profil, elméleti fejezete is igen részletes csoportosítással.

ECONOMIC ABSTRACTS. New York University. Graduate School of Arts and Sciences. New York. VII. 3. Általános közgazdasági referáló szemle: mintegy 65 folyóirat anyagának feldolgozásával készül.

ECONOMIC ABSTRACTS. Semi-monthly review of abstracts on economic, finance, trade and industry, management and labour. Library of the Economic Information Service Ministry of Economic Affairs — Library of the Netherlands School of Economics — Library of the Ministry of Social Affairs. The Hague. XIII. 24. A holland Gazdasági Minisztérium Tájékoztató Szolgálat, a Holland Közgazdaságtudományi Egyetem és a Szociális ügyek Minisztériuma könyvtárainak angol nyelvű referáló szemléje. Decimális rendszer szerinti csoportosításban könyv- és folyóiratcikkek ismertetése. Féléves és éves tárgymutató.

INTERNATIONAL JOURNAL OF ABSTRACTS ON STATISTICAL METHODS IN INDUSTRY. Bibliographie internationale annotée des applications industrielles de la statistique. International Statistical Institute. The Hague. IV. 3. A Nemzetközi Statisztikai Intézet referálólapja a statisztikai módszerek ipari alkalmazásáról (főleg folyóiratcikkek).

KÜLFÖLDI MEZŐGAZDASÁGI TÁJÉKOZTATÓ. Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ. Bp. V. 6. Korlátozott terjesztésű referáló folyóirat az országos irányító szervek számára. A referátumok adatszolgáltatást is tartalmaznak, egy-egy kérdésről alaposan tájékoztatnak, így önmagukban is használhatók az eredeti forrás tanulmányozása nélkül.

MŰSZAKI LAPSZEMLE. ÜZEMSZERVEZÉS. Az Országos Műszaki Könyvtár referálólapja. Bp. IX. 12. Folyóiratcikkek referátumok (a referálók névvel jelzik a kivonatokat).

REFERATIVNŮJ BJULETEN' BOLGARSKOJ NAUCSNOJ LITERATURŰ. EKONOMIKA I PRAVO. Bolgarszkaja Akademiya Nauk Central'naja Biblioteka. Otdel Naucsnoj i Tehniceszkoy Informacii i Dokumentacii. Szófia. I. A Bolgár Tudományos Akadémia Központi Könyvtárának referáló szemléje a külföld számára, a bolgár tudományos irodalomról. Közgazdasági és jogi sorozat. Míg a referálólapok általában nemzetközi méretekben tájékoztatják egy ország kutatóit, addig ez a szemle éppen fordítva: a nemzetközi tudományos közvéleménynek ad hírt egy ország tudományos fejlődéséről. A referálók névvel jelzik magukat. Számonként név- és a felhasznált források mutatója. A sorozat megjelenik angol és francia nyelvű kiadásban is.

STATISZTIKAI IRODALMI FIGYELŐ. Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. Bp. I. 4. Nyomtatásban megjelenő statisztikai referáló folyóirat, gazdag közgazdasági anyaggal (nemzetközi jövedelem, iparstatisztika, mezőgazdasági statisztika stb.). A referálók nevükkel szignálják a referátumokat.

TÁJÉKOZTATÓ A KÜLFÖLDI KÖZGAZDASÁGI IRODALOMRÓL. A tanszéki dolgozók számára. Kézirat gyanánt. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtár. Bp. 12. Magas színvonalú, a közgazdaságtudomány teljes területét átfogó referáló szemle. A referátumok (amelyek névvel jelennek meg) jó része terjedelménél és alaposságánál fogva alkalmas olyan szín-

vonallú tájékoztatásra, hogy (főleg cikkek esetében) mellőzhetővé válik az eredeti publikáció elolvasása. Az ismertetett könyvek és folyóiratcikkek decimális jelzetét is megadja.

*Közgazdasági cikk-válogatások
(feldolgozások)*

DOCUMENTATION FRANÇAISE. NOTES ET ÉTUDES DOCUMENTAIRES. Série Internationale. Série Économique et Financière. Secrétariat Général du Gouvernement. Direction de la Documentation. Paris. 150. Suppl.: *Fiches Analytiques des Notes et Études Documentaires*. A francia kormány titkársága Dokumentációs Igazgatóságának tematikus számokkal megjelenő sorozata. Egy-egy politikai-közgazdasági téma alapos feldolgozása eredeti dokumentumok alapján. Egyes számai már nem is tekinthetők tájékoz-

tató kiadványnak, annyira önálló feldolgozáson alapulnak. A sorozat tulajdonképpen átmenetet képez a legmagasabb szintű tájékoztató kiadványtól az eredeti publikációhoz. Félévenként perforált füzetekben (katalógus céljaira) annotált bibliográfia a sorozat tartalmáról.

DOCUMENTATION FRANÇAISE. PROBLÈMES ÉCONOMIQUES. Sélection de presse française et étrangère. Secrétariat Général du Gouvernement, Direction de la Documentation — INSEE. Paris. 52. A francia kormány titkársága Dokumentációs Igazgatóságának az INSEE közreműködésével megjelentetett francia és külföldi cikkszemléje. A cikkeket részben teljes szöveggel, részben rövidítve közli, olykor eredeti cikkeket is közread pl. kereskedelmi attaséktól. Bankkiadványoktól — a kommunista pártok központi ideológiai folyóirataig terjed a válogatása.

III. FEJEZET

A KÖZGAZDASÁGI KUTATÁS TÁJÉKOZTATÓ (REFERENCE) MUNKÁI

A mindennapi gyakorlatban állandóan felvetődnek különféle kérdések amelyekre választ fejből, az emlékezetre támaszkodva nem lehet megadni: események, dátumok, szakirodalmi források (kiadványok, intézmények), adatok, idegen nyelvű kifejezések, földrajzi helyek, életrajzi adalékok és számtalan egyéb olyan kérdés merül fel akár a tudományos kutatás, a tanulás, akár a konkrét gazdasági munka során, amelyekre a gyors, megbízható válaszáért az írott szóhoz, a szakirodalomhoz kell fordulni. A XVIII. század második felében a francia enciklopédisták (d'Alambert, Diderot) még sikerrel kísérelhették meg, hogy az emberi ismeretek összességét egy nagyszabású kiadványban foglalják össze. A XVIII. századtól kezdve azonban, az általános tudományos szintetizáló jellegű enciklopédiák mellett — amelyeknek nagy tudományos és gyakorlati (ismeretterjesztő) jelentőségük napjainkban sem csökkent — mindinkább kialakult a tudományok specializálódása, a természettudományok és a műszaki tudományok viharos fejlődésének, valamint a társadalmi-gazdasági élet szüntelen változása, bonyolultsága következményeként egy új szakirodalmi műfaj: a reference-, tájékoztató kiadványok műfaja.

Reference-munkán *tájékoztató* kiadványt értünk. A reference-műfaj kialakulásának és fejlődésének három fő vonalát lehet megkülönböztetni (a modern, fejlett *munkamegosztásnak* megfelelően): *szintetizáló* jellegű, általános, minden szak (tudományág) kérdéseit valamilyen formában feldolgozó munkák (általános tudományos lexikonok, bibliográfiák bibliográfiái — az ún. „másodfokú” bibliográfiák — általános tudományos címtárak); *az egyes szakok* (tudományágak) sajátos tájékoztatási igényeire szabott munkák különféle formái (szaklexikonok, az egyes tudományok fejlődését összefoglaló kézikönyvek, szakbibliográfiák és a szakbibliográfiák bibliográfiái, szak-címtárak); a modern reference-műfaj fejlődésének e két elég jól megkülönböztethető iránya mellett azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni az ún. „*rejtett*”-reference műfajt, vagyis azokat a műveket, amelyek tájékoztató munkaként használhatók, „másodlagos”, „közvetett” jellegű referenceként, mely művek eredeti, közvetlen rendeltetése szorosan véve nem tájékoztató jellegű (pl. a munkásmozgalmi kiadványok egy része, ún. párt-kongresszusok és egyéb plénumok határozatai, a hivatalos kiadványok egy része, ún. állami költségvetések, jelentések, összefoglaló gazdasági leírások, árjegyzékek stb.).

A reference-műfaj ez utóbbi harmadik fővonalaiba eső művek tájékoztató jellegének feltárása általában bonyolultabb mint az első kettőé, amelyeknél maga

a cím egyben már műfaji meghatározás is (bibliográfia, lexikon, „szpravocsnik”, „Handbuch”, „manuel”, „reference”, évkönyv, tájékoztató stb.). A „rejtett” reference-munkák jellegét alapos tartalmi elemzéssel lehet megállapítani és arra annál is inkább szükség van, nehogy tájékoztató-munkaként szerepeljenek olyan művek, amelyek a használat során ebben a minőségükben csalódást okoznak.

Az eddig elmondottakból is kitűnik, hogy a tudományos tájékoztatásnak a reference-munkák sem éppen a legkönnyebben megszerezhető és áttekinthető részébe tartoznak. A rendszerezést azonban meg kell kísérelni, csoportosítani kell a reference-munkákat, elsősorban *gyakorlati* okokból, hogy a tájékoztatási szakember támpontot kapjon arra nézve, hogy a legkülönbébb kérdésekre milyen *típusú* irodalomban talál gyors, szükség esetén tudományos igényű eligazodást, de *elméletileg* is helyes célkitűzésnek látszik az egyes tudományokra *specializáltan* elvégezni a „tájékoztató”-irodalom *tipizálását*, a tájékoztatási igényekből keletkező szükségletek felmérésére, a könyvtárak és dokumentációs intézmények vonatkozó gyűjtőkörének elemzésére, a reference-irodalom fejlesztési irányainak kialakítására stb.

A közgazdasági tájékoztató kiadványokra az elméleti és a konkrét gazdasági munka szempontjából egyaránt vonatkozik a tipizálás szükségessége, tekintettel e terület rendkívül *összetett* jellegére (komplexitás). A közgazdasági tájékoztatásnak ugyanis rendkívül heterogén kérdésekre kell válaszolnia.³⁵

Ennek megfelelően a *tartalmi* szempontú rendszerezés a legmegfelelőbb, a *típus szerinti csoportosítás*, vagyis a reference-munkáknak a használati lehetőség szerinti osztályozása, különös tekintettel a *sajátos* közgazdasági kutatási szempontokra.³⁶

A közgazdasági kutatás reference-munkáinak tipizálása tehát sajátosan közgazdasági szempontú, ezen túlmenő igénnyel nem léphet fel. Mint *tipizálási módszer*, mint rendszerezési szempont esetleg adalékul szolgálhat egyéb tudományok reference-munkáinak rendszerezéséhez is, a megfelelő sajátosságok figyelembevételével.

A közgazdasági kutatás reference-munkái *típus* szerint három nagy csoportba oszthatók:

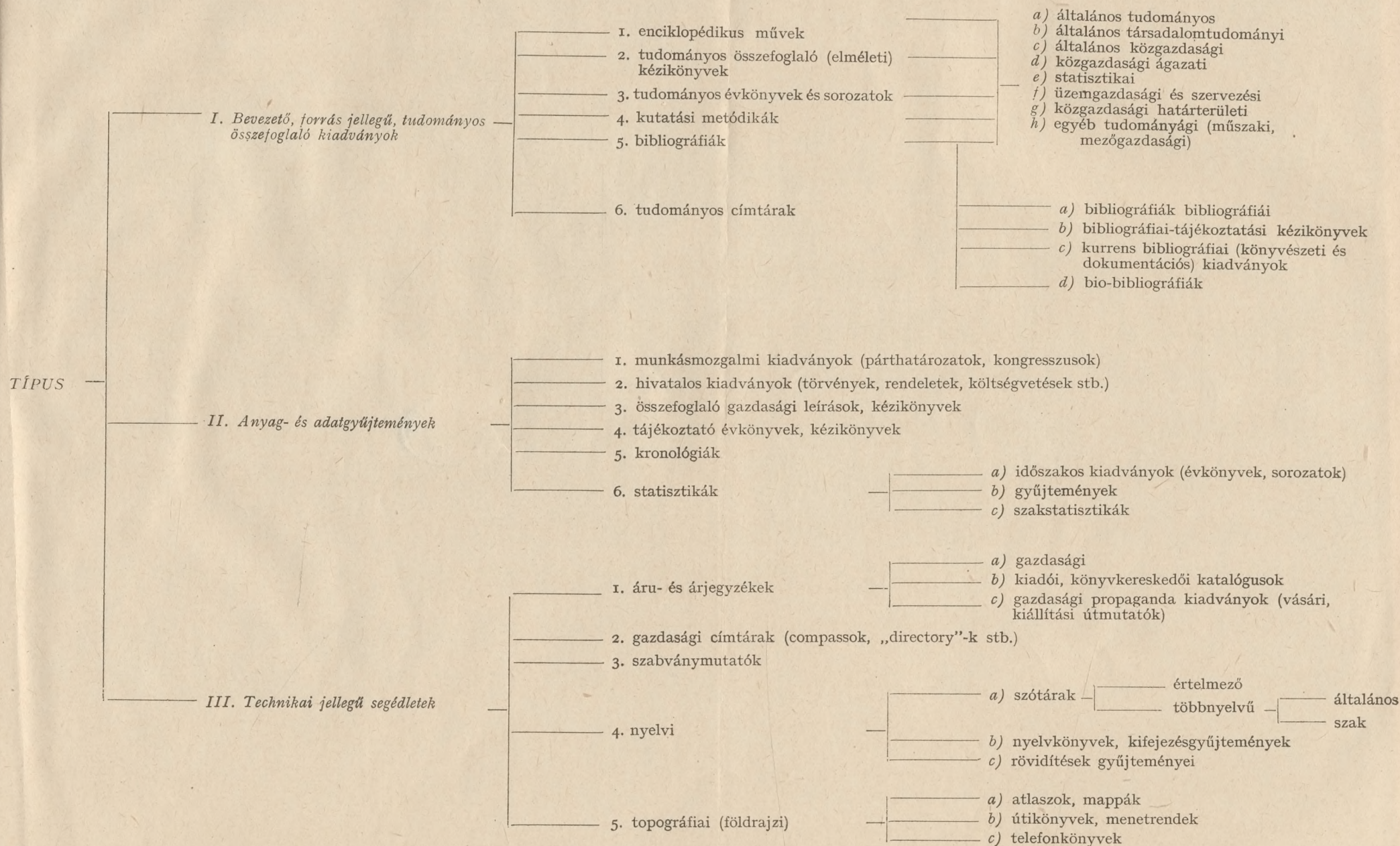
³⁵ Néhány konkrét példával:

- milyen súly- és űrmérték használatos egy adott országban —
- bizonyos gazdasági szakkifejezésnek milyen az idegen nyelvű megfelelője (egy, vagy több nyelven) —
- az üzleti levelezésben milyen formulákat használnak valamelyik külföldön —
- milyen szervezet, vagy fogalom rejlik bizonyos rövidítések, szíglák mögött —
- valamelyik valuta aranyparitása —
- egy adott országban milyen bankok működnek és mi a címük —
- bizonyos közgazdászok életrajzi adatai (működési körük, munkásságuk, tudományos fokozatuk) —
- milyen ágazati kutatóintézetek működnek valamely országban, amelyekhez kérdéssel lehet fordulni az adott témát illetően (pl. a bútorkereslet felmérésének módszertana) —
- milyen témákat kutatnak egy adott ország közgazdaságtudományi intézetében —
- irodalomkutatás különféle közgazdasági témákhoz —
- adatok összehasonlítása (pl. életszínvonal-mérés) —
- a termelés fejlődésének felmérése egy adott országban a statisztika tükrében, félvé százados távlatban —
- összefoglaló áttekintés egy elméleti közgazdasági irányról — stb. stb.

³⁶ Figyelemmel kívül hagyható tartalmilag, hogy a reference-munkák összeállítóinak jó része nemcsak szerkesztője, kibocsátója e kiadványoknak, hanem egyik fő felhasználója is (pl. bibliográfiák — könyvtárak, statisztikák — statisztikai szervezetek stb.), vagyis kutatási termékük kettős jellegű: *kiadvány* (kifelé forduló funkció, külső jelleg), saját belső *munkaeszköz* (belső jelleg).

C) TÁBLÁZAT

A közgazdasági kutatás tájékoztató (reference) munkái típus szerint nagy vonalakban a következőképp csoportosíthatók:

A bevezető, forrás jellegű, tudományos összefoglaló kiadványok csoportjába tartoznak azok a munkák, amelyek a tudományok összességéről, vagy egy tudományterületről, egy ágazatról nyújtanak valamilyen formában bevezető, áttekintő időtálló ismeretet vagy tájékoztatást, ún. lexikonok, elméleti kézikönyvek, magasszínvonalú tankönyvek (főiskolai, egyetemi), tudományos bibliográfiák és tájékoztatási kézikönyvek, intézeti (társasági, egyetemi) tudományos évkönyvek, kutatási metodikák (bevezetés a közgazdaságtudományba, a kutatás módszereibe). Az e csoportba tartozó művek mindenfajta és színvonalú kutatásnak és tájékoztatásnak az alapvető eszközei. E művek valójában az egyes kérdések irodalmának nagyvonalú, korszerű tudományos összefoglalását nyújtják és bevezetnek egy-egy közgazdasági kérdés irodalmába, kiindulópontul szolgálnak a kutatáshoz, alapot adnak a rész kutatásokhoz. (A bibliográfiák az egyes szűkebb szakkérdéseket illetően is tájékoztatnak.) Az e csoportba tartozó művek más-más formában, különböző részletességgel és mélységben nyújtják az ismereteket.³⁷ Közös vonásuk a forrás jelleg, vagyis az adatoknak, a kutatások eredményeinek, az ismeretek színvonalának történeti háttérű és perspektívájú rögzítése egy adott időpontig.³⁸

Az anyag- és adatgyűjtemények a tájékoztató munkák második nagy csoportját alkotják. E csoportba tartoznak a forrásértékkel rendelkező kiadványok, amelyek a kutatáshoz, a tájékoztatáshoz a konkrét, ténybeli leírásokat, számszerű adatokat tartalmazzák összefoglaló, áttekintő jelleggel (munkásmozgalmi kiadványok bizonyos fajtái, hivatalos kiadványok, tájékoztató évkönyvek, statisztikák stb.). Olyan kiadványok ezek, amelyek megbízhatóan, gyorsan igazítanak el térben és időben a gazdaságkutatás legkülönbözőbb területein. Amíg a bevezető, forrás jellegű tudományos összefoglaló kiadványok (I. típus-csoport) megalapozzák a kutatást, bevezetnek az irodalomba, úgyszólván fundamentumát jelentik annak, addig az anyag- és adatgyűjtemények a kutatásnak az alapra ráépülő építőelemei.

Minél gyakorlatibb irányú egy adott kutatás, annál inkább lehet és kell támaszkodni az e csoportba tartozó művekre, melyeknek egy része (statisztikák, tájékoztató évkönyvek) periódikus megjelenésű, tekintettel a kutatásnak az anyag- és adatszolgáltatással szemben támasztott időszerűségi követelményeire.

A technikai jellegű segédletek típus-csoportjába tartoznak a közgazdasági kutatás reference-munkái közül azok, amelyek a tájékoztatás mindennapi gazdasági, nyelvi, topográfiai stb. problémáiban eligazítást nyújtanak (áru- és árjegyzékek, gazdasági címtárak, nyelvi és topográfiai segédletek).

³⁷ Például „a munkatermelékenység a mezőgazdaságban” témához: lexikon: általános tudományos → általános közgazdasági → közgazdasági ágazati → üzemgazdasági- és szervezési → mezőgazdasági; tudományos összefoglaló (elméleti) kézikönyvek: a lexikonokhoz hasonló sorrend a mélységet és részletességet tekintve; bibliográfia: bibliográfiák bibliográfiái → mezőgazdasági bibliográfiák bibliográfiája → további sorrend a lexikonokhoz hasonló. Vagyis a sorrend az általánostól halad a részletes felé. A lexikonok, kézikönyvek általában nemcsak a fogalmak magyarázatát és kifejtését tartalmazzák, hanem bibliográfiát is adnak a vonatkozó standard-munkákról, tehát szinte automatikusan továbbvezetik a kutatót, stafétabotot adnak a kezébe.

³⁸ Egy hasonlattal: ha a kutatást a keresztrejtvényfejtéshez hasonlítjuk (ami persze sántít, mert ez utóbbi eredményei adottak, a megfejtést legalább a rejtvény szerzője ismeri, míg a kutatást éppen azért kell végezni, mert nincs szerző, aki előre ismeri az eredményt), akkor azt mondhatjuk, hogy a bevezető, forrás jellegű reference-munkák tanulmányozása jónéhány vízszintes és függőleges sor definícióját eleve megadja, ami a „megfejtést” nagyban elősegíti; többek között megkíméli a kutatót attól, hogy esetleg ezt is „felfedezze”, amit előtte mások már elvégeztek.

Nyilvánvaló, hogy az e csoportba tartozó munkák jelentősége az akadémiai kategóriájú kutatásokból a mindennapi, tisztán gyakorlati üzleti tevékenység felé való haladás irányában növekszik.

Összefoglalva a három nagy típus-csoport alkalmazási területét és jelentőségét: az I. típus-csoport a *tudományos munka* nélkülözhetetlen segítője, a II. típus-csoport a tudományos munkáé és a *gazdaságpolitikáé*, a III., az I. és II. típus-csoport segédeszköze, és fő alkalmazási területe a *gyakorlati üzleti tevékenység*. Nyilvánvaló, hogy az alkalmazási területeknek ez a megosztása nem jelent merev választóvonalat. A nyelvi segédletek például mindenfajta kutatáshoz és tájékoztatáshoz nélkülözhetetlenek, a munkásmozgalmi kiadványok az elméleti kutatásnak is forrásai, a gazdaságpolitika is igen jól használhatja a tudományos évkönyvek sok anyagát, tehát elmélet és gyakorlat itt is szerves összefüggésben van egymással, mégis legalább nagy vonalakban el kell határolni egymástól a tájékoztató munkák különböző csoportjait, különös tekintettel gyakorlati alkalmazásukra.

Az egyes típusokat a kutatás és a tájékoztatás szempontjából való jelentőségüknek megfelelő részletességgel ismertetjük, a fejezet bibliográfiai része pedig válogató jelleggel konkrét (annotált) felsorolást ad a jelentékenyebb reference-munkákról.

A műfaji (enciklopédia, bibliográfia, elméleti kézikönyv stb.) rendszerezési szemponttal egyenértékű a sajátos közgazdasági tartalmi rendszerezési szempont (általános közgazdasági, közgazdasági ágazati, statisztikai stb. tájékoztatási munkáról van-e szó); e két szempont a tipizálás során szerves összefüggésben, együtt jelentkezik, e kétfajta rendszerezés közösen adja a közgazdasági kutatás tájékoztatási munkáinak típusait.

BEVEZETŐ, FORRÁS JELLEGŰ, TUDOMÁNYOS ÖSSZEFOGLALÓ KIADVÁNYOK

E típus-csoportban (és általában a reference-munkák soraiban) az első helyet az *enciklopédikus művek foglalják el*.

ENCIKLOPÉDIKUS MŰVEK. Az enciklopédikus művek az egész tudomány, vagy egy tudományos terület korszerű összefoglalását adják címszavas rendszerben, egyaránt tartalmazva fogalmakat, konkrét tényanyagot, életrajzokat. Rendszerezésük — az általános címszavas rendszerezés mellett — lehet tematikus is, vagyis az egyes részletkérdéseket (címszavakat) nem önállóan tárgyalják, hanem nagyobb fogalom-, illetve témakörökön belül.³⁹ Tartalmi mélység, megbízhatóság tekintetében, mint bármely más műfajhoz tartozó kiadványok, az enciklopédikus művek is meglehetősen tarka képet mutatnak. A fogalmak és események mindent átfogó szempontú megvilágítására való törekvés mellett a tömör tárgyalási mód, a könnyű áttekinthetőség — az enciklopédikus műveket a tudományos munka rendkívül hasznos munkaeszközeivé teszi. Az enciklopédikus művek szerkesztői,

³⁹ *Enciklopédia* — legtöbbször tanulmányszerű, összefoglaló cikkeket közöl, viszonylag kevés címszóval (a címszavakat mintegy elrejtje a cikkekben), rendszerint bő bibliográfiát ad. *Lexikon* — sok fogalommal, szömagyarázattal dolgozó betűrendes segédkönyv, mely nem az összefüggéseket tárja fel, hanem rendszerint rövid magyarázatát adja a szóban forgó fogalomnak.

szerkesztőbizottságának tagjai általában egy ország neves, olykor legnevesebb tudósaiból kerülnek ki.⁴⁰

Az enciklopédiákra továbbá az jellemző, hogy tartalmuk nemzetközi jellegű (kivéve természetesen a csak egy országra vonatkozó műveket). Itt jegyezzük meg, hogy a nemzetközi tartalom mellett — és ez nagyban-egészben minden reference-munkára, de ezen túlmenően többé-kevésbé minden társadalomtudományi munkára is áll — szükségképpen érvényesül bizonyos mértékig a nemzeti jelleg (a hazai témák akaratlanul is bővebb kifejtése, a példák megválogatása, a szövegszínesítő elemek, utalás a forrásokra stb.). Ez természetesen semmit sem von le az enciklopédikus művek nemzetközi használhatóságából.

A világnézeti szempont érvényesítése az enciklopédikus műveknél — de a többi tájékoztató munkánál is — két irányban történik: az első az anyag (a címszavak) megválasztása és a szerkesztés (az anyag csoportosítása, a fontosabbnak ítélt címszavak bővebb tárgyalása stb.), a második pedig a címszavak tartalmi kifejtése által (értékelés, kritikai megjegyzés, a bibliográfia összeállítása stb.).

A közgazdasági kutatás és tájékoztatás általában — a többi tudományterülethez hasonlóan — annál inkább használhatja az enciklopédikus műveket, minél inkább szakosítottak. Nyilvánvaló, hogy egy közgazdasági lexikon gazdagabban, mélyebben, sokrétűbben, részletesebben tartalmazza a közgazdasági címszavakat mint egy általános, vagy társadalomtudományi lexikon. Az egyes ágazati kérdésekre vonatkozóan viszont az ágazati enciklopédikus művek nyújtanak gyors eligazodást.

Egyes nagyobb enciklopédiák, amelyeknek különben megjelenési idejük általában több évre terjed ki, éves pótlásokat adnak ki, amelyek a tárgyév legfontosabb eseményeinek leírásával, friss anyag- és adatszolgáltatással egészítik ki a főművet. Ezek az enciklopédia-kiegészítő kötetek tulajdonképpen nem mások mint tájékoztató évkönyvek, de mint az enciklopédiák szerves tartozékai, e típusba tartoznak.

Az enciklopédikus művek gyakran viselik címükben a „szlovar”, „Wörterbuch”, „dictionary” (szótár) elnevezést, viszont némely címtárak „enciklopédia-ként” jelentkeznek.

Példák a modern enciklopédikus művekre: *általános tudományos*: Bol'saja Szovetszkaja Enciklopedija (és évkönyve az Ezsegodnik Bol'soj Szovetszkaj Enciklopedii) — Moszkva, Encyclopaedia Britannica (és évkönyve Britannica book of the year) — London — Chicago, Nouveau Larousse Universel — Párizs, Ensiklopedia Indonesia — Bandung-s' Gravenhage; *általános társadalomtudományi*:⁴¹ Handwörterbuch der Sozialwissenschaften (Társadalomtudományi „kéziszótár”) — Stuttgart, Enciclopedia di scienze politiche, economiche e sociali — Bologna, Politikesszkij szlovar' — Moszkva; *általános közgazdasági*: Dictionnaire des sciences économiques — Párizs, Kratkij ekonomiceszkij szlovar' — Moszkva, Dictionary of modern economics — Washington; *közgazdasági ágazati*: Enzyklopädisches Lexikon für das Geld-, Bank- und Börsenwesen — Frankfurt/M. (pénzügyek), Aussenhandelslexikon — Frankfurt/M. (külkereskedelem), Labor dictionary — New York (munkaügy); *statisztikai*: A dictionary of statistical terms — London; *üzemgazdasági- és szervezési*:

⁴⁰ Érdekes megjegyezni, hogy Lenin is munkatársa volt az egyik orosz enciklopédiának: 1914-ben Marx-életrajzot írt a Granat-lexikon számára. Az életrajzhoz fűzött bibliográfiát a szocialista bibliográfia ma is példaképének tekinti.

⁴¹ Hasznos magyar társadalomtudományi lexikon volt a maga idejében a „Társadalmi lexikon” 1928. Madzsar József szerkesztésében.

Lexikon des kaufmannischen Rechnungswesens — Stuttgart, Handwörterbuch der Betriebswirtschaft — Stuttgart; *egyéb tudományági*: Kolhoznojaja proizvodsztvennaja enciklopedija — Kiev (mezőgazdaság), Masinnosztroitel'naja enciklopedija (ipar).

TUDOMÁNYOS ÖSSZEFOGLALÓ (ELMÉLETI) KÉZIKÖNYVEK. A tudományos összefoglaló (elméleti) kézikönyvek a közgazdaságtudomány egészét vagy egy területét fogják át. Jelentőségük abban áll, hogy összefoglalóan, szintetizáló módon, elméleti síkon tárgyalják egy tudományág, vagy annak egy részének legfőbb kérdéseit (esetleg történetileg is, mint például az elmélettörténetek). Az ilyen jellegű munkák címükben gyakran viselik az „Allgemeine . . . -lehre”, „Ucsebnik”, „Handbuch”, „Manuel” (általános . . . tan, vagy tankönyv, kézikönyv) elnevezést, ami még önmagában megtévesztő is lehet, mert hiszen konkrét gazdaság-leíró munkák is nevezik így magukat. Nyilvánvaló, hogy csak azok a kézikönyvek tekinthetők egyben tájékoztató (reference)-munkának, amelyek valóban átfogóan, forrásértékkel „enciklopédikusan” tárgyalják témájukat.

Példák: Politiceszkaja ekonomija. Ucsebnik. 3. pererab. izd. Moszkva. 1958. Goszpolitizdat — *A politikai gazdaságtan* tankönyve. Számos idegen nyelvre lefordították, így magyarra is.; Schneider, E.: Einführung in die Wirtschaftstheorie. Teil 1—3. 6. verbess. u. erweít. Aufl. Tübingen. 1956. Mohr. 3 db. — *Bevezetés a közgazdaság elméletébe*.; Samuelson, P.: Economics. An introductory analysis. 3. ed. New York. 1955. McGraw Hill. 763 p. — *Közgazdaságtan*. Bevezető elemzés.; Manual on economic development projects. Preparation, presentation and evaluation on investment projects. La Paz. 1957. United Nations Economic Commission for Latin America. 325 p. — az ENSZ latin-amerikai gazdasági bizottságának kiadványa: *a gazdaságfejlesztési tervek kézikönyve*.; Handbuch der Finanzwissenschaft. Hrsg. W. Gerloff — F. Neumark. 2. voll. neubearb. Aufl. Bd. 1—4. Tübingen. 1952—. Mohr. — négy kötetre tervezett *pénzügytani* kézikönyv (eddig két kötete jelent meg).; Petrov, A.: Kursz ekonomiceszkznoj sztatisztiki. 2. izd. Moszkva. 1954. Goszsztatizdat. 564 p. *A gazdaságstatisztika* tankönyve.; Szavinszkij, D.: Kursz promüslennoj sztatisztiki. 4. izd. Moszkva. 1954. Goszsztatizdat. 404 p. — *Az iparstatisztika* tankönyve.; Mellerowicz, K. Allgemeine Betriebswirtschaftslehre. 9. unveränd. Aufl. 1—3. Bd. Berlin. 1956. de Gruyter. 3 db. *Általános üzemgazdaságtan*.; Erde und Weltwirtschaft. Handbuch der Allgemeinen Wirtschaftsgeographie. Hrsg. R. Lütgens. Stuttgart. 1953. Franck. (Többkötetes általános gazdaságföldrajzi kézikönyv.)

A tudományos kézikönyveknek, az egyes tudományok „standard” műveinek reference-munkakénti minősítése semmiképp sem jelenti használatuk azonos jellegét az enciklopédikus munkákkal, hanem annyit, hogy a könyvtár — a reference-munkák fő gyűjtőhelye — ezt a *jellegüket* nyilvántartja és a tájékoztatószolgálat felhasználja őket tevékenységében.

Ugyanebbe a kategóriába tartoznak a *marxizmus—leninizmus klasszikusai* (összes művek, válogatott művek, mutató-index-kötetek az összes művekhez, „Register-Band”, „Szpravocsnij tom”),⁴² amelyek nélkülözhetetlenek a marxista kutató és tájékoztatási szakember számára.

Így például a MEGA (Marx—Engels Gesamtausgabe) különböző nyelveken (pl. a 30 kötetes Marks, K—Engel's, F.: Szocsinenija. Izd. 2. Tom. 1.—, Moszkva. 1955—.

⁴² Kitűnően használható mutatókötetek jelentek meg a legutóbbi években a marxizmus—leninizmus klasszikusainak összes műveihez: G. Hertel: *Inhaltsvergleichsregister der Marx—Engels-Gesamtausgaben*. Berlin. 1957. Deutscher Verl. der Wissenschaften. 295 p., *Szpravocsnij tom k 4. izdaniju szocsinenij V. I. Lenina*, Csaszt' 1—2. Moszkva. 1955—1956. Goszpolitizdat. 2 db.

Goszpoltizdat., Marx—Engels Művei. 1. —. Bp. 1957 —. Kossuth), Lenin. V. I.: Szocsinenija. Izd. 4. Tom 1—35. Dop. tom 36 —. Moszkva. 1941—1950. 1957 —. Goszpoltizdat., Lenin Művei. 1—35. Bp. 1951—1956. Szikra. (kieg.: 36— Bp. 1958— Kossuth.)

A polgári klasszikusok összes művei közül „reference-jellegű” kiadás pl. Ricardo: The works and correspondence. Ed. P. Straffa. Vol. 1—10. Cambridge. 1951—1955. Univ. Press.

Ugyancsak a tudományos összefoglaló művek kategóriájába tartoznak *nemzetközi közgazdasági tudományos értekezletek*, konferenciák gyűjteményes kötetei (pl. International Conference of Agricultural Economists. Proceedings of the... az Agrárközgazdászok Nemzetközi Konferenciája előadásainak anyaga).

Amíg tehát az enciklopédikus művek a gyors, summázó tájékoztatásra alkalmasak, addig a tudományos összefoglaló (elméleti) kézikönyvek, mint „standard” munkák alaposabb, mélyebb elméleti tájékoztatás, a felsőfokú oktatás céljait szolgálják, bizonyos esetekben pedig magának a kutatásnak fontos irodalmi bázisai (pl. marxizmus—leninizmus klasszikusainak művei).

TUDOMÁNYOS ÉVKÖNYVEK ÉS SOROZATOK. A tudományos évkönyvek és sorozatok típusa igen közel áll a tudományos összefoglaló (elméleti) kézikönyvek típusához, azzal a különbséggel, hogy általában *gyűjteményes* kötetek (több szerzőnek, több aktuális elméleti és gazdaságpolitikai tanulmányt tartalmaznak és olykor a közreadó intézmény szervezeti kérdéseiről is tájékoztatást nyújtanak). Ebből következik, hogy tartalmilag heterogénebbek és gyűjteményes kötetek lévén, rövidebben fejtik ki az egyes témákat, mint a tudományos kézikönyvek. A tudományos évkönyvek gyakran képet adnak egy-egy ország reprezentatív kutatóintézetének munkájáról, ami nem egy esetben az illető ország közgazdaságtudományának színvonalát is mutatja.

Az egyes jelentősebb *közgazdaságtudományi sorozatokat* is külön számon kell tartania mind a kutatónak, mind a reference-könyvtárosnak.

Igy például a polgári közgazdaságtudomány reprezentatív sorozatainak kell tekinteni a *Bilans de la connaissance économique* („A közgazdasági ismeretek mérlege”) c. R. Mossé professzor szerkesztette sorozatot, amely a francia Országos Tudományos Kutatási Központ (Centre National de la Recherche Scientifique) támogatásával jelenik meg, továbbá az Amerikai Közgazdasági Egyesület (American Economic Association) két gyűjteményes sorozatát: *Readings* („Tanulmányok”) (közismert néven Blakiston-series) és *Survey of contemporary economics* („A jelenkori közgazdaságtudomány áttekintése). E sorozatok tematikus köteteit (pl. L'échange international — *külkereskedelem*, Readings in price theory — *Árelméleti tanulmányok*) a legismertebb nyugati közgazdászok közreműködésével állítják össze és az egyes témákhoz (kötetekhez) kitűnően szerkesztett válogató, annotált bibliográfiát közölnek.

Példák tudományos évkönyvekre: Jahrbuch des Instituts für Wirtschaftswissenschaften. Bd. 1. Probleme der politischen Ökonomie. Berlin. 1957. Akademie Verl. 217 p. (Az NDK Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve. 1. kötet. A politikai gazdaságtan problémái.), National Bureau of Economic Research. 38. annual report. A record for 1957. and plans for 1958. New York. 1958. NBER. 108 p. (Az Országos Gazdaságkutató Intézet éves beszámolója és következő évi terve. Minden évben egy nagyobb közgazdasági tanulmány; az 1958-as kötetben például S. Fabricant: Investing in economic knowledge), A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve. I. 1957. Bp. 1957. Akadémiai Kiadó. 542 p., Yearbook of agricultural cooperation 1958. Oxford. 1958. Blackwell. 351 p. (A mezőgazdasági szövetkezés évkönyve az egyes országok mezőgazdasági szövetkezetügyének tudomá-

nyos igényű áttekintése), Deutsche Akademie der Landwirtschaftswissenschaften. Jahrbuch 1955—1956. Berlin. 1957. DAL. 555 p. (az NDK Agrártudományi Akadémiájának évkönyve.)

KUTATÁSI METÓDIKÁK. A kutatási metódiák a tudományos kutatás, vagy egy bizonyos tudományterület kutatási módszereibe vezetnek be, tehát nem egy adott téma jobb megközelítését, hanem kizárólag a tudománynak (tudományágnak) sajátos kutatási problémáival foglalkoznak és ezáltal bizonyos fokig az illető tudományba vezetnek be. Az e típusú kiadványok rokonvonásokat mutatnak a tudományos összefoglaló (elméleti) kézikönyvek típusával. Címükben gyakran viselik az „Einleitung”, „Einführung”, „Introduction („Bevezetés...”), vagy a „Methods” (módszer) fogalmat.⁴³

Példák: Universitas litterarum. Handbuch der Wissenschaftskunde. Hrsg. W. Schuder. Berlin. 1955. de Gruyter. 819 p. — „A tudományok kézikönyve”: bevezetés az egyes tudományokba, kutatási módszerekbe, a szakirodalomba; önálló állam- és közgazdaságtudományi fejezet (ágazatok, iskolák stb.); Nagy T.: A politikai gazdaságtan tárgya és módszere. Bp. 1954. Szikra. 71 p., Leont'ev, L.: A politikai gazdaságtan tárgya és módszere. Bp. 1949. Szikra. 129 p., Leont'ev, L.: Csto takoe politiceszkaja ekonomija. Moszkva. 1956. Moszkovszkij rabocsij. 70 p. („Mi a politikai gazdaságtan”).

Az eddig ismertetett négy típusba tartozó kiadványok valamilyen formában a közgazdaságtudományi irodalmat képviselik, még akkor is, ha mint az enciklopédikus művek esetében ez címszerűen történik, bevezető jelleggel. Vagyis e négy típusba tartozó kiadványok is *közgazdasági kutatási termékek*. A következő két típus, a *bibliográfiák* és a *tudományos címtárak* nem a közgazdasági kutatás, hanem a *tájékoztató munka termékei*, azzal a rendeltetéssel, hogy a kutatásnak tudományos eligazító munkaeszközöket, segédkönyveket bocsásson rendelkezésére. Amíg tehát az első négy típusba tartozó kiadványok *elvi, módszertani* síkon vezetnek be a közgazdaságtudományba, addig az utóbbi kettőbe tartozók a közgazdasági irodalomról és intézményeiről *tájékoztató, tudományos igényű címszerű anyagszolgáltatással*. Különösen vonatkozik ez a megállapítás a bibliográfiákra, amelyek a tudományos tájékoztatás *legfontosabb eszközei*, „műszerei”.

BIBLIOGRÁFIÁK. A bibliográfia a forrásismeretek tudománya és mint ilyen, valamennyi tudomány segédtudománya. A bibliográfiának mint a forrásismeretek tudományának nagy irodalma van, e vonatkozásban azonban közelebbről csak annyiban foglalkozunk ezzel, amennyiben a bibliográfia a közgazdaságtudománynak is legfontosabb tájékoztató eszköze; kiemeljük az e tudományterületre érvényes sajátosságait (konkrét példákkal), a fejezet végén pedig ismertetjük a közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő fontosabb bibliográfiákat.

A bibliográfia mint a tájékoztató (reference)-kiadványok egyik műfaja jelentékeny múltra tekinthet vissza.⁴⁴

⁴³ Külön kell megemlíteni az Association internationale des sciences économiques (Nemzetközi Közgazdasági Társulat) közreműködésével megjelentetett UNESCO-kiadványt a közgazdasági felsőoktatásról, amely elvi síkon foglalkozik ezzel a kérdéssel és polgári szemszögből vázolja a közgazdaságtudomány helyét a társadalomtudományokon belül, a sajátos kutatási problémákat stb.: *Les sciences sociales dans l'enseignement supérieur: sciences économiques*. Paris. 1954. 156 p. (angol nyelven is megjelent. The university teaching of social sciences: economics).

⁴⁴ A bibliográfiák történetét nagy apparátussal dolgozza fel G. Schneider: Handbuch der Bibliographie. 4. Aufl. Leipzig. 1930. Hiersemann. 674 p. c. kézikönyv.

A XIX. századtól kezdve egyre nagyobb számban jelennek meg bibliográfiák a különböző tudományterületeken a társadalmi munkamegosztás nagyarányú fejlődéséből, a tudományok specializálódásából, a szakirodalom óriási arányú megnövekedéséből kifolyólag. Az eddigi legnagyobb bibliográfiai vállalkozás, a Besterman-féle World bibliography of bibliographies (ld. 104. p.) „A bibliográfiák bibliográfiája”, 45 nyelven megjelent 80.000 önálló műként megjelent bibliográfiát tart nyilván. Ebben a számban *nem* szerepelnek az ún. „rejtett” bibliográfiák (monográfiákban, folyóiratcikkben elhelyezett bibliográfiák tízezei).

Mi a magyarázata a bibliográfiák ilyen nagyarányú elterjedésének, hogy immár a bibliográfia nemcsak regisztrálja a szakirodalmat, hanem szükségessé vált maguknak a bibliográfiáknak a regisztrálása is (másodfokú bibliográfia). A magyarázat kézenfekvő: a szakirodalom rengetegében bibliográfia nélkül aligha lehet boldogulni. Kóhalmi Béla professzor becslése szerint, amelyet öt nagy kurrens „másodfokú” bibliográfiai forrásban⁴⁵ regisztrált bibliográfiák alapján végzett el, az évi bibliográfiai szaporulat kb. 12.000. (A bibliográfia és az új technika. Magyar Könyvszemle. 1958. 2. sz. 105. p.)

A modern kutatás egyre inkább él a bibliográfia nyújtotta tájékoztatási lehetőségekkel és egyre jobban kialakul a kutatónak az a típusa, aki már nemcsak használja a bibliográfiát, nemcsak merít belőle munkájához, hanem maga is végez bizonyos korlátozott mértékű, de igen szakszerű bibliográfusi tevékenységet, azáltal, hogy könyve végén (vagy az egyes fejezetek végén) nem egyszerűen felsorolja a „felhasznált irodalom (vagy a feldolgozott források) jegyzékét”, hanem szakszerűen összeállított (csoportosított) terjedelmes bibliográfiákat közöl a könyvben tárgyalt kérdésekről. És ugyan ki tudná jobban megítélni, hogy valóban mi a fontos irodalom egy adott témához, mint a kutató, aki évekig foglalkozik egy témával és a feldolgozás során használhatósági szempontból szelektálja a forrásokat.

A bibliográfia kifejezés szó szerint könyvek leírását jelenti. Az eredeti szóhasználat tartalma a fejlődés során kibővült és a bibliográfia fogalma alatt egyaránt értjük a könyv, folyóiratcikk, és egyéb dokumentumok leírását és rendszerezését. A könyveknek és folyóiratcikknek rendszerezett leírása (abc, szak, földrajzi rendszerben) a könyvtári katalógusok sajátja is. Míg ez utóbbiak azonban csak a saját állomány alapján készülnek, addig a bibliográfiák az irodalom *lelőhelyétől függetlenül* tájékoztatnak egy adott téma irodalmáról, tehát korlátlanul, több forrást is felhasználhatnak (esetleg nem is az eredeti mű alapján kerülnek feldolgozásra egyes tételek, hanem más bibliográfiából, vagy valamilyen egyéb kiadványból „emeli” ki a bibliográfus a szükséges anyag egy részét). További különbség, hogy míg a katalógus nem válogat, elvileg a teljes könyvtári állományt tükrözi, addig a szakkbibliográfia *válogató* jellegű, csak az adott téma szempontjából fontos irodalmat dolgozza fel (nyugodtan állítható, hogy az a bibliográfia, amelyik nem válogató jellegű — egyes kivételektől eltekintve —, történeti vagy könyvészeti, nem pedig szakkutatási szempontból érdekes). A bibliográfiák egyik olyan tulajdonsága, amely használhatóságukat rendkívüli mértékben növeli abban áll, hogy címanyagukat az adott szakterületnek megfelelő *sajátos* rendszerezésben sorolják fel, tehát semmiféle merev sémához nem

⁴⁵ Zentralblatt für Bibliothekswesen, Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie, Bulletin de l'UNESCO à l'intention des bibliothèques, College and Research Libraries (folyóiratok), Les services bibliographiques dans le monde (éves UNESCO-kiadvány).

kötöttek. Végül, de nem utolsósorban a bibliográfiák jó tulajdonságai közé tartozik, hogy mód van arra, hogy a címeken túlmenően röviden tartalmilag *ismer- tessék* tételeiket. Szerkesztési-technikai jellegű többlet még az is a bibliográfiák- nál, hogy egy kiadványon belül lehetséges sokirányú eligazító mutatórendszer (indexek) kiépítése (földrajzi, szerzői, intézményi, kronológiai stb.).

Összegezve: a bibliográfiák szakirodalmi forrásismereteket nyújtanak azáltal, hogy adott témakörökre, lelőhelyektől függetlenül, válogató jelleggel, az adott tudományterületnek megfelelő sajátos rendszerezésben, címszerűen (vagy tartalmilag is) feltárják, hozzáférhetővé teszik a publikációkat (könyveket, folyóiratcikkeket és egyéb dokumentumokat) és sokirányú mutatórendszerrel könnyítik meg az eligazodást.⁴⁶

A bibliográfiákat a könyvészeti szakirodalom több szempont szerint is rendszerezi, ún. gyűjtőkör: egyetemes — szakbibliográfia, időbelileg: retrospek- tív — kurrens, földrajzilag: nemzeti (csak egy ország irodalmát) — nemzetközi, megjelenési forma: önálló mű — „rejtett” bibliográfia, feldolgozási mód: lajstro- mozó (csak címek), magyarázó (annotált)⁴⁷ bibliográfia stb., hogy csak a leglénye- gesebb rendszerezési lehetőségeket említsük.

A bibliográfiák jelölésére különböző fogalmakat („terminus technicusokat”) használnak a „bibliográfia” mellett különböző országokban: „ukazatel’ literaturü” (irodalmi útmutató), „Literaturverzeichnis” („irodalmi mutató”), „bibliographie choisie critique”, „bibliographie raisonnée” („válogatott, kritikai bibliográfia” — „ismertető bibliográfia”), „selected list” („válogatott jegyzék”), „irodalomjegyzék”, „kútfők”, „források” stb.

A bibliográfiák túlnyomó többsége *szakbibliográfia*, *tematikus bibliográfia* és nyilvánvalóan közgazdasági kutatási szempontból is döntően ezek jönnek számításba. Mielőtt azonban még rátérhetnénk ezek ismertetésére, röviden vázolni kell bizonyos bibliográfiai műfaji-csoportokat, ún. bibliográfiák biblio- gráfiai, bibliográfiai-tájékoztatói kézikönyvek, bibliográfiai-könyvészeti kiad- ványok, bio-bibliográfiák.

A *bibliográfiák bibliográfiái* (a másodfokú bibliográfiák) az önálló műként megjelenő bibliográfiákat regisztrálják. Jelentőségük abban áll, hogy egy műben összefoglalják a (világon, vagy egy országban megjelenő) bibliográfiák tekintélyes részét (teljességre törekedni szinte lehetetlen vállalkozás volna). Úgy tűnik, hogy a fejlődés során a jövő a *szakbibliográfiák bibliográfiáié*. Ez azonban egyelőre még csak perspektíva, az eddigi másodfokú bibliográfiák főleg egyetemes jellegűek, éppen azért, mivel anyagukat terjedelmi korlátok miatt erősen körül kell hatá- rolniuk, a szakkutatás számára nem kielégítő mélységben és sokrétűségben tárják fel a szakbibliográfiákat.

Példák: Bohatta, H. — Hodes, F.: Internationale Bibliographie der Biblio- graphien. Frankfurt/M. 1950. (közli a „rejtett” bibliográfiákat is), Bibliografija szovetszkoj bibliografii. Moszkva. (évenként), Hahn, W.: Bibliografia bibliografij

⁴⁶ Ha mindezek után egy szóval akarnánk a bibliográfiát meghatározni, a leginkább megfelelő kifejezés az *irodalomjegyzék* volna.

⁴⁷ Annotáció alatt minden olyan megjegyzést értünk, ami túlmegy a címfelvételen, a szokásos bibliográfiai adatokon (szerző, cím, impresszum: kiadási hely, év, kiadó, sorozat); az annotáció lehet könyvészeti jellegű (a könyv formai elemeire vonatkozó megjegyzések) és *tartalmi*, ez utóbbi a lénye- ges: a publikáció rövid — esetleg értékelő — ismertetése.

polskich. Wrocław. 1956., Lauche, R.: Internationales Handbuch der Bibliographien des Landbaues. München. 1957. (*A mezőgazdasági bibliográfiák bibliográfiája.*)

Bibliográfiai-tájékoztatósi kézikönyvek. A bibliográfiai-tájékoztatósi kézikönyvek bevezetnek a reference-munkákba, a bibliográfiákba, és általában a szakirodalom forrásaiba. A konkrét címszerű ismeretanyag mellett többnyire bizonyos tájékoztatói módszerbeli kérdésekről is áttekintést nyújtanak. Ismeretanyaguk egy része lényegében másodfokú bibliográfiai jellegű, de emellett az „elsőfokú” bibliográfia szerepét is ellátják a tájékoztató munkák bizonyos válfajainak ismertetése által (enciklopédikus művek, tudományos összefoglaló munkák stb.). A bibliográfiai-tájékoztatósi kézikönyvek általában egyetemes jellegűek, a fejlődés iránya azonban itt is minden bizonnyal a szakosodás irányába mutat, egy-egy tudományterület sajátos követelményeinek megfelelően ki kell dolgozni a szak, vagy tudományág bibliográfiai-tájékoztatósi kézikönyvét.

Példák: Kirpicseva, I.: Bibliografija v pomoscs' naucnoj rabote. Leningrad, 1958., Totok, W. — Weitzel, R.: Handbuch der Bibliographischen Nachschlagewerke. Frankfurt/M. 1954., McColvin, L.: Reference library stock. London. 1952., Mukkerjee, A.: Manual of reference-work. Calcutta. 1957., Shores, L.: Basic reference sources. Chicago. 1954.

Kurrens bibliográfiai (könyvészeti és dokumentációs) kiadványok. Állománygyarapodási jegyzékek, bibliográfiai folyóiratok, referálólapok tartoznak e kategóriába. Részletes tárgyalás *A könyvtár és dokumentáció a közgazdasági kutatásban* c. fejezetben.

Bio-bibliográfiák. A bio-bibliográfiák vagyis életrajzgyűjtemények, életrajzi lexikonok a bibliográfiának műfajilag önálló, igen heterogén csoportját képviselik. A tudományos igényű válogatással és feldolgozással készült bio-bibliográfiáktól, egészen a tisztán, vagy főleg üzleti szempontú tömördek „Who's who”, „Qui est qui”, „Wer ist wer” stb. (ki kicsoda?)-szerű életrajzi lexikonokig meglehetősen tarka a kép. Megjegyzendő, hogy az enciklopédikus művek általában tartalmaznak bio-bibliográfiákat, de ezeken kívül is a szakirodalom több válfajában található életrajzokat (pl. elmélettörténeti munkákban, ahol az egyes irányok főbb képviselőinek életrajzi adatait és irodalmi munkásságát ismertetik).⁴⁸ A tudományos címtárak általában feltüntetik a tudományos intézmények vezető funkcionáriusainak nevét, esetleg tudományos rangját is; a névmutató segítségével lehet kikeresni a kívánt személyt és ugyanez vonatkozik a szakbibliográfiákra is, amelyekben viszont nem a keresett személy funkciójára, rangjára, hanem munkásságára vonatkozóan található adalékokat. Egyébként e kiadvány-kategória specializálódása is kívánatosnak látszik, méghozzá olyan formában, hogy a kifejezetten üzleti jellegű életrajzgyűjtemények különüljenek el teljesen a tudományos életrajzoktól. (Megjegyzendő, hogy a szocialista országokban általában nem jelennek meg bio-bibliográfiák; jelenleg a Szovjetunióban előkészítés alatt áll egy ilyen munka.)

Példák: International who's who. 21. ed. 1957. London. 1957. Europa Publ. 1 032 p., Coston, H.: Les financiers qui mènent le monde. Paris. 1956. Librairie Française. 364 p. (*A tőkés világot irányító fináncmágnások.*)

⁴⁸ „Rejtett” bio-bibliográfiák.

A közgazdasági kutatás szempontjából elsősorban számba jövő bibliográfiák csoportosítása tartalmilag azonos az enciklopédikus művekével (általános tudományos, általános társadalomtudományi, általános közgazdasági stb.). A különösen jelentős típusú bibliográfiák, ún. általános társadalomtudományi, általános közgazdasági, közgazdasági ágazati, statisztikai, üzemgazdasági- és szervezési típusba tartozók egyaránt jelentkezhetnek önálló és „rejtett” formában. Ez utóbbiak jelentősége egyre nagyobb, két okból: a *kutatók által összeállított bibliográfiák* száma növekszik, ami a bibliográfiai válogatás és feldolgozás magasabb színvonalának irányába hat; a „rejtett” bibliográfia megjelenése (különösen *folyóiratok* esetében) *gyorsabb*, mint az önálló formában megjelenőké.⁴⁹

Általános tudományos bibliográfiák. Az általános tudományos bibliográfiák típusa egyre inkább a múlté válik, használhatóságukat gátolja a szakirodalom egyre áttekinthetlenebb mennyisége. Szórványosan még megjelenik néhány, de a jövő kétségtelenül a szakbibliográfiáké, méghozzá a minél szűkebb területet átfogó, de azt kritikailag feldolgozni képes tematikus irodalomjegyzékeké. Még az olyan egyébként — földrajzilag eleve korlátozott — vállalkozás eredménye is kétséges, mint az ASLIB általános tudományos bibliográfiái: *Select list of standard British scientific and technical books*. Ed. L. Anthony. 5. ed. rev. and enlarg. London. 1957. 88 p. (az angol „standard” tudományos és műszaki könyvek válogatott jegyzéke).

Általános társadalomtudományi bibliográfiák. Az általános társadalomtudományi bibliográfiáknak jóval több a közölnivalójuk a közgazdasági kutatás számára, mint az előbb tárgyalt típusnak. Az általános társadalomtudományi bibliográfiák jelentőségét még külön is aláhúzza a marxista kutatók és tájékoztatási szakemberek számára az a tény, hogy a munkásmozgalom, a marxizmus — leninizmus klasszikusai műveinek bibliográfiai feldolgozásai e csoportban találhatók (a klasszikusok összes műveinek index-kötetei a művekkel együtt, ld. 84.p.). Az általános közgazdasági kérdések nemritkán előkelő helyet foglalnak el a társadalomtudományi bibliográfiákban, összefüggésben a nagy társadalmi kérdésekkel.

Példák: Marx és Engels műveinek magyar bibliográfiája. Összeáll. Práger M. Bp. 1953., Levin, L.: *Bibliografija proizvedenija K. Marksza i F. Engel'sza*. Moszkva. 1948. (Marx—Engels bibliográfia), Rubel, M.: *Bibliographie des oeuvres de Karl Marx*. Paris. 1956. (Marx műveinek bibliográfiája), *Éléments de bibliographie sur l'histoire des idées et des faits politiques, économiques et sociaux depuis le milieu du XVIII. siècle*. 2. ed. rev. Paris. 1947. (A politikai, gazdasági és társadalmi gondolatok és események történetének bibliográfiája a XVIII. század közepétől kezdve), Gulich, Ch. — Ockert, R. — Wallace, R.: *History and theories of working-class movement*. Berkeley. 1956. (A munkásmozgalom történetének és elméleteinek válogatott bibliográfiája.) *Social factors in economic growth. A trend report and bibliography*. (Társadalmi tényezők a gazdasági növekedésben. A kutatás tendenciái és bibliográfia) *Current Sociology*. Vol. IV. 1957. 3. sz. (419 tételes annotált bibliográfia), *International register of current team research in the social sciences 1950—1952*. Paris. 1952. (UNESCO

⁴⁹ A „rejtett” bibliográfiák túlnyomórészt könyvtáraktól függetlenül készülnek (más kérdés, hogy könyvtárak állományának felhasználásával), és a könyvtárnak ezekkel kapcsolatban *regisztráló* szerepe van csupán, maga is használójává válik egy eredetileg könyvtári kiadvány-műfajnak (a tájékoztató munkában kitűnő eszközt nyer általuk megfelelő nyilvántartás esetén, ld. 60. p.). És anélkül, hogy a részletekbe belemennénk, megállapíthatjuk, hogy a bibliográfia és könyvtár viszonya változáson megy át, a könyvtár szakirodalmi bázis funkciója mellett a bibliográfiai kiadványi funkció nem érvényesül annyira, mint a múltban.

bibliográfia a társadalomtudományi kutatásokról). Thèses de sciences sociales 1940—1950. Paris. 1954. (UNESCO-bibliográfia a kiadatlan társadalomtudományi disszertációkról).

Általános közgazdasági bibliográfiák. Az általános közgazdasági bibliográfiák jelentősége a bibliográfiák — és általában a tájékoztató munkák között — megfelel annak, amit a közgazdaságtudományi intézetek — a kutatási szervezetek, a közgazdasági központi könyvtárak — a könyvtárak hálózatában, az általános közgazdasági folyóiratok — az időszakos irodalomban töltenek be közgazdasági kutatási szempontból. Ezek a bibliográfiák gyűjtőkörüket, feldolgozási módszerüket tekintve (figyelman kívül hagyható, hogy kisebbségényű, vagy sikertelen vállalkozások e téren is vannak) látszanak a leginkább alkalmasnak arra, hogy a kutatót nagyvonalúan, széleskörűen tájékoztassák a közgazdasági irodalomról. Rendkívül nagy számban jelennek meg, teljességre törekvő számbavételük aligha lehetséges. De a teljesség ez esetben sem döntő. A kutató és a tájékoztatási szakember számára az a lényeges, hogy ismerje azokat a fontosabb általános közgazdasági bibliográfiai sorozatokat, amelyeknek rendszeres figyelemmel kísérése, használata munkáját elősegítheti. A nagyobb igényű, terjedelmesebb monografikus jellegű bibliográfiák a szaksajtó (ez alatt mind a közgazdasági, mind a könyvészeti-bibliográfiai időszakos irodalom értendő) ismertetései nyomán alig kerülhetik el a szakemberek figyelmét.

Példák: International bibliography of economics, Párizs (az UNESCO nemzetközi közgazdasági bibliográfiai sorozatának évenként megjelenő kötetei), International bibliography on income and wealth, London (az International Association for Research on Income and Wealth, a jövedelem és a jólét, a nemzeti jövedelem és felhasználásának kérdéseivel foglalkozó társaság bibliográfiai sorozata), Politiceszkaja ekonomija. Marksizsztko-leninszkaja i burzsuaznaja literatura, Moszkva (a Fundamental'naja Biblioteka, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Könyvtárának politikai gazdaságtani bibliográfiai sorozata), Bibliographie zur Theorie und Praxis der sozialistischen Wirtschaft. Leipzig. 1955. (A szocialista gazdaság elméletének és gyakorlatának bibliográfiája), Breuer, W.: Handbuch zur Geschichte der Volkswirtschaftslehre. Ein bibliographischen Nachschlagwerk. Frankfurt/M. 1952. (A közgazdaságtudomány történetének bibliográfiai kézikönyve), ILO Library Bibliographical contributions, Genf (a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Könyvtárának bibliográfiai sorozata). Időszerű gazdasági kérdések irodalma. Bp. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának bibliográfiai sorozata. Az anyagi érdekelttség és a tervgazdaság. Bibliográfia. Bp. 1957. MTA Közgazdaságtudományi Intézet Könyvtár és Dokumentáció.

Közgazdasági ágazati bibliográfiák. Az egyes ágazatok (pénzügy, külkereskedelelem, ipar stb.) szakirodalmáról nyújtanak áttekintést. Leszűkítve egy ágazatra, ugyanaz a jelentőségük, mint az általános közgazdasági bibliográfiáké általában a közgazdaságtudomány szempontjából. Nyilvánvaló azonban, hogy az általános közgazdasági tájékoztatás számára is van mondanivalójuk, mert hiszen egy olyan ágazat, mint például a pénzügy, mind az általános elmélet, mind pedig a konkrét gazdasági munka szempontjából a közgazdasági élet egészét érintő kérdésekkel foglalkozhat.⁵⁰

⁵⁰ Mutatis mutandis: a modern polgári közgazdaságtan egyik kimagasló képviselőjének, Keynesnek fő elméleti műve címe szerint pénzügyi témájú, bár tartalma általános közgazdasági (The general theory of employment, interest and money. — A foglalkoztatottság, a kamat és a pénz általános elmélete).

Elemzés helyett a példák mutatják be az ágazati bibliográfiák sokrétűségét téma szerint, valamint kiadók és megjelenési formáik szempontjából („rejtett” bibliográfiák, bankok által összeállított bibliográfiák stb.).

Példák: *Ekonomika promüslennogo predprijatija*, Leningrád (az iparvállalati gazdaságtan kérdéseiről bibliográfiai sorozat), Szpecializacija, kooperirovanie i kombinovanie v promüslennoszti Anglii i SzSA. Moszkva. 1957. (Specializáció, kooperáció és kombináció az angol és amerikai iparban), Riley, V. — Allen, R.: *Interindustry economic studies*. Baltimore. 1955. (Az ipar ágazatközi kapcsolatai); *Economia dell' energia atomica*. Rassegna bibliografica e di documentazione. Roma. 1957. (a Banca Nazionale del Lavoro bibliográfiája az atomenergia gazdasági kérdéseiről), Kazandzsiev, M.: *Kooperativno sztopansztvane na zemjata v bölgarszkata knizsnina bibliografija*. Szófia. 1949. 101 p. (A szövethetesi gazdálkodás bolgár bibliográfiája), Szusko, A.: *Organizacionno-hozjajsztvanno ukreplenie kolhozov, MTSz i szovhozov*. Moszkva. 1956. (A kolhozok, gépállomások és szovhozok gazdasági-szervezeti megerősödése), Schweizerische Bibliographie über Geld, Währung und Notenbankwesen. Zürich. 1957. (A Schweizerische Nationalbank bibliográfiája a pénzügyekről), Loftus, M.: *The International Monetary Fund 1953—1954: a select bibliography*. IMF Staff Papers Vol. IV. 1955. 3. sz. (válogató bibliográfia a Nemzetközi Pénzügyi Alap működéséről), a *Geld und Kredit* NDK-beli folyóirat összefoglaló pénzügyi bibliográfiái (ld. 164. p.), *Bibliographie der deutschsprachiger Bücher und Zeitschriftenaufsätze auf dem Gebiete des Binnenhandels*, Leipzig. 1957. (A belkereskedelemmel foglalkozó német nyelvű könyvek és folyóiratcikkek bibliográfiája), *Bibliographie zur Marktforschung*. Hamburg. 1953. (A piackutatás bibliográfiája), Martinsetter, H.: *Internationale Bibliographie des Zollwesens*. Berlin (NSZK). 1954. (Nemzetközi vám-bibliográfia.)

Statisztikai bibliográfiák. A statisztikai bibliográfiák nem minden esetben jelentkeznek ebben a minőségükben, ui. a különböző közgazdasági témák bibliográfiai feldolgozásával kapcsolatban, feldolgozásra kerülnek a fontosabb statisztikai kiadványok is, tehát a különböző ágazatok irodalmán belül (pénzügy, külkereskedelem stb.) szerepelnek gyakran. Így a jelentős, közgazdasági szempontból érdekes statisztikai kiadványok bibliografizálását elvégzik maguk a különböző közgazdasági bibliográfiák, mint ahogy a statisztikai bibliográfiák sem nélkülözik a közgazdasági tételeket (például a nemzeti jövedelem kérdésének úyszólván minden vonatkozását egyaránt feldolgozzák az általános közgazdasági és a statisztikai bibliográfiák).

Példák: *Mintavételi eljárás*. Bibliográfia. Bp. 1958. (Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. 58 p.) *Schweizerische Bibliographie für Statistik und Volkswirtschaft* (a svájci statisztikai hivatal és a svájci közgazdasági és statisztikai társulat közös bibliográfiai sorozata). *Économie et population: les doctrines françaises avant 1800*. *Bibliographie générale commentée*. Paris. 1956. (Az Országos Demográfiai Intézet „kommentált” bibliográfiája a gazdaság és a népesség összefüggéseiről.)

Üzemgazdasági- és szervezési bibliográfiák. Az üzem belüli tervezés, szervezés, a számvitel, a racionalizálás nagyarányú irodalmát tükrözi az e témájú bibliográfiák növekvő száma. Nem egy szocialista országban vaskos bibliográfiai kötetek tanúsítják az e témakörök iránti érdeklődést, a számvitel, az ellenőrzés jelentőségének megfelelően az átmeneti szakasz gazdaságában. Az üzemgazdaság- és szervezés irodalmának tekintélyes részét — a statisztikához hasonlóan — az ágazati közgazdasági bibliográfiák dolgozzák fel (pl. ipargazdaságtan, vagy a belkereskedelmen belül).

Példák: Skrzywan, St.: Bibliografia rachunkowosci, analizy, kontroli i rewizji. Warszawa. 1958. (számvitel, ellenőrzés, revízió — az 1944—1955. évekre 2700 tételt tartalmaz), Hajdu E. — Hámori B. — Haraszthy Gy.: Tervgazdasági, statisztikai és számviteli bibliográfia. Bp. 1955. (az 1945—1953. évekre közel 500 üzemgazdasági tétel), Witte, I.: Bibliographie der neueren arbeits- und betriebswirtschaftlichen Literatur des Auslandes . . . München. 1949. (munkaügyi és üzemgazdasági irodalom), Werbung, München. 1957. (a Gabler-kiadó igen jó összeállítású bibliográfiája az eladás és a reklám kérdéseiről), Management planning and control. New York. 1955. (üzemen belüli tervezés és ellenőrzés, annotált bibliográfia).

Közgazdasági határterületi bibliográfiák. A gazdasági jog, földrajz, matematika stb. irodalmának bibliografizálása általában a fődiszciplínakon belül történik, tehát a történettudományon belül a gazdaságtörténeté, a földrajzon belül a gazdaságföldrajzé stb.

Példák: Magyar történeti bibliográfia. 1825—1867. Szerk. I. Tóth Z. 2. kötet. Gazdaság. Bp. 1952., The Kress Library of business and economics: Catalogue 1777—1817 . . . Boston. 1957. Schleiffer, H. — Crandall, R.: Index economic history essays in Festschriften 1900—1950. Cambridge. 1953. 68 p. — Gyűjteményes munkákban megjelent gazdaságtörténeti tanulmányok mutatója.

Egyéb tudományági bibliográfiák. Az egyéb tudományági bibliográfiák (műszaki, mezőgazdasági) fontos agrárgazdaságtani, mezőgazdasági üzemtani, iparszervezési stb. irodalmat dolgozhatnak fel, főprofiljuk azonban a műszaki és az agrártudományok technikai kérdései. A közgazdasági kutatónak és tájékoztatási szakembernek, mint esetenként megnézendő bibliográfiai forrással e kategóriával is számolnia kell.

Példák: Az atomenergia békés felhasználása. Bibliográfia. Bp. 1955. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadványa), Patents, trademarks and copyrights. *Business and Technological Service Bulletin.* 1957. jan.—jún. (a clevelandi nyilvános könyvtár folyóiratában megjelent bibliográfia szabadalmakról, védjegyekről, szerzői jogokról), Dux, W. — Fleischhack, C.: Bibliographie der landwirtschaftlichen Hochschulschriften. Leipzig. 1954. (a mezőgazdasági főiskolai dolgozatok bibliográfiája).

A *bibliográfiák* tehát átfogják a közgazdaságtudomány és a gazdasági élet egész területét, a *fő transzmisszió szerepét töltik be a kutatás és az irodalom között.* Tematikájukra nézve olyan gazdagok és sokrétűek, mint maga az irodalom, amelyből táplálkoznak és amelyekre termékenyítőleg visszahatnak.

TUDOMÁNYOS CÍMTÁRAK. Amíg a bibliográfiák szakirodalmi forrásismereket adnak, a tudományos címtárak a *tudományos intézményeket* ismertetik (egyetemek, főiskolák, kutatóintézetek, tudományos társaságok, könyvtárak, levéltárak, múzeumok). A közgazdasági kutatás szempontjából is a tudományos címtárak válaszolnak olyan kérdésekre: milyen kutatóintézetek működnek egy bizonyos országban (esetleg arra is, hogy milyen témákat kutatnak), kik az egyes intézmények vezetői (intézeti igazgatók, tanszékvezető professzorok), milyen kiadványokat adnak ki az egyes közgazdasági könyvtárak stb.

A tudományos címtárak kitűnően használható tájékoztató munkaeszközök nemcsak a tudományos kutatásban, hanem még a gyakorlati gazdasági munkában is. Például: egy külkereskedelmi vállalat új iskolai oktatási szemléltető eszközöket,

főiskolai laboratóriumi felszereléseket akar bevezetni valamelyik külföldi piacon. A Minerva-szerű nemzetközi tudományos címtárakban a piackutató megtalálja azoknak az intézményeknek a pontos címét, amelyek mint vevők számba jöhetnek. Egy másik példa: új tudományos folyóirat indulásánál nemcsak a szerkesztőség tudhatja meg a címtárak segítségével, hogy milyen külföldi (és esetleg hazai) intézményekkel kell a kapcsolatot felvennie, hanem a kiadvállalat is a címtárakból írhatja ki azokat a címeket, amelyeknek mutatóvényszámot érdemes küldenie a rendelés reményében.

A tudományos címtárak között találni nemzetközi és nemzeti kiadványokat és a dolog természeténél fogva folyamatosan jelennek meg (évenként, vagy még nagyobb időközökben).

Példák: World of learning. London. („A tudomány világa”), Index generalis. Paris, La France. Les institutions. La vie sociale et économique. La vie intellectuelle . . . Paris. 1954. (Franciaország intézményei. Társadalmi-gazdasági és szellemi élet. Tengerentúli területek és a Francia Unió.)

ANYAG- ÉS ADATGYŰJTEMÉNYEK

A bevezető, forrás jellegű, tudományos összefoglaló kiadványok adják a kulcsot, a bevezetést, a tájékoztató munkák második nagy típus-csoportjához, az *anyag- és adatgyűjtemények*hez. Ezeknek megvan a maguk sajátos, semmiféle más kiadvánnyal nem pótolható funkciójuk, ami nem más mint a kutatás és a gyakorlati gazdasági munka ellátása konkrét szakirodalmi anyag- és adatszolgáltatással. Ezt nem helyettesítheti sem enciklopédia, sem bibliográfia, legfeljebb útmutatást, eligazítást adhatnak használatukhoz.

Az anyag- és adatszolgáltató kiadványok egyik lényeges eleme az *időszerűség*. Ebből következik, hogy a statisztikai évkönyvek közül a *legújabb* kiadások reference-jellegűek, mivel az újabb és újabb kiadások rendszerint tartalmazzák az előző évek adatait is. Az időbeli szempont mellett gondosan meg kell vizsgálni az anyag- és adatszolgáltatás *forrásminőségét*, hogy valóban „első kézből” való gyűjtemények minősüljenek „reference”-munkának, annál is inkább, mivel e típus-csoport kiadványai rendkívül számosak és nem ritka közöttük az efemer jellegű (például tájékoztató kézikönyv). A tartalom, az időszerűség és a forrásminőség szempontjainak fokozott érvényesítése alapján kell eldönteni, hogy a könyvtár az e típus-csoportba tartozó kiadványok közül mit tartson nyilván „reference”-ként (pl. egy akadémiai kategóriájú intézmény, vagy egy kereskedelmi vállalat, mivel e kiadványok ilyenén alkalmazhatósági köre nem olyan egyértelmű, mint az első típus-csoportba tartozóké.).

Hivatalos kiadványok. A hivatalos kiadványok típusába olyan, a közgazdasági kutatás és a gyakorlati gazdasági, gazdaságpolitikai munka szempontjából nélkülözhetetlen kiadványok tartoznak, mint az állami költségvetések, rendeletek és egyéb jogszabályok, amelyek az állami akarat megnyilvánulását jelentik a gazdaság területén.

A hivatalos kiadványok közül reference jellegűnek csak azokat értjük, amelyek közgazdasági kutatási szempontból jelentősek. Gazdasági jogszabályok és jogszabálygyűjtemények, vagy az ezeket is tartalmazó törvény- és rendelet-tárak tartoznak ide, nem pedig a törvények magyarázata, bizonyos gazdaság-

jogi kérdések monografikus feldolgozása (pl. egy kolhozjogot tartalmazó gyűjtemény „hivatalos” referencenek számíthat, míg magán az e forráson alapuló Ruszkol-Liszkovec: Kolhoznoe pravo. 3. dop. izd. Moszkva. 1955. Goszjurizdat. 174 p. c. kiadvány bármily hasznos legyen is különben — nem).

Példák: Magyarország. Törvények, rendeletek. Törvények és rendeletek *hivatalos* gyűjteménye. 1957. Bp. 1958. Kossuth ny. 684 p.; Magyarország. Törvények, rendeletek. *Munkaügyi* jogszabályok gyűjteménye. 1—2. kötet. Bp. 1955. Közgazdasági és Jogi K. 2 db.; Német Demokratikus Köztársaság. Törvények, rendeletek. Das Recht der Landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaften. Eine Zusammenstellung aller in Frage Kommenden gesetzlichen Bestimmungen... Berlin. 1954. Deutscher Zentralverl. Számozatlan (mozgólapos rendszer) — A *mezőgazdasági* termelőszövetkezetek jogszabálygyűjteménye; Románia. Törvények, rendeletek. Törvény a Román Népköztársaság népgazdasága fejlesztésének 1951—1955. évi *ötéves tervéről*... Bp. 1951. Tervgazdasági K. 43 p.; Magyarország. Törvények, rendeletek. A *külkereskedelem* hatályos jogszabályai. Összeáll. Katona P. — Tardi P. Bp. 1955. Közgazdasági és Jogi K. 893 p.; Egyesült Államok. Törvények, rendeletek. The budget of the United States government for the fiscal year ending... 1957. Washington. 1956. Govern. Print. Off. 1180 p. — Az Egyesült Államok kormányának költségvetése.

Munkásmozgalmi kiadványok. E típusba tartoznak a gazdasági jellegű párt-határozatok, kongresszusi anyagok stb. A szocialista országokkal foglalkozó kutatásoknál nélkülözhetetlenek a munkásmozgalmi kiadványok, amelyek egy része reference-munkának tekintendő. A munkásmozgalmi kiadványok azok, amelyek a népgazdasági tervekre vonatkozó eredeti határozatokat közlik, kijelölve az ország gazdasági fejlődésének irányát. A kommunista- és munkáspártok kongresszusai, központi bizottsági ülései hagyják jóvá a népgazdasági tervek irányvonalait és lényegében ezeket emelik törvényerőre az országgyűlésen. Általában minden jelentős gazdasági kérdésben — mint a társadalmi-gazdasági élet egyéb területein — párhatározatok adják meg a direktívákat (határozatok egyes fontos részletkérdésekre is az ipar, a mezőgazdaság stb. kérdéseiben).

Példák: Kommuniszticeszkaja Partija Szovetszkogo Szojuza v rezolucijah i resenijah sz'ezdov, konferencij i plenumov CK. 7. izd. 1—2. csasz't. 1898—1953. Moszkva. 1953. Goszpolitizdat. 2 db. — A Szovjetunió Kommunista Pártja kongresszusainak, konferenciáinak és központi bizottsági plenumainak határozatai; Direktívü KPSzSz i szovetszkogo pravitel'sztvo po hozjajsztvennum voprosz'am. Tom. 1. 1917—1928 godü. Moszkva. 1957. Goszpolitizdat. 879 p. — Az SzKP és a szovjet kormány direktívái gazdasági kérdésekben. Zur ökonomischen Politik der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands und der Regierung der DDR. Zusammenstellung von Beschlüssen der SED sowie Gesetzen und Verordnungen der Regierung der DDR... 1945—1955. Berlin. 1955. Dietz. 828 p. — A Német Szocialista Egységpárt és az NDK kormányának gazdaságpolitikája. Gazdasági párhatározatok és jogszabályok gyűjteménye.

Összefoglaló gazdasági leírások, kézikönyvek. Az összefoglaló gazdasági leírások, kézikönyvek a tudományos összefoglaló (elméleti) kézikönyvekkel mutatnak rokonságokat. Míg ez utóbbiak mint elméleti reference-munkák, a közgazdaságtudományba vezetnek be, vagy adnak róla összefoglaló áttekintést (vagy egy-egy ágazatról), addig az előbbieket a gazdasági gyakorlati munka kérdéseibe vezetnek be, akár a gazdasági élet egészét tekintve, akár egy ágazatot. Az e típusú kiadványok száma igen nagy, minden országban számos monográfiát, soroza-

tot adnak ki a gazdasági munka elősegítésére, a legkülönbébb területekről. E kiadványok reference-minősítését az indokolja, hogy egy-egy területről (pl. külkereskedelem, pénzügyek) gyors, adatokkal jól dokumentált összefoglalást adnak, a gyakorlatban felvetődő kérdésekre nyújtanak eligazítást. Amennyiben csak számadatosak, úgy a statisztikai reference-művek között a helyük.

Példák: Wiel, P.: Handbuch der Produktion. Wirtschaft, Technik, Faustzahlen, Lagerstätten, Spezialmasse. Berlin. 1956. Duncker-Humblot. 351 p. — A *termelés* kézikönyve. A mezőgazdasági és az ipari termelés gazdasági-műszaki leírását és legfontosabb mutatószámait közli (összefoglaló technikai, termelési, forgalmi adatok). Függelékben szakosítva (mezőgazdasági és iparáganként) felsorolja a fontosabb kézikönyveket, statisztikákat és folyóiratokat.; Wagenführ, H.: Wie die Wirtschaft funktioniert. Eine Wirtschaftskunde für jedermann. Gättersloh. 1956. Bertelsmann. 477 p. — A gazdasági *gyakorlati* ismeretek kézikönyve. Lényegileg enciklopédikus jellegű munka, amely nem címszószerű feldolgozásban felöleli a gazdasági élet egészét (termelés, elosztás, nemzeti jövedelem stb.). A kötetet számos illusztráció, grafikon, táblázat (találmányok kronológiája, mértékegységek stb.) és egy rövid, áttekinthető bibliográfia egészíti ki. Ekonomiceszközökkel polozsenie kapitaliszticeszközök sztra v 1955 godu. Naucsno-Iszsledovatel'szkij Konjunktturnij Insztitut MVT SzSzSzR. Moszkva. 1956. Vnestorgizdat. 562 p. — A *kapitalista országok gazdasági helyzete*. A Szovjetunió Külkereskedelmi Minisztériuma mellett működő Tudományos Konjunktúrákutató Intézet kiadványsorozata. Adatokkal alaposan dokumentált összefoglaló munka (4 fejezet: ipar, mezőgazdaság, munkaügy, külkereskedelem.); Razvitie ekonomiki sztran narodnoj demokratii Azii. Obzor za 1955 g. Moszkva. 1957. Vnestorgizdat. 319 p. — Az előbbi intézet összeállítása az *ázsiai népi demokráciák gazdasági fejlődéséről* (sorozat); Hajas J. — Rázsó I.: *Mezőgazdaság számokban*. Bp. 1955. Mezőgazdasági. K. 751 p.; Friedensburg, F.: Die Bergwirtschaft der Erde. 5. vö. neubearb. Aufl. Stuttgart. 1956. Enke. 562 p. — A világ *bányászata*; Baade, F.: Welternährungswirtschaft. Hamburg. 1956. Rowohlt. 174 p. — A világ *élelmiszer-gazdasága*; Handbuch für europäische Wirtschaft. Baden-Baden. 1957. Lutzeyer. Szabadlajos. — Az *európai gazdaság* kézikönyve.; The economic almanac 1958. National Industrial Conference Board. New York. 1958. Crowell. 673 p. — Gazdasági almanach az Egyesült Államok és Kanada gazdasági helyzetéről (évkönyv); Taubert, S.: Grundriss des Buchhandels in aller Welt. Hamburg. 1953. Hanswedell. 352 p. — A világ *könyvkereskedelme*; Mechau, G. — Prawitt, B.: Handbuch für den Aussenhandel. Berlin. 1954. Die Wirtschaft. 623 p. — A *külkereskedelem* kézikönyve.; Obláth Gy.: A *külkereskedelem* technikája. 3. átdolg. kiad. Bp. 1958. Közgazdasági és Jogi K. 521 p.; Sédillot R.: Toutes les monnaies du monde. Dictionnaire des changes. Paris. 1955. Sirey. 555 p. — A világ *pénzei* (lexikonszerűen ismerteti a világ valutáit.)

Amint a példákban látható, az összefoglaló gazdasági leírások, kézikönyvek típusába tartozó tájékoztató munkák a legkülönbébb területeket ölelik fel. Tekintettel arra, hogy jó részük konkrét anyagszolgáltatáson épül fel (pl. gazdasági helyzet-leírások), egy idő után elévülnek, helyüket a reference-munkák sorában az új kiadások váltják fel (többnyire a sorozatok legújabb kötetei); vannak azonban olyanok is, amelyek időtállóbbak, csak nagyobb időszakonként jelennek meg (mint pl. a világ pénzeit tárgyaló kézikönyv).

Tájékoztató évkönyvek, kézikönyvek. A tájékoztató évkönyvek, kézikönyvek a szó szoros értelmében vett olyan reference-munkák, amelyek időszakos (általában éves) megjelenéssel, összefoglaló gazdasági, statisztikai adatokat nyújtanak a világ országairól, vagy egy-egy országról. A gazdasági és statisztikai adatok

mellett rövid áttekintést adnak az egyes országok politikai-társadalmi berendezkedéséről, földrajzáról, történelméről, a nemzetközi szervezetek működéséről stb.

A tájékoztató évkönyvek, kézikönyvek használati lehetősége igen széleskörű; friss adatszolgáltatásuk, gyors áttekinthetőségük miatt egyaránt szolgálják a tudományos kutatást (gyors információval), a gyakorlati munkát, a sajtót, végül, de nem utolsósorban az e típusú munkák nélkülözhetetlen munkaeszközei a tájékoztatási szakembernek. Felépítésükre nézve vannak különbségek; akadnak olyanok, amelyek a felsorolt ismeretek mellett még „tudomány világa”-részt is tartalmaznak, ez még külön többlet használhatóságukhoz. Több-kevesebb reklám, hirdetés is található bennük. Közös vonása valamennyinek a földrajzi rendszerezés. Az e típusú kiadványok között vannak kifejezetten gazdasági jellegűek is.

Példák: Zarubezsnuie sztranü. Moszkva. 1957. — „Külföldi országok”, a Szovjetunió kivül a föld valamennyi országának legfontosabb gazdasági-politikai adatai (földrajz, történelem, munkásmozgalom stb.); Jahrbuch der Deutschen Demokratischen Republik. 1957. Berlin. — az NDK évkönyve, általános tájékoztató adatokkal, leírásokkal (számos gazdasági vonatkozás). Nemzetközi almanach, Bp. 1959. A föld országainak legfontosabb adatai (politika, gazdaság, történelem stb.) és a nemzetközi szervezetek ismertetése. The statesman's yearbook. London. — „Az államférfi kézikönyve”, a legismertebb tájékoztató évkönyv, úgyszólván a műfaj klasszikusa, 1958-as kiadása 95. évfolyamát jelenti; The international yearbook and statesmen's who's who. London — nagyjából ugyanaz, mint az előbbi (és közéleti személyiségek bio-bibliográfiái). The South American handbook. London. — 1957-es kiadása a 33. évfolyamot jelzi: latin-amerikai államok gazdasági-politikai leírása és magas színvonalú beábrák; Indian finance: annual and yearbook. Calcutta. — Indiai pénzügyi évkönyv; The British Commonwealth 1958. London. — a Brit Nemzetközösséggel foglalkozó általános reference-munka (gazdaság, politika, tudományos intézmények, folyóiratok, kiadók, bankok, cégek stb.).

Kronológiák. A világ eseményeiről folyamatosan tájékoztató időrendi táblázatok (politika, gazdaság, tudomány stb.). Általában egyhónapos késéssel adnak hírt az eseményekről. Szabadlapos kötetek. A kronológiák két irányban használhatók: egyrészt viszonylag gyorsan, pontos időrendben rögzítik mindazon eseményeket, amelyek egyébként szétszórtan a napisajtó hasábjain szerepelnek, tehát a kurrens tájékoztatásra is alkalmasak; másrészt visszamenőleg (retrospektíven) időben egyeztetethetők a földrajzilag egymástól nagy távolságokra végbement események. A legismertebb a kronológiák között a *Kessing's Contemporary Archiv*, London (német nyelvű kiadás Bécsben: *Kessings Archiv der Gegenwart*).

Statisztikák. A statisztikai tájékoztató munkák köre meglehetősen széleskörű. Ezek a közgazdasági kutatásnak és tájékoztatásnak a legfontosabb szakszerű adatszolgáltató kiadványai. Lényegében statisztikai reference-munkának lehet és kell minősíteni valamennyi ország *statisztikai évkönyvét*, a *nemzetközi szervezetek összefoglaló statisztikáit*, *sorozatait*, bizonyos általános statisztikai gyűjteményeket és a statisztikai kiadványok egy részét.

A statisztikai évkönyvek és a nemzetközi szervezetek összefoglaló statisztikai kiadványainak részletes tárgyalása „A közgazdasági kutatás időszakos irodalma” c. fejezetben, valamint számos utalás ezekre „A közgazdasági kutatás szervezeti keretei” c. fejezetben. Gyakorlatilag valamennyi (gazdasági

jellegű) nemzetközi éves statisztikai kiadvány reference-könyv (pl. Statistical yearbook UNO—ENSz Statisztikai Évkönyv.)

Bizonyos *statisztikai gyűjtemények*, jobbra a nemzetközi szervezetek által kiadottak szűkebb értelemben is tájékoztató munkáknak tekinthetők. Ezek segítségével lehet gyorsan megtalálni az egyes gazdasági ágak fejlődését tükröző sok éves adatsorokat, az egyes ágazatok közötti összefüggések statisztikai értékelését (pl. hogyan viszonylik egymáshoz az ipari és a mezőgazdasági termelés fejlődése egy nagyobb időszakban, hogyan növekszik a világkereskedelem stb.). Tárgy, földrajzi (esetleg időrendi) mutató is segíti az eligazodást ezekben a gyűjteményekben, amelyek általában a hivatalos statisztikák (az egyes országok statisztikai hivatalainak a kiadványai) alapján készülnek.

Példák: Dosztizsenija szovetszkoj vlaszti za szorok let v cifrah. Moszkva. 1957. Goszsztatizdat. 370 p. — A szovjethatalom 40 évének eredményei számokban; Adatok és adalékok a népgazdaság fejlődésének tanulmányozásához 1949—1955. KSH. Bp. 1957. Statisztikai K. 460 p.; Woytinski, W.⁵¹ — Woytinski, S.: World population and production. New York. 1953. 20th Century Fund. 1268 p. — A világ népessége és a termelés.; Woytinski, W. — Woytinski, E.: World commerce and governments. New York. 1955. 20th Century Fund. 907 p. — A világkereskedelem és a kormányzatok, (mindkét Woytinski-kötet szöveges elemzést is tartalmaz). Historical statistics of the United States 1789—1945. Washington. 1949. Govern. Print. Off. 363 p. Az Egyesült Államok történeti statisztikája.

Példák (*szakstatisztikákra*): Optovüe cenü szür'evüh, prodovol'sztvennüh i promislennüh tovarov kapitaliszticeszkih sztranah za 1937—1949. Moszkva. 1951. Vnestorgizdat. 484 p. — Nyersanyag, élelmiszer és iparcikk árak a tőkés piacokon 1937—1949.; Statistiques industrielles 1900—1955. Paris. 1955. OECE. 157 p. — az OECE iparstatisztikai gyűjteménye.

TECHNIKAI JELLEGŰ SEGÉDLETEK

Amint a bevezető, forrás jellegű, tudományos összefoglaló kiadványok nyújtják a bevezetést az anyag- és adatgyűjteményekhez, ugyanúgy ez utóbbiak vezetnek át a *technikai jellegű segédletekhez*, amelyeknek egy része egyaránt kisegítője, segédeszköze mindkét előző típus-csoportnak.

Az *áru- és árjegyzékek* nagyjából 3 csoportra tagolhatók: gazdaságiak, kiadói-könyvkereskedői katalógusok, gazdasági propaganda kiadványok (vásári, kiállítási útmutatók, prospektusok). Az e típusú kiadványok kifejezetten üzleti, vállalati jellegűek, kereskedelmi célokat szolgálnak. Különleges jelentőségük van azonban az árjegyzékeknek a szocialista országokban, ahol az egységes állami árjegyzékek *hivatalos* kiadványok és egyben sajátos rendszerezésű termékjegyzékek is. Kapitalista viszonyok között az áru- és árjegyzékek a tőkés vállalatok eszközei a piaci versenyben. Külkereskedelmi vonatkozásban a szocialista vállalatok árjegyzékei is — megjelenési formájukat tekintve, a prospektuszerű nyomtatványoktól, terjedelmes kötetig változatos képet mutatnak.

A szocialista országokban tehát az egységes áru- és árjegyzékek az állami gazdaságvezetésnek megnyilvánulási formái (pl. Egységes termék és árjegyzék).

⁵¹ A két világháború közötti időszakban jól használható összefoglaló statisztikai gyűjtemény Woytinski, W.: Die Welt in Zahlen c. műve („A világ számokban”).

Bp. Tervgazdasági K. kb. 100 kötetben; az 1959. január 1-ével életbe lépett új termelői árakat közlő árjegyzékek folyamatosan jelennek meg), kapitalista vonatkozásban ilyenek nincsenek. Külkereskedelmi vonatkozásban az áru- és árjegyzékek kifejezetten propaganda szerepet töltenek be, de e minőségükben olykor hasznos adalékot nyújtanak a piackutatás számára (a vásári és kiállítási kiadványok többnyire nemcsak a konkrét kiállított termékekre vonatkoznak, hanem áttekintést nyújthatnak egy bizonyos gazdasági ágazat, vagy akár az illető ország gazdasági fejlődéséről). A kiadói-könyvkereskedelmi katalógusok ugyancsak kereskedelmi jellegűek, de amelyek részbeni kiemelését a hasonló kiadványok közül a kereskedés tárgyát képező speciális árucikk indokolja (tárgyalásukat ld. „Könyvtár és dokumentáció a közgazdasági kutatásban” c. fejezetben).

Gazdasági címtárak. A közgazdasági kutatás tájékoztató (reference)-munkáinak technikái jellegű segédletei típus-csoportjának legfontosabb kiadványai a gazdasági címtárak, „compass”-ok, „directory”-k, „Adressbuch”-ok stb. Ezek a címtárak a legkülönbébb „mezben”, címen jelentkeznek (pl. „Jahr- und Adressbuch”, „L’année . . .”, „Yearbook”, „Enciklopaedia”, „almanac” stb.) és vagy egy ország összes vállalatainak, vagy egy gazdasági területhez (pl. bankok) tartozó vállalatoknak, cégeknek adatait tartalmazzák nemzetközi méretekben.

A gazdasági címtárak használhatóságát nagyban fokozza az, hogy általában nemcsak szakosított vállalati címjegyzékeket közölnek, hanem ismertetik a cégek felépítését, üzletkörét, alaptőkéjét, vezetőségének névsorát stb., egyszóval sokféle érdekes adalékot tartalmaznak a gyakorlatban dolgozó közgazdászok számára, de nem egy esetben a szoros értelemben vett közgazdasági kutatásnak is hasznos anyagot és adatokat szolgáltatnak (pl. nagyvállalatok alaptőkéje, osztalékok, kapcsolatok a cégek között, kartellek működése stb.). Az eddig elmondottakból nyilvánvaló, hogy a gazdasági címtár kiadási szempontból elsősorban tőkés terep. A szocialista országok tervgazdálkodásának körülményei között az elmondottakhoz hasonló tartalmú címtáraknak nincs létjogosultságuk. Ezekben az országokban a címtár egyszerűen regisztráló és tájékoztató munkaeszköz (pl. Vállalati címtár. 1. Szaknévsor. 2. Gyártmány jegyzék. Szerk. Pálos I. Bp. 1957. Közgazdasági és Jogi K. 519 p.).

A tőkés gazdasági címtárak olykor terjedelmes statisztikákat, gazdasági helyzetjelentéseket, a címtár szűk fogalmán jóval túlmenő anyagot is tartalmaznak (piackutatás, mérlegek, iparági elemzés, vagy nemzetközi áttekintése egy gazdasági területnek).

Példák (szocialista országok címtáira): Die Wirtschaftsjahr 1956. Taschenbuch. Berlin. 1956. Die Wirtschaft. 240 p. — Gazdasági év . . .; Directory of Hungarian exports and foreign trading companies. Bp. 1956. Hungarian Chamber of Commerce. 48 p. — a magyar külkereskedelmi vállalatok címtára és export-útmutatója; Vnesnetorgovüe organizacii sztran narodnoj demokratii. Moszkva. 1954. Vneshtorgizdat. 91 p. — A népi demokratikus országok külkereskedelmi szervezetei; (kapitalista címtárak): The banker’s almanac and yearbook. 1956—57. 112. publ. The standard international banking work of reference. London. 1957. Skinner. 1582 p. — A világ pénzügyintézetei (a szocialista országokra kevés adatot tartalmaz), mérlegek, működési terület; Exporter’s encyclopaedia 1957. 52. annual ed. New York. 1957. Ashwell. 1792 p. — Export és hajózási évkönyv; The stock exchange official year-

book. Vol. 1—2. London. 1956. Skinner. 2 db. — a londoni tőzsdén jegyzett értékpapírokat kibocsátó vállalatok címtára; Licht's Internationales Zuckerwirtschaftliches Jahr- und Adressbuch 1957—58. Ratzeburg. 1958. Licht. 362 p. — Licht-féle nemzetközi cukorgazdasági évkönyv és címtár; Bottin mondial. Annuaire du commerce extérieur. Paris. Didot-Bottin. — 1955-ben a 158. évfolyamban járó világkereskedelmi címtár; The advertiser's annual with overseas sections 1957. 32. ed. London. 1957. Business Publ. 1070 p. — Nemzetközi hirdetési évkönyv (címtár); Ports of the world. Ed. A. Hurd. 11. ed. London. 1957. The Shipping World. 1650 p. A világ kikötői.

A gazdasági címtárakról folyamatosan a legteljesebb áttekintést nyújtják a hamburgi Világgazdasági Archivum Bibliographischer Wochen-Bericht és Wirtschaftsdienst c. kiadványai. (ld. 75., 191. p.)

A szabványmutatók eligazítást nyújtanak egy-egy ország szabványaiban (a gazdasági jellegű szabványok gyors megtalálásában). Speciális kiadványok országanként a szabadalmi hivataloktól szerezhetők be.

A nyelvi segédletek, ún. szótárak, nyelvkönyvek, rövidítések gyűjteményei, a külföldi, idegen nyelvű szakirodalomban való eligazodást könnyítik meg. A szótárak számára vonatkozóan egy adat: az UNESCO szótár bibliográfiája 1629 tudományos és műszaki többnyelvű szótárt sorol fel (Bibliographie de dictionnaires scientifiques et techniques. 3. ed. rev. et aug. Paris. 1953. 178 p.).

A szótárak fajain belül az értelmező szótárak különösen hasznosak (pl. Tolkovüj szlovar' ruszszkogo jazüka. Red. B. Volin, D. Usakov. Tom 1—4. Moszkva. 1935—1939. Gosz. Izd. Inosztr. Nac. Szlov.); a többnyelvű általános szótárak mellett, a szak kifejezések szaporodása miatt, egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert a *szakszótárak* (pl. Dictionary of advertising and distribution in eight languages. Basel. ICC. 315 p. — A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara nyolcnyelvű *hirdetési szakszótára*).

A *nyelvkönyvek*, *kifejezés-gyűjtemények* hozzásegítenek az idegen nyelvű szakszövegek jobb megértéséhez. A szótárak különböző fajai mellett ezek a legfontosabb nyelvi segédletek; különösen az üzleti levelezéshez, tárgyalásokhoz való felkészüléshez nyújtanak segítséget, de nem kevésbé fontosak szakfordítási, szerkesztési munkákhoz sem (pl. a Közgazdasági és Jogi Kiadó idegen nyelvű külkereskedelmi olvasókönyvei: The well accomplished businessmen, Vokrug vnesnej trgovli, Rund um die Aussenhandel, Voyage autour du commerce extérieur; Giljarevskij, R.: Jazüki mira. Moszkva. 1957. Vseszojuznaja Goszudarsztvennaja Biblioteka Inosztrannoj Literaturü. 100 p. — a Külföldi Irodalom Könyvtárának kiadásában megjelent nyelvészeti útmutató könyvtárosok, szerkesztők, kiadók és könyvkereskedők számára).

A *rövidítések gyűjteményei* kiegészítő nyelvi segédletek a szótárak és a nyelvkönyvek mellett. Minden modern nyelv nagy számban használ rövidítéseket — olykor talán már a közérthetőség rovására megy a rengeteg rövidítés, ami amellet, hogy a nyelvet sekélyesíti, sok bonyodalmat okoz az idegen nyelvet egyébként jól ismerő szakember számára is (néha még a „hazai” rövidítések, szíglák megértésével is bajok vannak). Különösen a közgazdaság területén alakult ki rengeteg rövidítés (államközi szervek szíglái különböző nyelveken, cégek címeinek rövidítései — ugyan hányan tudják Magyarországon mi volt a Pasenvé?)⁵² Ezt a hiányosságot kiküszöbölendő, az utóbbi években egyre nagyobb

⁵² Pamut- és Selyemkereskedelmi Nemzeti Vállalat,

számban jelennek meg a sziglákat, rövidítéseket, összevont fogalmakat magyarázó, feloldó gyűjtemények.

Példák: Szlovar' angliszkij i amerikanszkij szokrascsenij. Izd. 3. pererab. Moszkva. 1957. Gosz. Izd. Inosztr. i Nac. Szlovarej. 767 p. — Angol és amerikai rövidítések; Tramoni, N.: Dizionario delle sigle e delle abbreviazioni. Busto Arsizio. 1957. Unione Bustare degli Industriale. 330 p. — számos közgazdasági szigla feloldása; Maguerie, J.: Abréviations et sigles économiques et sociaux. Paris. 1955. Institut d'Observation Economique. 40 p. — Közgazdasági és szociális rövidítések és sziglák.

A *topográfiai (földrajzi) segédletek* a kutatót, a tájékoztatási szakembert a gazdasági események térbeli elhatárolásához segítik hozzá, um. útikönyvek (baedekerek), menetrendek, telefonkönyvek, a szó legszorosabb értelmében technikai jellegűek, és csak a teljesség kedvéért sorolhatók a referencemunkák sorába.

Atlaszok, máppák viszont nem hiányozhatnak egy reference-gyűjteményből sem. Közgazdasági kutatási szempontból úgy kell ezeket tekinteni, mint gazdaságföldrajzi jellegű segédleteket (közgazdasági határterület!). Különösen vonatkozik ez a gazdasági atlaszokra (pl. Oxford economic atlas of the world. London. 1954. Oxford Univ. Press. 112 p. 152 térk. — Oxfordi világgazdasági atlasz), amelyek gazdaságföldrajzi térkép jelölésekkel, gazdaságleíró szövegekkel, statisztikai adatszolgáltatással szemléletesen tájékoztatnak és ott a helyük a reference-munkák sorában, a tájékoztató évkönyvek, kézikönyvek mellett.

Az ismertetett típusú tájékoztató (reference)-munkák (bevezető, forrás jellegű, tudományos összefoglaló kiadványok — anyag- és adatgyűjtemények — technikai jellegű segédletek) azok, amelyek a modern kutatás és a gazdasági munka elősegítésére kialakultak és polgárjogot nyertek. A referenceirodalom fejlődése, irányainak további alakulása, esetleges új típusok megteremtése, mind-mind a kutatás, adott esetben a közgazdasági kutatás fejlődésének függvénye. Az ebből keletkező szükségleteknek megfelelően fog gazdagodni, alakulni maga a tájékoztató irodalom is.

III. FEJEZET

BIBLIOGRÁFIÁJA

A következő irodalomfelsorolás erősen válogató jellegű: a tájékoztató (reference)-munkáknak mindössze néhány típusára terjed ki, azokra, amelyek a legszorosabb értelemben tájékoztató jellegűek, ún. *enciklopédikus művek*, *bibliográfiák*, *tájékoztató évkönyvek és kézikönyvek*. E bibliográfiához szervesen hozzátartoznak a többi fejezetek végén található irodalomjegyzékek („A közgazdasági kutatás szervezeti keretei”, „Könyvtár és dokumentáció a közgazdasági kutatásban”, „A közgazdasági kutatás időszakos irodalma”), amelyek úgy is értelmezendők, mint e fejezet bibliográfiájának egyes nagyobb csoportjai.

A bibliográfia csoportosítása:

Enciklopédikus művek

(enciklopédiák és lexikonok)

Általános tudományos enciklopédiák
Általános társadalomtudományi
enciklopédiák

Általános közgazdasági enciklopédiák
Közgazdasági ágazati enciklopédiák
Statisztikai enciklopédiák

Üzemgazdasági- és szervezési enciklopédia

Közgazdasági határterületi enciklopédia

Egyéb tudományági enciklopédiák

Bibliográfiák

Bibliográfiák bibliográfiái

Bibliográfiai-tájékoztató kézikönyvek

Bio-bibliográfia

Nemzetközi szervezetek bibliográfiája

Társadalomtudományi bibliográfiák

Általános közgazdasági bibliográfiák

Közgazdasági ágazati bibliográfiák

Üzemgazdasági- és szervezési bibliográfiák

Tájékoztató évkönyvek és kézikönyvek

ENCIKLOPÉDIKUS MŰVEK

Általános tudományos enciklopédiák

BOL'SAJA SZOVETSKAJA ENCIKLOPEDIJA. 2. izd. 1—51. tom. Moszkva. 1949—1958. Bol's. Szov. Enc. 51 db. A Nagy Szovjet Enciklopédia: a legjelentékenyebb marxista—leninista enciklopédikus mű és a vállalkozás tartalmát és méreteit tekintve egyedülálló a szocialista irodalomban. Kiegészítő éves kötete: *Ezsegodnik Bol'soj Szovetszkaj Enciklopédii*.

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA. A new survey of universal knowledge. Vol. 1—24. London—Chicago—Toronto. 1957. Encyclopaedia Britannica. 24 db. A legjelentősebb nyugati enciklopédia. kb. 500 000 fogalomra kiterjedő mutatóval. Kiegészítő éves kötete: *Britannica book of the year*.

GROSSE BROCKHAUS. 16. völlig neu bearb. Aufl. in 12 Bänden. Wiesbaden, 1953—1957. Brockhaus. 12 db. A legnagyobb német nyelvű általános enciklopédia.

LEXIKON A—Z IN EINEM BAND. Leipzig. 1954. Bibliogr. Inst. VIII., 1136 p. Általános tudományos kézi-lexikon.

NOUVEAU LAROUSSE UNIVERSEL. Dictionnaire encyclopédique en deux volumes. Paris. 1948—1949. Larousse. 2 db. Általános tudományos kézi-lexikon.

*Általános társadalomtudományi
enciklopédiák*

ENCICLOPEDIA DI SCIENZE POLITICHE, ECONOMICHE E SOCIALI. Vol. I—. Bologna. 1956—. Zuffi. A politikai-közgazdasági és társadalomtudományok enciklopédiája.

ENCYCLOPAEDIA OF THE SOCIAL SCIENCES. Ed. E. Seligman. Vol. I—15. New York. 1930—1935. Macmillan. 15 db. Társadalomtudományi enciklopédia. Új kiadás (Reprint. ed.): New York. 1955. Johnson.

HANDWÖRTERBUCH DER SOZIALWISSENSCHAFTEN. Stuttgart. 1952. —. Fischer. Társadalomtudományi lexikon, „lieferungokban” jelenik meg. Hat kötetre és egy index-kötetre tervezik. Folytatása és modern kiadása a *Handwörterbuch der Staatswissenschaften* c. lexikonnak.

POLITICESZKIJ SZLOVAR' Izd. 2. Red. B. Ponomarev. Moszkva. 1958. Goszpolitizdat. 702 p. Politikai lexikon. Gazdag címanyag a nemzetközi munkásmozgalommal és az egyes országok társadalmi berendezésével kapcsolatban.

STAATSLERIKON. RECHT, WIRTSCHAFT, GESELLSCHAFT. Hrsg.: Görres-Gesellschaft. 6. völlig bearb. u. erw. Aufl. Bd. I—. Freiburg. 1957—. Herder. Katolikus szemléletű államtudományi lexikon: jog, gazdaság, társadalom. Nyolc kötetre tervezik.

Általános közgazdasági enciklopédiák

BÜLOW, D.: Wörterbuch der Wirtschaft. Stuttgart. 1954. Körner. VI., 543 p. Közgazdasági kézi-lexikon.

DICIONNAIRE DES SCIENCES ÉCONOMIQUES. Dir. J. Romeuf. Tome I—2.

Paris. 1956—1958. Presses Univ. de France. 2 db. A legmodernebb nyugati közgazdasági lexikon; a francia közgazdasági szaksajtóban érdemeit elismerve, számos bírálat érte elméleti és szerkesztési fogyatékoságai miatt.

DIZIONARIO DI ECONOMIA POLITICA. A cura di C. Napoleoni. Milano. 1956. Edizioni di Comunita. XXX., 1722 p. Bibliogr.: fejezetenként. Politikai gazdaságtani lexikon.

ENCYCLOPÉDIE DICTIONNAIRE OF BUSINESS. New York. 1952. Prentice-Hall. 704 p. Az üzleti élet lexikona.

GABLER'S WIRTSCHAFTS-LEXIKON. I—2. Bd. Wiesbaden. 1956. Gabler. 2 db. Címszavainak jelentékeny része gyakorlati (üzemgazdasági) jellegű, az üzleti élettel kapcsolatos.

HELLER, F.: Közgazdasági lexikon. Bp. 1937. Grill. VII., 499 p. Gazdag elméleti címszó-anyaggal. Megjelent német kiadásban is.

HORTON, B. — RIPLEY, J. — SCHNAPPER, M.: Dictionary of modern economics. Washington. 1948. Public Affairs Press. 368 p. Főleg az amerikai és általában a nyugati üzleti élettel kapcsolatos címszavak.

KÖZGAZDASÁGI ENCIKLOPÉDIA. I—4. köt. Bp. 1929—1931. Athenaeum. 4 db. A legnagyobb igényű magyar közgazdasági lexikon.

KRATIKIJ EKONOMICSESZKIJ SZLOVAR'. Red. G. Kozlov, Sz. Pervusin. Moszkva. 1958. Goszpolitizdat. 391 p. A szocializmus és a kapitalizmus politikai gazdaságtanának címszavai, a szocialista országok gazdasági építésének gyakorlatával kapcsolatos címszavak.

PALGRAVE, R.: Dictionary of political economy. 2. ed. Vol. I—3. Ed. H. Higgs. London. 1922—1926. Macmillan. 3 db. Klasszikus számba menő lexikon (első kiadása 1894—1899).

SLOAN, H. — ZURSGER, A.: A dictionary of economics. New York. 1951. Barnes-Noble. 279 p. Közgazdasági kézi-lexikon.

Közgazdasági ágazati lexikonok

CASSELMAN, P.: Labor dictionary. A concise encyclopaedia of labor information. New York. 1949. Philosophical Libr. IX, 554 p. Munkaügyi lexikon.

BANK-LEXIKON. Handwörterbuch für das Bank- und Sparkassenwesen. Wiesbaden. 1953. Gabler. 960 hasáb. Bankügyi kézikönyv.

ENZYKLOPÄDISCHES LEXIKON FÜR DAS GELD, BANK- UND BÖRSENWESEN. Zugleich Aufl. 2. vom „Handwörterbuch des Bankwesens“ von M. Palyi und D. Quittner. Bd. 1—2. Frankfurt/M. 1957. Knapp. 2 db. A pénz-, bank- és tőzsdeügy enciklopédikus lexikona. A legteljesebb a pénzügyek területén.

HANDWÖRTERBUCH DES VERSICHERUNGSWESENS. Bd. 1—2. Darmstadt. 1958. Hoppenstedt. 2 db. Biztosítási lexikon. 720 tanulmány német és külföldi szerzők tollából.

TOVARNŪJ SZLOVAR'. Tom 1—. Moszkva. 1956—. Gosztorgizdat. Áruismereti lexikon, 8 kötetre tervezik.

Statisztikai enciklopédiák

GLEITZE, B.: Statistisches Lexikon. Tübingen. 1935. Mohr. 464 p. Általános statisztikai lexikon, jelentékeny mennyiségű gazdaságstatisztikai címszóval.

KENDALL, M. — BUCKLAND, W.: A dictionary of statistical terms. Publ. for the International Statistical Institute. Edinburgh—London. 1958. Oliver-Boyd. VII, 493 p. A Nemzetközi Statisztikai Intézet megbízásából készült általános statisztikai lexikon.

SZLOVAR' SZPRAVOCSNIK PO SZOCIALNO-EKONOMICSESZKOJ SZTATISZTIKE. Moszkva. 1948. Goszpolitizdat. 484 p. Szociál- és gazdaságstatisztikai lexikon.

Üzemgazdasági- és üzemszervezési enciklopédiák

GRAHAM, I.: Encyclopaedia of advertising. New York. 1952. Fairchild. XIII. 606 p. Reklám- és hirdetésügyi lexikon.

HANDWÖRTERBUCH DER BETRIEBSWIRTSCHAFT. 3. völlig neu bearb. Aufl. Stuttgart. 1956—. Poeschel. „Lieferungokban” megjelenő általános üzemgazdasági enciklopédia. Folytatása és modern kiadása a *Niklisch-féle* azonos című munkának. (2. Aufl. 1938—1939.)

KOHLER, E.: A dictionary for accountants. New York. 1955. Prentice-Hall. X, 453 p. Számviteli lexikon.

LEXIKON DES KAUFMANNISCHEN RECHNUNGSWESENS. 2. vollständig neubearb. Aufl. Stuttgart. 1958—. Muth'sche Verlagsbuchhandlung. Négy kötetre tervezett számviteli lexikon, 3000 címszóval.

Közgazdasági határterületi enciklopédia (gazdaságföldrajz)

LÄNDERLEXIKON. Hrsg.: Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv. Hamburg. 1953—. Verl. Weltarchiv. „Lieferungokban” megjelenő ország-lexikon.

Egyéb tudományági enciklopédiák

BROCKHAUS ABC DER LANDWIRTSCHAFT IN 2 BÄNDEN. Bd. 1—2. Leipzig. 1957—1958. Brockhaus. 2 db. Brockhaus-mezőgazdasági kézikönyv.

KOLHOZNAJA PROIZVODSZTVENNAJA ENCIKLOPEDIJA. 2. iszpravl. dopoln. izd. Tom 1—2. Kiev. 1956—1957. Szel'hozgiz Ukrainszkoj SzSzR. 2 db. A kolhoztermelés lexikona.

PAREYS LANDWIRTSCHAFTSLEXIKON. 1—2. Band. Hamburg. 1956—1957. Parey. 2 db. 8000 címszavas mezőgazdasági lexikon.

SZEL'SZKOHOZJAJSZTVENNAJA ENCIKLOPEDIJA. 3. pererab. izd. 1—. Moszkva. 1949—. Szel'hozgiz. Mezőgazdasági enciklopédia.

BIBLIOGRÁFIÁK

Bibliográfiák bibliográfiái

BESTERMAN, TH.: A world bibliography of bibliographies and of bibliographical catalogues, calendars, abstracts, digests,

indexes and the like. 3. and final ed. rev. and greatly enlarg. Vol. 1—4. Genève. 1955. Societas Bibliographica. 4 db. A világ bibliográfiáinak bibliográfiája. E műfaj legnagyobb igényű és terjedelmű vállalkozása. Betűrendben sorolja fel (ismertetés nélkül) az önálló művekként megjelent bibliográfiákat. 80 000 bibliográfia 45 nyelven. Az első három kötet a betűrendes felsorolás, a 4. kötet betűrendes index.

BIBLIOGRAFIJA SZOVETSZKOJ BIBLIOGRAFIJ. Vseszojuznaja Knizsnaja Palata. Moszkva. 1946—. Az Össz-szövetségi Könyvkamara szerkesztésében évenként megjelenő bibliográfia a szovjet bibliográfiákról.

BIBLIOGRAPHIC INDEX. A cumulative bibliography of bibliographies. New York. Wilson. 1937—. Bibliográfiák kurrens bibliográfiája: feldolgozza mind az önálló, mind a rejtett formában megjelent bibliográfiákat. Tárgyszavas-rendszer. Mintegy 1500 folyóiratot dolgoz fel. Évente két kötetben jelenik meg.

BIBLIOGRAPHIE DER VERSTECKEN BIBLIOGRAPHIEN AUS DEUTSCHSPRACHIGEN BÜCHERN UND ZEITSCHRIFTEN DER JAHRE 1930—1953. Leipzig. 1956. Verl. für Buch- und Bibliothekswesen. 371 p. Rejtett bibliográfiák német könyvekből és folyóiratokból.

BOHATTA, H. — HODES, F.: Internationale bibliographie der Bibliographien. Ein Nachschlagewerk. Frankfurt/M. 1950. Klostermann. 652 p. Bibliográfiák bibliográfiája. Tematikus csoportosításban dolgozza fel az önálló, vagy rejtett formában megjelent bibliográfiákat.

HAHN, W.: Bibliografia bibliografij polskich. Wrocław. 1956. Ossolineum. 645 p. A lengyel bibliográfiák bibliográfiája.

INDEX BIBLIOGRAPHICUS. Id. 69. p.

LAUCHE, R.: Internationales Handbuch der Bibliographien des Landbaues. München. 1957. XII, 410 p. Mezőgazdasági bibliográfiák bibliográfiája: 4157 tételt tartalmaz 58 ország bibliográfiai terméséből. Mint szakbibliográfiák

bibliográfiája a legnagyobb igényű és terjedelmű vállalkozás.

TOTOK, W. — WEITZEL, R.: Handbuch der bibliographischen Nachschlagewerke. Frankfurt/M. 1954. Klostermann. 258 p. Bibliográfiai kézikönyv.

Bibliográfiai-tájékoztató kézikönyvek

EIHENGOLZ, A.: Obscsaja bibliografija. Ucsesbnik dlja bibliotecsnuh insztitutov. Moszkva. 1957. Upravlenie Ucsesbnuh Zavedenij. 464 p. Általános bibliográfiai kézikönyv. A szovjet bibliográfiai apparátus szervezete; a fontosabb bibliográfiák és kézikönyvek ismertetése.

FLEISCHHACK, C. — RÜCKERT, E. — REICHARDT, G.: Grundriss der Bibliographie. Leipzig. 1957. Harrassowitz. 253 p. Lehrbücher für den Nachwuchs an wissenschaftlichen Bibliotheken 2. A bibliográfiai források kézikönyve. Nemzetközi méretekben ismerteti a tudományos kézi- és segédkönyveket.

GUIDE TO SOUTH AFRICAN REFERENCE BOOKS. Cape Town. 1955. University School of Librarianship. 51 p. Útmutató a dél-afrikai reference-könyvekhez.

HEWITT, A.: Guide to sources for Commonwealth studies. London. 1957. Athlone Press. 219 p. A Brit Nemzetközösséggel kapcsolatos kutatások tájékoztató forrásai: hivatalos kiadványok, gyűjtemények, bibliográfiák, folyóiratok stb.

IRODALOMKUTATÁS-ANYAGGYŰJTÉS. Módszertani útmutató közgazdász hallgatók részére. Összeáll. Wéger I. Bp. 1956. Közgazdasági és Jogi K. 63 p., 1 mell. Módszertani bevezető a közgazdasági kutatás irodalmába; gyakorlati szempontú, jól áttekinthető csoportosítás a tájékoztató munkákról. Úttörő jellegű összeállítás.

KIRPICSEVA, I.: Bibliografija v pomoscs' naucsnoj rabote. Metodicseszkoe i szpravocsnoe poszobie. Leningrád. 1958. Publ. Biblioteka im. Szaltükova-Scsedrina. 480 p. Bibliográfiai-tájékoztató módszertani kézikönyv. Ismerteti a tudományos kézikönyveket, a tájékoztató

munkákat, folyóiratokat; elsősorban a szovjet kiadványokat (1917–1957), de a fontosabb külföldieket is és külön foglalkozik néhány ország reference-irodalmával (pl. Bulgária, Lengyelország, Olaszország).

MALCLÈS, L.: Les sources du travail bibliographique. Tome 1–2. Genève–Lille. 1952. Droz. 3 db. A bibliográfiai munka forrásainak kézikönyve. Az 1. kötet az általános bibliográfiákkal, a 2. a szakbibliográfiákkal, illetve forrásaikkal (enciklopédikus művek, tudományos kézikönyvek, folyóiratok stb.) foglalkozik. Különösen gazdag nyugati forrásanyaga. *Cours de bibliographie* (1954. 348 p.) „Bibliográfiai tanfolyam” címmel rövidítve és összevontan adta ki a főmunka anyagát.

MANUELS BIBLIOGRAPHIQUES DE L'UNESCO. Paris. UNESCO. Az UNESCO bibliográfiai kézikönyvsorozata (eddig megjelent 1–7. kötet). Különböző bibliográfiai-tájékoztatói témák: jelentések a bibliográfiai szervezetek működéséről, az Ázsiában kiadott reference-irodalom stb. A hivatalos kiadványok bibliográfiai problémáit tárgyaló kötet is e sorozat keretében jelent meg (ld. 140. p.).

MANUEL DE LA RECHERCHE DOCUMENTAIRE EN FRANCE. TOME 2. SCIENCES ÉCONOMIQUES ET SOCIALES. Dir. Ch. Morazé. Union Française des Organismes de Documentation. Paris. 1955. Éd. Documentaires, Industrielles et Techniques. 362 p. Hatalmas apparátussal összeállított közgazdasági dokumentációs kézikönyv. Ágazatonként (ipar, pénzügy stb.) ismerteti a franciaországi kutatás szakirodalmi forrásait (a francia könyvtárakban található külföldi irodalmat is). A rengeteg tétel mellett is hiányoznak alapvető fontosságú kiadványok (pl. Voproszű Ekonomiki). A kellő rendszerezés hiánya, valamint gyenge technikai kivitelezése használhatóságát gyengíti.

McCOLVIN, L.: Reference library stock. An informal guide. London. 1952. Grafton. 312 p. Tudományterületenként sorolja fel a reference-munkákat, a 3. fejezet: társadalomtudományok. Mód-

szertani útmutató a tájékoztató irodalom használatához. A könyv főleg angol kiadványokra épül.

MUKHERJEE, A.: Manual of reference work. Calcutta. 1957. World Press Private Ltd. 109 p. A tájékoztató irodalom ismertetése (szótárak, enciklopédiák, évkönyvek, repertóriumok stb.). Száz, legfontosabbnak ítélt reference-munka tárgyalása.

ROBERTS, A.: Introduction to reference books. 2. ed. London. 1952. Library Association. 214 p. Bevezetés a reference-irodalomba; az egyes műfajok ismertetése. Főleg a nagy nyugati nyelveken megjelent irodalommal foglalkozik.

SABOR, J.: Manual de fuentes de informacion. Buenos Aires. 1957. Kapelluss. XII, 335 p. A dokumentáció és a bibliográfia elméleti és gyakorlati kézikönyve; a tudományos tájékoztatás forrásai. Különösen latin-amerikai vonatkozásban használható.

SHORES, L.: Basic reference sources. Chicago. 1954. American Library Association. 378 p. A tudományos tájékoztatás irodalmának (és használatának) ismertetése. Külön érdekessége, hogy foglalkozik a tájékoztatás audio-vizuális forrásaival is.

WALLESCHAUSEN GY.: A mezőgazdasági tudományos kutatás és tájékoztatás segédkönyvei. Bp. 1957. Mezőgazdasági K. 55 p.

WINCHELL, C.: Guide to reference books. 7. ed. Based on the Guide to reference books 6. ed. by I. Mudge. Chicago. 1951. American Library Association. 645 p. Supplements. A legteljesebb bibliográfia a reference-munkákról. Kb. két-évenként kiegészítések (pl. 1953–1955. 134 p.). Tudományáganként ismerteti a világon megjelent tájékoztató irodalmat.

Bio-bibliográfia

BIOGRAPHY INDEX. A cumulative index to biographical material in books and magazines. New York. Wilson. 1946—. Negyedéves kiadvány a könyvekben és folyóiratokban megjelent bio-bibliográfiákról.

Nemzetközi szervezetek bibliográfiája

AUFRICHT, H.: Guide to League of Nations publications. A bibliographical survey of the work of the League 1920—1947. New York. 1951. Columbia Univ. Press. 682 p. A Népszövetség kiadványainak bibliográfiája 1920—1947.

BIBLIOGRAPHY ON THE INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION. Geneva. 1954. ILO Library. V, 68 p. (Bibliographical contributions. No. 7.) Bibliografia a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal működéséről.

CATALOGUE DES PUBLICATIONS EN LANGUE FRANÇAISE DU BUREAU INTERNATIONAL DU TRAVAIL. Genève. 1951. Bibliothèque BIT. 411 p. (Contributions bibliographiques. No. 6.) A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kiadványjegyzéke 1919—1950.

CATALOGUE OF PUBLICATIONS 1945—1954 INCLUDING AVAILABLE PUBLICATIONS OF THE FORMER INTERNATIONAL INSTITUTE OF AGRICULTURE 1910—1946. United Nations. Food and Agricultural Organization. Rome. 1954. FAO. 55 p. Az ENSz Élelmészügyi és Mezőgazdasági Szervezete kiadványainak bibliográfiája. Tartalmazza a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet (1910—1946) kiadványainak jegyzékét is.

GATT-BIBLIOGRAPHY 1917—1953. The text of the General Agreement of Tariffs and Trade. Selected GATT publications. A chronological list references to the GATT. Geneva. 1954. GATT Secretariat. 40 p. Supplement. A Nemzetközi Vám- és Tarifa-Egyezmény bibliográfiája (az Egyezmény szövegével). Kiegészítések.

SPEECKAERT, G.: International institutions and international organizations. A selected bibliography. Union of International Associations. Brussels. 1956. UIA. 116 p. A Nemzetközi Társaságok Uniójának bibliográfiája a nemzetközi intézményekről és nemzetközi szervezetekről. A bibliográfia kilenc fejezetben tájékoztat a nemzetközi szervezetek kiadványairól és a róluk szóló irodalomról és bibliográfiáiról. 783 tétel.

TEN YEARS OF UNITED NATIONS PUBLICATIONS ON 1945 TO 1955. A complete catalogue. New York. 1955. UN Dept. of Public Information Sales and Circulation Section. VIII, 272 p. Az ENSz teljes kiadványjegyzéke. Anyagát folyamatosan egészíti ki a *United Nations Documents Index*, az UNESCO-kiadványok tekintetében pedig a *Liste alphabétique des publications de l'UNESCO* (Supplements).

Általános társadalomtudományi bibliográfiák

ÉLÉMENTS DE BIBLIOGRAPHIE SUR L'HISTOIRE DES IDÉES ET DES FAITS POLITIQUES, ÉCONOMIQUES ET SOCIAUX DEPUIS LE MILIEU DU XVIII. SIÈCLE. 2. ed. Paris. 1949. Domat-Montchrestien. 166 p. A politikai, közgazdasági és társadalmi gondolkodás és események alakulása a XVIII. század közepétől.

ERSTDRUCKE DER WERKE VON MARX UND ENGELS. BIBLIOGRAPHIE DER EINZELAUFGABEN. Berlin. 1955. Dietz. 62 p. Marx és Engels első kiadások bibliográfiája.

GULICK, Ch. — OCKERT, R. — WALL-RACE, R.: History and theories of working-class movement. A selected bibliography. Berkeley. 1956. Univ. of California. XIX, 364 p. A munkásmozgalom történetének és elméleteinek bibliográfiája.

INTERNATIONAL REGISTER OF CURRENT TEAM RESEARCH IN THE SOCIAL SCIENCES. 1950—1952. A tentative survey. Paris. 1955. UNESCO. 312 p. Kutatások a társadalomtudomány területén 1950—1952, országonként és tudományáganként.

LEVIN, L.: Bibliografija proizvedenija K. Marksza i F. Engelsza. Moszkva. 1949. Goszkul'tproszvetizdat. 236 p. Marx és Engels műveinek bibliográfiája.

LONDON BIBLIOGRAPHY OF THE SOCIAL SCIENCES ld. 65. p.

MARX ÉS ENGELS MŰVEINEK MAGYAR BIBLIOGRÁFIÁJA. Összeáll.: Práger M. Bp. Szikra. 1953. 80 p.

RUBEL, M.: Bibliographie des oeuvres de Karl Marx. Appendice: Répertoire des oeuvres de Friedrich Engels. Paris. 1956. Riviére. 272 p. Marx műveinek bibliográfiája. Függelék: Engels műveinek jegyzéke.

THÈSES DE SCIENCES SOCIALES. Catalogue analytique international des thèses inédites de doctorat 1940—1950. Paris. 1952. UNESCO. 236. p. Kiadatlan társadalomtudományi doktori disszertációk jegyzéke 31 ország anyagából. (VI. fejezet: közgazdaságtudomány.)

Általános közgazdasági bibliográfiák

AKTUELLE BIBLIOGRAPHIEN DES EUROPA-ARCHIVS. *Institut für Europäische Politik und Wirtschaft*. Frankfurt/M. Az Európai Politikai és Gazdasági Intézet bibliográfiái sorozata. Főleg a nyugat-európai integráció kérdéseit bibliografizálja.

BIBLIOGRAPHIES DE LA HAUTE AUTORITÉ. *Communauté Européenne du Charbon et de l'Acier, Bibliothèque* (Montánunio.) Luxemburg. Az Európai Szén- és Acél-közösség bibliográfiái sorozata általános közgazdasági és ipari témákról.

BIBLIOGRAPHIES DE L'ORGANISATION EUROPÉENNE DE COOPÉRATION ÉCONOMIQUE. Paris. Az Európai Gazdasági Együttműködési Szervezet bibliográfiái sorozata általános közgazdasági (és ágazati) kérdésekről.

BIBLIOGRAPHIE ZUR THEORIE UND PRAXIS DER SOZIALISTISCHEN WIRTSCHAFT. Zentralinstitut für Bibliothekswesen. Leipzig. 1955. Verl. für Buch- und Bibliothekswesen. 104 p. A szocialista gazdaság elméletének és gyakorlatának bibliográfiája.

BIBLIOGRAPHY OF ASIAN STUDIES. *Journal of Asian Studies*. Az Ázsiával foglalkozó tanulmányok bibliográfiája. A folyóirat (ld. 169. p.) évi 5. bibliográfiái különszáma.

BRAEUER, W.: Handbuch zur Geschichte der Volkswirtschaftslehre. Eine bibliographisches Nachschlagewerk. Frankfurt/M. 1952. Klostermann. 224 p.

Bibliográfiái kézikönyv a közgazdaságtan történetének tanulmányozásához az ókori görögöktől kezdve a jelenkorig. Gazdag bio-bibliográfiái anyaggal.

CONTRIBUTIONS BIBLIOGRAPHIQUES. *Bureau International du Travail*. Genève. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal bibliográfiái sorozata általános közgazdasági és munkaügyi kérdésekről.

COUNTRY BIBLIOGRAPHIES AND COUNTRY SURVEYS. Human Relations Area Files. New Haven, Conn. Annotált bibliográfiái sorozat a távol- és közép-keleti országokról (pl. Iran. 350 p.).

ECONOMIC LIBRARY SELECTIONS. SERIES 2. BASIC LISTS IN SPECIAL FIELDS. Baltimore. John Hopkins University. Dept. of Political Economy. A Hopkins-Egyetem annotált közgazdasági bibliográfiái sorozata (az 1. sorozat állománygyarapodási jegyzék, ld. 75. p.). Különösen figyelemre méltó a 3. száma: *A selected bibliography of economic reference works and professional journals*. 50 p. — A közgazdasági reference-munkák és szakfolyóiratok válogatott bibliográfiája. Főleg amerikai kiadványokra épül fel.

HALL, M. — RICHARDSON, G. — SARGENT, J.: A bibliography in economics for the Oxford Honour School of Philosophy, Politics and Economics. London. 1957. Oxford Univ. Press. 80 p. Általános közgazdasági bibliográfia (főleg elméleti kérdésekről).

HAZLEWOOD, A.: The economics of „under-developed” areas. An annotated reading list of books, articles and official publications. London. 1955. Oxford Univ. Press. XII, 89 p. Annotált bibliográfia a „gazdaságilag elmaradott” országokról.

INTERNATIONAL BIBLIOGRAPHY OF ECONOMICS. Paris. UNESCO. Vol. 1. (Works published in 1952.) 1955. 429 p.; Vol. 2. (Works published in 1953.) 1955. 384 p.; Vol. 3. (Works published in 1954.) 1956. 434 p.; Vol. 4. (Works published in 1955.) 1957. 588 p. A Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság szerkesztésében megjelenő éves bibliográfiái sorozat. A legteljesebb közgazdasági bibliográfia. 1. kötete 7106 tételt — 4.

pedig 8974 tételt tartalmaz. Az 1. kötet 459, a 2. kötet 616, a 3. kötet 996, míg a negyedik 1135 folyóirat anyagát dolgozza fel és monográfiákat sajátos szakszerkesztésben. Gazdag mutatórendszer segíti elő az eligazodást.

INTERNATIONAL BIBLIOGRAPHY ON INCOME AND WEALTH. Ed. P. Deane. London. Bowes and Bowes. *International Association for Research in Income and Wealth*. London. Vol. 1. (1937–1947). 1952. 184 p. (Ed. D. Creamer); Vol. 2. (1948–1949). 1953. 109 p.; Vol. 3. (1950). 1953. 66 p.; Vol. 4. (1951). 1954. 82 p.; Vol. 5. (1952). 1955. 80 p.; Vol. 6. (1953–1954). 1958. 139 p.; (7. kötet az 1955–1956. évek irodalmáról sajtó alatt). Annual Report for 1957. (New annual series 1.) 1958. 167 p. A jövedelem és a jólét kérdéseivel foglalkozó nemzetközi társaság annotált bibliográfiai sorozata. Főleg a nemzeti jövedelem és felhasználásának kérdéseit bibliografizálja.

IDŐSZERŰ GAZDASÁGI KÉRDÉSEK IRODALMA. SZAKBIBLIOGRÁFIA. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára. Bp. Közgazdasági és Jogi K. Annotált bibliográfiai sorozat általános és ágazati közgazdasági témákról (pl. tervezés módszere, munkabérek és munkanormák, gazdaságosság).

POLITICESZKAJA EKONOMIJA. BIBLIOGRAFICESZKIJ UKAZATEL'. MARKSZISZTKO—LENINSZKAJA I BURZSUAZNAJA LITERATURA. *Fundamental'naja Biblioteka Obščeszeštvennijh Nauk*. Moszkva. Annotált bibliográfiai sorozat a marxista—leninista és a polgári politikai gazdaságtan kérdéseiről a Fundamental'naja Biblioteka állománya alapján. Évi 2 számban jelenik meg. A legnagyobb szabású és a legigényesebb szocialista bibliográfiai vállalkozás.

SCHWEIZERISCHE BIBLIOGRAPHIE FÜR STATISTIK UND VOLKSWIRTSCHAFT. *Schweizerische Gesellschaft für Statistik und Volkswirtschaft*. Sankt Gallen. Éves svájci közgazdasági és statisztikai bibliográfia decimális rendszerben. Teljes belföldi és válogatott külföldi irodalomfeldolgozás. 1958-ban 19. évfolyam.

TERVGAZDASÁGI, STATISZTIKAI ÉS SZÁMVITELI BIBLIOGRÁFIA. Szerk. Hajdu E.

— Hámori B. — Haraszthy Gy. Bp. Közgazdasági és Jogi K. 1. kötet (1945–1953). 1955. 714 p.; 2. kötet (1954). 1956. 167 p. Annotált bibliográfia a magyar nyelvű közgazdasági irodalomról. A magyar népgazdaság kérdéseinek legteljesebb bibliográfiai feldolgozása.

UNITED NATIONS HEADQUARTERS LIBRARY BIBLIOGRAPHICAL SERIES. New York. Az ENSz newyorki könyvtárának bibliográfiai sorozata általános közgazdasági témákról (többek között kitűnő bibliográfia a „gazdaságilag elmaradott” országok gazdasági problémáiról).

Közgazdasági ágazati bibliográfiák

BIBLIOGRAPHIE DEUTSCHSPRACHIGER BÜCHER UND ZEITSCHRIFTENAUFsätze AUF DEM GEBIETE DES BINNENHANDELS. Leipzig. 1957. Hochschule für Binnenhandel. Sztlan. A német nyelvű belkereskedelmi könyvek és folyóiratcikkek bibliográfiája.

BIBLIOGRAPHIE ZUR MARKTFORSCHUNG. Hamburgisches Welt-Wirtschafts-Archiv-Bibliothek. Hamburg. 1953. HWWA, XIII, 92, 16 p. A piackutatás bibliográfiája.

EKONOMIKA PROMÜSLENNOGO PREDPRIJATIJA. REKOMANDETEL'NÜJ UKAZATEL' LITERATURÜ. Szoszt. M. Levin. *Goszudarstvennaja Publicsnaja Biblioteka im. Szaltükova-Scsedrina*. Leningrád. Az iparvállalat gazdaságtana c. ajánló, annotált bibliográfiai sorozat feldolgozza az e témakörbe vágó legfontosabb kérdéseket (pl. az ipari termelés önköltsége, „hozszer-csot” és gazdaságosság, az iparvállalatok forgóeszközei).

LISTE DES RÉFÉRENCES BIBLIOGRAPHIQUES. *Bureau International du Travail*. Genève. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal bibliográfiai sorozata (ld. *Contributions bibliographiques* c. sorozatot is). Főleg munkaügyi és szociálpolitikai témák, de általános közgazdaságiak is.

MARTINSTETTER, H.: Internationale Bibliographie des Zollwesens. Berlin. 1954. Spaeth und Linde. VIII, 189 p. Nemzetközi vám-bibliográfia: a. biblio-

gráfiák, b. általános művek, c. a vámügy története, d. a vámügy szervezete, e. vámjog, f. vámpolitika, g. folyóiratok.

РАЗВИТИЕ ТЕХНИКИ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ АНГЛИИ И СЗСА. БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ. Knizsnaja i zszurnal'naja literatura izdanija 1945—1956 g. Moszkva. 1957. Fundamental'naja Biblioteka Obscsesztvennüh Nauk. 60 p. Műszaki fejlődés az angol és amerikai iparban. Annotált bibliográfia.

RILEY, V. — ALLEN, R.: Interindustry economic studies. A comprehensive bibliography on interindustry research. Operations Research Office. 280 p. (*Bibliographic reference series* 4.) Az ipar ágazat-közötti kapcsolatainak annotált bibliográfiája („input-output”, termékmérlegek, „dinamikus elemzés” stb.).

RIBAS, J.: Des articles et des livres sur l'automatisation. Bibliographie. Paris. 1957. SADEP. 43 p. Automatizálás. A Francia Termelékenységnövelési Társaság annotált bibliográfiája (automatizálási konferenciák anyaga, folyóiratcikkek).

СЗОВЕТСЗКОЈ НАРОД В БОР'БЕ ЗА КРУТОЈ ПОД'ЕМ СЗЕЛ'СЗКОГО ХОЗЈАЈСЗТВА СЗСЗСЗР. БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ. Csaszt' 1—2. Moszkva. 1957. Fundamental'naja Biblioteka Obscsesztvennüh Nauk. 2 db. A szovjet mezőgazdaság fejlesztési kérdéseinek annotált bibliográfiája. Hatalmas mennyiségű irodalmat dolgoz fel, 2. kötete például 3438 tételt tartalmaz.

СЗАКБИБЛИОГРАФИАК ЭС ТЭМАДОКУМЕНТАЦИОК БИБЛИОГРАФИАЈА 1950—1957. Összeáll.: *Tiszayné Gesmey B.* Bp. 1958. Országos Mezőgazdasági Könyvtár. 18 p. A könyvtár bibliográfiáinak felsorolása.

СЗПЕСИАЛИЗАЦИЈА, КООПЕРИРОВАНIE И КОМБИРОВАНIE В ПРОМЫШЛЕННОСТИ АНГЛИИ И СЗСА. 1945—1956. Moszkva. 1957. Fundamental'naja Biblioteka Obscsesztvennüh Nauk. 21 p. Specializáció, kooperáció és kombináció az angol és az amerikai iparban. Szovjet és külföldi irodalom alapján készült annotált bibliográfia.

ВОПРОСЗÜ ТЕХНИЧЕСЕСЗКОГО ПРОГРЕСЗСА В ПРОМЫШЛЕННОСЗТИ СЗСЗСЗР. Knizsnaja i zszurnal'naja literatura za 1954—1956 gg. Moszkva. 1958. Fundamental'naja Biblioteka Obscsesztvennüh Nauk. 171 p. A szovjet ipar műszaki fejlődésének annotált bibliográfiája. 1750 tételt tartalmaz. A gyűjteményes köteteket analitikusan dolgozza fel. Számos műszaki folyóirat-cikk-tétel.

Üzemgazdasági- és szervezési bibliográfiák

BIBLIOGRAPHY ON PRODUCTIVITY. National Centre of the French Association for the Increase of Productivity-European Productivity Agency. Paris. 1956. OEEC. XVI, 250 p. Munkatermelékenység. Annotált bibliográfia.

DOCUMENTATION ÉCONOMIQUE. NO. SPÉCIAL: PRODUCTIVITÉ. Bibliographie analytique. Paris. 1955. Press. Univ. XII, 190 p. Munkatermelékenység. Annotált bibliográfia.

MANAGEMENT PLANNING AND CONTROL. An annotated bibliography. New York. 1955. Controllership Foundation Inc. XVI. 176 p. Vállalati tervezés és ellenőrzés. Annotált bibliográfia.

LEVIN, M.: Proizvoditel'noszt' truda i puti eë povüsenija. Leningrád. 1958. 91 p. (*Ekonomika, promüslennogo predprijatija* ld. 109. p.) A munkatermelékenység és növelésének útjai. Annotált bibliográfia.

PRODUCTIVITY: A BIBLIOGRAPHY. Washington. 1957. US Dept. of Labor. 182 p. Munkatermelékenység. Annotált bibliográfia.

ROMEUF, J.: Traité de l'entreprise. I. partie. La documentation. Institut d'Observation Économique. Paris. 1956. Publications Économiques et Sociales. 64 p. A „Vállalatgazdaságtan” c. munka I. része: Dokumentáció. Dokumentációs-módszertani bevezető (1—13 p.) része utalásokat tartalmaz az üzemgazdasági tájékoztatás sajátos problémáira (szakirodalmi források, az irodalom osztályozása stb.). Második része alapos bibliográfiai feldolgozást adja a francia üzemgazdasági- és szervezési irodalomnak

(néhány külföldi könyvet és folyóiratot is felsorol).

SKRZYWAN, St.: Bibliografia rachunkowosci, analizy, kontroli i rewizji. Warszawa. 1958. PWG. 288 p. Számviteli bibliográfia. Gazdasági elemzés, ellenőrzés és revízió: könyv- és folyóirat-cikk feldolgozás az 1944–1955. évekről. 2700 tétel.

WITTE, I.: Bibliographie der neueren arbeits- und betriebswirtschaftlichen Literatur des Auslandes vorzugsweise der USA und Gross-Britannien mit einem Namens- und Adressen-verzeichnis einschlagiger Zeitschriften Verlage. Institute und Organisationen. Berlin—München. 1949. Duncker—Humboldt. 170 p. Munkaügyi és üzemgazdasági bibliográfia.

TÁJÉKOZTATÓ ÉVKÖNYVEK ÉS KÉZIKÖNYVEK

THE BRITISH COMMONWEALTH. London. Europa Publ. Tájékoztató évkönyv a Brit Nemzetközösségről: történelem, földrajz, gazdasági helyzet, kereskedelem, bankok, tudományos intézmények, kiadók, folyóiratok stb.

EUROPA. THE ENCYCLOPEAEDIA OF EUROPE. A survey and directory of European political, industrial, financial, cultural and scientific organisations with sections on the Holy See, International Organisations and the United Nations. London. Europa Publ. Általános tájékoztató kézikönyv az európai országokról (gazdaság, „tudomány világa”, nemzetközi szervezetek stb.). Szabadlapi rendszer.

DIRECTORY OF DIRECTORIES, ANNUALS AND REFERENCE BOOKS. An indispensable data book for all business men, especially those engaged in advertising and selling, for librarians and for the general reader. London. Business Publ. „Címtárak címtára” évkönyv: főleg gazdasági jellegű címtárakat, évkönyveket, referencemunkákat ismertet. Nyugati, főleg angol vonatkozásban használható.

GROSSE, W.: Taschenbuch der Weltorganisationen. Ausg. 1955. 3. völlig neue

erweit. Ausg. München. 1955. Günter. 272 p. „A világszervezetek kézikönyve”. A nemzetközi állami és nem-állami szervezetek felépítésének, működésének rövid leírása; a szíglák magyarázata.

GROSSEN ZWISCHENSTAATLICHEN WIRTSCHAFTSORGANISATIONEN. Zürich — St. Gallen. 1955. Polygraphischer Verl. X, 176 p. A nagy államközi gazdasági szervezetek történetének, működésének leírása ismert nyugati gazdasági szakemberek által.

IBERO-AMERIKA. Ein Handbuch. 2. verbess. Aufl. Hrsg. Ibero-Amerikanischer Verein. Hamburg. 1954. Übersee Verl. 600 p. Kézikönyv Latin-Amerika országairól (földrajz, történelem, gazdaság stb.).

INFORMATION PLEASE ALMANAC. New York — London. Macmillan. Általános tájékoztató évkönyv a tárgyév eseményeiről.

INTERNATIONAL YEAR BOOK AND STATESMEN'S WHO'S WHO. London. Burke. Nemzetközi tájékoztató évkönyv és biobibliográfia. Országok szerinti rendszerezés; ezen belül földrajz, történelem, gazdaság stb.

LEITSTRITZ, H.: Aussenhandels Lexikon. Handbuch für Aussenhandel und Auslandskunde. Frankfurt/M. Wirtschaftsdienst Verl. Címszavas rendszerű külkereskedelmi tájékoztató évkönyv. Üzletemberek életrajzi adatait is közli. Függelék: külkereskedelem-technikai kérdések (súly- és mértékegység, pénznemek stb.).

MEZSDUNARODNŪJ POLITIKO-EKONOMICSESZKIJ EZSEGODNIK. 1958. *Institut Mirovoj Ekonomiki i Mezdunarodnih Otnosenij Akademii Nauk SzSzsZR*. Moszkva. 1958. Goszpolitizdat. 727 p.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének nemzetközi politikai-gazdasági évkönyve. Az évkönyv felépítése: cikkek (pl. a világ-gazdaság fejlődésének két tendenciája), szemle és tájékoztató (egyes országok és területek leírása), nemzetközi szervezetek. A feldolgozás nem annyira lexikális, mint inkább cikkszerű és érté-

kelő. Valamennyi cikket a szerző nevével jelzi. A tájékoztató évkönyv típusa új tartalommal és új formában jelentkezik e kötettel.

MIDDLE EAST. A survey and directory of Arabia, Cyprus, Egypt, Iran, Iraq, Israel, Jordan, the Lebanon, Libya, the Sudan, Syria and Turkey with geographical, historical, economic and educational surveys, concise information about political, industrial, financial and cultural organisations, and who's who in the Middle East. London. Europa Publ. Tájékoztató évkönyv a Közép-Kelet országairól, bio-bibliográfiákkal. Politikai-gazdasági berendezés, tudományos intézmények.

NEMZETKÖZI ALMANACH 1959. Szerk. Radó S. Bp. 1958. Kossuth. 893 p. Két részből áll: a föld országai (betűrendben ismerteti az egyes országok fontosabb politikai-gazdasági adatait), nemzetközi szervezetek. Kiegészítésként: világgazdasági és világpolitikai táblázatok.

ORBIS. THE ENCYCLOPAEDIA OF EXTRA-EUROPEAN COUNTRIES. A survey and directory of political, industrial, financial, cultural and scientific organisations, in the continents of Africa, America, Asia and Australia, arranged alphabetically under countries. London. Europa Publ. „A világ”, az Európán kívüli országok „enciklopédiája”. Országok szerinti felosztásban lényegében a „Statesman's yearbook” és a „World of learning” (ld. 45. p.) anyagát adja szabadlapos megoldásban. Kevésbé részletes bizonyos vonatkozásban, mint ez utóbbi kettő (államberendezés, tudományos intézmények adatai), ezzel szemben tájékoztat az egyes országok sajtójáról, kiadóvállalatairól, gazdasági szervezeteiről (pl. kereskedelmi kamarák) is.

SOUTH AMERICAN HANDBOOK. A year book and guide to the countries and resources of South and Central America, Mexico and Cuba. New York. Trade and Travel Publ. Dél-amerikai kézikönyv „üzletemberek, utazók, kutatók, oktatók és diákok” számára, spanyol-portugál szöszedettel.

STATESMAN'S YEAR-BOOK. Statistical and historical annual of the states of the world for the year... Revised after official returns. Ed. S. H. Steinberg. London. Macmillan. Nagymúltú általános tájékoztató kézikönyv (95. évfolyam 1958-ban). Két fő részből áll: nemzetközi szervezetek, országok. Az egyes országokon belül politikai-gazdasági leírás, statisztika. Bibliográfiát is közöl. Német nyelvű kiadása: *Jahrbuch der Welt*.

SZEMENYEI I. — HALMOSSY D.: Nemzetközi gazdasági intézmények. GATT, OEEC, EPU, Sterlingterület. Bp. 1957. Közgazdasági és Jogi K. 211 p.

WORLD ALMANAC AND BOOK OF FACTS FOR... New York. New York World Telegram—The Sun. Újságírók részére kiadott általános reference-munka, elsősorban USA vonatkozásban használható. A tárgyév nemzetközi eseménykronológiája. Gazdasági jellegű adatai felszínes tájékozódásra alkalmasak; politikai elfoglaltsága miatt csak kritikával használható.

WORLD WEIGHTS AND MEASURES. Handbook for statisticians. UN Statistical Office. Provisional ed. New York. 1955. United Nations. 255 p. (Statistical Papers. Series M. No. 21.) Az ENSz Statisztikai Hivatalának a FAO-val együttműködésben kiadott kézikönyve a világ súly- és mértékegységeiről. Ismerteti a világ pénznemeit is.

WORTLEY, B.: The United Nations: the first ten years. Manchester. 1957. Univ. Press. 206 p. Az ENSz fennállása első évtizedének leírása.

YEARBOOK OF THE UNITED NATIONS. New York. United Nations. Az ENSz évkönyve: az ENSz és szakszerveinek működése a tárgyévben.

ZARUBEZSNÜE SZTRANÜ. Red. A. Deniszov, D. Ignatov, N. Palgunov. Politikoeconomicszkoj szpravocnik. Moszkva. 1957. Goszpolitizdat. 991 p. A külföldi országok. Politikai-gazdasági kézikönyv. Az egyes országok politikai-gazdasági berendezésének leírása, statisztikai adatok; munkásmozgalom, sajtó stb.

D) T Á B L Á Z A T

A közgazdasági kutatás szempontjából számba jöhető időszakos irodalom nagy vonalakban a következő szempontok szerint csoportosítható (terület, időszakosság, kiadás, típus):

I. TERÜLET

1. nemzetközi (és nemzetközi regionális egység)
2. ország
3. regionális (országon belüli regionális egység)

II. IDŐSZAKOSSÁG

1. évkönyv
2. folyóirat (havonkénti, vagy nagyobb időszakos megjelenés)
3. heti- és napisajtó
4. rendszertelen megjelenés (főleg informatív jellegű kiadványok jelennek így meg)

III. KIADÁS

(kiadó alatt szellemi kiadó is értendő)

1. tudományos intézmény — a) kutatóintézet
b) egyetem, főiskola
c) tudományos társaság (szervezet)
2. hivatalos szerv
3. kiadóvállalat — általános szak (általános közgazdasági, pénzügyi, üzemgazdasági stb.)
4. gazdasági szervezet (érdekképviselő, bank, vállalat stb.)

1. általános tudományos folyóiratok
2. általános társadalomtudományi folyóiratok
3. általános közgazdasági folyóiratok
4. közgazdasági ágazati folyóiratok

5. közgazdasági határterületi folyóiratok — a) gazdaságtörténet
b) gazdasági földrajz
c) gazdasági jog
d) gazdasági matematika
6. hivatalos kiadványok — a) nemzetközi szervezetek közlönyei
b) országos hivatalos közlönyök
c) tárca és főhatósági (ágazati) közlönyök
d) regionális (országon belüli regionális egységek) közlönyei

7. statisztikai kiadványok — a) statisztikai folyóiratok (elmélet, módszertan, általános adatok)

8. üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok — b) számadatos kiadványok
c) ágazati statisztikák

IV. TÍPUS

9. gazdasági informatív kiadványok — a) általános
b) ágazati
c) termelékenységi
d) határterületi (munkaszociológia, munkalélektan stb.)
e) társadalmi szervezetek és szervezetek kiadványai
f) bankkiadványok — nemzetközi pénzügyi
g) bankkiadványok — állami bankok
h) bankkiadványok — magánbankok
i) konjunktúra- és piac-
j) kutatási kiadványok — belkeres-
k) érdekképviselői szervezetek kiadványai — külkeres-
l) vállalati, szövetkezeti és üzleti — kedelmi
m) kiadványok
n) tájékoztató bulletinok és „magazinok”
10. heti- és napisajtó — a) általános politikai lapok (gazdasági rovatai)
b) közgazdasági szaklapok
c) távirati irodák kiadványai

11. könyvtári, dokumentációs, bibliográfiai kiadványok

A KÖZGAZDASÁGI KUTATÁS IDŐSZAKOS IRODALMA (*PERIODICA OECONOMICA*)

A közgazdasági kutatásnak — minden egyéb tudományos kutatáshoz hasonlóan — folyóiratok, általában a szaksajtó az egyik leglényegesebb irodalmi forrása. Amit korábbi századokban a kutatók levelezése, közvetlen írásbeli vagy szóbeli érintkezése jelentett, tehát az új gondolatok, tapasztalatok, észlelések kicserélését és megvitatását, azt jelenti a modern kutatásban az időszakos irodalom, más szóval a periódikák. Amíg a kutatási tapasztalatok kicserélése és megvitatása az előbbi módon (levelezés és személyes érintkezés) szükségképpen korlátozta az új eredmények nyilvánosságát és a kutató új gondolatokhoz, észlelésekhez csak kevésszámú észrevételt kaphatott és megfordítva: eredményeit is csak viszonylag kevésszámú érdeklődő ismerhette meg, addig a XX. század kutatójának az időszakos kiadványok légiója áll rendelkezésére gondolatai közlésére és mások eredményeinek megismerésére, tanulmányozására és felhasználására saját témájához.

Valójában a tudományos kutatás az időszakos irodalom kifejlődésével léphetett ki „kézműipari” korszakából és ez vált a nemzeti tudományos és kutatási tapasztalatcsere legfontosabb eszközévé. Gyakori tilag a közgazdasági kutatás előtt napjainkban az irodalmi források hozzáférhetősége tekintetében nem olyan problémák állanak, hogy nehéz, vagy nem lehet hozzáférni bizonyos irodalomhoz, hanem sokkal inkább megoldatlan az óriásira duzzadt és egyre növekvő szakirodalom számontartása, számbavétele és a valóban használható közlemények kiválasztása. A francia Országos Közgazdasági és Statisztikai Intézet (INSEE) könyvtára közel 3000 szakmai periódikát tart nyilván, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Könyvtárának (Fundamental'naja Biblioteka) egyetlen bibliográfiai kiadványában (Novaja Inosztrannaja Ekonomiceszkaja Literatura) több száz szakfolyóiratra történő hivatkozást találni, ami korántsem jelenti a könyvtárnak járó, a közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő periódikák összességét. És hogy egy kis ország példáját is vegyük: a magyarországi közgazdasági könyvtárakban is százakra rúg a kurrens időszakos kiadványok száma és a Közgazdaságtudományi Egyetem, a Központi Statisztikai Hivatal és a Közgazdaságtudományi Intézet könyvtárai által szerkesztett „Közgazdasági és Statisztikai Irodalmi Tájékoztató. Bibliográfiai szemle” közel 500 folyóirat anyagát dolgozza fel (heti- és napisajtót nem!).

Ezt a nehézséget áthidalandó jelentek meg az időszakos irodalom és a könyvkiadás növekedésével párhuzamosan különböző tudományos-tájékoztatási eszközök, mint amilyenek a különféle bibliográfiai kiadványok, sorozatok, referáló-

lapok, figyelőszolgálatok, közös folyóiratjegyzékek és egyéb könyvtári és dokumentációs szolgáltatások.

A közgazdasági kutatás sajátosságából eredően azonban, e területen nemcsak a hagyományos irodalmi forrásokkal kell számolni (könyvek, folyóiratok), hanem a napi- és hetisajttal is és az ún. nem-akadémiai jellegű kiadványok sokaságával is, mint amilyenek a piackutató jelentések, bank- és vállalati beszámolók stb. Végül, de nem utolsósorban itt kell megemlíteni a statisztikai adatszolgáltatást is, amely nélkül megalapozott kutatás elképzelhetetlen.

Az időszakos irodalom a szakirodalom *legmozgékonyabb, legváltozatosabb* — és tegyük hozzá leginkább változó — része. Ebből a szempontból az akadémiai kategória (hagyományos tudományos közgazdasági szemlék) és a nem-akadémiai kategória (általában informatív kiadványok) között nincs különbség. Mindkét kategóriájú kiadványban jelenik meg leggyorsabban közvetlen, vagy közvetett formában legújabb kutatási eredmény, vitatémákhoz hozzászólás, friss híranyag, többé-kevésbé naprakész anyag- és adatszolgáltatás, tudományos információ, új kiadványok számbavétele, értékelése és tájékoztatás készülő kiadványokról, kutatási témák ismertetése stb.

Éppen az előbbieken vázoltak miatt, a közgazdasági kutatás és tájékoztatás szempontjából az időszakos irodalom számbavétele, figyelemmel kísérése, anyagainak feldolgozása rendkívül fontos, de bonyolult feladatok megoldása elé állítja a kutatót és a tájékoztatási szakembert.

A számbavételt illetően: napjainkban már semmilyen intézmény nem vállalkozhat a közgazdasági kutatás valamennyi periódikus kiadványának nemcsak folyamatos beszerzésére, de még nyilvántartására sem. Folyóiratok — lévén a a szakirodalomnak nemcsak legváltozatosabb, de *legváltozóbb* része is — megjelennek, megszűnnek, átalakulnak, profilt változtatnak, új vonásokkal gazdagodnak, úgyhogy teljességre törekvően még egy évre vonatkozóan is alig képzelhető el áttekintésük és ily módon bármily jelentékeny apparátussal készülő folyóiratjegyzék, vagy repertórium lényegében már megjelenése pillanatában túlhaladottnak tekinthető.

A teljesség a modern kutatás szemszögéből kevésbé is érdekes, mint a tudomány- és sajtótörténet számára, hiszen valamennyi esetleg számba jöhető periódikával foglalkozni (ami gyakorlatilag amúgy is kivihetetlen) annyit jelentene, mint a fáktól nem látni az erdőt.

Tekintettel a közgazdasági kutatás időszakos irodalmi forrásainak mennyiségére, változatosságára, számbavételének bonyolultságára, megkíséreljük a rendszerezést (ld. D. táblázat).

A közgazdasági kutatás időszakos irodalma rendszerezésének az a feladata, hogy a kutató részére tájékoztatást nyújtson: témájához, érdeklődési körébe vágó problémákhoz milyen forrásanyagot találhat a periódikákban, továbbá a különféle időszakos kiadványok közül melyek azok, amelyeket több-kevesebb módszerességgel figyelemmel kell kísérnie. A szokásos rendszerezési szempontok, amilyenek a földrajzi, időszakossági stb. mellett megkíséreljük a közgazdasági kutatás időszakos irodalmát *típus és jelleg* szerint csoportosítani. A típust a rendszerezés *legfontosabb* szempontként érvényesíti.

Olyan összetett, bonyolult, szerteágazó időszakos irodalmi forrásokat, mint amilyenek a közgazdaságé, kizárólag az egyébként nélkülözhetetlen és az ebben a munkában is alkalmazott szokásos csoportosítások segítségével (pl. földrajzi

és szakmutatók) *elvileg* is feltárni aligha lehetséges. E feladat megoldásához kíván hozzájárulni a következőkben kifejtett rendszerezés.

Kiindulva a területi, időszakossági és kiadási általános érvényű csoportosítási szempontokból, és mindezek elemeinek alkalmazásával valósul meg a típus szerinti rendszerezés. Adott esetben ez sajátosan a közgazdasági kutatás szempontjából számba jöhető időszakos irodalomra vonatkozik. A típus szerinti rendszerezési elv az, ami *specifikus* és amit a különféle tudományok időszakos irodalmára csak *egyedileg* lehet kidolgozni.

Az előbbieken említett rendszerezési szempontok mellett még továbbiak is alkalmazhatók szükség esetén, mint például a *nyelvi*, a *nyilvánossági*. Külön rendszerezési lehetőség a *világnézeti* szempontú csoportosítás. Az első kettő lényegileg *formai*, az utóbbi meghatározó jellegű, döntő fontosságú *tartalmi* szempont. Nyilvánvaló, hogy az ideológiai szempont csak önálló kategóriaként kerülhet be a rendszerezésbe, mivel a típus szerinti séma bármelyik csoportjában egyaránt találhatók szocialista és polgári folyóiratok és lapok (pl. általános közgazdasági folyóiratok, napi- és hetisajtó). A világnézet szerinti csoportosítás egy mutató szerkesztésével oldható meg, amely a két alapvető világnézet — marxista és polgári — csoportosításban sorolja fel a periódikákat.

TERÜLET

A területi szempont kettős: a kiadási *hely* és a kiadvány *tartalma* szerint. A kiadási hely lehet földrajzi fogalomtól elvonatkoztatott területenkívüliséget élvező, és ilyen előjogokat nem élvező nemzetközi szerv, szervezet, testület, intézmény, lehet egy vagy több ország és lehet egy országrész, vagy más kisebb közigazgatási egység.

Nemzetközi időszakos kiadványnak államközi szervezetek (Monthly Bulletin of Statistics — ENSz) vagy ezen szervezetek regionális szerveinek (Economic Bulletin for Asia and the Far East, ENSz — Ázsiai és Távolkeleti Gazdasági Bizottság — ECAFE), egyéb nemzetközi regionális politikai vagy gazdasági szervezet (Nemzetközi Mezőgazdasági Szemle — KGST, Revue de la Mesure de la Productivité — OECE), nemzetközi szerkesztésben (International Economic Papers — a Nemzetközi Közgazdasági Társulat folyóirata) megjelenő periódikái értendők.

Ország: mint kiadási hely és mint a kiadvány tartalma. Pl.: China Reconstructs — Kína; Treasury Information Bulletin — Ausztrália (az ausztráliai pénzügyminisztérium havi szemléje az ország gazdasági-pénzügyi helyzetéről).

Regionális (országokon belüli regionális egység) az előzők szerint. Pl. Bayern in Zahlen — a bajor statisztikai hivatal kiadványa a Német Szöv. Közt. egyik területének általános helyzetéről; Ekonomski Pregled — a horvátországi közgazdász társulat elméleti és általános közgazdasági folyóirata.

A területi elv érvényes és vonatkoztatható valamennyi további rendszerezési szempontra.

IDŐSZAKOSSÁG

A megjelenés periodicitás szerinti csoportosítás szempontja.

ÉVKÖNYVEK

Évi egyszeri megjelenés. Rendszerezési szempontból az időszakos kiadványok közé tartozó, egyébként gyakorlati okokból könyvként is kezelt és feldolgozott kiadványok. Legnagyobbrészt statisztikai évkönyvek (pl. Statistisches Jahrbuch der DDR), éves bankjelentések (pl. Norges Bank/Bank of Norway...), tudományos intézmények évkönyvei (pl. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve...), évenkénti megjelenésű reference-munkák (pl. Statesman's Yearbook...) tartoznak ide. Tekintettel az azonos cím alatti megjelenésre, könyvkénti kezelésük esetében az e kategóriájú kiadványok hozzáférhetőségét megkönnyíti *sorozati* nyilvántartásuk. Néhány folyóirat „évkönyv”-nek tűnik fel címe után, bár sem megjelenés, sem tartalma szerint nem az (pl. Landwirtschaftliches Jahrbuch der Schweiz, Schmollers Jahrbuch...).

FOLYÓIRATOK

Havonkénti vagy nagyobb időszakos megjelenés. Ritkább eset, hogy folyóirat egy év alatt több mint 12 számban jelenne meg, de erre is van precedens (pl. Kommuniszt — Moszkva, 18 szám). A havonta legalább *kétszer* megjelenő periodikus kiadványok többnyire a hetisajtóhoz tartoznak már formátumuk és köntösük szerint is. Folyóiratokra általában tipikus a havi (pl. Közgazdasági Szemle), kéthavi (pl. Ekonomicky Casopis — Bratislava) és negyedéves (pl. Vierteljahrsheft zur Wirtschaftsforschung — Berlin NSzK) megjelenés. (Előfordul évi kétszeri megjelenés is (pl. Die Weltwirtschaft — Kiel).

HETI- ÉS NAPISAJTÓ

Ide tartoznak az egy hónapon belül többször megjelenő lapok (naponta, két-háromnaponként, hetenként, esetleg kéthetenként).

RENDSZERTELEN MEGJELENÉS

Főleg bankjelentések és általában az informatív jellegű szaksajtó tartozik ide (pl. Ekonomisch Overzicht/Economic Review Hollandsche Bank-Unie — Amsterdam, Wirtschaftsbericht Berliner Bank — Berlin, NSZK).

Az időszakossági rendszerezési elv vonatkozik a többi csoportosítási lehetőségre is.

KIADÁS

Az időszakos irodalom kiadói szerv szerint is felosztható. Kiadón nemcsak a vállalat értendő, hanem a *szellemi kiadó* is (közreadó testület), vagyis az az intézmény, testület, amelynek neve a kiadványon kollektív szerkesztőként szerepel (pl. Közgazdasági Szemle. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi

Intézetének folyóirata). A szellemi kiadó ismerete fontos mind a kutató, mind a könyvtáros szempontjából, mert világossá teszi (vagy teheti), hogy egy adott periódika mögött ki áll, milyen irányzatot képvisel, hogyan értékelhető állásfoglalása, mennyire tekinthető hitelesnek anyag- és adatszolgáltatása és hogy mennyire jelentős súlyú a kutatás szempontjából.

TUDOMÁNYOS INTÉZMÉNY

(kutatóintézet, egyetem, főiskola, tudományos társaság vagy szervezet)

Számos időszakos kiadványon — főleg évkönyveken és folyóiratokon — szellemi kiadóként szerepelnek a tudományos intézmények. Igen gyakran a szerkesztőbizottság összetétele, a munkatársak névsora is tükrözi az adott folyóirat szellemi hovatartozását. Az e kategóriába tartozó kiadványokra néhány példa: Ikonomiceszka Miszöl — a Bolgár Tudományos Akadémia Közgazdasági Intézete, Vesztnik Moszkovszkogo Universziteta. Szerija Ekonomiki, Filozofii i Prava — Moszkvai Állami Egyetem, Economic Journal — Királyi Közgazdasági Társulat, London.

HIVATALOS SZERV

Amint a szellemi kiadó már önmagában is fémjelzi kiadványait és bizonyos eligazodást nyújt a forrásértéket illetően, nagyjából ugyanez vonatkozik a hivatalos kiadványokra is. Nem közömbös például kutatási szempontból, hogy egy statisztikai adat, gazdasági jelentés hivatalosnak tekinthető-e vagy sem, függetlenül attól, hogy a kutató mit tart felőle. A marxista klasszikusok például nagy súlyt helyeztek a hivatalos források tanulmányozására elméleti munkájuk során. Marx „A tőke” megírásánál jórészt korabeli hivatalos angol forrásokra támaszkodott, ugyanezt a munkamódszert alkalmazta Engels „A munkásosztály helyzete Angliában”, vagy Lenin „A kapitalizmus fejlődése Oroszországban” c. művének kidolgozásánál. Aki például egy adott ország gazdaságpolitikáját tanulmányozza akár elméleti, akár gyakorlati szempontból, aligha nélkülözheti az illető ország hivatalos közlönyeit. Angliában és az Egyesült Államokban az állami hivatalos kiadók a közlöny-szerű kiadványokon kívül is több közgazdasági sorozatot és monográfiát is adnak ki (Anglia: HMSO — Her Majesty's Stationery Office, Egyesült Államok: Superintendent of Documents).

KIADÓVÁLLALAT

Általános, szakkiadó szerint csoportosítható. (Szakkiadó alatt általános közgazdasági és ágazati gazdasági kiadót értünk.)

A kiadóvállalat is bizonyos, útmutatást nyújt a periódikák típusára, jellegére vonatkozóan. Az akadémiai kiadók például általában elméleti folyóiratokat adnak ki és vannak több évtizede fennálló, hagyományos, nemzetközileg ismert szakkiadók, amelyeknek kiadványai általában bizonyos színvonalat jelentenek. Példa az általános kiadóra: Akadémiai Kiadó — Bp., Presses Universitaires de France — Paris. Szakkiadóra: Die Wirtschaft — Berlin (NDK), J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) — Tübingen.

GAZDASÁGI SZERVEZET

Munkaadói érdekképviselések, kartellek, bankok, vállalatok stb. számos periódikus kiadványt adnak ki saját működésükről, szakmai területüket érintő kérdésekről, általános gazdasági problémákról, tájékoztatásokat gazdasági és üzleti eseményekről.

E periódikák elsősorban a gyakorlati közgazdasági munka szempontjából jelentősek, mert különösen a nyugati gazdasági szervezetek nagyszámú informatív kiadványban tájékoztatnak saját szűkebb területükről és országuk gazdasági helyzetéről. Így pl. a Londonban székelő Nemzetközi Cukor Tanács statisztikai szemléje olyan részletességgel foglalkozik a cukortermelési- és piaci helyzettel, amilyennel más kiadvány aligha. Ugyanez vonatkozik egy csomó nyersanyagra és általában a nyugati bank- és pénzügyekre, külkereskedelemre.

A kiadás szerinti szempont is érvényes a többi rendszerezési kategóriára.

*

Összefoglalva: *a terület, az időszakosság, a kiadás szerinti rendszerezési szempontok kölcsönösen érvényesek valamennyi, a közgazdasági kutatás szempontjából számba jöhető időszakos kiadványra és általában minden periódikára alkalmazhatók. Bizonyos korlátozott mértékű eligazodást nyújtanak önmagukban és együttesen a periódikák jellegére, típusára vonatkozóan is és ezáltal bevezetőül szolgálnak a negyedik és leglényegesebb rendszerezési kategóriához, a típus szerinti rendszerezéshez, mely mint tartalmi ismérv, az időszakos irodalom megismerésére, osztályozására a leginkább alkalmasnak látszik.*

TÍPUS

Az időszakos irodalom *típus és jelleg szerinti* felosztása ad leginkább módot a kutatónak és a tájékoztatási szakembernek annak megállapítására, hogy bizonyos kiadványra szüksége van-e, hogy egy adott kutatási témához milyen típusú kiadványokat érdemes figyelemmel kísérnie, forgatnia, milyenfajta periódikában találja meg az őt érdeklő anyag- és adatszolgáltatást stb. A folyóiratállomány típus szerinti elemzése nyújthat adalékot a tudományos tájékoztató szervnek (könyvtárnak, dokumentációs központnak), milyen irányban kell az állományt továbbfejleszteni, hogy az intézmény jellegének és használói érdeklődési körének figyelembevételével megfelelő arányok alakuljanak ki. A típus és jelleg szerinti csoportosítás természetesen nem helyettesítheti a periódikák *téma (tárgy)* szerinti felosztását, sőt e két rendszerezést még ki kell egészíteni a *földrajzi tartalmi* csoportosítással is (nem a kiadási hely, hanem aszerint, hogy bizonyos periódikák milyen országra, területre, földrajzi egységre vonatkoznak). A periódikák *tartalmi* megközelítése tehát leginkább *típus, téma (tárgy) és földrajzi* ismérvek segítségével történhet.

A típus szerinti ismérv e három közül a legátfogóbb és bizonyos mértékig a másik kettőnek az elemei is beletartoznak.

ÁLTALÁNOS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATOK

A tudományos élet egészét átfogó folyóiratok, amelyeknek profilja maga a tudomány és a tudománypolitika, nem pedig valamelyik tudományág és több — ha nem valamennyi — tudományra terjednek ki. Egyéb tudományos problémák mellett időnként fontosabb időszakos elméleti közgazdasági témákkal is foglalkoznak, akár tudománytörténeti, akár egy konkrétan felvetődő gazdasági kérdés szempontjából. Fontosabb közgazdaságtudományi műveket is ismertetnek, tudományos információs rovatukban közgazdaságtudományi vonatkozású hírtanyagot is találni.

Ilyen folyóiratok pl.: Vesztnik Akademii Nauk SzSzsR — Moszkva (a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának általános tudományos folyóirata), Magyar Tudomány — a Magyar Tudományos Akadémia általános tudományos folyóirata.

A folyóiratok részletes ismertetése során eltekintünk az e típusú kiadványok ismertetésétől, mivel a bennük található közgazdasági közlemények esetlegesen.

ÁLTALÁNOS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI FOLYÓIRATOK

A társadalomtudományok egészét tárgyaló kiadványok; közgazdasági témákkal rendszeresen foglalkoznak, s vannak olyanok is, amelyek többnyire ilyen tárgyú cikkeket hoznak. Azokban a közleményekben is találni esetlegesen közgazdasági vonatkozást (fontos adalékokat is), amelyeknek fő témája más (pl. szociológiai, vagy demográfiai kutatási eredmény).

Az általános társadalomtudományi folyóiratok típusán belül külön csoportosíthatók a *kommunista pártok központi ideológiai szemléi* (pl. Kommuniszt — Moszkva, Társadalmi Szemle, Weg und Ziel — Wien, Rinascita — Róma), amelyeknek szinte valamennyi száma foglalkozik közgazdasági témákkal és aktuális közgazdasági elméleti kérdéseket, gazdaságpolitikai problémákat, világ gazdasági témákat dolgoznak fel a marxizmus—leninizmus ideológiája alapján. E folyóiratok hasábjain jelennek meg az egyes kommunista pártok elvi állásfoglalásai különféle közgazdasági kérdésekben (akár határozatok, akár tanulmányok formájában).

Általában a különböző mozgalmak hivatalos folyóiratai foglalkoznak közgazdasági kérdésekkel (pl. La Revue Socialiste — francia szocialista elméleti és mozgalmi folyóirat).

Vannak olyan általános társadalomtudományi folyóiratok, amelyek számonként (vagy több számonként) váltanak témát (szociológia—közgazdaság—jog), ilyenek pl.: Bulletin International des Sciences Sociales (Nemzetközi Társadalomtudományi Szemle — UNESCO), Bulletin de l'Institut des Recherches Économiques et Sociales — a louvaini Katolikus Egyetem társadalomtudományi és gazdaságkutató intézetének folyóirata.

Egyéb példák: Année Politique et Économique — Párizs, United Asia — Bombay, Korunk — Cluj, Vesztnik Leningradzkogo Universziteta. Szerija Ekonomiki, Filozofii i Prava — Leningrad.

ÁLTALÁNOS KÖZGAZDASÁGI FOLYÓIRATOK

Elméleti és gyakorlati kutatások, a közgazdasági felsőoktatás szempontjából is elsőrendű fontosságú csoport. A szorosan vett akadémiai jellegű periódikák, folyóiratok legnagyobb része ide tartozik. Általános profiljuknak megfelelően felölelik a közgazdaság valamennyi ágát, minden lényeges kérdését. Főcikkeken kívül általában gazdag szemle-rovát, szakirodalmi tájékoztatás (könyvismertetés, tematikus bibliográfia, új szakkönyvek jegyzéke, kiadói hirdetések készülő vagy éppen megjelent kiadványokról, folyóiratszemle), tudományos híranyag egészíti ki számaikat. Vannak olyanok, amelyek rendszertelen időközben tematikus számmal (esetleg különszámmal) jelennek meg egy-egy fontos és aktuális téma könyvtérjedelmű gazdag feldolgozását adva (pl. *Wirtschaftswissenschaft* — Berlin, NDK). Ezeket a tematikus különszámokat tulajdonképpen *gyűjteményes köteteknek* lehet tekinteni.

E csoportba sorolhatók mindenekelőtt a közgazdasági tudományos intézmények folyóiratai, de ide tartozik több, kiadvállalat által megjelentetett folyóirat is. Bármely szakkérdés, részletkutatás, a gazdasági tájékozódás (piac- és konjunktúrakutatás) szempontjából nélkülözhetetlen folyóirattípus, mivel mind a szűkebb szakkérdések, mind a részletkutatások elméleti és módszertani megalapozására vonatkozó közlemények elsősorban az e típusú folyóiratokban találhatók. Az általános közgazdasági látókör szélesítésének, az irodalmi tájékozottság bővítésének fő forrásai.

Példák: *Voproszű Ekonomiki* — a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Közgazdaságtudományi Intézete, *American Economic Review* — Amerikai Közgazdasági Társulat, *Közgazdasági Szemle* — a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete, *Économie Appliquée* — Alkalmazott Közgazdaságtudományi Intézet (Párizs), *Indian Journal of Economics* — Allahabadi Egyetem (India), *Planovo Sztopansztvo* — Bolgár Állami Tervbizottság, *Zeitschrift für Nationalökonomie* — Bécs.

KÖZGAZDASÁGI ÁGAZATI FOLYÓIRATOK

Az elméleti kutatás és a gyakorlati munka elsőrendű forrásai, ha igaz az, hogy az általános közgazdasági folyóiratok a közgazdasági gondolkodás fejlesztésének, a szakirodalmi műveltség gyarapításának elsődleges eszközei, úgy igaz az is, hogy ágazati elméleti, módszertani és gyakorlati kérdések tanulmányozásához elengedhetetlenek a közgazdasági ágazati folyóiratok. Mindaz, ami az általános közgazdasági folyóiratokra érvényes, *leszűkítve egy ágazatra*, vonatkozik az ágazati folyóiratokra is, kiegészítve ezt azzal, hogy egy ágazatra vonatkozólag a kutatások legfrissebb eredményei, szűkebb profilú (de témakörönként mélyebb és szélesebb) szakirodalmi tájékoztatás található ez utóbbiakban. Ugyanakkor, amikor az általános folyóiratok ágazati cikkeket is közölnek, az ágazati folyóiratok a maguk során kilépnek szűkebb keretükből és nemegyszer általános elméleti és gazdaságpolitikai kérdésekben is állást foglalnak, cikkeket szentelnek e témáknak is.

Példák: *Agrarpolitische Revue* (mezőgazdaság) — Bern, Külkereskedelem, *Finante si Credit* (pénz és hitel) — Bucuresti, *Industrial and Labor Relations Review* (ipar és munkaügy) — Ithaca (USA), *Wissenschaftliche Zeitschrift. Hochschule für Binnenhandel* (belkereskedelem) — Leipzig.

KÖZGAZDASÁGI HATÁRTERÜLETI FOLYÓIRATOK

Ebbe a típusba azok a folyóiratok tartoznak, amelyeknek tartalmilag a közgazdaság csak *kiegészítő, mellérendelt* része, mivel *más tudomány ágazati folyóiratának számítanak*, mint amilyen a *gazdaságtörténet, gazdasági földrajz, gazdasági jog, gazdasági matematika stb.* Ezek a folyóiratok elsősorban a történelmi, jogi, stb. kutatásnak a forrásai, de a közgazdasági kutatásnak is számon kell őket tartania, mert elméleti kutatási és gazdasági leírási szempontból is közölnek érdekes cikkeket és eredményeiket figyelemmel kell kísérni.

Példák: *Journal of Economic History* (gazdaságtörténet) — Philadelphia, *Economic Geography* (gazdasági földrajz) — Worcester, *Propriété Industrielle* (gazdasági jog) — Párizs, *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego* (gazdasági jog) — Varsó. A marxista irodalomban ezeket a határterületi kérdéseket általában az egyes fődiszciplínák folyóiratai tárgyalják (pl. *Voproszű Isztorii* — Moszkva — gazdaságtörténet).

Bár egy ország gazdasági helyzetének, vagy egy iparág fejlődésének elemzése nagyobb időszakra alig képzelhető el a gazdaságtörténeti kutatások eredményeinek felhasználása nélkül vagy pl. a gazdasági tervezés nem nélkülözheti a gazdaságföldrajzi kutatásokat, tekintettel arra, hogy a közgazdasági kutatásnak ezek nem tartoznak fő területei közé, a határterületi típusú folyóiratok nem kerülnek részletes ismertetésre.

HIVATALOS KIADVÁNYOK

A közgazdasági kutatás időszakos irodalmának egyik legfontosabb részét e kiadványok alkotják. Aligha szorul bővebb indokolásra e típus jelentőségének hangsúlyozása. Mind az elméleti, mind a gyakorlati kutatásnak, mind az ágazati közgazdasági tevékenységnek egyaránt nélkülözhetetlen forrásául szolgálnak.

Valamely ország gazdaságpolitikájának elemzése, a gazdasági vezetés módszereinek vizsgálata, a külkereskedelem rendszerének tanulmányozása, a különböző országok pénzügyi-adóügyi igazgatásának összehasonlítása és számtalan egyéb téma kutatása szinte elképzelhetetlen a hivatalos források tanulmányozása nélkül. De ugyanez vonatkozik a gyakorlati gazdasági munkára is. A külkereskedelmi gyakorlat például nem nélkülözheti az állami közlönyökben és tárcaközlönyökben közzétett kereskedelmi egyezmények hivatalos szövegét, az árulisták, a vám- és tarifarendelkezések ismeretét stb. A belkereskedelmet illetően pedig a hatóságilag megállapított árak jegyzéke ugyancsak a hivatalos lapokban jelenik meg. Bármely közgazdasági területen folyó kutatás, vagy gyakorlati munka tehát megtalálja a maga jogi, hivatali és hivatalos vonatkozását, ami jogi közlönyökben, tárcakiadványokban stb. ölt testet jogszabályok, törvények és rendeletek formájában. Nyilvánvaló, hogy mennél inkább kezében tartja az állam a gazdasági funkciókat, annál inkább nő hivatalos kiadványainak jelentősége kutatási szempontból. Erre elég egy példa: a tervgazdálkodást folytató országokban, a szocialista országokban a *terv: törvény*.

Hivatalos kiadványokon azonban nemcsak országos közlönyöket, pl. Magyar Közlöny, Gesetzblatt der DDR — NDK kell érteni, hanem egyéb, nemcsak jogszabályokat tartalmazó kiadványokat is, így például a kongresszusi, szenátusi,

parlamentari — egyszóval a legfelsőbb államhatalmi, törvényhozó és végrehajtó hatalmi szervek döntéseit, határozatait, jegyzőkönyveit is. Elég itt arra utalni, hogy például az amerikai monopóliumok szerepének kutatásához a szenátusi és kongresszusi bizottságok jegyzőkönyvei bőséges anyagot szolgáltatnak.

A legfőbb államhatalmi szervek kiadványainak megjelenési formája, tartalma, időszakossága a legváltozatosabb. Néhány példa: a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának határozatai gazdasági kérdésekben (az iparigazgatás decentralizálása, a géppálmások gépparkjának átadása a kolhozoknak stb.), az amerikai elnök éves gazdasági jelentései a kongresszusnak — (Economic report of the President), a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának határozatai stb.

Annak ellenére, hogy a hivatalos kiadványok jelentősége nemcsak közgazdasági kutatási szempontból igen nagy, e típus számbavétele rendkívül nehéz feladat elé állítja a tájékoztatási szerveket. Olyan kiadvány, bibliográfia, repertórium, dokumentációs kötet nincs, amely nemzetközi méretekben ismertetné a különböző országokban kiadott hivatalos közlönyöket (ideértve a tárca és egyéb főhatósági közlönyöket is). Az UNESCO és a Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság vállalkoztak arra, hogy ennek a nehezen áttekinthető, bibliográfiailag jórészt feltáratlan területnek a dokumentációs problémáit felvessék és megoldását megkíséreljék. E munka eredményét tették közzé az *Étude des bibliographies courantes des publications officielles nationales* c. kiadványban, Párizs. 1958. 256 p.

Ez az UNESCO bibliográfiai kézikönyvek sorozatában megjelent munka az országos hivatalos kiadványok kurrens bibliográfiai forrásairól, a kérdés legfontosabb vonatkozásait ismerteti, úm. a hivatalos kiadványok bibliográfiai nyilvántartása, a hivatalos kiadványok típusai, az állami közlönyök és egyéb dokumentumok terjesztési módszereinek megjavítása, a nemzeti bibliográfiák és a hivatalos kiadványok stb. és földrészenkénti csoportosításban bevezet az egyes országok hivatalos kiadványainak tanulmányozásába. Ebben a részben országonként ismerteti az egyes fontosabb állami közlönyöket, bibliográfiai forrásait, hozzáférhetőségük lehetőségeit stb. Mind a kutatónak, mind a tájékoztatási szakembernek rendkívül hasznos útmutatásokat nyújt e kiadványok megismerésére, nyilvántartására és feltárására vonatkozóan és ezért elsőrendű fontosságú kézikönyvnek tekinthető.

A periódikák részletes felsorolása és tárgyalása során éppen ezért el is tekintünk a hivatalos kiadványoktól, a kutató eligazítására az előzőekben ismertetett kézikönyv szolgálhat.

Ez UNESCO-kiadványban található tájékoztatás és konkrét forrásismeretek lehetővé teszik, hogy mindössze néhány adalékkal egészítsük ki az ott elmondottakat különös tekintettel a közgazdasági kutatásra.

A részletesebb eligazodás céljából a hivatalos kiadványokat nagyjából a következőképpen csoportosíthatjuk:

- nemzetközi szervek kiadványai (közlönyei),
- országos, hivatalos közlönyök,
- tárca és főhatósági (ágazati) kiadványok,
- regionális (országon belüli regionális egység kiadványai).

Nemzetközi kiadvány alatt itt csak a „hivatalos” kiadványokat értjük (határozatokat, közgyűlési és bizottsági viták jegyzőkönyveit stb.) és nem a

periodikus gazdasági jelentéseket, sorozatokat. Ezt azért kell hangsúlyozni, mivel a hivatalos szervek nem minden kiadványa tekinthető „hivatalos” jellegűnek (pl. a KGST Nemzetközi Mezőgazdasági Szemle c. folyóirata csak annyiban ilyen jellegű, amennyiben egy nemzetközi szerv adja ki, de *típusára nézve* nem hivatalos közlöny, hanem *tudományos közgazdasági ágazati folyóirat*, aminek szerkesztését nemzetközi szerv fémjelzi).

Az országos és tárca-közlönyöket azért kell megkülönböztetni azonos ismérveik ellenére, mivel egy hasonlattal élve: „mutatis mutandis” az országos közlönyök a kutatás szempontjából az általános tudományos, vagy ha úgy tetszik az általános közgazdasági, míg a tárca- és főhatósági közlönyök az *ágazati folyóiratok funkcióját* töltik be.

A regionális, az országon belüli egységek hivatalos közlönyeit, kiadványait azért kell külön kiemelni, mivel ezek olyan részletességgel foglalkoznak egy-egy az országnál kisebb közigazgatási egység problémáival, amire az országos kiadványok nem képesek és ez nem is feladatuk. Mivel pedig a közgazdasági kutatásnak olykor éppen egy terület gazdasági fejlesztése vagy fejlődése a témája, szükséges számba venni ezt a kategóriát is (pl. egy világhírhely forgalmi adatainak rendszeres összesítése: Le Port d'Amsterdam — „Az amszterdami kikötő” stb.).

A nemzetközi szervezetek „hivatalos” kiadványait több bibliográfia is ismereti (ld. e fejezet, valamint „*A közgazdasági kutatás tájékoztató munkái*” c. fejezet bibliográfiáját).

Ezen forráskiadványokon kívül is, a kutatónak és a tájékoztató szakembernek több más reference-munka áll rendelkezésére a hivatalos kiadványok számbavételére és feldolgozására (jogi és államigazgatási bibliográfiák, különböző nemzetközi és egy országra vonatkozó tájékoztató kézikönyvek, referálólapok, szakbibliográfiák stb.).

STATISZTIKAI KIADVÁNYOK

A statisztikai kiadványokkal itt mint a *közgazdasági kutatás munkaeszközeivel*, irodalmi forrásainak egyik legfontosabb típusával foglalkozunk, tehát figyelmen kívül hagyjuk a statisztikát mint a kutatás tárgyát. A statisztikai kiadványokat ebben az értelemben úgy tekintjük, mint a közgazdasági kutatás anyag- és adatszolgáltatási periódikáit (mint ahogy más tudományágaknak is a statisztika szolgáltatói számadatokat). Annyiban azonban utalni fogunk a statisztikára mint a kutatás tárgyára, amennyiben bizonyos módszerei, kutatásai magának a közgazdasági kutatásnak is sajátjai. Statisztikai folyóirat — és általában kiadvány — alatt ebben a közgazdasági szempontú szűkebb értelmezésben nemcsak a kizárólagosan számadatos kiadványokat értjük, hanem az elméletieket is, mivel ez utóbbiak tartalmazzák azokat az elvi, módszertani közleményeket, amelyek támpontul szolgálhatnak a közgazdasági kutatásnak is (pl. az életszínvonal mérésébe milyen tényezőket számítanak bele a különböző országok statisztikái).

Statisztikai adatok úgyszólván mindenfajta elméleti és gyakorlati kutatáshoz, gazdasági tájékozódáshoz nélkülözhetetlenek. Statisztika segítségével lehet foglalkozni olyan elméleti kérdéssel például, mint a munkásosztály abszolút és

relatív elnyomódása, de ugyancsak statisztika a segédeszköze az egyik legáltalánosabb gyakorlati közgazdasági munkának, a piackutatásnak is. Éppen ez a magyarázata annak, hogy statisztikai adatokat a szakkiadványokon kívül bőségesen közölnek és elemeznek a legkülönbözőbb típusú és jellegű közgazdasági periódikák. Egyaránt találunk ilyen közleményeket és információkat általános és ágazati közgazdasági folyóiratokban, hivatalos kiadványokban (maguknak a statisztikai kiadványoknak tekintélyes része is hivatalos jellegű), a heti- és napisajtóban stb.

A statisztikai adatszolgáltatás és módszertani közlemények legfontosabb forrása azonban a statisztikai szakirodalom. A periódikák nagy számban jelennek meg és csak legfontosabb adataiknak közreadása is immár egy kötetet tesz ki, amit jól illusztrál az OECE könyvtárában nyilvántartott statisztikai kiadványok jegyzéke, amely nem kevesebb mint 1184 tételt tartalmaz: 81 ország 1062, és 23 nemzetközi szervezet 122 statisztikai kiadványát (ld. 139. p.). Statisztikai kiadvány alatt itt csak a kifejezetten statisztikai folyóiratokat értjük, nem pedig olyanokat, amelyek statisztikát is közölnek.

Ugyancsak tekintélyes számú statisztikai periódikát tart nyilván a Library of Congressnek a hivatalos statisztikákat számba vevő jegyzéke is (ld. Carter 139. p.). valamint a statisztikai évkönyvekről (amelyeket értelemszerűen ugyancsak ide kell sorolni) kiadott bibliográfiája (ld. Carter 139. p.). Mindkét kötet százon felüli számban ismerteti a vonatkozó statisztikákat. Végül még egy bibliográfiai forrás: List of statistical series collected by international organisations. (A nemzetközi szervezetek által gyűjtött statisztikai sorozatok, ENSZ-kiadvány ld. 141. p.) Megjegyzendő, hogy több statisztikai hivatal *ágazati évkönyveket* is kiad, mint például külkereskedelmi statisztikai évkönyveket (pl. az osztrák, a finn statisztikai hivatalok).

E nagyszámú és fontosságánál fogva is elsőrendű szakirodalmi forrásban is könnyebb az eligazodás, ha a kutató és a tájékoztatási szakember legalább nagy vonalakban rendszerezi e típust.

STATISZTIKAI FOLYÓIRATOK. A statisztikai kiadványok tekintélyes része egyaránt közöl elméleti, módszertani közleményeket és táblázatokat. Kiemelésüket indokoltta teszi, hogy a közgazdasági kutatás mindenekelőtt ezekben talál *elemzést, gazdaságpolitikai áttekintést, kutatási-módszertani leírást*, egyszóval mindazt, amit a csak számadatos kiadványok nem nyújthatnak, de aminek ismerete és felhasználása leginkább alkalmas a közgazdasági elemző munkához. A statisztikai folyóiratok tehát elsősorban nem adatszolgáltatásuk miatt érdekesek (bár ez sem elhanyagolható szempont), hanem *szöveges* közleményeik miatt. E folyóiratok közgazdasági vonatkozású cikkeket rendszeresen és kisebb-nagyobb számban közölnek s funkciójukat tekintve a közgazdasági kutatás szempontjából az általános társadalomtudományi, vagy még inkább az általános közgazdasági folyóiratokhoz hasonlítanak. Ezek között olyant is találunk, amely már címében is utal közgazdasági profiljára (pl. Wirtschaft und Statistik — Német Szöv. Közt.), de általában megállapítható, hogy a statisztikai folyóiratok közgazdasági érdeklődése igen nagyarányú. E (részbeni) közgazdasági profilt egyébként az is magyarázza, hogy a közgazdasági jellegű (vonatkozású) elméleti, módszertani közlemények mellett, szemle és figyelő rovataikban, táblázatos részekben világgazdasági elemzéseket, helyzetképeket adnak, áttekintést nyújtanak egy-egy ország

gazdaságpolitikájáról stb. Híryanaguk egy része közgazdasági vonatkozású és szakirodalmi tájékoztatásukból sem hiányoznak a közgazdasági munkák. Mindezek ugyancsak nyomatékosan aláhúzzák a közgazdaság és a statisztika közötti szoros és szerves kapcsolatot, összefüggést.

Mint ahogy az általános közgazdasági folyóirat mindenfajta közgazdasági tevékenységnek elsőrendű irodalmi eszköze, de kiváltképp nélkülözhetetlen az elméleti és a gazdaságpolitikai munkához, ugyanez vonatkozik a statisztikai folyóiratokra is. A gyakorlati gazdasági tevékenység szempontjából ugyancsak nem lehet lebecsülni jelentőségüket, de ehhez talán inkább a számadatos és az ágazati kiadványok használhatók elsősorban.

Néhány példa statisztikai folyóiratra: Statisztikai Szemle, Statistische Praxis — Berlin, NDK., Statisticka Revija — Belgrád.

SZÁMADATOS KIADVÁNYOK. Anyag- és adatszolgáltatás szempontjából a leggazdagabbak. Felölelik a társadalmi élet valamennyi jelenségét. Táblázataikban helyet kap a termelés, fogyasztás, áruforgalom, nemzeti jövedelem... és a közgazdasági kutatás mindmennyi vonatkozása.

Anélkül, hogy további csoportosításra szükség lenne, meg kell említeni, hogy e csoportba tartoznak elsősorban a *hivatalos jellegű* statisztikai kiadványok, a különböző nemzetközi szervek és az egyes országok központi statisztikai hivatalainak kiadványai, évkönyvek stb. E kiadványok fő és egyetlen (de annál nélkülözhetetlenebb) funkciója az *átfogó adatszolgáltatás*. Szöveget csak annyiban közölnek az elemzés igénye nélkül, amennyiben ezt a számsorok jobb megvilágítása, magyarázata szükségessé teszi.

A *területi elv* szerinti felosztás messzemenően és értelemszerűen tartalmilag is alkalmazható e típusnál, mert egyaránt tartoznak ide *nemzetközi* — (pl. Bulletins Statistiques de l'OECE Statistiques Générales, Internationale Monatszahlen — a nyugatnémet statisztikai hivatal nemzetközi jellegű havi gazdasági adatszolgáltatása), *országos* — (pl. Survey of Current Business — Washington, Statisztikai Havi Közlemények), *regionális statisztikai kiadványok* (pl. Budapesti Statisztikai Tájékoztató. A KSH Budapesti Városi Igazgatóságnak havi folyóirata, California Labor Statistics Bulletin San Francisco — munkaügyi statisztika). Ugyancsak értelemszerűen alkalmazható a *kiadási elv* szerinti felosztás is, mert e csoporton belül a megkülönböztetésnek egyik nem utolsó szempontja éppen az, hogy *hivatalos*, vagy *nem-hivatalos* kiadványról van-e szó (példa mindkét fajtára: Bollettino Mensile di Statistica — az olasz Központi Statisztikai Intézet havi folyóirata, bankok statisztikai közleményei, Quarterly Bulletin of Statistics. South African Reserve Bank — Pretoria).

Ugyancsak ide kell sorolni a *statisztikai évkönyveket*. Ezek lényegében összegezik a hivatalos havi statisztikák anyagait és amint a havi statisztikák nagyobb részét a gazdasági jellegű táblázatok foglalják el, ugyanez áll az évkönyvekre is. Az évkönyvek azonban nem egyszerűen a havi kiadványok összegét adják. Szerepük, jelentőségük, funkciójuk ennél jóval több. A havi kiadványok általában rövidebb időszakra adnak bázisszámot (előző hónap, negyedév, félév, előző év azonos időszaka, esetenként még nagyobb időszak), míg az évkönyvek skálája sokkal szélesebb, adataik részletesebbek, bázisszámaik is nagyobb időszakra nyújtanak összehasonlítási alapot, adatfeldolgozásuk is sokrétűbb, számos diagrammal és grafikonnal operálnak, közülük nem egy nemzetközi áttekintést is

ad (pl. Statistisches Jahrbuch für die Bundesrepublik Deutschland... — Német Szöv. Közt.) és egyéb reference-adatokat is közölnek (pl. nemzetközi súly- és mértékegység-táblázat, pénznemek stb.). Amíg tehát egy éven belüli időszakra a havi, csak számadatos kiadványok tájékoztatnak a legrészletesebben, addig, nagyobb időszakra a statisztikai évkönyvek — különösen a visszatekintő kutatásoknál.

Példák: Narodnoe hozjajsztvo SzSzSzR... Sztatiszticeszkij ezsegodnik... Moszkva, Canada Yearbook... The official statistical annual... Ottawa, Statisztikai zsebkönyv, ágazati évkönyvre: Ulkomaarkauppa vuosisjulkaisu 1956. (Foreign Trade 1956. Official Statistics of Finland.) Helsinki. 1957. Suomen Virallinen Tilasto... — finn hivatalos külkereskedelmi statisztika.

ÁGAZATI STATISZTIKÁK. Általában csak számsorokat közölnek és tulajdonképpen az előző csoportba volnának sorolhatók közös ismérveik alapján. Külön csoportosításukat az indokolja, hogy a statisztika területén ugyanazt a funkciót töltik be, mint a közgazdasági ágazati folyóiratok. Ágazatokra leszállítottan olyan részletes adatokat adnak, amilyeneket az általános számadatos kiadványok nem nyújthatnak. A legkülönbébb gazdasági területekről tájékoztatnak. Általánosabban azonban egy-egy iparágról, vagy áru fajta termeléséről és külkereskedelmi forgalmáról nyújtanak folyamatos számszerű áttekintést és ezáltal különösen konjunktúra- és piackutatási szempontból nagy a jelentőségük. Az ágazati statisztikák kiadói között számos nem-állami jellegű gazdasági, érdekképviseleti szervet találunk. A magánbankok statisztikai kiadványai részben ide is sorolhatók, amennyiben nem általános gazdaságstatisztikai jellegűek, hanem kifejezetten bank- és pénzügyi statisztikát hoznak. Ágazati statisztikai szemléket tehát mindenekelőtt a részletkutatásokhoz, az ágazati kutatásokhoz és a gyakorlati munkához lehet igen jól használni.

Példák: Bulletins Statistiques de l'OECE. Série I. Commerce Total par Origine et Destination (OECE Statisztikai Bulletinek. Külkereskedelem származási és rendeltetési országoként), International Financial Statistics — IMF (Nemzetközi Pénzügyi Alap. Nemzetközi pénzügyi statisztika), Grosshandelspreise im Ausland — Német Szöv. Közt. (Nagykereskedelmi árak külföldön), Monthly Bulletin of Agricultural Economics and Statistics — FAO (ENSz. Élelmézésügyi és Mezőgazdasági Szervezet. Agrárgazdasági és Statisztikai Bulletin), Statistical Bulletin of the International Sugar Council (Nemzetközi Cukor Tanács Statisztikai Bulletinje), Die Industrie der Bundesrepublik Deutschland. Teil 1—3. (A Német Szöv. Közt. ipara.), Quarterly Bulletin of Coal Statistics for Europe (ENSz Negyedéves Európai Szénstatisztikai Bulletin).

ÜZEMGAZDASÁGI- ÉS SZERVEZÉSI FOLYÓIRATOK

(általános, ágazati, termelékenységi, határterületi folyóiratok)

Az üzemgazdasági- és szervezési kiadványokat a közgazdasági ágazati csoportba is be lehetne sorolni, de tekintettel ez előbbiekre sajátos funkciójára, hogy ti. érdeklődési körük átfogja a közgazdaság teljes területét, helyesebbnek látszott külön csoportba sorolásuk. Az üzemgazdasági- és szervezési kiadványok mindegyike a különféle üzemek (iparvállalatok, mezőgazdasági üzemek, irodák...) belső szervezési és munkaügyi kérdéseivel foglalkoznak, ideértve a számvetelt,

racionalizálást, termelékenység-mérést, irodagépek alkalmazását, a különféle belső nyilvántartási rendszereket, üzem belüli tervezést, költségszámítást stb. Az a tény, hogy az üzemek belső, részben műszaki jellegű kérdései állnak érdeklődésük homlokterében, még inkább hangsúlyozza önálló csoportosításuk indokoltságát. Ide sorolhatók a nyugaton az utóbbi években nagy számban kiadott „termelékenység-növelési” és „termelékenység-számítási” folyóiratok is.

Az üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok leginkább még az ágazati folyóiratokhoz hasonlíthatók, azzal a különbséggel, hogy míg az utóbbiak egy ágazat valamennyi problémájával foglalkoznak, addig az előbbiek az üzem belüli kérdésekkel. Az üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok száma igen nagy és számos országban több ilyen profilú kiadványt is megjelentetnek. Eltekintve azonban egy-két tucattól, amelyek *általános* jellegűek, tehát felölelik a terület elméleti, módszertani és gyakorlati kérdéseit (pl. Buhgalterszkij Ucset — Moszkva, Rationalisierung — Frankfurt/M.), az üzemgazdasági kiadványok nagy része ágazati jellegű és egy-egy iparág belső vagy egy részterület kérdéseit tárgyalják csak.

Az üzemgazdasági *ágazati* folyóiratok a gyakorlati kutatások szempontjából jönnek elsősorban számításba, a vállalati gazdasági munkához szolgáltatnak adalékokat.

Példák: Restaurant Management, New York — Étteremvezetés, Rationelle Büro, Aachen — Racionális Iroda, Self Service and Supermarket, London — Önkiszolgálás; Textilipari tervgazdaság, Torgovlja za Rubezsom, Moszkva — Belkereskedelmi technika külföldön, Journal of the Institute of Actuaries, London — Biztosítási Szemle . . . , Revue Générale de l'Hotellerie, de la Gastronomie et de Tourisme, Paris — Általános Szállodaügyi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Szemle.

Ezzel szemben az általános üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok — bár jellegüknél fogva ezek is inkább gyakorlatiak — nemcsak egy-egy szűkebb szakterület (mint vendéglátóipar, biztosításügy, belkereskedelmi technika stb.) számára érdekesek, hanem mondanivalójuk a közgazdászok szélesebb köreihez szól.

Példák: Liiketaloudellinen Ajkakuskirja (The Journal of Business Economics) — Helsinki, Die Materialwirtschaft — Berlin (Német Dem. Közt.), Podnikova Organizace — Praha, The Accounting Review — Menasha, Wisc. (USA), Travail et Méthodes. Revue technique de la direction et l'organisation des entreprises, Paris — vállalatigazgatási és szervezési szemle.

Termelékenység-kutató (általában több ágazatot érintő kérdésekkel foglalkozó) kiadványok.

A második világháború után a nyugati országokban sorra alakultak meg a termelékenység-kutató („növelő”) központok, intézetek, szervezetek; állami, félállami, magán alapon, amelyek sokfajta és nagymennyiségű kiadványt adnak ki.

A *termelékenység-kutatás*, a piacutatáshoz hasonlóan szinte *önálló kutatási „iparággá”* fejlődött ki. Az e tárgykörű kiadványok a legtöbb rokon vonást az üzemgazdasági folyóiratokkal mutatnak. A termelékenység-kutatás magában foglalja a racionalizálást, munkaszervezést, műszaki-szervezési intézkedéseket, munkalélektant, balesetvédelmet, a célszerű raktározást, csomagolástechnikát

stb., egyszerűen mindazt, ami valamilyen vonatkozásban kihat a termelékenység alakulására. Márpedig e tényezők sora számtalan. A termelékenység-kutatási kiadványok érdeklődési köre tehát meglehetősen széles, informatív jellegűek és rendszerezési szempontból leginkább az üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok közé sorolhatók.

A termelékenység-kutató kiadványokat általában valamilyen intézmény adja ki. Tartalmukat, időszakosságukat tekintve számos változattal találkozunk. A rövid, néhány soros, csak információs anyagot közlő, sűrűn megjelenő laptól kezdve (pl. Bulletin de l'Office Belge pour l'accroissement de la productivité — a belga termelékenységnövelési hivatal bulletinje) nemzetközi jellegű, módszertani és tájékoztató anyagot egyaránt közlő folyóiratokon keresztül (pl. Revue de la Mesure de la Productivité — OECE termelékenység-mérési szemle), a sorozatokig, amelyek valamennyi száma egy-egy témát dolgoz csak fel (pl. Enquêtes en vue de l'accroissement de la productivité — az Association Française pour l'Accroissement de la Productivité-nak, a francia termelékenység-növelő társulatnak „Termelékenységnövelési tanulmányok” c. sorozata), vagy a legkülönbébb közgazdasági kérdéseket a termelékenység szemszögéből vizsgáló cikkeket (külkereskedelem, iparszervezés, belkereskedelem, mezőgazdasági üzemtan...) tartalmazó folyóiratig (pl. Documents du service de l'expansion économique et technique — Paris) sokféle termelékenységi kiadvány jelenik meg. A fejlődés legújabb iránya azt mutatja, hogy a termelékenység-kutató központok általános szemléi mellett — amelyek „mutatis mutandis” az általános közgazdasági folyóiratokkal mutatnak rokon vonásokat — szakosodási folyamat megy végbe.

A termelékenységi lapok számbavételét néhány összefoglaló jellegű kiadvány könnyíti meg, amelyek számos ilyen periódika címét adják meg, és ami még fontosabb, ismertetik a jelentősebb termelékenységi intézmények címeit, ami a legjobb eligazodást nyújtja e periódika típushoz: *Documentation Économique*. No. spécial: *Productivité. Bibliographie analytique*... Paris. 1955. (Termelékenység-bibliográfia, ld. 110. p.), *Bibliography on Productivity*. Paris. 1956. ld. 110. p.

A termelékenység-kutató kiadványok mindenekelőtt gyakorlati közgazdászok, üzemgazdászok számára nyújthatnak hasznos ismereteket.

Meg kell jegyezni, hogy a termelékenység kérdéseinek (színvonalának alakulása, mérése...) nagy teret szentelnek az általános és az ágazati közgazdasági, valamint a statisztikai folyóiratok is, sőt azt lehet mondani, hogy a leglényegesebb, szintetizáló, módszertani jellegű cikkek éppen ezekben jelennek meg, míg a kifejezetten termelékenységi szemlék inkább leírást, tájékoztatást adnak, a tapasztalatcsere fórumai elsősorban. A szocialista országok közgazdasági és statisztikai folyóirataiban számos cikk foglalkozik a termelékenységgel, önálló folyóirata azonban e kérdéseknek nincsen. Ugyancsak megjegyzendő még, hogy a termelékenységi szemlék egyik fontos témája — szemben az e kérdésekkel foglalkozó egyéb említett típusú folyóiratokkal — a „human relations”, „relations humaines”, vagyis az „emberi kapcsolatok” tárgyalása a termelés problémái között, ami többek között a munkáltató és munkavállaló érdekazonosságának elemzését és bizonygatását jelenti a termelékenység növelése érdekében.

Az üzemgazdasági folyóiratoknak az eddigiekben ismertetett három alcsoportja mellett még megkülönböztethető egy *határterületi* alcsoport is, ún. üzem-

szociológiai, munkalélektani folyóiratok (pl. Bulletin du Centre d'Études et Recherches Psychotechniques. Ministère du Travail et de la Sécurité Sociale — Paris — a francia munkaügyi minisztérium pszichotechnikai folyóirata). Ezek azonban a közgazdasági határterületi folyóiratokhoz hasonlóan egy más fődiszciplínához tartoznak (szociológia, pszichológia), de számontartásuk a közgazdasági kutatásnál is indokolt, mivel olyan cikkeket és tanulmányokat is közölnek, amelyek a *munkaszervezés, munkaerőgazdálkodás, üzemvezetés* stb. kérdéseit érintik, vagy ezzel foglalkoznak.

A részletes ismertetésben csak az általános üzemgazdasági folyóiratokkal foglalkozunk.

GAZDASÁGI INFORMATÍV KIADVÁNYOK

Időszakos sajtó alatt — többek között — általában olyan kiadványokat értünk, amelyek kiadási helyüktől, időszakosságuktól, kiadásuktól, típusuktól függetlenül valamilyen területről rendszeresen, folyamatosan tájékoztatnak. Vonatkozik ez még a tisztán elméleti jellegű folyóiratokra is, amelyek lényegében egy adott tudományterület időszerű problémáiról szóló közleményekkel tájékoztatják a tudományos kutatót. Az időszakos irodalom *fogalmába* tehát beletartozik az információ eleme. Ennek ellenére a közös gyűjtőfogalmon belül nem lehet egy kalap alá venni a tudományos folyóiratot a napisajtóval, eltérő típusuknál és jellegüknél fogva. Míg az előbbi a tudományos kutatásnak szól és többnyire elméleti kérdésekről lévén szó bennük, amelyek megvitatása esetleg évekbe telik, tehát tájékoztatása nem naprakész és általában nem is közvetlenül a napi gyakorlatban való felhasználás a célja, addig az időszakos irodalom egy számbelileg igen nagy csoportja kifejezetten a tájékoztatás, adott esetben a gazdasági tájékoztatás szolgálatában áll. A tájékoztatás kifejezést tehát két értelemben lehet használni: *tágabb értelmezésben* olyan kiadványokra, amelyeknél az információ járulékos elem, a kiadvány célja nem kifejezetten a tájékoztatás és *szűkebb értelmezésben* olyanokra, amelyeknél az információs jelleg az *elsődleges*, amelyek kifejezetten erre a célra szolgálnak.

Az informatív kiadványok típusába mindazokat a sajtótermékeket soroljuk, amelyek *rendeltetésszerűen* informatív jellegűek, tehát a kifejezés szűkebb értelmezésében.

Közgazdasági kutatási szempontból az informatív kiadványok jelentősége — amelyeknek úgyszólván egésze a *nem-akadémiai kategóriába* tartozik — rendkívül nagy. Egyebek között ez is megkülönböztető sajátja a közgazdasági kutatásnak, mivel aligha van még egy olyan kutatási terület, amely számára a „naprakész” tájékoztatás oly fontos lenne. Ez a megállapítás mindenekelőtt természetesen a gyakorlati munkára áll, ahol is nemegyszer súlyos anyagi érdekek múlnak a gyors és jól-tájékozottságon (a példákban többször említett piackutatásra, általában a külkereskedelemre és a nemzetközi pénzügyekre vonatkozik ez elsősorban). A gyors és jól-tájékozottság követelménye magának a szaksajtónak is, amely enélkül nem képes sem konjunkturális szemléket, gazdasági leírásokat, gazdaságpolitikai áttekintéseket adni, de a folyamatos, gyors tájékoztatás hiánya hátráltathat bizonyos hosszútávú kutatásokat is. Ennél a jelentőségük-nél fogva, az informatív kiadványok különös figyelmet érdemelnek és legalább

olyan részletességgel kell velük foglalkozni, mint az akadémiai kategóriával. Az informatív kiadványok nagyjából a következőképpen csoportosíthatók:

társadalmi szervek és szervezetek kiadványai,
bankkiadványok,
konjunktúra- és piackutató kiadványok,
érdekképviselői szervek kiadványai,
vállalati, szövetkezeti és üzleti kiadványok,
tájékoztató bulletinok és „magazinok”.

TÁRSADALMI SZERVEK ÉS SZERVEZETEK KIADVÁNYAI. Pártok, mozgalmak, társadalmi szervezetek — mint pl. a szakszervezetek — tudományos folyóiratokon, napilapokon stb. kívül is kiadnak különféle olyan információs lapokat, szemléket, amelyek a közgazdasági kutatásnak ha nem is elsődleges, de figyelmen kívül nem is hagyható forrásaiul szolgálhatnak. Ezekben a kiadványokban — amelyek tartalom, előállítási forma, nyilvánosság szempontjából a legtarkább képet mutatják — értékes adalékokat találhat a kutató az adott ország gazdasági helyzetére, az életszínvonal alakulására stb. vonatkozóan. Különösen a munkás- és kommunista pártok, valamint a szakszervezetek adnak ki ilyen szemléket, amelyekben olykor elméleti cikkeket is közlétesznek.

Példák: Le Mouvement Syndical Mondial (a Szakszervezeti Világszövetség szemléje), Pártélet, Revue des Comités d'Entreprise, Párizs (az üzemi bizottságok szemléje), a CGT — Francia Általános Szakszervezeti Szövetség — kiadványa).

BANKKIADVÁNYOK. A tőkés gazdaság kutatásának hagyományos forrásai a bankkiadványok. A szocialista országokban is folyik kisebb mértékben a bankok részéről kiadói és szakirodalmi tevékenység, a pénzintézetek ilyen irányú tevékenysége azonban döntő mértékben a kapitalista magánbankokra esik.

A bankjelentéseket tovább lehet bontani kiadásuk szerint: *nemzetközi pénzügyi szervek, állami bankok és magánbankok* kiadványaira. Több bankkiadvány tudományos folyóirat jelleggel bír.

A bankjelentések — legalábbis a pénzügyi gyakorlati és a piac- és konjunktúrákutató munkának, gazdasági leírásnak, helyzetjelentésnek — fontos eszközei. Tartalmukat tekintve a legváltozatosabbak. Kezdve az efemer jellegű, sűrűn megjelenő, csak a gyors-tájékoztatásra alkalmas egyleveles nyomtatványoktól, egészen az igényes elméleti cikkeket is tartalmazó folyóiratokig, típusra és tárgykörre nézve különféle változatban jelennek meg.

Értékes szakirodalmi forrásnak tekintendők, mivel gyorsan, szakszerűen és részletekbe menően tájékoztatnak a legkülönbébb gazdasági kérdésekről, ún. pénzforgalom, gazdasági helyzet, betétállomány, valutáris helyzet, külkereskedelem, tőkekivitel... Külön csoportosításukat és részletesebb ismertetésüket az is indokolja, hogy nem egy országra vonatkozóan — *különösen áll ez a gazdaságilag elmaradott területekre — úgyszólván az egyedüli szakirodalmi forrást jelentik* (a statisztika mellett). Olyan országok, területek még csak vannak, ahol közgazdasági folyóirat nem jelenik meg, de valamilyen bank (leginkább állami bank) mindenhol működik. Az már csak járulékos előnyük, hogy általában világnyelveken jelennek meg (a külföldi üzletfelek tájékoztatására) és ezáltal *nyelvileg is könnyebben hozzáférhetőek* a kutatás számára. Az elmaradott területekkel üzletileg foglalkozó

szakembereknek a bankjelentések nyújtják az egyik leglényegesebb tájékozási lehetőséget (pl. State Bank of Ethiopia. Report on Economic Conditions and Market Trends — Addis-Abeba, Central Bank News Digest — Manila, Bulletin de la Bank Melli Iran — Teherán stb.). Mivel pedig ezen országok nagy részében bank- és statisztikai jelentéseken kívül számottevő szakirodalom alig jelenik meg, tehát a kutatónak külföldi — általában nemzetközi jellegű sajtótermékekből — kell tájékozódnia, ez előbbi két folyóirat-típus mint *nemzeti* szakirodalmi forrás sem elhanyagolható.

A *nemzetközi pénzügyi szervek* mint a BIS, IMF, EPU, IBRD (Nemzetközi Fizetések Bankja, Nemzetközi Pénzügyi Alap, Európai Fizetési Unió, Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank) számos kiadványt bocsátanak ki, amelyek felölelik mind a saját tevékenységüket (nemzetközi kölcsönök, nemzetközi hitelügyletek, valutaparitás, elszámolási ügyletek...), mind pedig általános és egy-egy országra vonatkozó gazdasági helyzetképet nyújtanak, bőséges és forrásértékű dokumentáció és statisztikák alapján. Kiadványaik legfontosabb részét az *évkönyvek*, ill. éves jelentések teszik ki.

Példák: Bank for International Settlements... annual report..., International Monetary Fund. Annual report..., European Payments Union... annual report OEEC..., International Bank for Reconstruction and Development... annual report..., de ezeken kívül is több más kiadványban tájékoztatnak. Pl.: Financial Statement, Staff papers, Annual Report on Exchange Restrictions... IMF. Rövidebb időszakban megjelenő szemléik közül ki kell emelni az International Financial Statistics c. IMF kiadványt (Nemzetközi Pénzügyi Statisztika) gazdag anyag- és adat-szolgáltatása miatt.

Az *állami és a magánbankok* kiadványait talán leginkább úgy lehetne tartalmilag megkülönböztetni, hogy míg az előbbiek a nemzetgazdaság, a gazdaságpolitika, addig az utóbbiak az üzleti világ területét ölelik fel, bár természetesen a jelentősebb magánbank jelentések is kiterjeszkednek a gazdaságpolitika területére. Egyébként akárcsak a nemzetközi pénzügyi szervek, ez utóbbiak is a legkülönfélébb időszakosságú kiadványok mellett *évkönyveket* is megjelentetnek.

Példák: *állami bank* évkönyvre: Banque de France. Exercice... Compte rendu des opérations... Paris, Banco Central de Chile... Superintendencia de Bancos... Santiago, Bank of Finland Yearbook... Helsinki; *magánbank* évkönyvre: Geschäftsbericht der Bank Deutscher Länder für das Jahr... Frankfurt/M., Kapitalmarkt und Börse... Rhein-Main Bank, Frankfurt/M., Bank of New South Wales Annual report... Sydney.

Az *évkönyvek* tartalmilag annyiban is különböznek a havi, negyedévi vagy rövidebb időszakban megjelenő kiadványoktól, hogy rendszeresen világgazdasági és nemzetközi áttekintést is nyújtanak és a bankügyletek területéről kiterjeszkednek az egész gazdasági életre. Ez az észrevétel a magánbankok kiadványaira vonatkozik, mert az állami bankok rendeltetésszerűen foglalkoznak országuk egész gazdasági életével.

Az *állami bankok* kiadványai a lehető legnagyobb részletességgel tájékoztatnak egy-egy ország gazdasági helyzetéről, pénzügyeinek alakulásáról és általában elemző cikkeket hoznak információs és statisztikai közleményeik mellett.

Példák: Norges Bank Bulletin — Oslo, Economic Bulletin. National Bank of Egypt — Cairo, Wiadomosci Narodowego Banku Polskiego — Warszawa.

A magánbankok jelentéseinek skálája jóval szélesebb mint akár a nemzetközi pénzügyi szerveké, akár az állami bankoké. Időszakosságukat tekintve a napi gyors-tájékoztatótól — évkönyvekig mindenre találunk példát. Tartalmilag: vannak olyanok, amelyek a *kurrens üzleti tájékoztatás, gazdasági helyzetkép* (saját országról, világ gazdaságról, vagy mindkettőről) mellett *elméleti* cikkeket is közölnek, vagy csak ilyeneket és szakfolyóiratnak tekintendők pl. Banca Nazionale del Lavoro: Quarterly Review — Roma, Skandinaviska Banken: Vierteljahrsbericht — Stockholm. Egyes bankok *piackutatási* kiadványokkal állnak üzletfeleik rendelkezésére: Commerz- und Kreditbank: Aussenhandelsinformationen — Frankfurt/M., Barclays Bank: Overseas Review — London, sőt a piackutatás skálája olyan széles, hogy nemcsak általában, hanem *egyes országokra* vonatkozóan is önálló rendszeres tájékoztatót adnak ki (pl. Commerz- und Kreditbank: Brasilien) ez a bank tehát több sorozatot is kiad. Továbbá, és ez a leggyakoribb eset, amikor a *saját országra* vonatkozó tájékoztatás mellett világpiaci áttekintést is adnak (pl. The Bank of Tokyo: Weekly Review of Economic Affairs in Japan — heti szemle a japán gazdaságról, Banque de Bruxelles: Informations Commerciales, Banco Continental: Report on the Economic Situation of Peru — szemle Peru gazdasági helyzetéről). Olyan bankkiadványok is vannak, amelyek elsősorban *tőzsdei és valutáris* információkat adnak (pl. Dresdner Bank: Wirtschaft und Börse). A bankjelentések egyik része számonként mindössze néhány gazdasági témát dolgoz fel, de azokat alaposan (pl. Amsterdamsche Bank: Quarterly Review), legáltalánosabban azonban az eddigiekben felsorolt ismérvek valamennyiét egyesítik és egyaránt közölnek saját országra, a világ gazdaságra és utójára, de nem utolsósorban *saját tevékenységükre* vonatkozó információkat (pl. Creditanstalt Bankverein: Monatsberichte — Wien, First National City Bank: Business and Economic Conditions — New York, Schweizerische Kreditanstalt Bulletin — Zürich. . .). A bankjelentések tekintélyes részének címe egyszerűen: Bulletin... (a bank neve), Monatsberichte... Wirtschaftsbericht... Quarterly Review... A magánbankok jelentései természetesen a tőkés gazdaság- és piackutatáshoz nyújtanak elsősorban adalékot.

Megjegyzendő még, hogy a bankjelentések általában nemigen tartalmazznak „tömő” vagy „vattacikkeket”. A bankok felkérésre általában *tiszteletpéldányként* küldik kiadványaikat.

KONJUNKTÚRA- ÉS PIACKUTATÁSI KIADVÁNYOK. A modern közgazdasági kutatás egyik legelterjedtebb ága a külkereskedelmi piackutatás. Különböző országokban a szakintézmények tucatjai foglalkoznak piackutatással és kiadványaik százával jelennek meg.

A piac- és konjunktúrakutatás elméleti-módszertani része semmiképp sem egyszerű informatív kategória, gyakorlati szempontból mégis indokoltnak látszott az e témakörű kiadványokat egységesen ide sorolni, ami nem jelenti azt, hogy ezzel a témakörrel ne foglalkoznának más típusú (pl. statisztikai, ágazati) folyóiratok is. Továbbá felmerülhet az az elvi megfontolás is, hogy helyes-e a konjunktúra- és a piackutató kiadványokat azonos típusnak tekinteni. A meglevő különbségek ellenére, hogy ti. a konjunktúrakutatás inkább szintetizáló jellegű, a nagyobb összefüggéseket kutatja, míg a piackutatás inkább körülhatároltabb témákkal foglalkozik (pl. bizonyos árucikk elhelyezési lehetősége adott országban), rendszerezési megfontolásból helyesnek látszott az egységes

csoportosítás. És ezen az sem változtat, hogy a tőkés gazdaság ciklikus fejlődésének vizsgálata jórészt a konjunktúrakutatáson alapul — és ez mind a szocialista, mind a kapitalista kutatásnak egyik legfontosabb és folyamatos témája, tehát a konjunktúrakutató folyóiratokat fontosságukra való tekintettel be lehetett volna valamelyik „akadémiai” kategóriába is sorolni. Ez viszont azzal járt volna, hogy az *elsődlegesen üzleti-tájékoztató jellegű* piackutató kiadványoktól mereven elkülönülnek. A piackutató kiadványok megkülönböztethetők aszerint, hogy *belkereskedelemmel*, vagy *külkereskedelemmel* foglalkoznak-e.

Előbb néhány szót a *belkereskedelmi* piackutató kiadványokról. Ezek inkább dokumentációs jellegű tájékoztatók, vagy *ár- és árustatisztikák* formájában jelentkeznek; a nyugati országokban az egyes ipari vállalkozói (munkaadói) érdekvéviselési szervezetek (cipőgyárosok szövetsége, asztalos ipartestület, konfekcióiparosok stb., stb., egyesületei) adnak ki szakmai tájékoztatókat, amelyekben iparáguk helyzetéről adnak hírt és ugyanez vonatkozik a különböző kereskedelmi vállalatokra is. A Szovjetunióban és a népi demokratikus országokban a belkereskedelmi minisztériumok dokumentációs részlegei foglalkoznak belkereskedelmi piackutatással.

A belkereskedelmi piackutatás eredményei azonban szélesebb nyilvánosságú kiadványokban is napvilágot látnak belkereskedelmi folyóiratokban mint pl. Szovetszkaja Torgovlja — Moszkva, The Journal of Marketing — Brattleboro (USA), Der Handel — Berlin (NDK). Ugyancsak adalékok találhatók a külkereskedelmi piackutató kiadványokban is (pl. bizonyos árucikkek fogyasztása országonként) és nem utolsósorban a csak számadatos statisztikai kiadványok termelési és belkereskedelmi táblázataiban.

Jelentőségüknél fogva a *külkereskedelmi piackutató* kiadványokkal kell bővebben foglalkozni. A nemzetközi gazdasági együttműködésre, a nemzetközi munkamegosztásra irányuló törekvések a második világháború után nagy arányokat öltöttek, óriási mértékben fejlődött ki az árucseré, számos új ország keletkezett, gyarmati vagy félgymati országok sorából tíz- és tízmillió új fogyasztó került ki, akiknek igényeit az újonnan alakult államok — a gazdaságilag elmaradott országok — csak fokozott árucseré útján tudják kielégíteni, nem szólva arról, hogy ezen országok *iparosítási* törekvései még jobban kiszélesítették a világkereskedelem kereteit. A technika nagyarányú fejlődése folytán is mind több árucikk elhelyezése válik szükségessé a *külföldi piacokon*.

Mindezen okokból objektív szükségletként nagy arányokban kifejlődött a piackutatás, amelynek eredményei különböző tájékoztató kiadványokban csapódnak le. E kiadványok skálája a napi gyors-tájékoztatót szolgáló bankjelentésektől (és szűkebb értelemben vett piackutató jelentésektől, mint amilyenek például a napi sajtószemlék) egészen a tudományos apparátussal és igénnyel készült kiadványokig terjed (mint például a Bjulleten' Inosztrannoj Kommerceszkoj Informacii, közismert nevén a BIKI — Moszkva, vagy az Aussenhandelsdienst — Frankfurt/M.).

A külkereskedelmi piackutató kiadványok általában rövidebb időközökben jelennek meg, folyamatosan tájékoztatnak a világpiaci helyzetről (ország- és áruvelőelésben), informálnak egy-egy ország gazdaságáról, pénzügyeiről, a nemzetközi pénzügyekről (valutakurzusok), áru- és értéktőzsdék árfolyamairól, külkereskedelmi tárgyalásokról, új kereskedelmi egyezményekről, vám- és tarifarendelkezésekről, szállítmányozásról, az egyes országokban hozott külkereskedelmi

jellegű jogszabályokról, kereslet-kínálat szerinti árulistákról... Híryanaguk nagy része efemer jellegű, de vannak olyan kiadványok és sorozatok is, amelyek a tudományos igényű kutatás, a konjunktúrakutatás szempontjából is számba jönnek. Ilyenek többek között a Magyar Kereskedelmi Kamara Piackutató Főosztályának országmonográfiái, a kielii Institut für Weltwirtschaft Stahlwirtschaftliche Länderberichte (Acélpiac országoként) c. sorozata, az NDK Piackutató Intézetének (Institut für Marktforschung) Länderberichte (Országmonográfiák) c. sorozata, vagy a Statistisches Bundesamt-nak (NSzK) ugyancsak hasonló című és jellegű sorozata.

Ugyancsak lényegében a piackutató kiadványok sorába tartoznak bizonyos kereskedelmi kamarai kiadványok is, amelyek részben árupropagandával foglalkoznak és az adott ország gazdasági helyzetéről, exportkapacitásáról stb. tájékoztatnak (pl. Commercial information. Chamber of Foreign Trade — Beograd, Bulletin d'informations de la Chambre de Commerce de la République Populaire Roumaine... Bucuresti — a román kereskedelmi kamara francia, orosz, angol, spanyol, német nyelveken megjelenő havi szemléje).

Amint a bankok, úgy az egyes külkereskedelmi és külkereskedelmet folytató termelő vállalatok is adnak ki legnagyobb részben sokszorosításban megjelenő piaci híryanagot saját szűkebb területükről (pl. Hungarotex Textilkiviteli Vállalat Sajtószemle, Importex Sajtószemle... sokszorosításban megjelenő piaci híryanagok). E kategória teljességre törekvő bibliográfiai feldolgozása aligha megvalósítható feladat (ez áll különben az informatív típusú kiadványok nagy részére), még egy országon belül is, tekintve a többnyire szűkkörű, szakmánbeli terjesztést, a „rejtett” megjelenési formát („kézirát gyanánt” sokszorosított szemlék) stb. A lényeges az, hogy az egyes külkereskedelmi gyakorlati és piackutató (dokumentációs) szakemberek tudjanak arról, hogy bizonyos árucikkek piackutatására vonatkozólag saját országukban milyen szűkebbkeretű, de részletekbemenő dokumentációs tevékenység folyik. Ezen kiadványok felkutatása csak az adott szakterületen működő piackutató szakember feladata lehet és csak igen szűk érdeklődésre tarthat számot (pl. egy országon belül milyen szakmai dokumentáció folyik a textiliákat exportáló és importáló vállalatoknál).

A piackutató munka legnagyobb fontosságú, szélesebb érdeklődésre is számot tartó részét a piackutató intézetek végzik (állami — kamarai, fél-állami, magánintézetek), sőt léteznek egyéni piackutató kiadványok is (pl. Perspectives sur les marchés de demain. Paris — J. J. Delhet hetenként megjelenő „tőzsde-barométer”, „magán” alapon készülő piaci prognózisokat tartalmazó szemle).

A piackutató kiadványokat azonban aszerint is meg lehet különböztetni, hogy kiadójuk tudományos intézmény-e, vagy kifejezetten üzleti vállalkozás. Nyilvánvalóan más a forrásértéke a tudományos igényű is készült sorozatnak, mint pl. egy tőzsdeügynökség értékelését tükröző piaci helyzetképnek. Kis túlzással azt lehetne mondani, hogy a piackutatás önálló „iparágá” fejlődött és ezt tükrözi az e tárgykörű szemlék tekintélyes száma.

Végül meg kell jegyezni, hogy piackutató jellegű cikkek és híryanag szép számmal jelenik meg a legkülönbébb periódikákban (statisztika, bankjelentés, heti- és napisajtó stb.).

Mind a belkereskedelmi, mind a külkereskedelmi piackutatásra vonatkozóan (módszerek, szervezetek, kiadványok, forrásmunkák) többek között az OECE-

nek egyik kiadványát lehet referenceként megadni: *Les techniques de l'étude des marchés en Europe*. 2. ed. Paris. 1957. 204 p. (A piackutatás technikája Európában.) A munkát dr. Kapferer a hamburgi Világgazdasági Archivum igazgatója és az európai közvélemény- és piackutató társulat alelnöke állította össze, és ebben számos adatot és adalékot találhat a piackutató és tájékoztatási szakember. Ugyancsak számos adalékot találhat a kutató a *Bibliographie zur Marktforschung*. Hamburg. 1953. (Piackutatási bibliográfia, ld. 109. p.) c. 1170 tételt tartalmazó bibliográfiában is. Mindkét említett kiadvány a nyugati országok piackutatására nyújt eligazodást, a szocialista országokra vonatkozóan a bel- és külkereskedelmi szervek kiadványai (pl. BIKI — Naucsno-Iszszzledovatel'szkij Konjunktturnij Insztitut MVT SzSzSzR — a Szovjetunió Külkereskedelmi Minisztériuma Tudományos Konjunktúrakutató Intézetének lapja) igazítanak el.

ÉRDEKKÉPVISELETI SZERVEK KIADVÁNYAI. A kapitalista országokban a különböző vállalkozói, munkaadói érdekképviselői szervezetek kiadványokat adnak ki, amelyekben saját tevékenységükről, az adott gazdasági terület időszerű kérdéseiről informálnak, anyag- és adatszolgáltatást nyújtanak. Az effajta kiadványok a részletkutatásokhoz szolgáltatnak adalékokat. A különféle iparági (vagy akár ipari), mezőgazdasági stb. érdekképviselők ezen kiadványai időszakosságukat és tartalmukat tekintve változatosak. Általános formájuk az *évkönyv*, illetve *éves jelentés* (pl. Statistics of the iron and steel industry of Japan for 1956. Tokyo. 1957. The Japan Iron and Steel Federation. 131 p. — a japán vas- és acélgyárosok szövetségének statisztikai évkönyve.). Az adott gazdasági ágazat, vagy terület helyzetének elemzése mellett statisztikákat, esetlegesen gazdaságpolitikai cikkeket hoznak, vagy csak a részletes statisztikai adatszolgáltatás a céljuk (pl. Iron and Steel Monthly Statistics. Iron and Steel Board — British Iron and Steel Federation. London — az angol vas- és acélgyárosok szövetségének havi statisztikai szemléje.). E típusba sorolhatók a különböző *kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági kamarák* (kivéve a szocialista országok kamaráit, amelyek lényegében *állami* szervek) és általában mindenfajta *vállalkozói érdekképviselői testület kiadványai* (kartell, gyáripáros szövetség, földbirtokos egyesület stb.).

E típus bibliográfiai feltérképezése, a piackutatási kiadványokhoz hasonlóan — jórészt azonos okokból — ugyancsak aligha megvalósítható feladat, de mint a közgazdasági kutatás időszakos irodalmának egyik típusát számon kell tartani és például egy bizonyos iparággal foglalkozó gyakorlati szakembernek és dokumentalistának és adott esetben a kutatónak a különféle reference-munkák segítségével fel kell kutatnia a szakterületét érintő legalább jelentősebb érdekképviselői kiadványokat. Típusra nézve az érdekképviselői kiadványok leginkább az ágazati közgazdasági (és statisztikai) folyóiratokhoz hasonlíthatók, míg nyilvánosságukat és az irántuk megnyilvánuló érdeklődést, funkciójukat tekintve a bankjelentésekkel és a piackutató szemlékkel mutatnak rokon vonásokat. A folyóiratismertetésben nem foglalkozunk e kiadványokkal.

VÁLLALATI, SZÖVETKEZETI ÉS ÜZLETI KIADVÁNYOK. Amit az érdekképviselői kiadványok jelentenek az iparra, a mezőgazdaságra (vagy iparágra, egy-egy mezőgazdasági ágra) vonatkozóan, azt jelentik *egy üzemre* nézve a vállalati-üzleti kiadványok. Amint hasznos tudni, hogy egy iparág helyzete hogyan alakul bizonyos országokban — az adott érdekképviselői kiadvány tükrében —

helyesebben: hogyan tükrözi ez a kiadvány az adott iparág helyzetét, ugyancsak hasznos lehet figyelemmel kísérni egy adott gazdasági területen működő vállalat eredményeit *saját* jelentései alapján.

A vállalati-üzleti kiadványok általában ugyanazt a funkciót töltik be — ha szűkebb profillal is — mint a bankjelentések. A szövetkezeti tájékoztató kiadványokat is ide soroljuk, lévén gyakorlati üzleti jellegűek (pl. Szövetkezeti Hírlap).

Mindezek a kiadványok egy szűk területre, a részletkutatásokhoz nyújthatnak adalékot (pl. *piackutatás*: bizonyos cikkek termelése, vagy forgalma, *gazdaságtörténet*: vállalat (üzem)-monográfia, *gazdasági leírás*: egy nagyvállalat tevékenysége, mérlege, tőkéje, érdekeltségei, külföldi kapcsolatai stb.).

A részletes ismertetés során ezzel a típussal nem foglalkozunk.

TÁJÉKOZTATÓ BULLETINOK ÉS „MAGAZINOK”. Közgazdasági kutatási szempontból megemlítenő — anélkül, hogy különösebb figyelmet kellene rá szentelni — az egyszerűség kedvéért „tájékoztató bulletin”-nak nevezett típus is. Ebbe tartoznak mindenekelőtt a külképviseletek által szokásosan kiadott nyomtatott, vagy sokszorosításban megjelenő tájékoztatók országuk helyzetéről. Ezek a bulletinok képes magazin, sajtószemle, kereskedelmi kirendeltségi tájékoztató stb. formáját ölthetik. Nem egy esetben gyors tájékoztatást nyújtanak országuk gazdasági helyzetéről, külkereskedelméről, beruházási lehetőségeiről stb.

Bibliográfiai számbavételükre ugyanaz vonatkozik, mint az informatív típusú kiadványok eddig tárgyalt csoportjaira. Általában csak abban az országban érdekesek, amelyben megjelennek (pl. a londoni indiai nagykövetség gazdasági bulletinja az angol üzletemberek tájékoztatására készül).

Az egyéb — esetleg több nyelven is megjelenő — tájékoztató-propaganda bulletinok és „magazinok” is tartalmaznak esetlegesen közgazdasági cikkeket, ismertetéseket, híryanagot. Nem elhanyagolható előnyük, hogy általában világnyelveken, vagy annak az országnak a nyelvén tájékoztatnak, ahol megjelennek.

Forrás-minőségük korlátozott volta miatt részletesebben nem foglalkozunk a tájékoztató bulletinokkal és „magazinokkal”.

HETI- ÉS NAPISAJTÓ

A heti- és napisajtó a közgazdasági kutatásnak szinte átfoghatatlan területe. Arról nyilvánvalóan szó sem lehet, hogy a heti- és napisajtót *általánosan* a közgazdasági kutatás forrásaként tartsuk nyilván, legfeljebb arról, hogy mint szakirodalmi forrást ezt is tekintetbe kell venni; számolni kell vele és ki kell választani néhány olyan lapot, amely a többi típus periódikáihoz hasonlóan *valóban* részletesebb ismertetésre tarthat számot.

Nem lehet itt feladat általában jellemezni a heti- és napisajtót a maga sokrétűségében, változatosságában, irányzatosságában. De nem is lehet figyelmen kívül hagyni, mert ha ezt tennénk, a nem-akadémiai kategória egyik fontos típusát mellőznénk. A heti- és napisajtó termékei, tekintet nélkül beállítottságukra, érdekeltségükre, szűkebb érdeklődésükre (bulvárlap, hosszabb elméleti cikkeket is közlő hetilap stb.), annyiban valamennyien közös vonást mutatnak, hogy *elsődlegesen* tájékoztató jellegűek. Önálló típusként történő szerepeltetésüket az indokolja, hogy ez az időszakos irodalomnak szám-szerűleg is egyik legtekintélyesebb része, sajátos megkülönböztető jegyekkel.

Közgazdasági kutatási szempontból nagyjából három részre oszthatók: *újságok gazdasági rovatai, közgazdasági szaklapok, hírügynökségek (távirati irodák) könyvmatosai.*

Az *újságok* általában közölnek gazdasági cikkeket, szemléket, híryanagot, vállalati-üzleti beszámolókat, statisztikákat, világpiaci híreket . . . több-kevesebb rendszerességgel, hosszabb-rövidebb terjedelemben. Számos újság önálló gazdasági rovatokkal rendelkezik. Itt kell megemlíteni a *szocialista országok kommunista- és munkáspártjainak központi pártlapjait*, amelyek a központi ideológiai szemlékhez hasonlóan rendszeresen ismertetik az országot vezető pártnak közgazdasági kérdésekben elfoglalt álláspontját cikkek, vagy határozatok formájában. Emellett állandóan figyelemmel kísérik a termelés helyzetét, aktuális elméleti kérdésekben állást foglalnak, ismertetik és kommentálják a népgazdaság fejlődésének legfontosabb mutatóit, közlik vezető államférfiak gazdasági cikkeit, beszédeit stb. A szocialista országok pártlapja tehát a közgazdasági kutatás jelentős szakirodalmi forrásának tekinthető, különös tekintettel a kommunista pártlapok feladatának lenini megfogalmazására, mely szerint az újság nemcsak kollektív agitátor, kollektív propagandista, hanem kollektív szervező is.

Ugyancsak fontos szakirodalmi forrásnak tekintendő néhány nagyobb nyugati lap is. Közismert például a Neue Zürcher Zeitung gazdasági rovata (helyesebben része, amely több rovatot is tartalmaz). Újság alatt itt politikai informatív napi- és hetilapot értünk és a bulvársajtót teljesen kikapcsoljuk, bár *egy országban belül* dokumentációs szempontból még ez is nyújthat gyakorlatilag használható információkat.

Az újságok gazdasági rovatai a szokásos általános gazdasági tájékoztatáson kívül szakrovataikban alaposan foglalkoznak egy-egy gazdasági kérdéssel, pénzügyekkel, világ gazdasági fejlődéssel, tőzsdeárfolyamokkal, nyersanyagpiacokkal, mérlegelemzésekkel stb. stb. E rovatok különösképp konjunktúrakutatás, piac-kutatás és az általános gazdasági tájékozódás szempontjából figyelemre méltóak.

Közgazdasági szaklapok nagy számban jelennek meg a különböző országokban részben *általános*, részben *ágazati* profilal. Funkciójukat tekintve, az általános közgazdasági és az ágazati folyóiratokhoz hasonlítanak azzal a különbséggel, hogy a lapoknál az információ az elsődleges, és az elméleti, módszertani cikkek járulékosak, míg a folyóiratoknál éppen fordítva.

Az *általános közgazdasági lapok* a kutatás fontos eszközei, tekintettel átfogó tájékoztatásukra, friss, a gazdasági élet fejleményeivel kapcsolatos gyors reakálási lehetőségeikre.

Példák: Financial Times — London, Figyelő, The Economic Weekly — Bombay, Die Wirtschaft — Berlin (NDK).

Az *ágazati közgazdasági lapok* bizonyos gazdasági területeken teljesítenek az előzőkhöz hasonló funkciókat. A nem-újság jellegű, pl. a külkereskedelmi piac-kutató lapokat a piac-kutató szemlékhez soroltuk, tekintettel arra, hogy a heti- és napilapokkal csak időszakosságuk közös, egyébként rendeltetésük más. Az ágazati közgazdasági lapok szélesebbkörű tájékoztatást adnak, mint például az egészen szűkprofilú, *szakjellegű* piac-kutató szemlék.

Példák: Promüslanno-Ekonomiczeszkaja Gazeta — Moszkva (ipari-gazdasági újság), Foreign Commerce Weekly — Washington (külkereskedelmi hetilap), Szovetszkaja Torgovlja — Moszkva (belkereskedelmi hetilap).

Értelemszerűen a heti- és napisajtóhoz soroljuk a *híriügynökségek, távirati irodák* nyomatosait. Gazdasági híryanagot közölnek az általános nyomatosok is, de vannak kifejezetten gazdasági információkat tartalmazóak is. Jelentőségüket a leggyorsabb, széleskörű tájékoztatásuk adja meg, éppen ezért elsősorban gyakorlatilag, üzleti szempontból használhatóak. Példa: Magyar Távirati Iroda-Világ gazdasági hírek.

Mint tájékozási forrásra utalnunk kellett erre a típusra is, részletebben azonban csak a jelentősebb politikai lapokkal és a közgazdasági szaklapokkal foglalkozunk.

KÖNYVTÁRI, DOKUMENTÁCIÓS, BIBLIOGRÁFIAI KIADVÁNYOK

A közgazdasági kutatást egyéb kutatási területekhez hasonlóan nagymértékben mozdíthatják elő jólszerkesztett, gazdag irodalmat feldolgozó könyvtári, dokumentációs és bibliográfiai szemlék. Effajta kiadványokat a modern kutatás nem nélkülözhet, tekintettel az egyes tudományterületek óriására megnövekedett szakirodalmára.

A könyvtári kiadványok (dokumentációs, bibliográfiai szolgáltatások) részletes ismertetése a „Könyvtár és dokumentáció a közgazdasági kutatásban” c. fejezetben.

IV. FEJEZET

BIBLIOGRÁFIÁJA

BIBLIOGRAPHIE DES PÉRIODIQUES STATISTIQUES CATALOGUÉS À LA BIBLIOTHÈQUE/BIBLIOGRAPHY OF STATISTICAL PERIODICALS CATALOGUED AT THE LIBRARY. 7. ed. Paris. OECE. 159 p. Az OECE könyvtárában 1957-ben feldolgozott statisztikai folyóiratok bibliográfiája. 1184 tétel, ebből 1062 kiadvány 81 országban jelenik meg, 122 pedig nemzetközi (állami és nem-állami) szervezet kiadásában. Csak a *kizárólagosan statisztikai* profilú kiadványokat dolgozza fel és nem veszi figyelembe a statisztikákat is közreadó közgazdasági és egyéb folyóiratokat. Földrajzi rendszerezés. Az egyes tételek adatai: cím, kiadó, kiadási hely, időszakosság.

CARTER, PH.: Statistical bulletins. An annotated bibliography of the general statistical bulletins of major political subdivision of the world. Washington. 1954. Library of Congress. XI, 93 p. A Kongresszusi Könyvtár (az amerikai nemzeti könyvtár) annotált bibliográfiája a világ országaiban megjelenő hivatalos általános statisztikai folyóiratokról. Földrajzi csoportosításban (földrészekben belül országonként) ismerteti a központi statisztikai hivatalok (vagy az e funkciót betöltő állami szervek) központi kiadványait. Az annotációk ismertetik a kiadvány profilját, tartalmát, különös tekintettel a *közgazdasági tartalomra*. Csak a könyvtárba beérkezett kiadványokat dolgozza fel.

CARTER, PH.: Statistical Yearbooks. An annotated bibliography of the general statistical yearbooks of major political

subdivision of the world. Washington. 1953. Library of Congress. VIII, 123 p. A Kongresszusi Könyvtár annotált bibliográfiája a világ országaiban megjelenő hivatalos általános statisztikai évkönyvekről. Földrajzi csoportosításban (földrészekben belül országonként) ismerteti a központi statisztikai hivatalok általános évkönyveit (a rövidített kiadásokat is feldolgozva). Az annotációk ismertetik az évkönyvek tartalmát, részletesen pedig a *közgazdasági* vonatkozásokat. A feldolgozás alapja a könyvtári állomány.

CATALOGUE DES PÉRIODIQUES FRANÇAIS ET ÉTRANGERS CONSERVÉS À LA BIBLIOTHÈQUE. INSEE. Paris. 1956. Person. 175 p. A francia Országos Statisztikai és Közgazdasági Intézet könyvtárának folyóiratjegyzéke közel 3000 tétellel. Legnagyobb részt *közgazdasági* és statisztikai folyóiratok. Betűrendes rendszerezés, földrajzi és szakmutató. Az egyes folyóiratoknál a következő adatok: cím, kiadó, időszakosság, milyen évfolyamok találhatók a könyvtárban. Minden válogatás nélkül sorolja fel a rég megszűnt és a jelenleg is megjelenő folyóiratokat, a kötetbe való felvétel egyetlen szempontja, hogy bizonyos kiadványok megtalálható-e a könyvtárban. Nem jelzi a többnyelvű kiadást. Kezelése nehézkes. Függeléként teljes részletességgel ismerteti az intézet kiadványait.

DIRECTORIO DE PUBLICACIONES PERIODICAS ACTUALES LATINO-AMERICANAS/DIRECTORY OF CURRENT LATIN-AMERICAN PERIODICALS. Paris. 1958. UNESCO. 320 p. UNESCO-kiadványként megjelent

háromnyelvű (spanyol—angol—francia), a Pán-Amerikai Unió által a latin-amerikai tudományos könyvtárak közreműködésével összeállított kurrens dél-amerikai folyóiratjegyzék. Az ETO rendszer szerinti csoportosításban 3376 tételt tartalmaz, közte számos *közgazdasági* periódikát is. Az egyes tételek adatai: cím, kiadó címe, időszakosság. Földrajzi és tárgymutató (ez utóbbi portugál nyelven is). A latin-amerikai államok szervezete és az UNESCO spanyol nyelvű kiadványainak jegyzékét függelékként közli.

DIRECTORIO DE PUBLICACIONES PERIODICAS EN LE CAMPO DE CIENCIAS SOCIALES. I. PARTE: AMERICA LATINA. Washington. 1955. La Union. VIII, 83 p. (Directorios 3.) A Pán-Amerikai Unió kiadásában megjelent latin-amerikai társadalomtudományi folyóiratjegyzék.

GASCUEL, I. — SÉDILLOT, R.: Comment lire un journal économique et financier. Paris. 1958. Dunod. 343 p. „Hogyan kell olvasni a gazdasági és pénzügyi lapokat” címmel a gyakorlatban működő közgazdászok számára készült kézikönyv. Az informatív jellegű gazdasági-pénzügyi szaksajtóból kiindulva ismerteti a lapok hasábjain gyakran előforduló fogalmakat, intézményeket és így módon a nyugati modern üzleti élet különféle kérdéseiről nyújt áttekintést. Három főrészből áll: 1. pénzügyi rovatok (részvénytársaságok, mérlegek, tőzsde, pénzügyi szervezetek stb.), 2. gazdasági rovatok (termelés, kereskedelem, nyersanyag-piacok stb.), 3. jogi és szociális rovatok (adók, bérek, árak, társadalombiztosítás). Mellékletek (pl. statisztika) és mutatók (pl. rövidítések és szíglák) egészítik ki a kötetet. A könyv főleg francia példákat idéz és leszűkítettén a tőkés (és ezen belül a francia) közgazdasági fogalomkörre épül fel, ezt még jobban hangsúlyozza egy-két szükségtelen, politikai elfogultságból eredő kifejezés is. Számos francia informatív pénzügyi-gazdasági lapot ismertett hirdetésként, ami mintegy kiegészítésül szolgál a bevezető 1. fejezet vázlatos történeti áttekintéséhez a közgazdasági és pénzügyi lapok kialakulásáról és a

közgazdasági szaksajtó szerkesztésének technikájáról. A kézikönyv mint általános közgazdasági reference-munka is használható.

ÉTUDE DES BIBLIOGRAPHIES COURANTES DES PUBLICATIONS OFFICIELLES NATIONALES/A STUDY OF CURRENT BIBLIOGRAPHIES OF NATIONAL OFFICIAL PUBLICATIONS. Guide sommaire et inventaire. Comité international pour la documentation des sciences sociales. Réd.: J. Meyriat. Paris. 1958. UNESCO. 256 p. (Manuels bibliographiques de l'Unesco 10.) UNESCO-bibliográfia (kétnyelvű: francia—angol), a Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság szerkesztésében az országos hivatalos kiadványokról. Országonként ismerteti a hivatalos kiadványok bibliográfiai leőhelyeit, típusait, kiadóját, terjesztését. Emellett a hivatalos kiadványok nyilván tartásának és bibliográfiai feldolgozásának alapos elemzését adja.

HANDBUCH DER DEMOKRATISCHEN PRESSE. Verband der Deutschen Presse. Berlin. 1955. Die Wirtschaft. 238 p. „A demokratikus sajtó kézikönyve” az NDK Sajtószövetségének szerkesztésében jelent meg. Az NDK-ban megjelenő folyóiratokon, a napi- és hetisajtó szakosított ismertetésén túlmenően több általános érvényű sajtóvonatkozású cikket is közöl. Így a hazai vonatkozású ismereteken kívül (pl. újságíróképzés az NDK-ban), önálló közlemények foglalkoznak a szerkesztői munkával, a kéziratelőkészítéssel („kézirattól — az imprimatúráig”) stb. Több NDK vonatkozású címtári részt is tartalmaz: kiadók, tudományos intézmények, fontosabb állami szervek. Az NDK-ra vonatkozóan általános tudományos reference-munkaként használható.

HOFFMANN, O.: Wie liest man den Wirtschaftsteil einer Tageszeitung? Frankfurt/M. 1936. Societäts-Verl. 407 p. A „Hogyan kell olvasni a napilapok gazdasági rovatait” folytatása a Kahn—Naphtali-féle kézikönyvnek, lényegileg ennek korszerűbb változata, a korabeli igényekhez történő alkalmazása. Bővebben foglalkozik a harmincas évek igényeinek megfelelően a gazdaságpolitika, a

konjunktúrakutatás, a pénzügyi politika kérdéseivel. Részletesen foglalkozik a gazdasági sajtóból és a lapok gazdasági rovataiból kiindulva a termeléssel, a bankokkal és egyéb szervezetekkel kapcsolatos fogalmakkal.

INTERNATIONAL BIBLIOGRAPHY OF ECONOMICS... ld. 108. p.

INVENTAIRE DES PUBLICATIONS PÉRIODIQUES RECUES À LA BIBLIOTHÈQUE/INVENTORY OF PERIODICALS RECEIVED BY THE LIBRARY. Paris. 1957. OECE. 104 p. Az OECE könyvtárába beérkező folyóiratok jegyzéke. 2236 tétel, főleg közgazdaságiak. Kb. 50 ország és 69 nemzetközi szervezet kiadványait sorolja fel földrajzi csoportosításban.

KAHN, E. — NAPHTALI, F.: Wie liest man den Handelsteil einer Tageszeitung? Frankfurt/M. 1923. Societäts Verl. 268 p. „Hogyan kell olvasni a napilapok kereskedelmi rovatait?” c. kézikönyv a kereskedelmi, az üzleti emberek számára írott munka. A korabeli gazdasági sajtóból és lapok gazdasági rovataiból kiindulva ismerteti a kereskedelemmel és a pénzügyekkel kapcsolatos fogalmakat és intézményeket, különös tekintettel a tőzsdeügyletekre és a tőzsdékre. Ismerteti, a különféle gazdasági szervezetek kiadványait, végül a gazdaságstatisztikába vezet be.

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZAKOSÍTOTT KATALÓGUSA. Bp. 1956. Kultúra. 970 p. A Kultúra könyv- és hírlap-külkereskedelmi vállalat segédkönyve a külföldi folyóiratrendelésekhez. A segédkönyv kiterjed a folyóiratok mellett a külföldi napi- és hetilapokra is, több mint 14 000 címet sorol fel. A periódikákat 217 szakcsoportba osztja be, a szakcsoportokat további alcsoportokra bontja. A részletes tartalomjegyzékben a szakcsoportoknál feltünteti a decimális jelzetet is. Az egyes szakcsoportokon belül földrajzi tagolás érvényesül, előbb a szocialista országok, továbbá a kapitalista országokban megjelent folyóiratok és újságok következnek ugyancsak betűrendben. A címek mellett feltünteti az időszakosságot és az évi előfizetési árat

forintban. Függelékként betűrendes lapcím-mutató.

LETOPISZ' PERIODICESZSKIH IZDANIJ SZSZSZR 1950—1954. Moszkva. 1955. Izd. Vseszozjuznnoj Kniznoj Palatü. 500 p. Az Össz-Szövetségi Könyvkamara kiadványa: „A szovjet időszakos irodalom jegyzéke 1950—1954.” Közel 6000 tételt tartalmaz. Külön-külön részben tájékoztat a folyóiratokról és a sorozatokról („Trudü”... — Munkák...) és a heti- és napisajtóról. Szakosított, önálló közgazdasági-pénzügyi fejezettel. Az egyes tételek a következő adatokat adják meg: cím, kiadási hely, indulási év, időszakosság, szellemi kiadó, kiadó, példányszám, ár, esetleges előzmények (címváltozás). Különféle mutatók könnyítik meg az eligazodást. Kiegészítései jelennek meg évenként: *Letopisz Periodiceszskih Izdanij SzSzsZr. Trudü, uczenie zapiszki*... 1956., 1957. *Letopisz Periodiceszskih Izdanij SzSzsZr. Novüe*... zszurnalü i gazetü... 1955—1957. (új folyóiratok és újságok 1955. I. 1. — 1957. IV. 1.). 1957.

LIST OF PERIODICALS AND NEWSPAPERS CURRENTLY RECEIVED. UNO Headquarters Library. New York. 1957. UNO. IV, 48 p. (UNO Headquarters Library Bibliographical Series No. 7.) Az ENSz newyorki könyvtárába beérkezett folyóiratok és napilapok jegyzéke.

LIST OF STATISTICAL SERIES COLLECTED BY INTERNATIONAL ORGANIZATIONS. UNO Statistical Office. New York. 1955. UNO. VIII, 78 p. (Statistical Papers Series M. No. 11.) Az ENSz Statisztikai Hivatalának jegyzéke a nemzetközi szervezetek által gyűjtött statisztikai sorozatokról. Gyakorlatilag az ENSz és szervei és hivatalai, valamint az ENSz égisze alatt működő fontosabb államközi, főleg gazdasági jellegű intézmények (pl. Nemzetközi Tea Bizottság, Nemzetközi Gumi Bizottság) statisztikai kiadványait (évkönyvek, folyóiratok, sorozatok) sorolja fel. A felsorolás sajátos szakrendszerben történik, egy-egy kiadvány annyi helyen szerepel, ahány szakcsoportba tartalma szerint besorolható. Ezt a jegyzék úgy oldja meg, hogy a bevezetőben felsorolja valamennyi feldolgozott kiadványt, meg-

adja a szíglákat és a szakcsoportban erre utal. A szakcsoportokon belül, amelyek tekintélyes része *közgazdasági jellegű*, a cím-szíglán kívül feltünteteti még az időszakosságot és a kiadó szervezet szígláját is.

LISTE MONDIALE DES PÉRIODIQUES SPÉCIALISÉS DANS LES SCIENCES SOCIALES / WORLD LIST OF SOCIAL SCIENCE PERIODICALS. 2. ed. revue et augmentée. Comité International pour la Documentation des sciences sociales. Paris. 1957. UNESCO. 209 p. A Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság által szerkesztett kétnyelvű (francia—angol) és UNESCO-kiadványként megjelent nemzetközi társadalomtudományi folyóiratjegyzék 2. jav. bőv. kiadása. Körülbelül 1000 folyóiratot ismertet a társadalomtudomány legkülönbözőbb területeiről, közte jelentékeny számú *közgazdasági* folyóiratot. A jegyzék alapvető rendszerezése földrajzi, az országok betűrendben követik egymást. Az egyes országokon belül a folyóiratokat ugyancsak abc rendben sorolja fel. Az egyes tételek fontosabb adatai: cím, kiadó, kiadási hely (pontos címmel), időszakosság, indulási év, a folyóirat *profiljára és tartalmára vonatkozó* rövid utalások. Különböző mutatók könnyítik meg az eligazodást: betűrendes folyóirat, tudományos intézmény és tárgymutató. A bevezetés szerint a válogatás fő szempontja: a folyóiratok tudományos színvonala. Ágazati folyóiratokat alig, statisztikaiakból csak az elméleti jellegűek szerepelnek. Igen gazdag az ismertetett periódika anyag a gazdaságilag elmaradott országokra vonatkozóan (ez egyik erőssége különben a jegyzéknek) és feltűnően gazdag a Japánra vonatkozó rész. Több mint 60 ország 1955 végéig megjelent folyóiratai szerepelnek a jegyzékben.

RÉPERTOIRE DES PÉRIODIQUES PUBLIÉS PAR LES ORGANISATIONS INTERNATIONALES NON GOUVERNEMENTALES. Union des Associations Internationales. Bruxelles. 1953. UAI. 109 p. A Nemzetközi Társaságok Uniójának a Nemzetközi Dokumentációs Szövetséggel közösen és az UNESCO támogatásával megjelentetett repertórium a nem-államközi nemzet-

közi szervezetek időszakos kiadványairól. Decimális szakrendszerben, ezen belül az intézmények betűrendjében sorolja fel és ismerteti a periódikákat. Az egyes tételeknél a következő adatok: szervezet neve, kiadvány címe (többnyelvű címnél valamennyi nyelven), kiadási hely, kiadó, indulási év, kiadás nyelve, időszakosság, formátum, rövid tartalmi ismertetés. 699 tételt tartalmaz. Betűrendes mutató a nemzetközi szervezetekről. A francia nyelven kívül a magyarázatok és fontosabb tudnivalók angol nyelven is.

RÖPER, B.: Wirtschaftsnachrichten in der Welpresse. München. 1954. Lehnen. 234 p. Bibliogr.: 229—230 p. A „Gazdasági hírek a világsajtóban” című tájékoztató munka gyakorlati célokat szolgál. A világsajtóban (a napi- és hetilapokban) gyakrabban megjelenő közgazdasági fogalmakat, intézményeket ismerteti. Ebből következik, hogy a sajtó a közgazdasági tájékozódás forrásaként kerül ismertetésre minden rendszerezési igény nélkül. Tizenegy fejezetből áll. Az első fejezetek a gazdasági tájékoztatás feladataival foglalkoznak és vázlatosan ismertetik a közgazdasági szaksajtó (illetve rovatok) történeti kialakulását a Fugger-lapoktól kezdve napjainkig. Több fejezete szakosítottan tájékoztat egy-egy közgazdasági kérdéskomplexumról és sajtóvonatkozásairól (pl. „Külkereskedelmi hírek”, „Tőzsdéarfolyamok és tőkepiaci hírek”). E fejezeteken belül konkrét anyag- és adatszolgáltatás, magyarázatok, módszerbeli tájékoztatások is találhatóak. A könyv leggyakrabban idézett példái német vonatkozásúak. A külföldi lapok elég hiányosan szerepelnek, a szocialista országok sajtójáról (csak a szovjet és az NDK sajtót említi) mondanivalója mélyen alatta marad az egész munka színvonalának. Ismerteti a távirati irodák közgazdasági jellegű tevékenységét is, valamint több nyugati világlapra vonatkozó adatot közöl. Általában a tőkés világra vonatkoznak mind gazdasági, mind sajtóreferenciái. Általános közgazdasági reference-munkaként is kezelhető.

ROUSSIER, M. — STEPHAN, M.: Les publications officielles des institutions

européennes. Paris. 1954. Dotation Carnegie. 73 p. Az „európai” intézmények hivatalos kiadványainak jegyzéke a Carnegie-alapítvány kiadásában. Ismerteti a Benelux, az OECE, az Európai Tanács és a többi nyugat-európai integrációs szervezet kiadványait (könyveket, folyóiratokat, sorozatokat egyaránt). Az egyes tételeknél részletező címfelvétel és annotáció. A különböző intézmények történetét, szervezetét, feladatait röviden ismerteti.

STATISTICS OF NATIONAL INCOME AND EXPENDITURE. UNO Statistical Papers. Series H... Az ENSz Statisztikai Hivatalának kiadványsorozata a nemzeti jövedelemről és felhasználásáról különböző országokban (ld. 185. p). Folyamatosan közli a feldolgozott adatok nemzeti irodalmi forrásait, így számos új forrásértékű statisztikai kiadvány, bankjelentés és egyéb közgazdasági és statisztikai folyóirat (és általában kiadvány) címét és nem egy esetben tartalmát ismerteti rendszeresen. Különösen a gazdaságilag elmaradott országok kiadványaira nyújt értékes referenciát.

ULRICH'S PERIODICALS DIRECTORY. A classified guide to a select list of current periodicals, foreign and domestic. 8. ed. Ed.: E. Graves. New York. 1956. Bowker. 730 p. Az Ulrich-féle folyóirat címjegyzék 8. kiadása (az első 1932-ben jelent meg) 16 000 tételt tartalmaz. Egyike a legteljesebb és leghasználhatóbb nemzetközi folyóiratcímjegyzéknek. A folyóiratok címeit sajátos szakcsoportosításban sorolja fel (a szakcsoportok nem szisztematikusan, hanem abc rendben követik egymást), a csoportokon belül ugyancsak betűrendben sorolja fel a címeket. A több csoportba is beosztható folyóiratokat a fő beosztási hely szerint ismerteti, a többi helyen erre történik utalás. Több *közgazdasági* szakcsoport: pl. számvitel, ipar, üzleti élet, közgazdaságtan, piacutatás stb. Az egyes folyóiratoknál a következő adatok szerepelnek: cím, alcím, indulási év, időszakosság, ár, kiadó, kiadási hely, éves tárgymutató, melléklet, különszámok, melyik bibliográfiai folyóirat indexeli. Betűrendes mutató egészíti

ki a kötetet, utalással a megfelelő oldal számra. A szocialista országok periódikáinak és általában a marxista folyóirat-irodalom szerepeltetése meglehetősen hiányos.

WILLING'S PRESS GUIDE. 84. Annual issue. 1958. A comprehensive index and handbook of the press... London. 1958. Willing's Press Service. 642 p. Kereskedelmi jellegű kézikönyv a világ sajtójáról. Két részből áll. Az első Anglia és a brit nemzetközösség sajtójáról tájékoztat a teljességre törekvően, a második: nemzetközi méretekben igyekszik országokként áttekintést nyújtani a folyóiratokról és lapokról. Ez utóbbi rész anyaga elég szegényes és adatai nem minden esetben megbízhatóak. Az egyes tételeknél közli a kiadványok megrendeléséhez szükséges fontosabb adatokat. Használhatóságát csökkenti a tárgymutató hiánya, rendszerezése csak betűrendes. Az előfizetők háromszor évenként kiegészítő füzeteket kapnak hozzá.

WORLD ENERGY SUPPLIES. UNO Statistical Papers. Series I... Az ENSz Statisztikai Hivatalának kiadványa a világ energiaszükségletéről (ld. 192. p.). Folyamatosan megadja a felhasznált adatok nemzeti irodalomforrásait. Így pl. 1957. 2. számában a 137–147. oldalon terjedelmes periódika bibliográfia (bankjelentések, statisztikai kiadványok). Számos olyan kiadványt sorol fel — különösen a gazdaságilag elmaradott országokat illetően —, amelyekről különben nehéz tudomást szerezni.

WORLD LIST OF SCIENTIFIC PERIODICALS. 1900–1950. 3. ed. Ed.: W. A. Smith, F. L. Kent, G. B. Stratton. London. 1952. Butterworths Scientific Publ. 1058 p. A tudományos időszakos kiadványok világjegyzéke 1900–1950. 24 029 tételt tartalmaz betűrendben. Csak a folyóiratok, kiadványok címét és kiadási helyüket közli. Használatát rendkívül megnehezíti a tárgymutató hiánya, így a közgazdasági periódikák számbavétele segítségével szinte lehetetlen. Ennek ellenére mint bibliográfiai lehasználtásra alkalmas forrásmunkát szükséges megemlíteni.

FOLYÓIRAT-ISMERTETÉS

A

ACCOUNTANCY. Institut of Chartered Accountants in England and Wales. London. LXIX. 12. Az angol Számviteli Intézet (a hites könyvvizsgálók) általános üzemgazdasági és számviteli folyóirata. Elméleti, módszertani, gyakorlati cikkek. Adózás, pénzügyek, szakképzés, elektronikus gépek alkalmazása, társulati hírek, szakirodalmi tájékoztatás (könyvismertetés, beérkezett könyvek jegyzéke). Kiadói hird.

ACCOUNTANT. Institute of Chartered Accountants in England and Wales. London. LXXXV. 52. Az angol Számviteli Intézet (a hites könyvvizsgálók) üzemgazdasági és könyvelési szakkérdésekkel foglalkozó lapja. Számviteli technika, gépesítés, számvitel különböző országokban, gyakorlati cikkek. Áll. r.: heti jegyzetek, pénzügy és kereskedelem, szerkesztőségi posta, társulati hírek, híryanag.

ACCOUNTING RESEARCH. Incorporated Accountants' Research Committee. London. X. 4. Az angol Számviteli Kutató Bizottság üzemgazdasági, könyvelési elméleti folyóirata. Költségszámítás, adóügy, vállalati jövedelem. Áll. r.: könyvismertetések, beérkezett könyvek és folyóiratok jegyzéke.

ACCOUNTING REVIEW. American Accounting Association. Menasha, Wisc. XXXII. 4. Az amerikai könyvviteli társulat folyóirata. Elméleti, módszertani, gyakorlati cikkek. Áll. r.: szakképzés, társu-

lati hírek, könyvszemle (szakosított recenziók: számvitel, közgazdaság, elektronikus gépek, pénzügyek, statisztika, adó). Kiadói hird. ismertetésekkel a számviteli kiadványokról.

AGRARPOLITISCHE REVUE. Schweizerische Zeitschrift für Agrarpolitik im Industriestaat. Geschäftsausschuss des Landwirtschaftlichen Informationsdienstes. Zürich. XIV. 12. A Svájci Mezőgazdasági Tájékoztató Szolgálat általános agrárpolitikai folyóirata. Áll. r.: svájci agrárpolitikai krónika (híryanag), gazdaság és statisztika (mezőgazdasági termékek áralakulása Svájcban), könyvismertetés. Cikkek német és francia nyelven. Kiadói hird.

AGRARWIRTSCHAFT. Zeitschrift für Betriebswirtschaft und Marktforschung. Hannover. VII. 3. Sonderheft... Több nyugatnémet egyetemi agrárközgazdasági intézetvezető szerkesztésében megjelenő általános agrárgazdasági, üzemtani, piackutatási folyóirat. Áll. r.: értékezések, gazdasági szemle, könyvismertetés, gazdaságstatisztikai táblázatok (nyugatnémet mezőgazdasági árindexek, termelés, külkereskedelem, különféle kultúrákra és élelmicikkekre vonatkozó adatok). Tematikus, könyvformában megjelenő különszámok.

AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH. A journal of economic and statistical research... US Dept. of Agriculture. Washington. X. 4. Az Egyesült Államok Földművelésügyi Minisztériumának agrárgazdasági, statisztikai és piackutatási

folyóirata. Áll. r.: könyvszemle, válogatott annotált bibliogr. az Egyesült Államok Földművelésügyi Minisztériumának és agrárgazdasági felsőoktatási intézményeinek újabb kiadványairól.

ALLGEMEINES STATISTISCHES ARCHIV. Deutsche Statistische Gesellschaft.

München. XLII. 4. A nyugatnémet Statisztikai Társaság folyóirata. Elméleti statisztikai tanulmányok, hírek a statisztika különböző területeiről, gazdaságstatisztikai közlemények. Áll. r.: könyvismertetés, beérkezett könyvek jegyzéke. Kiadói hird.

AMERICAN ECONOMIC REVIEW. American Economic Association. Menasha, Wisc. XLVIII. 5. Az Amerikai Közgazdasági Társulat elméleti folyóirata. Általános közgazdasági, gazdaságpolitikai és módszertani cikkek. Áll. r.: cikkek, közlemények (rövidebb cikkek), könyvszemle (gazdag tartalmú rovat, a recenziókat sajátos szakrendszerben közli), új könyvek (ugyancsak szakosítva, egyes tételeket annotálva), folyóiratok (szakosított cikk-bibliográfia), jegyzetek (szervezeti és személyi hírek). Kiadói hird. ismertetésekkel. 4. száma közli az amerikai egyetemeken elkészült, vagy készülő közgazdasági disszertációkat, 5. száma vaskos kötetben különszámként jelenik meg, „*Papers and proceedings...*” címmel ismerteti a Társulat évi közgyűlésén elhangzott előadásokat.

AMERICAN STATISTICIAN. American Statistical Association. Washington. XII. 5. Az Amerikai Statisztikai Társaság elméleti folyóirata. A Társaság ügyeiről szóló hivatalos rész, kisebb tanulmányok (köztük közgazdasági jellegűek is), feleletek feladott szakkérdésekre, szervezeti és személyi hírek, kiadói hird.

ANALES DE ECONOMIA. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Madrid. XIX. 4. A spanyol Tudományos Kutatási Tanács közgazdaságtudományi folyóirata. Elméleti cikkek, gazdaságtörténet, gazdaságpolitika.

ANNALES DE L'ÉCONOMIE COLLECTIVE. Centre International de Recherches et d'Information sur l'Économie Collective

(CIRIEC). Genève. XXXIV. 4–6. A Svájcban székelő, a szövetkezeti gazdaság kérdéseit kutató és erről tájékoztató nemzetközi központ folyóirata. A szövetkezetügy elméleti és gyakorlati problémái. Megjelenik német nyelvű kiadásban is.

ANNALS OF THE AMERICAN ACADEMY OF POLITICAL AND SOCIAL SCIENCE. Philadelphia. LXVIII. 6. Az Egyesült Államok Politikai és Társadalomtudományi Akadémiájának csak tematikus számokkal megjelenő általános társadalomtudományi folyóirata. Áll. r.: könyvismertetés. E rovata igen gazdag, szakosított (önálló közgazdasági résszel). Egyéb könyvek c. alatt betűrendben, ismertetés nélkül sorolja fel az új társadalomtudományi munkákat. Kötetenként tárgymutató. Bő kiadói hird.

ANNALS OF THE HITOTSUBASHI ACADEMY. Hitotsubashi Academy/Hitotsubashi Gakkai. Tokyo. IX. 2. A Hitotsubashi Akadémia elméleti folyóirata. Japán gazdaságpolitika, elmélettörténet, gazdaságtörténet, elméleti statisztika. Áll. r.: beérkezett kiadványok jegyzéke.

ANNÉE POLITIQUE ET ÉCONOMIQUE. Paris. XXI. 6. Egyetemi tanárokból álló szerkesztőbizottság szerkesztésében megjelenő haladószellemű általános társadalomtudományi folyóirat. Hosszabb elméleti tanulmányok közgazdasági, világgazdasági kérdésekről is.

APPLIED STATISTICS. Royal Statistical Society. London. VII. 4. A londoni Királyi Statisztikai Társaság alkalmazott statisztikai folyóirata. Angol és külföldi szerzők tanulmányai. Áll. r.: kérdés-felelet, szervezeti hírek, könyvismertetés.

ARBEIT. Zeitschrift für den Gewerkschaftsfunktionär. Bundesvorstand des Freien Deutschen Gewerkschaftsbundes. Berlin. II. 12. Beilage: Arbeitsrecht... Az NDK Szabad Szakszervezeti Szövetségének szakszervezeti funkcionáriusok részére kiadott folyóirata. Általános munkaügyi, bér, üzemgazdasági és szervezési kérdések. Tematikus számok (pl. „Munkatermelékenység és bérpolitika”). Állandó mellékletként: Munkajog.

ARBEITSÖKONOMIK UND ARBEITS-SCHUTZ. Theoretische Zeitschrift. Berlin (NDK) XV. 12. A drezdai Institut für Arbeitsökonomik und Arbeitsschutzforschung (Munkagazdaságtani és Munkavédelmi Kutatási Intézet) munkaügyi elméleti folyóirata. Áll. r.: könyvismertetés, hírek és közlemények, vita. Német, orosz, angol, francia nyelvű néhányorosos tartalmi ismertetés.

ARCHIVES INTERNATIONALES DE SOCIOLOGIE DE LA COOPÉRATION. COMMUNAUTÉ ET VIE COOPÉRATIVE. Bureau d'Études Coopératives et Communautaires (BECC). Publ. avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique. Paris. II. 2. A Francia Országos Tudományos Kutatási Központ közreműködésével megjelentetett nemzetközi jellegű szövetkezet-szociológiai folyóirat. Elméleti cikkek, leírások egy-egy ország szövetkezetügyi helyzetéről. Tematikus annotált bibliogr. Cikkek, közlemények különböző nyelveken. Kiadói hird. szövetkezeti és szociológiai kiadványokról.

ATOMWIRTSCHAFT. Zeitschrift für die wirtschaftlichen Fragen der Kernumwandlung. Düsseldorf. III. 12. Az atomenergia gazdasági felhasználásával és gazdasági jelentőségével foglalkozó folyóirat. Műszaki jellegű cikkek mellett közgazdaságiak. Tematikus számok (pl. Wirtschafsfaktor Atom — Az atom mint gazdasági tényező). Szakirodalmi tájékoztatás.

AUSLANDS-INFORMATIONEN FÜR ERNÄHRUNG UND LANDWIRTSCHAFT. Teil A: Agrar- und Ernährungswirtschaft — Teil B.: Handel, Be- und Verarbeitung — Teil C: Technik in der Landwirtschaft. Hamburg. XI. 24. Általános mezőgazdasági és élelmészügyi nemzetközi hírszolgálat közlő folyóirat. Gyors és széleskörű tájékoztató anyagánál fogva dokumentációs célokra alkalmas. Három rész: agrárgazdasági és élelmészési kérdések, mezőgazdasági termékek kereskedelme, mezőgazdasági technika.

AUSSENHANDEL UND DER INNER-DEUTSCHE HANDEL. Zeitschrift für Han-

delspolitik und Handelspraxis. Amtliches Mitteilungsblatt des Ministeriums für Aussenhandel und Innerdeutschen Handel der Deutschen Demokratischen Republik. Berlin. VIII. 24. Az NDK Külkereskedelmi és Össz-német Kereskedelmi Minisztériumának külkereskedelempolitikai hivatalos folyóirata. Módszertani, gyakorlati kérdések, piackutatás, világpiaci hírek. Áll. r.: össz-német kereskedelem, megjegyzések, tudományos kutatás, piacok és árak, külkereskedelmi jogi kérdések, tapasztalatcsere, dokumentáció, szerkesztőségi posta, szakirodalmi tájékoztatás. Orosz, angol nyelvű tartalomjegyzék. Kiadói hird.

AUSSENHANDELSDIENST DER INDUSTRIE- UND HANDELSKAMMERN UND WIRTSCHAFTSVERBÄNDE. A reibtsgemeinschaft Aussenhandel der Deutschen Wirtschaft. Frankfurt/M. XII. 52. Beilage ... Világkereskedelmi informatív lap. Áll. r.: német külkereskedelem, általános külkereskedelmi kérdések, egyezmények és tárgyalások, vámkérdések, a külföld gazdasága, kiállítások és vásárok, hírek a keleti országokból. Melléklet: Auslands-Anfragen.

AUSSENWIRTSCHAFT. Zeitschrift für internationale Wirtschaftsbeziehungen. Schweizerische Institut für Aussenwirtschafts- und Marktforschung. Handels-Hochschule St. Gallen. Zürich. XII. 4. A st. galleni kereskedelmi főiskola külkereskedelmi intézetének nemzetközi gazdasági kapcsolatokkal foglalkozó folyóirata. Világgazdasági, világkereskedelmi és devizapolitikai cikkek mellett egy-egy ország gazdaságáról, egy-egy földrajzi egyiségről áttekintő gazdasági elemzések. A külkereskedelem és a piackutatás elméleti és módszertani kérdései. Áll. r.: külkereskedelempolitikai áttekintés negyedéves időszakra, Svájc negyedéves külkereskedelme és külkereskedelempolitikája, bibliogr. (könyvismertetések és új könyvek, évente részletes szakosított külkereskedelmi könyv- és folyóiratcikk bibliogr. az előző év irodalmáról). Rendszeresen közli az Intézet kiadványainak jegyzékét. Kiadói hird. tartalmi ismertetéssel.

B

BANCARIA. Associazione Bancaria Italiana. Roma. XIV. 12. Az Olasz Bankok Társulatának gazdaság- és pénzügypolitikai folyóirata. Olasz és nemzetközi pénzügyek, elméleti cikkek is. Áll. r.: jegyzetek, tőkepiac, havi statisztika, olasz gazdasági problémák, bankkiadványok szemléje, termelés és piacok, jogi szemle, bibliogr. (könyvismertetés), bankhírek. Francia, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

BANKER. London. CVIII. 12. Általános pénzügyi folyóirat. A bank- és pénzügyek elméleti és gyakorlati kérdései (különös tekintettel Angliára), világgazdasági áttekintés. Áll. r.: pénzügyi jegyzetek, amerikai szemle, nemzetközi szemle, személyi hírek, bankstatisztikai táblázatok (pl. Anglia arany- és dollártartaléka, megtakarítások). Bankmérlegek. Bankhirdetések.

BANQUE. Revue mensuelle du banquier et son personnel et de sa clientèle. Paris. XXVII. 12. Bank- és pénzügypolitikai folyóirat. Áll. r.: aktuális problémák (egy-egy fontosabb pénzügyi kérdésről), bank és gazdaság, nemzetközi gazdaság és pénzügyek, bankgazdaság és technika, pénz és valuta, dokumentáció, krónika (konjunktúraalakulás, bankjog, állami pénzügyek, banktechnika, tőzsdekrónika...), bibliogr., statisztikák.

Bankkiadványok

BANCA NAZIONALE DEL LAVORO: QUARTERLY REVIEW. Roma XII. 4. Közgazdasági elméleti, gazdaságpolitikai, konjunktúrakutató cikkek, világgazdaság. Angol nyelvű kiadvány.

BANCO CENTRAL DE BOLIVIA: BOLETIN. La Paz. 4. A Bolíviai Nemzeti Bank kiadványa. Pénzügyek, gazdasági leírás.

BANCO CENTRAL DE BOLIVIA: SUPLEMENTO ESTADISTICO MENSUAL. La Paz. 12. A Bolíviai Nemzeti Bank kiadványa. Statisztikai adatok Bolívia gazdasági helyzetéről.

BANCO CENTRAL DE CHILE: BOLETIN MENSUAL. Santiago. 12. A Chilei Nemzeti Bank kiadványa. Chile gazdasági helyzete. Áll. r.: statisztikai adatok Chile gazdaságáról.

BANCO CONTINENTAL: REPORT ON THE ECONOMIC SITUATION OF PERU. Lima. 4. Peru gazdasági helyzete, statisztikai adatok.

BANCO DI COMERCIO: MEXICAN ECONOMIC PANORAMA. Mexico. 12. Mexikó gazdasági helyzete, külkereskedelme, pénzügyei.

BANCO DI NAPOLI: RASSEGNA ECONOMICA. Napoli. 4. Közgazdasági elméleti és gazdaságpolitikai cikkek, konjunktúrahelyzetjelentések. Áll. r.: könyvismertetések.

BANCO DI ROMA: REVIEW OF THE ECONOMIC CONDITIONS IN ITALY. Roma. XII. 6. Közgazdasági elméleti cikkek. Áll. r.: áttekintés Olaszország gazdasági helyzetéről, statisztikák.

BANCO DO BRASIL: ARQUIVOS ECONOMICOS. Rio de Janeiro. rt. Brazil bank- és gazdaságpolitika. Cikkek spanyol, angol, francia nyelven.

BANCO HIPOTECARIO DEL URUGUAY: BOLETIN. Montevideo. 4. Uruguayi pénzügyek, jelzáloghitel, gazdasági helyzet.

BANCO NACIONAL DE COMERCIO EXTERIOR: COMERCIO EXTERIOR DE MEXICO. Mexico. rt. Cikkek Mexikó gazdasági helyzetéről és külkereskedelméről. Híryananyag, statisztikák.

BANCO NACIONAL DE MEXICO: REVIEW OF THE ECONOMIC SITUATION OF MEXICO. Mexico. 12. A Mexikói Nemzeti Bank kiadványa. Áttekintés Mexikó gazdasági helyzetéről, statisztikák.

[BANCO] **TORNQUIST, ERNESTO:** BUSINESS CONDITIONS IN ARGENTINA. Buenos Aires. 4. Konjunktúraalakulás Argentínában főbb gazdasági szektoronként. Fizetési mérleg, külkereskedelem.

BANCOS, SUPERINTENDENCIA DE — PERU: SITUACION BANCARIA. Lima. 12. Bankmérlegek, Peru gazdasági helyzete.

BANK, AMSTERDAMISCHE —: QUARTERLY REVIEW. Amsterdam. 4. Általános áttekintés Hollandia gazdasági helyzetéről, statisztikák. Kiadványonként egy-egy közgazdasági elméleti cikk.

BANK, AUSTRALIA AND NEW ZEALAND —: QUARTERLY SURVEY. Melbourne. 4. Áttekintés Ausztrália és Új-Zealand gazdasági helyzetéről, pénzügyi-gazdasági hírek, statisztikák.

BANK, BARCLAYS —: OVERSEAS REVIEW. London. 12. Cikkek egyes (főleg tengerentúli) országok gazdasági és külkereskedelmi helyzetéről. Fő érdeklődési területe: a gazdaságilag elmaradott országok.

BANK, BARCLAYS —: REVIEW. London. XXXIII. 4. Anglia gazdasági helyzete, világ gazdaság, statisztikák. Közgazdasági elméleti cikkek, gazdaságpolitikai-pénzügyi elemzések.

BANK, BERLINER —: MITTEILUNGEN FÜR DEN AUSSENHANDEL. Berlin. 12. Nyugatnémet és nemzetközi külkereskedelmi hírek. Rendszertelen időközökben tematikus különkiadvány.

BANK, BERLINER —: WIRTSCHAFTSBERICHT. Berlin. 4. Általános áttekintés Nyugat-Németország és Nyugat-Berlin gazdasági helyzetéről. Nemzetközi nyersanyagpiaci jelentés. Ált. r.: statisztikai adatok Nyugat-Németország és Nyugat-Berlin gazdasági helyzetéről.

BANK, CENTRAL —: NEWS DIGEST. Manila. 52. A Fülöp-szigeti Nemzeti Bank kiadványa. Hírek a Fülöp-szigetek gazdasági helyzetéről, statisztikákkal. Közgazdasági elméleti cikkek.

BANK, COMMERZ — — GRUPPE: AUSSENHANDELS BLÄTTER. Frankfurt/M. 24. Nyugat-Németországra és más országokra vonatkozó gazdasági és külkereskedelmi cikkek.

BANK, COMMERZ — — GRUPPE: REVIEW ON THE WEST GERMAN ECONOMY. Frankfurt/M. 12. Az NSzK gazdasági helyzetéről angol nyelvű tájékoztató.

BANK, COMMERZ — — GRUPPE: ZUR BÖRSENLAGER. Frankfurt/M. 12. Nyugat-

német és külföldi tőzsdejelentések.

BANK, COMMERZ — — GRUPPE: ZUR WIRTSCHAFTSLAGE. Frankfurt/M. 12. Nyugatnémet és nemzetközi gazdasági helyzetjelentés.

BANK, CREDITANSTALT — — VEREIN: MONATSBERICHTE. Wien. X. 12. Társlap: *Wirtschaftsberichte*. Gazdasági-pénzügyi információk, külkereskedelmi hírek.

BANK, CREDITANSTALT — — VEREIN: WIRTSCHAFTSBERICHTE. Wien. X. 4. Osztrák és nemzetközi pénzügyi és gazdasági helyzet. Áralakulás Ausztriában. Társlap: *Monatsberichte*.

BANK, DANMARKS NATIONAL —: København. 24. A Dán Nemzeti Bank kiadványa. Kétheti bankmérleg, pénzügyi helyzet.

BANK, DANSKE LANDSMANDS —: MONTHLY REVIEW OF THE ECONOMIC SITUATION IN DENMARK. Copenhagen. 12. Áttekintés Dánia gazdasági helyzetéről, statisztikai adatok.

BANK, DEUTSCHE —: AUSGEWÄHLTE INFORMATIONEN ÜBER DIE WIRTSCHAFT DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND. Frankfurt/M. 12. Az NSzK gazdasága és gazdaságpolitikája. Híryanag.

BANK, DEUTSCHE —: AUSSENHANDELS-MITTEILUNGEN. Frankfurt/M. 52. Külkereskedelmi hírek.

BANK, DEUTSCHE BUNDES —: MONATSBERICHTE. Frankfurt/M. 12. A Nyugatnémet Nemzeti Bank kiadványa. Nyugat-Németország gazdasági helyzete, statisztikák.

BANK, DEUTSCHE —: INFORMATIONSDIENST. Frankfurt/M. 12. Információs anyag Nyugat-Németország külkereskedelméről és pénzügyeiről.

BANK, DEUTSCHE —: WIRTSCHAFTLICHE MITTEILUNGEN. Frankfurt/M. 12. Cikkek Nyugat-Németország gazdasági helyzetéről, statisztikák. Rendszertelen időközökben tematikus különkiadvány.

BANK, DEUTSCHE ÜBERSEEISCHE —: WIRTSCHAFTSBERICHT. Frankfurt/M. 12. Áttekintés a latin-amerikai országok, valamint Spanyolország és Portugália

gazdasági helyzetéről és külkereskedelméről.

BANK, DRESDNER —: MERKBLÄTTER FÜR DEN AUSSENHANDEL. Frankfurt/M. 52. Információs anyag Nyugat-Németország és más országok külkereskedelméről. Hetenként egy gazdaságpolitikai cikk. Rendszeresen időközökben tematikus különkiadvány.

BANK, DRESDNER —: WIRTSCHAFT UND BÖRSE. Frankfurt/M. 12. Nyugat-Németország gazdasága és tőzsdei hírek.

BANK, FEDERAL RESERVE — OF NEW YORK: MONTHLY REVIEW OF CREDIT AND BUSINESS CONDITIONS. New York. 12. Gazdasági leírás, mutatók, pénzpiac, cikkek, statisztikák.

BANK, FIRST NATIONAL CITY —: MONTHLY LETTER. New York. 12. Áttekintés az USA üzleti és gazdasági helyzetéről.

BANK, FIRST NATIONAL — OF BOSTON: NEW ENGLAND LETTER. Boston. 12. Általános gazdasági szemlék. Nyersanyagárak.

BANK, FIRST NATIONAL — OF BOSTON: NEW ENGLAND TRENDS. Boston. 4. Rövid gazdasági szemlék, grafikonok.

BANK FÜR GEMEINSCHAFT NORDRHEIN-WESTFALEN: WIRTSCHAFTSBLÄTTER. Düsseldorf. 12. Általános közgazdasági cikkek. Gazdasági, pénzügyi és tőzsdei hírek Nyugat-Németországról. Hírek a külföld gazdasági helyzetéről.

BANKGESELLSCHAFT, SCHWEIZERISCHE —: WIRTSCHAFTSNOTIZEN. Zürich. 12. Rövid hírek Svájc és más országok gazdaságáról.

BANK, GÖTEBORGS —: WIRTSCHAFTSBERICHT. Stockholm. 12. Svédország gazdasági helyzete.

BANK, HANDELS — IN ZÜRICH: DEISENBULLETIN. Zürich. 12. Külkereskedelmi, devizapolitikai cikkek Svájcra és egyéb országokra vonatkozóan. Árfolyamjegyzékek. Társalap: *Devisenkurse*.

BANK, HOLLANDSCHE — UNIE: ECONOMIC REVIEW. Amsterdam. 12. Sorozatok: Argentína, Brazília, Izrael, Holland

Antillák, Surinam, Törökország, Uruguay, Venezuela. Tulajdonképpen 8 kiadvány. Áttekintés a felsorolt országok gazdasági helyzetéről.

BANK, INDONESIA: BULLETIN. Djakarta. 4. Az Indonéz Nemzeti Bank kiadványa. Nemzetközi gazdasági áttekintés, Indonézia gazdasági és pénzügyi helyzete, statisztikai adatok.

[BANK] KANSALLIS — OSAKE — PANKKI: ECONOMIC REVIEW. Helsinki. 4. Közgazdasági cikkek. Áttekintés Finnország gazdasági helyzetéről, statisztikák.

BANK, KREDIET —: BULLETIN HEBDOMADAIRE. Bruxelles. 52. Különböző témájú, egy-egy országra vonatkozó cikkek. Áll. r.: kereskedelmi krónika, kereskedelmi piacok, arany- és devizapiacok, tőzsdejelentések.

BANK LEUMI LE-ISRAEL: REVIEW OF ECONOMIC CONDITIONS IN ISRAEL. Tel-Aviv. 12. Izrael gazdasági helyzete, statisztikák.

BANK, LLOYDS —: REVIEW. London. 12. Különböző gazdasági tárgyú és közgazdasági elméleti cikkek. Anglia és más országok gazdasági helyzete. Statisztikai adatok.

BANK, MAGYAR NEMZETI —: BANKSZEMLE. A Magyar Nemzeti Bank dolgozói részére. MNB Tervgazdasági Igazgatóság Tanulmányi Osztály. Bp. II. 12. Sokszorosított, belső használatra megjelent pénzügypolitikai szemle. Pénzgazdálkodás, hitelügy, gazdaságpolitika... Áll. r.: cikkek, vita, tapasztalatcsere, külföldi szakirodalmi szemle (könyv- és folyóiratcikk ismertetés).

BANK MELLI IRAN: BULLETIN. Teheran. 12. Tájékoztató anyag Irán gazdasági helyzetéről. Statisztikák.

BANK, MIDLAND —: REVIEW. London. 12. Cikkek különböző angol gazdasági kérdésekről, grafikonok. Áll. r.: üzleti helyzet.

BANK, NATIONAL: MITTEILUNGEN DES DIREKTORIUMS DER ——. Wien. 12. Az Osztrák Nemzeti Bank kiadványa. Tájékoztatás Ausztria pénzügyi és gazdasági

helyzetéről, ugyanezekről statisztikai adatok. Negyedévenként angol nyelvű különkiadvány.

BANK, NATIONAL — OF AUSTRALASIA: MONTHLY SUMMARY OF AUSTRALIAN CONDITIONS. Melbourne. 12. Ausztrália (államok szerinti bontásban) gazdasági helyzete.

BANK, NATIONAL — OF EGYPT: ECONOMIC BULLETIN. Cairo. XI. 4. Az Egyiptomi Nemzeti Bank kiadványa. Közgazdasági elméleti cikkek. Áttekintés Egyiptom gazdasági helyzetéről. Külföldi pénzügyi és gazdasági hírek. Statisztikák.

BANK, NATIONAL — OF GREECE AND ATHENS: SUMMARY OF GREEK FOREIGN TRADE REGULATIONS. Athènes. rt. A Görög Nemzeti Bank kiadványa. Görög külkereskedelem és külkereskedelmi rendeletek.

BANK, NATIONAL — OF HUNGARY: ECONOMIC BULLETIN. Bp. II. 2. A Magyar Nemzeti Bank angol nyelvű, a magyar gazdaságról tájékoztató kiadványa. Áll. r. Magyarország gazdasági helyzete, statisztikák (ipari termelés, árukészletek, külkereskedelem ... állami költségvetés ... valuta ...).

BANK, NATIONAL — OF INDIA: REVIEW. London. 4. Közgazdasági elméleti cikkek. Áll. r.: árupiacok.

BANK, (SCHWEIZERISCHE) NATIONAL —: MONATSBERICHT. Zürich. 12. A Svájci Nemzeti Bank kiadványa. Svájca vonatkozó gazdasági és pénzügyi statisztikák. Rendszeresen időközönként különkiadványok a nemzetközi és a svájci gazdasági helyzetről.

BANK, NORGES: BULLETIN. (BANK OF NORWAY.) Oslo. 4. A Norvég Nemzeti Bank kiadványa. Áttekintés Norvégia gazdasági helyzetéről. Pénzügyi és gazdasági statisztikák.

BANK OF CEYLON: MONTHLY REVIEW. Colombo. 12. Külkereskedelem, piacutató, pénzügyek, gazdasági helyzet.

BANK OF FINLAND: MONTHLY BULLETIN. Helsinki. XXXII. 12. A Finn Nemzeti Bank kiadványa. Áttekintés Finnország

gazdasági helyzetéről, statisztikák, hivatalos információs anyag.

BANK OF GREECE: MONTHLY STATISTICAL BULLETIN. Athènes. 12. Görög és nemzetközi pénzügyi és gazdasági statisztikai adatok.

BANK OF LONDON AND SOUTH AMERICA: FORTNIGHTLY REVIEW. London. 26. Áttekintés a dél-amerikai országok (Argentína, Brazília, Chile, Columbia, El Salvador, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela részletezve), Portugália és Spanyolország gazdasági helyzetéről. Áll. r.: kávé- és gyapotpiaci árak.

BANK OF MONTREAL: BUSINESS REVIEW. Montreal. 12. Áttekintés Kanada gazdasági helyzetéről és az üzleti lehetőségekről.

BANK OF NEW SOUTH WALES: REVIEW. Sydney. 4. Ausztrália és Új-Zealand gazdasági helyzete, cikkek, pénzügyi helyzet, statisztikák.

BANK OF NOVA SCOTIA: MONTHLY REVIEW. Toronto. 12. Cikkek, gazdasági áttekintés Kanadáról és más országokról.

BANK OF TOKYO: WEEKLY REVIEW OF ECONOMIC AFFAIRS IN JAPAN. Tokyo. 52. Hírek, rövid cikkek Japán gazdasági helyzetéről.

BANK, ÖSTERREICHISCHE LÄNDER —: WIRTSCHAFTLICHE NACHRICHTEN. Wien. 26. Gazdaságpolitikai, konjunktúrakutató cikkek. Gazdasági hírek Ausztriáról és más országokról. Áll. r.: osztrák gazdasági adatok, devizaárfolyamok, árupiacok, tőzsdei jelentés.

BANK, RESERVE — OF INDIA: BULLETIN. Bombay. X. II. 12. Áttekintés India gazdasági helyzetéről, statisztikák, hivatalos információs anyag.

BANK, RESERVE — OF INDIA: WEEKLY STATISTICAL SUPPLY. Bombay. 52. Indiai pénzügyi és gazdaságstatisztikai adatok.

BANK, RESERVE — OF NEW ZEALAND: BULLETIN. Wellington. 12. Ausztráliára és Új-Zealandra vonatkozó általános gazdasági és pénzügyi cikkek, statisztikák.

BANK, ROYAL — OF CANADA: MONTHLY LETTER. Montreal. 52. Hírek, aktuális gazdasági kérdések Kanada gazdasági életéből.

[BANK] SCHWEIZERISCHE KREDITANSTALT: BULLETIN. Zürich. 4. Áttekintés Svájc gazdasági és pénzügyi helyzetéről, statisztikákkal. Áll. r.: nemzetközi nyersanyagpiacok és nyersanyagárak.

BANK, SOUTH AFRICAN RESERVE —: QUARTERLY BULLETIN OF STATISTICS. Pretoria. 4. Áttekintés a Dél-Afrikai Unió pénzügyi és gazdasági helyzetéről. Számos statisztikai táblázat.

BANK, STANDARD —: REVIEW. London. 12. Áttekintés Dél-Afrika egyes országai gazdasági helyzetéről, statisztikákkal.

BANK, STATE — OF ETHIOPIA: REPORT ON ECONOMIC CONDITIONS AND MARKET TRENDS. Addis-Ababa. rt. Az Etiópiai Nemzeti Bank kiadványa. Áttekintés Etiópia bank- és pénzügyeiről, külkereskedelméről. Statisztikai adatok.

BANK, UNITED COMMERCIAL —: REVIEW. Calcutta. 12. Indiára és más országokra vonatkozó gazdasági cikkek. Indiai statisztikai adatok.

BANK, WESTMINSTER —: REVIEW. London. 4. Pénzügyi, világ gazdasági hírek, gazdasági leírás. Közgazdasági elméleti cikkek.

BANK, ZÜRCHER KANTONAL —: BULLETIN. Zürich. 12. Cikkek, statisztikai adatok Svájc gazdasági helyzetéről.

BANKA, NARODNA — FNRJ: GLASNIK. Mesecni casopis za pitanja bankarsztva. Beograd. XII. 12. A Jugoszláv Nemzeti Bank szemléje. A jugoszláv bank- és pénzügyi szervezetek kérdéseit tárgyalja. Egy-egy fontosabb időszerű pénzügyi témáról hosszabb cikkek.

BANKA, NARODNA — FNRJ: STATISTICKI BILTEN. Beograd. IV. 12. A Jugoszláv Nemzeti Bank statisztikai kiadványa. Statisztikai adatok Jugoszlávia pénzügyi és gazdasági helyzetére vonatkozóan. Nemzetközi statisztikák.

BANKEN, NORDISKA FÖRENINGEN —: UNITAS. Helsinki. 4. Közgazdasági elmé-

leti cikkek. Áll. r.: áttekintés Finnország gazdasági helyzetéről.

BANKEN, SKANDINAVISKA —: VIERTELJAHRESBERICHT. Stockholm. XXXVIII. 4. Közgazdasági elméleti cikkek. Áll. r.: Svédország gazdasági helyzete.

BANKEN, SVENSKA HANDELS —: INDEX. Stockholm. 12. Cikkek Svédország egy-egy aktuális gazdasági kérdéséről. Rövid hírek a svéd gazdasági életből.

BANKS, NORWEGIAN JOINT STOCKS —: FINANCIAL REVIEW. Oslo. 4. Gazdasági leírás, pénzügyi helyzet, piackutatás.

BANKS, THREE —: REVIEW. London. 4. A Royal Bank of Scotland, a Mills Bank, a Williams Deacon's Bank közös kiadványa. Gazdaságpolitikai és pénzügyi cikkek.

BANKU, WIADOMSCI NARODOWEGO — POLSKIEGO. Warszawa. 12. A Lengyel Nemzeti Bank kiadványa. Cikkek, általános pénzügyi áttekintés.

BANKVEREIN, SCHWEIZERISCHER —: BULLETIN. Basel. 4. Gazdaságpolitikai cikkek Svájcra és egyéb országokra vonatkozóan. Áll. r.: svájci gazdasági helyzet-kép statisztikákkal és grafikonokkal.

BANQUE CENTRALE DE LA RÉPUBLIQUE DE TURQUIE: BULLETIN MENSUEL. (TÜRKİYE CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI — AYLIK BÜLTEN.) Ankara. VI. 12. A Török Nemzeti Bank kiadványa. Törökországra vonatkozó statisztikai adatok, török-francia fejcímekkel.

BANQUE DE BRUXELLES: INFORMATIONS COMMERCIALES. Bruxelles. 52. Külkereskedelmi hírek különböző külföldi országokról.

BANQUE FRANÇAISE DU COMMERCE EXTÉRIEUR: ÉTUDES ÉCONOMIQUES. Paris. 12. Nemzetközi gazdasági helyzetjelentés, nyersanyagpiacok. Áttekintés Franciaország gazdasági helyzetéről.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE: BULLETIN D'INFORMATION ET DE DOCUMENTATION. Bruxelles. 12. A Belga Nemzeti Bank kiadványa. Áttekintés Belgium pénzügyi helyzetéről. Információs anyag. Statisztikai adatok.

BANQUE NATIONALE DE GRÈCE ET D'ATHÈNES —: ÉVOLUTION EN GRÈCE. BULLETIN D'INFORMATIONS ÉCONOMIQUES. Athènes. 2. A Görög Nemzeti Bank kiadványa. Áttekintés Görögország gazdasági helyzetéről, statisztikák.

BANQUE NATIONALE DE GRÈCE ET D'ATHÈNES: ÉVOLUTION ET PROBLÈMES DE L'INDUSTRIE GRECQUE. Athènes. rt. A Görög Nemzeti Bank kiadványa. Jelentések egy-egy görög iparágról.

*

BÉKE ÉS A SZOCIALIZMUS KÉRDÉSEI. A kommunista- és munkáspártok elméleti és tájékoztató folyóirata. Prága—Bp. I. 12. A marxista—leninista elmélet aktuális kérdéseit, a szocializmus építésének legfontosabb problémáit tárgyaló általánosideológiai folyóirat. Cikkírói a munkásmozgalom nemzetközi vezető személyiségeiből és ismertnevű marxista tudósok és publicisták közül kerülnek ki. Áll. r.: a kommunista- és munkáspártok életéből, könyvekről és folyóiratokról. Megjelenik 16 nyelven (orosz, a népi demokratikus országok nyelvein, valamint a nagy nyugati nyelveken).

BELPOLITIKAI SZEMLE. Bp. I. 12. A magyar belpolitika kérdéseivel foglalkozó folyóirat. Számos közgazdasági cikk a legkülönfélébb területekről (mezőgazdaság, ellenőrzés, nyersanyagproblémák, bérezés, újítás ...). Kiadói hird.

BENELUX. Secrétariat Général de l'Union Douanière Neerland-Belgo-Luxembourgeoise. Bruxelles. II. 4. A holland—belga—luxemburgi vámunió gazdasági, statisztikai folyóirata. A gazdaságiélet minden ágából közöl a Benelux-államokat érintő tanulmányokat, bő statisztikai anyaggal. Áll. r.: bibliogr. (gazdag, decimális csoportosítású könyv- és folyóiratcikk anyag annotálva a Benelux államokra vonatkozólag), szerződések és egyezmények. Kétnyelvű: flamand—francia.

BERICHT. DEUTSCHES WIRTSCHAFTS-INSTITUT. Berlin. IX. 24. Az NDK-ban működő Német Közgazdasági Intézetnek elsősorban a Német Szöv. Közt. gazdaságával foglalkozó folyóirata. Nyugatnémet konjunktúraalakulás, gazda-

ságpolitika, egyes ágazatok helyzete, világgazdasági áttekintés. Tematikus számok.

BERICHTE ÜBER LANDWIRTSCHAFT. Zeitschrift für Agrarpolitik und Landwirtschaft. Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten. Hamburg. XXXVI. 4. Sonderheft... Az NSzK Élelmézésügyi, Földművelésügyi és Erdészeti Minisztériumának általános agrárpolitikai és mezőgazdasági folyóirata. Elméleti módszertani, üzemtani cikkek. Nemzetközi agrárpolitikai kérdések. Áll. r.: rövid hírek, külföldi hírek, könyvszemle. Kiadói hird. Rendszeresen időközben tematikus különszámok könyvformában.

BIULETYN STATYSTYCZNY. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa. II. 12. A lengyel Statisztikai Főhivatal csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Adattai a statisztika minden ágát felölelik.

BJULLETEN' INOSZTRANNOJ KOMMER-CSESZKOJ INFORMACII (közkeletű rövidítés: BIKI). Naucsno-Iszszledovatel'szkij Kon'junktivnij Insztitut Minisztersztvo Vnesnej Torgovli SzSzSzR. Moszkva. XI. kb. 150. Prilozsenie... A Szovjetunió Külkereskedelmi Minisztériuma Konjunktúrakutató Intézetének külkereskedelmi piackutató információs lapja. Híryanag a külföld kereskedelméről országokként és áruajták szerint. Dokumentációs célból egyoldalasan nyomtatva (szétvágható). Évenként kb. 20—25 melléklet egy-egy ország gazdasági helyzetéről és külkereskedelméről, vagy egyes áruajták piaci forgalmáról, konjunktúrájáról.

BJULLETEN' NAUCSNOJ INFORMACII. TRUD I ZARABOTNAJA PLATA. Naucsno-Iszszledovatel'szkij Insztitut Truda Goszudarsztvennogo Komiteta Szoveta Minisztrov SzSzSzR po voproszham truda i zarabotnoj platy. Moszkva. I. 12. A Szovjetunió Minisztertanácsának a munka és munkabér kérdéseivel foglalkozó Állami Bizottsága Munkatudományi Intézetének folyóirata. Cikkek a munkaszervezés, a munkabér, a különböző intézetek munkaüggyel kapcsolatos kutatómunká-

járól. Áll. r.: információ a Szovjetunióból, a szocialista országokból, a kapitalista országokból, bibliogr. (annotált bibliogr. külön a Szovjetunió és külön a külföldi országok irodalmáról).

BOARD OF TRADE JOURNAL. London. CLXXIV. 12. Az angol Kereskedelmi Hivatal világ gazdasági és külkereskedelmi informatív, gazdasági leírásokat közlő folyóirata. Gazdag hír- és adatanyag, statisztikák. Az angol külkereskedelemmel kapcsolatos hivatalos közlemények. Piackutatás.

BOLETIM ESTATISTICO. Conselho Nacional de Estatística. Rio de Janeiro. XVI. 4. A brazil Országos Statisztikai Tanács tisztán statisztikai számanyagot tartalmazó folyóirata. A demográfia, a gazdasági és kulturális élet statisztikai adatai visszamenőlegesen is. Rövid, visszatekintő nemzetközi statisztikai adatsorok az ipari termelésről, a nemzetközi fizetési mérlegről, az életszínvonalról, a munkabékekről.

BOLETIM MENSAL DE INSTITUTO NACIONAL DE ESTATISTICA. Instituto Nacional de Estatística. Lisboa. XXX. 12. A portugál Országos Statisztikai Intézet csak számanyagot tartalmazó statisztikai folyóirata. Rövid magyarázó szöveg, összehasonlító számanyag (folyó év havi, előző évtized évi részletezésben), termelési és fogyasztási, kereskedelmi, közlekedési, hitel, jövedelem, állami pénzügyek, tengerentúli területek és vegyes statisztikai adatok. Ismerteti a könyvtárba beérkezett és külföldi statisztikai kiadványokat. Kétnyelvű: francia—portugál.

BOLETIN DE ESTADISTICA. Instituto Nacional de Estadística. Madrid. XIX. 12. A spanyol Országos Statisztikai Intézet csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Adatai: termelés és fogyasztás, kereskedelem és közlekedés, hírközlés, pénzügyek, munkaügy és szociális statisztika, életszínvonal. ENSz-statisztikák alapján nemzetközi adatokat is közöl.

BOLETIN MENSUAL DE ESTADISTICA. Ministerio de Fomento. Dirección General de Estadística. Caracas. XVIII. 12. A

venezuelai Statisztikai Hivatal csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Gazdasági, termelési, fogyasztási, pénzügyi, kulturális és szociális, külkereskedelmi adatokat közöl teljes részletességgel.

BOLLETINO MENSILE DI STATISTICA. Istituto Centrale di Statistica. Roma. XXXIII. (új sorozat) 12. Az olasz Központi Statisztikai Intézet csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Mezőgazdasági, erdészeti, ipari, építőipari, bel- és külkereskedelmi, pénz és hitel, ár, fogyasztási, munkaügyi, statisztikai adatok. Nemzetközi adatok. Társlap: *Indicatori Mensili*.

BORBA. Organ Szocialisztickog Saveza Radnot Naroda Jugoszlavije. Beograd. XXIII. nl. A Jugoszláv Dolgozó Nép Szocialista Szövetségének központi lapja. A jugoszláv gazdaságpolitikáról, termelési kérdésekről, időszerű elméleti problémákról is hoz cikkeket.

BUHGALTERSZKIJ UCSET. Minisztretstvo Finansov SzSzSzR. Moszkva. XV. 12. A Szovjetunió Pénzügyminisztériumának számviteli folyóirata. Elméleti és gyakorlati cikkek. Áll. r.: tapasztalatcsere, számvitel a népi demokratikus országokban, konzultáció, kritika és bibliogr., krónika (híryanag).

BULETIN STATISTIC TRIMESTRIAL. Direcția Centrală de Statistică. București. II. 4. A román Központi Statisztikai Hivatal csupán számadatot tartalmazó folyóirata. Ipari termelés, mezőgazdasági szervezetek, gépállomások által végzett munka, beruházás, építőipari, szállítási, közlekedési, áruszállítási, kiskereskedelmi, adóstatistika... Francia és orosz nyelvű külön tartalomjegyzék.

BULLETIN ÉCONOMIQUE POUR L'EUROPE. ONU. Commission Économique pour l'Europe. Division des Études et des Programmes. Genève. X. 3. Az ENSz Európai Gazdasági Bizottsága Tanulmányi és Terv Osztályának kiadványa. Európa gazdasági fejlődésének elemzése, sajátos európai gazdasági kérdések, egy-egy ország helyzetének alakulása, vagy speciális problémája, statisztikai táblázatok. Éves összefoglaló: *Étude sur*

la situation économique de l'Europe... (Európai gazdasági helyzet... évben), két részből áll: átfogó gazdaságpolitikai elemzés Európáról és egy-két téma alapos monografikus feldolgozása (pl. munkaerőkérdés Kelet-Európában). Megjelenik angol és orosz nyelvű kiadásban is.

BULLETIN FOR INTERNATIONAL FISCAL DOCUMENTATION/BULLETIN DE DOCUMENTATION FISCALE INTERNATIONALE. International Bureau of Fiscal Documentation. International Fiscal Association. Amsterdam. XII. 6. A Nemzetközi Adóügyi Társaság folyóirata. Adóügyi kérdések különböző országokban. Könyvismertetések.

BULLETIN D'INFORMATION. UNION FÉDÉRALE DE LA CONSOMMATION. Paris. VI. 10. A francia fogyasztási szövetségek tájékoztató szemléje. Piackutatási, módszertani tanulmányok, elméleti cikkek. Belkereskelempolitika.

BULLETIN DE L'INSTITUT DE RECHERCHES ÉCONOMIQUES ET SOCIALES. Université Catholique de Louvain. Louvain. XXIV. 8. A louvaini Katolikus Egyetem Közgazdasági és Társadalomtudományi Kutató Intézetének folyóirata. Konjunktúrakutatás, Belgium gazdasági helyzete, gazdaságstatisztika. Rendszerint: a beérkezett könyvek ismertetése. Tematikus számok.

BULLETIN INTERNATIONAL DES SCIENCES SOCIALES. UNESCO. Paris. IX. 4. Az UNESCO Társadalomtudományi Osztálya szerkesztésében megjelenő nemzetközi társadalomtudományi folyóirat. Tematikus számok, köztük közgazdaságiak. Áll. r.: a társadalomtudományi kutatások szervezeti kérdései (hírek és közlemények intézményekről, kutatásokról), az ENSz és szakszerveinek hírei és dokumentumai, kiadványai, könyvjegyzék. Kiadói hird. Megjelenik angol nyelvű kiadásban is.

BULLETIN MENSUEL DU COMMERCE EXTERIEUR DE L'UNION ÉCONOMIQUE BELGO-LUXEMBOURGEOISE. Institut National de Statistique. Bruxelles. XVIII. 12. A belga Országos Statisztikai Intézet folyóirata. A belga—luxemburgi vámunió

külkereskedelemstatisztikája. Adatait havi bontásban adja, éves és az előző év azonos hónapjára visszatekintő adatokkal. Kétnyelvű: francia—flamand.

BULLETIN MENSUEL DA STATISTIQUE. Institut National de la Statistique et des Études Économiques. Paris. IX. 12. A francia Országos Statisztikai és Közgazdaságtudományi Intézet csak számadatokat tartalmazó folyóirata. Az adatokat havi bontásban, az előző év azonos hónapjáig visszamenően közli. Nemcsak az anyaország, hanem a tengerentúli területek adatait is hozza. A külkereskedelem és az építkezések adatait háromhavi, a vegyes anyagban a fizetési mérleg adatait éves bontásban közli.

BULLETIN OF THE OXFORD UNIVERSITY INSTITUTE OF STATISTICS. Oxford University Institute of Statistics. Oxford. XXI. 4. Az oxfordi egyetem statisztikai intézetének elméleti statisztikai folyóirata. Számos közgazdasági vonatkozású cikk (számítási módszerek, a statisztika alkalmazása a közgazdaságtudomány területén).

BULLETIN DE STATISTIQUE. Institut National de Statistique. Bruxelles. XLIV. 12. A belga Országos Statisztikai Intézet csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Általános gazdasági áttekintést, továbbá a különböző gazdasági ágazatokra vonatkozó statisztikai adatokat közöl. Ipar, bel- és külkereskedelem, közlekedés, szociális statisztika. Demográfiánál 1920-ig, más területeken 1950-ig visszamenőleges adatok. Statisztikai közérdekű közlemények, a kiadványok részletes felsorolása.

BULLETIN STATISTIQUE. Ministère des Affaires Économiques. Office de la Statistique Générale. Luxembourg. IX. 4. (1954-ig: Bulletin du Service d'Études et de Documentation Économiques et de l'Office de la Statistique Générale.) A luxemburgi statisztikai hivatal túlnyomóan számanyagot tartalmazó folyóirata. A kiadvány első része különleges, rendszerint hosszabb időt átfogó statisztikai sorokat közöl, a második rész a folyó statisztikai, a harmadik rész éves adato-

kat, a negyedik rész pedig a hatályban levő gazdasági vonatkozású jogszabályokat sorolja fel.

BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE
STATISTIQUES GÉNÉRALES/OEEC STATISTICAL BULLETINS. GENERAL STATISTICS. Organisation Européenne de Coopération Économique — Organization European for Economic Cooperation. Paris. VIII. 6. Daily Supplement ... Az Európai Gazdasági Együttműködés Szervezetének két-nyelvű (francia—angol) kiadványa. Statisztikai áttekintés Nyugat-Európa gazdaságának alakulásáról. A táblázatos anyag adatokat tartalmaz a termelésről, a munkaerőhelyzetről, az árakról, a külföldi fizetési forgalomról, az OECE tagállamainak, az Egyesült Államoknak és Kanadának pénzügyi helyzetéről. Adatait összehasonlításra alkalmas módon közli. A gazdasági helyzet alakulásáról grafikonok. Mellékletként a legfrissebb adatokról: Daily Supplement ... Külön-számként három átfogó kiadvány: *Statistiques de base de la production industrielle 1913, 1920—1939, 1946—1952.* (Ipari termelési alapstatisztika...) 1953., *Statistiques de base de l'alimentation et de l'agriculture.* (Élelmezési és mező-gazdasági alapstatisztika) 1954., *Statistiques industrielles 1900—1955.* (Ipar-statisztika ...) 1955.

BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE
COMMERCE EXTERIEUR/OEEC STATISTICAL BULLETINS. FOREIGN TRADE. SERIE I. COMMERCE TOTAL PAR ORIGINE ET DESTINATION. OECE — OEEC. Paris. VIII. 6. Külkereskedelmi statisztika származási és rendeltetési országokként. Világkereskedelmi táblázatok áruvelételezésben. Volumen-indexek, átlagérték, „terms of trade”. Grafikonok. (Két-nyelvű: francia—angol). Különkiadványként: *Annuaire 1937—1951.* (Évkönyv ...) 1952., *Édition spéciale 1928, 1937—1953.* 1954.

BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE
COMMERCE EXTERIEUR/OEEC ... SERIE II. COMMERCE EXTERIEUR PAR CATEGORIES DE PRODUITS ET PAR ZONES GEOGRAPHIQUES. — ... OECE — OEEC Paris. VII. 4. Külkereskedelmi statisztika áru-kategóriákénti és földrajzi övezetenkénti

bontásban. A világkereskedelemnek hoz-závetőleg 75%-át lebonyolító országokra vonatkozó táblázatok a nemzetközi kereskedelem osztályozási standardja szerint (10 osztály és 52 ágazat). Éves összefoglaló. Két-nyelvű: francia—angol.

BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE
COMMERCE EXTERIEUR/OEEC ... SERIE III. COMMERCE EXTERIEUR PAR CERTAINS PRODUITS. — ... OECE — OEEC Paris. VII. 4. Külkereskedelmi statisztika áru-fajtánként. Az OECE országok szempontjából legfontosabb kb. 250 áru-fajta nemzetközi kereskedelmi forgalmi adatai (dollárértékben). Éves összefoglaló. Két-nyelvű: francia—angol.

BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE
COMMERCE EXTERIEUR/OEEC ... SERIE IV. COMMERCE EXTERIEUR PAR PRODUITS ET PAR ORIGINE ET DESTINATION. — ... OECE — OEEC Paris. VII. 18. Külkereskedelmi statisztika származási és rendeltetési ország, valamint áru-fajta szerint. Tulajdonképpen sorozatnak tekinthető és az egyes kiadványokat gyakorlati szempontból könyvként lehet kezelni, mivel az OECE országok valamennyiével egy-egy kiadvány monográfiá-szerűen foglalkozik. Éves összefoglaló a nemzetközi kereskedelmi osztályozási rendszer szerinti csoportosításban.

C

CAHIERS DU COMMUNISME. Revue théorique et politique mensuelle du Comité Central du Parti Communiste Français. Paris. XXXIV. 12. A Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának központi ideológiai folyóirata. Külön-böző rovataiban közgazdasági és világ-gazdasági kérdéseket is tárgyal (pl. tanul-mányok, nemzetközi rovat).

CAHIERS ÉCONOMIQUES SOCIALES ET FINANCIÈRES. Institut d'Observation Économi-ques. Paris. XII. 12. A francia Gazdaságkutató Intézet elméleti és gazda-ságpolitikai folyóirata. Ágazati közgazda-sági cikkek. Társalap: *Observation Éco-nomique.*

CAHIERS DE L'INSTITUT DE SCIENCE ÉCONOMIQUE APPLIQUÉE. Institut de Science Économique Appliquée. Paris. 4. A párizsi Alkalmazott Közgazdaságtudományi Intézet kiadványai.

Série A. Plans monétaires internationaux. (Nemzetközi pénzügyi tervek.)

Série B. La rémunération du travail et la politique du salaire. (Munkabér és bérpolitika.)

Série C. La sécurité sociale. (Társadalombiztosítás.)

Série D. Le revenu national. (Nemzeti jövedelem.)

Série E. Les mathématiques de l'économiste. (Gazdasági matematika.)

Série F. Niveaux de développement et politiques de croissance. (Fejlődési színvonal és növekedési politika.)

Série G. Économie des démocraties populaires (textes et analyses). (A népi demokráciák gazdasága. Szövegek és elemzések.)

Série H. Graphiques théoriques. (Elméleti grafikonok.)

Série I. Le progrès économique. (Gazdasági fejlődés.)

Série K. La prévision économique. (Gazdasági prognózis.)

Série L. Économies régionales. (Regionális gazdaság.)

Série M. Recherches et dialogues philosophiques et économiques. (Filozófiai és közgazdasági viták és kutatások.)

Série N. Études sur la cybernétique et l'économie. (Kibernetika és közgazdaság.)

E sorozatokban monográfiák jelennek meg a sorozat címében kifejezett tárgykörökből. Az egyes kiadványok monográfiaként is kezelhetők.

CAHIERS INTERNATIONAUX. Revue internationale du monde du travail. Paris. X. 12. Baloldali személyiségekből álló nemzetközi patronáló bizottság égisze alatt megjelenő ideológiai és nemzetközi munkásmozgalmi kérdésekkel foglalkozó folyóirat. Áll. r.: doktrinák és történelem, a világ haladása (információs anyag), könyvismertetés. Kiadói hird.

CANADIAN JOURNAL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE. Canadian Politi-

cal Science Association. Toronto. XXIV. 4. A Kanadai Államtudományi Egyesület általános közgazdasági folyóirata (politikai, társadalomtudományi cikkek is). Elméleti cikkek, világgazdaság. Áll. r.: szemle, könyvismertetés, beérkezett könyvek jegyzéke. Kiadói hird.

CANADIAN STATISTICAL REVIEW. Dominion Bureau of Statistics. Ottawa. XXXIII. 12. A kanadai Statisztikai Hivatal csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Gazdasági mutatók, Anglia és az Egyesült Államok jellemző statisztikai adatai... nemzeti jövedelem, ipari termelés...

CARIBBEAN ECONOMIC REVIEW. UNO. Caribbean Commission. Port-of-Spain. X. 2. Az ENSz Karibi-területi Bizottságának folyóirata. A Karibi térség gazdasági problémái. Statisztikák.

CEYLON ECONOMIST. Economic Research Association. Colombo. IX. 4. A ceyloni Gazdaságkutató Társaság folyóirata. Ceylon gazdaságpolitikája, statisztikák, könyvismertetés.

CEYLON NEWS-LETTER. Ceylon. 52. Általános politikai-gazdasági informatív kiadvány. Gazdasági hírek Ceylonról, hazai nyersanyagokról (pl. tea).

CHINA RECONSTRUCTS. China Welfare Institute. Peking. VII. 5. Képes, általános informatív „magazin”-jellegű folyóirat. Kína gazdasági problémái, gazdasági leírás.

COMMERCIAL AND FINANCIAL CHRONICLE. New York. CXIX. 104. Az amerikai üzleti életről — különösen a kereskedelemről és pénzügyről — részletes tájékoztatás. Számos statisztikai táblázat, piaci hírek, bank- és vállalati mérlegek, árfolyamok, árutőzsde stb. Kanadai gazdasági és üzleti hírek, beszámolók.

COMMODITY TRADE STATISTICS. STATISTICAL PAPERS. SERIES D. Statistical Office of the UNO. New York. VIII. 6. Az ENSz Statisztikai Hivatalának kereskedelemstatisztikai folyóirata. A Nemzetközi Kereskedelmi Szabvány terminológiája alapján közli az áruk forgalmát behozatal,

kivitel és az áruk rendeltetése szerint. Éves összefoglalók visszatekintő adatokkal egy-egy nagyobb időszakra.

CONSUMMATION. Annales du CREDOC. Centre de Recherches et de Documentation sur la Consommation (CREDOC). Paris IV. 4. (1958-ig: Annales de recherches et de documentation sur le consommation.) A francia Fogyasztás Kutatási és Dokumentációs Központ kiadványa. Átfogó elméleti cikkek és elemzések a fogyasztás és a belkereskedelmi piackutatás területéről. Számonként 2–3 nagyobb tanulmány. Áll. r.: tanulmányok, jegyzetek és krónika (rövidebb közlemények, elemzések).

D

DÉMOCRATIE NOUVELLE. Revue mensuelle de politique mondiale. Paris. XII. 12. Baloldali személyiségekből álló nemzetközi patronáló bizottság égisze alatt megjelenő világpolitikai folyóirat. Cikkek különböző közgazdasági kérdésekről. Áll. r.: szocialista világ, krónika (híryanag), folyóiratszemle.

DEN'GI I KREDIT. Goszudarsztvennij Bank SzSzSzR. Moszkva. XVI. 12. (1942–1945 azonos címen, 1952–1954 Finanszü i Kredit SzSzSzR címen.) A Szovjetunió Állami Bankjának pénz- és hitelügyi folyóirata. Elméleti és a bank gyakorlati munkájával (csekkforgalom, hitelezés tervezése stb.) kapcsolatos cikkek. Áll. r.: tapasztalatcsere, konzultáció (kérdés-felelet formában), pénzforgalom, a kapitalista országok bankjai, kritika és bibliogr. (néha könyvjegyzék a szovjet szerzők pénzügyi vonatkozású műveiből).

DEUTSCHE FINANZWIRTSCHAFT. Zeitschrift für das gesamte Finanzwesen. Sammelausgabe: Staatshaushalt – Finanzen und Buchführung – Geld und Kredit/Versicherung. Berlin (NDK). XII. 24. A pénz- és bankügyek egész területét átfogó, inkább gyakorlati kérdésekkel foglalkozó folyóirat. Négy önálló rész (folytatólagos és részenkénti újakezdődő lapszámzás): 1. általános (áll. r.:

figyelő, közgazdasági lexikon, irodalomjegyzék, hírek), 2. államháztartás (áll. r.: a lap véleménye fontos kérdésekről, aktuális statisztika, az ipar- és kereskedelmi kamara hírei, törvény-figyelő, tudomány a gyakorlatért, olvasóforum, jogi figyelő, kérdés-felelet), 3. pénzügyek és számvitel (áll. r.: levelek a szerkesztőséghez, tapasztalatcsere), 4. pénz és hitel, biztosítás (áll. r.: tapasztalatcsere, hírek, biztosítás, kérdés-felelet, levelek a szerkesztőséghez). Könyvismertetések. Kiadói hird.

DEUTSCHE LANDWIRTSCHAFT. Fachzeitschrift der Deutschen Akademie der Landwirtschaftswissenschaften zu Berlin. Berlin, (NDK). IX. 12. Beilage... A berlini Német Mezőgazdaságtudományi Akadémia általános mezőgazdasági és üzemtani folyóirata. Áll. r.: közlemények és hírek, könyvszemle. Számonként kétoldalas melléklet az NDK mezőgazdasági helyzetéről.

DEUTSCHE ZEITUNG UND WIRTSCHAFTSZEITUNG. Stuttgart. XIII. kb. 110. Általános informatív, de elsősorban gazdasági lap. Wirtschafts Zeitung c. része kizárólag gazdasági kérdésekkel foglalkozik. Áll. r.: vállalkozás, piacok és tőzsdék, vállalat és adó. Mérlegbeszámoló, piackutatás.

DIGEST OF COLONIAL STATISTICS. Colonial Office. London. VI. 6. (*Monthly Digest of Statistics* társlapja.) Az angol Gyarmatügyi Minisztérium csak számanyagot tartalmazó, az angol gyarmatok statisztikai adatait közlő folyóirata. Változó táblafejek. Adatai főleg a külkereskedelemre vonatkoznak.

DIRECTION OF INTERNATIONAL TRADE. STATISTICAL PAPERS. SERIES T. UNO, IMF, IBRD. New York. IX. 12. Az ENSZ, a Nemzetközi Valutáris Alap és a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank közös külkereskedelemstatisztikai kiadványa. Évente 11 szám jelenik meg és egyévi összefoglaló kötet. Világrészenként, országok szerinti bontásban közli az export és import adatokat, a rendeltetési ország megnevezésével, USA millió dollárban kifejezve. Éves össze-

foglalók visszatekintő adatokkal egy-egy nagyobb időszakra.

DOCUMENTS AU SERVICE DE L'EXPANSION ÉCONOMIQUE ET TECHNIQUE. Association Française pour l'Accroissement de la Productivité. Paris. 12. A Francia Termelékenység Kutató Társulat égisze alatt megjelenő, a termelékenység kutatás és növelés módszertani és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó folyóirat. Áll. r.: folyóiratszemle, elméleti és gyakorlati rész cím alatt annotált bibliogr. dokumentációs célokra (kivágásra) alkalmas formátumban, tematikus annotált bibliogr. dokumentációs célokra. Nagyobb időközökben összefoglaló tárgymutató melléklet.

DOKLADŰ ... AKADEMII SZEL'SZKOHJOJASZTVENNŰH NAUK IMENI V. I. LENINA. Vseszozjuznaja ... Akademija Szel'szkohjojasztszvennüh Nauk imeni V. I. Lenina (VASZHNIL). Moszkva. XXIII. 12. A Lenin-Mezőgazdasági Akadémia folyóirata a Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának kiadásában. Cikkek a mezőgazdaság különböző területein folyó kutatómunka elméleti és gyakorlati eredményeiről.

DONAUEUROPÄISCHER INFORMATIONSDIENST. ... Nachrichtendienst für die Wirtschaft in den Donaustaaten. Donau-europäischen Institut. Wien. XV. 24. Beilage ... A bécsi Dunaeurópai Intézet gazdaságpolitikai-informatív kiadványa. Gazdasági-külkereskedelmi híryanag a dunavölgyi országokról és világ gazdasági információk. Melléklapként: Deutsche Wirtschafts-Nachrichten (német gazdasági hírek), Situationsberichte aus der Österreichischen Wirtschaft (osztrák gazdasági helyzetjelentés). Dokumentációs célokra szolgál.

DRUZSBA. Peking. II. 52. A Kínai-Szovjet Baráti Társaság orosz nyelvű általános hetilapja. Politikai, gazdasági cikkek, közgazdasági híryanag, kínai gazdaságpolitika. Áll. r.: Kína ma (hírek, eredmények rövid ismertetése), a Renmin Ribao (Zsenminzsipao) lapjairól (heti politikai összefoglaló), új könyvek.

E

EASTERN ECONOMIST. New Delhi. XXX. 52. Supplement. ... Általános közgazdasági, kevés elméleti cikkel, inkább gyakorlati (indiai és világ gazdasági) kérdésekkel foglalkozó hetilap. Áll. r.: főcikkek, heti jegyzetek, rövid hírek, delhi-i napló, világ gazdaság, üzleti jegyzetek, könyvszemle, árupiac, kurrens statisztika (India: nagykereskedelmi árak, fogyasztói árak, arany és ezüst árak Bombayben, Reserve Bank of India adatszolgáltatásai). Több számban rendszertelen időközben tematikus melléklet („blue supplements”) egy-egy gazdasági kérdéstről (pl. India vegyipara). Kiadói hird.

ECONOMETRICA. Econometric Society. New Haven. XXVI. 4. Az amerikai Ökonometriai Társaság elméleti folyóirata. Gazdaságmatematikai és statisztikai módszerek. Áll. r.: könyvszemle (gazdaságmatematikai, statisztikai és általános köz gazdasági művek recenziója). Kiadói hird.

ECONOMIA Y ESTADISTICA. Departamento Administrativo Nacional de Estadística. Columbia. VI. 2. A kolumbiai Statisztikai Hivatal köz gazdasági és statisztikai folyóirata. Kolumbia és Dél-Amerika gazdaságpolitikája, statisztikai táblázatok.

ECONOMIA INTERNAZIONALE. Istituto di Economia Internazionale. Genova. XI. 4. A Nemzetközi Közgazdasági Intézet (a genovai Kereskedelmi, Ipar- és Mezőgazdasági Kamara autonóm intézménye) elméleti és gazdaságpolitikai folyóirata. Áll. r.: cikkek, vita, gazdaságkutatás, bibliogr. (recenziók — könyvannotációk — folyóiratcikk bibliogr.: cikkek címeinek felsorolása folyóiratonként, folyóiratcikkek tartalmi ismertetése szakcsoportonként). Kiadói hird.

ECONOMIA INTERNAZIONALE DELLE FONTI DI ENERGIA. Univ. Commerciale Luigi Bocconi. Istituto di Economia delle Fonti di Energia. Milano. II. 6. A milánói Bocconi-Kereskedelmi Egyetem Energiagazdálkodási Intézetének nemzet-

közi jellegű folyóirata. Az energiaforrások felhasználásának gazdasági kérdései (energiaszükséglet, nemzetközi gazdasági együttműködés, költségszámítások, ár...). Áll. r.: recenziók, bibliogr. (annotált könyvjegyzék). Tartalomjegyzék angol, francia, német, spanyol nyelven. Kiadói hird.

ECONOMIA ROMINEASCA. Academia Republicii Populare Romine. Institutul de Cercetari Economice. Bucuresti. I. 6. (*Probleme Economice* társalapja.) A Román Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének a román népgazdasággal, gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: kommunális gazdaság, vállalati tapasztalatok, a közgazdász tájékoztatására, jegyzetek és kommentárok, javaslatok, közgazdasági irodalom (recenziók, bibliogr. jegyzetek: szakosított könyvismertetések annotálva, folyóiratszemle: szakosított folyóiraticskibibliogr.), gazdasági információ. Orosz, francia, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

ECONOMIC BULLETIN FOR ASIA AND THE FAR-EAST. UNO Economic Commission for Asia and the Far-East. Research and Planning Division. Bangkok. IX. 3. Az ENSz Ázsiai és Távol-Keleti Gazdasági Bizottsága Tanulmányi és Terv Osztályának folyóirata. Ázsia és a Távol-Kelet gazdasági helyzetének alakulása, e területek sajátos problémái, egy-egy ország gazdasági helyzetének elemzése, statisztikai táblázatok. Éves összefoglaló: *Economic Survey of Asia and the Far-East*... (Ázsiai és távol-keleti gazdasági helyzet... évben.) Átfogó gazdaságpolitikai elemzés és tanulmányok e területek problémáiról. Francia nyelvű kiadás is.

ECONOMIC BULLETIN FOR LATIN AMERICA. UNO Economic Commission for Latin America. Research and Planning Division. Santiago. III. 2. Az ENSz Latin-Amerikai Gazdasági Bizottsága Tanulmányi és Terv Osztályának folyóirata. Latin-Amerika gazdasági helyzetének elemzése, ország-tanulmányok, statisztikák. Éves összefoglaló: *Economic survey of Latin-America*... (Latin-amerikai gazdasági helyzet... évben.)

Az éves összefoglaló hamarabb megjelent, mint a Bulletin (1948-tól). Átfogó gazdaságpolitikai leírás, elemzés és tanulmányok (pl. állami bevételek alakulása 1947–1954.) Francia, spanyol nyelvű kiadás is.

ECONOMIC DIGEST. London. XI. 12. Gazdaságpolitikai szemle. Elsősorban a brit nemzetközösség gazdasági kérdéseivel foglalkozik. Világgazdaság, gazdasági leírás. Könyvismertetés. Tematikus számok. Kiadói hird.

ECONOMIC JOURNAL. Royal Economic Society. London. LXVIII. 4. Az angol Királyi Közgazdasági Társulat elméleti folyóirata. Szerkesztőbizottságában vezető angol közgazdászok. Az egyik legrégebb és legismertebb közgazdasági szemle. Tanulmányok, cikkek a közgazdaság minden területéről. Áll. r.: cikkek, könyvismertetés, jegyzetek, új folyóiratok és könyvek. Ez utóbbi rovat első részében számos angol és külföldi folyóirat legutóbb beérkezett számainak tartalomjegyzékét sorolja fel, második részében országok szerint az új könyvek címeit rövid tartalmi tájékoztatással (az ismertetésre kerülők kivételével). Kiadó hird.

ECONOMIC NOTES. Labor Research Association. New York. XXVI. 12. Az amerikai baloldali szellemű Munkaügyi Kutató Társulat általános közgazdasági informatív jellegű kiadványa. Elsősorban az amerikai gazdasági élettel foglalkozik (pl. a profitok alakulása, a munkásosztály helyzete, a monopóliumok tevékenysége stb.).

ECONOMIC RECORD. Economic Society of Australia and New Zealand. Melbourne. XXXIV. 2. Az ausztráliai és új-zealandi közgazdasági társulat elméleti és gazdaságpolitikai folyóirata. Gazdasági leírás, gazdaságtörténet, gazdasági matematikai módszerek. Áll. r.: áttekintés Ausztrália és Új-Zealand gazdasági helyzetéről, jegyzetek, szemle, bibliogr.

ECONOMIC WEEKLY. A journal of current economic and political affairs. Bombay. X. 52. Gazdaságpolitikai és informatív hetilap. India gazdasági kér-

désein kívül világgazdasági leírások, hírek. Áll. r.: heti jegyzetek, külföldi tudósítások, piaci hírek, statisztikák (árak, pénzügy stb.). Évi első száma több száz oldalas összefoglaló áttekintést nyújt India gazdaságáról.

ECONOMICA. Facultad de Ciencias Economicas. Universidad Nacional de La Plata. La Plata. V. 4. A la platai egyetem közgazdaságtudományi fakultásának elméleti folyóirata. Általános közgazdasági cikkek, gazdaságpolitikai problémák különös tekintettel Argentínára. Áll. r.: tanulmányok, recenziók, folyóirat szemle, új könyvek jegyzéke.

ECONOMICA. London School of Economics and Political Science. London. XXXVII. 4. A londoni közgazdaságtudományi egyetem elméleti folyóirata. Általános közgazdasági, gazdaságtörténeti, elméleti cikkek. Áll. r.: könyvismertetés, beérkezett könyvek jegyzéke. Kiadói hird.

ÉCONOMIE. Journal d'information industrielles, financières et agricoles du monde entier. Paris. XIV. 52. Ipari, pénzügyi és mezőgazdasági informatív lap. Világgazdasági cikkek, francia gazdaságpolitika, híryanag.

ÉCONOMIE APPLIQUÉE. Archives de l'Institut de Science Économique Appliquée (ISEA). Paris. XI. 4. A francia Alkalmazott Közgazdaságtudományi Intézet tematikus számokkal megjelenő folyóirata. Egy-egy téma elméleti és módszertani feldolgozása. Angol, német, olasz, spanyol, orosz nyelvű tartalomjegyzék. Az egyes cikkek előtt rövid angol nyelvű ismertetés. Kiadói hird.

ÉCONOMIE ET LES FINANCES DE LA SYRIE ET DES PAYS ARABES. Centre d'Études et de Documentation Économiques, Financières et Sociales. Damas. I. 12. A szíriai közgazdasági, pénzügyi és társadalomtudományi tanulmányi és dokumentációs központ kiadványa Szíria és az arab államok gazdaságáról és pénzügyeiről. Konjunktúrakutatás, gazdasági leírás és elemzés. Áll. r.: a hónap szintézise (fontosabb hírek), aktuális problémák (gazdaságpolitikai szemle), cikkek és

tanulmányok, gazdasági-pénzügyi helyzet (szemle az egyes arab országokról), krónika, dokumentumok, statisztikák (számos grafikon és táblázat).

ÉCONOMIE ET POLITIQUE. Revue marxiste d'économie. Paris. V. 12. A Francia Kommunista Párt közgazdaságtudományi folyóirata. Elméleti és világgazdasági cikkek, gazdasági leírás. Áll. r.: vezércikk, tanulmányok, krónika (inform. anyag), könyvek (ismertetés és beérkezett könyvek jegyzéke). Kiadói hird.

ÉCONOMIE RURALE. Société Française d'Économie Rurale. Paris. VI. 4. A Francia Agrárgazdasági Társulat folyóirata. Agrárgazdasági, üzemtani cikkek, közlemények, szervezeti hírek. Könyvismertetések.

ÉCONOMIE SOCIALE. Revue mensuelle d'études et d'information. Paris. II. 12. Konjunktúrakutató és gazdaságpolitikai folyóirat. Világgazdaság és a francia gazdasági élet aktuális problémái. Hosszabb cikkek egy-egy világgazdasági, vagy francia gazdasági kérdésről.

ECONOMIST. Nederlandsch Ekonomisch Instituut. Haarlem. C. 12. A Holland Közgazdaságtudományi Intézet elméleti folyóirata. Áll. r.: gazdasági és szociális krónika, könyvszemle (recenziók — beérkezett könyvek annotáltan — folyóirat tartalomjegyzékek). Kiadói hird.

ECONOMIST. London. CXV. 52. Általános közgazdasági lap. Az egyik legelterjedtebb nyugati gazdasági szaklap. Áll. r.: heti jegyzetek, levelek a szerkesztőséghez, könyvek (recenziók és jegyzék), amerikai helyzetkép, tengerentúli területek, üzleti világ, üzleti jegyzetek, vállalatokról, statisztikák különféle kérdésekről (pl. ipari profitok alakulása, világkereskedelem, pénzügyek). Vállalati és bank mérlegbeszámolók. Rendszertelen időközben egy-egy témáról melléklet (egybekötve). Kiadói hird.

ÉGYPTE CONTEMPORAINE. Société d'Économie Politique, de Statistique et de Législation d'Égypte. Le Caire. XLIX. 4. Az egyiptomi közgazdasági, statisztikai és jogi társulat elméleti

folyóirata. Általános közgazdasági elméleti és egyiptomi gazdaságpolitikai cikkek.

EGYPTIAN ECONOMIC AND POLITICAL REVIEW. A monthly review of politics and economics in the Middle East. Cairo. III. 12. Közép-Kelet gazdasági és politikai kérdéseivel foglalkozó folyóirat. Egyiptom és a Közel-Kelet gazdaságpolitikája, gazdasági leírása és híryanag. Áll. r.: cikkek, nemzetközi kérdések, közgazdasági cikkek, üzleti kommentárok, bankjelentések, dokumentumok és statisztikák.

EINHEIT. Zeitschrift für Theorie und Praxis des wissenschaftlichen Sozialismus. Zentralkomitee der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. Berlin. (NDK) XIII. 12. A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának központi ideológiai, a tudományos szocializmus elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó folyóirata. Közgazdasági kérdésekről is hoz cikkeket.

EKONOMICKY CASOPIS. Slovenská Akadémia Ved. Bratislava. VI. 6. A Szlovák Tudományos Akadémia közgazdaságtudományi folyóirata. Elméleti, gazdaságpolitikai cikkek. Áll. r.: a népi demokráciák gazdasága, szemle, kritika és bibliogr. (recenziók), a tudományos életből. Orosz, angol nyelvű tartalomjegyzék.

EKONOMIKA I ORGANIZACJA PRACY. Instytut Ekonomiki i Organizacji Przemysłu. Warszawa. IX. 12. A lengyel Ipargazdasági és Szervezési Intézet folyóirata. Módszertani és gyakorlati cikkek. Áll. r.: iparvezetés, külföldi szemle, tapasztalatcsere, kritika (könyvismertetés), bibliogr. (folyóiratcikk címek), az Intézet hírei.

EKONOMIKA SZEL'SZKOGO HOZJAJSZTVA. Ekonomiceszkij zszurnal Miniszersztva Szel'szkogo Hozjajsztva SzSzsZr. Moszkva. XXIX. 8. A Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának folyóirata. Elméleti és gyakorlati cikkek. Áll. r.: kolhoztermelés szervezése, gépállomások munkájának szervezése, kritika és bibliogr., mezőgazdaság külföldön, információ.

EKONOMISCH-STATISTISCHE BERICH-
TEN. Nederlandsch Economisch Insti-
tuut. Rotterdam. XLIII. 52. A Holland
Közgazdaságtudományi Intézet gazda-
ságpolitikai és statisztikai szemléje. Hol-
landia gazdasági élete, módszertani cik-
kek. Áll. r.: könyvismertetés, pénz- és
tőkepiac, statisztikák.

EKONOMISK REVY. Svenska Bank-
föreningens Statistika Byrå. Stockholm.
XVI. 5. A svéd bankszövetség statisztikai irodájának gazdaság- és pénzügy-
politikai folyóirata. A svéd és a skandi-
náv országok gazdasági helyzete, bank-
ügye. Világgazdasági leírások. Áll. r.:
jegyzetek, krónika, svéd pénzügyi és bank-
statisztika.

EKONOMISK TIDSKRIFT. Stockholm.
LIX. 4. Elméleti közgazdaságtudományi
folyóirat. Gazdaságpolitikai cikkek, világ-
gazdasági szemlék. Áll. r.: kisebb köz-
lemények, szemle, könyvismertetés.

EKONOMIST. Savez Drustava Ekono-
mista Jugoslavije. Beograd. XI. 4.
A jugoszláviai közgazdász társulatok
egyesületének elméleti folyóirata. Áll. r.:
közlemények, kommentárok és jegyzetek.
Könyvszemle (gazdag anyaggal), bibliogr.
(jugoszláviai kiadású könyvek — kül-
földi könyvek szakosítva néhány soros
tartalmi ismertetéssel). Angol nyelvű ki-
vonatok. Angol, francia nyelvű tartalom-
jegyzék.

EKONOMISTA. Czasopismo poswiecone
nauce i potrzebom zycia. Komitet Nauk
Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk
i Polskie Towarzystwo Ekonomicznego.
Warszawa. LVIII. 4. A Lengyel Tuda-
mányos Akadémia Közgazdaságtudományi
Bizottsága és a Lengyel Közgazdasági
Társulat elméleti folyóirata. Általános
közgazdasági elméleti kérdések, gazdaság-
politikai, világgazdasági cikkek. Áll. r.:
cikkek, kisebb közlemények, szemle és
recenziók (néhány hosszabb lélegzetű
könyvbírálat), bibliogr. jegyzetek (könyv-
ismertetések, beküldött könyvek jegy-
zéke: lengyel—külföldi). Orosz, angol
nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

EKONOMSKA POLITIKA. Nedeljni priv-
redni list. Beograd. VII. 52. Gazdaság-

politikai hetilap. Jugoszlávia gazdasági helyzetével foglalkozik, egy-egy időszériú világ gazdasági kérdés. Áll. r.: könyvek és folyóiratok (annotációk), szerkesztőségi posta, új gazdasági intézkedések, heti krónika.

EKONOMSKA REVIIJA. Zveze Ekonomistov Slovenije. Ljubljana. IX. 4. A Szlovéniai Közgazdász Társulat elméleti folyóirata. Áll. r.: könyvismertetés. Évenként egy száma közreadja a ljubljana-i egyetem közgazdasági karának tudományos tanulmányait (Ekonomske Zbornike). A tanulmányok az ETO (DK) szerint osztályozottak. Angol, orosz, francia nyelvű kivonatok.

EKONOMSKI PREGLED. Društvo Ekonomista Hrvatske. Zagreb. IX. 12. A Horvátországi Közgazdász Társulat elméleti folyóirata. Áll. r.: cikkek, vita, anyag- és adatszolgáltatás, társulati hírek, bibliogr. (szakosított jegyzék jugoszláv és külföldi kiadványokról). Angol nyelvű kivonat.

EPITHEORISTS OIKONOMIKON KAI POLITIKON EPISTEMON. (Review of Economic and Political Sciences.) Athen. XIII. 4. Általános közgazdasági folyóirat. Elméleti és görög gazdaságpolitikai cikkek, világ gazdasági kérdések, szemlék, könyvismertetés. Angol nyelvű tartalomjegyzék.

ESTADISTICA. Inter-American Statistical Institute. Washington. XVI. 4. Az Amerikaközi Statisztikai Intézet elméleti statisztikai folyóirata. Angol, francia, portugál és spanyol nyelven váltakozva jelennek meg a tanulmányok. A tanulmányokon kívül jogszabályanyagot, a nemzetközi konferenciák előadásainak szövegét, az Intézet híreit, nemzetközi és amerikai statisztikai híreket (a latin-amerikai államok szerint részletezve) és bibliográfiákat közöl.

ÉTUDES ÉCONOMIQUES. Cahiers mensuels d'économie socialiste. Section Économique du Comité Central du Parti Communiste Français. Paris. VI. 12. A Francia Kommunista Párt Központi Bizottsága Közgazdasági Osztályának folyóirata. A Szovjetunió és a népi demokratikus országok közgazdasági

folyóirataiban megjelent, az ezen országok gazdaságpolitikájával és közgazdasági elméleti kérdéseivel foglalkozó cikkeket adja közre francia nyelven. Emellett kifejezetten a folyóirat részére készült eredeti tanulmányokat is közöl. Az egyes cikkekhez rövid szerkesztőségi bevezetők. Folyóiratszemle a baloldali sajtóból.

ÉTUDES ET CONJONCTURE. Institut National de la Statistique et des Études Économiques. Paris. XIII. 12. A francia Országos Statisztikai és Közgazdasági Intézet konjunktúrakutató folyóirata. A francia gazdaság konjunkturális alakulásáról nyújt részletes áttekintést, világ gazdasági része szűkreszabottabb, csak a legfontosabb mutatókat hozza magyarázattal. Áll. r.: a francia gazdaság áttekintése, a francia gazdaság áttekintése szektoronként (kilenc csoportban: ipari termelés, mezőgazdasági termelés... külkereskedelem... árak és bérek...), világ gazdasági helyzet. Kiadói hird.

ÉTUDES ET DOCUMENTS DU CENTRE DE RECHERCHES ÉCONOMIQUES ET SOCIALES. Centre de Recherches Économiques et Sociales. Paris. XI. 12. A Közgazdasági és Társadalomtudományi Kutató Központ általános közgazdasági és társadalomtudományi folyóirata. Egy-két téma hosszabb kifejtése (pl. világ gazdaság, vállalat gazdaság).

EVIDENTA CONTABILA. Bucuresti. III. 12. Üzemgazdasági- és számviteli folyóirat. Áll. r.: cikkek és tanulmányok, tapasztalatcsere, a Szovjetunió és a népi demokráciák gyakorlatából, információ, recenzió és bibliogr. (könyvismertetés és számviteli folyóiratok cikkeinek ismertetése), konzultáció a könyvelők tájékoztatására (hivatalos híryanag és magyarázat).

F

FAR EASTERN SURVEY. American Institute of Pacific Relations. New York. XXVII. 12. Az Amerikai Csendesóceáni Intézetnek a Távol-Kelet gazdasági problémáival foglalkozó folyóirata. Leíró, in-

formatív jellegű cikkek. Áll. r.: könyvszemle (a távol-keleti kérdéseket tárgyaló kiadványokról).

FARM ECONOMIST. Agricultural Economics Research Institute. Oxford, VIII. 12. Az oxfordi egyetem Agrárközgazdasági Kutató Intézetének általános agrárközgazdasági folyóirata. Áll. r.: a Farm Economist könyvtárába beérkezett új kiadványok válogatott szakosított jegyzéke, élelmészeti és mezőgazdasági jegyzetek és statisztikák.

FEDERAL ECONOMIC REVIEW. Dept. of Economics and Commerce. Univ. of Karachi. Karachi. V. 12. A karachi-i egyetem közgazdasági és kereskedelmi karának folyóirata. Pakisztán gazdaságpolitikája, pénzügyi kérdések, elmaradott országok. Áll. r.: cikkek, rövid közlemények („memoranda”).

FEDERAL RESERVE BULLETIN. Federal Reserve System. Washington. XLIV. 12. A Szövetségi Jegybank Szervezet általános pénzügyi és bankpolitikai folyóirata. Elsősorban amerikai pénzügyi kérdésekkel foglalkozik. Áll. r.: kurrens hírek és közlemények, amerikai konjunktúra alakulása („business conditions”), amerikai pénzügyi és gazdasági statisztika (számos táblázat és grafikon), nemzetközi pénzügyi statisztika (tőke kivitel, aranytermelés, Nemzetközi Pénzügyi Alap stb.), szervezeti és személyi kérdések, a bank kiadványainak jegyzéke (és a régebbi kiadványokból készült új lenyomatok), tárgymutató a statisztikai táblázatokhoz.

FIGYELŐ. Gazdaságpolitikai hetilap. Bp. II. 52. (1958-ig: Gazdasági Figyelő.) Informatív jellegű hetilap a magyar és a világ gazdaság kérdéseiről és eseményeiről. Áll. r.: a külföldi sajtóból, fórum, világpiazi árak, hírek.

FINANCE A UVER. Vydava Ministerstvo Financi a Statni Banka Ceskoslovenska. Praha. V. 12. A csehszlovák Pénzügyminisztérium és Állami Bank pénzügyi folyóirata. Államháztartás, számvitel, ellenőrzés... Áll. r.: jegyzetek és tapasztalatok, pénz- és hitelügy külföldön, tájé-

koztatás. Orosz, német nyelvű tartalomjegyzék.

FINANCIAL TIMES. Industry-Commerce-Public Affairs. London. nl. Mell.: Financial Times Survey... Általános gazdasági-pénzügyi informatív napilap. Világ-gazdasági kérdések, tőzsdejelentések, árupiacok, gazdasági leírás, vállalati hírek, mérleg beszámolók. Rendszeresen időközben mellékletként *Financial Times Survey* sorozati cím alatt illusztrált, könyvként is kezelhető monográfia egy témáról (pl. autópálya), vagy egy országról (pl. Kanada).

FINANSE. Warszawa. IX. 12. Lengyel pénzügyi folyóirat. Cikkek az államháztartás és az üzemgazdaság területéről, gazdaságpolitika, pénzügyek. Áll. r.: tapasztalatcsere, külföldi pénzügyi szemle, anyag- és adatszolgáltatás, jogszabályok és rendeletek, pénzügyi bibliogr. (szakosított folyóiratcikk bibliogr.) Kiadói hird. pénzügyi kiadványokról.

FINANSIJE. Casopis za teoriju i praksu iz oblasti finansija. Savezni Drzavni Sekretarijat za Poslove Finansije. Beograd. XIII. 12. A Szövetségi Pénzügyi Titkárság (jugoszláv pénzügyminisztérium) pénzügyi elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: cikkek, gyakorlat, nemzetközi pénzügyek, új jugoszláv közgazdasági és pénzügyi kiadványok. Mellékletként (de egybekötve újakezdődő lapszámozással) pénzügyi jogszabályok, rendeletek. Kiadói hird.

FINANSZI I KREDIT. Minisztersztvo na Finanszite i Dörzsavnija Kontrol, Bölgarszka Narodna Banka, Bölgarszka Investicionna Banka, Dörzsavna Szpesztovna Kasza i Dörzsaven Zasztrahovatelyen Insztitut. Szofija. IX. 10. A bolgár Pénzügyminisztérium, Nemzeti Bank és több pénzintézet közös kiadványa pénz- és hitelügyi kérdésekről. Elméleti és gyakorlati cikkek. Áll. r.: tapasztalatcsere, konzultáció, információ, külföldi szemle, bibliogr. (könyvjegyzék új szovjet és bolgár szakmunkákról).

FINANSZÜ SZSZSZR. Minisztersztvo Finanszov SzSZSZR. Moszkva. XIX. 12. (1952-ig Szovetszkie Finanszü, 1952—

1954-ben Finanszü SzSzSzR címen). A Szovjetunió Pénzügyminisztériumának folyóirata. Elméleti és a pénzügyi dolgozók gyakorlati munkájával foglalkozó cikkek. Áll. r.: pénzügyi munka a szovnarhozban (területi népgazdasági tanácsok), tapasztalatcsere, konzultáció, kritika és bibliogr. (új könyvek címszó alatt pénzügyi kiadványokról), információ.

FINANTE SI CREDIT. Bucuresti. IV. 12. Pénz- és hitelügyi folyóirat. Elméleti, de főleg gyakorlati cikkek. Áll. r.: a pénzügyi élet (pénzügytan) történetéből, információ, konzultáció, szerkesztőségi posta, megjelent cikkek nyomában, kritika és bibliogr. (könyvismertetés), pénz- és hitelügyi jogszabályok és rendelkezések.

FINANZARCHIV. Tübingen. XVIII. (Neue Folge). 3. Pénzügyi elméleti folyóirat. A pénzügyek egész területét átfogó tematika. Áll. r.: cikkek, krónika (főleg költségvetési szemlék különböző országokról), könyvismertetés (számonként több recenzió). Kiadói hird.

FOREIGN COMMERCE WEEKLY. US Dept. of Commerce. Washington. LIX. 52. Az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumának külkereskedelmi informatív hetilapja. Áll. r.: külföldi gazdasági helyzet, külföldi kormányok gazdasági műveletei, világkereskedelem, külföldi beruházási lehetőségek, szállítmányozás, vásárok és kiállítások, az Egyesült Államok kormányának külkereskedelmi akciói.

FORTUNE. The magazine of business leadership. Chicago. LVII. 12. Képes folyóirat („magazin”), valamennyi számában közgazdasági, világgazdasági cikkekkel (pl. a világ piacairól). Áll. r. (gazdasági): munka, gazdasági jegyzetek egy-egy amerikai területről, vállalat-történet.

FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG FÜR DEUTSCHLAND. Frankfurt/M. nl. Általános politikai-informatív hírlap. Áll. r.: gazdasági lap („Wirtschaftsblatt”). Főleg az NSzK gazdasági problémáival foglalkozik. Világgazdasági hírek, árutőzsde jelentések, értékpapír árfolyamok.

G

GAZDÁLKODÁS. Mezőgazdasági üzemszervezési és agrárközgazdasági folyóirat. Bp. II. 4. A Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Üzemtani Intézetének égisze alatt megjelenő folyóirat. Általános agrárközgazdasági és üzemtani profil. Áll. r.: az érdekeltek írják, figyelő, hírek, szakirodalom: magyar szakkönyvek, szakfordítások, recenziók. Folyóiratcím: orosz, angol, német, francia nyelven.

GAZETA FINANTELOR. Ministerul Finantelor, Banca de Stat RPR. Bucuresti. 52. A Pénzügyminisztérium és a Román Állami Bank pénzügyi hetilapja. Román gazdaságpolitika, pénz- és bankügyek, államháztartás, konzultációs jellegű politikai gazdaságtani közlemények.

GELD UND KREDIT. Institut für Wirtschaftswissenschaften bei der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Berlin. III. 4. Az NDK Tudományos Akadémiája Közgazdaságtudományi Intézetének pénzügyi elméleti folyóirata. Áll. r.: bibliogr. a pénz és hitel kérdéseiről (könyv és folyóirat cikkek feldolgozása két sorozatban, A: szocialista országok, B: tőkés országok). Kiadói hird.

GIORNALE DEGLI ECONOMISTI E ANNALI DI ECONOMIA. Univ. Commerciale Luigi Bocconi. Milano. XVII. (Nuova Serie). 12. A milánói Bocconi-Kereskedelmi Egyetem közgazdasági elméleti folyóirata. Elméleti-történeti közlemények, gazdaságtörténet, cikkek a közgazdaságtudomány különféle irányzatairól. Áll. r.: új kiadványok (könyvismertetés). Kiadói hird.

GOSPODARKA PLANOWA. Czasopismo poswiecone teorii i praktyce planowania gospodarki narodowej. Panstwowa Komisja Planowania Gospodarczego. Warszawa. XIII. 12. A lengyel Állami Tervebizottság égisze alatt megjelenő, a népgazdaság tervezésének elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó folyóirat. Lengyel gazdaságpolitika, módszertani cikkek, gazdasági leírás. Áll. r.: statisztika és tervezés, nemzetközi szemle, jegyzetek. Orosz, angol nyelvű tartalomjegyzék.

GROSSHANDELSPREISE IM AUSLAND. Teil 1—3. Preise, Löhne, Wirtschaftsrechnungen. Reihe 8. Statistisches Bundesamt. Wiesbaden. 12. Az NSzK statisztikai hivatalának csak számanyagot tartalmazó kiadványa a külföldi nagykereskedelmi árakról. Grafikonok, 1938-as bázishoz viszonyított ársorok (ország és árviszonylatban) nyersanyagokra, félkésztermékekre, késztermékekre, 1. rész: mezőgazdasági termékek, élelmiszerek. 2. rész: textiliák, bőr, gumi, papír stb., 3. rész: szén, érc, vas, kemikáliák stb. Hirdetések statisztikai kiadványokról.

H

HANDEL. Zeitschrift für Theorie und Praxis des Binnenhandels in der Deutschen Demokratischen Republik. Berlin. VIII. 12. Az NDK belkereskedelmének elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó folyóirat. Áll. r.: vita-téma, kereskedelmi gyakorlat, könyvek és folyóiratok, új diploma- és disszertációs munkák a belkereskedelem köréből, az NDK-ban megjelent fontosabb belkereskedelmi tárgyú kiadványok jegyzéke.

HANDEL WEWNETRZNY. Warszawa. IV. 6. Kereskedelempolitikai folyóirat. Elméleti és módszertani cikkek a belkereskedelem és a piackutatás köréből. Áll. r.: jegyzetek, szemle, recenziók, tudományos információk, statisztikák (lengyel kereskedelem, kereskedelem külföldön). Kiadói hird.

HANDEL ZAGRANICZNY. Pismo poświęcone sprawom polskiego handlu zagranicznego i miedzynarodowym stosunkom gospodarczym. Polska Izba Handlu Zagranicznego. Warszawa. IV. 12. A Lengyel Külkereskedelmi Kamarának a lengyel külkereskedelemmel és a nemzetközi kereskedelem kérdéseivel foglalkozó folyóirata. Módszertani és gyakorlati kérdések. Áll. r.: jog, vásárok és kiállítások, nemzetközi gazdasági egyezmények, krónika, könyv- és sajtószemle, külföldi piacok. Orosz, angol, német nyelvű tartalomjegyzék.

HANDELSBLATT. Deutsche Wirtschaftszeitung. Düsseldorf. XIII. kb. 170. Általános informatív gazdasági lap. Az NSzK gazdaságpolitikája, világ gazdasági hírek, gazdasági leírás, mérlegek, tőzsjelentések, árfolyamok. Áll. r.: gazdaságpolitika, időszerű kérdések, világ gazdaság, kereskedelem, áru piacok.

HARVARD BUSINESS REVIEW. Magazine for thoughtful businessmen. Graduate School of Business Administration. Harvard Univ. Boston. XXXVI. 6. A Harvard Egyetem vállalatgazdasági karának általános közgazdasági folyóirata üzletemberek részére. Gyakorlati cikkek, gazdaságpolitika, vállalatvezetés, üzemgazdaság. Áll. r.: könyvismertetés (vállalatgazdasági, üzemgazdasági és szervezési munkákról). Kiadói hird. az előbbi tárgykörökből.

HONGQI (Hungtyhi — „Vörös Zászló”). Peking. 24. A Kínai Kommunista Párt Központi Bizottságának általános társadalomtudományi elméleti folyóirata, közgazdasági témákkal is foglalkozik.

HOSPODARSKE NOVINY. Ekonomicky tydeník. Praha. II. 52. Gazdaságpolitikai hetilap. A csehszlovák népgazdaság időszerű kérdéseiről tájékoztat. Rövid nemzetközi hírek.

I

IFO-STUDIEN. Zeitschrift des IFO-Instituts für Wirtschaftsforschung. Berlin. (NSzK) IV. 2—3. A müncheni Ifo-Gazdaságkutató Intézet elméleti és konjunktúrakutató folyóirata. Gazdaságpolitikai és módszertani cikkek. Áll. r.: tanulmányok és értékezések, hírek (rövidebb közlemények, könyvismertetés). Kiadói hird.

IKONOMICSESZKA MISZÖL. Bölgarszka Akademiya na Naukite. Ikonomiczeszki Insztitut. Szofija. III. 6. A Bolgár Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének általános közgazdasági elméleti és gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: tanulmányok, közgazdasági krónika, kritika és bibliogr. (könyvismertetés és néhányso-

ros recenzió), tudományos hírek. Orosz és francia nyelvű kivonatok.

IMPACT SCIENCE ET SOCIÉTÉ. UNESCO. Paris. IX. 4. Az UNESCO általános társadalomtudományi folyóirata. A tudomány és a társadalom közötti összefüggések kérdéseit vizsgálja. Közgazdasági témájú cikkek. Kiadói hird. Angol nyelvű kiadás is.

INDEKS. Mesecni pregled privredne statistike FNRJ. Savezni Zavod za Statistiku. Beograd. VII. 12. A jugoszláv statisztikai hivatal csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Minden szám általános és ágazati statisztikai részt tartalmaz. Külön füzetben angol és német nyelvű összefoglalók.

INDIAN ECONOMIC REVIEW. Delhi School of Economics. Univ. of Delhi. Delhi. VII. 2. A delhi-i egyetem közgazdasági karának elméleti, indiai gazdaságpolitikai, az elmaradott országok kérdéseivel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: jegyzetek, könyvszemle.

INDIAN JOURNAL OF AGRICULTURAL ECONOMICS. Indian Society of Agricultural Economics. Bombay. VIII. 2. Az Indiai Agrárközgazdászok Társulatának főleg India agrárproblémáival foglalkozó folyóirata. Áll. r.: könyvismertetés, beérkezett könyvek jegyzéke.

INDIAN JOURNAL OF COMMERCE. Indian Commerce Association. Allahabad. XI. 4. Az Indiai Kereskedelmi Társulat indiai gazdaságpolitikai, elméleti cikkeket közlő folyóirata. Áll. r.: jegyzetek, szemle.

INDIAN JOURNAL OF ECONOMICS. Dept. of Economics and Commerce. Univ. of Allahabad. Allahabad. XXXVIII. 4. Az allahabadi egyetem közgazdasági és kereskedelmi karának általános közgazdasági folyóirata. Elméleti cikkek és India gazdasági problémái. Áll. r.: cikkek, jegyzetek, könyvszemle (külföldi, indiai). Kiadói hird.

INDUSTRIAL AND LABOR RELATIONS REVIEW. New York State School of Industrial and Labor Relations. Cornell Univ. Ithaca, N. Y. XII. 4. A Cornell Egyetem ipari és munkaügyi fakultásá-

nak szakszervezeti és ipargazdasági kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: cikkek, vita, új kiadványok jegyzéke (szakosított könyv és folyóiratcikk bibliogr. részletező sajátos szakrendszer szerint) könyvszemle (recenziók szakok szerint), hírek és jegyzetek (tudományos információ). Kiadói hird.

INDUSTRIEBETRIEB. Zeitschrift für technisch-ökonomische Fragen der Organisation und Planung der Produktion. Kammer der Technik. Berlin. VI. 12. Beilage: Messen — Steuern — Regeln. Az NDK Műszaki Kamarájának a termelés szervezése és tervezése műszaki-gazdasági kérdéseivel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: könyvismertetés, nemzetközi folyóiratcikk-szemle. Kiadói hird. Rendszertelenül melléklet: Mérés — Beállítás — Szabályozás.

INDUSTRIELLE ORGANISATION. Schweizerische Zeitschrift für Betriebswissenschaft. Betriebswissenschaftlichen Institut der Eidgenössischen Technischen Hochschule in Zürich. Zürich. 12. A zürichi műszaki egyetem Üzemgazdasági Intézetének üzemgazdasági- és szervezési tudományos folyóirata. Üzemen belüli tervezés, munkaszervezés, iparvállalatok gazdaságos üzemeltetése stb.

INDUSTRY AND LABOR. International Labour Office. Geneva. XIX. 12. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal (ILO) munka- és iparügyi folyóirata. Gazdasági leírás. Áll. r.: ILO működése, nemzetközi szervezetek és konferenciák, szociál- és gazdaságpolitika, munkaügyi kérdések, migráció (munkaerővándorlás), társadalombiztosítás, munkaadói- és vállalói szervezetek. ILO kiadványairól hírdetések.

INTER-AMERICAN ECONOMIC AFFAIRS. Washington. XII. 4. Közgazdasági egyetemi tanárokból álló szerkesztőbizottság. Észak-, Közép- és Dél-Amerika gazdasági problémái, az amerikai közgazdasági együttműködés kérdéseit tárgyaló elméleti és leíró cikkek.

INTERNATIONAL AFFAIRS. Royal Institute of International Affairs. London.

XXXIV. 4. Az angol Királyi Külügyi Intézet nemzetközi kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Világgazdasági cikkek (főleg a nyugati világról). Áll. r.: könyv-szemle (kb. a folyóirat fele), a recenziókat sajátos szakrendszerben sorolja fel (önálló közgazdasági csoport). Kiadói hird.

INTERNATIONAL ECONOMIC PAPERS. International Economic Association. London. VIII. 1. A Nemzetközi Közgazdasági Társaság angol nyelvű, kizárólag elméleti cikkeket közlő folyóirata. Az egyes számok tulajdonképpen közgazdaságtudományi cikkfordítás gyűjtemények. Nem egy esetben 20–30 évvel ezelőtti megjelent fontosabb cikkeket is közread. Érdeklődési köre mind tartalmilag, mind nyelvileg nemzetközi.

INTERNATIONAL FINANCIAL NEWS SURVEY. International Monetary Fund. Washington. X. 52. A Nemzetközi Pénzügyi Alap (IMF) pénzügyi-valutáris és általános gazdasági informatív lapja. Rövid hírek saját és egyéb kiadványforrásokból (a forrás feltüntetésével).

INTERNATIONAL FINANCIAL STATISTICS. International Monetary Fund. Washington. XI. 12. A Nemzetközi Pénzügyi Alap (IMF) nemzetközi pénzügyi és gazdaságstatisztikai kiadványa. Áll. r. (fejezetek): IMF működése, Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (IBRD) működése, Európai Fizetési Unió (EPU) működése, nemzetközi összehasonlító táblázatok (aranytermelés és árak), külkereskedelem (értékben, területi- és árrelációban stb.). Jegyzetek az egyes országok gazdasági és pénzügyi helyzetéről. Számonként egy gazdasági-pénzügyi téma statisztikai elemző feldolgozása (pl. infláció és defláció). Kiadói hird. a nemzetközi szervek kiadványairól.

INTERNATIONAL JOURNAL OF AGRARIAN AFFAIRS. International Conference of Agricultural Economists. Oxford. (Vol. I. No. 1–6. 1939–1954.) Vol. II. 1955—. rt. A Nemzetközi Agrárközgazdasági Konferencia folyóirata: kizárólag tematikus számokkal jelenik meg.

INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION] NEWS. International Labour Or-

ganisation. Geneva. rt. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal lapja. Rövid közlemények a Hivatal tevékenységéről és a munkaügy területéről. Közgazdasági vonatkozású információk és cikkek (különösen az iparról.)

INTERNATIONAL LABOUR REVIEW. International Labour Office. Geneva. XXXVII. 12. Statistical Supplement... A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal (ILO) munkaügyi folyóirata. Gazdasági leírás, termelékenység, munkaügy. Áll. r.: jelentések és kutatások, bibliogr. (ILO-kiadványok ismertetése, egyéb kiadványokról szakosított és annotált tájékoztató). Melléklet: *Statistical Supplement*: munkaügyi, életszínvonal-, fogyasztási, árindexek, nemzetközi munkanélküliségi statisztikai adatok. Francia és spanyol nyelven is megjelenik.

INTERNATIONALE MONATSSAHLEN. Allgemeine Statistik des Auslandes. Statistisches Bundesamt. Wiesbaden. 12. Az NSzK statisztikai hivatalának nemzetközi statisztikai kiadványa. Állandó gazdasági fejezetek: nemzetközi termelési és világgazdasági grafikonok, külön táblázatok (a világ gazdasága számokban), népesség, mezőgazdaság (erdészet és halászat), ipar és energiagazdálkodás, külkereskedelem, pénz és hitel, árak, bérek. A termelési táblázatok ország- és áruviszonylatban.

INTERNATIONALE WIRTSCHAFT. Österreich und die Weltwirtschaft. Mit den Mitteilungen der Bundeshandelskammer. Wien. 52. Informatív jellegű világgazdasági és osztrák gazdasági problémákkal foglalkozó hetilap. Áll. r.: egy mondatban, az osztrák kereskedelmi kamara közleményei, bankok – tőzsdék – mérlegek, külkereskedelmi gyorsszolgálat (a kereskedelmi kamara híreivel): külföldi kereslet, világpiacok és világpiaci árak, árutőzsdei kurzusok. Angol, francia, olasz nyelvű rövid összefoglalók a fő cikkekről.

INWESTYCJE I BUDOWNICTWO. Warszawa. VIII. 12. Beruházási és építésügyi gazdasági folyóirat. Beruházáspolitikai (a gazdaságosság kérdései). Áll. r.: külföldi szemle, recenziók, dokumentáció (dec-

mális csoportosításban könyv- és folyóiratszövegek annotációk). Kiadói hird.

IPARI ÉS ÉPÍTŐIPARI STATISZTIKAI ÉRTESÍTŐ. Központi Statisztikai Hivatal. Ipari és Beruházási Főosztály. Bp. IX. 12. Cikkek az iparstatisztika köréből. Áll.r.: ellenőrzés, közlemények (hivatalos jellegű beszámolók), szakirodalom (folyóiratszövegek szemle). Kiadói hird. KSH kiadványokról.

IRON AND STEEL MONTHLY STATISTICS. British Iron and Steel Federation. London. III. 12. Az angol vas- és acélgyárak szövetségének vas- és acélstatisztikai folyóirata. Táblázatok a brit nemzetközösség és a világ vas- és acéltermeléséről és fogyasztásáról.

ISRAEL ECONOMIC INDICATORS. Central Bureau of Statistics Jerusalem. IV. 12. Az izraeli Központi Statisztikai Hivatal gazdaságstatisztikai kiadványa. Angol és héber nyelvű.

ISTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAD FAKÜLTESİ MECMUASI (Revue de la Faculté des Sciences Économiques de l'Université d'Istanbul.) Univ. Istanbul. Istanbul. XX. 6. Az isztanbuli egyetem közgazdaságtudományi fakultásának folyóirata. Elméleti cikkek, török gazdaságpolitika. Áll.r.: Törökország gazdasága, beérkezett könyvek jegyzéke. Francia—angol—német nyelvű cikkek. Francia nyelvű kiadásban is megjelenik.

ITALIAN AFFAIRS'. DOCUMENTS AND NOTES. Presidency of the Council of Ministers of the Italian Republic. Rome. VII. 6. Az olasz miniszterelnökség tájékoztató kiadványa. Összefoglaló adat- és anyagszolgáltatás Olaszország gazdasági helyzetéről, gazdaságstatisztikák.

ITALIAN ECONOMIC SURVEY. Association of Italian Joint Stock Companies. Rome. XII. 6. Az olasz gyáriparosok szövetségének gazdaságpolitikai folyóirata. Összefoglaló folyamatos áttekintés Olaszország gazdasági helyzetéről, számos statisztikai táblázattal (termelés, pénzügyek, kereskedelmi forgalom, külkereskedelem), konjunktúraelemzés.

İZVESZTIJA NA İKONOMICSESZKIJA İNSTİTUT. Bölgarszka Akademiya na Naukite. İkonomicsezski İnstitut. Szofia. IX. 2. A Bolgár Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének kiadványa. Elméleti cikkek, tudományos dolgozatok a szocializmus építésének közgazdasági problémáiról, gazdaságpolitikai kérdésekről. Áll. r.: a népi demokratikus országok gazdasági fejlődése, szemle a népgazdaság fejlődéséről, nemzetközi kérdések, tudományos élet, kritika és bibliogr. A cikkekről rövid orosz és francia nyelvű ismertetés és tartalomjegyzék.

İZVESZTIJA NA VİSZİJA İNSTİTUT ZA NARODNO SZTOPANSZTVO. Varna. 4.

A várnai közgazdasági főiskola folyóirata. Elméleti és gazdaságpolitikai cikkek.

J

JAHRBÜCHER FÜR NATIONALÖKONOMIE UND STATISTIK. Stuttgart. XCV. 6. A német nyelvű közgazdasági szakirodalom egyik legrégibb és legismertebb általános elméleti folyóirata. Cikkek, tanulmányok a közgazdaságtan és az elméleti statisztika különböző területeiről. Áll.r.: tanulmányok, könyvismertetés (igen gazdag rovat, több külföldi egyetemi tanár a recenzorok között). Kiadói hird.

JİNGJİ YANJİU. (İszszledovanie Ekonomiki — Economic Research). Peking. XVIII. 12. A kínai Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének folyóirata. Általános közgazdasági elméleti és gazdaságpolitikai cikkek, gazdaságtörténeti közlemények, szemlék. Orosz, angol nyelvű tartalomjegyzék.

JOURNAL DE LA SOCIÉTÉ DE STATISTIQUE DE PARIS. Société de Statistique de Paris. Paris. XCIX. 4. A párizsi Statisztikai Társaság elméleti statisztikai folyóirata. Tanulmányok, társasági ülések jegyzőkönyvei, határozatai, üléseken elhangzott beszédek. Ismerteti a szerkesztőségbe beérkezett hivatalos statisztikai kiadványokat.

JOURNAL OF AGRICULTURAL ECONOMICS. (1955-ig: Journal of Proceedings of the Agricultural Economic Society). Agricultural Economic Society. Edinburgh. V. 2. Az angol Agrárgazdasági Társaság elméleti folyóirata. Gazdasági leírás, mezőgazdasági üzemtan. A társaság működésére és az agrárgazdasági tudományos tevékenységre vonatkozó szemlék és híryanag.

JOURNAL OF THE AMERICAN STATISTICAL ASSOCIATION. American Statistical Association. Chicago. LXX. 4. Az Amerikai Statisztikai Társaság elméleti és alkalmazott statisztikai folyóirata. Módszertani cikkek, könyvismertetések, szervezeti hírek, új kiadványok jegyzéke.

JOURNAL OF ASIAN STUDIES (1957-ig: Far Eastern Quarterly). Association for Asian Studies. Ann Arbor, Mich. XVIII. 5. Az ázsiai kérdéseket tanulmányozó amerikai társulat folyóirata. Szerkesztésében résztvesznek és támogatják nagyobb egyetemek (pl. Columbia). Általános távol-kelet kutatás, közte közgazdasági és gazdaságtörténeti témák. Terjedelmes bibliogr. rovata több közgazdasági munkát ismertet. Az 5. száma teljes egészében bibliogr.: *Bibliography on Asian Studies*, önálló közgazdasági fejezettel egy év távol-keletről szóló irodalmát igyekszik ismertetni teljességre törekedve. Kiadói hird.

JOURNAL OF FARM ECONOMICS. American Farm Economic Association. Menasha, Wisc. XXXIX. 5. Az Egyesült Államok Agrárközgazdász Társulatának általános agrárpolitikai és üzemtani folyóirata. Elméleti, módszertani és gyakorlati cikkek. Áll. r.: jegyzetek, beérkezett kiadványok (könyvek, sorozati kiadványok terjedelmes) jegyzéke, könyvszemle, személyi hírek, információk. Kiadói hird. Az 5. szám teljes egészében a Társulat évi közgyűlésének anyagát ismerteti több száz oldalas kötetben.

JOURNAL OF FINANCE. American Finance Association. Chicago. XIII. 4. Az amerikai pénzügytani társaság általános pénz- és bankpolitikai folyóirata. Cik-

kek a bank- és pénzügyek, az államháztartás különböző területeiről. Szervezeti hírek a társaságról. Áll. r.: könyvismertetés.

JOURNAL OF INDUSTRIAL ECONOMICS. Oxford. VII. 3. Általános közgazdasági elméleti és ipargazdasági folyóirat. Csak hosszabb cikkeket közöl főleg az oxfordi egyetem előadóinak tollából. Áll. r.: beérkezett kiadványok (könyvek és folyóiratok) jegyzéke, folyóirat-tartalomjegyzéke.

JOURNAL OF MARKETING. American Marketing Association. Brattleboro, Vt. XXII. 4. Az amerikai piackutatási társulat hivatalos folyóirata. A piackutatás elméleti, módszertani és gyakorlati kérdései. Áll. r.: piackutatás (annotált bibliogr. könyvekről és folyóiratcikkekről sajátos szakrendben), a piackutatás jogi vonatkozásai (annotált bibliogr.), könyvszemle (recenziók). Kiadói hird.

JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY. Dept. of Economics. Univ. of Chicago. Chicago. LXVI. 6. A chicagói egyetem közgazdaságtudományi karának elméleti folyóirata. Az egyik legrégebb és legismertebb angol nyelvű közgazdasági szemle. Áll. r.: könyvszemle, beérkezett könyvek jegyzéke. Kiadói hird.

JOURNAL OF THE ROYAL STATISTICAL SOCIETY. SERIES A. GENERAL. Royal Statistical Society. London. CXXIV. 4. A Királyi Statisztikai Társaság statisztikai elméleti folyóirata. Általános statisztikai (és matematikai statisztikai) tanulmányok. Szervezeti hírek. Áll. r.: könyvismertetés (statisztikai és közgazdasági könyvekről), statisztikai és közgazdasági cikkek a folyóiratok legújabb számaiban (országonként), a Társaság könyvtárába beérkezett kiadványok jegyzéke (országonként). Kiadói hird.

JOURNAL OF THE ROYAL STATISTICAL SOCIETY. SERIES B. METHODOLOGICAL. Royal Statistical Society. London. CXXIV. 2. A Királyi Statisztikai Társaság statisztikai módszertani folyóirata. Kiadói hird.

KANSANTALOUDELLINEN AIIKAKAUS-KIRJA. Association for National Economy. Helsinki. XXX. 4. A finn Közgazdasági Társulat folyóirata. Általános közgazdasági elméleti cikkek, könyvismertetések. Angol nyelvű kivonatok.

KARACHI COMMERCE. Leading commercial, industrial and financial journal. Karachi. X. 52. Pakisztáni kereskedelmi, ipari és pénzügyi hetilap. Elsősorban hazai gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozik; piaci hírek, export-import ügyletek, rövid világ gazdasági hírek. Rendszeresen tájékoztat a juttapiacról.

KEIZAI KAGAKU. (Economic Science). Nagoya Daigaku Keizai Gakkai (Economic Society of Nagoya Univ.) Nagoya. VIII. 4. A nagoyai egyetem közgazdaságtudományi karának elméleti folyóirata. Általános közgazdasági cikkek. Áll. r.: könyvismertetések, beérkezett könyvek jegyzéke. Angol nyelvű kivonat.

KIRAKAT. A Belkereskedelmi Minisztérium lapja. (1957-ig: Belkereskedelem) Bp. II. 12. Képes, „magazin“-jellegű folyóirat.

KJONG CSE KON SOJ. (Gazdasági élet és építés.) Phenjan. 12. Általános közgazdasági folyóirat.

KNIJGOVODSTVO. Casopis za pitanja knjigovodstva. Beograd. III. 12. Üzemgazdasági és számviteli folyóirat. Racionalizálás, gazdasági elemzési módszerek stb. Áll. r.: számvitel szervezése, számviteli technika, könyvszemle, bibliogr. (szakosított könyvjegyzék a könyvtári lelőhely feltüntetésével). Idegen nyelvű kivonat a fő cikkekről (angol, német . . .)

KOLHOZNOE PROIZVODSZTVO. Naucsno-proizvodsztvennij zszurnal dlja predszedatelej kolhozov i kolhozgono aktiva. Minisztersztvo Szel'szkogo Hozjajsztva SzSzsZR. XVIII. 12. A Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának tudományos-termelési folyóirata a kolhozelnökök és aktivisták számára. Agrár gazdasági és üzemtani cikkeket is közöl. Kínai, francia, német, angol nyelvű tartalomjegyzék.

KOMMERSIELLA MEDDELANDEN. Kom-merskollegium. Stockholm. XLV. 12. Bilaga . . . A svéd Kereskedelmi Kamara gazdaságpolitikával és külkereskedelemmel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: piaci jelentések, hivatalos hírek, vásárok és kiállítások, statisztika (számos termelési, forgalmi, közlekedési . . . táblázattal). Angol nyelvű tartalomjegyzék. Melléklet: Bilaga . . . *Manadsstatistik över Handeln*. Sveriges Officiella Statistik (hivatalos svéd külkereskedelmi statisztika), táblafej-címek és magyarázat angol nyelven is.

KOMUNIST. Organ Saveza Komunista Jugoslavije. Beograd. XVII. 52. (1957 májusig havonta jelent meg.) A Jugoszláv Kommunista Szövetség központi ideológiai kiadványa. Időszerű közgazdasági elméleti, jugoszláv gazdaságpolitikai és világ gazdasági cikkeket is közöl.

KOMMUNISZT. Teoreticeszkij i politiceszkij zszurnal Central'nogo Komiteta Kommunisticeszkij Partii Szovetszkogo Szozjuza. Moszkva. XXXV. 18. A Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának központi elméleti és politikai folyóirata. Cikkek a marxizmus-leninizmus aktuális elméleti és a szocializmus és kommunizmus építésének politikai és gazdasági kérdéseiről. Elméleti cikkeit iránymutatónak tekintik a Szovjetunió határain túl is. Áll. r.: kritika és bibliogr., megjegyzések és levelek (oktatási és általános tapasztalatcsere).

KONJUNKTUR UND KRISE. Wissenschaftliches Bulletin des Instituts für Wirtschaftswissenschaften bei der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Berlin. II. 4. Az NDK Közgazdaságtudományi Intézetének szemléje. Konjunktúra és válságjelenségek, a tőkés világ gazdasági rendszer elemzése. Fordítások és eredeti cikkek. Áll. r.: fordítások, szemle, közlemények, bibliogr. (két sorozatban tematikus bibliogr.: a szocialista országok irodalma, a tőkés országok irodalma a konjunktúra és a válság kérdéseiről).

KONJUNKTUR VON MORGEN. Hambur-gisches Welt-Wirtschafts-Archiv. Ham-

burg. I. 26. A hamburgi Világ gazdasági Archivum konjunktúrakutató szemléje. Csak a fő trendeket vázolja, a legfontosabb mutatókat elemzi, elméleti cikket nem hoz. Áll. r.: belföldi konjunktúra (Német Szöv. Közt.), világkonjunktúra.

KONJUNKTURPOLITIK. Zeitschrift für angewandte Konjunkturforschung. Berlin. (NSzK) V. 6. Elméleti konjunktúrakutatói folyóirat. Gazdaságpolitikai, általános közgazdasági cikkek. Áll. r.: konjunktúrapolitikai krónika (ez a rovat nem annyira konkrétan a konjunktúraalakulással foglalkozik, mint inkább módszertani áttekintést nyújt). Kiadói hird.

KORUNK. Világnézeti, társadalmi, tudományos és művelődési szemle. Cluj. XVII. 12. Általános társadalomtudományi folyóirat. Közgazdasági és világgazdasági cikkek, szemlék. Román, orosz, francia nyelvű tartalomjegyzék.

KOSTENRECHNUGS-PRAXIS. (KRP) Zeitschrift für Betriebsabrechnung, Kostenrechnung und -Planung. Wiesbaden II. 6. Általános üzemgazdasági folyóirat. Fő érdeklődési köre: költségszámítás és tervezés. Módszertani és gyakorlati cikkek. Áll. r.: „Kleines Kostenmosaik” („kis költségszámítási közlemények”), híranyag a költségszámítás köréből, kalkuláció. Év végén tárgymutató az egész évfolyamhoz. Perforált és lyukasztott lapokon nyomva dokumentációs célokra. Kiadói hird., ismertetéssel a szakirodalom köréből.

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE. Magyar Tudományos Akadémia. Közgazdaságtudományi Intézet. Bp. V. 12. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének általános közgazdasági elméleti folyóirata. Magyar gazdaságpolitikai kérdések, elméleti cikkek, tervgazdálkodás, világgazdaság. Áll. r.: szemle, tudományos információ, szakirodalmi tájékoztató (könyvismertetés), új magyar közgazdasági művek jegyzéke. Orosz és angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék. Kiadói hird.

KÜLKERESKEDELEM. Magyar Kereskedelmi Kamara. Bp. II. 12. A Magyar

Kereskedelmi Kamarának a magyar külkereskedelemmel és a nemzetközi kereskedelem kérdéseivel foglalkozó folyóirata. Módszertani és gyakorlati cikkek. Áll. r.: szemle, kommentár (egy-egy világgazdasági kérdésről), fórum, krónika, világgazdasági hírek, külkereskedelmi vállalatok hírei, vásárok-kiállítások, jogi kérdések, könyvismertetés, folyóiratszemle, szakbibliogr. (egy-egy témáról annotált bibliogr.), statisztika. Orosz, angol nyelvű kivonatok. Orosz, francia, angol, német nyelvű tartalomjegyzék. Kiadói hird.

KYKLOS. Internationale Zeitschrift für Sozialwissenschaften. Basel. XIII. 4. Vezető nyugati közgazdászokból álló szerkesztőbizottság. Nemzetközi jellegű általános társadalom- és közgazdaságtudományi folyóirat; főleg közgazdasági témák. Elméleti cikkek. Áll. r.: könyvismertetés, bibliogr. (beérkezett könyvek jegyzéke). Cikkek, könyvszemlék, cikk-kivonatok német, angol, francia nyelven. Kiadói hird.

KYOTO UNIVERSITY ECONOMIC REVIEW. Faculty of Economics. Kyoto Univ. Kyoto. XXXIII. 2. A kyotoi egyetem közgazdaságtudományi karának elméleti folyóirata. Elmélettörténeti, gazdaságtörténeti közlemények, általános közgazdasági cikkek.

L

LABOUR MONTHLY. London. XL. 12. Az Angol Kommunista Párt központi ideológiai folyóirata. Közgazdasági vonatkozású cikkeket is közöl. Kiadói hird.

LABOUR RESEARCH. London. XLVII. 12. Angol marxista társadalomtudományi folyóirat. Rövid közlemények a világgazdaság és a munkaügy területéről. Áll. r.: ipari jegyzetek, könyvjegyzetek (annotált könyvjegyzék), szociális hírek, statisztikai (ár-, bér-, külkereskedelmi, profit...) indexek. Kiadói hird.

LANDWIRTSCHAFTLICHES JAHRBUCH DER SCHWEIZ. Eidgenössischen Volks-

wirtschaftsdepartment. Bern. LXXII. (Neue Folge VII.) 8. A svájci Szövetségi Gazdasági Hivatalnak (minisztérium) a svájci mezőgazdaság általános kérdéseivel foglalkozó folyóirata. Agrárgazdasági, üzemtani közlemények. Évenként tematikus számokban közreadja a svájci mezőgazdasági statisztikai felmérés eredményeit. Megjelenik francia nyelvű kiadásban is.

LEGKAJA PROMÜSLENNOSZT'. Ezsesesz-jacsniű tehniko-ékonomicseszkiű zsurnal. Organ Goszudarsztvennogo Naucsno-tehnicesszkogo Komiteta Szoveta Minisztrov SzSzsZR. Leningrad. VIII. 12. A Szovjetunió Minisztertanácsa Tudományos-technikai Állami Bizottságának könnyűipari technikai-gazdasági folyóirata. Elméleti és gyakorlati cikkek. Áll. r.: a termelés gazdaságtana és szervezése, tudomány és technika (új gépek, munkamódszerek ismertetése), élenjáró tapasztalatok, kritika és bibliogr., tudomány és technika külföldön. Kiadói hird.

LIHKETALOUDELLINEN AJKAKAUSKIRJA. (Journal of Business Economics.) Helsinki. VI. 4. A helsinki vállalatgazdasági intézet általános közgazdasági és üzemgazdasági kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: könyvszemle. A fő cikkekhez angol nyelvű kivonatok.

LUPTA DE CLASA. Organ teoretic si politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romin. Bucuresti. XXXVIII. 12. A Román Munkáspárt Központi Bizottságának központi ideológiai folyóirata. Általános közgazdasági és közte elméleti cikkeket is közöl.

M

MANCHESTER SCHOOL OF ECONOMIC AND SOCIAL STUDIES. Manchester Univ. Economics Dept. Manchester. XXVI. 3. A manchesteri egyetem közgazdasági és társadalomtudományi karának elméleti folyóirata. Áll. r.: beérkezett könyvek jegyzéke. Kiadói hird.

MARCHÉ COMMUN EUROPÉEN. Documentation permanente et méthodique.

Paris. I. 24. A Pharos Agence Internationale de Documentation (Nemzetközi Dokumentációs Ügynökség) kiadványa az európai közös piacról. Részletesen ismerteti a közös piac szervezeti kérdéseit, az abban résztvevő országok gazdasági problémáit. Bőséges híryanag.

MARCHÉS TROPICAUX DU MONDE (azelőtt: Marchés coloniaux du monde). Paris. XIV. 52. Melléklet: *Industries et Travaux d'Outre-Mer*. (Tengerentúli iparok és közmunkák.) A gyarmati és általában az elmaradott területek gazdaságával foglalkozó informatív hetilap. Gazdaságpolitikai cikkek, nyersanyagpiaci hírek, tőzsdejelentések áru- és országrelációban. Áll. r.: nagy nemzetközi piacok, tengerentúli információk (frankzóna, külföld), tőzsdeárfolyamok, tengeri szállítások, bibliogr. (könyvismertetések).

MARXISM TODAY. Theoretical and discussion journal of the Communist Party. London. II. 12. Az Angol Kommunista Párt ideológiai közlönye. Időszerű közgazdasági elméleti és gazdaságpolitikai témákkal is foglalkozik.

MATERIALWIRTSCHAFT. Zeitschrift für Fragen der Organisation und Planung der Materialversorgung und des wirtschaftlichen Materialeinsatzes. Vermittlung v. Material, Maschinen und Arbeitsleistungen. Berlin. (NDK) VI. 24. Anyaggazdálkodási folyóirat. Üzemgazdasági és szervezési kérdések, üzemi tervezés, kooperáció... Áll. r.: vita és tapasztalatcsere, rövid hírek, áru és árjegyzékek. Tartalomjegyzék orosz nyelven.

MENIAION DELTION STATISTIKÉ EZOTERIKOU EMPORIOU/MONTHLY BULLETIN OF EXTERNAL TRADE STATISTICS. Ethniké Statistiké Hyperésia tés Hellados. Athenai. 12. A görög Statisztikai Hivatal külkereskedelemszatisztikai számanyagot tartalmazó kiadványa. Táblafejek angol, francia nyelveken is.

MENIAION STATISTIKON DELTION/MONTHLY STATISTICAL BULLETIN. Ethniké Statistiké Hyperésia tés Hellados. Athenai. III. 12. A görög Statisztikai Hivatal

kétnyelvű (görög—angol) csak száamanya-gos kiadványa. Két részre osztva (hazai és nemzetközi) közli az adatokat. Főbb gazdasági táblázatai: foglalkoztatottság, mezőgazdaság, bányászat, gyáripár, építkezés, külkereskedelem, fizetési mérleg, nemzeti jövedelem és kiadások, állami pénzügyek, pénz és hitel, árak.

METROECONOMICA. Rivista internazi-onale di economica. Bologna. X. 4. Nem-zetközi szerkesztőbizottság (R. Frisch — Oslo, W. Leontieff — Harvard Egyetem, J. Tinbergen — Rotterdam . . .) irányí-tásával megjelenő nemzetközi jellegű angol nyelvű közgazdasági elméleti fo-lyóirat. Áll. r.: tudományos hírek, be-érkezett könyvek jegyzéke (kiadó orszá-gok szerint). A folyóiratra vonatkozó tájékoztatás és rovatcikknek olasz és francia nyelven is. Kiadói hird.

MEZSDUNARODNAJA ZSZN'. Ezsemesz-jacsnuj naucsno-politiceszkij zszurnal. Vszeszojuznoe Obscsesztvo po Rasz-prosztraniiju Politiceszkij i Naucsnuh Znanij. Moszkva. V. 12. Az Össz-szövet-ségi Politikai és Tudományos Ismeret-terjesztő Társaság nemzetközi kérdések-kel foglalkozó tudományos-politikai fo-lyóirata. Világpolitikai és gazdasági cik-kek. Áll. r.: nemzetközi események (poli-tikai és gazdasági hírek), a baráti szo-cialista országok (külpolitikai krónika), kritika és bibliogr. A tartalomjegyzék kí-nai, angol, francia és német nyelven. Megjelenik angol nyelvű kiadásban is: *International Affairs*.

MIROVAJA EKONOMIKA I MEZSDUNA-RODNUE OTNOSENIJA. Insztitut Mirovoj Ékonomiki i Mezsduarodnuh Otnosenij Akademii Nauk SzSzSzR. Moszkva. II. 12. Prilozsenie . . . A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Világgazda-sági és Nemzetközi kapcsolatok Intéze-tének világ gazdasági és világpolitikai fo-lyóirata. Elméleti cikkek nemzetközi gazdasági és politikai kérdésekről, a tőkés konjunktúrális helyzetről, a ciklus ala-kulásáról, egyes országok gazdasági hely-zetéről. Áll. r.: gazdasági és politikai jegyzetek, szemle, kritika és recenziók. Tartalomjegyzék kínai, angol, francia és német nyelven. Évenként 2—3 tema-

tikus melléklet (pl. kapitalista országok gazdasági helyzete).

MITTEILUNGEN DES ÖSTERREICHISCHEN BÜROS FÜR DEN OST-WEST-HANDEL. Öster-reichische Büro für den Ost-West-Handel. Wien. VII. 12. Az Osztrák Kelet-Nyugat Kereskedelmi Iroda külkereskedelmi in-formatív kiadványa. Fő témája: a kelet-nyugati kereskedelem és ennek előmoz-dítási formái, lehetőségei. Cikkek, hír-anyag. Rendszeresen ismerteti a kelet-nyugati külkereskedelmi megállapodá-sokat.

MITTEILUNGEN DES RHEINISCH-WEST-FÄLISCHEN INSTITUTS FÜR WIRTSCHAFTS-FORSCHUNG. Rheinische-Westfälisch In-stitut für Wirtschaftsforschung. Essen. IX. 12. A Rajna-Westfáliai Gazdaság-kutató Intézet folyóirata. Fő témája: nyugatnémet konjunktúraalakulás, a nehézipar helyzete, a Ruhr-vidék gazda-sági problémái.

MITTEILUNGEN DES WIRTSCHAFTS-WISSENSCHAFTLICHEN INSTITUTS DER GEWERKSCHAFTEN. Wirtschaftswissen-schaftliches Institut der Gewerkschaften. Köln. XI. 12. A nyugatnémet szakszer-vezeti szövetség közgazdaságtudományi intézetének folyóirata. Nyugatnémet kon-junktúraalakulás, nemzetközi gazdasági leírás, munkaügyi kérdések, gazdaság-statisztikák.

MONATLICHES MITTEILUNGSBLATT. Eu-ropäische Gemeinschaft für Kohle und Stahl. Luxemburg. III. 12. Az Európai Szén- és Acélközösség (Montánunió) gaz-daságpolitikai informatív szemléje. A Montánunió országainak gazdasági hely-zete, szén- és acélpiac, szervezeti kér-dések, statisztikai táblázatok, a Montán-unióról szóló irodalom. Megjelenik fran-cia nyelvű kiadásban is.

MONATSBERICHTE DES ÖSTERREICHISCHEN INSTITUTES FÜR WIRTSCHAFTSFOR-SCHUNG. Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung. Wien. XXXI. 12. Beilage . . . Statistischen Übersichten . . . Az Osztrák Gazdaságkutató Intézet gazdaságpolitikai folyóirata. Részletesen elemzi az osztrák gazdasági helyzet alakulását (nemzeti jövedelem, pénz-

és tőkepiac, árak és bérek, termelés...). Mellékletei: *Beilagen zu den Monatsberichten*... (osztrák és ritkábban egy világgazdasági téma monografikus feldolgozása), *Statistischen Übersichten*... részletes statisztikai adatok Ausztria gazdaságáról több táblázattal: nemzetgazdasági számvitel, árak és bérek, termelés, nemzetközi gazdasági adatok: világpiaci árak..., grafikonok, diagramok. Az intézeti kiadványok felsorolása.

MONDE. Paris. XV. nl. Társlap: *Monde Diplomatique*. Általános politikai informatív napilap bő közgazdasági és világgazdasági hírányval. Rendszeresen időközben egy-egy ország gazdaságáról összefoglaló cikk. Áll. r.: gazdasági és társadalmi élet, pénzügyek, tőzsdejelentések (a világ minden tájáról), vasárnaponként gazdasági és pénzügyi „Monde” (világ), tőzsdevilág, valutáris hírek, nyersanyagpiacok.

MONDE DIPLOMATIQUE. Journal mensuel des cercles diplomatiques et des grandes organisations internationales. Paris. V. 12. A *Monde* társlapja. A „Monde”-nak nemzetközi kérdésekkel foglalkozó havi kiadványa. Számonként világgazdasági cikkek vezető nyugati államférfiak és diplomaták tollából. Áll. r.: híryanag, beszámoló a nagy nemzetközi gazdasági szervezetek tevékenységéről (OECE, GATT, IMF stb.).

MONEDA Y CREDITO. Madrid. XVII. 4. Pénz- és hitelügyi folyóirat. Gazdaságpolitikai szemlék. Áll. r.: könyvismeret, folyóiratok tartalomjegyzéke, beérkezett kiadványok jegyzéke.

MONTHLY ABSTRACT OF STATISTICS. Central Statistical Organization. Delhi. XI. 4. Az indiai Központi Statisztikai Szervezet csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Tartalma: gazdasági mutatók, foglalkoztatottság, energiaellátottság, szénellátás..., ipari termelés, külkereskedelem, kereskedelmi hajózás, fogyasztás, készletek, pénzügyek, árak...

MONTHLY ABSTRACT OF STATISTICS. Dept. of Statistics. Wellington. 12. Új-Zealand statisztikai hivatalának csak számadatot tartalmazó kiadványa. Népe-

sedési, foglalkoztatottsági, népjóléti, termelési, külkereskedelmi, közlekedési, fogyasztási, pénzügyi, ár és bér havi statisztikai adatokat közöl, éves és a megelőző év azonos hónapjára való viszszatekintéssel. Melléklete grafikusán ábrázolja a vonatkozó adatokat.

MONTHLY BULLETIN OF AGRICULTURAL ECONOMICS AND STATISTICS. UNO Food and Agricultural Organization. Rome. VIII. 12. Az ENSz Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) agrárgazdasági és statisztikai folyóirata. A megjelenést megelőző hónap 25-éig tartalmazza az adatokat. Három fő rész: 1. tanulmányok, 2. mezőgazdasági termékek, 3. statisztikai táblák (termelés — kereskedelem — árak). Ez utóbbi a mezőgazdasági termelés, kereskedelem és árak statisztikai adatait dolgozza fel nemzetközi vonatkozásban. Éves összefoglaló: *Yearbook of Food and Agricultural Statistics. Part 1. Production. Part 2. Trade*. (Élelmezési és Mezőgazdasági Statisztikai Évkönyv. 1. rész: Termelés. 2. rész: Kereskedelem)... A legrészletesebb nemzetközi adatok a mezőgazdasági termelésről és a mezőgazdasági termékek külkereskedelméről ország- és cikk-viszonylatban. Megjelenik francia nyelven is. Angol, francia, spanyol táblafejekkel. XII. évf. Ugyancsak éves összefoglalójának lehet tekinteni a *State of Food and Agriculture*... c. kiadványt is (Élelmezési és mezőgazdasági helyzet.)

MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS. Bureau of Statistics. Office of the Prime Minister. Tokyo. XII. 12. A japán statisztikai hivatal csak számanyagot tartalmazó kiadványa. A címek és a táblafejek japán, angol nyelven. Adatok visszamenőlegesen is. Hozzáfüzve: *Monthly Abstract of the Domestic Statistics*.

MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS/ BULLETIN MENSUEL DE STATISTIQUE. UNO Statistical Office. New York. XII. 12. Az ENSz Statisztikai Hivatalának csak számanyagot tartalmazó, angol-francia nyelvű táblafejekkel és magyarázatokkal megjelenő kiadványa. Szerkezetileg két részre tagolódik: speciális

táblázatok (számonként változó kisebb rész), állandó fejezetek (14). Ez utóbbiak tagolása: népmozgalom, munkaerő, erdőszet (természetes gumi), ipari termelés (főbb mutatók), kitermelő iparok, gyár-
ipar (élelmiszer, textil, építőanyag, fémek, szállítási eszközök), villany és gáz, építkezés, nemzeti jövedelem, pénzügyek. Az állandó fejezeteken belül ismétlődő táblafejek (ország és áruvelételezésben), évekre visszamenőleges sorok. A kiadvány leg-
elején nemzetközi összefoglaló általános mutatók, legvégén mellékletek (magyar-
rázó jegyzetek, kumulatív sorok, kiigazítások stb.). Éves összefoglaló: *Statistical Yearbook/Annuaire Statistique* (X. évf.). Fejezetei: népmozgalom, munkaerő, mezőgazdaság, erdőszet, halászat, ipari termelés (főbb mutatók sok évre visszamenőleg), kitermelő iparok, gyár-
ipar, építkezés, villany és gáz, fogyasztás, szállítás, közlekedés, belkereskedelem, külkereskedelem, fizetési mérleg, nemzetközi gazdasági segélyek, árak és bérek, nemzeti jövedelem, pénzügyek, államháztartás, szociális statisztika, oktatás- és művelődésügy.

MONTHLY DIGEST OF STATISTICS. Central Statistical Office in collaboration with the Statistics Division of Government Departments. London. XIII. 12. Az angol Központi Statisztikai Hivatal csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Gazdasági főbb táblázatai: munkaügy, ipari termelés, szén és energia, ipari nyersanyagok, építőipar, élelmiszer és mezőgazdaság, külkereskedelem, pénzügyek, árak és bérek, állami kiadások. Visszamenőleges (1948-ig) adatsorokat is tartalmaz. Társalap: *Digest of Colonial Statistics*.

MONTHLY LABOR REVIEW. US Dept. of Labor. Bureau of Labor Statistics. Washington. XLIII. 12. Az amerikai Munkaügyi Minisztérium munkaügyi és általános közgazdasági kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Áll. r.: szakcikkek, tanulmányok és jelentések, technikai jegyzetek, szemle (külföldi munkaügyi kérdések, kronológia), könyvszemle (recenziók és szakosított könyvjegyzék), az Egyesült Államokra vonatkozó kurrens

munkaügyi statisztikák (foglalkoztatottság, nagy- és kiskereskedelmi árak, építkezés stb.). A Munkaügyi Minisztérium kiadványai.

MOUVEMENT SYNDICAL MONDIAL. Fédération Syndical Mondial. Paris. 12. A Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség nemzetközi munkaügyi kérdésekkel foglalkozó folyóirata. Foglalkoztatottság, bérezés, gazdasági leírás stb.

MUNKAÜGYI SZEMLE. Munkaügyi Minisztérium. Bp. II. 12. Általános munkaügyi folyóirat. Üzemszervezés, munkatermelékenység, munkajogi kérdések, bérezés... Áll. r.: tájékoztató a külföldi folyóiratokban megjelenő munkaügyi vonatkozású irodalomról (néhány soros annotációval). Orosz, francia nyelvű tartalomjegyzék.

MYSŁ GOSPODARCZA. Krakow. II. 12. A krakkói egyetem közgazdaságtudományi karának égisze alatt megjelenő általános közgazdasági elméleti folyóirat. Orosz- és angol nyelvű kivonatok. Tartalomjegyzék németül.

N

NACHRICHTEN FÜR AUSSENHANDEL. (NfA) Frankfurt/M. XXI. nl. Beilage... Nyugatnémet piacutató intézmény (VWD — Vereinigte Wirtschaftsdienste) kiadványa; szerkesztésében közreműködnek a külkereskedelemben érdekelt minisztériumok és a Bundesstelle für Aussenhandelsinformation und der Arbeitsgemeinschaft Aussenhandel der Deutschen Wirtschaft (Szövetségi Külkereskedelmi Tájékoztató Hivatal). Egyoldalas nyomás lapkivágatok céljaira. Gazdasági leírás. Áll. r.: országhírek („Länderkurzberichte”), áru-hírek („Branchenkurzberichte”), vám-hírek, vásárok és kiállítások, indexek. Rendszeresen időközben melléklet egy-egy piacutatósi témáról.

NASA STVARNOST. Casopis za društvena pitanja. Beograd. XII. 12. Általános társadalomtudományi folyóirat, közgazdasági témákkal. Közgazdasági elméleti kérdések, Jugoszlávia gazdaságpolitikája.

Kritika és bibliogr. rovata (ez utóbbi csak címfordítás) több közgazdasági művet ismertet, illetve sorol fel.

NATIONALÖKONOMISK TIDSSKRIFT. Nationalökonomisk Forening. København. XCV. 6. A dán közgazdasági intézet általános közgazdasági folyóirata. Elméleti, gazdaságpolitikai közlemények. Áll. r.: könyvismertetés.

NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI SZEMLE. Tudományos-termelési folyóirat a Kölcshős Gazdasági Segítség Tanácsában résztvevő országok mezőgazdaságában elért tudományos és élenjáró tapasztalatok cseréjére. KGST mellett működő Mezőgazdasági Ökonómiai és Tudományos-Műszaki Együttműködés Állandó Bizottsága. Szófia — Bp. II. 4. Agrárpolitikai és mezőgazdasági termelési elméleti, módszertani és gyakorlati cikkek. Áll. r.: cikkek, tudományos és gyakorlati élet, tájékoztatás, kritika és bibliogr. (könyvismertetések, szakirodalmi tájékoztatás). Megjelenik a KGST-ben résztvevő országok nemzeti nyelvein.

NÉPSZABADSÁG. A Magyar Szocialista Munkáspárt központi lapja. Bp. XVI. nl. (1956-ig: Szabad Nép) Aktuális elméleti közgazdasági cikkek is közöl. Magyar gazdaságpolitikai szemlék, termelési hírek, áttekintés a népgazdaság helyzetéről.

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG UND SCHWEIZERISCHES HANDELSBLATT. Zürich. CLXXIX. nl. Terjedelmes és sokoldalú gazdasági rovataira és világ gazdasági tájékoztatására való tekintettel, az egyik legismertebb polgári napilap. Hosszabb gazdaságpolitikai cikkek, világ gazdasági elemzések. Kereskedelmi része („Handels-teil”) a gazdasági élet úgyszólván valamennyi kérdésével foglalkozik (piacok, tőzsdék, vállalati hírek, mérlegek, árfolyamok stb.).

NEUES DEUTSCHLAND. Organ des Zentralkomitees der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. Berlin. (NDK) XIII. nl. A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának központi pártlapja. Az NDK gazdaságpolitikájára vonatkozó cikkek, híranyag. Fontosabb aktuális elméleti kérdések.

NEW AGE. Communist Party of India. New Delhi. VII. 12. Az Indiai Kommunista Párt központi ideológiai folyóirata. Közgazdasági témákról (elméleti és gazdaságpolitika) is közöl cikkeket. Azonos címmel és profillal hetilap is.

NEW YORK HERALD TRIBUNE. New York. CXVII. nl. European Edition... Paris. Általános politikai napilap, világ gazdasági hírekkel, gazdasági leírásokkal. Párizsban európai kiadása jelenik meg.

NOTIZIE ECONOMICHE. Mensile di orientamento e di informazione economica. Roma. X. 12. Baloldali olasz konjunktúra-kutató és gazdaságpolitikai folyóirat.

NOVA MYSL. Teoreticky a politicky casopis Ustredniho Vyboru Komunisticke Strany Ceskoslovenska. Praha. 12. Csehszlovákia Kommunista Pártjának központi ideológiai folyóirata. Aktuális közgazdasági, gazdaságpolitikai cikkek is közöl. Kritika és bibliogr. rovatában közgazdasági munkákat is ismertet. Kiadói hird.

NOVA TRGOVINA. Beograd. XI. 12. Kereskedelempolitikai folyóirat. Cikkek (főleg gyakorlatiak) a bel- és külkereskedelem területéről. Kereskedelmi üzeme gazdaság és szervezés, beruházás, reklám... Bibliogr. (könyvismertetés), hivataltos hírek.

NOVO VREME. Teoreticesen organ na Centralnija Komitet na Bolgarszkata Komunisticeszka Partija. Szofija. XXXIII. 12. A Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának központi ideológiai folyóirata. Elméleti és általános közgazdasági cikkek, bolgár gazdaságpolitika.

NOVOE VREMJA. Moszkva. XVI. 52. A szovjet szakszervezetek orosz, angol, francia, német, spanyol, lengyel, cseh, román és svéd nyelven megjelenő politikai hetilapja. Gazdasági cikkek is közöl. Áll. r.: a nemzetközi élet (politikai hírek), gazdasági jegyzetek, nemzetközi események krónikája.

NOWE DROGI. Organ teoretyczny i polityczny Komitetu Centralnego PZPR Warszawa. XII. 12. A Lengyel Egyesült

Munkáspárt Központi Bizottságának központi ideológiai folyóirata. Elméleti közgazdasági, lengyel gazdaságpolitikai, világgazdasági cikkeket is közöl.

O

OBSERVATION ÉCONOMIQUE. Institut d'Observation Économique. Paris. XI. 12. A francia Gazdaságkutató Intézet konjunktúrakutató folyóirata. Szerkesztőbizottságában ismert közgazdászok (J. Marchal, E. Roche, A. Sauvy stb.) vesznek részt. Tudományos igénnyel készült konjunktúrabeszámolók a francia és a világgazdaságról. Elméleti jellegű cikkek is. Statisztikák (létfenntartási költségek Franciaországban, háztartásstatisztikák...). Társlap: *Cahiers Économique Sociale et Financière*.

OKONOMI. Naeringsøkonomisk Forskningsinstitutt. Oslo. XI. 12. A norvég közgazdaságtudományi intézet általános közgazdasági folyóirata. Gazdaságpolitika, elméleti cikkek.

OPERATIONAL RESEARCH QUARTERLY. Operational Research Society. London. IX. 4. Az angol „operatív kutatási” társaság folyóirata. Az „operatív vizsgálat” elmélete, módszertana, üzemszervezés. Áll. r.: bibliogr., könyvismertetés.

OPERATIONS RESEARCH. Operations Research Society of America. Chery Chase. Md. VII. 4. Az amerikai „operatív kutatási” társaság folyóirata. Cikkek, közlemények a munkaszervezés, üzemen belüli tervezés, programozás területéről, statisztikai módszertani cikkek. Áll. r.: könyvismertetés, bibliogr.

ORIENTAL ECONOMIST. Tokyo. XXIV. 12. Japán gazdaságpolitikai és világgazdasági folyóirat. Áll. r. (a fontosabbak): havi szemle, gazdasági (üzleti) mutatók (grafikonokkal), pénz- és bankügyek, ipar, áru piacok, munkaügy, külkereskedelem, japán vállalatok, könyvszemle (recenzió és a beérkezett kiadványok — folyóiratok is — néhány soros ismeretése).

OSAKA ECONOMIC PAPERS. Dept. of Economics. Osaka Univ. Osaka. VII. 4. Az osakai egyetem közgazdaságtudományi fakultásának elméleti folyóirata.

OXFORD ECONOMIC PAPERS. London. XI. (New series). 3. Zömmel az oxfordi egyetem közgazdász professzorainak és oktatószemélyzetének közleményeit tartalmazó elméleti folyóirat. Elmélettörténeti, gazdaságtörténeti cikkek. Általában csak hosszabb közlemények. Kiadói hird.

Ö

ÖSTERREICHISCHER VOLKSWIRT. Wien. XLIV. 52. Gazdaságpolitikai-informatív lap. Az osztrák és a világgazdaság aktuális kérdései, híryanag. Áll. r.: időszzerű megjegyzések, üzleti rész (mérlegek, bankjelentések), világpiaci árak, devizaárfolyamok.

P

PACIFIC AFFAIRS. International review of the Far East and Pacific Area. Institute of Pacific Relations. Richmond, Virg. XXXI. 4. Az amerikai Csendes-óceáni Intézetnek az e térséggel és távolkeleti problémákkal foglalkozó általános folyóirata. Közgazdasági témák, gazdasági leírás. Bő könyvszemle rovat számos közgazdasági vonatkozású munka ismertetésével. Kiadói hird.

PAKISTAN ECONOMIC JOURNAL. Pakistan Economic Association. Lahore. X. 4. A pakisztáni közgazdasági társaság általános közgazdasági folyóirata. Pakisztán gazdasága és gazdaságpolitikája, elméleti cikkek.

PEKING REVIEW. A weekly magazine of Chinese news and views. (1958-ig: People's China.) Peking. I. 52. Kínáról tájékoztató hetilap. Számonként közgazdasági vonatkozású közlemények és hírek.

PÉNZÜGY ÉS SZÁMVITEL. Bp. II. 12. (A Pénzügyi Szemle és a Számvitel összeolvadásából keletkezett folyóirat.) Általános pénzügyi és számviteli folyóirat. A magyar népgazdaság gyakorlati

pénzügyi kérdéseit ismerteti elsősorban, de elméleti cikkeket is közöl. Áll. r.: oktatás, szemle (szocialista országok — tőkés országok — fontosabb pénzügyi vonatkozású rendelkezések). Orosz és német nyelvű tartalomjegyzék. Kiadói hird.

PETROLEUM PRESS SERVICE. London. XXII. 12. Supplement... Az olajipar gazdasági kérdéseivel foglalkozó folyóirat. Termelés, feldolgozás, értékesítés, piac, árak, külkereskedelem, szállítás... nemzetközi méretekben (a szocialista országok nélkül). Áll. r.: a hónap jegyzetei, észak-amerikai jegyzetek, rövid hírek, vállalati hírek, USA olajpiacok, árak és statisztikák. Melléklet: *Weekly Statistical Supplement* (heti statisztikai melléklet a nyersolaj árakról országonként).

PLANNING. Political and Economic Planning. London. XXIV. 12. Címe szerint a politikai és gazdasági tervezéssel foglalkozó gazdaságpolitikai folyóirat tematikus számokkal (pl. Televízió Angliában: szervezete és pénzügyei...).

PLANOVANE HOSPODARSTVI. Politicko-ekonomický časopis. Statního Úradu Planovacího. Praha. XI. 12. A Csehszlovák Tervhivatal politikai-gazdasági folyóirata. Általános közgazdasági, tervezési kérdések, gazdaságpolitikai, elméleti cikkek. Áll. r.: vita, szemle, recenzió. Orosz, angol nyelvű tartalomjegyzék. Kiadói hird.

PLANOVO SZTOPANSZTVO. Szpiszanie za sztopanszka politika i planirane. Dörzsavna Planova Komiszija. Szofija. XIII. 6. A bolgár Állami Tervbizottság gazdaságpolitikai és tervezési folyóirata. Elméleti, módszertani cikkek a tervgazdaság köréből, gazdaságpolitika. Áll. r.: konzultáció, vita, tapasztalatcsere, szemle, információ, kritika és bibliogr. (recenziók — témabibliogr.)

PLANOVOE HOZJAJSZTVO. Ezsemszjancsnij politiko-ekonomicseszkij zszurnal Goszplana SzSzsZR. Moszkva. XXXVI. 12. A Szovjetunió Állami Tervbizottságának politikai-gazdasági, tervezési folyóirata. Nép gazdasági és ágazati tervezési elméleti és módszertani cik-

kek. Áll. r.: tapasztalatcsere, kritika és bibliogr.

POD ZASTOVOU SOCIALIZMU. Dvojtyzdenník pre politiku, hospodarstvo a kulturu. Bratislava. VII. 24. A Szlovák Kommunista Párt politikai, gazdasági és kulturális szemléje. Általános közgazdasági cikkek is, gazdasági leírás.

PODNIKOVA ORGANISACE. Casopis pro ekonomiku rizeni a organisaci prumyslu. Praha. XII. 12. Iparszervezési és üzemgazdasági folyóirat. Elméleti és módszertani cikkek (termelékenység, költség számítás, árképzés, munkaszervezés...). Áll. r.: olvasó-fórum, szakkönyvek (recenzió, szakkönyv jegyzék — a recenzionált könyvek decimális jelzettel), külföldi szakfolyóiratok szemléje. Német nyelvű tartalomjegyzék. Kiadói hird.

POLITICA ED ECONOMIA. Milano. II. 12. Marxista gazdaságpolitikai és világ-gazdasági folyóirat. Konjunktúra-alakulás, olasz gazdaság, elméleti cikkek. Áll. r.: jegyzetek, vita, konjunktúra (Olaszországban és külföldön), recenziók, beérkezett könyvek jegyzéke.

POLITICAL AFFAIRS. A theoretical and political magazine of scientific socialism. New York. XXXVII. 12. Az Amerikai Kommunista Pártnak a tudományos szocializmus elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó folyóirata. Aktuális közgazdasági témájú cikkek. Baloldali kiadók hird.

POLITICKA EKONOMIE. Ekonomický Ústav Československé Akademie Ved. Praha. VI. 12. A Csehszlovák Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének elméleti folyóirata. Általános közgazdasági, módszertani, gazdaságpolitikai cikkek. Áll. r.: vita, közgazdaságtudomány a szocialista országokban, könyvismertetés, tudományos élet, információ (szemle), új külföldi könyvek jegyzéke (az intézet könyvtárának raktári jelzetével). Orosz, angol nyelvű tartalomjegyzék.

POPULATION. Institut national d'Études démographiques. Paris. XIII. 4. A francia Országos Demográfiai Intézet

elméleti folyóirata. Közgazdasági témákkal is foglalkozik. Gazdag bibliogr. rovatában gazdaságstatisztikai és közgazdasági munkákat is ismertet.

PRACE A MZDA. Mesečník ustřední rady odboru pro theoretické a praktické otázky mezd a normování práce. Praha. VI. 12. A munkaügy, a bérezés és a munkanormák kérdéseiről elméleti és gyakorlati cikkeket közlő folyóirat. Áll. r.: munka- és bérügyek, tapasztalatcseré, szemle (a szocialista országok, bérpolitika stb.), közgazdasági szótár.

ПРАВДА. Орган Центрального Комитета Коммунистического Партии Советского Союза. Москва. XLVI. нл. A Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának központi pártlapja. Fontosabb gazdasági jellegű párt- és kormányhatározatok, időszériű közgazdasági elméleti kérdések, gazdaságpolitika, világgazdasági szemlék.

PRIVREDNI PREGLED. Beograd. VIII. 52. Gazdaságpolitikai hetilap. A jugoszláv népgazdaság időszériű kérdéseiről tájékoztat. Világgazdasági információk.

PROBLEME ECONOMICE. Academia Republicii Populare Romine. Institutul de Cercetari Economice. Bucuresti. XI. 12. A Román Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének elméleti folyóirata. Általános közgazdasági, módszertani, gazdaságpolitikai cikkek. Áll. r.: vita, monografikus kutatások, megjegyzések és kommentárok, recenziók, tudományos információk, bibliogr. jegyzetek (tematikus csoportosítású annotált könyvjegyzék), folyóirat-szemle (tematikus csoportosítású cikkismertetés annotációval). Orosz, francia, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék. Társalap: *Economia Romineasca*.

ПРОМШЛЕННО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА. Орган Госзударственного Научно-технического Комитета Совета Министров ССЗСР. Москва. II. кб. 150. A Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Állami Tudományos-Teknikai Bizottság ipargazdasági lapja. Elméleti (tervezési) és gyakorlati cikkek. Tájé-

koztat a jelentősebb hazai és külföldi eredményekről az ipari termelés vonalán.

PRZEGLAD STATYSTYCZNY. Kwartalnik poświęcony nauce i potrzebom życia organ Sekcji Statystyki Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Warszawa. V. 4. A Lengyel Közgazdasági Társulat Statisztikai Osztályának elméleti folyóirata. Közgazdasági és statisztikai elméleti és módszertani témák feldolgozása. Áll. r.: recenziók, kisebb közlemények. Orosz, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

PRZEGLAD ZAGADNIEN SOCJALNYCH MIESIECZNIK. Warszawa. VIII. (XXXII). 12. Munkaügyi, munkajogi, szervezési kérdésekkel foglalkozó folyóirat. Áll. r.: cikkek, krónika (híryanag és szemle: Lengyelország, külföld), statisztika, munkajog, új kiadványok ismertetése, folyóiratszemle (cikkrecenzió), bibliogr. (rövid ismertetés). Kiadói hird.

PUBLIC FINANCE/FINANCES PUBLIQUES. Haarlem. XIII. 4. Nemzetközi jellegű pénzügyi folyóirat. Államháztartás, állami pénzügyi műveletek, adózás stb. Angol-francia nyelvű cikkek. Kiadói hird.

Q

QUARTERLY BULLETIN FOR COAL STATISTICS OF EUROPE. UNO Economic Commission for Europe. Geneva. 4. Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának szénstatisztikai folyóirata. Összefoglaló táblák (széntermelés, foglalkoztatottság, termelés, hiányzások, készlet, forgalom), szén és lignit termelése, fogyasztók részére történő szállítások, szénkereskedelem, víziergia, gáz és származékai és petróleum termelvények hazai fogyasztás számára. Magyarázatok és jegyzetek. Francia kiadás is.

QUARTERLY BULLETIN FOR ELECTRIC ENERGY STATISTICS OF EUROPE. UNO, Economic Commission for Europe. Geneva. III. 4. Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának európai elektromos energiastatisztikai csak számanyagot tartalmazó kiadványa. Országonkénti

és havi bontásban közli az adatokat. Kétnyelvű: angol—francia. Éves össze-foglaló: *Annual Bulletin of Electric Energy Statistics for Europe*.

QUARTERLY BULLETIN OF HOUSING AND BUILDING STATISTICS FOR EUROPE. UNO. Economic Commission for Europe. Geneva. VI. 4. Az ENSz Európai Gazdasági Bizottságának építésügyi statisztikai folyóirata. Országokénti bontásban közli 1948-ig visszamenőleg az építkezési költség- és a foglalkoztatottsági indexeket, a munkaerő és az építési anyag, valamint a termelési adatokat. Az adatokat az érdekelt országok statisztikai kiadványai alapján közli a forrás megjelölésével.

QUARTERLY BULLETIN OF STATISTICS. Dept. of Census and Statistics. Colombo. IX. 4. A ceyloni statisztikai hivatal csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Táblafejek: társadalmi helyzet, munkaügy, mezőgazdaság, termelés, kereskedelem, közlekedés, pénzügyek, nemzeti jövedelem és felhasználása, bankügy, takarékpénztárak, árak, fizetési mérleg.

QUARTERLY BULLETIN OF STEEL STATISTICS FOR EUROPE. Industry Division. UNO. Economic Commission for Europe. Geneva. IX. 4. Az ENSz Európai Gazdasági Bizottsága Ipari Osztályának acél-statisztikai kiadványa. Részletes táblázatok a vas- és acéltermelésről, fogyasztásról és külkereskedelemtől országokénti bontásban és összesítve (vasérc, nyersvas, nyersacél...). 1936-ig visszamenőleges adatok.

QUARTERLY DIGEST OF ECONOMICS AND STATISTICS. Bureau of Economics and Statistics. Delhi. VII. 4. Az indiai gazdasági és statisztikai hivatal túlnyomóan számanyagot tartalmazó folyóirata. Főbb gazdasági táblák: mezőgazdaság, ipar, munkaügy, kereskedelem és pénzügyek, ár, fogyasztás, foglalkoztatottság, tervezés. Tanulmány valamely aktuális kérdésről, pl. Delhi tartomány társadalomgazdasági helyzete.

QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS. Harvard Univ. Cambridge, Mass. LXXII. 4. A Harvard Egyetem általános köz-

gazdasági elméleti folyóirata. Elmélettörténet, gazdaságpolitika, gazdasági leírás, gazdasági matematikai módszerek... Elméleti cikkeire gyakran találni utalást a nyugati szaksajtóban. Áll. r.: új kiadványok (könyvjegyzék). Kiadói hird.

QUARTERLY REVIEW OF AGRICULTURAL ECONOMICS. Dept. of Commerce and Agriculture. Bureau of Agricultural Economics. Canberra. XI. 4. Az ausztráliai kereskedelmi és mezőgazdasági minisztérium agrárközgazdasági hivatalának folyóirata. Agrárgazdaságtani cikkek. Ausztrália mezőgazdaságának fejlődése, a világ mezőgazdaságának időszerű közgazdasági kérdései. Statisztikák.

QUARTERLY SUMMARY OF FOREIGN TRADE OF THE UNITED STATES. Dept. of Commerce. Bureau of the Census. Washington. 4. Az Egyesült Államok kereskedelmi minisztériumának külkereskedelemsziszttikai számanyagot tartalmazó folyóirata. Rövid táblamagyarázat után az Egyesült Államok export-importját, rendeltetési hely és árunemek szerint, hajóforgalmi adatait stb. ismerteti.

QUESTIONS ACTUELLES DU SOCIALISME. L'Agence Yougoslave d'Information. Paris. VII. 6. A párizsi jugoszláv tájékoztató iroda általános társadalomtudományi és informatív kiadványa. Aktuális elméleti és politikai kérdések, Jugoszláviára vonatkozó közlemények, cikkek, híryanag. Közgazdasági elméleti, világgazdasági témák. Könyvszemle rovatában közgazdasági vonatkozású munkák ismertetése.

R

RABOTNICESZKO DELO. Organ na Centralnija Komitet na Bølgarszkata Komunisticeszka Partija. XXXVII. nl. A Bolgár Kommunista Párt központi pártlapja. Bulgária gazdaságpolitikája, aktuális közgazdasági elméleti cikkek. Fontosabb gazdasági jellegű párt- és kormányhatározatok.

RACHUNKOWOSC. Czasopismo poświęcone zagadnieniom rachunkowosci i finan-

sow. Warszawa. IX. 12. Üzemgazdasági, számveteli folyóirat. Költségszámítás, számveteli technika; módszertani és gyakorlati cikkek. Áll. r.: információ, konzultáció, kritika és recenziók, folyóirat-szemle, hivatalos hírek.

RASSEGNA DI STATISTICHE DEL LAVORO. Confederazione Generale della Industria Italiana. Roma. X. 6. Az olasz gyár-iparosok egyesületének munkaügyi-statisztikai kiadványa. Munkaügyi statisztika Olaszországban és külföldön. Tanulmányok, szemle, jogszabály-szöveg, könyvismertetések, munkaügyi statisztikai táblák. Angol, francia nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

RATIONALISIERUNG. Rationalisierung-Kuratorium der Deutschen Wirtschaft (RKW). München. IX. 12. Az NSzK Racionalizálási Kuratóriumának általános üzemgazdasági- és szervezési folyóirata. A racionalizálás kérdései a német és a világ gazdaságban. Iparszervezés, mezőgazdasági üzemtan... Áll. r.: racionalizálási gyakorlat, RKW — külföldi szemle, folyóiratszemle (egyes cikkek ismertetése), könyvismertetés. A cikkek és recenziók decimális szákszámokkal jelöltek. Kiadói hird.

RECHERCHES INTERNATIONALES À LA LUMIÈRE DU MARXISME. Paris. II. 6. „Nemzetközi kutatások a marxizmus fényében” c. marxista ideológiai folyóirat. Kizárólag tematikus számok (pl. „Automatizálás”, „A jelenlegi kapitalizmus vonásai”...). Nemzetközi, marxista tudósokból álló patronáló tanácsadó bizottság.

RENMIN RIBAO (Zsenmin Zsipao). nl. A Kínai Kommunista Párt központi lapja. Időszzerű közgazdasági elméleti és gazdaságpolitikai cikkeket is közöl.

REVIEW OF ECONOMIC STUDIES. Oxford. XXV. 3. Az oxfordi Nuffield College égisze alatt megjelenő elméleti folyóirat. Szerkesztő bizottságában ismert professzorok (pl. N. Kaldor, U. K. Hicks, P. A. Samuelson) vesznek részt. Kizárólag főcikkeket hoz különféle témákról elméleti síkon. Kiadói hird.

REVIEW OF ECONOMICS AND STATISTICS. Dept. of Economics Harvard Univ. Cambridge, Mass. XI. (XXXIX.) 4. A Harvard Egyetem közgazdaságtudományi karának elméleti (vezető amerikai közgazdászokból álló szerkesztőbizottság irányításával megjelenő) folyóirata. Elméleti, gazdaságstatisztikai, világ gazdasági kérdések, pénzügyek. Áll. r.: jegyzetek és könyvszemle. Kiadói hird.

REVISTA BRASILEIRA DE ECONOMIA. Instituto Brasileiro de Economia. Rio de Janeiro. XII. 4. A Brazil Közgazdasági Intézet irányításával megjelenő általános közgazdasági és gazdaságpolitikai folyóirat. Angol, francia nyelvű kivonatok.

REVISTA BRASILEIRA DE ESTATISTICA. Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística. Rio de Janeiro. XIX. 4. A Brazil Földrajzi és Statisztikai Intézet folyóirata. Statisztikai elméleti, módszertani cikkek, brazil és dél-amerikai gazdaságstatisztikai anyag- és adatszolgáltatás. Szervezeti kérdések.

REVISTA DE ECONOMIA. Lisboa. XI. 4. Általános közgazdasági folyóirat. Elmélet, gazdaságtörténet, gazdaságpolitika. Konjunktúraalakulás Portugáliában. Áll. r.: jegyzetek (kisebb közlemények), dokumentumok, statisztikák, szakirodalmi tájékoztatás (beérkezett könyvek és folyóiratok jegyzéke, cikkszemle).

REVISTA DE ECONOMIA. Mexico. XXI. 12. Általános közgazdasági folyóirat. Mexikó gazdaságpolitikája.

REVISTA DE ECONOMIA. Ministerio de Economía y Trabajo, Banco de Guatemala... Guatemala. X. 4. A guatemalai gazdasági és munkaügyi minisztérium, a nemzeti bank és több más állami és gazdasági szerv kiadásában megjelenő folyóirat. Guatemala gazdasági helyzete.

REVISTA DE ECONOMIA. Montevideo. XII. 4. Általános közgazdasági folyóirat. Uruguay gazdasági helyzete, gazdaságpolitikája.

REVISTA DE ECONOMIA DE EL SALVADOR. Ministerio de Economía. Instituto de Estudios Economicos. San Salvador. IX. 4. A Gazdasági Minisztérium Köz-

gazdasági Intézetének folyóirata. San Salvador gazdasági helyzete.

REVISTA DE ECONOMIA POLITICA. Instituto de Estudios Politicos. Madrid. IX. 4. A politikai tanulmányok intézetének általános közgazdasági folyóirata. Elméleti kérdések, spanyol gazdaságpolitika. Áll. r.: dokumentumok, könyvismertetések, az új spanyol közgazdasági kiadványok annotált bibliogr.

REVISTA DE LA FACULTAD DE CIENCIAS ECONOMICAS. Facultad de Ciencias Economicas. Univ. de Buenos Aires. Buenos Aires. XI. 5. A buenos airesi egyetem közgazdaságtudományi karának elméleti folyóirata. Argentín gazdaságpolitika, gazdasági leírás. Áll. r.: jegyzetek, dokumentumok, szakirodalmi tájékoztatás (új könyvek jegyzéke, folyóirat-tartalomjegyzékek), statisztikák.

REVISTA DE LA SECRETARIA DE ESTADO DE TRABAJO ECONOMIA Y COMERCIO. Secretaria de Estado de Trabajo Economia y Comercio. Ciudad Trujillo. XI. 6. A Dominikai Köztársaság munkaügyi, gazdasági és kereskedelemügyi minisztériumának folyóirata. Gazdasági helyzet Dominikában, statisztikák.

REVISTA DE STATISTICA. Organ al Directiei Centrale de Statistica de pe linga Consiliul de Ministri al RPR. Bucuresti. VII. 12. A román Központi Statisztikai Hivatal elméleti statisztikai folyóirata. A statisztika minden területéről közöl elméleti tanulmányokat, vitacikkeket; nemzetközi statisztikákat, könyvismertetéseket. Francia és orosz nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

REVISTA ECONOMIA. Univ. de Chile. Facultad de Ciencias Economicas. Santiago. XVIII. 4. A chilei egyetem közgazdaságtudományi fakultásának elméleti folyóirata. Chile gazdaságpolitikája, gazdasági leírás.

REVUE D'ÉCONOMIE POLITIQUE. Paris. LXXIII. 6. Ismert francia közgazdász professzorokból álló szerkesztőbizottság irányításával megjelenő elméleti folyóirat. Általános közgazdasági kérdések, elmélettörténet, világgazdasági elemzések.

Áll. r.: cikkek, jegyzetek, könyvszemle (szaksoportok szerinti recenziók).

REVUE ÉCONOMIQUE. Paris. VIII. 6. A Centre National de la Recherche Scientifique (francia Országos Tudományos Kutatási Központ) közreműködésével megjelenő elméleti folyóirat. Általános közgazdasági, világgazdasági kérdések, gazdaságtörténet. Áll. r.: bibliogr. jegyzetek (könyvismertetés), beérkezett könyvek jegyzéke. A CNRS közgazdasági kiadványainak jegyzéke. Kiadói hird.

REVUE ÉCONOMIQUE ET SOCIALE. Société d'Études Économiques et Sociales. Lausanne. XVI. 4. A svájci közgazdasági és társadalomtudományi társulat elméleti és világgazdasági folyóirata. Áll. r.: dokumentumok, bibliogr. (recenzió, folyóiratismertetés, beérkezett kiadványok jegyzéke).

REVUE DE L'INSTITUT INTERNATIONAL DE STATISTIQUE/REVIEW OF THE INTERNATIONAL STATISTICAL INSTITUTE. Institut International de Statistique. International ... La Haye. XVI. rt. A Nemzetközi Statisztikai Intézet elméleti és módszertani folyóirata. Tudományos dolgozatok mellett statisztikai híreket közöl az egyes országokból.

REVUE DE LA MESURE DE LA PRODUCTIVITÉ. Agence Européenne de Productivité. OEECE. Paris. IV. 6. Az Európai Termelékenységi Ügynökség termelékenységmérési folyóirata. Módszertani cikkek a termelékenység számításáról, méréséről. Áll. r.: mérési módszerek, általános közgazdasági kérdések, (termelékenységről szóló) kiadványok elemzése, bibliogr. jegyzetek (recenziók). Kiadói hird. Angol nyelvű kiadás is.

REVUE DE LA SOCIÉTÉ BELGE D'ÉTUDES ET D'EXPANSION. Oeuvre de collaboration internationale de documentation et de vulgarisation économique et coloniale. Société Belge d'Études et d'Expansion. (Korábbi cím: Bulletin ...) Liège. LVII. 6. Több külkereskedelmi kamara támogatásával megjelenő belga közgazdasági elméleti és konjunktúrakutató folyóirat. Világgazdasági kérdések, gazdasági leírás országonként önálló cikkek

formájában (külföldi szerzők közreműködésével). Tanulmányok a nyugat-európai integrációról és általános nemzetközi kérdésekről. Áll. r.: bibliogr. (szakosított annotált könyvjegyzék).

REVUE DE SCIENCE FINANCIÈRE. Paris. III. 4. (1955-ig: Revue de science et de législation financière). Pénzügypolitikai és pénzügytani folyóirat. Államháztartás, pénzgazdálkodás, hitelügy, adózás. Francia és nemzetközi pénzügyi jog. Áll. r.: új könyvek jegyzéke, (számos) pénzügyi és közgazdasági folyóirat tartalomjegyzéke.

REVUE DE STATISTIQUE APPLIQUÉE. Institut de Statistique de l'Université de Paris. Paris. VI. 4. A párizsi egyetem statisztikai intézetének alkalmazott statisztikai folyóirata. Tanulmányai felölelik a matematikai statisztika alkalmazását az ipar minden területén (pl. termelékenység, hatékonysági vizsgálatok). Könyvbibliogr. és külföldi folyóirat-szemle.

REVUE DES ÉTUDES COOPÉRATIVES. Coopératives de consommateurs, coopératives agricoles, associations des ouvriers de production. Avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique. Paris. XXX. 4. A francia Országos Tudományos Kutatási Központ közreműködésével megjelenő szövetkezetiügyi elméleti folyóirat. Fogyasztási, mezőgazdasági, ipariszövetkezetek. Áll. r.: kritikai bibliogr. (könyvismertetések szövetkezeti tárgykörből). Kiadói hird.

REVUE DES TRANSPORTS ET DES COMMUNICATIONS. ONU. Dept. des Questions Économiques. Division des Transports et des Communications. New York. XI. 4. Az ENSz Közgazdasági Osztálya szállítás- és közlekedésügyi csoportjának folyóirata. A szállítás- és közlekedésügy közgazdasági vonatkozásai. Híryanag, statisztikák. Éves összefoglaló. Angol nyelvű kiadás is.

RIFORMA AGRARIA. Roma. VI. 12. Baloldali agrárgazdasági folyóirat. A mezőgazdaság helyzete Olaszországban, agrárgazdaságtani cikkek.

RINASCITA. Rassegna di politica e di cultura italiana. Roma. XV. 12. Az Olasz Kommunista Párt központi ideológiai folyóirata. Közgazdasági témák is (olasz gazdaságpolitika, aktuális elméleti kérdések, világgazdaság).

RIVISTA DI POLITICA ECONOMICA. Roma. XLVII. 12. Közgazdasági elméleti és gazdaságpolitikai folyóirat. Áll. r.: jegyzetek, kommentárok, hírek, bibliogr.

RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENZE ECONOMICHE E COMMERCIALI. Università Commerciale Luigi Bocconi. Milano. V. 12. A Bocconi Kereskedelmi Egyetem nemzetközi jellegű általános közgazdasági és kereskedelemelméleti folyóirata. Áll. r.: recenzió, tudományos hírek. Cikkek különböző nyugati világnyelveken, idegen nyelvű kivonatok. Kiadói hird.

RIVISTA ITALIANA DI ECONOMIA, DEMOGRAFIA E STATISTICA. Società Italiana di Economia, Demografia e Statistica. Roma. XII. 4. Az olasz közgazdasági, demográfiai és statisztikai társulat elméleti folyóirata. Közgazdasági témájú cikkek (gazdasági matematikai és statisztikai módszerek, olasz gazdaságpolitika...). Áll. r.: bibliogr. (recenziók, folyóirat-tartalomjegyzék: olasz és külföldi), társulati hírek.

RUBBER STATISTICAL BULLETIN. International Rubber Study Group. London. XII. 12. A Nemzetközi Gumi Kutató Csoport csak számadatokat tartalmazó folyóirata. Részletes adatok a gumitermelésről (természetes és szintetikus gumiról egyaránt), fogyasztásról, árakról, külkereskedelemlről.

RUDE PRAVO. Ustredni organ Komunisticke Strany Ceskoslovenska. Praha. XXXIII. nl. Csehszlovákia Kommunista Pártjának központi pártlapja. Csehszlovák gazdaságpolitika, gazdasági leírás, fontosabb párt- és kormányhatározatok és időszerű közgazdasági elméleti kérdések.

S

SAMPLE SURVEYS OF CURRENT INTRESTS. STATISTICAL PAPERS. SERIES C. UNO. Statistical Office. New York. rt. Az ENSz

Statisztikai Hivatalának statisztikai módszertani kiadványsorozata a reprezentatív adatfelvételi és a statisztikai mintavételi eljárásokról. Statisztikai jelentések összeállításának módszerei különböző országokban.

SANKHYA/INDIAN JOURNAL OF STATISTICS. Indian Statistical Institute. Calcutta. XIX. 4. Az Indiai Statisztikai Intézet közreműködésével megjelenő elméleti, főleg matematikai statisztikai tanulmányokat közreadó folyóirat.

SCHMOLLERS JAHRBUCH FÜR GESETZGEBUNG, VERWALTUNG UND VOLKSWIRTSCHAFT. Berlin. (NSzK) LXXVIII. 6. Általános társadalomtudományi elméleti folyóirat zömmel közgazdasági témákkal. Az egyik legrégebb és legismertebb német nyelvű tudományos szemle. Áll. r.: cikkek és tanulmányok, könyvismertetés (terjedelmes rovat). Kiadói hird.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR VOLKSWIRTSCHAFT UND STATISTIK. Schweizerisches Gesellschaft für Statistik und Volkswirtschaft. Basel. XCIV. 4. A svájci statisztikai és közgazdasági társulat elméleti folyóirata. Gazdaságtörténet, gazdaságpolitika, konjunktúra. Áll. r.: cikkek, beszámolók, közlemények, szakirodalom (könyvismertetés), új kiadványok jegyzéke (Svájc — külföld — nemzetközi), folyóirat-tartalomjegyzékek. Cikkek német, vagy francia nyelven, rovatcímek, a folyóiratra vonatkozó közlemények két nyelven. Évi melléklete: *Schweizerische Bibliographie für Statistik und Volkswirtschaft*.

SCINTEIA. Organ al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român. București. XXVII. nl. A Román Munkáspárt Központi Bizottságának központi lapja. Egyes fontosabb elméleti kérdésekről cikkek, gazdasági jellegű párt- és kormányhatározatok teljes szövegben. Gazdasági leíró, tájékoztató cikkeket is közöl.

SCOTTISH JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY. Scottish Economic Society. Edinburgh. V. 3. A Skót Közgazdasági Társulat elméleti folyóirata. Elmélettörténeti, gazdaságpolitikai cikkek. Áll. r.: aktuális gazdasági kérdések.

SOCIAL AND ECONOMIC STUDIES. Institute of Social and Economic Research. Univ. College of the West Indies. Mona. VI. 4. A nyugat-indiai egyetem Társadalomtudományi és Közgazdasági Intézetének a gazdaságilag elmaradott területekkel, a gazdasági növekedés problémáival foglalkozó elméleti folyóirata. Ismert nyugati közgazdászok cikkei.

SOUTH AFRICAN JOURNAL OF ECONOMICS. Economic Society of South Africa. Johannesburg. XXVI. 4. A dél-afrikai közgazdasági társulat gazdaságpolitikai és világgazdasági folyóirata. Elméleti cikkek, gazdasági leírás. Áll. r.: szemle, jegyzetek, hivatalos kiadványok, új folyóiratok, új könyvek (recenzió és jegyzék).

SOUTH PACIFIC COMMISSION QUARTERLY BULLETIN. UNO. South Pacific Commission. Noumea (Új-Kaledónia). VIII. 4. Az ENSZ Dél-Csendesóceáni Bizottságának közgazdasági és szociális tájékoztató szemléje. Bibliogr. Francia nyelvű kiadás is.

SOUTHERN ECONOMIC JOURNAL. Southern Economic Association — Univ. of North Carolina. Chapel Hill, NC. XXV. 4. Az Egyesült Államok déli államainak közgazdasáit egyesítő közgazdasági társulat és a North Carolina-i egyetem általános közgazdasági, elméleti és gazdaságpolitikai folyóirata. Áll. r.: cikkek, közlemények, könyvszemle (terjedelmes recenziós rovat), társulati hírek, beérkezett könyvek jegyzéke. Kiadói hird.

STAFF PAPERS. INTERNATIONAL MONETARY FUND. (IMF) Washington. IX. 3. A Nemzetközi Pénzügyi Alap gazdaság- és pénzügypolitikai folyóirata. Világ-gazdasági kérdések, szervezeti hírek.

STATIST. An independent journal of finance, trade and industry. London. LXXX. 52. Közgazdasági, pénzügyi és kereskedelmi hetilap. Gazdaságpolitika, gazdasági leírás, statisztikák.

STATISTICA. Edita sotto gli auspici delle Università di Bologna, Padova e Palermo. Bologna. XVIII. 4. A bolognai, páduai és palermói egyetemek statisztikai intézeteinek közös elméleti statisztikai folyóirata. Tanulmányok főleg a matematikai statisztika és a valószínű-

ségszámítás köréből nemcsak olasz, de neves külföldi statisztikusok tollából is. Könyvismertetések, folyóiratcikk bibliogr.

STATISTICA NEERLANDICA. Vereniging voor Statistiek. s'Gravenhage, XII. 4. A holland Statisztikai Társaság elméleti és alkalmazott statisztikai folyóirata. Könyvismertetések. Angol nyelvű összefoglalások.

STATISTICAL BULLETIN. INTERNATIONAL SUGAR COUNCIL. London. XVII. 12. A Nemzetközi Cukor Tanács havi cukorstatisztikai folyóirata. Termelési, export-import adatok. Országokénti részletezés (havi) és visszamenőleges adatok. Éves kiadvány: *Pocket Sugar Yearbook* (Cukorstatisztikai Zsebkönyv). XI. évf.

STATISTICAL BULLETIN OF ISRAEL. Central Bureau of Statistics. Jerusalem. X. 12. Az izraeli Központi Statisztikai Hivatal csak számanyagot tartalmazó általános statisztikai folyóirata. Angol és héber nyelven.

STATISTICAL BULLETIN OF ISRAEL. FOREIGN TRADE. Central Bureau of Statistics. Jerusalem. IX. 12. Az izraeli Központi Statisztikai Hivatal számanyagot tartalmazó külkereskedelemszatisztikai folyóirata. Két évre visszamenőleg is közöl adatokat. Kétnyelvű: héber és angol.

STATISTICAL PAPERS. SERIES E. UNO. Statistical Office. New York. VIII. rt. Az ENSz Statisztikai Hivatalának kiadványsorozata a nemzeti jövedelem statisztikájáról különböző országokban és a társadalmi össztermék alakulásáról (pl. az egy főre eső társadalmi termék 55 országban).

STATISTICAL PAPERS, SERIES M. UNO. Statistical Office. New York. rt. Az ENSz Statisztikai Hivatalának anyag- és adat-szolgáltató sorozata különféle, jórészt közgazdasági témákról (pl. kiskereskedelmi árak nemzetközi összehasonlítása, súly és mértékegységek különböző országokban stb., nemzetközi gazdasági osztályozási szabványok). Angol, francia, spanyol kiadás.

STATISTICKA REVIIJA. Jugoslovensko Statisticko Društvo. Beograd. VIII. 4. A Jugoszláv Statisztikai Társaság elméleti statisztikai folyóirata. Tanulmányok, kisebb cikkek és kommentárok, statisztikai kiadványok elemzése, beszámoló a Társaság működéséről, statisztikai hírek, bő külföldi könyv- és lapszemle. Angol vagy francia nyelvű összefoglalók, kétnyelvű tartalomjegyzék.

STATISTICKE ZPRAVY. Státního Uradu Statistického Republiky Československe. Praha. II. 12. A csehszlovák Statisztikai Hivatal csak számadatokat tartalmazó folyóirata. Részletes táblázatok a csehszlovák népgazdaság egész területéről. Orosz és angol nyelvű táblafejek és magyarázatok.

STATISTICKY OBZOR. Ekonomicko-statistický časopis. Státní Úrad Statistický Praha. XXXVIII. 12. A csehszlovák Statisztikai Hivatal elméleti statisztikai folyóirata. Tanulmányok, világgazdasági helyzet, könyvismertetések.

STATISTICS OF NATIONAL INCOME AND EXPENDITURE. Statistical Office of the UNO. Statistical Papers. Series H. New York. VIII. 2. ENSz statisztikai kiadvány a nemzeti jövedelem alakulásáról és felhasználásáról kb. 60 országban. Országoként közli a statisztikai táblázatokat a nemzeti jövedelmet alakító legfontosabb tényezőkről, megjelölve az adatok forrásait.

STATISTIK DES AUSSENHANDELS ÖSTERREICH. Österreichische Statistische Zentrálamt. 4. Az Osztrák Központi Statisztikai Hivatal külkereskedelemszatisztikai számanyagot tartalmazó folyóirata. Áruforgalom az ENSz által használt csoportosítás szerint.

STATISTIQUES ET ÉTUDES FINANCIÈRES. Ministère des Finances. Bureau de Statistiques et d'Études Économiques. Paris. X. 12. Supplement . . . A francia pénzügyminisztérium folyóirata. Tanulmányok a francia általános pénzügyi helyzetről, részletes számanyaggal. Külföldi országok összehasonlító pénzügyei. Melléklet: nagyobb monográfiák francia pénzügyi, külkereskedelmi kérdésekről.

STATISTISCHE NACHRICHTEN. Österreichische Statistische Zentralamt. Wien. XIII. (Neue Folge.) 12. Az Osztrák Központi Statisztikai Hivatal számadatos és leíró folyóirata. Általános gazdasági helyzetkép. Munkapiac, mező- és erdőgazdaság, árak, kereskedelem, energia-gazdálkodás, pénzügy, termelés területéről statisztikai adatok. Táblázatos anyag.

STATISTISCHE PRAXIS. Staatliche Zentralverwaltung für Statistik bei Ministerrat der Deutschen Demokratischen Republik. Berlin. XIII. 12. Az NDK Központi Statisztikai Hivatalának elméleti folyóirata. A statisztika valamennyi területéről elméleti cikkek, vitacikkek, rövid hírek, könyvismertetések. A Szovjetunió és a népi demokratikus országok statisztikai folyóiratainak tartalomjegyzékei. Áll. r.: statisztikai havi adatok: népesség, ipari termelés, építkezés, mezőgazdaság, közlekedés, kiskereskedelem.

STATISTISK TIDSKRIFT / STATISTICAL REVIEW. Statistisk Centralbyrå. Stockholm. VII. 12. A svéd Központi Statisztikai Hivatal kétnyelvű (svéd—angol) statisztikai folyóirata. Rövid magyarázó szövegek, továbbá táblázatok a gazdasági, közlekedési, biztosítási statisztika területéről. Egyes számaiban tanulmányok, külföldi statisztikai intézmények működéséről beszámolók, könyvismertetések.

STATISTISKE MELDINGER / MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS. Statistisk Centralbyrå. Oslo. LXXVI. 12. A norvég Központi Statisztikai Hivatal számanyagot (kevés kommentárral) tartalmazó folyóirata. Táblafejek angolul is. Foglalkoztatottság, nemzetgazdasági számlarendszer, mezőgazdasági termelés, ipar, bel- és külkereskedelem, készletek, építkezések, állami pénzügyek, pénz és hitel, bérek és árak. Külföldi államok főbb statisztikai adatai.

STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK. Központi Statisztikai Hivatal. Bp. II. 12. Csak számadatokat tartalmazó kiadvány, részletes adatokkal. Gazdasági fejezetei: összefoglaló adatok, ipar, építőipar, mezőgazdaság, felvásárlás, kül-

kereskedelem, belkereskedelem. Az egyes fejezeteken belül táblázatok. A „Nemzetközi adatok” c. fejezetben egy-egy téma statisztikai feldolgozása (pl. Vas-kohászat). Az utolsó oldalon felsorolja az előző számokban közölt, havonként rendszeresen nem ismétlődő táblázatok jegyzékét. Kiadói hird. KSH kiadványokról.

STATISZTIKAI SZEMLE. Központi Statisztikai Hivatal. Bp. XXXVI. 12. Általános statisztikai tudományos folyóirat. Közgazdasági és statisztikai, gazdaságpolitikai, elméleti, módszertani cikkek. Áll. r.: szemle (kisebb közlemények), statisztikai hirodó (személyi, szervezeti hírek), nemzetközi statisztikai adatok, irodalom (folyóiratszemle: külföldi statisztikai folyóiratok tartalomjegyzéke). Kiadói hird. KSH kiadványokról. Mellékletként: orosz, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

STATSOKONOMISK TIDSSKRIFT. Statsokonomisk Forening. Oslo. LXXI. 4. A norvég közgazdasági társulat általános közgazdasági folyóirata. Norvég gazdaságpolitika, a skandináv országok gazdasága, elméleti cikkek.

STUDIES IN METHODS. STATISTICAL PAPERS. SERIES F. UNO. Statistical Office. New York. IX. rt. Az ENSz Statisztikai Hivatalának statisztikai módszertani folyóirata. Különféle, főleg közgazdasági témák statisztikai szempontú tárgyalása (pl. a nemzeti jövedelem becslési módszerei, a nemzetgazdasági számviteli módszer, a tőkeképződés meghatározása stb.).

SURVEY OF CURRENT BUSINESS. US Dept. of Commerce. Office of Business Economics. Washington. XXXVIII. 12. Supplement... Az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumának gazdaságstatisztikai folyóirata. Első része összefoglaló tanulmányokat közöl, a második a gazdasági élet minden területének részletes havi statisztikai adatait adja. Heti melléklet: *Business Statistics*, amely heti bontásban tartalmazza a főlap statisztikai tábláit. Rendszeresen időközben különszámként könyvszerű nagyobb statisztikai összefoglalók (pl. nemzeti jövedelem).

SURVEY OF ECONOMIC CONDITIONS IN JAPAN. Mitsubishi Economic Research Institute. Tokyo. 12. Az egyik legnagyobb japán bank és konszern (Mitsubishi) gazdaságkutató intézetének folyóirata. Japán és a távol-keleti gazdaság kérdései, gazdasági leírás. Évi első száma összefoglaló áttekintést ad gazdasági szektoronként Japán gazdaságáról. Áll. r.: általános áttekintés, külkereskedelem, gazdasági (üzleti) helyzet, fontosabb események, statisztikai táblázatok (pl. árindex, mezőgazdaság).

SAKARTVELOSZ EKONOMISZTI. (Ekonomiszt Gruzii). Goszplan Szoveta Minisztrov GSzSzR, Szovnarhoz GSzSzR, Insztitut Ekonomiki AN GSzSzR. Tbiliszi. XVII. 12. A Grúz Minisztertanács Állami Tervbizottságának, a Grúz Népgazdasági Tanácsnak és a Grúz Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének folyóirata. Cikkek a népgazdaság különböző területeiről (ipar, mezőgazdaság, tervezés, általános áttekintés a népgazdaság helyzetéről). Áll. r.: szemle, vállalati gazdaság, információ, kritika és bibliogr. (új könyvek). Orosz nyelvű tartalomjegyzék.

SZOCIALISZTICESZKIJ TRUD. Goszudarsztvennij Komitet Szoveta Minisztrrov SzSzSzR po voproszamu truda i zarabotnoj platii. Moszkva. 12. A Szovjetunió Minisztertanácsa Állami Munka- és Bérügyi Bizottságának folyóirata. Elméleti és gyakorlati cikkek a munkagazdaságtan területéről, munkatermelékenység, bérezési rendszer stb. Áll. r.: munkaszervezés és munkabérek, tapasztalatcsere, levelek és cikkek, információ, kritika és bibliogr. (új könyvek jegyzéke).

SZOVETSKAJA TORGOVLJA. Minisztersztvo Torgovli SzSzSzR. Moszkva. XXXI. 12. A Szovjetunió Belkereskedelmi Minisztériumának folyóirata. Elméleti és gyakorlati cikkek a belkereskedelem területéről. Áll. r.: élenjáró tapasztalatok, munka az intézetekben és a laboratóriumokban, a népi demokratikus országokban, kritika és bibliogr., új könyvek jegyzéke.

SZOVETSKOE KITAJEVEDENIE. Akademiya Nauk SzSzSzR. Insztitut Kitaev-

denija. Moszkva. II. 6. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Kína-kutató Intézetének folyóirata. Általános Kínakutatás, közgazdasági, gazdaságtörténeti jellegű cikkek is.

SZOVETSKOE VOSZTOKOVEDENIE. Akademiya Nauk SzSzSzR. Insztitut Vosztokovedenie. Moszkva. IV. 6. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Keletkutató Intézetének folyóirata. Általános keletkutatás (távol-, közel-, középkelet), közgazdasági témák is (pl. „Pakisztán gazdasági fejlődése”). Gazdag könyvismertetés rovat, a keleti országok gazdaságával foglalkozó munkákról recenziók. Angol, kínai nyelvű tartalomjegyzék.

SZOVHOZNOE PROIZVODSZTVO. Nauchno-proizvodsztvennij ékonomieseszkiy zszurnal. Minisztersztvo Szel'szkogo Hozajaszto SzSzSzR. Moszkva. 12. A Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának tudományos-termelési és agrárgazdasági folyóirata a szovhoz-termelésről. Áll. (agrárgazdasági és üzemtani) r.: a termelés gazdaságtana és szervezése.

SZTATISZTIKA. Centralno Sztatiszticeszko Upravlenie pri Miniszterszkije Szövet. Szofija. 4. A bolgár Központi Statisztikai Hivatal elméleti statisztikai folyóirata. Tanulmányok, hírek, bibliogr., könyvismertetések.

T

TÁRSADALMI SZEMLE. A Magyar Szocialista Munkáspárt elméleti és politikai folyóirata. Bp. XIII. 12. Az MSZMP központi ideológiai folyóirata. Gazdaságpolitikai, időszerű közgazdasági elméleti cikkeket is közöl. Fontosabb gazdasági párthatározatok. Kritika és könyvismertetés rovatában közgazdasági munkákat is ismertet, rendszeresen közli a szerkesztőségbe beküldött könyvek jegyzékét. Orosz, angol, francia, német nyelvű tartalomjegyzék.

TECHNISCHE RUNDSCHAU. Allgemeine Industrie- und Handelszeitung. Bern. L. 52. Általános ipari és kereskedelmi

kérdések, műszaki fejlesztés, közlekedés, szállítmányozás, gazdasági leírás.

THREE-MONTHLY ECONOMIC REVIEW... Economist Intelligence Unit. London...

4. Az EIU (Gazdasági Tájékoztató Ügynökség) gazdaságpolitikai-informatív és piacutató szemléje 54 országról, ill. területről jelenik meg egy-egy sorozatban; gyakorlatilag 54 kiadvány. Részletes tájékoztatás az adott ország gazdasági helyzetéről a főbb mutatók feltüntetésével, statisztikai táblázatokkal (külkereskedelem), grafikonokkal (ipari termelés, foglalkoztatottság, árak és bérek stb.).

TILASTOKATSUKSIA/STATISTISKA ÖVERSIKTER/BULLETIN OF STATISTICS. Tilastollinen Päätoimisto. Helsinki. XXXIII. 12. A finn Központi Statisztikai Hivatal háromnyelvű (finn—svéd—angol) táblázatos anyagot tartalmazó kiadványa. Termelési, kereskedelmi, bank és hitel, közlekedési, ár és bér, munkapiaci és egyéb gazdasági statisztikák. Rövidebb cikkek és hírek.

TIMBER BULLETIN FOR EUROPE/BULLETIN DU BOIS POUR L'EUROPE. Market Review. Production, Trade and Price Statistics. UNO — FAO — Revue des Marchés... ONU — OAA. Genève. rt. Az ENSz és a FAO európai fa-statisztikai folyóirata. Kétnyelvű: angol—francia.

TIMES. London. nl. Társalap: *Times Review of Industry*. Vezető angol politikai napilap. Gazdag híranyag az angol üzleti életéről, világgazdasági leírások. Nagyobb cikkek egy-egy aktuális gazdasági kérdésről. Tőzsde- és piacjelentések, mérlegek. Kiadói hird.

TIMES REVIEW OF INDUSTRY. London. XI. (New Series). 12. A *Times* társalapja iparpolitikai, műszaki fejlesztési kérdésekről. Áll. r.: általános cikkek, műszaki fejlesztés, hazai ipar, tengerentúli ipar (külföld), pénzügyek, árustatisztika.

TREASURY INFORMATION BULLETIN. Commonwealth Treasury. Canberra. III. 4. Az Ausztráliai Államszövetség Pénzügyminisztériumának informatív kiadványa Ausztrália gazdasági helyzetéről.

Áll. r.: fizetési mérleg, foglalkoztatottság, ipar, kereskedelem, szállítás, közlekedés, állami pénzügyek, magán bank- és pénzügyek, árak és bérek. E rovatokon belül statisztikai táblázatok.

TRIMESTRE ECONOMICO. Mexico. XXV. 4. Általános közgazdasági folyóirat. Mexikó, a dél-amerikai államok gazdaságpolitikája, az elmaradott területek gazdasága. Áll. r.: bibliogr. jegyzetek, folyóiratszemple, beérkezett kiadványok jegyzéke.

TRYBUNA LUDU. Organ KC Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Warszawa. X. nl. A Lengyel Egyesült Munkáspárt központi pártlapja. Fontosabb gazdasági párt- és kormányhatározatok, lengyel gazdaságpolitika, aktuális közgazdasági elméleti cikkek, gazdasági leírás, információk.

TUNGJI GONGZUO (Thungtyi Kungco — „Statisztikai Munka”). Peking. 24. A Kínai Statisztikai Hivatal általános statisztikai cikkeket és számanyagot egyaránt közlő folyóirata.

U

UCETNI EVIDENCE. Praha. VI. 12. Üzemgazdasági és számviteli folyóirat. Munkaszervezés, bérezés, költségszámítás... Áll. r.: külföldi szaklapok szemléje, bibliogr. és recenzió (szakterületi könyvismertetés).

UNITED ASIA. International magazine of Asian affairs. Bombay. X. 6. India gazdaságpolitikájával, az ázsiai és általában az elmaradott területek gazdaságával és politikájával foglalkozik. Áll. r.: könyvismertetés (főleg Indiára és Ázsiára vonatkozó munkákat ismertet). Éves tematikus szám az indiai ötéves terv alakulásáról, tematikus számok egy-egy gazdaságilag elmaradott országról (pl. Ghana).

UNTERNEHMENSFORSCHUNG (Operations Research). Zeitschrift für die Anwendung quantitativen Methoden und neuer Techniken in der Wirtschaftsführung und Praktischen Forschung. Institut

für Statistik an der Universität Wien. Wien—Würzburg. II. 4. A bécsi egyetem Statisztikai Intézetének égisze alatt megjelenő üzemszervezési, gazdaságstatisztikai, „operatív kutatási” folyóirat. Lineáris programozás, korrelációs számítás, munkaidőtanulmányozás, minőségellenőrzés... Áll. r.: Ufo-Beratungsdienst (a folyóirat tanácsadó szolgálata: konzultáció).

V

VAREOMSAETNINGEN MED UDLANDET/FOREIGN TRADE OF DENMARK. Statistiske Department. København. XLIX. 12. A dán Statisztikai Hivatal csupán számanyagot tartalmazó külkereskedelm-statisztikai kiadványa. Táblafejek angol nyelven is.

VESZTNİK LENINGRADSZKOGO UNIVERZITETA. SZERIJA EKONOMIKI, FILOSZOFII I PRAVA. Leningrad. XIII. 12. A Lenin-grádi Egyetem közgazdasági, filozófiai és jogi kérdésekkel foglalkozó kiadványa. Elméleti cikkek. Áll. r.: közgazdaságtan, filozófia, jog, rövid tudományos közlemények, szemle. Angol nyelvű kivonat és tartalomjegyzék.

VESZTNİK MOSZKOVSZKOGO UNIVERSZITETA. SZERIJA EKONOMIKI, FILOSZOFII, PRAVA. Moszkva. XIII. 4. A Moszkvai Egyetem közgazdasági, filozófiai és jogi tudományos folyóirata. Elméleti cikkek. Áll. r.: közgazdaságtan, filozófia, jog, tudományos élet, kritika és bibliogr.

VESZTNİK SZEL'SZKOHOZJAJSZTVENNOJ NAUKI. Vszeszozjuznaja Akademiya Szel'szkohozjajsztvennüh Nauk im. V. I. Lenina. Moszkva. III. 12. A Lenin-Mezőgazdasági Akadémia folyóirata, a Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának kiadásában. Cikkek a mezőgazdasági kutatómunka fontosabb elméleti eredményeiről, a mezőgazdaság közgazdasági és szervezési, valamint termelési kérdéseiről. Angol és német nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

VESZTNİK SZTATISZTIKI. Central'noe Sztatiszticeszkoe Upravlenie pri Szovete

Minisztrov SzSzsZR. Moszkva. IX. 12. A Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Központi Statisztikai Hivatal folyóirata. Elméleti, módszertani cikkek, adatközlés. Áll. r.: tapasztalatcsere, kritika és bibliogr., krónika és információ, statisztikai anyagok (táblázatok).

VIERTELJAHRESHEFTE ZUR STATISTIK DER DEUTSCHEN DEMOKRATISCHEN REPUBLIK. Staatliche Zentralverwaltung für Statistik. Berlin. II. 4. Az NDK Statisztikai Hivatalának módszertani és leíró folyóirata. Különbféle tanulmányok, közlemények, bőséges adatillusztrációkkal.

VIERTELJAHRSHEFTE ZUR WIRTSCHAFTSFORSCHUNG. Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung. (Institut für Konjunkturforschung). Berlin. XXXIII. 4. A berlini (NSzK) Német Gazdaságkutató Intézet (azelőtt Konjunktúrakutató Intézet) gazdaságpolitikai és konjunktúrakutatói folyóirata. Elméleti, módszertani cikkek. Áll. r.: konjunkturális helyzet (nemzetközi áttekintés, Nyugat-Németország, Egyesült Államok, Anglia), az NSzK a népgazdasági számvitel tükrében („Volkswirtschaftliche Gesamtrechnung”), könyvismertetés, könyv- és folyóiratcikk bibliogr. (állandó szakrendszer szerinti csoportosításban csak címmel). Intézeti kiadványokról hird.

VNESNJAJA TORGOVLJA. Minisztersztvo Vnesnej Torgovli Szozuza SzSzsZR. Moszkva. XXVIII. 12. A Szovjetunió Külkereskedelmi Minisztériumának folyóirata. Elméleti és gyakorlati cikkek. A nemzetközi kereskedelem aktuális kérdései, kereskedelmi kapcsolatok, valuta és szállítás. Szovjet külkereskedelmi hivatalos híryanag. Áll. r.: áruk és piacok, külkereskedelmi gyakorlat, kritika és bibliogr. A főbb cikkekről angol nyelvű annotáció, kínai, angol, német és francia nyelvű tartalomjegyzék.

VNSNA TÖRGOVIJA. Organ na Minisztersztvoto na Törgovijata. Szofija. VI. 12. A bolgár Kereskedelmi Minisztérium kiadványa. Külkereskedelempolitika, világ-gazdasági leírások, Bulgária részvétele a nemzetközi kereskedelemben, módszertani és gyakorlati cikkek, hivatalos hír-

anyag. Áll. r.: kritika és recenzió, hivatalos közlemények. Orosz, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

VOLKSWIRTSCHAFT. WIRTSCHAFTLICHE UND SOZIALSTATISTISCHEN MITTEILUNGEN. Eidgenössischen Volkswirtschaftsdepartement. Bern. XXXI. 12. Beilage... A svájci Szövetségi Gazdasági Hivatal (Gazdasági Minisztérium) gazdaságpolitikai, konjunktúrakutató és szociálstatistikai folyóirata. Svájc gazdasági helyzetéről folyamatos tájékoztatás. Áll. r.: árak és kereslet, termelés, munkapiac és bérek, kereskedelem, közlekedés, pénz- és tőkepiac, könyvek és folyóiratok (recenziók), statisztikák (különböző témákról, pl. egyes kantonok gazdasági helyzete). Negyedévenként a Konjunktúrakutató Bizottság melléklete.

VOPROSZŰ EKONOMIKI. Akademija Nauk SzSzsR. Insztitút Ekonomiki. Moszkva. XI. 12. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Közgazdaságtudományi Intézetének elméleti folyóirata. A szocializmus és kommunizmus építésének gazdasági kérdéseivel foglalkozó elméleti cikkek, a Szovjetunió gazdaságpolitikájának főbb problémái, világgazdasági áttekintések. Gyakorlati és ágazati gazdasági témák. Cikkeire gyakran hivatkoznak a nemzetközi, különösen pedig a szocialista szakajtóban. Áll. r.: vitaforum, kritika és bibliogr. (új könyvek), jegyzetek és levelek, tudományos élet (rövid ismertetések a különböző tudományos intézetekben folyó kutatómunkáról).

W

WALL STREET JOURNAL. New York. CLI. nl. Általános gazdasági informatív újság amerikai üzletemberek részére. A vezető üzleti körök egyik szócsöve. Az Egyesült Államok gazdasági életének újszólván valamennyi kérdésével foglalkozik; bő híryanag. Tőzsdejelentések, árfolyamok, mérlegek, bankjelentések stb., világgazdasági hírek.

WEG UND ZIEL. Monatsschrift für Fragen der Demokratie und der wissen-

schaftlichen Sozialismus. Kommunistische Partei Österreichs. Wien. XVI. 12. Az Osztrák Kommunista Párt központi ideológiai folyóirata, a demokrácia és a tudományos szocializmus kérdéseinek marxista szemléje. Áll. r. között: közgazdaság, de a rovaton kívül is megjelennek közgazdasági vonatkozású cikkek, szemlék. Könyv- és folyóirat rovatában közgazdasági munkák, cikkek ismertetése. Kiadói hird.

WELTWIRTSCHAFT. Institut für Weltwirtschaft. Univ. Kiel. VII. 2. A kieli Világgazdasági Intézetnek a nemzetközi konjunktúra alakulásával foglalkozó folyóirata. Áll. r.: világgazdasági áttekintés (társadalmi termék, állami pénzügyek, világkereskedelem, világpiaci árak, foglalkoztatottság stb.) és elemzés, országjelentések (az egyes országok gazdasági helyzete), piac-jelentések (fontosabb termékek szerint), statisztikai rész: nemzetközi áttekintés (külkereskedelem, nagykereskedelmi árindexek, létfenntartási költségek, ipari termelés), országstatisztikák (fontosabb mutatókkal), földrajzi mutató az ország-jelentésekhez az 1. évf. 1. számtól kezdve. Intézeti kiadványok hird.

WELTWIRTSCHAFTLICHES ARCHIV. Institut für Weltwirtschaft. Univ. Kiel. Kiel—Hamburg. XLV. 4. A kieli Világgazdasági Intézet elméleti folyóirata. Gazdaságpolitika, világgazdaság, elmélettörténet. Neves professzorokból álló nemzetközi szerzői gárda. Áll. r.: hírek (rövidebb közlemények), közlemények, könyvismertetés (gazdag anyag szakszerű csoportosítással, az egyes szakokba beosztott könyvek kisebb részének csak bibliogr. adatait adja meg). Kiadói hird. saját kiadványairól. Cikkek teljes terjedelemben a nagy nyugati nyelveken, kivonatok: német, angol, francia, spanyol, olasz nyelveken.

WEST-OST WIRTSCHAFTSDIENST. Bonn 52. Nyugat—kelet gazdasági kapcsolatokkal, világgazdasági kérdésekkel, külkereskedelemmel foglalkozó informatív lap.

WIADOMOSCI STATYSTYCZNE. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa. III. 6. A lengyel Statisztikai Főhivatal elméleti

statisztikai folyóirata. Tanulmányokat, vitacikkeket, könyv- és folyóiratcikk ismertetéseket közöl.

WIRTSCHAFT. Zeitung für Politik, Wirtschaft und Technik. Berlin. XIII. 52. Az NDK-ban megjelenő gazdaságpolitikai hetilap. Gazdasági leírás, információk, világgazdasági hírek.

WIRTSCHAFT UND STATISTIK. Statistisches Bundesamt. Wiesbaden. X. (Neue Folge.) 12. Az NSzK Statisztikai Hivatalának folyóirata. Szöveges rész és havi statisztikai adatok. Módszertani cikkek különféle gazdasági kérdésekről (pl. a nemzetgazdasági mérleg statisztikai problémái). A táblázatos rész statisztikai adatokat tartalmaz a gazdasági élet különböző területeiről.

WIRTSCHAFTLICHE MITTEILUNGEN/INFORMATIONEN ÉCONOMIQUES. L'hebdomadaire suisse qui renseigne les milieux économiques suisses sur les marchés étrangers et le commerce international. Office Suisse d'Expansion Commerciale. Lausanne. XXXVII. 52. Német és francia nyelvű gazdaságpolitikai és világgazdasági hetilap. Fő témája: konjunktúrakutatás. Áll. r.: ország-jelentés, üzleti lehetőségek, a hét hírei (külföldi piacok — külkereskedelmi jogszabályok — rövid gazdasági hírek), nyersanyag-árindexek.

WIRTSCHAFTSDIENST. Hamburgischen Weltwirtschafts-Archiv — Institut für Weltwirtschaft. Univ. Kiel. Hamburg. XXXVIII. 12. English Edition... A hamburgi Világgazdasági Archivum és a kieli Világgazdasági Intézet világgazdasági kérdésekkel foglalkozó közös kiadványa. Gazdasági leírás, külkereskedelem, közlekedés és szállítás, gazdag piackutatói információs anyag. Áll. r.: időszerű közlemények, értekezések, szemle, gazdasági adatok (statisztikák is), beérkezett könyvek szakosított és annotált felsorolása. Kiadói hird. Angol nyelvű melléklet: a főcikk teljes terjedelemben.

WIRTSCHAFTSKONJUNKTUR. IFO-Institut für Wirtschaftsforschung. München. X. 4. Beilage... A müncheni IFO-Gazdaságkutató Intézet konjunktúrajelentései.

Világgazdasági elemzések, leírások. Áll. r.: negyedéves gazdasági áttekintés (világgazdaság — NSzK), új könyvek (recenziók). Az Intézet kiadványairól hird. Kiadói hird. Két önálló kiadványnak beillő statisztikai melléklet-sorozat: 1. Általános gazdasági helyzet számokban, 2. Konjunktúraalakulás ágazatok szerint számokban.

WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT. Berlin. VI. 6. Sonderheft... Az NDK Tudományos Akadémiája Közgazdaságtudományi Intézetének (Institut für Wirtschaftswissenschaften) égisze alatt megjelenő elméleti folyóirat. Általános közgazdasági kérdések, gazdaságpolitika, világgazdaság. Áll. r.: vita, szemle, kritika és bibliogr. (recenziók — beérkezett könyvek jegyzéke kiadók szerinti csoportosításban), külföldi és a nyugatnémet közgazdasági folyóiratok beérkezett számainak tartalomjegyzéke. Orosz, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék. Kiadói hird. Rendszertelen időközben tematikus különszám („Sonderheft”); pl. „Árpolitika és árképzés a Német Dem. Közt.-ban”.

WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFTLICHE INFORMATIONEN. Institut für Wirtschaftswissenschaften. Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Berlin. II. 12. Az NDK Tudományos Akadémiája Közgazdaságtudományi Intézetének kereskedelmi forgalomba nem kerülő, tájékoztató jellegű elméleti és gazdaságpolitikai szemléje. Eredeti cikkek és fordítások.

WISO KORRESPONDENZ FÜR WIRTSCHAFTS- UND SOZIALWISSENSCHAFTEN. Gesellschaft für Wirtschaftswissenschaftliche Forschung. Köln. III. 24. Ellenzéki szellemű nyugatnémet gazdaságpolitikai-informatív szemle. Különféle közgazdasági — részben elméleti kérdésekről — cikkek. Nyugat-Németország gazdasága, életszínvonal, munkáskérdés.

WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER HOCHSCHULE FÜR BINNENHANDEL LEIPZIG. Leipzig. III. rt. A lipcsei Belkereskedelmi Főiskola tudományos folyóirata, a belkereskedelem elméleti, módszertani és gyakorlati kérdéseiről. Áll. r.: referátumok és közlemények.

Mellékletként rendszertelen időközben bibliogr. (pl. diplomamunkák jegyzéke).

WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER HOCHSCHULE FÜR ÖKONOMIE BERLIN. Berlin—Karlsborst. III. rt. A berlini (NDK) közgazdasági főiskola tudományos folyóirata. Elméleti kérdések, a Német Dem. Közt. gazdaságpolitikája, általános közgazdasági és ágazati cikkek. Áll. r.: referátumok és hírek, bibliogr.

WOCHENBERICHT. DEUTSCHES INSTITUT FÜR WIRTSCHAFTSFORSCHUNG (INSTITUT FÜR KONJUNKTURFORSCHUNG). Berlin. XXV. 52. A berlini (NSZK) Gazdaságkutató Intézet heti konjunktúrajelentése (nyugatnémet és világgazdasági). Statisztikák.

WOOL INTELLIGENCE. Intelligence Branch of the Commonwealth Economic Committee. London. 12. A Brit Nemzetközösség Gazdasági Bizottsága gyapjústatisztikái, csak számanyagot tartalmazó folyóirata. Termelési, külkereskedelmi, piaci, ár, fogyasztási adatokat közöl, nemcsak Nagy-Britanniáról, hanem más országokról is.

WORLD ECONOMIC SURVEY. UNO. Dept. of Economic and Social Affairs. New York. XI. 1. Supplement... Az ENSz Gazdasági és Szociális Osztályának éves világgazdasági jelentése. A világgazdaság fejlődésének fő tendenciái; tanulmányok egyes regionális gazdasági kérdésekről; statisztikai táblázatok; nemzetközi gazdaságpolitikai elemzés és leírás; fizetési mérleg, időszerű nemzetközi gazdasági kérdések. Mellékletek: 1. *Supplement to Economic Report*... (kiegészítés a világ-gazdasági jelentéshez), 2. *Review of Economic Activity in Africa*... (VII. évf.), áttekintés Afrika gazdasági fejlődéséről, számos statisztikai táblázattal, 3. *Economic Development in the Middle East*... (VII. évf.), áttekintés a Közép-Kelet gazdaságáról, statisztikai táblázatokkal. A World Economic Survey korábbi elnevezése: World Economic Report, az 1. alatti Recent Developments in the World Economic Situation címmel is megjelent, a 2. alatti Summary of Recent Economic

Developments in Africa címmel is, a 3. alatti Review of Economic Conditions in the Middle East címmel is. Orosz és francia nyelvű kiadások is.

WORLD ENERGY SUPPLIES IN SELECTED YEARS. Statistical Office of the United Nations. Statistical Papers. Series J. New York. rt. ENSz-kiadvány a világ energiaszükségletéről, hozzávetőleg 150 ország különböző energiahordozói, termelési, fogyasztási és vonatkozó külkereskedelmi adatainak a figyelembevételével. Gazdag kiadványjegyzék országonként a felhasznált forrásokról.

WORLD TRADE INFORMATION SERVICE. US Dept. of Commerce. Bureau of Foreign Commerce. Washington. rt. Az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériuma Külkereskedelmi Irodájának három részben megjelenő világgazdasági piackutató kiadványa: 1. *Economic Reports* (általános gazdasági helyzetkép, konjunktúraalakulás...), 2. *Operations Report* (tarifák, egyezmények, külkereskedelmi jogszabályok, szabadalmak), 3. *Statistical Reports* (piackutatói statisztikák, amerikai kereskedelem külfölddel, világkereskedelmi szemle). Tematikus számok egy-egy országról (területről).

X

XIN JIANSHE (Hszin Tyiencsö — „Új Építés”). Peking. 12. Gazdaságpolitikai folyóirat. A kínai marxista közgazdászok cikkei mellett e folyóirat hasábjain jelennek meg a rendszerhez lojális polgári közgazdászok cikkei is.

XINHUA BANYUEKAN („Hszinhuá Panjüekhan” — „Új-Kína”. Félhavi Füzetek). Peking. 24. Az Új-Kína Hírügynökség politikai, gazdasági és kulturális cikkdokumentációja. A kínai sajtóban megjelent fontosabb gazdasági tárgyú cikkeket közli.

Y

YEARBOOK OF INTERNATIONAL TRADE STATISTICS. UNO. Statistical Office. Dept. of Economic and Social Affairs. New

York. X. 1. Az ENSz Statisztikai Hivatalának, valamint Gazdasági és Szociális Osztályának külkereskedelmstatistikai évkönyve. A világ országainak (115) külkereskedelmi adatait közli az ENSz hivatalos áruosztályozási rendszere alapján, nemzeti valuta értékben és mennyiség szerint. Országoként árureláció és a főbb kereskedelmi partnerek feltüntetése. Visszamenőleges sorok. 1956 óta két kötetben jelenik meg.

YORKSHIRE BULLETIN OF ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH. Dept. of Economics and Commerce. Hull Univ. Hull. XI. 2. A hulli egyetem közgazdasági és kereskedelmi fakultásának elméleti és gazdaságpolitikai folyóirata.

Z

ZA SZOCIALISZTICESZKUJU SZEL'SZKOHOSZJASZTVENNUJU NAUKU. SZERIJA B. EKONOMIKA. Csehszlovackaja Akademiája Szel'szkohozjajstvennuh Nauk. Praha. VII. 2. A Csehszlovák Mezőgazdasági Akadémia agrárgazdasági folyóirata. Mezőgazdasági üzemtan, agrárpolitika, módszertani cikkek orosz, angol és német nyelven. A folyóiratról tájékoztatás e három és francia nyelven.

ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ. Komitet Ekonomiki Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, Instytut Ekonomiki Rolnej i Sekcja Ekonomiki Rolnictwa PTE. Warszawa. V. 6. A Lengyel Tudományos Akadémia Agrárgazdasági Bizottságának és Agrárgazdasági Intézetének, valamint a Lengyel Közgazdász Társulat Agrárgazdasági Osztályának folyóirata. Mezőgazdasági üzemtan, agrárpolitika, módszertani cikkek. Áll. r.: cikkek, fordítások — szemle — anyagok (könyv- és folyóirat-ismertetések), krónika (tudományos hírek). Orosz, angol nyelvű kivonatok és tartalomjegyzék.

ZAHRAICNI OBCHOD. Mesečník pro hospodarskou informaci. Československá Obchodní Komora. Praha. XIII. 12. A Csehszlovák Kereskedelmi Kamara gazdasági-kereskedelmi informatív fo-

lyóirata. Rövidebb tájékoztató közlemények. Áll. r.: kereskedelempolitikai intézkedések, külföldön, ue. Csehszlovákiában, kis földrajzi enciklopédia, kamarai döntőbíróági közlemények, szakirodalom (néhány soros tájékoztató új kiadványokról, recenziók, új külföldi kiadványok jegyzéke — annotációval is), idegen nyelvű kifejezések és szavak szótárszerű magyarázata.

ZEITSCHRIFT FÜR AGRARÖKONOMIK. Akademie der Landwirtschaftswissenschaften zu Berlin. Berlin. I. 12. Az NDK Mezőgazdasági Akademiájának agrárközgazdasági folyóirata. Áll. r.: vita, agrárközgazdasági kutatóintézetek tevékenysége, szemle, disszertációk.

ZEITSCHRIFT FÜR BETRIEBSWIRTSCHAFT. Wiesbaden. XXVIII. 12. Beilage... Üzemgazdasági- és szervezési, vállalatgazdasági folyóirat. Elméleti, módszertani, gyakorlati cikkek. Áll. r.: üzemgazdasági krónika (híryanag), könyvismertetés, új szakirodalom (annotált bibliogr.). Mellékletként egybekötve Betriebswirtschaftliches Repertorium (egy-egy témáról).

ZEITSCHRIFT FÜR DAS GESAMTE KREDITWESEN. Frankfurt/M. XI. 24. Hitel- és bankügyi folyóirat. Pénzügypolitika, banküzemtan, pénzügyintézeti gyakorlati kérdések. Áll. r.: cikkek, aktuális problémák, szemle, mérlegek (és elemzések), statisztikák, könyvek és folyóiratok (recenziók), a Német Szövetségi Bank közleményei.

ZEITSCHRIFT FÜR DIE GESAMTE STAATSWISSENSCHAFT. Tübingen. XCVI. 4. Általános társadalomtudományi elméleti folyóirat, zömmel közgazdasági témákkal. Nemzetközi szerzőgárdától hosszabb elméleti cikkek. Áll. r.: irodalom (hosszabb tanulmányoszerű könyvismertetések), könyvszemle (recenzió számos könyvről). Tematikus számok (pl. „India gazdasága és társadalma”). Kiadói hird. Egyes cikkek (teljes terjedelemben) csak angol nyelven.

ZEITSCHRIFT FÜR HANDELSWISSENSCHAFTLICHE FORSCHUNG. Köln—Opladen. X. (Neue Folge) 12. A Schmalenbach-

Társaság közreműködésével szerkesztett kereskedelemkutatási és üzemgazdasági folyóirat. Elméleti és módszertani cikkek (rugalmassági számítások, vállalati tervezés, költségszámítás...). Áll. r.: vita, könyvismertetés, profil szerinti kiadói hird.

ZEITSCHRIFT FÜR NATIONALÖKONOMIE. Wien. XXX. kb. 4. Külföldi professzorok (Einaudi, Haberler stb.) közreműködésével megjelenő osztrák közgazdaságtudományi elméleti folyóirat. Általános közgazdasági kérdések, gazdaságpolitika. Áll. r.: értekezések, szemle-jellegű cikkek, könyvismertetés (több szakcsoportba osztva számos recenzió). Kiadói hird. Egyes cikkek teljes terjedelemben csak angol nyelven.

ZEITSCHRIFT FÜR ORGANISATION (Z für O.). Gesellschaft für Organisation. Frankfurt/M. XXVII. 6. Az NSzK szervezési társulatának általános üzemgazdasági és szervezési folyóirata. Szervezési kérdések (racionalizálás, irodagépek alkalmazása stb.). Áll. r.: közlemények, szemle, könyvismertetés. Kiadói hird.

ZEMEDEL'SKA EKONOMIKA. Sbornik Československe Akademie Zemedelskych Ved. Praha. IV. (XXXI.) 12. A Csehszlovák Mezőgazdasági Akadémia agrár-ökonomiai folyóirata. Mezőgazdasági üzemtani kérdések (önköltség, racionalizálás...) Tematikus számok. Áll. r.: bibliogr. (az egyes számok témájához). Orosz, német nyelvű összefoglalók.

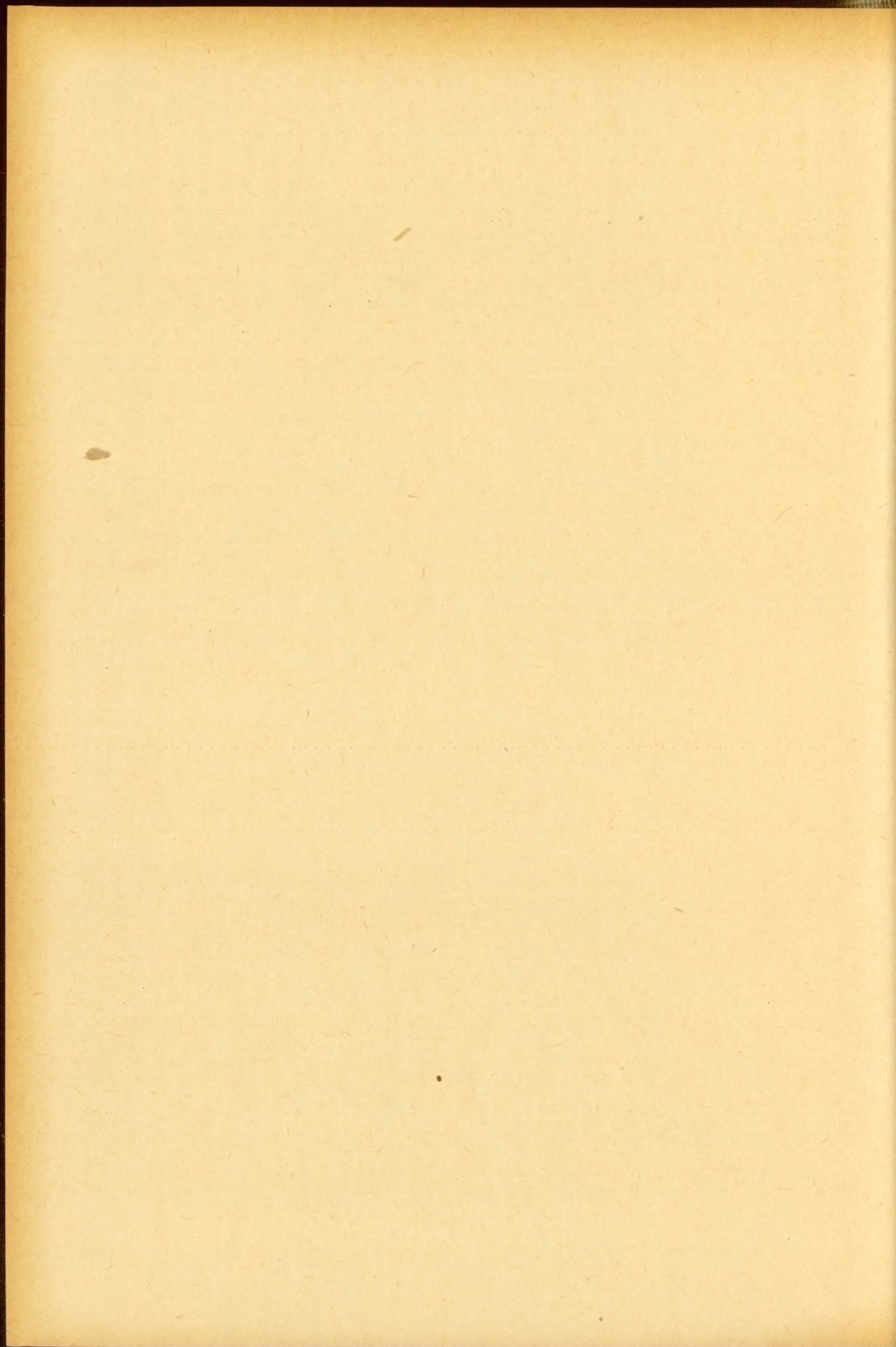
ZERI I POPULLIT. Tirana. nl. Az Albán Munkapárt központi lapja. Albán gazdaságpolitikai kérdésekről hoz cikkeket, híriányagot.

ZHONGGUO NONGBAO (Csungkou Nung-pao — „Kínai Mezőgazdasági Szemle”). Peking. 24. Kína agrárpolitikájával és a mezőgazdasági termelés kérdéseivel foglalkozó újság.

ZYCIE GOSPODARCZE. Tygodnik społeczno-gospodarczy. Warszawa. XIII. 52. Gazdaságpolitikai és informatív hetilap. A lengyel gazdaság aktuális kérdései, híriányag, elméleti cikkek is. Szerkesztőbizottságában vezető közgazdászok (pl. W. Brus, J. Pajestka).

MUTATÓK

SZAKMUTATÓ, FÖLDRAJZI MUTATÓ
ÉS TÍPUSMUTATÓ

SZAKMUTATÓ

ÁLTALÁNOS TÁRSADALOMTUDOMÁNY

(ebbe a csoportba kerültek besorolásra a nemzetközi kapcsolatokkal és világpolitikai kérdésekkel foglalkozó folyóiratok is)

ANNALS OF THE AMERICAN ACADEMY OF POLITICAL AND SOCIAL SCIENCE	LUPTA DE CLASA
ANNÉE POLITIQUE ET ÉCONOMIQUE	MARXISM TODAY
BÉKE ÉS A SZOCIALIZMUS KÉRDÉSEI	MEZSDUNARODNAJA ZSIZN'
BELPOLITIKAI SZEMLE	NASA STVARNOST
BULLETIN INTERNATIONAL DES SCIENCES SOCIALES	NEW AGE
CAHIERS DU COMMUNISME	NOVA MYSL
CAHIERS INTERNATIONAUX	NOVO VREME
DÉMOCRATIE NOUVELLE	NOWE DROGI
EINHEIT	PACIFIC AFFAIRS
ÉTUDES ET DOCUMENTES DU CENTRE DE RECHERCHES ÉCONOMIQUES ET SOCIA- LES	POD ZASTAVOU SOCIALIZMU
HONGQI	POLITICAL AFFAIRS
IMPACT SCIENCE ET SOCIÉTÉ	QUESTIONS ACTUELLES DU SOCIALISME
INTERNATIONAL AFFAIRS	RECHERCHES INTERNATIONALES À LA LUMIÈRE DU MARXISME
JOURNAL OF ASIAN STUDIES	RINASCITA
KOMMUNISZT	SZOVETSKOE KITAEVEDENIE
KOMUNIST	SZOVETSKOE VOSZTOKOVEDENIE
KORUNK	TÁRSADALMI SZEMLE
LABOUR MONTHLY	VESZNIK LENINGRADSZKOGO UNIVERSZI- TETA
LABOUR RESEARCH	VESZNIK MOSZKOVSZKOGO UNIVERSZITETA
	WEG UND ZIEL

KÖZGAZDASÁGTAN

(általános közgazdasági, többnyire elméleti cikkeket közlő folyóiratok
és néhány elméleti cikkeket is közlő bankkiadvány)

AMERICAN ECONOMIC REVIEW	BANK, NATIONAL — OF EGYPT: ECONO- MIC BULLETIN
ANALES DE ECONOMIA	BANK, NATIONAL OF INDIA: REVIEW
ANNALS OF THE HITOTSUBASHI ACADEMY	BANK, WESTMINSTER —: REVIEW
BANCA NAZIONALE DEL LAVORO: QUAR- TERLY REVIEW	BANKEN, NORDISKA FÖRENINGEN —: UNI- TAS
BANCO DI ROMA: REVIEW OF THE ECONO- MIC CONDITIONS IN ITALY	BANKEN, SKANDINAVISKA —: VIERTEL- JAHRESBERICHT
BANK, LLOYDS —: REVIEW	

- CAHIERS DEL'INSTITUT DE SCIENCE ÉCONOMIQUE APPLIQUÉE
 CANADIAN JOURNAL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE
 ECONOMETRICA
 ECONOMIA INTERNAZIONALE
 ECONOMIC JOURNAL
 ECONOMIC RECORD
 ECONOMICA. La Plata
 ECONOMICA. London
 ÉCONOMIE APPLIQUÉE
 ÉCONOMIE ET POLITIQUE
 ECONOMIST
 EGYPTE CONTEMPORAINE
 EKONOMICKY CASOPIS
 EKONOMISK TIDSKRIFT
 EKONOMIST
 EKONOMISTA
 EKONOMSKA REVIIJA
 EKONOMSKI PREGLED
 EPITHEROISIS OIKONOMIKON KAI POLITIKON EPISTEMON
 ÉTUDES ÉCONOMIQUES
 FEDERAL ECONOMIC REVIEW
 GIORNALE DEGLI ECONOMISTI E ANNALI DI ECONOMIA
 GOSPODARKA PLANOWA
 IFO-STUDIEN
 IKONOMICSESZKA MISZÖL
 INDIAN ECONOMIC REVIEW
 INDIAN JOURNAL OF COMMERCE
 INDIAN JOURNAL OF ECONOMICS
 INTERNATIONAL ECONOMIC PAPERS
 ISTAMBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAD FAKULTESİ MECMUASI
 IZVESZTIJA NA IKONOMICSESZKIJÁ INSZTITUT
 IZVESZTIJA NA VISZSIJA INSZTITUT ZA NARODNO SZTOPANSZTVO
 JAHRBÜCHER FÜR NATIONALÖKONOMIE UND STATISTIK
 JINGJI YANJIU
 JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY
 KANSANTALOUEDELLINEN AIKAKUSKIRJA
 KEIZAI KAGAKU
 KJONG CSE KON SOJ
 KONJUNKTUR UND KRISE
 KONJUNKTURPOLITIK
 KÖZGAZDASÁGI SZEMLE
 KYKLOS
 KYOTO UNIVERSITY ECONOMIC REVIEW
 MANCHESTER SCHOOL OF ECONOMIC AND SOCIAL STUDIES
 METROECONOMICA
 MIROVAJA EKONOMIKA I MEZSDUNARODNJE OTNOSENIJA
 MYSL GOSPODARCZA
 NATIONALOKONOMISK TIDSSKRIFT
 OKONOMI
 OSAKA ECONOMIC PAPERS
 OXFORD ECONOMIC PAPERS
 PAKISTAN ECONOMIC JOURNAL
 PLANOVANE HOSPODARSTVI
 PLANOVO SZTOPANSZTVO
 PLANOVOE HOZJAJSZTVO
 POLITICKA EKONOMIE
 PROBLEME ECONOMICE
 QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS
 REVIEW OF ECONOMIC STUDIES
 REVIEW OF ECONOMICS AND STATISTICS
 REVISTA BRASILEIRA DE ECONOMIA
 REVISTA DE ECONOMIA. Lisboa
 REVISTA DE ECONOMIA. Mexico
 REVISTA DE ECONOMIA. Montevideo
 REVISTA DE ECONOMIA POLITICA
 REVISTA DE LA FACULTAD DE CIENCIAS ECONOMICAS
 REVISTA ECONOMIA
 REVUE D'ECONOMIE POLITIQUE
 REVUE ÉCONOMIQUE
 REVUE ECONOMIQUE ET SOCIALE
 RIVISTA DI POLITICA ECONOMICA
 RIVISTA ITALIANA DI ECONOMIA DEMOGRAFIA E STATISTICA
 SCHMOLLERS JAHRBUCH
 SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR VOLKSWIRTSCHAFT UND STATISTIK
 SCOTTISH JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY
 SOCIAL AND ECONOMIC STUDIES
 SOUTH AFRICAN JOURNAL OF ECONOMICS
 SOUTHERN ECONOMIC JOURNAL
 STATSOKONOMISK TIDSSKRIFT
 SZAKARTVELOSZ EKONÓMISZTI
 TRIMESTRE ECONOMICO
 VOPROSZÜ EKONOMIKI
 WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT
 WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFTLICHE INFORMATIONEN
 WELTWIRTSCHAFTLICHES ARCHIV
 WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER HOCHSCHULE FÜR ÖKONOMIE
 XIN JIANSHE
 YORKSHIRE BULLETIN OF ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
 ZEITSCHRIFT FÜR DIE GESAMTE STAATSWISSENSCHAFT
 ZEITSCHRIFT FÜR NATIONALÖKONOMIE

GAZDASÁGPOLITIKA

(világgazdaság, egyes országok gazdaságpolitikája)

BENELUX	SCHAFTLICHEN INSTITUTS DER GEWERK-
BERICHT. DEUTSCHES WIRTSCHAFTS-	SCHAFTEN
INSTITUT	MONATLICHES MITTEILUNGSBLATT
BULLETIN ÉCONOMIQUE POUR L'EUROPE	MONATSBERICHTE DES ÖSTERREICHISCHEN
BULLETIN DE L'INSTITUT DE RECHERCHES	INSTITUTES FÜR WIRTSCHAFTS-
ÉCONOMIQUES ET SOCIALES	FORSCHUNG
CAHIERS ÉCONOMIQUE SOCIALE ET FINAN-	MONDE DIPLOMATIQUE
CIÈRE	NOTIZIE ECONOMICHE
CARIBBEAN ECONOMIC REVIEW	ORIENTAL ECONOMIST
CEYLON ECONOMIST	PETROLEUM PRESS SERVICE
ECONOMIA ROMINEASCA	PLANNING
ECONOMIA Y ESTADISTICA	POLITICA ED ECONOMIA
ECONOMIC BULLETIN FOR ASIA AND THE	REVISTA DE ECONOMIA
FAR EAST	REVISTA DE ECONOMIA DE EL SALVADOR
ECONOMIC BULLETIN FOR LATIN AMERICA	REVISTA DE LA SECRATARIA DE ESTADO
ECONOMIC DIGEST	DE TRABAJO, ECONOMIA I COMERCIO
ÉCONOMIE ET LES FINANCES DE LA SYRIE	REVUE DE LA SOCIÉTÉ BELGE D'ÉTUDES
ET DES PAYS ARABES	ET D'EXPANSION
ÉCONOMIE SOCIALE	REVUE DES TRANSPORTS ET DES COMMU-
ECONOMIST	NICATIONS
EGYPTIAN ECONOMIC AND POLITICAL	SOUTH PACIFIC COMMISSION QUARTERLY
REVIEW	BULLETIN
EKONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN	SURVEY OF ECONOMIC CONDITIONS IN
EKONOMISK REVY	JAPAN
EKONOMSKA POLITIKA	TREASURY INFORMATION BULLETIN
FAR EASTERN SURVEY	UNITED ASIA
FORTUNE	VIERTELJAHRSHEFTE ZUR WIRTSCHAFTS-
HARVARD BUSINESS REVIEW	FORSCHUNG
INTER-AMERICAN ECONOMIC AFFAIRS	VOLKSWIRTSCHAFT
ITALIAN AFFAIRS. DOCUMENTS AND	WIRTSCHAFTSDIENST
NOTES	WISO KORRESPONDENZ
ITALIAN ECONOMIC SURVEY	WORLD ECONOMIC SURVEY
MITTEILUNGEN DES WIRTSCHAFTSWISSEN-	

IPAR

ATOMWIRTSCHAFT	LEGKAJA PROMÜSLENNOSZT
ECONOMIA INTERNAZIONALE DELLE FONTI	PROMÜSLENNO-EKONOMICSESZKAJA
DI ENERGIA	GAZETA
INWESTYCJE I BUDOWNICTWO	TECHNISCHE RUNDSCHAU
JOURNAL OF INDUSTRIAL ECONOMICS	TIMES REVIEW OF INDUSTRY

MEZŐGAZDASÁG

(agrárpolitika)

AGRAPOLITISCHE REVUE	AUSLANDS-INFORMATIONEN FÜR ERNÄH-
AGRARWIRTSCHAFT	RUNG UND LANDWIRTSCHAFT
AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH	BERICHTE ÜBER LANDWIRTSCHAFT

DEUTSCHE LANDWIRTSCHAFT
DOKLADŰ ... AKADEMII SZEL'SZKOHÓZ-
JAJSTVENNŰH NAUK IMENI V. I. LENINA
ÉCONOMIE RURALE
EKONOMIKA SZEL'SZKOGO HOZJAJSTVA
FARM ECONOMIST
GAZDÁLKODÁS
INDIAN JOURNAL OF AGRICULTURAL ECO-
NOMICS
INTERNATIONAL JOURNAL OF AGRARIAN
AFFAIRS
JOURNAL OF AGRICULTURAL ECONOMICS
JOURNAL OF FARM ECONOMICS
KOLHOZNOE PROIZVODSZTVO
LANDWIRTSCHAFTLICHES JAHRBUCH DER
SCHWEIZ

MONTHLY BULLETIN OF AGRICULTURAL
ECONOMICS AND STATISTICS
NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI SZEMLE
QUARTERLY REVIEW OF AGRICULTURAL
ECONOMICS
RIFORMA AGRARIA
SZOVHOZNOE PROIZVODSZTVO
VESZTNİK SZEL'SZKOHÓZJAJSTVENNOJ
NAUKI
ZA SZOCIALISZTICESZKUJU SZEL'SZKOGO
HOZJAJSTVENNUJU NAUKU
ZAGADNIENIJA EKONOMIKI ROLNEJ
ZEITSCHRIFT FÜR AGRARÖKONOMIK
ZEMEDELSKA EKONOMIKA
ZHONGGUO NONGBAO

BELKERESKEDELEM-SZÖVETKEZETÜGY

ANNALES DE L'ÉCONOMIE COLLECTIVE
ARCHIVES INTERNATIONALES DE SOCIOLO-
GIE DE LA COOPÉRATION
BULLETIN D'INFORMATION. UNION FÉDÉ-
RALE DE LA CONSOMMATION
CONSOMMATION
HANDEL
HANDEL WEWNETRZNY
JORNAL OF MARKETING

KIRAKAT
NOVA TRGOVINA
REVUE DES ÉTUDES COOPERATIVES
RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENZE
ECONOMICHE E COMMERCIALI
SZOVETSKAJA TORGVLJA
WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER
HOCHSCHULE FÜR BINNENHANDEL LEIP-
ZIG

KÜLKERESKEDELEM

AUSSENHANDEL
AUSSENHANDESDIENST
AUSSENWIRTSCHAFT
BOARD OF TRADE JOURNAL
FOREIGN COMMERCE WEEKLY
HANDEL ZAGRANICZNY
KOMMERSIELLA MEDDELANDEN

KÜLKERESKEDELEM
MITTEILUNGEN DES ÖSTERREICHISCHEN
BÜROS FÜR DEN OST-WEST-HANDEL
VNESNJAJA TORGVLJA
VNSNA TÖRGOVIJA
WEST-OST WIRTSCHAFTSDIENST
ZAHRANICNI OBCHOD

KONJUNKTÚRA- ÉS PIACKUTATÁS

BJULLETEN' INOSZTRANNOJ KOMMER-
CSESZKOJ INFORMACII
DONAUEROPÄISCHER INFORMATIONS-
DIENST
ÉTUDES ET CONJONCTURE
KONJUNKTUR VON MORGEN
MARCHÉ COMMUN EUROPÉEN
MARCHÉS TROPICAUX DU MONDE
MITTEILUNGEN DES RHEINISCH-WEST-
FÄLISCHEN INSTITUTS FÜR WIRT-
SCHAFTSFORSCHUNG

NACHRICHTEN FÜR AUSSENHANDEL
OBSERVATION ÉCONOMIQUE
THREE-MONTHLY ECONOMIC REVIEW
WELTWIRTSCHAFT
WIRTSCHAFTLICHE MITTEILUNGEN/IN-
FORMATIONS ÉCONOMIQUES
WIRTSCHAFTSKONJUNKTUR
WOCHENBERICHT. DEUTSCHES INSTITUT
FÜR WIRTSCHAFTSFORSCHUNG
WORLD TRADE INFORMATION SERVICE

PÉNZ- ÉS HITELÜGY

BANCARIA	GAZETA FINANTELOR
BANKER	GELD UND KREDIT
BANQUE	INTERNATIONAL FINANCIAL NEWS SUR- VEY
BULLETIN FOR INTERNATIONAL FISCAL DOCUMENTATION	JOURNAL OF FINANCE
DEN'GI I KREDIT	MONEDA Y CREDITO
DEUTSCHE FINANZWIRTSCHAFT	PÉNZÜGY ÉS SZÁMVITEL
FEDERAL RESERVE BULLETIN	PUBLIC FINANCE/FINANCES PUBLIQUES
FINANCE A UVER	REVUE DE SCIENCE FINANCIÈRE
FINANSE	STAFF PAPERS. INTERNATIONAL MONET- ARY FUND
FINANSIJE	STATISTIQUES ET ÉTUDES FINANCIÈRES
FINANSZI I KREDIT	ZEITSCHRIFT FÜR DAS GESAMTE KREDIT- WESEN
FINANSZÜ SZSZSZR	
FINANTE SI CREDIT	
FINANZARCHIV	

BANKKIADVÁNYOK

ld. 147—152. p.

ÜZEMGAZDASÁG

ACCOUNTANCY	OPERATIONAL RESEARCH QUARTERLY
ACCOUNTANT	OPERATIONS RESEARCH
ACCOUNTING RESEARCH	PODNIKOVA ORGANISACE
ACCOUNTING REVIEW	RACHUNKOWOSC
BUHGALTERSZKIJ UCSET	RATIONALISIERUNG
DOCUMENTS AU SERVICE DE L'EXPANSION ÉCONOMIQUE ET TECHNIQUE	REVUE DE LA MESURE DE LA PRODUCTI- VITÉ
EVIDENTA CONTABILA	UCETNI EVIDENCE
INDUSTRIEBETRIEB	UNTERNEHMENSFORSCHUNG
INDUSTRIELLE ORGANISATION	ZEITSCHRIFT FÜR BETRIEBSWIRTSCHAFT
KNJIGOVODSTVO	ZEITSCHRIFT FÜR HANDELS WISSENSCHAFT- LICHE FORSCHUNG
KOSTENRECHNUNGS-PRAXIS	ZEITSCHRIFT FÜR ORGANISATION
LIHKETALOUDELLINEN AJKAKAUSKIRJA	
MATERIALWIRTSCHAFT	

MUNKAÜGY

ARBEIT	INTERNATIONAL LABOUR REVIEW
ARBEITSÖKONOMIK UND ARBEITSSCHUTZ	MONTHLY LABOR REVIEW
BJULLETEN' NAUCNOJ INFORMACII, TRUD I ZARABOTNAJA PLATA	MOUVEMENT SYNDICAL MONDIAL
EKONOMIKA I ORGANIZACIJA PRACY	MUNKAÜGYI SZEMLE
INDUSTRIAL AND LABOR RELATIONS REVIEW	PRACE A MZDA
INDUSTRY AND LABOR	PRZEGLAD ZAGADNIEN SOCJALNYCH MIE- SIECZNIK
I[NTERNATIONAL] L[ABOUR] O[RGANISA- TIONS] NEWS	RASSEGNA DI STATISTICHE DEL LAVORO
	SZOCIALISZTICESZKIJ TRUD

GAZDASÁGI LEÍRÁS

(gazdasági helyzet, tájékoztatás az egyes országok gazdaságáról)

BORBA	NEUE ZÜRCHER ZEITUNG
CEYLON NEWS LETTER	NEUES DEUTSCHLAND
CHINA RECONSTRUCTS	NEW YORK HERALD TRIBUNE
COMMERCIAL AND FINANCIAL CHRONICLE	NOVOE VREMJA
DEUTSCHE ZEITUNG UND WIRTSCHAFTS- ZEITUNG	ÖSTERREICHISCHE VOLKSWIRTSCHAFT
DRUZSBA	PEKING REVIEW
EASTERN ECONOMIST	PRAVDA
ECONOMIC NOTES	PRIVREDNI PREGLED
ECONOMIC WEEKLY	RABOTNICESZKO DELO
ÉCONOMIE	RENMIN RIBAO
FIGYELŐ	RUDE PRAVO
FINANCIAL TIMES	SCINTEIA
FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG	STATIST
HANDELSBLATT	TIMES
HOSPODARSKÉ NOVINY	TRYBUNA LUDU
INTERNAZIONALE WIRTSCHAFT	WALL STREET JOURNAL
KARACHI COMMERCE	WIRTSCHAFT
MONDE	XINHUA BANYUEKAN
NÉPSZABADSÁG	ZERI I POPULLIT
	ZYCIE GOSPODARCZE

STATISZTIKA

(általános, elméleti cikkeket is közlő kiadványok)

ALLGEMEINES STATISTISCHES ARCHIV	SANKHYA
AMERICAN STATISTICIAN	STATISTICA
APPLIED STATISTICS	STATISTICA NEERLANDICA
BULLETIN OF THE OXFORD UNIVERSITY INSTITUTE OF STATISTICS	STATISTICAL PAPERS. SERIES M. UNO
ESTADISTICA	STATISTICKA REVIIJA
JOURNAL DE LA SOCIÉTÉ DE STATISTIQUE DE PARIS	STATISTICKY OBZOR
JOURNAL OF THE AMERICAN STATISTICAL ASSOCIATION	STATISTISCHE NACHRICHTEN
JOURNAL OF THE ROYAL STATISTICAL SOCIETY. SERIES A.	STATISTISCHE PRAXIS
JOURNAL OF THE ROYAL STATISTICAL SOCIETY. SERIES B.	STATISTISK TIDSKRIFT
POPULATION	STATISZTIKAI SZEMLE
PRZEGLAD STATYSTYCZNY	STUDIES IN METHODS. STATISTICAL PAPERS. SERIES F. UNO
REVISTA BRASILEIRA DE ESTATISTICA	SURVEY OF CURRENT BUSINESS
REVISTA DE STATISTICA	SZTATISZTIKA
REVUE DE L'INSTITUT INTERNATIONAL DE STATISTIQUE	TILASTOKATSAUKSIA
REVUE DE STATISTIQUE APPLIQUÉE	TUNGJI GONZUO
SAMPLE SURVEYS OF CURRENT INTRESTS	VESZTNİK SZTATISZTIKI
	VIERTELJAHRSHEFTE ZUR STATISTIK DER DDR
	WIADOMOSCI STATYSTYCZNE
	WIRTSCHAFT UND STATISTIK

STATISZTIKA

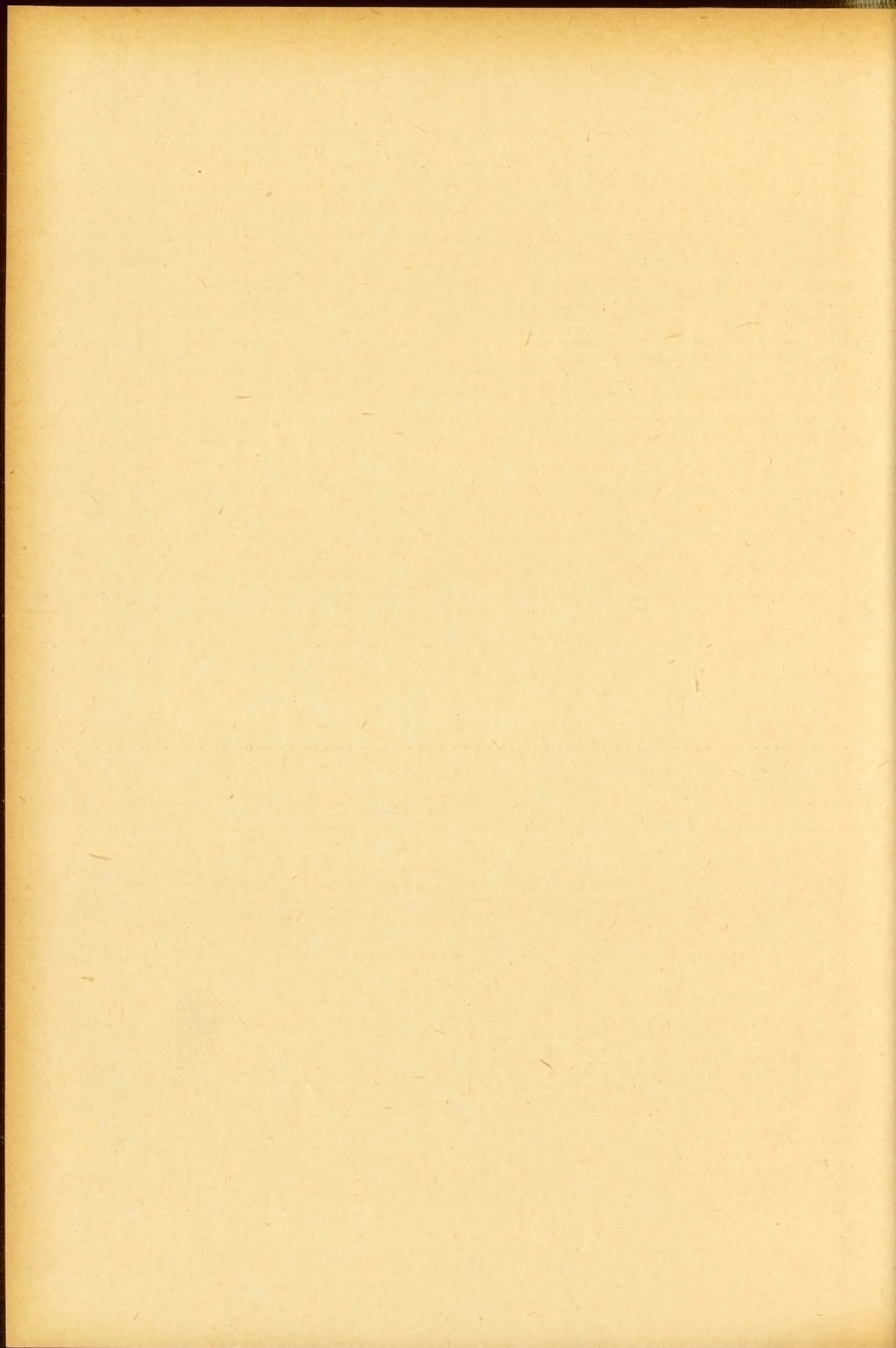
(általános csak számadatos kiadványok)

BIULETYN STATYSTYCZNY	MÉNIAION STATISTISKON DELTION
BOLETIM ESTATISTICO	MONTHLY ABSTRACT OF STATISTICS. Delhi
BOLETIN MENSAL DE INSTITUTO NACIONAL DE ESTADISTICA	MONTHLY ABSTRACT OF STATISTICS. New Zealand
BOLETIN DE ESTADISTICA	MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS. Tokyo
BOLETIN MENSUAL DE ESTADISTICA	MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS/ BULLETIN MENSUEL DE STATISTIQUE
BOLLETIME MENSILE DI STATISTICA	MONTHLY DIGEST OF STATISTICS
BULETIN STATISTIC TRIMESTRIAL	QUARTERLY BULLETIN OF STATISTICS
BULLETIN DE STATISTIQUE	QUARTERLY DIGEST OF ECONOMICS AND STATISTICS
BULLETIN MENSUEL DE STATISTIQUE	STATISTICAL BULLETIN OF ISRAEL
BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE	STATISTICKE ZPRAVY
STATISTIQUES GÉNÉRALES	STATISTISKE MELDINGER
CANADIAN STATISTICAL REVIEW	STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK
DIGEST OF COLONIAL STATISTICS	VAREOMSAETNINGEN MED UDlandet
INDEKS	
INTERNATIONALE MONATSAHLEN	

STATISZTIKA

(szakstatistikák)

BULLETIN MENSUEL DU COMMERCE EXTÉRIEUR DE L'UNION ÉCONOMIQUE BELGO-LUXEMBOURGEOISE	QUARTERLY BULLETIN FOR ELECTRIC ENERGY STATISTICS FOR EUROPE
BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE. COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE I.	QUARTERLY BULLETIN OF HOUSING AND BUILDING STATISTICS FOR EUROPE
BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE. COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE II.	QUARTERLY BULLETIN OF STEEL STATIS- TICS FOR EUROPE
BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE. COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE III.	QUARTERLY SUMMARY OF FOREIGN TRADE OF THE UNITED STATES
BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE. COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE IV.	RUBBER STATISTICAL BULLETIN
COMMODITY TRADE STATISTICS	STATISTICAL BULLETIN
DIRECTION OF INTERNATIONAL TRADE	STATISTICAL BULLETIN OF ISRAEL.
GROSSHANDELSPREISE IM AUSLAND	FOREIGN TRADE
INTERNATIONAL FINANCIAL STATISTICS	STATISTICAL PAPERS. SERIES E. UNO
IPARI ÉS ÉPÍTŐIPARI STATISZTIKAI ÉRTE- SÍTŐ	STATISTICS OF NATIONAL INCOME AND EXPENDITURE
IRON AND STEEL MONTHLY STATISTICS	STATISTIK DES AUSSSENHANDELS ÖSTER- REICHS
ISRAEL ECONOMIC INDICATORS	TIMBER BULLETIN FOR EUROPE
MENIAION DELTION STATISTISKE EZO- TERIKOU EMPORIOU	WOOL INTELLIGENCE
QUARTERLY BULLETIN FOR COAL STATIS- TICS OF EUROPE	WORLD ENERGY SUPPLIES IN SELECTED YEARS
	YEARBOOK OF INTERNATIONAL TRADE STATISTICS

FÖLDRAJZI MUTATÓ

Nemzetközi kiadványok

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS KÉRDÉSEI
 BENELUX
 BULLETIN ÉCONOMIQUE POUR L'EUROPE
 BULLETIN INTERNATIONAL DES SCIENCES SOCIALES
 BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE I.
 BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE II.
 BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE III.
 BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE, COMMERCE EXTÉRIEUR. SÉRIE IV.
 BULLETINS STATISTIQUES DE L'OECE STATISTIQUES GÉNÉRALES
 CARIBBEAN ECONOMIC REVIEW
 COMMODITY TRADE STATISTICS
 DIRECTION OF INTERNATIONAL TRADE
 ECONOMIC BULLETIN FOR ASIA AND THE FAR EAST
 ECONOMIC BULLETIN FOR LATIN AMERICA
 ESTADISTICA
 IMPACT SCIENCE ET SOCIÉTÉ
 INDUSTRY AND LABOR
 INTERNATIONAL ECONOMIC PAPERS
 INTERNATIONAL FINANCIAL NEWS SURVEY
 INTERNATIONAL FINANCIAL STATISTICS
 INTERNATIONAL JOURNAL OF AGRARIAN AFFAIRS
 [INTERNATIONAL] L[ABOUR] O[RGANISATION] NEWS
 INTERNATIONAL LABOUR REVIEW
 MONATLICHES MITTEILUNGSBLATT
 MONTHLY BULLETIN OF AGRICULTURAL ECONOMICS AND STATISTICS

MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS/BULLETIN MENSUEL DE STATISTIQUE
 MOUVEMENT SYNDICAL MONDIAL
 NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI SZEMLE
 QUARTERLY BULLETIN FOR COAL STATISTICS OF EUROPE
 QUARTERLY BULLETIN FOR ELECTRIC ENERGY STATISTICS OF EUROPE
 QUARTERLY BULLETIN OF HOUSING AND BUILDING STATISTICS FOR EUROPE
 QUARTERLY BULLETIN OF STEEL STATISTICS FOR EUROPE
 REVUE DE L'INSTITUT INTERNATIONAL DE STATISTIQUE
 REVUE DE LA MESURE DE LA PRODUCTIVITÉ
 REVUE DES TRANSPORTS ET DES COMMUNICATIONS
 RUBBER STATISTICAL BULLETIN
 SAMPLE SURVEYS OF CURRENT INTERESTS
 SOUTH PACIFIC COMMISSION QUARTERLY BULLETIN
 STAFF PAPERS. INTERNATIONAL MONETARY FUND
 STATISTICAL BULLETIN
 STATISTICAL PAPERS. SERIES E. UNO
 STATISTICAL PAPERS. SERIES M. UNO
 STATISTICS OF NATIONAL INCOME AND EXPENDITURE
 STUDIES IN METHODS. STATISTICAL PAPERS SERIES F. UNO
 TIMBER BULLETIN FOR EUROPE
 WORLD ECONOMIC SURVEY
 WORLD ENERGY SUPPLIES IN SELECTED YEARS
 YEARBOOK OF INTERNATIONAL TRADE STATISTICS

Albânia

ZERI I POPULLIT

Anglia

Id. Egyesült Királyság

Argentína

[BANCO] TORNQUIST, ERNESTO: BUSINESS
CONDITIONS IN ARGENTINA
ECONOMICA
REVISTA DE LA FACULTAD DE CIENCIAS
ECONOMICAS

Ausztrália

BANK, AUSTRALIA AND NEW ZEALAND —:
QUARTERLY SURVEY
BANK, NATIONAL — OF AUSTRALIA:
MONTHLY SUMMARY OF AUSTRALIAN
CONDITIONS
BANK OF NEW SOUTH WALES: REVIEW
ECONOMIC RECORD
QUARTERLY REVIEW OF AGRICULTURAL
ECONOMICS
TREASURY INFORMATION BULLETIN

Ausztria

BANK, CREDITANSTALT — VEREIN:
MONATSBERICHTE
BANK, CREDITANSTALT — VEREIN:
WIRTSCHAFTSBERICHTE
BANK, NATIONAL: MITTEILUNGEN DES
DIREKTORIUM DER — —
BANK, ÖSTERREICHISCHE LÄNDER —:
WIRTSCHAFTLICHE NACHRICHTEN
DONAUEUROPÄISCHER INFORMATIONSDIENST
INTERNATIONALE WIRTSCHAFT
MITTEILUNGEN DES ÖSTERREICHISCHEN
BÜROS FÜR DEN OST-WEST-HANDEL
MONATSBERICHTE DES ÖSTERREICHISCHEN
INSTITUTES FÜR WIRTSCHAFTS-
FORSCHUNG
ÖSTERREICHISCHE VOLKSWIRT
STATISTIK DES AUSSENHANDELS ÖSTER-
REICHS
STATISTISCHE NACHRICHTEN
UNTERNEHMENSFORSCHUNG
WEG UND ZIEL
ZEITSCHRIFT FÜR NATIONALÖKONOMIE

Belgium

BANK, KREDIET —: BULLETIN HEBDO-
MAIRE
BANQUE DE BRUXELLES: INFORMATIONS
COMMERCIALES
BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE:
BULLETIN D'INFORMATION ET DE
DOCUMENTATION
BULLETIN DE L'INSTITUT DE RECHERCHES
ÉCONOMIQUES ET SOCIALES
BULLETIN DE STATISTIQUE
BULLETIN MENSUEL DU COMMERCE
EXTERIEUR DE L'UNION ÉCONOMIQUE
BELGO-LUXEMBOURGEOISE
REVUE DE LA SOCIÉTÉ BELGE D'ÉTUDES
ET D'EXPANSION

Bolivia

BANCO CENTRAL DE BOLIVIA: BOLETIN

Brazília

BANCO DO BRASIL: ARQUIVOS ECONOMICOS
BOLETIM ESTATISTICO
REVISTA BRASILEIRA DE ECONOMIA
REVISTA BRASILEIRA DE ESTATISTICA

Bulgária

FINANSZI I KREDIT
IKONOMICSESZKA MISZÖL
IZVESZTIJA NA IKONOMICSESZKAJA
INSZTITUT
IZVESZTIJA NA VISZSIJA INSZTITUT ZA
NARODNO SZTOPANSZTVO
NOVO VREME
PLANOVO SZTOPANSZTVO
RABOTNICSESZKO DELO
SZTATISZTIKA
VNSNA TÖRGOVIJA

Ceylon

BANK OF CEYLON: MONTHLY REVIEW
CEYLON ECONOMIST
CEYLON NEWS LETTER
QUARTERLY BULLETIN OF STATISTICS

Chile

REVISTA ECONOMIA

Colombia

ECONOMIA Y ESTADISTICA

Csehszlovákia

ECONOMICKY CASOPIS
FINANCE A UVER
HOSPODARSKE NOVINY
NOVA MYSL
PLANOVANE HOSPODARSTVI
POD ZASTOVOU SOCIALIZMU
PODNIKOVA ORGANISACE
POLITICKA EKONOMIE
PRACE A MZDA
RUDE PRAVO
STATISTICKE ZPRAVY
STATISTICKY OBZOR
UCETNI EVIDENCE
ZA SZOCIALISZTICESZKUU SZEL'SZKOHOZ-
JAJSZTVENNUJU NAUKU. SERIJA B.
ZAHRANICNI OBCHOD
ZEMEDEL'SKA EKONOMIKA

Dánia

BANK, DANMARKS NATIONAL —
BANK, DANSKE LANDSMANDS — : MONTHLY
REVIEW OF THE ECONOMIC SITUATION
IN DENMARK
NATIONALOKONOMISK TIDSSKRIFT
VAREOMSAETNINGEN MED UDLANDET

Dél-Afrikai Unió

BANK, SOUTH AFRICAN RESERVE — :
QUARTERLY BULLETIN OF STATISTICS
SOUTH AFRICAN JOURNAL OF ECONOMICS

Dominika

REVISTA DE LA SECRETARIA DE ESTADO
DE TRABAJO, ECONOMIA I COMERCIO

Egyesült Államok

ACCOUNTING REVIEW
AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH
AMERICAN ECONOMIC REVIEW
AMERICAN STATISTICIAN
ANNALS OF THE AMERICAN ACADEMY OF
POLITICAL AND SOCIAL SCIENCE
BANK, FEDERAL RESERVE — OF NEW
YORK: MONTHLY REVIEW OF CREDIT
AND BUSINESS CONDITIONS

BANK, FIRST NATIONAL CITY — : MONTHLY
LETTER

BANK, FIRST NATIONAL — OF BOSTON:
NEW ENGLAND LETTER

BANK, FIRST NATIONAL — OF BOSTON:
NEW ENGLAND TRENDS

COMMERCIAL AND FINANCIAL CHRONICLE
ECONOMETRICA

ECONOMIC NOTES

FAR EASTERN SURVEY

FEDERAL RESERVE BULLETIN

FOREIGN COMMERCE WEEKLY

FORTUNE

HARVARD BUSINESS REVIEW

INDUSTRIAL AND LABOR RELATIONS
REVIEW

INTER-AMERICAN ECONOMIC AFFAIRS

JOURNAL OF THE AMERICAN STATISTICAL
ASSOCIATION

JOURNAL OF ASIAN STUDIES

JOURNAL OF FARM ECONOMICS

JOURNAL OF FINANCE

JOURNAL OF MARKETING

JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY

MONTHLY LABOR REVIEW

NEW YORK HERALD TRIBUNE

OPERATIONS RESEARCH

PACIFIC AFFAIRS

POLITICAL AFFAIRS

QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS

QUARTERLY SUMMARY OF FOREIGN TRADE
OF THE UNITED STATES

REVIEW OF ECONOMICS AND STATISTICS

SOUTHERN ECONOMIC JOURNAL

SURVEY OF CURRENT BUSINESS

WALL STREET JOURNAL

WORLD TRADE INFORMATION SERVICE

Egyesült Arab Köztársaság

BANK, NATIONAL — OF EGYPT: ECONOMIC
BULLETIN

ÉCONOMIE ET LES FINANCES DE LA SYRIE
ET DES PAYS ARABES

EGYPTE CONTEMPORAINE

EGYPTIAN ECONOMIC AND POLITICAL
REVIEW

Egyesült Királyság

ACCOUNTANCY

ACCOUNTANT

ACCOUNTING RESEARCH

APPLIED STATISTICS

BANK, BARCLAYS —: OVERSEAS REVIEW
BANK, BARCLAYS —: REVIEW
BANK, LLOYDS —: REVIEW
BANK, MIDLAND —: REVIEW
BANK, NATIONAL OF INDIA: REVIEW
BANK OF LONDON AND SOUTH AMERICA:
FORTNIGHTLY REVIEW
BANK, STANDARD —: REVIEW
BANK, WESTMINSTER —: REVIEW
BANKER
BANKS, THREE —: REVIEW
BOARD OF TRADE JOURNAL
BULLETIN OF THE OXFORD UNIVERSITY
INSTITUTE OF STATISTICS
DIGEST OF COLONIAL STATISTICS
ECONOMIC DIGEST
ECONOMIC JOURNAL
ECONOMICA
ECONOMIST
FARM ECONOMIST
FINANCIAL TIMES
INTERNATIONAL AFFAIRS
IRON AND STEEL MONTHLY STATISTICS
JOURNAL OF AGRICULTURAL ECONOMICS
JOURNAL OF INDUSTRIAL ECONOMICS
JOURNAL OF THE ROYAL STATISTICAL
SOCIETY. SERIES A.
JOURNAL OF THE ROYAL STATISTICAL
SOCIETY. SERIES B.
LABOUR MONTHLY
LABOUR RESEARCH
MANCHESTER SCHOOL OF ECONOMIC AND
SOCIAL STUDIES
MONTHLY DIGEST OF STATISTICS
OPERATIONAL RESEARCH QUARTERLY
OXFORD ECONOMIC PAPERS
PETROLEUM PRESS SERVICE
PLANNING
REVIEW OF ECONOMIC STUDIES
SCOTTISH JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY
STATIST
THREE-MONTHLY ECONOMIC REVIEW
TIMES
TIMES REVIEW OF INDUSTRY
WOOL INTELLIGENCE
YORKSHIRE BULLETIN OF ECONOMIC AND
SOCIAL RESEARCH

Nyugat-indiai szigetek

SOCIAL AND ECONOMIC STUDIES

Egyiptom

Id. Egyesült Arab Köztársaság

Ethiopia

BANK, STATE — OF ETHIOPIA: REPORT
ON ECONOMIC CONDITIONS AND MARKET
TRENDS

Finnország

[BANK] KANSALLIS — OSAKE — PANKI:
ECONOMIC REVIEW
BANK OF FINLAND: MONTHLY BULLETIN
BANKEN, NORDISKA FÖRENINGEN —:
UNITAS
KANSANTALOUELLINEN AIKAKAUSKIRJA
LIKETALOUELLINEN AJKAKAUSKIRJA
TILASTOKATSAUKSIA

Franciaország

ANNÉE POLITIQUE ET ÉCONOMIQUE
ARCHIVES INTERNATIONALES DE SOCIO-
LOGIE DE LA COOPÉRATION
BANQUE
BANQUE FRANÇAISE DU COMMERCE
EXTÉRIEUR: ÉTUDES ÉCONOMIQUES
BULLETIN D'INFORMATION. UNION FÉDÉ-
RALE DE LA CONSOMMATION
BULLETIN MENSUEL DE STATISTIQUE
CAHIERS DU COMMUNISME
CAHIERS ÉCONOMIQUE SOCIALE ET FINAN-
CIÈRE
CAHIERS DE L'INSTITUT DE SCIENCE
ÉCONOMIQUE APPLIQUÉE
CAHIERS INTERNATIONAUX
CONSOMMATION
DÉMOCRATIE NOUVELLE
DOCUMENTS AU SERVICE DE L'EXPANSION
ÉCONOMIQUE ET TECHNIQUE
ÉCONOMIE
ÉCONOMIE APPLIQUÉE
ÉCONOMIE ET POLITIQUE
ÉCONOMIE RURALE
ÉCONOMIE SOCIALE
ÉTUDES ÉCONOMIQUES
ÉTUDES ET CONJONCTURE
ÉTUDES ET DOCUMENTS DU CENTRE DE
RECHERCHES ÉCONOMIQUES ET SOCIALES
JOURNAL DE LA SOCIÉTÉ DE STATISTIQUE
DE PARIS
MARCHÉ COMMUN EUROPÉEN
MARCHÉS TROPICAUX DU MONDE
MONDE
MONDE DIPLOMATIQUE
OBSERVATION ÉCONOMIQUE

POPULATION
 RECHERCHES INTERNATIONALES À LA
 LUMIÈRE DU MARXISME
 REVUE D'ÉCONOMIE POLITIQUE
 REVUE DE SCIENCE FINANCIÈRE
 REVUE DE STATISTIQUE APPLIQUÉE
 REVUE DES ÉTUDES COOPÉRATIVES
 REVUE ÉCONOMIQUE
 STATISTIQUES ET ÉTUDES FINANCIÈRES

Fülöp-szigetek

BANK, CENTRAL —: NEWS DIGEST

Görögország

BANK, NATIONAL — OF GREECE AND
 ATHENS: SUMMARY OF GREEK FOREIGN
 TRADE REGULATIONS
 BANK OF GREECE: MONTHLY STATISTICAL
 BULLETIN
 BANQUE NATIONALE DE GRÈCE ET D'ATHÈ-
 NES: ÉVOLUTION ET PROBLÈMES DE
 L'INDUSTRIE GRÈCQUE
 BANQUE NATIONALE DE GRÈCE ET D'ATHÈ-
 NES: ÉVOLUTION EN GRÈCE. BULLETIN
 D'INFORMATIONS ÉCONOMIQUE
 EPITHEROISIS OIKONOMIKON KAI POLI-
 TIKON EPISTEMON
 MENIAION DELTION STATISTIKE EZOTE-
 RIKOU EMPORIOU
 MENIAION STATISTIKON DELTION

Guatemala

REVISTA DE ECONOMIA

Hollandia

BANK, AMSTERDAMSCH —: QUARTERLY
 REVIEW
 BANK, HOLLANDSCHE — UNIE: ECONOMIC
 REVIEW
 ECONOMIST
 EKONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN
 PUBLIC FINANCE/FINANCES PUBLIQUES
 STATISTICA NEERLANDICA

India

BANK, RESERVE — OF INDIA: BULLETIN
 BANK, RESERVE — OF INDIA: WEEKLY
 STATISTICAL SUPPLY

BANK, UNITED COMMERCIAL —: REVIEW
 EASTERN ECONOMIST
 ECONOMIC WEEKLY
 INDIAN ECONOMIC REVIEW
 INDIAN JOURNAL OF AGRICULTURAL ECO-
 NOMICS
 INDIAN JOURNAL OF COMMERCE
 INDIAN JOURNAL OF ECONOMICS
 MONTHLY ABSTRACT OF STATISTICS
 NEW 'AGE
 QUARTERLY DIGEST OF ECONOMICS AND
 STATISTICS
 SANKHYA
 UNITED ASIA

Indonézia

BANK INDONESIA: BULLETIN

Irán

BANK MELLI IRAN: BULLETIN

Izrael

BANK LEUMI LE-ISRAEL: REVIEW OF
 ECONOMICS CONDITIONS IN ISRAEL
 ISRAEL ECONOMIC INDICATORS
 STATISTICAL BULLETIN OF ISRAEL
 STATISTICAL BULLETIN OF ISRAEL.
 FOREIGN TRADE

Japán

ANNALS OF THE HITOTSUBASHI ACADEMY
 BANK OF TOKYO: WEEKLY REVIEW OF
 ECONOMIC AFFAIRS IN JAPAN
 KEIZAI KAGAKU
 KYOTO UNIVERSITY ECONOMIC REVIEW
 MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS
 ORIENTAL ECONOMIST
 OSAKA ECONOMIC PAPERS
 SURVEY OF ECONOMIC CONDITIONS IN
 JAPAN

Jugoszlávia

BANKA, NARODNA — FNRJ: GLASNIK
 BANKA, NARODNA — FNRJ: STATISTICKI
 BILTEN
 BORBA
 EKONOMIST
 EKONOMSKA POLITIKA
 EKONOMSKA REVIIA

EKONOMSKI PREGLED

FINANSIJE

INDEKS

KNJIGOVODSTVO

KOMUNIST

NASA STVARNOST

NOVA TRGOVINA

PRIVREDNI, PREGLED

QUESTIONS ACTUELLES DU SOCIALISME

STATISTICKA REVIIJA

Kanada

BANK OF MONTREAL: BUSINESS REVIEW

BANK OF NOVA SCOTIA: MONTHLY REVIEW

BANK, ROYAL — OF CANADA: MONTHLY LETTER

CANADIAN JOURNAL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE

CANADIAN STATISTICAL REVIEW

Kína

CHINA RECONSTRUCTS

DRUŽBA

HONGQI (Hungtyhi — „Vörös Zászló”)

JINGJI YANJIU (Tyingtyi Jentyin — „Gazdasági kutatás”)

PEKING REVIEW

RENMIN RIBAO (Zsenmin Zsipao)

TUNGJI GONGZUO (Thuntyi Kungco — „Statisztikai Munka”)

XIN JIANSHE (Hszin Tyiencső — „Új Építés”)

XINHUA BANYUEKAN (Hszinhuá Panjüekhan — „Új Kína”)

ZHONGGUO NONGBAO (Csungkuo Nungpao — „Kínai Mezőgazdasági Szemle”)

Korea

KJONG CSE KON SOJ

Lengyelország

BANKU, WIADOMSCI NARODOWEGO — POLSKIEGO

BIULETYN STATYSTYCZNY

EKONOMIKA I ORGANIZACIJA PRACY

EKONOMISTA

FINANSE

GOSPODARKA PLANOWA

HANDEL WEWNETRZNY

HANDEL ZAGRANICZNY

INWESTYCJE I BUDOWNICTWO

MYSL GOSPODARCZA

NOWE DROGI

PRZEGLAD STATYSTYCZNY

PRZEGLAD ZAGADNIEN SOCIALNYCH

MIESIECZNIK

RACHUNKOWOSC

TRYBUNA LUDU

WIADOMOSCI STATYSTYCZNE

ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ

ZYCIE GOSPODARCZE

Luxemburg

BULLETIN STATISTIQUE

Magyarország

(ld. 264. p. is)

BANK, MAGYAR NEMZETI: BANKSZEMLE

BANK, NATIONAL — OF HUNGARY: ECONOMIC BULLETIN

BELPOLITIKAI SZEMLE

FIGYELŐ

GAZDÁLKODÁS

IPARI ÉS ÉPÍTŐIPARI STATISZTIKAI ÉRTESÍTŐ

KIRAKAT

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE

KÜLKERESKEDELEM

MUNKAÜGYI SZEMLE

NÉPSZABADSÁG

PÉNZÜGY ÉS SZÁMVITEL

STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK

STATISZTIKAI SZEMLE

TÁRSADALMI SZEMLE

Mexikó

BANCO DI COMERCIO: MEXICAN ECONOMIC PANORAMA

BANCO NACIONAL DE COMERCIO EXTERIOR: COMERCIO EXTERIOR DE MEXICO

BANCO NATIONAL DE MEXICO: REVIEW OF THE ECONOMIC SITUATION OF MEXICO

REVISTA DE ECONOMIA

TRIMESTRE ECONOMICO

Német Demokratikus Köztársaság

ARBEIT

ARBEITSÖKONOMIK UND ARBEITSSCHUTZ

AUSSENHANDEL

BERICHT. DEUTSCHES WIRTSCHAFTS-
INSTITUT
DEUTSCHE FINANZWIRTSCHAFT
DEUTSCHE LANDWIRTSCHAFT
EINHEIT
GELD UND KREDIT
HANDEL
INDUSTRIEBETRIEB
KONJUNKTUR UND KRISE
MATERIALWIRTSCHAFT
NEUES DEUTSCHLAND
STATISTISCHE PRAXIS
VIERTELJAHRSHEFTE ZUR STATISTIK DER
DDR
WIRTSCHAFT
WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT
WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFTLICHE IN-
FORMATIONEN
WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER
HOCHSCHULE FÜR BINNENHANDEL
LEIPZIG
WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER
HOCHSCHULE FÜR ÖKONOMIE
ZEITSCHRIFT FÜR AGRARÖKONOMIK

Német Szövevényi Köztársaság

AGRAWIRTSCHAFT
ALLGEMEINES STATISTISCHES ARCHIV
ATOMWIRTSCHAFT
AUSLANDS-INFORMATIONEN FÜR ERNÄH-
RUNG UND LANDWIRTSCHAFT
AUSSENHANDELSDIENST
BANK, BERLINER —: MITTEILUNGEN FÜR
DEN AUSSENHANDEL
BANK, BERLINER —: WIRTSCHAFTS-
BERICHT
BANK, COMMERZ — GRUPPE: AUSSEN-
HANDELS BLÄTTER
BANK, COMMERZ — GRUPPE: REVIEW ON
THE WEST GERMAN ECONOMY
BANK, COMMERZ — GRUPPE: ZUR BÖR-
SENLAGEN
BANK, COMMERZ — GRUPPE: ZUR WIRT-
SCHAFTSLAGE
BANK, DEUTSCHE —: AUSGEWÄHLTE IN-
FORMATIONEN ÜBER DIE WIRTSCHAFT
DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
BANK, DEUTSCHE —: AUSSENHANDELS-
MITTEILUNGEN
BANK, DEUTSCHE —: INFORMATIONSDIENST
BANK, DEUTSCHE —: WIRTSCHAFT-
LICHE MITTEILUNGEN

BANK, DEUTSCHE ÜBERSEEISCHE —:
WIRTSCHAFTSBERICHT
BANK, DEUTSCHES BUNDES —: MONATS-
BERICHTE
BANK, DRESDNER —: MERKBLÄTTER FÜR
DEN AUSSENHANDEL
BANK, DRESDNER —: WIRTSCHAFT UND
BÖRSE
BANK FÜR GEMEINSCHAFT NORDRHEIN-
WESTFALEN: WIRTSCHAFTS-BLÄTTER
BERICHTE ÜBER LANDWIRTSCHAFT
DEUTSCHE ZEITUNG UND WIRTSCHAFTS-
ZEITUNG
FINANZARCHIV
FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG
GROSSHANDELSPREISE IM AUSLAND
HANDELSBLATT
IFO-STUDIEN
INTERNATIONALE MONATZAHLEN
JAHRBÜCHER FÜR NATIONALÖKONOMIE
UND STATISTIK
KONJUNKTUR VON MORGEN
KONJUNKTURPOLITIK
KOSTENRECHNUNGS-PRAXIS
MITTEILUNGEN DES RHEINISCH-WESTFÄ-
LISCHEN INSTITUTS FÜR WIRTSCHAFTS-
FORSCHUNG
MITTEILUNGEN DER WIRTSCHAFTS-
WISSENSCHAFTLICHEN INSTITUTS DER
GEWERKSCHAFTEN
NACHRICHTEN FÜR AUSSENHANDEL
RATIONALISIERUNG
SCHMOLLERS JAHRBUCH
VIERTELJAHRSHEFTE ZUR WIRTSCHAFTS-
FORSCHUNG
WELTWIRTSCHAFT
WELTWIRTSCHAFTLICHES ARCHIV
WEST-OST WIRTSCHAFTSDIENST
WIRTSCHAFT UND STATISTIK
WIRTSCHAFTSDIENST
WIRTSCHAFTSKONJUNKTUR
WISO KORRESPONDENZ
WOCHENBERICHT. DEUTSCHES INSTITUT
FÜR WIRTSCHAFTSFORSCHUNG
ZEITSCHRIFT FÜR BETRIEBSWIRTSCHAFT
ZEITSCHRIFT FÜR DAS GESAMTE KREDIT-
WESEN
ZEITSCHRIFT FÜR DIE GESAMTE STAATS-
WISSENSCHAFT
ZEITSCHRIFT FÜR HANDELSWISSENSCHAFT-
LICHE FORSCHUNG
ZEITSCHRIFT FÜR ORGANISATION

Norvégia

BANK, NORGES: BULLETIN (BANK OF NORWAY)
BANKS, NORWEGIAN JOINT STOCKS —: FINANCIAL REVIEW
OKONOMI
STATISTISKE MELDINGER
STATSOKONOMISK TIDSSKRIFT

Olaszország

BANCA NAZIONALE DEL LAVORO: QUARTERLY REVIEW
BANCARIA
BANCO DI NAPOLI: RASSEGNA ECONOMICA
BANCHI DI ROMA: REVIEW OF THE ECONOMIC CONDITIONS IN ITALY
BOLLETTINO MENSILE DI STATISTICA
ECONOMIA INTERNAZIONALE
ECONOMIA INTERNAZIONALE DELLE FONTI DI ENERGIA
GIORNALE DEGLI ECONOMISTI E ANNALI DI ECONOMIA
ITALIAN AFFAIRS
ITALIAN ECONOMIC SURVEY
METROECONOMICA
NOTIZIE ECONOMICHE
POLITICA DE ECONOMIA
RASSEGNA DI STATISTICHE DEL LAVORO
RIFORMA AGRARIA
RINASCITA
RIVISTA DI POLITICA ECONOMICA
RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENZE ECONOMICHE E COMMERCIALI
RIVISTA ITALIANA DI ECONOMIA, DEMOGRAFIA E STATISTICA
STATISTICA

Pakisztán

FEDERAL ECONOMIC REVIEW
KARACHI COMMERCE
PAKISTAN ECONOMIC JOURNAL

Peru

BANCOS, SUPERINTENDENCIA DE — PERU: SITUACION BANCARIA

Portugália

BOLETIN MENSAL DE INSTITUTO NACIONAL DE ESTADISTICA
REVISTA DE ECONOMIA

Románia

BULETIN STATISTIC TRIMESTRIAL
ECONOMIA ROMINEASCA
EVIDENTA CONTABILA
FINANTE SI CREDIT
GAZETA FINANTELOR
KORUNK
LUPTA DE CLASA
PROBLEME ECONOMICE
REVISTA DE STATISTICA
SCINTEIA

Salvador

REVISTA DE ECONOMIA DEL EL SALVADOR

Spanyolország

BOLETIN DE ESTADISTICA
MONEDA Y CREDITO
REVISTA DE ECONOMIA POLITICA

Szajc

AGRARPOLITISCHE REVUE
ANNALES DE L'ÉCONOMIE COLLECTIVE
AUSSENWIRTSCHAFT
BANK, HANDELS — IN ZÜRICH: DEVISENBULLETIN
[BANK] SCHWEIZERISCHE KREDITANSTALT: BULLETIN
BANK, SCHWEIZERISCHE NATIONAL —: MONATSBERICHT
BANK, ZÜRCHER KANTONAL —: BULLETIN
BANKGESELLSCHAFT, SCHWEIZERISCHE —: WIRTSCHAFTSNOTIZEN
BANKVEREIN, SCHWEIZERISCHER —: BULLETIN
INDUSTRIELLE ORGANISATION
KYKLOS
LANDWIRTSCHAFTLICHES JAHRBUCH DER SCHWEIZ
NEUE ZÜRCHER ZEITUNG
REVUE ÉCONOMIQUE ET SOCIALE
SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR VOLKSWIRTSCHAFT UND STATISTIK
TECHNISCHE RUNDschau
VOLKSWIRTSCHAFT
WIRTSCHAFTLICHE MITTEILUNGEN

Svédország

BANK, GÖTEBORGS —: WIRTSCHAFTSBERICHT
BANKEN SKANDINAVISKA —: VIERTELJAHRESBERICHT

BANKEN, SVENSKA HANDELS —: INDEX
EKONOMISK REVY
EKONOMISK TIDSSKRIFT
KOMMERSIELLA MEDDELANDE
STATISTISK TIDSSKRIFT

Szíría

Id. Egyesült Arab Köztársaság

Szovjetunió

BJULLETEN' INOSZTRANNOJ KOMMER-
CESZKOJ INFORMACII
BJULLETEN' NAUCSNOJ INFORMACII.
TRUD I ZARABOTNAJA PLATA
BUHGALTERSZKIJ UCSET
DEN'GI I KREDIT
DOKLADÜ ... AKADEMII SZEL'SZKO-
HOZJAJSZTVENNÜH NAUK IMENI V. I.
LENINA
EKONOMIKA SZEL'SZKOGO HOZJAJSZTVA
FINANSZÜ SZSZSZR
KOLHOZNOE PROIZVODSZTVO
KOMMUNISZT
LEGKAJA PROMÜSLENNOSZT'
MEZSDUNARODNAJA ZSIZN'
MIROVAJA EKONOMIKA I MEZSDUNA-
RODNÜE OTNOSENIJA
NOVOE VREMJA
PLANOVÖE HOZJAJSZTVO
PRAVDA
PROMÜSLENNO-EKONOMICSESZKAJA
GAZETA
SZAKARTVELOSZ EKONOMISZTI
SZOCIALISZTICESZKIJ TRUD

SZOVETSZKAJA TORGÖVLJA
SZOVETSZKÖE KITAEVEDNIE
SZOVETSZKÖE VOSZTOKÖVEDENIE
SZOVHOZNOE PROIZVODSZTVO
VESZTNIK LENINGRADSZKOGO UNIVER-
SZITETA
VESZTNIK MOSZKOVSZKOGO UNIVERSZI-
TETA
VESZTNIK SZEL'SZKÖHOZJAJSZTVENNOJ
NAUKI
VESZTNIK SZTATISZTIKI
VNESNJAJA TORGÖVLJA
VOPROSZÜ EKONOMIKI

Törökország

BANQUE CENTRALE DE LA RÉPUBLIQUE
DE TURQUIE: BULLETIN MENSUEL.
(TÜRKIYE CUMHURİYET MERKEZ BANKA-
SI — AYLIK BÜLTEN)

Új Zealand

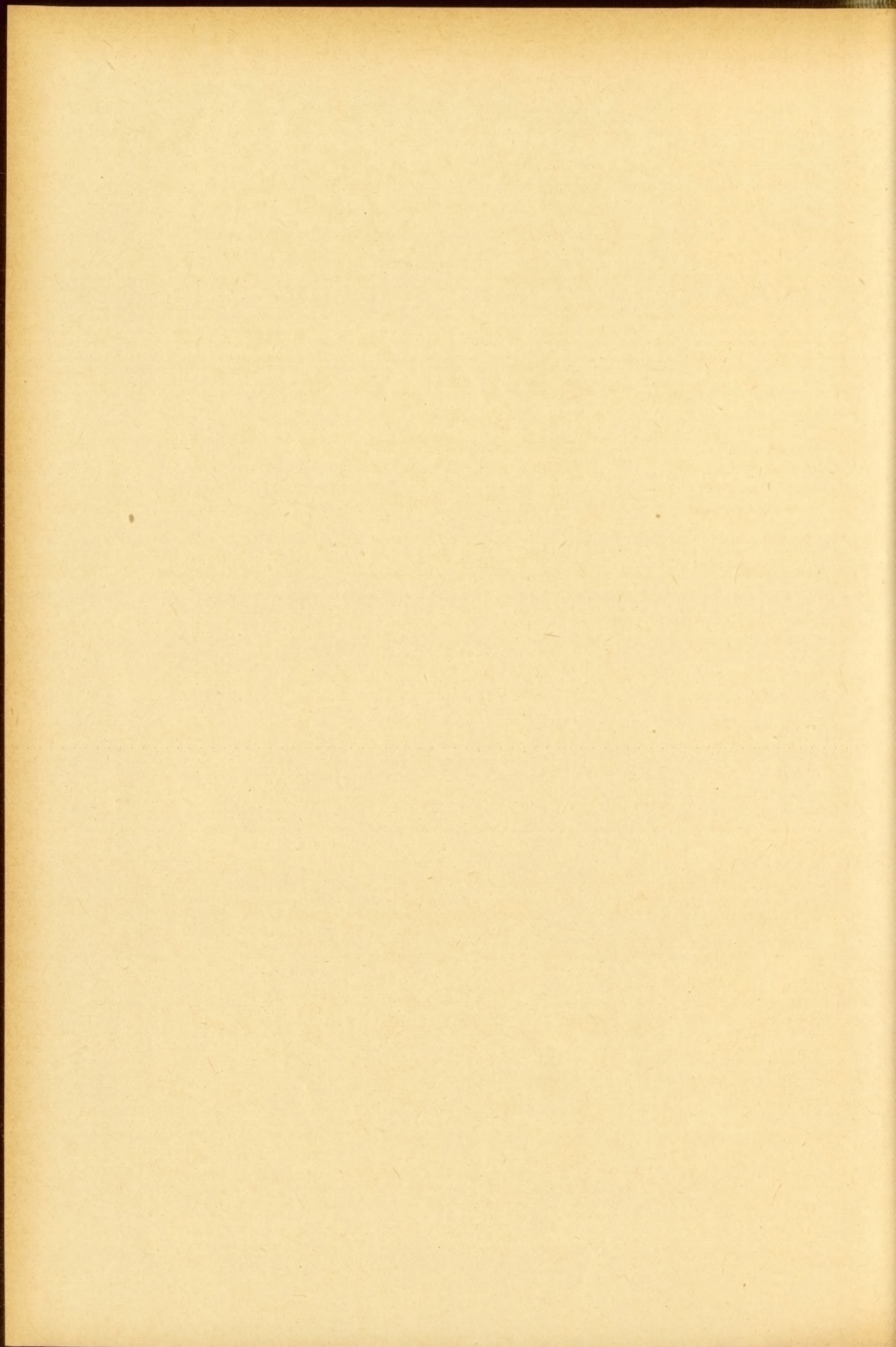
BANK, RESERVE — OF NEW ZEALAND:
BULLETIN
MONTHLY ABSTRACT OF STATISTICS

Uruguay

BANCO HIPOTECARIO DEL URUGUAY: BO-
LETIN
REVISTA DE ECONOMIA

Venezuela

BOLETIN MENSUAL DE ESTADISTICA

TÍPUSMUTATÓ

Típus (ld. D táblázat)

A típus szerinti csoportosítás egyes csoportokat illetően (pl. statisztika) teljesen egybeesik a szakmutatóval. Ezeknél a csoportoknál csak utalás történik a szakmutató megfelelő helyére. A D. táblázat nem esik egybe a típus szerinti mutatóval, mivel a lehetséges típus-csoportokból több nem szerepel a folyóiratismertetés részben és a bevezető szöveges részben is csak példaként jelentkezik (általános tudományos folyóirat, közgazdasági határterületi folyóirat stb.).

ÁLTALÁNOS TÁRSADALOM- TUDOMÁNYI FOLYÓIRATOK

(ld. szakmutató 197—203. p.)

ÁLTALÁNOS KÖZGAZDASÁGI FOLYÓIRATOK

AMERICAN ECONOMIC REVIEW	ECONOMICA. La Plata
ANNALES DE ECONOMIA	ECONOMICA. London
ANNALS OF THE HITOTSUBASHI ACADEMY	ÉCONOMIE APPLIQUÉE
BENELUX	ÉCONOMIE ET LES FINANCES DE LA SYRIE
BERICHT. DEUTSCHES WIRTSCHAFTS- INSTITUT	ET DES PAYS ARABES
BULLETIN ÉCONOMIQUE POUR L'EUROPE	ÉCONOMIE ET POLITIQUE
BULLETIN DE L'INSTITUT DE RECHERCHES ÉCONOMIQUES ET SOCIALES	ÉCONOMIE SOCIALE
CAHIERS ÉCONOMIQUE SOCIALE ET FINAN- CIÈRE	ECONOMIST
CAHIERS DE L'INSTITUT DE SCIENCE ÉCO- NOMIQUE APPLIQUÉE	EGYPTE CONTEMPORAINE
CANADIAN JOURNAL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE	EGYPTIAN ECONOMIC AND POLITICAL RE- VIEW
CARIBBEAN ECONOMIC REVIEW	EKONOMICKY CASOPIS
CEYLON ECONOMIST	EKONOMISK REVY
ECONOMIA Y ESTADISTICA	EKONOMISK TIDSKRIFT
ECONOMIA INTERNAZIONALE	EKONOMIST
ECONOMIA ROMINEASCA	EKONOMISTA
ECONOMETRICA	EKONOMSKA REVIIJA
ECONOMIC BULLETIN FOR ASIA...	EKONOMSKI PREGLED
ECONOMIC BULLETIN FOR LATIN AMERICA	EPITHEROISIS OIKONOMIKON KAI POLITI- KON EPISTEMON
ECONOMIC DIGEST	ÉTUDES ÉCONOMIQUES
ECONOMIC JOURNAL	FAR EASTERN SURVEY
ECONOMIC RECORD	FEDERAL ECONOMIC REVIEW
	GIORNALE DEGLI ECONOMISTI E ANNALI DI ECONOMIA
	GOSPODARKA PLANOWA
	HARVARD BUSINESS REVIEW
	Ifo-STUDIEN
	IKONOMICSESZKA MISZÖL
	INDIAN ECONOMIC REVIEW
	INDIAN JOURNAL OF COMMERCE

- INDIAN JOURNAL OF ECONOMICS
 INTER-AMERICAN ECONOMIC AFFAIRS
 INTERNATIONAL ECONOMIC PAPERS
 ISTAMBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAD FAKUL-
 TESİ MECMUASI
 ITALIAN AFFAIRS, DOCUMENTS AND NOTES
 ITALIAN ECONOMIC SURVEY
 IZVESZTIJA NA IKONOMICSESZKIJA INSZ-
 TITUT
 IZVESZTIJA NA VISZSIJA INSZTITUT ZA
 NARODNO SZTOPANSZTVO
 JAHRBÜCHER FÜR NATIONALÖKONOMIE
 UND STATISTIK
 JINGJI YANJIU
 JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY
 KANSANTALOUDELLINEN AIKAKAUSKIRJA
 KEIZAI KAGAKU
 KJONG CSE KON SOJ
 KONJUNKTUR UND KRISE
 KONJUNKTURPOLITIK
 KÖZGAZDASÁGI SZEMLE
 KYKLOS
 KYOTO UNIVERSITY ECONOMIC REVIEW
 MANCHESTER SCHOOL OF ECONOMIC AND
 SOCIAL STUDIES
 METROECONOMICA
 MIROVAJA EKONOMIKA I MEZSDUNAROD-
 NŮE OTNOSENIJA
 MITTEILUNGEN DES WIRTSCHAFTSWISSEN-
 SCHAFTLICHEN INSTITUTS DER GEWERK-
 SCHAFTEN
 MONATLICHES MITTEILUNGSBLATT
 MONATSBERICHTE DES ÖSTERREICHISCHEN
 INSTITUTES FÜR WIRTSCHAFTSFOR-
 SCHUNG
 MONDE DIPLOMATIQUE
 MYSL GOSPODARCZA
 NATIONALÖKONOMISK TIDSSKRIFT
 NOTIZIE ECONOMICHE
 OKONOMI
 ORIENTAL ECONOMIST
 OSAKA ECONOMIC PAPERS
 OXFORD ECONOMIC PAPERS
 PAKISTAN ECONOMIC JOURNAL
 PLANNING
 PLANOVANE HOSPODARSTVI
 PLANOVO SZTOPANSZTVO
 PLANOVŌE HOZJAJSZTVO
 POLITICA ED ECONOMIA
 POLITICKA EKONOMIE
 PROBLEME ECONOMICE
 QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS
 REVIEW OF ECONOMIC STUDIES
 REVIEW OF ECONOMICS AND STATISTICS
 REVISTA BRASILEIRA DE ECONOMIA
 REVISTA ECONOMIA. Santiago
 REVISTA DE ECONOMIA. Guatemala
 REVISTA DE ECONOMIA. Lisboa
 REVISTA DE ECONOMIA. Mexico
 REVISTA DE ECONOMIA. Montevideo
 REVISTA DE ECONOMIA DE EL SALVADOR
 REVISTA DE ECONOMIA POLITICA
 REVISTA DE LA FACULTAD DE CIENCIAS
 ECONOMICAS
 REVISTA DE LA SECRETARIA DE ESTADO
 DE TRABAJO, ECONOMIA I COMERCIO
 REVUE D'ECONOMIE POLITIQUE
 REVUE ÉCONOMIQUE
 REVUE ÉCONOMIQUE ET SOCIALE
 REVUE DE LA SOCIÉTÉ BELGE D'ÉTUDES
 ET D'EXPANSION
 RIVISTA DI POLITICA ECONOMICA
 RIVISTA INTERNAZIONALE DI SCIENZE
 ECONOMICHE E COMMERCIALI
 RIVISTA ITALIANA DI ECONOMIA DEMOG-
 RAFIA E STATISTICA
 SCHMOLLERS JAHRBUCH FÜR GESETZGE-
 BUNG, VERWALTUNG UND VOLKSWIRT-
 SCHAFT
 SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR VOLKS-
 WIRTSCHAFT UND STATISTIK
 SCOTTISH JOURNAL OF POLITICAL ECO-
 NOMY
 SOCIAL AND ECONOMIC STUDIES
 SOUTH AFRICAN JOURNAL OF ECONOMICS
 SOUTH PACIFIC COMMISSION QUARTERLY
 BULLETIN
 SOUTHERN ECONOMIC JOURNAL
 STATSÖKONOMISK TIDSSKRIFT
 SURVEY OF ECONOMIC CONDITIONS IN
 JAPAN
 SZAKARTVELOSZ EKONOMISZTI
 TREASURY INFORMATION BULLETIN
 TRIMESTRE ECONOMICO
 UNITED ASIA
 VIERTELJAHRSHEFTE ZUR WIRTSCHAFTS-
 FORSCHUNG
 VOLKSWIRTSCHAFT
 VOPROSZŮ EKONOMIKI
 WELTWIRTSCHAFTLICHES ARCHIV
 WIRTSCHAFTSDIENST
 WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT
 WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFTLICHE INFOR-
 MATIONEN
 WISO KORRESPONDENZ

WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER
HOCHSCHULE FÜR ÖKONOMIE
WORLD ECONOMIC SURVEY
XIN JIANSHE
YORKSHIRE BULLETIN OF ECONOMIC AND
SOCIAL RESEARCH
ZEITSCHRIFT FÜR DIE GESAMTE STAATS-
WISSENSCHAFT
ZEITSCHRIFT FÜR NATIONALÖKONOMIE

*KÖZGAZDASÁGI
ÁGAZATI FOLYÓIRATOK*

AGRARPOLITISCHE REVUE
AGRARWIRTSCHAFT
AGRICULTURAL ECONOMIC RESEARCH
ANNALES DE L'ÉCONOMIE COLLECTIVE
ARBEITSÖKONOMIK UND ARBEITSSCHUTZ
ARCHIVES INTERNATIONALES DE SOCIO-
LOGIE DE LA COOPÉRATION
ATOMWIRTSCHAFT
AUSLANDS-INFORMATIONEN FÜR ERNÄH-
RUNG UND LANDWIRTSCHAFT
AUSSENHANDEL
AUSSENHANDELSDIENST
AUSSENWIRTSCHAFT
BANCARIA
BANKER
BANQUE
BERICHTE ÜBER LANDWIRTSCHAFT
BJULLETEN' NAUCSNOJ INFORMACII. TRUDI
ZARABOTNAJA PLATA
BOARD OF TRADE JOURNAL
BULLETIN D'INFORMATION. UNION
FÉDÉRALE DE LA CONSOMMATION
BULLETIN FOR INTERNATIONAL FISCAL
DOCUMENTATION
CONSUMMATION
DEN'GI I KREDIT
DEUTSCHE FINANZWIRTSCHAFT
DEUTSCHE LANDWIRTSCHAFT
DOKLADŮ... AKADEMII SZEL'SZKOH-
JAJSTVENNŮH NAUK IMENI V. I. LENINA
ECONOMIA INTERNAZIONALE DELLE FONTI
DI ENERGIA
ECONOMIE RURALE
EKONOMIKA I ORGANIZACIJA PRACY
EKONOMIKA SZEL'SZKOGO HOZJAJSZTVA
FARM ECONOMIST
FEDERAL RESERVE BULLETIN
FINANCE A UVER
FINANSE
FINANSIJE

FINANSZI I KREDIT
FINANSZŰ SZSZSZR
FINANTE SI CREDIT
FINANZARCHIV
GAZDÁLKODÁS
GELD UND KREDIT
HANDEL
HANDEL WEWNETRZNY
HANDEL ZAGRANICZNY
INDIAN JOURNAL OF AGRICULTURAL
ECONOMICS
INDUSTRIAL AND LABOR RELATIONS
REVIEW
INDUSTRY AND LABOR
INTERNATIONAL JOURNAL OF AGRARIAN
AFFAIRS
I[INTERNATIONAL] L[ABOUR] O[RGANISA-
TION] NEWS
INTERNATIONAL LABOUR REVIEW
INWESTYCJE I BUDOWNICTWO
JOURNAL OF AGRICULTURAL ECONOMICS
JOURNAL OF FARM ECONOMICS
JOURNAL OF FINANCE
JOURNAL OF INDUSTRIAL ECONOMICS
JOURNAL OF MARKETING
KIRAKAT
KOLHOZNOE PROIZVODSZTVO
KOMMERSIELLA MEDDELANDEN
KÜLKERESKEDELEM
LANDWIRTSCHAFTLICHES JAHRBUCH DER
SCHWEIZ
LEGKAJA PROMÜSLENNOSZT'
MITTEILUNGEN DES ÖSTERREICHISCHEN
BÜROS FÜR DEN OST-WEST-HANDEL
MONEDA Y CREDITO
MONTHLY BULLETIN OF AGRICULTURAL
ECONOMICS AND STATISTICS
MONTHLY LABOR REVIEW
MUNKAÜGYI SZEMLE
NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI SZEMLE
NOVA TRGOVINA
PÉNZÜGY ÉS SZÁMVITEL
PETROLEUM PRESS SERVICE
PRACE A MZDA
PRZEGLAD ZAGADNIEN SOCIALNYCH
MIESIECZNIK
PUBLIC FINANCE/FINANCES PUBLIQUES
QUARTERLY REVIEW OF AGRICULTURAL
ECONOMICS
RASSEGNA DI STATISTICHE DEL LAVORO
REVUE DE SCIENCE FINANCIÈRE
REVUE DES ÉTUDES COOPÉRATIVES

REVUE DES TRANSPORTS ET DES COMMUNICATIONS
 RIFORMA AGRARIA
 STAFF PAPERS. INTERNATIONAL MONETARY FUND
 STATISTIQUES ET ÉTUDES FINANCIÈRES
 SZOCIALISZTICESZKIJ TRUD
 SZOVETSKAJA TORGOVlja
 SZOVHOZNOE PROIZVODSZTVO
 TIMES REVIEW OF INDUSTRY
 VESZNIK SZEL'SZKOHZJAJSZTVENNOJ NAUKI
 VNESNJAJA TORGOVlja
 VNSNA TÖRGÖVIJA
 WEST-OST WIRTSCHAFTSDIENST
 WISSENSCHAFTLICHE ZEITSCHRIFT DER HOCHSCHULE FÜR BINNENHANDEL LEIPZIG
 ZA SZOCIALISZTICESZKUJU SZEL'SZKOHZJAJSZTVENNUJU NAUKU
 ZAGADNIENIA EKONOMIKI ROLNEJ
 ZAHRANICNI OBCHOD
 ZEITSCHRIFT FÜR AGRARÖKONOMIK
 ZEITSCHRIFT FÜR DAS GESAMTE KREDITWESEN
 ZEMEDELKA EKONOMIKA
 ZHONGGUO NONGBAO

STATISZTIKAI KIADVÁNYOK

ld. 202—202. p.

ÜZEMGAZDASÁGI FOLYÓIRATOK

ld. 201. p.

GAZDASÁGI INFORMATÍV KIADVÁNYOK

Társadalmi szervek és szervezetek kiadványai, bankkiadványok, konjunktúra- és piackutatás, „magazin” jellegű folyóiratok

Társadalmi szervek és szervezetek kiadványai

ARBEIT
 ECONOMIC NOTES
 MOUVEMENT SYNDICAL MONDIAL

Bankkiadványok

ld. 147—152. p.

Konjunktúra- és piackutatás

ld. 200. p.

„Magazin” jellegű folyóiratok

CHINA RECONSTRUCTS
 FORTUNE
 PEKING REVIEW

HETI- ÉS NAPISAJTÓ

Általános politikai lapok, szaklapok, távirati irodai kiadványok

Általános politikai lapok

BORBA
 CEYLON NEWS LETTER
 DRUzsBA
 FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG
 MONDE
 NÉPSZABADSÁG
 NEUE ZÜRCHER ZEITUNG
 NEUES DEUTSCHLAND
 NOVOE VREMJA
 NEW YORK HERALD TRIBUNE
 PRAVDA
 RABOTNICESZKO DELO
 RENMIN RIBAO
 RUDE PRAVO
 SCINTEIA
 TIMES
 TRYBUNA LUDU
 ZERI I POPULLIT

Szaklapok

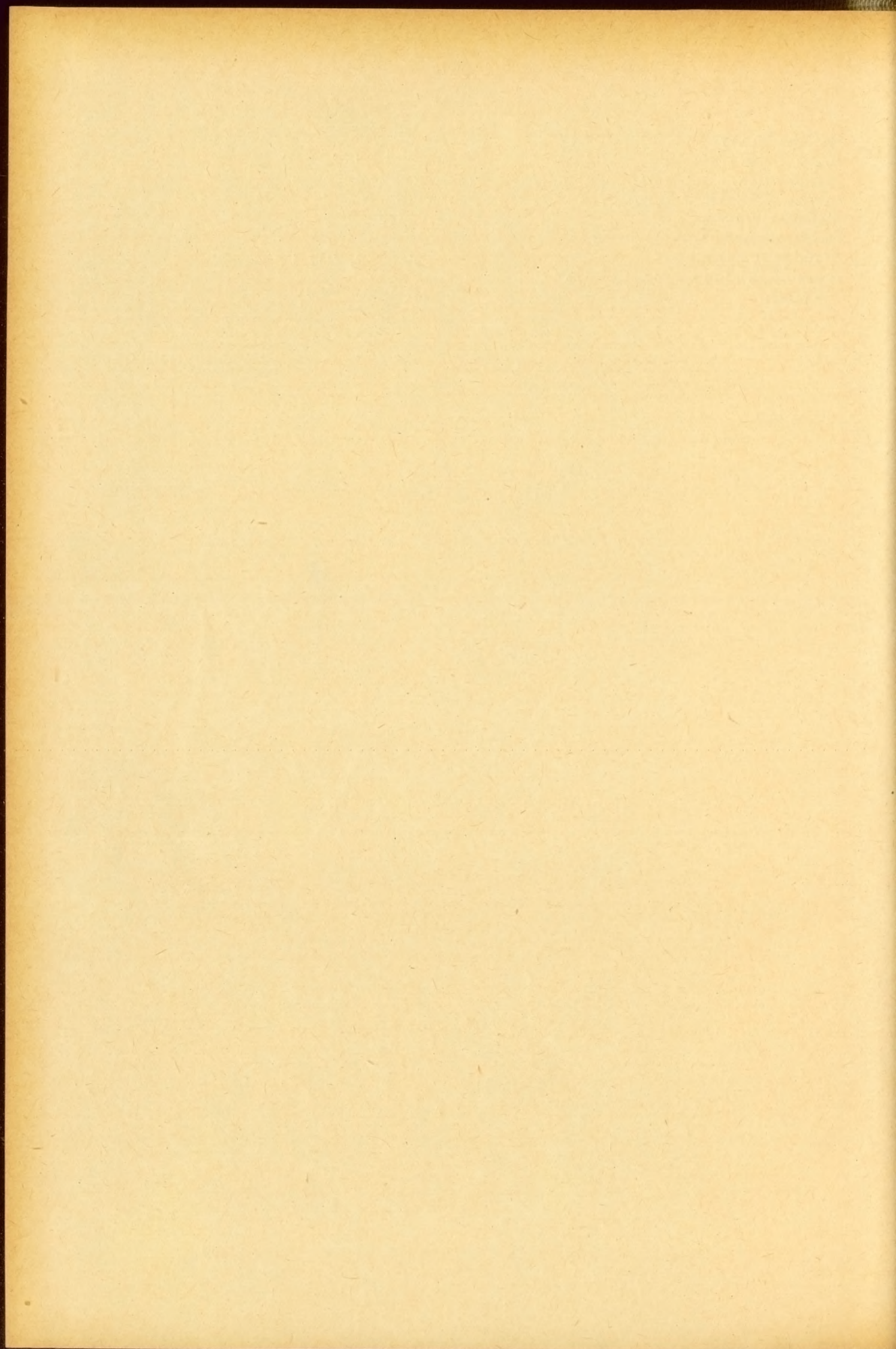
COMMERCIAL AND FINANCIAL CHRONICLE
 DEUTSCHE ZEITUNG UND WIRTSCHAFTSZEITUNG
 EASTERN ECONOMIST
 ECONOMIC WEEKLY
 ÉCONOMIE
 ECONOMIST
 EKONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN
 EKONOMSKA POLITIKA
 FIGYELŐ
 FINANCIAL TIMES
 FOREIGN COMMERCE WEEKLY
 GAZETA FINANTELOR

HANDELSBLATT
HOSPODARSKE NOVINY
INTERNATIONAL FINANCIAL NEWS SURVEY
INTERNATIONALE WIRTSCHAFT
KARACHI COMMERCE
ÖSTERREICHISCHER VOLKSWIRT
PRIVREDNI PREGLED
PROMÜSLENNO-EKONOMICSESZKAJA
GAZETA

STATIST
TECHNISCHE RUNDSCHAU
WALL STREET JOURNAL
WIRTSCHAFT
ZYCIE GOSPODARCZE

Távirati ivodai kiadvány

XINHUA BANYUEKAN

AZ ANYAGGYŰJTÉS MÓDSZERE ÉS TECHNIKÁJA

A kutatás módszertana, a szellemi munka megszervezése, a tudományos munka technikája, hovatovább maga is „tudománnyá” válik, de legalábbis önálló „műfajjá”. Ezt tanúsítja az e témákat tárgyaló nagymennyiségű irodalom (cikkek, tanulmányok, segédkönyvek, monográfiák), továbbá az a tény, hogy ezekkel a kérdésekkel az utóbbi évtizedekben a rangos kutatók, tudósok egész sora foglalkozik. Elég itt utalni olyan tudósokra, mint az ismert nevű spanyol természettudós *Ramon y Cajal*, aki jelentős idegszövettani kutatási munkája mellett megírta a szellemes és gondolatébresztő „Tudományos kutatásra vezérlő kalauz”-t (a 7. spanyol kiadásból magyar kiadás is készült 1928-ban, Lenhossék Mihály előszavával), vagy mint *K. G. Voblij* szovjet akadémikus, akinek „A tudományos munka megszervezése” c. kitűnő, a műfaj egyik legalaposabb munkája köszönhető (a 3. szovjet átdolgozott kiadás után magyar nyelven is megjelent 1951-ben). Önmagában már az is sokat elárul a szellemi munka módszertana műfajának létjogosultságáról, az effajta irodalom hasznosságáról, hogy például mindkét idézett mű több kiadást is megért és idegen nyelvű kiadások készültek belőlük.

A kutatás módszereinek, a szellemi munka megszervezésének, racionalizálásának fontosságára a marxizmus—leninizmus klasszikusainak munkáiban nem kevés utalást találni és a róluk szóló irodalom is azt tanúsítja, hogy Marxot, Engelst, Lenint ezek a kérdések is foglalkoztatták („A marxizmus—leninizmus klasszikusainak munkamódszeréről” *M. Glasser* összeállításában, továbbá a „Lenini gyűjtemények” — Leninszkij Szbornik kötetekben találni többek között erre vonatkozó adalékokat). Nyilvánvaló, hogy az ezekre a kérdésekre vonatkozó irodalom (nagy tudósok példái, metodikai összefoglalók, „vezérfonalak” stb.) elsősorban az elméleti síkon működő közgazdászokat érdekelheti, leginkább a kezdőket, mivel a tapasztaltabb kutatóknak megvan a maguk többé-kevésbé kialakult gyakorlatuk.

A kutatás, a szellemi munka módszertana és technikája lényegében magában foglalja a tudományos tevékenység kifejtésének dologi és szellemi feltételeit, körülményeit, adottságait. Az ezeket leíró irodalom legalábbis két sajátossággal rendelkezik: 1. erősen empirikus, vagyis tapasztalati jellegű (részben meglehetősen szubjektív tapasztalatok közreadása), 2. kifejezetten tanácsadó jellegű, ami az első megállapításból szükségképpen következik (ti. szubjektív és csak részben objektív tapasztalatok korlátozott érvényességéből). E megállapításokat támasztják alá például a tudományos munka módszertanának egyik fejezetét képező *szellemi higiéné*, a szellemi munka egészségtanával kapcsolatos ismeretközlések, tanácsok.

A kutató tudósok munkaképességét és időbeosztását elemezve, ellentmondásos képet kapni a vonatkozó irodalomból. Általában nem tanácsolják az éjjeli munkát, sőt károsnak találják, mert a szervezet az éjszakai pihenés nélkül nem tud kellőképpen regenerálódni. Marxról viszont megírják, hogy főleg éjszaka dolgozott, fő műveit az éjjeli órákban írta. Voblij eredeti idézeteket is közöl erre vonatkozóan. „Nappal olvasok, éjjel írok”, „Sohasem fekszem le éjjel 3 óra előtt” (id. mű 24. p.). Voblij könyve adatokat ismertet több tudós munkanapjának hosszúságáról, így például Humboldt, Kepler, Cuvier nem aludtak többet napi 4 óránál, Pavlov hajlott korában is 10 és $\frac{1}{2}$ órát dolgozott naponta, viszont Darwin napi munkaideje még a négy órát sem érte el (id. mű 25. p.). Ugyancsak ellentétes leírásokat találni a pihenés módjára vagy arra vonatkozóan, hogy mennyit olvasson, dolgozzék egyfolytában a kutató. A pihenést illetően: ahány leírás, annyiféle tapasztalat, bár elég általános tapasztalatnak tűnik, hogy önmagában nem a munka félbeszakítása, hanem a szellemi tevékenység megváltoztatása (írás után olvasás, elvont tárgyú könyv olvasása után könnyebb műfajú könyv, vagy nyelvtanulás stb.) jelent pihenést (id. mű 13. p.). Egy amerikai szerző, *W. Reilly* saját tapasztalatai alapján azt tanácsolja, hogy 25 percnyi koncentrált olvasás után öt percnyi pihenőt kell tartani, ezidő alatt feltenni egy lemezt, rádiót hallgatni, kinézegetni az ablakon stb. Nyilvánvaló, hogy az effajta tapasztalatok nem lehetnek általános érvényűek.

A lélektannak, az élettannak megvannak a maguk feladatai a munkabírás, a munkaképesség, a munkakörülmények tanulmányozása terén és ezekkel kapcsolatban nyilvánvalóan érvényesülnek tudományosan megállapított törvényszerűségek — ezeknek kifejtése azonban kívül esik az egyes tudományterületek kutatási módszertanán, amelyek keretében a szellemi higiéné kérdései inkább esszészerűen kapnak helyet. Ugyancsak esszének tűnnek azok a leírások is, amelyek a kutató közvetlen személyi környezetének, családi körülményeinek munkájával való összefüggéseit elemzik — bár ezeknek az összefüggéseknek a léte, hatása tagadhatatlan. Világos, hogy a személyi körülmények kiegyensúlyozottsága — egyéb tényezők mellett — kihat a kutató munkájára. *Johannes Riechert*: *Ökonomie des Studierens*. Dresden. 1956. c. munkája (öt kiadást ért meg!) részletesen foglalkozik a szellemi és fizikai erők helyes igénybevételével a tudományos munkában, ismerteti az ezeket befolyásoló tényezőket és pozitív kihasználásuk módszereit az alkotás érdekében. Hangsúlyozza az elegendő alvás és a megfelelő táplálkozás fontosságát, valamint a lelki kiegyensúlyozottság és a derűs világnézet szerepét. *Ramon y Cajal* idézett könyve kitér arra is, hogy milyen típusú élettársat válasszon a tudományos munkás, hogyan ossza be munkaidejét, hogyan egyeztethető össze a tudományos pálya a pénzkereséssel, a családi kötelezettségekkel stb.

De — és ez már valóban lényegesebb, mert az egyéni adottságok és feltételek mellett, *társadalmi síkon* vizsgálja a kérdést — a spanyol tudós már felveti a *tudományos munka és a társadalmi rendszer közötti összefüggés* problémáit és arra az álláspontra helyezkedik, hogy az eredményes tudományos tevékenység egyik előfeltétele az, hogy a kutatás állami feladat legyen, vagyis az, hogy a kutatót függetleníteni kell munkájára — azaz előrevetíti a szocialista tudomány-politika elméletének és gyakorlatának egyik legjellemzőbb vonását.

A tudományos munka módszertanának az előbbiekben utalásszerűen említett elemei mellett vannak konkrét, gyakorlati, inkább általános érvényű megfigyelései, leírásai és tanácsai is. Ezek lényegében az *alkotó munka megszervezésének tapasztalatait foglalják össze*, vagyis a tudományos munka különböző fázisaival foglalkoznak, végigkísérik a kutatás menetét a téma megszületésétől — lényegében az elkészült tanulmány tipografizálásáig.

A kutatás főbb szakaszai nagy vonalakban a következők: *témaválasztás — témavázlat — munkaterv — források gyűjtése — források tanulmányozása és feldolgozása — rendszerezés — megírás — szerkesztés.*

A kutatásnak e főbb szakaszai nem különülnek el mereven egymástól, hiszen magát a témaválasztást is befolyásolja a rendelkezésre álló források mennyisége és minősége és még a megírás szakaszában is előkerülhet újabb irodalom, amelyet be kell dolgozni, de az is előfordulhat előzetes gondos felmérés esetén is, hogy az anyaggyűjtés és a feldolgozás során módosítani kell a munkatervet, kibővíteni vagy leszűkíteni az eredeti kutatási téma. Ebből nem következik az, hogy gyakorlatilag nem lehet a tudományos munkát megtervezni, hanem csupán annyi, hogy a kutatás egyes szakaszai átmennek egymásba, összefonódnak — anélkül, hogy a kutatási munkafolyamat fázisainak célszerű sorrendje, menete felborulna.

A kutatómunka az előzőekben vázolt menete tartalmilag három fő részre bontható: *bevezető, középső, és végső részre.*

1. *A kutatás bevezető része* tartalmazza a kutatás tárgyának meghatározását, körülírását, körülhatárolását, az ezekkel kapcsolatos gondolatok és előzetes kiinduló ismeretek rögzítését *témavázlat* formájában, továbbá a kutatás célkitűzését leghatékonyabban szolgáló *munkaterv* elkészítését (időtartam, a kutatás teljes tartamának időbeli felosztása munkafolyamatonként, a készülő tanulmány hozzávetőleges terjedelme, részlettanulmányok elkészültének körülbelüli határideje, munkatársak bevonása és részfeladataik meghatározása, az anyaggyűjtés köre stb.).

2. *A kutatás középső része* az anyaggyűjtést és a feldolgozást foglalja magában a címanyag gyűjtésétől kezdve — a megírásig, a feldolgozott anyag rendszerezéséig, formábaöntéséig. A kutatás egyik legmunkaigényesebb és időigényesebb része ez. Kiterjed a források összegyűjtésére, tanulmányozására, az olvasottak kivonatolására, jegyzetek készítésére és rendszerezésére.

3. *A kutatás végső része* a kutatás eredményeinek írásbeli, tanulmányszerű összefoglalása, a feldolgozott anyag formábaöntése, a tanulmány ellenőrző átolvasása (esetleges átdolgozása és kiegészítése), tartalmi és stílári megsterkesztése.

A kutatás mindhárom főrészenek módszeréről és technikájáról számos hasznos összefoglaló munka jelent meg, ezért újabb, az eddigi tapasztalatokon *túlmenni* közleményekig nem lehet más a feladat *mint az eddig megjelentekben foglalt legáltalánosabb érvényű tapasztalatok* rövid áttekintése és amennyiben lehetséges, konkretizálása a közgazdasági kutatás területére, a tudományos munka megszervezésének leggyakorlatibb részére szűkítve le a témát: a kutatás középső részére *az anyaggyűjtés módszerére és technikájára*, a tudományos munka módszertanának egyéb elemeit inkább csak érintve. E rövid összefoglalóban különösen Voblij akadémikus már idézett művét tekintjük fő forrásnak mind szemlélete, mind tárgyi gazdagsága miatt.

Az anyaggyűjtés tárgyán mindenütt *szakirodalmat* értünk, módszerének és technikájának a közgazdasági kutatás területére való gyakorlati alkalmazására példaképpen egy téma irodalmának anyaggyűjtését vázoljuk fel („a gazdaságilag elmaradott országok” c. téma kutatásához), végül pedig tétélesen felsoroljuk a tudományos munka megszervezésének és módszertanának rövid válogatott bibliográfiáját.

*

Alighanem a szakirodalom gyűjtésének, rendszerezésének fáradságos, sok türelmet igénylő folyamatára — és nemcsak magára az alkotásra — is teljes mértékben érvényesek a Faust következő sorai:

MEFISZTO: Nemcsak művészet és tudás,
türelem is az alkotás.
A szellem évek hosszát csendben épít,
de ami erjed csak idővel érik.

(Faust. 86. p.)

Ez a klasszikus tömörségű néhány sor költői szárnyalással fejezi ki azt, amit mindenfajta kutatásnál már a kezdet kezdetén számításba kell venni, nevezetesen azt, hogy a kutatásban véletlenszerűen gyors eredmények a leg-ritkábban születnek (Pasteur szavaival „nem a véletlen vak, hanem az, aki nem veszi észre”), hogy a kutatónak a témájához szükséges szakirodalom felkutatása, feldolgozása során rengeteg kitartást kívánó nehézséget kell legyűrníe, úm. a forrásmunkák válogatása, nyelvi nehézségek, a tömérdek irodalom viszonylag gyors és hatékony kritikai átolvasása stb. VobliJ fogalmazásában: „Az anyag összegyűjtése, kiválogatása, kijegyzetelése, jegyzetfüzetek vezetése, rendszerezése — mindez a tudomány alagsora” és rögtön hozzáfűzi a megszívlelendő figyelmeztetést: „Csak az tudja anyagát megfelelő formába önteni, aki maga is résztvesz az anyag összegyűjtésében” (id. mű 48. p.).

Ebből következik, hogy a kutató nem nélkülözhet módszerbeli és technikai ismereteket az anyaggyűjtés terén, bár ebben a munkafolyamatban aktív segítséget kaphat a tudományos munka segítő intézményeitől, kiadványaitól, szakembereitől (könyvtárak, dokumentációs intézmények, tájékoztató kiadványok, bibliográfusok stb.):

„A XX. század kutatójának munkafeltételei egyre jobban különböznek a megelőző korok kutatójának munkafeltételeitől. Egykor a tudomány felfedezéseit és találmányait a magában álló tudós is áttekinthette. Ma már a tudós a világ minden nyelvén évről évre feléje áramló irodalomnak az áradatában nem tud egymagában tájékozódni; segítségére siet azonban a sok könyvtáros, fordító, referens, módszerező, bibliográfus” (id. mű 3. p.).

Mi teszi mégis különösen indokolttá, hogy a kutató ne támaszkodjék pusztán a könyvtári szolgáltatásokra, hanem messzemenően maga gyűjtse össze anyagát? Mindenekelőtt az, hogy a tárgyválasztást (kutatási téma) követő kutatási vázlat (munkaterv), nemcsak meghatározója az anyaggyűjtés körének, hanem maga is átalakuláson megy át az anyaggyűjtés során, a feltárt irodalom újabb *impulzusokat adhat* a téma kifejtéséhez, a kutatási témának a kibővítéséhez, leszűkítéséhez, újabb irányokba való kiterjesztéséhez, esetleges érdemi módosításához. Továbbá: az anyaggyűjtés során a kutató óhatatlanul számos olyan művel találkozik, amely nem vág ugyan témájába, szűkebb értelemben vett „profiljába” (határterületek!), de amelynek akárcsak futólagos áttekintése is gondolatébresztő lehet, közvetve szolgálja a téma kibontakozását, gazdagítja a kutató elképzeléseit, érlelőleg hat a további kutatásokra.

(„A tudományos munkásnak értenie kell ahhoz, hogy tényeket és jelenségeket saját tárgyával asszociáljon, ezek a jelenségek olykor első pillantásra távolinak tűnnek,

figyelmesebb szemlélődés után azonban kiderülhet, hogy témánk szempontjából fontosak és érdekesek." id. mű 44. p.) Így például a gazdasági elmaradottság ismerve kutatásánál, a gyarmati rendszer gazdasági és politikai kérdéseinek vizsgálatánál a népesedési és kultúrstatisztikai adatok tanulmányozása figyelemre méltó következtetéseket eredményezhet.

Természetesen ez nem jelenthet azt, hogy a kutató a témája szempontjából feltétlenül szükséges (és általában önmagában is tetemes mennyiségű) irodalom mellett, rávesse magát a számbajöhető valamennyi határterületre is és egyáltalán mindent összeolvasson, vagy figyelembe vegyen kutatásához, mert ily módon egy beaudelaire-i szemléletes hasonlattal úgy járna, mint az a madár, amelyet óriásira nőtt szárnyai akadályoznak meg a repülésben. Az anyaggyűjtés, az irodalomkutatás különben is egy magyar kutató szellemes megjegyzése szerint „öngerjesztő folyamat”, mert minden cikk, minden könyv újabb cikkekre, könyvekre tartalmaz utalást a végtelenségig, márpedig Kölcsey is megmondotta, hogy „A könyvek száma végtelen, éveink száma pedig véges”. Az irodalomkutatás túlméretezése egy téma lexikális ismeretét eredményezheti, de aligha serkent új gondolatokra, új eredményekre.

Végül nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az irodalom és különböző dokumentumok tanulmányozása önmagában még nem vezet eredményre (sok esetben gyakorlati megfigyelések, tapasztalatok nélkül) és ha mindez nem párosul az alkotó képzelettel:

FAUST: A pergament számodra hát a szent kút,
amelyből egy korty örökké elég?
Szomjad csitulni sohasem tud,
ha nem lelkednek forrására még.
(Faust. 42. p.)

Meg kell találni tehát az *anyaggyűjtésnek azt a helyes mértékét*, amely biztosítja: 1. hogy a kutató megismerje az adott téma irodalmi előzményeit, hogy nem nyitott kaput döngözt-e, 2. hogy viszonylag gyors és megbízható áttekintést kapjon az adott téma kutatásának korszerű tudományos eredményeiről hazai és nemzetközi viszonylatban, 3. hogy témáktól függően birtokába jusson a szükséges irodalmi forrásoknak, anyag- és adatszolgáltatásnak (gazdagsági leírás, statisztikák, dokumentációs anyag). Éppen e helyes mérték megállapítása igényli leginkább a kutató részvételét az anyaggyűjtésben, magához a feldolgozáshoz már inkább igénybe vehet segítséget (könyvek, cikkek munkatársak által történő referáltatása, statisztikák gyűjtése, a kérdés lehetőleg teljes irodalomjegyzékének összeállítása stb.).

Az eredményes anyaggyűjtés első követelménye a kutatási téma *minél pontosabb körülhatárolása*, annak tisztázása, hogy milyen széleskörű legyen a gyűjtés és milyen mélységben történjék. Egy példával: más és más intenzitású anyaggyűjtést igényel azonos témára egy tudományos igényességű, de ismeretterjesztő jellegű cikk, vagy egy szakfolyóiratban megjelenésre szánt tudományos közlemény, vagy a monografikus feldolgozás (önálló könyv).

Az anyaggyűjtésnél abból kell kiindulni, hogy kezdetben a gyűjtés legyen *szélesebbkörű*, hogy legyen miből válogatni. Helyesnek látszik első lépésként az enciklopédikus műveket, összefoglaló jellegű kézikönyveket, az ún. reference-

irodalmat áttekinteni, konzultálni, amelyekben címszószerűen egy-egy kérdés tömör kifejtése, sőt irodalomjegyzék is található. Ugyancsak az első lépések közé tartozik a témavázlat megvitatása szakemberekkel, akiktől ötleteket, esetleg konkrét címeket lehet kapni a feldolgozandó irodalomra vonatkozóan. Az enciklopédikus művekkel és az összefoglaló jellegű kézikönyvekkel valamint a szakemberekkel való konzultációval egyidejűleg lép színre a bibliográfia.

A modern tudományos tájékoztató irodalom fejlettsége folytán számos témára vonatkozóan kész bibliográfiák várják a kutatókat és a könyvtárak felkérésre összeállítják a kívánt téma irodalomjegyzékét. Itt is kívánatos minél pontosabban meghatározni és körülhatárolni a témát, hogy a kutató megkímélje a könyvtárat és magát is a haszontalan munkától. Különösen figyelemre méltóak az egyes kérdések standard műveiben található irodalomjegyzékek, mert az ezekben található munkákat egy másik kutató már kritikailag feldolgozta. Az egyes témák bibliográfiáját — természetesen a téma sajátosságának megfelelően — helyes legalább néhány évre visszamenőleg átnézni. Fontos, hogy a címanyag gyűjtése kitérjen az időszakos irodalomra, nem szólva arról, hogy számos kérdésnek másfajta irodalmi feldolgozása nem is található.

Az anyaggyűjtés során meg kell különböztetni a *szorosan vett irodalmi* forrásokat, a kifejezetten *adatszolgáltató* jellegű forrásoktól.

Helyesnek látszik utána nézni, hogy azonos vagy hasonló témával milyen más hazai vagy külföldi intézmény foglalkozik, amellyel esetleg érdemes a kapcsolatot felvenni és elkérni az addig elkészült nyomtatásban meg nem jelent (esetleg nem is erre szánt) anyagot. További támpontot jelent néhány reprezentatív folyóirat egyes évfolyamainak személyes átnézése (az év végén, vagy az év elején megjelenő összefoglaló tartalomjegyzékekből gyorsan el lehet igazodni). Ez annál is fontosabb, minthogy így megállapítható, hogy egyáltalán foglalkoznak-e és ha igen, milyen formában az adott témával.

Ugyancsak célszerűnek látszik, hogy a kutató ne sajnálja az időt a könyvtári szakkatalógusok megfelelő csoportjainak átnézésére, mert a kutatonál senki sem tudhatja jobban milyen művek használhatók elsősorban témája kidolgozásához és ne fossza meg magát attól a gondolatébresztő gyakorlattól és tájékozódási lehetőségtől, amit a könyvtári kutatás (katalógusok átnézése) és légköre (böngészés, tallózás a kézikönyvtárban, a tudományos segédkönyvek és a folyóiratok között) nyújthat.

Mi a legcélszerűbb módja a címanyag gyűjtésének, illetve a címek rögzítésének? A modern szakirodalom egységes e kérdésben: a *cédulázás*. A cédulázás — külön lapok használata a tudományos munkában — voltaképpen nem más, mint technikai jellegű megoldása az anyaggyűjtés koncentrálásának és konserválásának, az anyaggyűjtés- és nyilvántartás *racionalizálása*. A cédulázás bizonyos technikai szabályok betartásával (e szabályokról a következőkben lesz szó) egyaránt alkalmas címek, adatok, kivonatok, jegyzetek, saját észrevételek stb. rögzítésére.

A cédulázás, vagy a kartoték-rendszer alkalmazásának előnye szembeszökő: a cédulák, vagy a kartotékok rugalmasan, tetszés szerint csoportosíthatók a legkülönbözőbb szempontok szerint, ún. tárgy, időrend, betűrend stb. Vagyis a kutatót nem köti a füzet-rendszer merevsége (egymáshoz kötött lapok, korlátozott befogadóképesség, az egyszer történt bejegyzés helyhez rögzítése stb.). Ezzel szemben a cédula-rendszerű nyilvántartásban a tételek száma korlátlanul bővíti-

hető, az elavult tartalmú cédulák egymás között szükség szerint cserélhetők, egy cédula betelte esetén minden nehézség nélkül folytathatók a bejegyzések (egyszerűen hozzá kell kapcsolni még egy, szükség esetén további cédulákat, ebben az esetben csak arra kell ügyelni, hogy egyezményes helyen megszámozzák az azonos tételhez tartozó cédulákat: az eredeti cédulára, amely a kicédulázott mű fő adatait tartalmazza az 1-es szám kerül, a többire, a 2-esre, a 3-asra stb. csak a szerző neve, vagy a mű címe). További előnye a cédulázásnak, hogy gépírással készülhetnek a feljegyzések, méghozzá több példányban is másolópapírral, és ez a kézírással feljegyzésre is áll, csak akkor nem tollal, hanem ceruzával kell írni. Így egy munkafolyamattal egyidejűleg többször is fel lehet tární bizonyos művet: például tárgy szerint két helyre is beosztható cédula, földrajzi rendszerezés esetén az országok közé is behelyezhető egy stb. A céduláknak *csak egyik oldalára* szabad írni.

A cédularendszerű nyilvántartás áttekintése is hasonlíthatatlanul célszerűbb mint a füzetesé, mert ún. „lovások”, vagy választólapok alkalmazásával az egész anyag különböző szempontok szerint könnyűszerrel tagolható, és amint a cédulák száma, úgy a „lovások”, a választólapok száma is tetszés szerint bővíthető. Egyszerű fogásokkal, mint például különböző színű papírok, vagy kartonok alkalmazásával technikailag is tovább finomítható a cédula-rendszer (más-más színű cédulára, vagy kartotékra kerülnek a könyvek és a folyóiratcikkek, vagy a hazai és a külföldi irodalom, vagy az elméleti és a leíró munkák stb., így például a szín alapján, anélkül, hogy el kellene olvasni a feljegyzéseket, automatikusan kiemelhetők a kivont csoportok a rendezett cédulaanyagból).

Ami a cédulák anyagát és formáját illeti, több lehetőség is adódik. Az anyagválaszték egyszerűen pénzkérdés. A celkarton drágább, könyvkötővel kell vágatni, tartósabb — a használatos fogalmipapír („miniszterpapír”, „kutyanyelv”, „fleck”), olcsóbb, házilag is vágható, hamarabb elhasználódik.

A formátumot illetően: a nemzetközi méretű könyvtári katalóguscédula ($7,5 \times 12,5$ cm) kizárólag címek feljegyzésére alkalmas és kartonanyagánál fogva egyidejűleg másolat nem készülhet róla. Gyakorlatilag a legjobban használható formátumnak a szabványos fogalmipapír fele, vagy negyede látszik. A félíves formátumnak (21×15 cm) az a nagy előnye, hogy a címfelvételen kívül megfelelő hely marad feljegyzésekre, alkalmas továbbá idézetek kiírására, bővebb kivonatolásra. A félíves cédula egyaránt tárolható dobozba állítva, dossziéba vagy borítékba fektetve. A negyedréti formátum kezelése nehezekebb, inkább dobozban tartható rendesen, kevesebb hely marad feljegyzésekre. Ha tehát összevetjük a cédulákat anyag és formátum szempontjából, úgy tűnik, hogy nagyobb mennyiségű cédulázásra legalkalmasabb a félíves fogalmipapír, míg tartósan, esetleg éveken át vezetendő nyilvántartások céljára, például statisztikai adatok folyamatos vezetésére a szabvány fogalmipapír nagyságú (21×30 cm) vagy a félívrétű (21×15 cm) karton.

A cédulák tárolására alkalmas megfelelő formátumú dobozokra, dossziéokra, vagy borítékokra (lehetőleg erősebb anyagúak legyenek) rá kell vezetni a cédulák összefoglaló tartalmát (például „a gazdaságilag elmaradott országok” c. téma kutatásához összegyűjtött cédulák borítékjaira „Ázsiai országok”, „Afrikai országok”, „Latin-amerikai országok”, „Tökeszegénység” stb. címek kerülhetnek). Kartondobozba történő tárolás esetén pedig a „lovásokra”, a választólapokra kell a megfelelő, a tagolást jelző fogalmat ráírni.

(A „lovas”, vagy a választólap lehetőleg valamilyen tartósabb kartonból készül, a könyvtári katalógus osztólapok mintájára vagy úgy, hogy az egyezményes nagyságú cédulákból kiemelkednek az erre a célra szolgáló speciálisan kivágott cédulák kb. 4 × 1 cm nagyságú részei; célszerű közép- és oldal-választólapokat beszerezni, vagy készíteni az áttekinthetőbb tagolás céljából.)

Mi kerüljön az előre kivágott cédulákra, amelyeknek mindig kéznél kell-e lenniök? (Ha nincsenek éppen kéznél, a munkával kapcsolatos felmerült ötleteket, gondolatokat minden esetben jó feljegyezni valahova rögzítés végett és utána első alkalommal ezeket a feljegyzéseket át kell vezetni szabályos cédulákra, vagy kartotékokra.) A cédulákra, amennyiben *irodalmi forrásokról* van szó, minden esetben legalább a *következő adatokat* kell feljegyezni: (*könyveknél*): a szerző nevét (lehetőleg csupa nagybetűvel, vagy aláhúzva, szerző nélküli mű esetében a cím első szava a rendszó), a mű pontos címét, a kiadás helyét és évét, a terjedelmet, (*folyóiratoknál*): szerzőt, cikk címét, folyóirat nevét, megjelenés évét, sorszámát, terjedelmét (oldaltól oldalig). Idézet kiírása esetén gondosan fel kell tüntetni, hogy az idézett rész hányadik oldaltól oldalig terjed. Keserves utána-keresgéléstől kíméli meg magát a kutató, ha ragaszkodik ezekhez a technikai jellegű adatokhoz.

Az idézetek, akár a hasonlatok, legyenek témabavágók, tömörek és lehetőleg csak akkor kerüljenek felhasználásra a feldolgozás, a megírás során, ha a szerző mondanivalójába valóban „vágunk”, vagy illusztrálják a mondanivalót, vagy színesítik a szöveget — de csak módjával:

FAUST: Kevésből ne hígiís sokat!
Ne légy kereplős kertelő!
A tiszta érzés, gondolat
cifrátlan szóba ölhethő;
és ha van mondanivalótok,
szavak után mért futtok-lóttok?

.....
.....

(Faust. 21. p.)

(E Goethe-idézet egyébként summázza az írás egyik legfőbb követelményét is.)

A mű rövid címfelvétele és az esetleges szó szerinti idézetek mellett, a *műre vonatkozó legkülönbözőbb tartalmi feljegyzések* kerülhetnek: rövid tartalmi kivonat, egyes gondolatok, vagy az egész gondolatmenet megragadása, a kutató kritikai megjegyzése az olvasott munkáról, gondolatok, amelyeket az olvasottak váltottak ki, számszerű adatok, egyszerű megjegyzés, hogy például „utánanézni”, „át-tanulmányozni”, vagy „összevetni megállapításait valamilyen más munkával” stb. *Külön cédulát* kell természetesen készíteni az olvasott könyvben, vagy folyó-iratcikkekben talált más könyvekre, vagy cikkekre történt utalásokról, amennyiben felkeltik a kutató érdeklődését.

A cédulákra kerülő kivonatok, jegyzetek legyenek a lehető legtömörebbek, ragadják meg a tanulmányozott forrás lényegét, fő *gondolatmenetét*, *jellemző tételeit*, *adatait*, a lényegtelen részletek vagy a „toldalék”, a „vatta” anyag mellő-zésével, amelyek feljegyzése mellett, hogy időtrabló, rendkívül meg is nehezíti a munkát a feldolgozás során.

Helyes viszont az egyszer már amúgy is kézbevert forrás *valamennyi* fontos mondanivalóját rögzíteni, tekintet nélkül arra, hogy az adott kutatáshoz felhasználható-e vagy sem minden feljegyzés. Legalább utalás formájában történjék ez meg, mert ily módon a cédulák bizonyos mértékben *olvasmánynapló* funkciót is betöltenek. Az így előálló munkatöbblet az idők során megtérül az újabb és újabb témák kutatásánál.

A cédulaanyag áttekintése, csoportosítása végett a jegyzetek elkészítése után nyomban *szakosítani* (*osztályozni*) kell az adott cédulát (vagy ha nem, gyűjtő-borítékba kell ideiglenesen elhelyezni). Leginkább használhatóknak látszik a kutatási témának főbb fogalmai, részei szerinti csoportok — *tárgyszavak* — kialakítása. A „gazdaságilag elmaradott országok” c. képletes témánál maradvá, a következő tárgyszavak képzelhetők el: „a gazdaságilag elmaradottság fogalma”, „iparosítás”, „afrikai országok”, „külföldi tőke” stb. Az adott cédulára színes ceruzával rá kell vezetni a megfelelő tárgyszót, majd behelyezni az azonos tárgyszót viselő „lovas”, vagy osztólap mögé, vagy a megfelelő tárgyszót viselő dossziéba, vagy borítékba. Csak így biztosítható, hogy a rögzíteni kívánt adatok, gondolatok, címek ne keveredjenek el.

A megfelelő változtatásokkal az eddigiekben leírtak vonatkoznak a nem-irodalomkutatás jellegű feljegyzések rögzítésére is (ötletek, elgondolások, vázlatok stb.).

Célszerűnek látszik, hogy a kutató bizonyos őt érdeklő kérdésekről, függetlenül attól, hogy adott időszakban foglalkoznia kell-e vagy sem ezekkel, *rendszeresen* cédulázza ki a kezébe kerülő vonatkozó anyagot. Ugyancsak kitűnően használható házi archivumot építhet ki magának *lapkivágatokból*, *különlenyomatokból*, amelyeket dossziékban őrizhet. (A lapkivágatoknál ügyelni kell arra, hogy *a kivágotra rékerüljön* a lap neve, a megjelenés éve, hónapja, napja, máskülönben esetleges szükséges hivatkozás, vagy idézet esetén a kivágatokból mindezeket nem lehet megállapítani.) A lapkivágat dossziékat is helyes *tematikusan* kiépíteni.

Az eddigiekben szó volt arról, hogy milyen megfontolások alapján, milyen módszerekkel lehet anyaggyűjtést folytatni és milyen technikai megoldások szolgálgják az anyag rendszerezését és megőrzését. A módszerbeli megfontolások és a technikai kivitel azonban mit sem, vagy csak nagyon keveset érnek önmagukban az irodalmi forrásoknak viszonylag gyors, hatékony megragadása nélkül, *a jegyzetelés, a kivonatolás racionális* megoldása nélkül. Vagyis hogyan oldható meg a minimális energia- és időbeli ráfordítással az olvasás maximális kihasználása, némi túlzással *az olvasás gazdaságossága*.

Az olvasás gazdaságosságának első feltételéről, *az irodalmi anyag válogatásának* bizonyos vonatkozásairól már volt szó. Ezt azzal kell kiegészíteni, hogy amennyire *az előzetes ismeretek* ezt lehetővé teszik (recenziók, korábbi tanulmányok, más szakemberek véleménye, utalások más művekből, ismert nevű szerző, a szerző más munkái, jelentős kiadó stb. ismérvek alapján) *forrásértékű, magas színvonalú műveket* kell tanulmányozni elsősorban *a klasszikusok* mellett. *Adatfeldolgozás* esetén lehetőleg *elsőkézből* vett adatokkal célszerű dolgozni (például statisztikáknál az egyes országok központi statisztikai hivatalainak kiadványai-ból).

A tudományos munka megszervezésével, módszertanával foglalkozó valamennyi munka hangsúlyozza *az olvasás, a könyvekkel bännitűdás* jelentőségét. De olyan munkák is szép számmal találhatók — igaz, hogy ezek elsősorban a szép-

irodalommal foglalkoznak —, amelyek kifejezetten az olvasás „művészetét és technikáját” tárgyalják (például *Benedek Marcell*: Az olvasás művészete. Bp. 1957. Bibliotheca. 340 p., *Dallos György—Makay Gusztáv*: Hogyan olvassunk. Bp. 1952. Ifjúsági Kiadó. 123 p.).

A kutatási, tanulási célzatú olvasásnál, a szakirodalom tanulmányozásánál némileg más a helyzet, mint a szépirodalomnál, ez előbbinek is megvannak a sajátos „fogásai”, kialakult, legcélszerűbbnek látszó gyakorlata (itt el kell tekinteni az egyéni adottságokból következő tényezőktől, ún. szakismeret, általános műveltség, nyelvismeret, olvasási tapasztalatok stb.).

Első „szabályként” talán azt lehetne említeni, hogy olvasásnál mindig legyen a kutató kezeügyében írószerszám és papír: „Qui scribit, bis legit” — aki ír, kétszer olvas — mondja a latin közmondás. Eltekintve attól, hogy a feljegyzés pontosabban, megbízhatóbban rögzíti gondolatainkat, a címeket mint az emlékezet, a leírt gondolat sokkal mélyebben, maradandóbban bevésődik a tudatba, mint anélkül. Fokozottan áll ez a megállapítás adatokra, idézetekre, idegen nyelvű szövegekre stb. Továbbá, még ha gyorsan és megbízhatóan rögzítünk is például egy könyvcímet, távolról sem biztos, hogy a szerző nevét, a könyvvel, vagy egy folyóiratcikkkel összefüggő egyéb adatokat is sikerül észbe tartanunk. Könyvtárosok előtt ismert és állandóan visszatérő jelenség, hogy az olvasó, a kutató hosszasan keresgéli a katalógusokban, a folyóirat évfolyamokban az olvasott könyv, vagy cikk címét, vagy a szerző nevét, vagy a műre vonatkozó más adatokat, mert bár a tartalomra egészen jól emlékszik, de nem tudja tanulmányában idézni, mert nem jegyezte fel a szükséges adatokat — holott amikor kezében volt a könyv, vagy a folyóirat, ezt könnyen megtehetette volna.

A könyvek (jóval kevésbé a folyóiratcikk) bizonyos elemeinek — ún. többek között szerkezet, szerkesztés, kiadás stb. — áttekintése viszonylag gyors, bár korlátozott mértékű tartalmi tájékozódási lehetőséget nyújt a kutatónak, anélkül, hogy az egész művet át kellene olvasnia. De ezen elemek figyelembevétele a könyv tanulmányozása során is segítséget jelent a tartalomban történő könnyebb eligazodáshoz, hogy könnyebben meg lehessen találni az érdekesebb részeket, vagy kifejezetten a kutatót érdeklő részeket.

Ezeknek a szerkezeti, szerkesztési stb. elemeknek a számbavétele, értékelése hozzásegítheti az olvasót ahhoz, hogy elég rövid idő alatt nagyjából képet alkosson magának a kézbevett könyvről. Az olvasást természetesen ez nem helyettesítheti, inkább benyomásról lehet szó, mint megalapozott véleményről a könyv tanulmányozása nélkül. Mint ahogy a másodkézből kapott kivonat, bírálat, ismertetés, annotáció sem helyettesítheti a személyes tapasztalatot s csak a figyelmet hívhatja fel bizonyos irodalomra, ugyanúgy az említett elemeknek a mérlegelése is csak kisegítője lehet magának az olvasásnak.

Ezen elemek — amelyek nem egyforma súllyal esnek latba a mérlegelésnél — abban az irányban hathatnak, hogy a kutató el se olvassa a kézbevett könyvet, vagy hogy a leggondosabb figyelemre méltassa azt.

A könyvek ezen elemei nagy vonalakban a következőképp csoportosíthatók: *szellemi előállítás, kiadás, szerkezet, szerkesztés, formai adottságok.* (ld. E. Táblázat.)

A *szellemi előállításra* vonatkozó ismérvek a szerző személyét és a *szellemi kiadót* (közreadó testület) érintik. Aligha szorul bővebb indokolásra, hogy a szerző tudományos súlya, vagy az adott kiadványt fémjelző intézmény neve milyen súllyal esik latba egy-egy mű megítélésénél (az adott mű milyen intézmény

keretében folytatott kutatás eredménye, milyen testület áll mögötte, milyen intézmény, szervezet támogatta megjelenését). Klasszikusok, vagy általánosan elismert szerzők esetén nincs is probléma.

A könyv kiadására vonatkozóan többféle adat is érdekes: *a kiadás helye* arról tájékoztat például, hogy az adott mű milyen országban jelent meg; *a kiadás éve* a megjelenés idejéről (mennyire korszerű kiadás); tudni kell, hogy egy bizonyos műnek *hányadik kiadásáról* van szó (újabb, átdolgozott, bővített, javított), mert általában a legújabb kiadást kívánatos használni; *a kiadóvállalat* feltüntetése kevésbé nyújt eligazodást, de bizonyos támpontot ez is jelent (haladó szellemű-e, tudományos vagy ismeretterjesztő kiadványokra specializált vállalat-e).

A könyv szerkezete, a feldolgozott anyag tagolása lehetővé teszi a mű vázának megismerését. Ajánlatos tehát gondosan megnézni *a terjedelmét és a tartalomjegyzéket*. A terjedelem figyelembevételénél idézzük Voblijt: „Aki egy oldal helyett hármát ír, csak anyagszolgáltatónak számít, a szerző az, aki e három oldalból egy oldalt állít össze” (id. mű 51. p.).

A könyv szerkesztési elemeinek áttekintése alkalmas arra, hogy az olvasó még a tanulmányozás előtt közelebbi képet kapjon a munkáról. *A bevezetés, az előszó* (vagy mindkettő) rövid összefoglalást nyújt a mű céljáról, tárgyáról, gondolatmenetéről. A bevezetés elolvasása után esetleg már lehet dönteni afelől, érdemes-e egyáltalán foglalkozni a kézbevert munkával. Még a kiadói (lényegében propaganda célzatú), sőt a protokolláris előszó is (amiben a munkát „az olvasó szíves figyelmébe ajánlják”) tartalmazhat a műre vonatkozó támpontokat. Meg kell nézni, hogy a könyv tartalmaz-e *kivonatot*. Vannak olyan könyvek, amelyek a fejezetek elején, vagy a végén röviden összefoglalják az adott rész tartalmát, vázolják gondolatmenetét. *Az idegen nyelvű kivonatok* a nyelvi nehézségek leküzdésében segítenek. Általában világnyelveken adnak közre kivonatokat (orosz, angol, francia, német). Előfordul, hogy a kivonat alapján (különösen a kevésbé ismert nyelveken írott könyveknél vagy *folyóiratcikkek*knél) lehet dönteni arról, szükséges-e esetleg referáltatni a könyvet (vagy cikket), vagy egyes részeit teljes terjedelemben lefordíttatni, vagy egyszerűen elég feljegyezni esetleges utalás céljaira legfontosabb adatait. *A mutatók* ún. *tárgymutató, név- és földrajzi mutató* kitűnő eligazodási lehetőséget nyújtanak a könyv tartalmát illetően. A mutatók közül a *tárgymutató* az elsőség. Különösen nagyobb terjedelmű könyveknél jár haszonnal átnézése, illetve a kutatót elsősorban érdeklő fogalmak kikeresése. Ily módon megállapítható, hogy egyáltalán szerepelnek-e a keresett fogalmak és milyen oldalakon (pl. egy ipargazdaságtani könyv különböző fejezeteiben hol esik szó termelékenységről, önköltségről stb.). A *tárgymutató* a tartalomjegyzék legfontosabb kiegészítője, sőt bizonyos mértékben még fontosabb is annál. *A név- (szerzői) mutató* megvilágítja, kiket idéz, kiknek a műveivel, nézeteivel foglalkozik a szerző. A névmutató segítségével már eleve megállapítható, hogy bizonyos általunk érdekesnek tartott szerzők szerepelnek-e a könyvben. *A földrajzi mutató* áttekintést nyújt arról, hogy milyen földrajzi fogalmak találhatók a műben (pl. egy a szocialista világrendszerrel foglalkozó könyvben milyen oldalakon szerepel Magyarország). A felsoroltakon kívül lehetségesek másfajta mutatók is, így pl. cím-, vagy intézménymutató, amely betűrendben felsorolja a könyvben található intézmények neveit. A mutatók fáradságos és nagy hibalehetőségű keresgéléstől mentesítik a kutatót, ezért különös figyelmet érdemelnek. *A táblázatok* (grafi-

konok, diagramok, statisztikák), a *mellékletek* (térképek) azt mutatják, hogy a szerző milyen szemléletes megoldásokat használ. Különösen a táblázatok nyújtának jó eligazodási lehetőséget, mert pl. a statisztikai táblák futólagos áttekintése is elárulja, hogy mennyire gazdag a mű adatfeldolgozása, illetve adatszolgáltatása. A könyvek fejezeteinek, vagy a könyvek végén található „*forrásmunkák jegyzéke*” (irodalomjegyzék, bibliográfia) megmutatja, hogy a szerző milyen *szakirodalmi apparátust* használ fel munkájához. E bibliográfiák — igényesebb összeállítás esetén — az adott munkán túlmenő tájékoztatást is nyújtanak az olvasónak a kérdés irodalmáról.

A *formai elemek*, vagyis az előállítás módja (nyomtatás, sokszorosítás), a formátum, a tipográfia közül, a mű *tipográfiája* érdemel különösebb figyelmet. A különböző betűtípusok, nyomdajelek, aláhúzás, kurzív, vastagabb betűtípusú szedés, ritkított szedés segítségével a szerző a kiemelni kívánt részekre utal.

E felsorolás nem jelent egyben fontossági sorrendet is, mert nyilvánvaló, hogy egy kevésbé ismert nyelven megjelent könyv esetén például az idegen nyelvű kivonat szerepe fokozott jelentőségű. Más szempontokat is figyelembe lehetne venni a rendszerezésnél, így például a *terjesztési* szempontot (teljes nyilvánosságú, korlátozott terjesztésű, vagy bizalmas „kézirat gyanánt”-szerű kiadványról van-e szó).

Természetes, hogy mindezen elemek együttesen sem pótolhatják a kutató *tartalmi tájékozódását*, vonatkozó tárgyköri ismereteit. A könyvben található felsorolt tájékozódási elemek, ismérvek, valamint az *előzetes személyes és kiadványi tájékozódás* (könyvtári reference, tájékoztatási, bibliográfiai kiadványok) hasznosan kiegészítik, előmozdítják, bevezetik magát a könyvvel való tulajdonképpeni munkát, az olvasást, amelynek mikéntjére nézve a vonatkozó szakirodalomban nem kevés gyakorlati útbaigazítást találni.

Az előzetes szakirodalmi tájékozódás, valamint a könyv szerkesztési, vagy szerkezeti (kisebb részben kiadási és formai) elemeinek áttekintése után nagyban már világos a kutató előtt, hogy milyen *intenzitást* kíván a könyv feldolgozása, hogy milyen széleskörűen, milyen mélységben kell, azaz kíván foglalkozni vele, mennyire „munkaigényes” az adott mű. Ez szabja meg az *olvasás technikáját*.

A tudományos kutatás módszertanával foglalkozó könyvek többféleképpen csoportosítják az *olvasás fajait*. Friedrich Trogisch: *Lernen leichter gemacht*. Leipzig. 1957. c. munkájában négyféle olvasást különböztet meg: 1. gyors áttekintés (általános tájékozódásra), 2. tanulmányozás (jegyzeteléssel), 3. mély és alapos tanulmányozás (ellenőrzőolvasással és összefoglalással), 4. utánaolvasás (egy idő után). Voblij idézett művében a kitűzött céltól függően megkülönböztet *receptív* (tudományos-tanuló jellegű) és *informatív* (tájékozódó jellegű — főleg a folyóiratoknál használatos) olvasást. Másfajta csoportosítások, felosztások is ismeretesek, a lényege azonban valamennyinek az, hogy az olvasást aszerint kell megkülönböztetni, hogy *általános tájékozódást* kívánunk-e nyerni valamilyen témáról, vagy általában az adott tudományterület eredményeiről, vagy pedig *tanulmányozni* akarjuk-e a könyvet, meríteni akarunk-e belőle, meghatározott céllal vesszük-e kézbe saját kutatásunkhoz forrásmunkaként (akár pozitív értelemben, állításaink, elképzeléseink alátámasztására; akár negatív értelemben, bírálatra, cáfolatra).

Azt már az adott mű *típusa*, stílusa, a kutató vonatkozó előzetes ismeretei, olvasási gyakorlottsága szabják meg, hogy hányszor olvassa végig az egészet, vagy egyes részeit. A gyors — de nem felületes — olvasás nagy előny.

Az olvasás üteméről Voblij könyvében a következő adatokat találni: könnyű olvasás (például újság) 5—6 szó másodpercenként; közepes olvasmány (komolyabb cikk, folyóirat) ismert, vagy kevésbé ismert témakörből másodpercenként 4—3 szó; tanulmányozás percenként 100 szó — jó esetben, azaz másodpercenként valamivel több mint egy szó (id. mű 61. p.).

A jó olvasási mechanizmus feltételezi a szótagolás nélküli olvasást, a szó értelmének felfogását általános alakjából, a mondatok tartalmának felismerését egyes szavakból. Mindez hosszas gyakorlat, tapasztalat után sajátítható csak el.

Átlápozás esetén nyilvánvalóan csak hozzávetőleges áttekintés rögzíthető a cédulára — vagy kiderül, hogy még ez sem szükséges. De a legjobb esetben is a könyv azonosításához szükséges adatok mellett (szerző neve, mű címe stb.) néhány soros feljegyzésre, „emlékeztetőre” futja az így nyert benyomásból.

Más a helyzet a könyv *tanulmányozása* esetén. Ilyenkor szükséges megjelölni a szövegben a fontosabb részeket, esetleg idézetek céljaira is, emlékeztessük saját magunkat arra, hogy a megjelölt részekkel még foglalkozni kell, újra átolvasandók, vagy a megjelölés arra szolgál, hogy a megadott sorokat, szakaszokat, táblázatokat stb. gépeljük ki. Erre a célra jó, ha kéznél vannak hosszúkás, vékony papírcsíkok, *könyvjelzők*, amelyek behelyezve a megfelelő lapok közé automatikusan figyelmeztetnek további tennivalókra.

Könyvtári könyvekbe, folyóiratokba nem szabad színes ceruzával, vagy tollal megjelölni a rögzíteni kívánt részeket, *még kevésbé* széljegyzeteket készíteni. Saját könyvével, folyóiratával mindenki kedve szerint bánhat, úgy dekorálhatja, ahogy szükségesnek és izlésesnek tartja. A könyvtári állomány közgyűjtemény, *kollektív használatra való* és ha mindenki a számára szükséges részeket aláhúzza, megjelöli vagy megjegyzésekkel ellátja, elképzelhető, mennyire lesz használható az így „preparált” könyv, vagy folyóirat, mire az ötödik-hatodik kutató kezébe kerül. Azok a részek, amelyekre vissza kell még térni, az említett módon egy vékony papírcsíkkal jelölendők meg úgy, hogy a papírcsík néhány centiméterrel kiemelkedjék a lapok közül. A szövegen belül pedig grafitceruzával egészen halványan kell a feltétlenül szükséges jelöléseket eszközölni.

Széljegyzeteket, az olvasottakkal kapcsolatos észrevételeket a cédulára kell rávezetni. A cédulára kerül amúgy is az olvasott könyv *rövid tartalma, főbb gondolatmenete*, a kutató *kritikai megjegyzése*. (Aligha kell külön hangsúlyozni, hogy a tudományos munkák tanulmányozása minden esetben *kritikai jellegű olvasást* jelent.)

A cédulákra való *feljegyzéseknél* gondolni kell arra, hogy a kutató nemcsak pillanatnyilag kívánja rögzíteni észrevételeit az olvasottakkal kapcsolatban, hanem ezeket mint munkája alkotóelemeit, tégláit a feldolgozás során valamilyen formában felhasználja. Nemcsak a megírásnál, hanem már cédulázásnál is ügyelni kell arra, hogy margó maradjon esetleges utólagos bejegyzésekre, hogy ne túlságosan sűrűn, szinte egybeírva kövessék egymást a sorok, hogy a számokat jól olvashatóan írják ki. Ha szükségesnek látszik pótlólag terjedelmesebb beszúrásokat tenni a cédulára vett feljegyzésbe, úgy egyezményes jelekkel (nyomdai korrektúra jelölésekkel) kell ezt eszközölni (a soron belül és a margón azonos jelt használni), ha pedig a margókra sem férne rá a pótlólagos bejegyzés, nem kell erőltetni a dolgot, hanem újabb cédulát

E.) T Á B L Á Z A T

A könyvet kövekező e'enei ny'ij'ant'ik v'szon'j'ag g'j'ors, (k'orl'áoz'v't mértékű) tartalmi tájékozódási áttekintést

I. SZELLEMI ELŐÁLLÍTÁS —

1. szerző _____
2. szellemi kiadó (közreadó terület) _____

II. KIADÁS

1. kiadás helye _____
2. kiadás éve _____
3. hányadik kiadás _____
4. kiadó vállalat _____

III. SZERKEZET —

1. terjedelem _____
2. tartalomjegyzék (tagolás) _____

1. előszó _____
2. bevezetés _____

3. kivonat — _____
fejezetek elején (végén)
idegen nyelvű

IV. SZERKESZTÉS —

4. mutatók — _____
tárgy
földrajzi
név (szerzői stb.)

5. táblázatok (grafikonok, diagrammok, statisztikák)
6. mellékletek (térképek)
7. forrásmunkák jegyzéke (bibliográfia)

V. FORMAI ELEMÉK —

1. előállítás módja _____
2. formátum _____
3. tipográfia _____

kell írni és folyószámmal ellátni, vagy egyezményes jellel látni el egy másik cédulát és erre vezetni rá a beszúrást.

*

Az anyaggyűjtés módszere és technikája — egyik legfontosabb, mindenestre leggyakorlatibb része — a szellemi tevékenység, a tudományos munka szervezésének és módszertanának. Nem kevés szubjektív tényező — mint lelkialkat, képzettség, általános műveltség, kialakult szokások, gyakorlat befolyásolja egyénileg a kutatót az anyaggyűjtés módszerében és technikájában. Amint semmilyen tevékenységben, különösen pedig a kutatásban, így az anyaggyűjtés módszerére és technikájára sem ajánlható séma, ez nem is szükséges. Legfeljebb arról lehet szó, hogy bizonyos kikísérletezett, tapasztalat szerint bevált módszereket lehet alkalmazni e téren is, anélkül, hogy saját káron, vesződéségesen kelljen rájönni bizonyos módszerek és technikai eljárások alkalmazhatóságára. Mint egyéb módszeres eljárások, az előzőkben leírtak is csak hatékonyabbá válnak, ha egyénileg színesítik, változatosabbá teszik őket, ha a kutató — a megfelelő korlátok között — saját képére formálja azokat, ha az általános érvényűeket szerencsésen kombinálja az egyéni megoldásokkal.

Marx: „A tőke” francia kiadásához írt elő- és utószavában megjegyzi, hogy „A tudomány nem ismer széles országotat s csak azok remélik, hogy nap-sütötte ormait elérlik, akik nem riadnak vissza attól, hogy meredek ösvényei megmászása fáradságos” (*Marx: A tőke. 1. kötet. Bp. 1948. Szikra. 936 p. id. 23. p.*). Anélkül, hogy túl kellene értékelni az anyaggyűjtés módszerének és technikájának jelentőségét a kutatásban, mégis talán túlzás nélkül állítható, hogy e módszerek és eljárások valamivel hozzásegítik a kutatót ahhoz, „hogy a meredek ösvények” megmászása ne legyen *a kelletténél is fáradságosabb.*

ANYAGGYŰJTÉS

A GAZDASÁGILAG ELMARADOTT ORSZÁGOK C. TÉMÁHOZ

(Példa az irodalomkutatásra)

Az utóbbi évtized politikai és közgazdasági irodalmának egyik leggyakrabban előforduló fogalma és témája „a gazdasági elmaradottság”, vagyis a gyarmati és félgymati sorból felszabaduló területek, valamint az imperialista kizsákmányolás miatt fejlődésben elmaradott egyéb országok problémája. „Szlaborazvitie sztranü”, „Under-developed countries”, „Entwicklungsländern” („Unentwickelte Ländern”), „pays sous-développés” — mind e probléma gyűjtőfogalmát jelölik különböző nyelveken.

A fogalom, éppen mivel a második világháború befejezését követő években alakult csak ki mai, elfogadott meghatározásában és formájában, a jelenlegi *enciklopédikus művekben* így kevésbé található, mint inkább a gyarmati rendszer, gyarmatosítás címszavak alatt.

Ily módon a zenciklopédikus művek magának a definíciónak a körülírásához, a probléma jelenlegi állásának áttekintéséhez bővebb eligazodást alig nyújtanak.

Ezzel szemben a *bibliográfiai irodalom*, a téma időszerűségére és az általános nemzetközi érdeklődésre való tekintettel több kiadvánnyal is rendelkezésre áll.

A gazdaságilag elmaradott területek problémájának irodalmát önálló formában feldolgozó bibliográfiák közül (a kiadás időrendjében) elsőnek említhető Arthur *Hazlewood*: *The economics of under-developed areas*. An annotated reading list of books, articles, and official publications. Institute of Colonial Studies. London. 1954. Cumberlege. 89 p. Ez a londoni Gyarmati Tanulmányok Intézete kiadványai keretében megjelent annotált bibliográfia 623 tételben ismerteti az irodalmat (könyvek, folyóiratcikkek, hivatalos kiadványok).

A kutató szempontjából különös érdekessége ennek a bibliográfiának, hogy feldolgozza a régebbi kiadványokat is (pl. C. *Remer*-nek 1933-ban megjelent ismert könyvét a külföldi tőkebefektetésekről Kínában, vagy *Hobson* munkáját az imperializmusról), hátránya viszont, hogy teljesen mellőzi a kérdés *marxista* irodalmát (Lenin, Varga Jenő, Mendelszon stb.).

Két ENSz bibliográfiát is talál a kutató: *Bibliography on the process and problems of industrialization in under-developed countries*. New York. 1954. UNO. 76 p., *Bibliography on industrialization in under-developed countries*. New York. 1956. UNO. 216 p. A kiadványokból kitűnik, hogy az ENSz Gazdasági és Szociális Tanácsának határozata értelmében jelentek meg a tagországok illetékes szerveinek közreműködésével. A két kiadvány azonos célkitűzéssel és lényegében azonos irodalomfeldolgozással jelent meg kétévi különbséggel. Az 1954-es kiadás rendkívül részletesen dolgozza fel az ENSz-nek és szakbizottságainak

(„specialized agencies”) vonatkozó dokumentumait (pl. Ázsiai és Távolkeleti Gazdasági Bizottság, Technikai Segítség Igazgatósága, Gyarmati és Gyámsági Területek Osztálya, Nemzetközi Pénzügyi Alap stb.). Továbbá feldolgozza a világ ipari fejlődésével és az elmaradott területek iparosításának problémájával foglalkozó munkákat. E bibliográfia különleges tájékoztató értéke abban áll, hogy az ENSz dokumentumokat egyszerű annotáción túlmenő részletességgel ismerteti, ami azért is fontos, mivel ezen dokumentumok nagy része könyvtári forgalomba nem került, tehát felkutatásuk is nehezebb. Az 1956-os kiadás anyaga természetesen gazdagabb és felsorolja „a gazdaságilag elmaradott országok” problémáival foglalkozó, de még nem publikált tanulmányokat és a kutatási témákat is. Ez a munka 2290 tételt tartalmaz. Az egyes fejezetek végén a vonatkozó irodalom bibliográfiáiról is tájékoztat (bibliográfiák bibliográfiája).

Az említett három bibliográfiánál újabb kiadású Viet J.: *L'assistance aux pays sous-développés. Bibliographie commentée*. Paris. 1957. UNESCO. 83 p. (Segítség az elmaradott országoknak. Megjelent a *Rapports et documents de sciences sociales* — Társadalomtudományi jelentések és dokumentumok c. sorozat 8. számaként.) Ez az annotált bibliográfia 869 tételt tartalmaz és feldolgozza a nemzetközi szervezetek multilaterális segélyprogramjainak dokumentumait és irodalmát, emellett ismerteti az amerikai és a gyarmati hatalmak bilaterális „segélyprogramjainak” dokumentumait is, főleg az imperialista külföldi tőkebefektetésekről.

Nagyobb bibliográfiai összeállítást talál a kutató a Nemzetközi Szociológiai Társaság (International Sociological Association) szerkesztésében, az UNESCO kiadásában megjelenő *Current Sociology* c. tematikus számokkal megjelenő folyóirat 1957. 3. számában. (Social factors in economic growth. A trend report and bibliography. — A gazdasági növekedés társadalmi tényezői. A kutatás jelenlegi tendenciái és bibliográfia.) Ez a bibliográfia 415 tételt sorol fel, az egyes tételekről néhány soros ismertetést ad. Érdekessége, hogy a szorosan vett gazdasági kérdések irodalma mellett feldolgozza az elmaradott területek népesedésével, oktatásiügyi helyzetével stb. kapcsolatos irodalmat is.

E nagyobb, önálló formában megjelent bibliográfiák mellett (amelyek a szocialista irodalmat egyáltalán nem, vagy csak kismértékben ismertetik) a moszkvai Fundamental'naja Biblioteka (Az Akadémia Társadalomtudományi Könyvtára) tájékoztató kiadványai (*Novaja Szovetszkaja Ekonomicseskaja Literatura*, *Novaja Inosztrannaja Ekonomicseskaja Literatura*) adnak gazdag irodalomfeldolgozást a „gazdaságilag elmaradott országok” kérdéseiről is.

Mindezen bibliográfiák, valamint a könyvtári katalógusok és a referencmunkák áttanulmányozása után, nyilvánvalóvá válik, hogy a „gazdaságilag elmaradott országok” problémáiról hatalmas irodalom áll a kutató rendelkezésére. A nemzetközi szervezetek sok dokumentuma, a különböző országokban megjelenő számos közgazdasági könyv és — kis túlzással — a folyóiratok úgyszólván valamennyi száma tartalmaznak adalékokat a kutatáshoz. Ha mindezekhez a kutató hozzászámítja, hogy maguk az elmaradott országok is mind több kiadvánnyal jelentkeznek, úgy nyilvánvaló a rendszerezés szükségessége, hogy el kell készíteni az anyaggyűjtés vázlatát a források eredete és jellege szempontjából.

Nagyjából a következő anyaggyűjtési vázlat képzelhető el:

a) Kifejezetten a gazdasági elmaradottság, a gyarmati rendszer kérdéseit tárgyaló elméleti munkák. A marxizmus—leninizmus klasszikusainak művei

közül különösen *Lenin* művei foglalkoznak sokat a probléma elméletével. *Lenin* összes műveinek 4. kiadásához készült kétkötetes tárgymutató nyújt jó eligazítást a vonatkozó részek megtalálásához. A legújabb marxista irodalom is sokat foglalkozik a kérdéssel, így például *V. Vaszil'eva*: *Raszpád kolonial'noj szisztemü imperializma*. Moszkva. 1958. Izd. AN SzSzsZR. 610 p. (A gyarmati rendszer felbomlása — a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének kiadványa. A könyv 3. fejezetének címe pl. „Az iparfejlődés sajátosságai a gyarmati és egyéb gazdaságilag elmaradott országokban”). A polgári irodalomból tudományos igényessége miatt e kategóriába tartoznak pl. *Gunnar Myrdal* (az ENSz Európai Gazdasági Bizottsága volt főtítkárának) tanulmányai: *Development and under-development*. Cairo. 1956. National Bank of Egypt. 88 p., *Economic theory and under-developed regions*. London. 1957. Duckworth. 168 p.

b) Az elmaradott országoknak a saját gazdasági helyzetükkel foglalkozó hivatalos és egyéb testületi kiadványai (pl. Bank Indonesia éves jelentései, az indiai tervbizottság — Government Planning Commission — kiadványai, többek között *Papers relating to formulation of the second five year plan*. New Delhi. 1955. stb.).

c) A nemzetközi szervezetek általános gazdasági és statisztikai kiadványai, valamint speciálisan a gazdasági elmaradottság kérdéseivel foglalkozó dokumentumai (pl. *Measures for the economic development of under-developed countries*. New York. 1951. UNO.)

d) A szocialista országok anyag- és adatszolgáltató kiadványai (a Szovjetunió Külkereskedelmi Minisztériuma Konjunktúrakutató Intézetének monográfiái, a tőkés országok gazdasági helyzetéről évenként megjelenő kötetei, a Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézete folyóirata — *Mirovaja Ekonomika i Mezsduarodnue Otnosenija* — mellékleteként megjelenő negyedéves konjunktúrajelentések, a berlini *Deutsches Institut für Marktforschung* „hivatali használatra” megjelenő „*Länderberichte*” sorozata stb.).

e) A kapitalista országok közgazdasági és statisztikai szakirodalmából az e kérdéssel foglalkozó speciális kiadványok (pl. a newyorki *Institut of Pacific Relations* publikációi, a londoni *Barclays Bank*nak a tengerentúli területek gazdasági helyzetéről megjelenő időszakos szemléje „*Overseas survey*”, a külföldi „segélyprogramok” dokumentumai stb.).

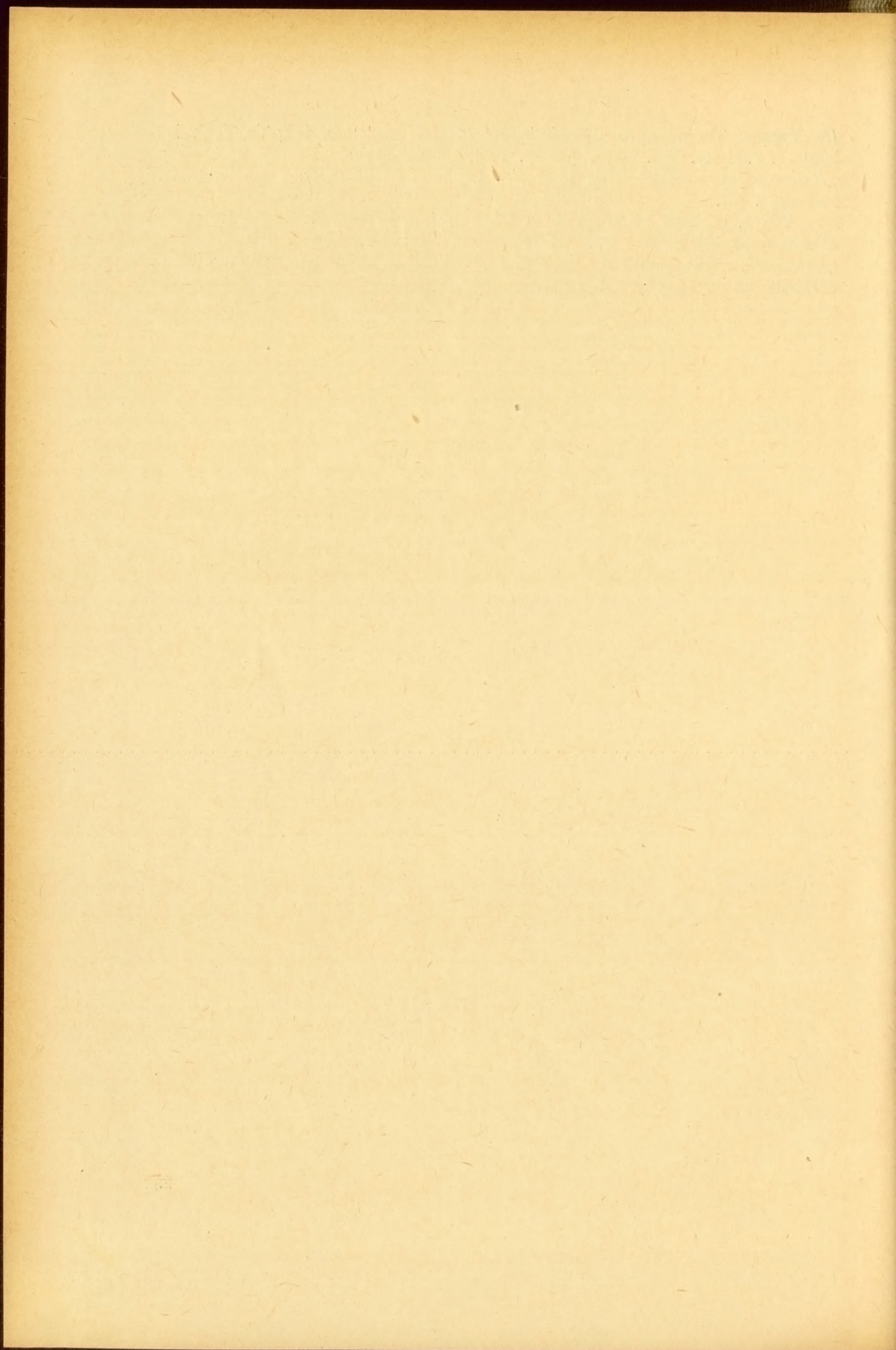
f) Monográfiák egy-egy országról, területről, vagy problémaköréről (pl. *I. Jonchay*: *L'industrialisation de l'Afrique*. Paris. 1953., *D. Beklejev*: *Indonezija*. *Ekonomika i vnesnjaja trgovlja*. Moszkva. 1956. stb.).

Az anyaggyűjtés lehető teljességének érdekében kívánatos utánanézni, hogy különböző tudományos intézetekben milyen kutatások folynak az adott témáról. Így például a szocialista országok közgazdaságtudományi intézetei közül a moszkvai Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének (Institút Mirovoj Ekonomiki i Mezsduarodnüh Otnosenij) számos kutatási témája érinti az elmaradott országok problematikáját vagy kifejezetten ezzel foglalkozik. A prágai közgazdaságtudományi intézetben (Ekonomycky Ustav) kutatás folyik India gazdasági struktúrájáról és külkereskedelméről, különös tekintettel az iparosítási politikára. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetében folyó kutatás eredményeként már meg is jelent egy részlet közlemény

(A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve. I. 1957. Bp. 1957. 542 p. c. kötetben Molnár Ferenc tanulmánya „A gazdasági elmaradottság fő ismérvei, okai és leküzdésének perspektívái.” 102—133. p.).

Végül, de nem utolsósorban a felsoroltakon kívül számításba kell venni az általános tájékoztató ún. reference-munkákat is, amelyek friss adatszolgáltatással, rövid politikai, gazdasági és közigazgatási leírással nyújtanak adalékot az anyaggyűjtéshez.

*

BIBLIOGRÁFIA

(az 1. sz. Függelékhez: Az anyaggyűjtés módszere és technikája)

Az I–IV. fejezet bibliográfiai értelemszerűen ide is tartoznak, egyébként a következő irodalomfelsorolás valamelyest túlmegy a szorosan vett anyaggyűjtés módszerén és technikáján (kiter a szerkesztésre, sajtó alá rendezésre stb. is). A tételek ismertetése többnyire némileg kibővített értelemszerű címfordításra szorítkozik.

BAGLEY, W.: Facts and how to find them. A guide to sources of information and to the method of systematic research. 4. ed. London. 1950. Pitman. 135 p.

Útmutató a tudományos munka irodalmi forrásaihoz és a kutatás módszer-tanához.

BARANSZKIJ, N.: Szovetü i nasztavlenija aszpirantam-ekonomgeografam po rabota nad diszsertaciej. Moszkva. 1947. Moszkovszkij Goszudarsztvennűj Univerzitet. 34 p.

Tanácsok a gazdaságföldrajz-szakos aspiránsoknak diplomamunkájuk elkészítéséhez.

BIRÓ F.—HALÁSZ Á.: A főiskolai előadás és jegyzetelés kérdéseiről. Bp. 1952. Közgazdasági Kiadó. 48 p.

COLLISON, R.: Indexes and indexing. A guide to the indexing of books, periodicals . . . and other material with reference section and suggestions for further reading. London. 1951. Bonn. 155 p. Bibliogr.

A kivonatolás és mutatókészítés módszere és technikája.

ERMOLOV, N.: Technika redaktirovanija knigi. Moszkva—Leningrad. 1946. Goszlegprom. 58 p.

A könyvek szerkesztésének technikája.

GLASSER, M.: A marxizmus—leninizmus klasszikusainak munkamódszeréről. — összeállítása forrástanulmányok alapján. Bp. 1950. Szikra. 113 p.

(Marxizmus—leninizmus kiskönyvtára 61–62.)

Bő szemelvényeket közöl a marxizmus—leninizmus klasszikusainak alkotói módszeréről, munkabeosztásáról, olvasmányairól stb.

GUIDE POUR LA RÉDACTION DES RÉSUMÉS D'AUTEURS. Paris. 1951. UNESCO.

Útmutató kivonatok szerkesztéséhez.

HANDBUCH DER KLASSIFIKATION. 3. H. Frank, O.: Grundlagen der Ordnungstechnik. Berlin, Krefeld-Verdingen. 1948. Beuth. 111 p.

Az osztályozás kézikönyve. 3. füzet. Az irodalmi források rendszerezésének technikája.

HANDBUCH DER KLASSIFIKATION. 8. H. Frank, O.: Literaturnachweis und Literaturrecherchen. Stuttgart. 1953. Dorotheen Verl. 120 p.

Az osztályozás kézikönyve. 8. füzet. Irodalomkutatás — anyaggyűjtés.

HEYCK, J.: Technik der wissenschaftlichen Arbeiten. 8. Aufl. Berlin—Charlottenburg. 1951. Kiepert.

A tudományos munka technikájának kézikönyve. Gazdag bibliográfia.

KUNZE, H.: Wege zum wissenschaftlichen Buch. Die Bereitsstellung von Literatur durch die wissenschaftlichen Bibliotheken in der DDR. 2. erw. Aufl. Berlin, 1955. Akademie Verl. 39 p.

Irodalomkutatás — anyaggyűjtés a tudományos munkához az NDK-ban.

RAMON Y CAYAL, S.: Tudományos kutatásra vezérlő kalauz. 7. spanyol kiadás után készült ford. Előszó: *Lenhossék* Mihály. Bp. 1928. Novák. 152 p.

A tudományos munkához szükséges személyes adottságoknak, a kutatómunka megszervezésének, módszertanának és technikájának elemzése.

RIECHERT, J.: Ökonomie des Studierens. Teil 1—3. 1. Klug leben — besser lernen. 2. Gut ordnen — schneller finden. 3. Scharf denken — klarer schreiben. 5. erw. Aufl. Dresden. 1956. Bergakademie Freiberg Fernstudium. 223 p.

A tudományos munka feltételei, technikája, segédeszközei, forrásai, a diploma-munka megírásának módszere.

SEVJAKOV, L.: Kak rabotatj nad diszsertaciej. 3. izd. Moszkva. 1954. Izd. AN SzSzSzR. 31 p.

A diploma-munka megírásának módszerei.

TURABIAN, K. A manual for writers of term papers theses and dissertations.

Rev. ed. 3. impr. Chicago. 1956. Univ Press. 82 p.

Tudományos írásművek, diploma-munkák megírásának módszere és technikája.

TROGSCH, F.: Lernen leichter gemacht. Eine Anleitung zu planvoller Arbeit im Hörsaal und am Schreibtisch. Leipzig. 1957. Bibliographisches Institut. 113 p.

Az anyaggyűjtés, az olvasás, a feldolgozás és a tudományos írásmű szerkesztésének módszerbeli és technikai kérdései. Bibliogr.

VOBLIJ, K.: A tudományos munka megszervezése. Bp. 1951. Közoktatási Kiadó. 142 p.

Alapvető marxista munka a címben foglalt témakörrel (a szöveges részben számos utalás e műre). *Organizacija truda naucsnogo rabotnika*. 3. izd. Kiev. 1949. után készült fordítás.

WÉGER, I.: Irodalomkutatás — anyaggyűjtés. Id. 105. p.

Kitűnően használható módszertani útmutató. Nagy előnye a hasonló művekkel szemben, hogy speciálisan közgazdászok részére készült. Felosztása: bevezetés, 1. általános tájékozódás, 2. a forrásanyag összegyűjtése, 3. az irodalom feldolgozása, 4. gyakorlati példa. Jól válogatott bibliográfia egészíti ki a munkát.

A MAGYAR KÖZGAZDASÁGI KUTATÁS SZERVEZETI KERETEI, FORRÁSAI ÉS SEGÉDLETEI 1919–1959

A „Kézikönyv” I–IV. fejezete majd mindenhol utal magyar példákra (kutatási szervezetek, kiadványok, könyvtárak stb.). A könyv célkitűzéseinek megfelelően azonban a kutatásnak *modern*, „*kortárs*” forrásait és segédleteit dolgozza fel *nemzetközi méretekben*, így a hivatkozott magyar példák és a forrásismertetések is (pl. folyóiratok) úgyszólván mindenütt — kis túlzással — napjainkra, vagy a legközelebbi múltra vonatkoznak. Továbbá, a feldolgozás nemzetközi méreteiből következik, hogy a magyar kutatási szervezetek és szakirodalmi források az adott keretek között nem lehetnek kellően képviselve és hogy a dolog természete szerint szétszórtnak szerepelnek a különböző fejezetekben. Így e tekintetben a könyv mégoly vázlatos összefüggő képet sem nyújthat (sem a jelenlegi helyzetet, sem a múltat illetően).

Ezt a hiányt pótlendő — és első szerény adalékként egy ilyen tudománytörténeti jellegű összefoglaláshoz — készült a „Függelék”, a teljesség igénye nélkül, vázlatként.

E „Függelék” célja tehát, hogy megkísérelje nagy vonalakban és főbb vonatkozásaiban ismertetni — bizonyos visszatekintő jelleggel — a magyar közgazdasági kutatás szervezeti kereteit, szakirodalmi forrásait és tudományos tájékoztatási apparátusát. Ez ismertetés időbeli és terjedelmi korlátozást tett szükségessé, mivel túlméretezett volna és meghaladná egy függelék kereteit, ha visszanyúlnánk a kezdetekig, a magyar közgazdasági szaksajtó kezdeteire, vagy az első kutatási szervezetekig, vagy ha akár egy meghatározott korszakát illetően is, a teljességre törekednénk.

Mindezek figyelembevételével ésszerűnek látszott nem túl messzire visszamenni a feldolgozásban, olyan korszakhatárt kiválasztani, amelyhez a felszabadulás utáni fejlődés még szervesen, összefüggően kapcsolódik, és az időhatárt 1919-cel megvonni és a Magyar Tanácsköztársaság közgazdasági sajtójával és irodalmával kezdeni az ismertetést. Az ezt megelőző korszakok szakirodalmi forrásainak és szervezeteinek (mégoly vázlatos ismertetése), akárcsak az 1919 utáni, a „Függelék”-ben tárgyalt korszak részletes feldolgozása későbbi tudománytörténeti (és sajtótörténeti) kutatások feladata lehet.

Különösen a kezdő kutatók számára, talán az 1919–1959 közötti időszak vázlatos ismertetése nem lesz hiábavaló.

Ez ismertetés során a rövid ténybeli leírások mellől bizvást mellőzni lehet — hacsak az anyag különleges jellege másként nem kívánja — az értékelést, mivel aligha szorul magyarázatra bárki előtt például a Magyar Gyáripárosok

Országos Szövetsége (GyOSz), az Országos Magyar Gazdasági Egyesület (OMGE), vagy a Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete (TÉBE) és a magyar történelem színpadáról letűnt valamennyi tőkés és földbirtokos szervezet kutatótevékenységének és kiadványaiknak irányzata, beállítottsága. De többek között e szervezetek gazdaságkutató tevékenységének és kiadványaiknak feltárása sem elhanyagolható pl. a két világháború közötti időszak gazdaságtörténetéhez, vagy a Horthy-rendszer gazdaságpolitikájának elemzéséhez.

Ugyancsak eltekintünk a felszabadulás utáni idők kutatási szervezeteinek és szakirodalmi forrásainak részletesebb ismertetésétől, elemzésétől is. Az ismerettség jellegének megfelelően e korszakra vonatkozóan is inkább utalásokat, jelzéseket mintsem alapos elemzést talál a kutató.

A magyar közgazdasági kutatási intézményeknek és szakirodalmi forrásoknak a tárgyalt időszakra (1919–1959) vonatkozó ismertetését a könnyebb áttekinthetőség kedvéért időbelileg a következőképpen csoportosítjuk:

I. 1919. (A Tanácsköztársaság közgazdasági irodalma és sajtója)

II. 1919–1945. (A Horthy-korszak)

III. 1945–1959. (A felszabadulástól napjainkig)

A fontosabb tájékoztató kiadványokat (lexikonok, bibliográfiák stb.) és egyáltalán a tudományos tájékoztató apparátust (könyvtárak, dokumentációs szervezetek és kiadványaik) összefoglalóan ismertetjük a függelék végén.

A tájékoztató kiadványok közül néhány olyant is felveszünk, amelynek csak megjelenési ideje esik valamelyik korszakra, egyébként az 1919 előtti korszakokra vonatkoznak (pl. retrospektív bibliográfiák).

Bizonyos kutatási szervezetek, vagy kiadványok több korszakot is megérték (így pl. a Magyar Gazdaságkutató Intézet 1928-tól 1948-ig működött, több statisztikai kiadvány pedig még napjainkban is megjelenik); ezeket a szervezeteket és kiadványokat annál a korszaknál ismertetjük, amelyre működésük túlnyomórésze időbelileg esik.

I.

1919.

A TANÁCSKÖZTÁRSASÁG KÖZGAZDASÁGI IRODALMA ÉS SAJTÓJA*

A Tanácsköztársaság közgazdasági irodalmára és sajtójára vonatkozóan elsőrendű forrásként *A Magyar Tanácsköztársaság kiadványai és az első kommunista kiadványok. Az Országgyűlési Könyvtár Magyar Tanácsköztársaság Különgyűjteménye*. Szerk. Vértess György. Bp. 1958. Országgyűlési Könyvtár. 496 p. című bibliográfia szolgál. Ezt megelőzően jelent meg a *Magyar munkásmozgalmi bibliográfia* (2. kötet. 1918–1948. Bp. 1949. Magyar Munkásmozgalmi Intézet), amely elsőként igyekezett áttekintést adni a Magyar Tanácsköztársaság irodalmi forrásairól is.

A Tanácsköztársaság közgazdasági és a közgazdasági kutatás szempontjából számba jövő irodalma nagy vonalakban a következőképpen csoportosítható: 1. hivatalos források, 2. sorozatok és monográfiák, 3. időszakos irodalom.

* Ez a rész Dobos Rózsának és Rózsa Györgynek a *Közgazdasági Szemle* 1959. 3. (Tanácsköztársaság száma) részére írott azonos című közleményének erősen rövidített változata.

1. HIVATALOS FORRÁSOK

A Tanácsköztársaság korszakában megjelent törvények, rendeletek, a hivatalos szervek jegyzőkönyvei (és ezek gyűjteményei) közül különösen a következőkre kell a figyelmet felhívni: A *Forradalmi Kormányzótanács Rendeletei*, a *Tanácsok Országos Gyűlésének Jegyzőkönyvei*, a *Tanácsköztársaság* című hivatalos lap, a *Budapesti Munkás- és Katonatanács Hivatalos Közlönye* (melléklet: *Budapest Számokban*) — általános jogszabályokat közlő források; míg a gazdasági hivatalos lapok: *Közgazdasági Értesítő* (Magyar Tanácsköztársaság Szociális Termelés Népbiztossága Közgazdasági Értesítő), *Pénzügyi Közlöny* (a Pénzügyi Népbiztosság hivatalos lapja), *Magyar Pénzügyi Népbiztosság Pénzügyi Közlönyei*.

2. SZOROZATOK ÉS MONOGRAFIÁK

Legjelentősebb sorozatok: *Munkáskönyvtár*, *Vörös Könyvtár*, *Kommunista Könyvtár*. Mindhárom sorozatban a marxista klasszikusok, a nemzetközi és a magyar munkásmozgalom vezetőinek írásai jelentek meg. E sorozatok keretében jelentek meg például Marx: Bérmlunka és tőke, Engels: Az utópikus és tudományos szocializmus, Lenin: Állam és forradalom c. művei, továbbá Szabó Ervin: A tőke és a munka harca. 3. kiadása (Révai József bevezetőjével), Bogdanov: Politikai gazdaságtan, Kun Béla: Ki fizet a háborúért? stb. A *Közoktatásügyi Népbiztosság* kiadásában is számos marxista ismeretterjesztő és gazdaságpolitikai broszúra jelent meg, többek között Varga Jenő: Munkásigazgatás. A termelőbiztos, a munkástanács és a szakszervezet feladatairól, Lengyel Gyula: A falu és a város gazdasági érdekközössége. stb.

3. IDŐSZAKOS IRODALOM

A Tanácsköztársaság közgazdasági időszakos sajtótermékei között kiemelkedő helyet foglal el a *Szociális Termelés*, a Szociális Termelés Népbiztosságának közlönye. E heti közlöny hasábjain egyaránt megjelentek gazdaságpolitikai tanulmányok, cikkek, elméleti jellegű közlemények, valamint hivatalos híryanag és jogszabályok. Ezenkívül rendszeresen közölt folyóirat- és könyvszemlét, állandó rovataiban pedig („ipari termelés”, „fogyasztás”, „agrártermelés”, „világkapitalizmus” stb.) az időszervi gazdasági kérdéseket ismertette. A lapban számos forrásértékű cikket írt többek között Varga Jenő, Hevesi Gyula különféle gazdaságpolitikai kérdésekről.

A *Munka*, a Közoktatásügyi Népbiztosság naponta „kézirát gyanánt” megjelent könyvatos gazdasági sajtótudósítója eredeti cikkeket és tájékoztató anyagokat egyaránt közölt. E könyvatosban jelentek meg a Tanácsköztársaság vezető gazdasági funkcionáriusainak nyilatkozatai.

A napilapok közül elsősorban a hivatalos pártlap a *Vörös Újság*, továbbá a *Népszava* közölt közgazdasági vonatkozású cikkeket. E két napilapban is nemritkán láttak napvilágot vezető gazdaságpolitikusok cikkei, nyilatkozatai.

Az említett lapokon kívül más folyóiratok és lapok is figyelmet érdemelnek, így pl. az *Internacionálé* c. folyóirat, a *Revizorok Lapja* stb.

1919—1945.

(A HORTHY-KORSZAK)

A könnyebb eligazodás végett e korszak közgazdasági kutatási szervezeteit és szakirodalmi forrásait (sorozatok, folyóiratok) főbb működési körük szerint csoportosítva soroljuk fel, úm. általános közgazdaság és statisztika, ipar, mezőgazdaság, pénzügyek, kereskedelem.

1. ÁLTALÁNOS KÖZGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI SZERVEZETEK ÉS FORRÁSOK

A Magyar Tudományos Akadémián a II. Bölcséleti, társadalmi és történeti tudományok Osztálya foglalkozott a közgazdaságtudománnyal, ennek szerve volt a *Nemzetgazdasági Bizottság*. A Bizottság szerkesztésében (személy szerint Heller Farkas és Kovács Alajos professzorok) jelent meg az *Értekezések a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből* c. sorozat (pl. Navratil Ákos: A föld jövedelmezősége. 1935.).

Az Akadémia és a közgazdaságtudomány kapcsolatáról ld. Heller Farkas: A Magyar Tudományos Akadémia és a közgazdasági tudományok. Bp. 1930. MTA. 31 p., vagy a *Budapesti Szemle* 1930. februári számában ugyanattól a szerzőtől „Az Akadémia hatása a közgazdasági tudományok hazai fejlődésére” című cikket.

Az Akadémia égisze alatt működött a magyar közgazdászok összefogó tudományos szervezeteként a *Magyar Közgazdasági Társaság* (alapítási év 1894, 1948-tól működése szünetel).

A Társaság folyóirataként jelent meg a *Közgazdasági Szemle* („a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából és támogatásával kiadja a Magyar Közgazdasági Társaság”), főszerkesztője évtizedeken át Heller Farkas, az akkori idők egyik legismertebb magyar közgazdász professzora volt. A folyóirat 1895-től 1949 áprilisáig jelent meg, mint a magyar közgazdaságtudomány reprezentatív közlönye. Főbb rovatai: tanulmányok, közlemények, irodalom (csoportos és összefoglaló ismertetések — könyvismertetések, külföldi folyóiratok szemléje, szervezeti hírek).

A Társaság gondozta a *Közgazdasági Könyvtár* c. sorozatot, amely nagyobb monográfiákat közölt (e sorozat tulajdonképpen folytatása a háború előtti Magyar Közgazdasági Könyvtárnak). Néhány kiadvány: Óvári Papp Zoltán: A jegybankok viszonya az államhoz különös tekintettel a magyar állapotokra. Előszó: Éber Antal. Bp. 1926. Grill. 112 p. 1. szám; Munkaszervezés és pénzérték. A Magyar Közgazdasági Társaság ankétja. Sajtó alá rend.: Varga István. Bp. 1933. Gergely. 230 p. 14. szám. Ugyancsak a Társaság gondozásában jelentek meg 1940-ben a polgári klasszikus közgazdászok művei magyar fordításban (Smith, Ricardo, Malthus, List).

A statisztikusok tudományos-társadalmi összefogó szerve volt a *Magyar Statisztikai Társaság*. Közleményeinek számát és minőségét tekintve, az anyag- és adatszolgáltatás szempontjából elsőrendű forrásértékkel bírnak a *M. kir. Központi Statisztikai Hivatal* kiadványai.

A *Magyar Statisztikai Évkönyv* új folyama (I—XLIX. 1893—1941.) jórészt e korszakra esik. Az Évkönyv két kiadásban is megjelent: egyik kiadás önállóan

Évkönyv, a másik pedig az Évkönyv, a *Magyar kir. Kormány működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentéssel* közösen. Ez utóbbi átfogó szöveges gazdaságpolitikai elemzést tartalmaz.

A *Magyar Statisztikai Zsebkönyv* (1931—1—) rövidített formájú kiadása az Évkönyvnek. A *Statisztikai Havi Közlemények*, majd 1937-től a *Statisztikai Negyedévi Közlemények* részletes külkereskedelmi adatokat is tartalmaznak, ezért az évkönyvek bizonyos tekintetben nem pótolják a havi, ill. a negyedéves közleményeket.

Az évkönyvek mellett, a legfontosabb sorozat a *Magyar Statisztikai Közlemények*. A Közlemények kizárólag tematikus számokkal jelentek meg. Így például a 99. szám: Magyarország földbirtokviszonyai az 1935. évben. 1. rész. Törvényhatóságok és községek (városok) szerint. 1936. 1050 p., a 102. sz. tartalmazza a második részt: — —. Birtoknagyság csoportok szerint. 1937. 148 p., Piacutatási munkálatok. 1—5. kötet. 1938—1944. 82, 84, 92, 95, 98. sz. kötetekben. A Közlemények több kötete is foglalkozik a külkereskedelmi forgalommal, így az 1940-ben megjelent kötet az 1939. és az ezt megelőző évek adatait dolgozza fel.

Ugyancsak KSH-kiadványként jelentek meg az *Országos Gazdaságstatisztikai és Konjunktúrakutató Bizottság Közleményei* (magyar—német szöveggel 1929—1930-ban). Ezekben a közleményekben elméleti cikkek láttak napvilágot. Így pl. az 1929. 1. sz.-ban a konjunktúrakutatás feladatáról és módszereiről. A Központi Statisztikai Hivatal időnként több évre szóló gyűjteményes köteteket is kiadott (pl. Magyarország. Gazdaságstatisztikai adatok. 1928—1932. Bp. 1933. KSH. 53 p.).

A közgazdasági jellegű sorozatok között kell megemlíteni a *Beszélő Számok* címűt, amely egy-egy témáról rendkívül részletes és más forrásokban nem szereplő adatokat nyújtott. Így pl. 6. száma: Vállalatok és igazgatók. A magyar közgazdasági élet vezetői. 1938., vagy a legnagyobb adófizetőről, vagy Magyarország legnagyobb földbirtokosairól készített statisztikai feldolgozásai számos érdekes adalékot tartalmaznak. (A sorozat nem tekinthető hivatalos KSH-kiadványnak.)

A *Magyar Statisztikai Szemle* 1923-tól jelent meg havonta (francia nyelvű táblafejek és tartalomjegyzék is). Tartalma: főbb gazdasági áganként adatok, cikkek, irodalmi szemle, szervezeti hírek, összefoglaló gazdasági helyzetjelentések, a KSH Könyvtárának új szerzeményei.

A Központi Statisztikai Hivatal keretében, de nem mint KSH-kiadvány jelent meg 1933-tól a *Stud* című könyvmatos statisztikai tudósító „kézirat gyanánt”. Statisztikai adatokon kívül szöveges elemzést is tartalmazott.

A fontosabb statisztikai kiadványok sorába tartoznak a *Székesfővárosi Statisztikai Hivatal* kiadványai is. Így a *Székesfővárosi Statisztikai Közlemények* tematikus számai több gazdasági kérdést dolgoztak fel (pl. Székesfőv. Stat. Közl., 56. kötet. 4. szám: Farkasfalvi Sándor: Budapest gyáripára 1921—1926-ban. 1928. 185 p.), *Budapest Székesfőváros Statisztikai Évkönyve* 1894—1946 között jelent meg.

A Magyar Közgazdasági Társaság és kiadványai, valamint a Központi Statisztikai Hivatal és kiadványai mellett a legátfogóbb közgazdasági szervezet, amely számos kiadványt jelentetett meg, a *Magyar Gazdaságkutató Intézet*. Az Intézet 1928—1948. között működött, mint a Magyar Gazdaságkutató Intézet Egyesület intézete. Az Intézet nyugati mintára szervezett konjunktúrakutató

intézmény volt, amely elsősorban a magyar gazdaságpolitikával foglalkozott, de érdeklődési köre kiterjedt a szomszédos országokra, valamint a világ gazdaságra is. Legfontosabb sorozata:

Magyar Gazdaságkutató Intézet helyzetjelentései (1929—1947, 1—54. sz.) Ez a sorozat (évi négy szám) a magyar gazdasági életre vonatkozó részletes anyag- és adatszolgáltatást nyújtott. Feldolgozásai elemző jellegűek, bő szöveges értékelések, magyarázatok egészítették ki a statisztikai táblázatokat. A helyzetjelentések mellett cikkeket is közölt.

A *Magyar Gazdaságkutató Intézet különkiadványai* (1929—1948, 1—30. sz.) a magyar gazdasági élet egy-egy kérdését monográfia formában dolgozta fel. Így például: Matolcsy Mátyás—Varga István: Magyarország nemzeti jövedelme 1924—1925; 1934—1935. Előszó: Laky Dezső. 1936. 144 p. 11. sz., Farkas Árpád: Magyarország talajjerőmérlege. 1942. 41 p. 21. sz., Szentkirályi Miklós: Magyarország mezőgazdasági gépszársága. 1946. 90 p. 29. sz.

A *Magyar Gazdaságkutató Intézet közleményei* (1946—1948, 1—7. sz.) a felszabadulás utáni időszakra esnek. Egy-két fontosabb közlemény: Varga István: A magyar valutacsoda. 1946. 16 p. 1. füzet, Magyarország nemzeti jövedelme. 1947. 25 p. 4. füzet.

A *Magyar Gazdaságkutató Intézet kéziratok kiadványai* különböző gazdaságpolitikai feldolgozásokat és információkat tartalmaztak, állami és gazdasági szervek részére, például: a Földművelésügyi Minisztérium részére rendszeres sajtószemle, érdekképviselet részére monográfiák, pl. Emlékirat a magyarországi cellulózeipar kérdéséről. 1941. 113 p. A háború alatt és a felszabadulás után az Intézet sokat foglalkozott a szomszédos és a balkáni országok gazdasági helyzetével. Monográfia sorozat dolgozta fel a kelet-európai országok gazdasági kérdéseit (Albánia. 1—2. köt. 1942., Bulgária. 1—2. köt. 1942. stb.). Egyéb kéziratok kiadványai közül: A jövedelmezőség hatása az ipari és egyéb nem őstermelő népesség fogyasztására a főbb élelmiszerekből. 1945. 55 p., Tájékoztató a szomszéd államok gazdasági eseményeiről. 1946.

Nem intézeti kiadványként, de intézeti szerkesztésben jelent meg a *Süd-Ost Economist* című német nyelvű folyóirat 1939-től („Hrsg. in Verbindung mit dem Ungarischen Institut für Wirtschaftsforschung”), évi 24 szám, amelyek Magyarország és a kelet-európai országok gazdasági konjunktúrájának alakulásával foglalkoztak.

Az Intézet működésére vonatkozólag ld. Varga István: A Magyar Gazdaságkutató Intézet működése és nemzetközi kapcsolatai. Bp. 1941. 6 p. című kiadványt.

A Magyar Gazdaságkutató Intézet archivumának és kéziratok kiadványainak nagy részét a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Könyvtára és a Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára őrzi.

A különböző egyetemeken, ahol közgazdasági oktatás folyt (Műegyetem, budapesti és pécsi tudományegyetem stb.), az egyetemi intézetek, tanszékek, szemináriumok keretében folyt bizonyos kutató- és irodalomfeldolgozó munka.

2. IPAR

A kifejezetten ipari (főleg nagyipari) jellegű szervezetek és kiadványaik közül megemlíthetők a *Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének évi jelentései az ... évi rendes közgyűléshez*.

Az évi jelentés-kötetek a következő csoportosításban tájékoztatták a GyOSz tagságát: I. Iparpolitika (beruházás, főbb iparágak helyzete), II. Szociális politika, III. Vámpolitika- és külkereskedelem, IV. Adó- és illetékügy, V. Közlekedés, VI. Szövetségi ügyek.

Egyesületi formában működött a *Magyar Racionalizálási Bizottság* (kiadványára példa: Haidegger Ernő: A magyar energiagazdaság racionalizálása. Bp. 1938.). Ugyancsak iparszervezési és racionalizálási kérdésekkel foglalkozott a *Magyar Ipari Munkatudományi Intézet*. Társadalmi szervezetként működött a Magyar Mérnök- és Építészegylet Közgazdasági Osztálya (a *Magyar Mérnök- és Építészegylet Közgazdasági Osztályának Közleményei* c. sorozatból: Imreh Béla: Az inflációs évek hitelpolitikája. 1926. 20 p., A magyar gazdasági élet műszaki teendői. Előadássorozat. Szerk. Feyér Gyula. 1942. 528 p.).

Az ipar helyzetével foglalkozó sajtótermékek közül, rendszeres és gazdag anyag- és adatszolgáltatása miatt külön megemlíthető a *Honi Ipar* című lap.

A *Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara* kiadványai (ld. 5. Kereskedelem) jórészt az iparra vonatkoztak.

3. MEZŐGAZDASÁG

A mezőgazdászok összefogó tudományos társadalmi szerve a „*Darányi Ignác*” Agrártudományos Társaság volt; havi folyóirata a *Magyar Gazdák Szemléje*. 1934-től, mint a Társaság folyóirata jelent meg (addig pedig a Magyar Gazdaszövetség kiadványaként). Agrárpolitikai- és gazdasági cikkeket, szemléket és szakirodalmi tájékoztatást közölt. A „*Darányi Ignác*” Agrártudományos Társaság kiadványai c. sorozatban agrárközgazdasági monográfiák is megjelentek (pl. 2—3. sz.: Mennyei Géza: A földhitel. 1—2. kötet. 1940, 1943.).

A Mezőgazdaságpolitikai Intézet 1941—1949 között működött. Kiadványsorozata: A „*József Nádor*” Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdaságpolitikai Intézetének Közleményei (1—10. sz.).

Fontosabb közlemények: Ihrig Károly: A sertésprognózis Magyarországon. 1942. 28 p. (1. sz.), Kiss Albert: Mezőgazdaságunk fejlődése 1895—1935. 1944. 137 p. (7. sz.), Mezőgazdaságunk helyzete 1947-ben. 1948. 34 p. (10. sz.).

Ugyancsak kutatóintézetként működött (1949-ig), mint a Földművelésügyi Minisztérium szerve az *Országos Mezőgazdasági Üzemi és Termelési Költségvizsgáló Intézet*.

E tudományos intézményeken kívül a fontosabb munkaadói érdekképviselői szervek keretében folyt bizonyos kutatómunka, amelynek eredményeként különböző kiadványsorozatok jelentek meg. Az *Országos Mezőgazdasági Kamara* havi folyóirata a *Mezőgazdasági Közlöny*. Fő rovatai: tanulmányok, figyelő, kamarai közlemények, krónika. Az Országos Mezőgazdasági Kamara e folyóiraton kívül évenként megjelentette éves jelentését: *Országos Mezőgazdasági Kamara közgyűlési jelentései*.

E kötetek szerkezete: mezőgazdasági termelés a tárgyévben (átfogó beszámoló a jövedelmezőségről, a fontosabb mezőgazdasági törvényekről, érdekképviselői, elvi ügyekről, továbbá a mezőgazdasági termelés alakulása főbb áganként (növénytermelés, állattenyésztés), a mezőgazdasági termények értékesítése (főbb termé-

kenként), szállítás, a mezőgazdaság üzemanyag és iparcikk ellátása, hitelügyek, közteherviselés, földbirtokpolitika, munkaügy, a Kamara szervezete és a kamarák munkássága.

A Kamara *monográfia* formájában is megjelentetett kiadványokat: A magyar búzatermelés irányelvei. Az Országos Mezőgazdasági Kamara ... búzanapjain elhangzott előadások és hozzászólások. Bp. 1931. Pátria. 438 p.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület (alapítási év 1830.) Üzemstatistikai Bizottsága jelentette meg a Mezőgazdaságunk üzemi eredményei évben c. sorozatot.

Ez a sorozat az országos számtartás-statisztikai adatgyűjtés eredményeit tartalmazta. Az egyes kötetek négy részből állnak: 1. a mezőgazdasági termelést befolyásoló külső tényezők, 2. számtartási eredmények, 3. a számtartási eredményekből levonható tanulságok, 4. a mezőgazdasági üzemek jövedelmezőségének valószínű alakulása.

Az OMGE kiadványaként jelent meg a *Köztelek* című mezőgazdasági lap és ennek mellékleteként évente a *Köztelek Zsebnaptár*.

A Zsebnaptár célja: „a legkiválóbb szakemberek közreműködésével könnyen áttekinthető formában a gyakorlati gazdák rendelkezésére bocsátani a mindennapi gazdasági élet által igényelt anyagot, számadatokat és útbaigazításokat, a számadások adatainak első feljegyzésére szolgáló rovatos űrlapokkal együtt”, olvasható a 46. évfolyamban (1940).

4. PÉNZÜGYEK

A Pénzügyminisztérium adóstatistikái és a Magyar Nemzeti Bank éves jelentései forrásértékű adatokat foglalnak magukban a gazdasági-pénzügyi helyzetről. Ezeken kívül, mint egyéb hivatalos források számba jönnek az állami költségvetések, a Legfőbb Állami Számvevőszék éves zárszámadásai, az önkormányzati költségvetések.

A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete (TÉBE) éves jelentéseket adott ki: *Jelentés a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének ... évi működéséről*. A TÉBE Évkönyvek közgazdasági tanulmányokat tartalmaztak, míg a TÉBE Könyvtár keretében számos monográfia jelent meg (pl. Havas Miksa: A Magyar Nemzeti Bank és a pénzpiac. Bp. 1928. TÉBE. 154 p. 38. sz.).

A Pénzügyintézeti Központ jelentésekben adta közre működésének eredményeit (ld. A Pénzügyintézeti Központ első 25 éve. 1916—1941. Bp. 1942. 175 p.).

Ugyancsak kiadványokat adtak ki a nagy pénzügyintézetek is (Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Általános Hitelbank stb.) és a történetükről szóló monográfiák értékes adalékul szolgálnak a gazdaságtörténeti kutatásokhoz (pl. Menzel Lajos: A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület 100 éves története. 2. kötet. 1890—1939. 1940. 377 p.).

5. KERESKEDELEM

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara kiadványai egyaránt szolgáltatnak adalékot a kereskedelem és az ipar helyzetének tanulmányozásához. A fontosabbak: A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara teljes ülési jegyzőkönyvei, Keres-

kedelmünk és iparunk az évben. 1922—1940. Kamara. 1924—1941. (éves gazdasági jelentés), végül pedig a kéthetenként megjelent Kamarai Közlöny, mint kamarai hivatalos lap (1932-től).

Jórészt a kereskedelem különféle kérdésével foglalkoztak a *Cobden Szövetség Cobden Könyvtár* c. sorozatának kiadványai (pl. Brentano Lujo: Szabadkereskedelem és vámvédelem a békekötés után. 1922. Cobden Szövetség. 89 p. (II. sz.).

A *Magyar kir. Külkereskedelmi Hivatal* kiadványa a *Magyar Külkereskedelmi Zsebkönyv* (statisztika).

Itt kell megjegyezni, hogy a közlekedés- és szállításüggyel kapcsolatos kiadványok, így például a MÁV éves üzleti jelentései is tartalmaztak közgazdasági vonatkozású adatokat.

Nem tér ki az ismertetés a *napisajtóra*, bár némelyik napilap (pl. Pester Lloyd) terjedelmes közgazdasági rovatallal rendelkezett.

III.

1945—1959.

(A FELSZABADULÁSTÓL NAPJAINKIG)

A felszabadulás utáni időszakban a közgazdasági kutatás korábbi szervezeti keretei és szakirodalmi forrásai közül jónéhány kb. a fordulat évéig még tovább élt (pl. Közgazdasági Szemle, Magyar Gazdaságkutató Intézet és kiadványai, statisztikai kiadványok), sőt a Központi Statisztikai Hivatal sorozatai közül némelyek az ötvenes évek második felében új életre is kelnek (statisztikai évkönyv és zsebkönyv), továbbá új sorozatok is jelentkeznek a régi szervezeti keretekben (pl. Magyar Gazdaságkutató Intézet Közleményei).

Bizonyos szervezetek, amelyek részbeni hordozói voltak a kutatásnak (főleg nagytőkés és földbirtokos érdekképviselések) a felszabaduláskor megszűnnek (mint pl. a földbirtokos érdekképviselések), vagy jelentőségük egyre csökken, végül pedig a fordulat éve körül megszűnnek (GyOSz, Kereskedelmi és Ipar-kamara stb.).

Ezzel a folyamattal párhuzamosan új típusú, szocialista kutatási szervezetek alakulnak ki — különösen a fordulat éve után — új, a szocialista építés szolgálatában álló kiadványok (sorozatok, folyóiratok stb.) jelennek meg és idővel uralkodóvá válnak. A kutatás szakirodalmi forrásai között a különböző pártkiadványok és dokumentumok (kongresszusi anyagok, központi bizottsági határozatok, központi előadói irodai anyagok stb.) döntő jelentőségre tesznek szert, annak a vezető szerepnek megfelelően, amelyet a kommunista párt az ország társadalmi-gazdasági életében betölt.

A felszabadulás után fokozatosan kialakuló, megerősödő kutatási szervezetek és szakirodalmi források és egyáltalán maga a kutatás, *minőségi változást* jelentenek a felszabadulás előtti korszakhoz képest. Mégpedig ez a minőségi különbség legalább is két dologban nyilvánul meg. Az első: a társadalomtudományok — közte a közgazdaságtudomány is — az ideológiai munka egyéb területeihez hasonlóan pártirányítás alá kerülnek; a második: a kutatás és a kiadványtevékenység állami támogatással történik, a kutatás a pártirányítás mellett állami feladattá válik. Azokat a funkciókat, amelyeket korábban a különböző, részben egymással érdekellentétben álló tőkés és nagybirtokos szervezetek vállaltak

(mint pl. a kutatómunka finanszírozása), az állam veszi át a felszabadulás után. Ily módon alakulnak ki fokozatosan — 1955 után pedig nagyobb ütemben — a közgazdasági kutatás új típusú szervezetei és a magyar marxista közgazdasági szakirodalom. (ld. Friss István előszava: A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve I. 1957. Bp. 1957. Akadémiai K. 542 p.)

Az 1945–1959 időszak kutatási szervezeteit és jellemző szakirodalmi forrásait a könnyebb áttekinthetőség céljából a következőképp. csoportosítjuk: 1. pártkiadványok, 2. hivatalos források, 3. általános közgazdasági kutatási és gazdaságpolitikai szervezetek és kiadványok, 4. statisztika, 5. ipar, 6. mezőgazdaság, 7. pénzügy-számvitel, 8. kereskedelem, 9. egyéb kiadványok (pl. közgazdasági határterület). Ez időszak fontosabb tájékoztató (reference) munkáit ún. lexikonok, címtárak, bibliográfiák stb. a „Függelék” végén az egész 1919–1959 korszakra vonatkozó bibliográfiai részben találja a kutató.

I. PÁRTKIADVÁNYOK

A kutatás elsőrendű forrásai a pártkiadványok (Magyar Kommunista Párt, Magyar Dolgozók Pártja, Magyar Szocialista Munkáspárt). A pártkiadványok alatt itt azokat a dokumentumokat értjük, amelyek a közgazdasági kutatás szempontjából is forrásértékűnek számítanak (kongresszusi, központi bizottsági határozatok ideológiai és gazdaságpolitikai kérdésekben, a pártsajtó vezető orgánumai, amelyekben elvi jelentőségű gazdaságpolitikai és elméleti közlemények találhatók). Nem számítjuk tehát ide a párt teljes kiadói tevékenységét, vagyis a pártkiadó által kiadott valamennyi közgazdasági vonatkozású munkát. Ezekre vonatkozóan ld. *Politikai Művek*. Bp. Állami Könyvterjesztő Vállalat. 1958. 25 p. (valamint az ÁKV korábbi politikai művek jegyzékeit), amelyek a Szikra, ill. a Kossuth Kiadó fontosabb sorozatait és kiadványait sorolják fel (a marxista klasszikusok művei, „A tőke” kiadások, Marx–Engels Válogatott Művei, Lenin Művei, a Marxizmus–leninizmus kiskönyvtára, nemzetközi munkásmozgalom, a magyar munkásmozgalom története stb.).

Kongresszusi anyagok: A népi demokrácia útja. A Magyar Kommunista Párt... III. Kongresszusának jegyzőkönyve. Bp. 1946. Szikra. 368 p.; A Magyar Kommunista Párt IV. Kongresszusa (1948. június 12.), a Szociáldemokrata Párt XXVII. Kongresszusa (1948. jún. 12.), a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt Egyesülési Kongresszusa jegyzőkönyve. Bp. 1948. Szikra. 372 p.; A szocializmus építésének útján. A Magyar Dolgozók Pártja II. Kongresszusának anyagából. 2. kiad. Bp. 1956. Szikra. 343 p. (1. kiad. 1951. 348 p.); A Magyar Dolgozók Pártja III. Kongresszusának jegyzőkönyve Bp. 1954. Szikra. 565 p. (rövidített kiadás 375 p.). A legutóbbi legfontosabb pártdokumentum: Erősítsük pártunk egységét a munkáshatalom, szocialista építőmunkánk alapját. Az MSzMP 1957. júniusi országos értekezletén elhangzott beszámolók és határozatok. Bp. 1957. Kossuth. 143 p.

A fontosabb párthatározatokat közli: a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének, Politikai Bizottságának és Szervező Bizottságának fontosabb határozatait. Bp. 1951. Szikra. 180 p. című kiadvány. Ezek a legfontosabb párt-dokumentumokon kívül is esetről esetre megjelentek a központi vezetőségi ülések fontosabb anyagai broszúra vagy könyv formában (pl. Az iparfejlesztés feladatai

hazánkban. Az MDP Központi Vezetősége 1955. nov. 9–12-i ülése, második napirendi pontjának rövidített jegyzőkönyve. Bp. 1955. Szikra. 256 p.). A Párt ezeken a dokumentumokon kívül más megjelenési formában is közreadta állásfoglalását gazdasági kérdésekben. Így pl. Hároméves terv. A Magyar Kommunista Párt javastalata. 2. kiad. Bp. 1947. Szikra. 118 p., vagy a *Politikai Akadémia* előadássorozata keretében hangzottak el vezető pártfunkcionáriusok beszédei, a legutóbb pl. Fock Jenő: Gazdaságpolitikánk néhány kérdése és a hároméves terv. Bp. 1958. Kossuth. 55 p. (Az MSzMP Központi Bizottság Politikai Akadémiája). Önálló kiadvány formájában is megjelennek a párt tézisei különböző gazdasági kérdésekben (pl. A Magyar Szocialista Munkáspárt agrárpolitikájának tézisei. Bp. 1957. Kossuth. 1957. 39 p.). A *Központi Előadói Iroda* időszzerű elméleti és gazdaságpolitikai kérdésekről dolgozott ki anyagokat (pl. A magyar nemzeti jövedelem és annak elosztása egykor és most. Előadó: Nagy Tamás. Bp. 1951. Szikra. 34 p. MDP Központi Előadói Iroda előadásai).

A pártsajtó vezető orgánjai közül elsősorban a Párt központi lapját, a *Népszabadságot* (1956 végéig Szabad Nép) lehet megemlíteni, továbbá a *Társadalmi Szemlét*, a Párt központi ideológiai folyóiratát (indulási év: 1946. I.). Ugyancsak ide tartozik *A béke és a szocializmus kérdései* című, a kommunista- és munkáspártok nemzetközi folyóirata is. Számos közgazdasági és közgazdasági vonatkozású közlemény jelent meg az *Anyag- és Adatszolgáltatásban*, amely 1949. januártól mint a Központi Vezetőség Oktatási, majd 1953 januártól mint az Agitációs és propaganda Osztály folyóirata jelent meg. E folyóirat funkcióját vette át lényegében az 1957-ben megindult *Nemzetközi Szemle*. Több közgazdasági vonatkozású közlemény jelent meg a *Pártmunka* (Pártépítés) című pártközlönyben (indulási év: 1948.) és a jelenleg is megjelenő *Pártélet* című folyóiratban.

A gazdaságtörténeti kutatások számára fontos dokumentumok találhatók a Párttörténeti (korábban: Magyar Munkásmozgalmi) Intézet forráskiadványaiban. Ilyenek pl. a Dokumentumok a magyar párttörténet tanulmányozásához. 1–5. kötet, 1. köt.: 1848–1917., 2. köt.: 1917 nov. – 1919 aug., 3. köt.: 1919 aug. – 1929 őszéig., 4. köt.: 1929 októbertől – 1939 szeptemberéig., 5. köt.: 1939 szept. – 1945 ápr.: A magyar munkásmozgalom történetének válogatott dokumentumai 1–5. kötetei; az 1848–1919. március 21-ig terjedő korszakot ölelik fel. Számos gazdasági adatot és elemzést találni a felsőfokú pártoktatási kiadványokban (a Pártfőiskola magyar párttörténeti tanszékének kiadványai, vagy újabban: tananyag az MSzMP Magyar munkásmozgalom története tanfolyam számára című sorozatban többek között megjelent a Magyarországi munkásmozgalom 1929–1939. Párttörténeti Intézet. Bp. 1958. Kossuth. 387 p.).

Végül pedig itt kell megemlíteni két munkásmozgalmi bibliográfiai kiadványt, amelyek felölelik a magyar munkásmozgalom történetét: Magyar munkásmozgalmi bibliográfia. 1848–1948. Bp. 1949. Magyar Munkásmozgalmi Intézet 1–2. kötet; Magyar munkásmozgalmi sajtó bibliográfiája. 1848–1948. Bp. 1951. Magyar Munkásmozgalmi Intézet 1–3. kötet.

2. HIVATALOS FORRÁSOK

A hivatalos források közül a legfontosabbak a *Törvények és rendeletek hivatalos gyűjteményei*, a hatályos jogszabályokról nagyon jó áttekintést nyújt a *Hatályos jogszabályok mutatója*. 1945–1957. Bp. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 208 p.,

amely felöleli a Magyar Közlöny jogszabály-anyagát, továbbá a minisztériumok és országos szervek hivatalos lapjainak, a tárcaközlönyöknek leglényegesebb jogszabályait. A mutató két részből áll: szám-mutató és tárgy-mutató. Két kötetben jelent meg a Munkaügyi jogszabályok gyűjteménye. Bp. 1955. Közgazdasági és Jogi Kiadó, ugyancsak önálló kötetben jelent meg a Külkereskedelem hatályos jogszabályai. Összeáll.: Katona P., Tardi P., Bp. 1955. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 893 p. című, valamint A Központi Döntőbizottság elvi határozatai és közleményei. 1948—1956. Összeáll.: Görgey Mihály, Havasi Győző. Bp. 1956. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 502 p. jogszabálygyűjtemény. A hivatalos források közé számítanak az Országos Árhivatal Árjegyzékei (legutóbbi kiadásuk tartalmazza az 1959. január 1-ével életbelépő új termelői árakat, előbbi kiadása: Egységes termék- és árjegyzék.), az *Országos Tervhivatal* tervezési előírásai.

A hivatalos forrásokat illetően kitűnően használhatók az Állam- és Jogtudományi Intézet tudományos könyvtára sorozatában, Nagy Lajos szerkesztésében megjelenő Jogi és államigazgatási bibliográfia éves kötetei.

3. ÁLTALÁNOS KÖZGAZDASÁGI KUTATÁSI ÉS GAZDASÁGPOLITIKAI SZERVEZETEK ÉS KIADVÁNYOK

A felszabadulást követő első években részben tovább működnek a korábbi közgazdasági intézmények és megjelenik a felszabadulás előtti folyóiratok és sorozatok egy része is. Kb. a fordulat évéig fejt ki még működését a Magyar Gazdaságkutató Intézet és a Magyar Közgazdasági Társaság (ismertetésüket ld. az II. 1919—1945. résznél).

A Magyar Tudományos Akadémia átszervezése után (1949.) a közgazdaságtudomány a II. Társadalmi-történeti Osztály feladatkörébe került. 1954 végéig azonban, amikor is pártkezdeményezésre előtérbe került a közgazdaságtudományi kutatások szervezeti kereteinek megerősítése, az akadémiai Közgazdaságtudományi Intézet létrehozása időpontjáig, az Akadémia nem rendelkezett sem önálló közgazdasági kutatóapparátussal, sem kiadvánnyal. Megalakult az Akadémia *Közgazdasági Főbizottsága*, mint a magyar közgazdaságtudomány irányító szerve, majd 1954 végén az *MTA Közgazdaságtudományi Intézete*, ezzel egyidejűleg megindul az új *Közgazdasági Szemle* (előbb mint az Akadémia, majd mint az Intézet közgazdasági folyóirata). Ezzel a hazai marxista közgazdasági kutatások új szakasza kezdődik.

Az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének megalakulása és a Közgazdasági Szemle megindulása előtti években is működtek általános közgazdasági kutató intézmények és folyóiratok (tehát kb. 1948—1955 között). Önálló kutatási szervezetként állt fenn a *Közgazdaságtudományi Intézet* (1949—1953) mint a Köznevelésiügyi Minisztérium intézménye. Az Intézetnek nyilvánosságra került kiadványai nem voltak, a felsőbb párt- és állami szervek kapták meg kéziratok munkáit.

A Magyar—Szovjet Közgazdasági Szemle (1947—1954 okt.) mint a Magyar—Szovjet Társaság Közgazdasági Szakosztályának folyóirata jelent meg; egyaránt foglalkozott elméleti, időszéri gazdaságpolitikai problémákkal, gazdasági leírással stb. Számonként bő orosz nyelvű tartalmi kivonatokat közölt. A folyóirat olvasótáborával, szerzői gárdájával, szerkesztési tapasztalataival részben elő-

készítette az új Közgazdasági Szemle megindulását (ld. Közgazdasági Szemle 1954. 1. sz.). E folyóiraton kívül, a teljesség mindennemű igénye nélkül megemlíthetők még a fontosabb általános közgazdasági és gazdaságpolitikai sajtótermékek közül: *Gazdaság* (a Magánalkalmazottak Szakszervezetének 1946—1950 között megjelent félhavi közgazdaság- és üzemgazdaságtudományi folyóirata), *Közgazdaság* (a „gazdasági demokrácia hetilapja”, 1946—1948, majd 1948 végéig Gazdasági Élet cím alatt).

A magyar marxista közgazdaságtudomány kialakulásának egyik döntő tényezője az önálló — marxista — közgazdasági egyetem létrehozása volt, ami 1948-ban következett be. A *Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem*, a marxista közgazdászok százainak képzése mellett a különböző tanszékein folytatott és folyó tudományos munkával (jegyzetek, tankönyvek készítése, monográfiák írása stb.) is nagymértékben hozzájárult a hazai közgazdasági kutatások kifejlődéséhez (ez a funkciója fokozottabban érvényesül az utóbbi években). Tudományos ülésszakai a hazai közgazdaságtudomány jelentős vita-fórumai. Az egyetem működéséről: ld. a *Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Évkönyve 1955*. Bp. 1955. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 300 p. című kötetet (újabb évkönyve sajtó alatt).

A Magyar Tudományos Akadémia, amint az előzőkben már szó volt róla, gyakorlatilag 1955-től foglalkozik a közgazdaságtudománnyal is, lényegében közgazdaságtudományi intézetének megalakulása óta. Körülbelül ettől az időtől kezdve ad hírt a hazai közgazdaságtudományról a II. Osztály közlönye is. (A Magyar Tudományos Akadémia II. Társadalmi-történeti Osztályának közleményei. 1950—.)

Az intézet megalakulásáról és munkájáról összefoglaló áttekintést nyújt *A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve. I. 1957.* (ld. Friss István előszavát és Nagy Tamás cikkét az intézet munkájáról és közgazdaságtudományunk feladatairól, valamint az Évkönyv „Közlemények” részét, továbbá Friss István bevezetőjét *A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Közleményei*. c. sorozat 1. számában, 1959—). Az intézet tudományos tanácsadó szerve a Tudományos Tanács, amelyben vezető párt- és állami funkcionáriusok, egyetemi tanárok foglalnak helyet.

Az intézet folyóirata a *Közgazdasági Szemle* (ind.: 1954. okt.), munkájáról ld. Fekete Ferenc cikkét az Intézet Évkönyvében.

Az intézet a Közgazdasági Szemlén, az Évkönyv-sorozaton, a Közleménysorozaton kívül monográfiákat jelentet meg (pl. Lukács László—Sági Márton: A pontosság korlátai a vállalati eredménymegállapításban. 1958. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 172 p.), továbbá kéziratok kiadványokban teszi közzé kutatási eredményeit. Az intézetben folyik jórészt a közgazdász aspiránsképzés is. Az intézeti kutatómunka keretében, vezető párt- és állami szervek felkérésére több olyan tanulmány készült, amely publikálásra nem került.

Bizonyos korlátozott mértékű elméleti közgazdasági, részben ismeretterjesztő jellegű tevékenységet folytatnak (főleg ankétok, tudományos értekezletek szervezése formájában) a nagy tömegszervezetek: Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) Közgazdasági Szakosztálya; Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (a METESZ Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesületének Üzemszervezési és Tervezési Bizottsága 1954 óta folyóiratot is megjelentet „Textilipari Tervezés” címmel), Magyar—Szovjet Társaság (amelynek Közgazdasági Szak-

osztálya éveken át fontos funkciót töltött be a közgazdaságtudomány művelésében, ld. az előzőkben: Magyar—Szovjet Közgazdasági Szemle.).

A *Figyelő* (korábbi címe Gazdasági Figyelő) főleg gyakorlati kérdésekkel foglalkozó gazdaságpolitikai hetilap, a Közgazdasági Szemle (és a Statisztikai Szemle) mellett, a legátfogóbb érdeklődésű magyar közgazdasági időszakos sajtótermék.

Különösen az ötéves terv időszakában a különböző állami irányító szervek és a hozzájuk tartozó tárcakiadók számos közgazdasági kiadványt, fordítást, tervmetódikát, útmutatót, gyakorlati segédletet stb. adtak ki (részben könyv, részben kézirat formájában) a gyakorlati munka elősegítésére. Ezek közül a legnagyobb ilyenirányú tevékenységet az *Országos Tervhivatal* folytatta (Tanulmányi Osztályának kiadásában: *Tervgazdasági Anyagszolgáltatás* c. sorozat).

Az állami szervek ilyenirányú tevékenysége csökkenő tendenciát mutat. A közgazdasági kutatás szervezeti kereteinek és a közgazdasági kiadás fokozatos megerősödésével egyre inkább az önálló kutatásokon alapuló eredeti munkák kiadása kerül előtérbe. A Közgazdasági és Jogi Kiadó például számos sorozatot és közgazdasági monográfiát adott ki az utóbbi két-három esztendőben (ld. A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Könyvjegyzéke. 1958. harmadik-negyedik negyedév. Bp. 1959. 62 p.); rajta kívül a Kossuth, de más kiadók is adnak ki közgazdasági munkákat, sorozatokat (pl. Zrínyi Kiadó: Időszzerű gazdasági kérdések).

4. STATISZTIKA

A felszabadulást követő első évek közgazdasági szempontból legfontosabb gazdaságstatisztikai kiadványa a *Gazdaságstatisztikai Tájékoztató* (1946—1949 júl.), a Gazdasági Főtanács és a Központi Statisztikai Hivatal szerkesztésében (a Magyar Gazdaságkutató Intézet közreműködésével). Számonként: a legfontosabb gazdasági mutatók alakulása (grafikonokkal, diagramokkal), főbb táblázatai: bányászat és kohászat, ipar, mezőgazdaság, szociális viszonyok, közlekedés, kereskedelem, árstatisztika, közületi háztartás, pénzügy. Bő szöveges elemzések (orosz, angol és francia nyelveken is).

A *Központi Statisztikai Hivatal* kiadványai közül 1948-ig megjelent a Statisztikai Évkönyv és a Zsebkönyv, ez utóbbi 1956-tól újra megjelenik, 1957-től pedig az Évkönyv is (*Statisztikai Évkönyv 1949—1955.* 441 p., ezt kiegészíti az Adatok és adalékok a népgazdaság fejlődésének tanulmányozásához. 460 p.). A *Statisztikai Szemle* (1949-ig Magyar Statisztikai Szemle) havonta jelenik meg mint a KSH központi folyóirata. Csak számanyagot tartalmaznak a *Statisztikai Havi Közlemények*. A KSH egyéb folyóiratai: Ipari és Építőipari Statisztikai Értesítő (a KSH Ipari és Beruházási Főosztályának közlönye), Megyei és Városi Statisztikai Értesítő. Mindkettő évi 12 számban jelenik meg.

A *Demográfia* c. negyedéves elméleti folyóirat 1958-ban indult meg.

Közgazdasági kutatási szempontból is nagyon fontos sorozata *Statisztikai Időszaki Közlemények*. A Közlemények egyes számai alapos, részletes feldolgozást nyújtanak egy-egy közgazdasági témáról (pl. Az országos állatszámolás eredménye. Bp. 1957. 121 p. 3. sz.; Az ipar termelési indexe 1949—1957. Bp. 1958. 81 p. 11. sz.; Belkereskedelem. 1957. Bp. 1958. 145 p. 15. sz.).

E folyóiratokon és sorozatokon kívül a Központi Statisztikai Hivatalnak megjelennek egyéb kiadványai is (pl. A Magyar Népköztársaság első öt éves tervének eredményei 1950—1954. A KSH jelentése. Bp. 1955. Szikra. 31 p., Fontosabb adatok az 1956 október—decemberi időszakról. Bp. 1957. KSH. 81 p. stb.).

A fővárosi Statisztikai Igazgatóság kiadványai közül újra megjelenik a statisztikai zsebkönyv. (Budapest Statisztikai Zsebkönyve. 1958.).

5. IPAR

Az ipar kérdéseivel úgyszólván valamennyi közgazdasági és statisztikai folyóirat rendszeresen foglalkozik, ezeken kívül a tárcaközlönyök és az egyes iparági műszaki-gazdasági lapok jöhetnek számításba (pl. Bányászati és Kohászati Lapok, Cukoripar stb.). Speciális ipargazdasági kérdésekkel a *Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége* tagegyesületeinek szakbizottságai foglalkoztak és foglalkoznak (már idézett példa: a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület és folyóirata a Textilipari Tervgazdaság, vagy monográfiája: Gazdaságossági számítások a textiliparban. 1958. 240 p. stb.). Az ipari minisztériumok közgazdasági és üzemgazdasági osztályai saját területüket érintő kutatómunkát folytatnak; olykor ezek eredményei kiadványokban látnak napvilágot (pl. Gazdaságossági számítások a gépiparban. *Kohó- és Gépipari Minisztérium Közgazdasági Osztálya*. Bp. 1958. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 127 p.). Jelenleg egy ipargazdasági intézet működik, a Kohó- és Gépipari Minisztérium *Ipargazdasági és Üzemszervezési Intézete*.

A felszabadulást követő évek fontosabb ipargazdasági folyóiratai és lapjai közül a következők említhetők (ma már egy sem működik): *Magyar Ipar* (az Iparügyi Minisztérium lapja, 1947—1949, havonta két szám), *Magyar Technika* (havonta megjelenő műszaki és gazdaságtudományi folyóirat, 1946—1954, számos mellékklappal, közte kifejezetten ipargazdasági profillal: *Többtermelés*).

A *Többtermelés az Ipari Termelési Tanács* folyóirataként 1947-től jelent meg, majd a *Munkatudományi és Racionalizálási Intézet* folyóirata lett. Ugyancsak a Magyar Technika mellékklapjaként jelent meg a *Magyar Nehézipar* (a Nehézipari Központ műszaki és gazdaságtudományi folyóirata, 1947 május—1948 dec.). Az *Országos Munkabér Bizottság* havi folyóirata volt a *Bér és Norma* (azonos címmel sorozat is).

A jelenleg megjelenő folyóiratok közül megemlíthető: *Műszaki Élet* (a METESZ havonta kétszer megjelenő lapja), sok ipari vonatkozású cikket közöl a *Munkaügyi Szemle* (a Munkaügyi Minisztérium folyóirata), valamint az *Ipari és Építőipari Statisztikai Értesítő* (ld.: 4. Statisztikánál). Iparvállalati problémákkal foglalkozik a *Vállalati kiskönyvtár-sorozat* (Közgazdasági és Jogi Kiadó), pl. Duzs János: Műszaki fejlesztés gyorsantérülő hitelekkel. 1958. 118 p. A *helyi-ipar* problémáival foglalkozott a *Kisipari szövetkezetek szakkönyvtára* c. sorozat, továbbá a *Helyi Ipar* (indulási év: 1954) c. folyóirat. Az OKISZ különböző elnevezések alatt az évek során több lapot is megjelentetett (pl. OKISZ Értesítő, Kisiparos Újság stb.). Jelenlegi közlönye: *Szövetkezeti Hírlap*, továbbá a *Magyar Kisiparos*.

6. MEZŐGAZDASÁG

A *Dunavölgyi Agrártudományos Intézet* 1947–1949. állott fenn (kiadványa nem jelent meg). Az intézet kifejezetten agrárközgazdasági profilú volt. A felszabadulást követő esztendőkből több mezőgazdasági tudományos-társadalmi szervezet is működött, így pl. a *Magyar Mezőgazdasági Művelődési Társaság* (folyóiratai: *Agrártudományi Szemle*, 1947–1948 április, megjelent kéthavonként; *Magyar Mezőgazdaság* — jelenleg is megjelenik). A Mezőgazdasági Tudományos Központ (1949-től), majd a Micsurin Agrártudományi Egyesület, jelenleg pedig mint a *Magyar Agrártudományi Egyesület* folyóirata jelenik meg az *Agrártudomány* (évi 12 szám). Az *Állami Gazdaság*, az Állami Gazdaságok Főigazgatóságának és a Mező- és Erdőgazdaságok Dolgozói Szakszervezetének (MEDOSz) folyóirata 1954-től jelenik meg.

Mindezen szervezetek és folyóiratok csak részben foglalkoztak agrárközgazdasági kérdésekkel, főprofiljuk: a mezőgazdaság termelési-technikai kérdései. Jelenleg a következő agrárközgazdasági kutatóintézetek működnek: *Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Üzemtani Intézete* (kiadvány sorozatában számos statisztikai elemző feldolgozás jelent meg, pl. Tizenhat termelőszövetkezet üzemi eredményei az 1954–1955. gazdasági évben. Bp. 1958. 132 p. 5. sz.). Az Üzemtani Intézet égisze alatt jelenik meg a *Gazdálkodás* c. agrárközgazdasági folyóirat; a Földművelésügyi Minisztérium *Szervezési Intézete* (a termelőszövetkezetek problémáival foglalkozik); az *Állami Gazdaságok Üzemszervezési Kutató Intézete* (sorozata: — — Közleményei, nagyobb monográfikus feldolgozásokkal, pl. Nagy Lóránd: Állami gazdaságok üzemstatisztikája és üzemeltetése. 1957. 492 p. 5. sz.).

Fentieken kívül a következő agrárközgazdasági jellegű sorozatok jelennek meg napjainkban is: *Mezőgazdasági termelőszövetkezetek üzemi kiskönyvtára* (Földművelésügyi Minisztérium Szövetkezetpolitikai Főosztálya); *Állami gazdaságok munkaügyi kiskönyvtára* (Állami Gazdaságok Főigazgatósága Bér- és Normaügyi Osztálya); *Gépállomási üzemgazdasági és üzemszervezési kiadványok* (pl. Orbán Vince: A gépállomások feladatai és munkájuk irányítása. Bp. 1958. Mezőgazdasági Kiadó. 160 p. 7. füzet).

7. PÉNZÜGY-SZÁMVITEL

Önálló pénzügyi kutatóintézmény az 1945 előtti korszakhoz hasonlóan, a felszabadulás után sem működött. A *Pénzügyminisztérium*, a *Magyar Nemzeti Bank* kiadványai képezik elsősorban a hivatalos forrásokat (*PM Szervezési útmutató-sorozat*, pl. Fogyóeszközök elszámolásának szervezése, Könyveléstechnikai megoldások; *kötelező számlakeretek*, a *Pénzügyminisztérium Könyvviteli Tanulmányi Felügyelősége* kiadványai stb., továbbá a Nemzeti Bank *Bankszemléje*, és a külföld tájékoztatására szánt negyedéves idegen nyelvű tájékoztatók). A Pénzügyminisztériumon és a Nemzeti Bankon kívül az Állami Ellenőrző Központ, majd az *Állami Ellenőrzés Minisztériumának* folyóiratában, az *Ellenőrzési Szemle*ben (1949–1956) találni számos pénzügyi, üzemgazdasági jellegű cikket (ez utódja lényegileg a *Központi Népi Ellenőrzési Bizottság* folyóirata a *Népi Ellenőrzés*).

A *Pénzügy és Számvitel* c. folyóirat a Pénzügyminisztérium égisze alatt jelenik meg, de nem mint a minisztérium kiadványa (korábban Pénzügyi Szemle 1954-től

a Pénzügyminisztérium folyóirataként és Számvitel, 1950-től 1953-ig mint az *Országos Számviteli Bizottság* folyóirata, 1952-től negyedéves mellékletként: Számviteli Anyagszolgáltatás).

Részen ide számítható a *Gazdaság* c. folyóirat (ld. 3. általános közgazdasági folyóiratok között) és a *Gazdaság könyvtára* c. sorozat, amelyben főleg üzemgazdasági kiadványok jelentek meg. Ugyancsak részben ide tartozik a *Vállalati kiskönyvtár-sorozat* (ld.: 5. ipar). Egyéb élő sorozat az előbbin kívül: *Gazdasági ellenőrzés könyvtára* (pl. Lukács Imre—Bartók Nagy András: Iparvállalatok ellenőrzése. 1. köt. Bp. 1958. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 243 p.).

Bizonyos pénzügyi kutatások folynak a *Magyar Nemzeti Bank* Tervgazdasági Igazgatóságának Tanulmányi Osztályán, továbbá a *Magyar Beruházási Bank Közgazdasági Osztályán* is (kiadványaira példa: A beruházások lebonyolítása és ellenőrzése, az építőipar egyes problémái a népi demokratikus országokban. Szakirodalmi tájékoztató. Bp. 1958. MBB Közgazdasági osztály. 36 p.).

8. KERESKEDELEM

A felszabadulást követő első esztendőkhöz a kereskedelem politikai irányítását egységesen a Kereskedelem- és Szövetkezetiügyi Minisztérium látta el (bel- és külkereskedelem), de már 1945-től működött önálló állami szervként a Külkereskedelmi Igazgatóság. A későbbiekben, rövid időszaktól eltekintve a bel- és külkereskedelem teljesen különvált egymástól, a szövetkezeti kereskedelem egységes irányítására pedig létrejött a SzÖVOSz (Szövetkezetek Országos Szövetsége).

Belkereskedelem: a *Belkereskedelmi Minisztérium Kereskedelemfejlesztési és Piacutató Igazgatóságának* tevékenységéről áttekintést ad az Igazgatóság évkönyve (Tanulmányok a belkereskedelem köréből. Bp. 1956. Belker. Min. 280 p.). Az Igazgatóság kiadásában megjelent egy *kézírtos-sorozat* (pl. Az édességárak iránti kereslet alakulása. 1955. 49 p. 31. sz., A kiskereskedelmi hálózat tipizálásának elvi kérdései és módszerei. 1955. 13 p. 32. sz., A vendéglátóipari árrendszer vizsgálata. 66 p. 37. sz.). Jelenleg is működik a *Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet*, amelynek Közgazdasági Osztálya különböző kutatásokat végez. A *Belkereskedelem* c. folyóirat 1950-ben indult, jelenleg *Kirakat* címmel jelenik meg a Belkereskedelmi Minisztérium lapjaként.

A *Magyar Kiskereskedő* 1947—1952 között jelent meg, mint a Kisiparosok Országos Szövetségének hetilapja.

A SzÖVOSz keretében is folyt bizonyos kutatómunka (pl. Szövetkezetek Országos Szövetsége. Statisztikai évkönyv. 1950—1956. Bp. Statisztikai ny. 134 p., A parasztság árukeresletének várható változása a falu szocialista átszervezése során. Egyes községek példáján. Bp. 1956. 46 p. — a SzÖVOSz Kereskedelem-szervezési és Technikai Főosztálya és a Kereskedelemfejlesztési és Piacutató Igazgatóság közös kiadványa), jelenleg szervezés alatt áll *kutatóintézete*.

A *Kereskedelmi kiskönyvtár* sorozat 1958-ban indult a Közgazdasági és Jogi Kiadó kiadásában (pl. Berényi József: Választék és készlet. 148 p.).

Külkereskedelem: a *Magyar Kereskedelmi Kamara Piacutató Főosztálya* több kézírtos kiadvány-sorozatban teszi közzé kutatási eredményeit: *Tőkés áru piacok*, *Országtanulmányok* (monografikus feldolgozás), *Külkereskedelmi pro-*

paganda, Szemelvények a nemzetközi szervezetek kiadványaiból és a külkereskedelem külföldi irodalmából (dokumentációs kiadvány).

A *Külkereskedelem* c. kamarai folyóirat 1957 őszétől jelenik meg (1947–1948-ban működött egy önálló külkereskedelmi hetilap: *Magyar Külkereskedelem*). A Kereskedelmi Kamara a felsorolt kiadványokon kívül több idegen nyelvű tájékoztató és propaganda kiadványt jelentet meg a küldföld részére.

A *külkereskedelmi vállalatok* közgazdasági osztályai több kéziratot piac-kutató kiadványt, sajtószemlét bocsátanak ki.

9. EGYÉB KIADVÁNYOK

Az Akadémiai Kiadó jelenteti meg a *Gazdaságtörténeti Értekezések* c. sorozatot (pl. Berend Iván—Ránki György: Magyarország gyáripára a második világháború előtt és a háború időszakában, 1933–1944. Bp. 1958. 624 p.).

Gazdaságföldrajzi közlemények is megjelennek a Földrajzi Értesítő és a Földrajzi Közlemények negyedéves folyóiratokban.

*

E vázlatos felsorolásban a napilapokon kívül nem szerepeltek többek között a különböző szakszervezeti és hivatalos tárcaközlönyök, amelyek mind számításba jöhetnek mint közgazdasági kutatási források.

Összefoglalásul, válogató jelleggel felsoroljuk ezeket is, a jelenleg megjelenő magyar folyóiratok és lapok között. A jegyzékben csillaggal jelöljük azokat a folyóiratokat és lapokat, amelyek ismertetése a IV. fejezet „Folyóiratismertetés” részében, vagy a III. fejezet bibliográfiájában található.

*Közgazdasági (közgazdasági és tájékoztatói vonatkozású)
folyóiratok és lapok jegyzéke (1959. I. 1-i állapothoz megjelölően)*

*AGRÁRIRODALMI SZEMLE a külföldi szakirodalomból. Országos Mezőgazdasági Könyvtár. 12.

AGRÁRTUDOMÁNY. A Magyar Agrártudományi Egyesület folyóirata. 12.

AKADÉMIAI KÖZLÖNY. A Magyar Tudományos Akadémia hivatalos lapja. 24.

ÁLLAMI GAZDASÁG. Az Állami Gazdaságok Főigazgatósága és a MEDOSZ lapja. 12.

ÁLLAMI GAZDASÁGOK ÉRTESÍTŐJE. FM Állami Gazdaságok Főigazgatóságának hivatalos lapja. 52.

ÁRSZABÁLYOZÁS. Az Országos Árhivatal hivatalos lapja. rt.

ATOMTECHNIKAI TÁJÉKOZTATÓ. Az Országos Atomenergia Bizottság megbízásából: MTA Központi Fizikai Kutató Intézet Dokumentációs Csoportja. 12.

*BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS KÉRDÉSEI. A kommunista és munkáspártok elméleti és tájékoztató folyóirata. 12.

*BELPOLITIKAI SZEMLE. 12.

CSOMAGOLÁSTECHNIKA. A Csomagolástechnikai Intézet műszaki és gazdasági folyóirata. 6.

DEMOGRÁFIA. Központi Statisztikai Hivatal. 4.

ÉLELMISZERIPARI ÉRTESÍTŐ. Az Élelmiszeripari Minisztérium hivatalos lapja. 52.

- ENERGIA ÉS ATOMTECHNIKA. Az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület lapja. 12.
- ÉPÍTÉSÜGYI ÉRTESÍTŐ. Az Építésügyi Minisztérium hivatalos közlönye. 52.
- FELSŐOKTATÁSI SZEMLE. A Művelődésügyi Minisztérium folyóirata. 12.
- *FIGYELŐ. Gazdaságpolitikai hetilap. 52.
- FÖLDRAJZI ÉRTESÍTŐ. A Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Csoportjának folyóirata. 4.
- FÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK. A Magyar Földrajzi Társaság tudományos folyóirata. 4.
- *GAZDÁLKODÁS. Mezőgazdasági üzemszervezési és agrárközgazdasági folyóirat. 4.
- GÉPÁLLOMÁS. A FM Gépállomási és Gépesítési Főigazgatósága és a MEDOSZ lapja. 12.
- *IPARI ÉS ÉPÍTŐIPARI STATISZTIKAI ÉRTESÍTŐ. A Központi Statisztikai Hivatal Ipari és Beruházási Főosztályának lapja. 12.
- KERESKEDELMI ÉRTESÍTŐ. A Belkereskedelmi Minisztérium hivatalos lapja. 52.
- *KIRAKAT. A Belkereskedelmi Minisztérium lapja. 12.
- KISIPARI SZÖVETKEZETI ÉRTESÍTŐ. A Kisipari Szövetkezetek Országos Szövetsége hivatalos lapja. 52.
- KOHÓ- ÉS GÉPIPARI KÖZLÖNY. A Kohó- és Gépipari Minisztérium hivatalos lapja. 52.
- KÖNNYŰIPARI ÉRTESÍTŐ. A Könnyűipari Minisztérium hivatalos közlönye. 52.
- *KÖZGAZDASÁGI ÉS STATISZTIKAI IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ. Bibliográfiai Szemle. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára, Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézete Könyvtára. 12.
- *KÖZGAZDASÁGI SZEMLE. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének folyóirata. 12.
- KÖZLEKEDÉSI KÖZLÖNY. Központi Szállítási Tanács és a közlekedési vállalatok hivatalos lapja. 12.
- KÖZLEKEDÉSTUDOMÁNYI SZEMLE. Közlekedés- és Közlekedéspálya-tudományi Egyesület lapja. 12.
- KÖZLEKEDÉSÜGYI ÉRTESÍTŐ. A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium hivatalos lapja. 52.
- *KÜLFÖLDI MEZŐGAZDASÁGI TÁJÉKOZTATÓ. Országos Mezőgazdasági Könyvtár. 12.
- *KÜLKERESKEDELEM. A Magyar Kereskedelmi Kamara folyóirata. 12.
- KÜLKERESKEDELMI ÉRTESÍTŐ. VÁMKÖZLÖNY. A Külkereskedelmi Minisztérium hivatalos lapja. 52.
- MAGYAR FILOZÓFIAI SZEMLE. A Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének folyóirata. 4.
- MAGYAR FOLYÓIRATOK REPERTÓRIUMA. Országos Széchényi Könyvtár. A Magyar Nemzeti Bibliográfia melléklete. 12.
- MAGYAR KISIPAROS. 24.
- MAGYAR KÖNYVSZEMLE. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtartudományi Bizottságának folyóirata. 4.

- MAGYAR KÖZLÖNY. A Magyar Népköztársaság hivatalos lapja. rt.
- MAGYAR MEZŐGAZDASÁG. 24.
- MAGYAR NEMZET. A Hazafias Népfront lapja. nl.
- MAGYAR NEMZETI BIBLIOGRÁFIA. Országos Széchenyi Könyvtár. 12.
- MAGYAR TUDOMÁNY. A Magyar Tudományos Akadémia értesítője. 12.
- MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA AGRÁRTUDOMÁNYI OSZTÁLYÁNAK KÖZLEMÉNYEI. 4.
- MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TÁRSADALMI-TÖRTÉNETI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK KÖZLEMÉNYEI. 4.
- MAGYEI ÉS VÁROSI STATISZTIKAI ÉRTESÍTŐ. A Központi Statisztikai Hivatal folyóirata. 12.
- MEZŐGAZDASÁGI ÉRTESÍTŐ. A Földművelésügyi Minisztérium hivatalos lapja. 52.
- MUNKA. A szakszervezeti mozgalom folyóirata. Szakszervezeti Tanács. 12.
- MUNKAÜGYI KÖZLÖNY. A Munkaügyi Minisztérium hivatalos lapja. 24.
- *MUNKAÜGYI SZEMLE. A Munkaügyi Minisztérium szakfolyóirata. 12.
- MŰSZAKI ÉLET. A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége lapja. 24.
- MŰVELŐDÉSÜGYI KÖZLÖNY. A Művelődésügyi Minisztérium hivatalos lapja. 24.
- NEHÉZIPARI ÉRTESÍTŐ. A Nehézipari Minisztérium hivatalos lapja. 52.
- NEMZETKÖZI MUNKAÜGYI TÁJÉKOZTATÓ. SzOT. 12.
- NEMZETKÖZI SZEMLE. 12.
- NÉPI ELLENŐRZÉS. Központi Népi Ellenőrző Bizottság. 12.
- *NÉPSZABADSÁG. A Magyar Szocialista Munkáspárt központi lapja. nl.
- NÉPSZAVA. A magyar szakszervezetek központi lapja. nl.
- PÁRTÉLET. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata. 12.
- PÁRTTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK. Az MSzMP Központi Bizottsága Párttörténeti Intézetének folyóirata. 4.
- *PÉNZÜGY ÉS SZÁMVITEL. 12.
- PÉNZÜGYI KÖZLÖNY. A Pénzügyminisztérium hivatalos lapja. 52.
- POSTAÜGYI ÉRTESÍTŐ. A Magyar Posta hivatalos lapja. 52.
- *STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK. Központi Statisztikai Hivatal. 12.
- *STATISZTIKAI SZEMLE. A Központi Statisztikai Hivatal folyóirata. 12.
- SZABAD FÖLD. A magyar dolgozó parasztság hetilapja. A Hazafias Népfront falusi hetilapja. 52.
- SZÁZADOK. A Magyar Történelmi Társulat közlönye. 4.
- SZOCIALIZMUS ORSZÁGAINAK ÉLETÉBŐL. Magyar Távirati Iroda. rt.
- SZÖVETKEZETI HÍRLAP. A kisipari szövetkezetek lapja. 24.
- SZÖVOSZ ÉRTESÍTŐ. A Szövetkezetek Országos Szövetsége hivatalos lapja. 52.
- *TÁJÉKOZTATÓ A KÜLFÖLDI KÖZGAZDASÁGI IRODALOMRÓL. Kézirat gyanánt. Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára. 12.

- TÁJÉKOZTATÓ a megjelenő könyvekről. Állami Könyvterjesztő Vállalat. 12.
- TANÁCSOK KÖZLÖNYE. Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány Titkársága. rt.
- TANÁCSOK LAPJA. 24.
- *TÁRSADALMI SZEMLE. A Magyar Szocialista Munkáspárt elméleti és politikai folyóirata. 12.
- TERVGAZDASÁGI ÉRTESÍTŐ. Az Országos Tervhivatal hivatalos lapja. 24.
- TEXTILIPARI TERVGAZDASÁG. Textilipari Műszaki Tudományos Egyesület Műszaki-Gazdasági Bizottságának lapja. 12.
- TÖRTÉNETI STATISZTIKAI KÖZLÖNY. A Központi Statisztikai Hivatal és a Levéltárak Országos Központjának folyóirata. 4.
- ÚJÍTÓK LAPJA. Az Országos Találmányi Hivatal lapja. 24.
- *ÜZEMSZERVEZÉS. Műszaki lapszemle. Az Országos Műszaki Könyvtár referáló lapja. 12.
- VASÚT. A vasutas dolgozók gazdasági és műszaki lapja. 8.
- VENDÉGLÁTÁS. A Belkereskedelmi Minisztérium Vendéglátóipari Főigazgatóságának folyóirata. 6.

BIBLIOGRÁFIAI SZEMLE

(2. Függelékhez)

Amint a „Függelék” keretei (és az előzetes széleskörű kutatások hiánya) nem teszik lehetővé a magyar közgazdasági kutatás szervezeti kereteinek, forrásainak teljesigényű számbavételét (1919–1959), azonos okokból nem törekedhet a teljességre e négy évtized közgazdasági tudományos tájékoztatási apparátusának áttekintése sem.

E bibliográfiai szemlében megkíséreljük a tájékoztatási apparátus legalább fontosabb összetevőinek felsorolását (lexikonok, bibliográfiák stb.) és esetenkénti rövid ismertetését, oly módon, hogy az egyes csoportokon belül, úm. 1. enciklopédikus művek, 2. bibliográfiai források, 3. tájékoztató kézikönyvek, címtárak, évkönyvek, 4. könyvtárak, érvényesüljön a „Függelék” korszak beosztása a) 1919–1945, b) 1945–1959, (a Tanácsköztársaságra vonatkozó bibliográfiai források megjelenése az 1945–1959-es időszakra esik). A szemlében felsorolt művek közül jónéhány az I–IV. fejezet szöveges, illetve bibliográfiai részeiben szerepel (részletes ismertetéssel, ld. pl. III. fejezet bibliográfiáját).

1. ENCIKLOPÉDIKUS MŰVEK

a) 1919–1945: Heller Farkas: *Közgazdasági lexikon*. Bp. 1937. 499 p., *Közgazdasági enciklopédia*. 1–4. kötet. Szerk. biz. elnöke: Szterényi József. Bp. 1929–1931., *Közgazdasági lexikon*. 1–3. kötet. Szerk.: Halász Sándor, Mandelló Gyula. Bp. 1898–1901. (mint jelentősebb lexikon megemlítenéd, annak ellenére, hogy 1919 előtti kiadás), Major Róbert: *A világ gazdaság kis enciklopédiája*. Bp. 1941. Renaissance. 255 p., Mészárovs Tibor–Szemenyei János: *A könyvtel és az organizáció kis lexikona*. Bp. 1943. Renaissance. 211 p., *A modern üzleti élet enciklopédiája*. Révai kereskedelmi, pénzügyi és ipari lexikon. Szerk. Schack Béla. 1–4. kötet. Bp. 1934. Révai, *Révai nagy lexikona*. Bp. 1911–1935. Révai. 21 kötet., *Társadalmi lexikon*. Szerk.: Madzsar József. Bp. 1928. Saly. 703 p. Függelékben: *A szociális mozgalmak krónikája*. (Baloldali szellemű lexikon számos közgazdasági címszóval.)

b) 1945–1959: *Földrajzi zseblexikon*. Főszerk.: Koch Ferenc. Bp. 1955. Művelt Nép., *Mezőgazdasági lexikon*. A mezőgazdasági szakismeretek gyűjteménye. Szerk.: Muraközy Tamás. 1–2. kötet. Bp. 1958. Bibliogr.: 2. kötet: 763–789 p. (a legmodernebb magyar szaklexikon), *Újjáépítési lexikon*. Melléklet: a „Demokratikus Magyarország újjáépítése” c. műhöz. Bp. 1948. Szikra. 259–

344 p., *Üzemgazdasági enciklopédia*. 1—2. kötet. Összeáll.: A Főiskola asszisztenseinek üzemgazdasági munkaközössége. Bp. 1950. Üzemgazdasági és Kereskedelmi Főiskola.

2. BIBLIOGRÁFIAI FORRÁSOK

a) 1919—1945: A *Közgazdasági Szemle* gazdag tartalmú könyvismertető rovata nyújtja a legjobb tájékozódási lehetőséget (e rovatban dolgozott az 1900-as években Szabó Ervin is; a *Közgazdasági Szemle* melléklete volt a *Társadalomgazdasági Bibliográfia*), továbbá agrárközgazdasági vonatkozásban a *Magyar Gazdák Szemléje*. Ugyancsak bőséges szakirodalmi tájékoztatás található a *Magyar Statisztikai Szemlében*. Nagymennyiségű közgazdasági cínanyagot tartalmazott a *Magyar kormányzati bibliographia*. Társadalomtudományi bibliographia. Szerk.: Krisztics Sándor.

E korszak legjelentősebb bibliográfiai forrásmunkája Gulyás Pál: A bibliográfia kézikönyve. 1—2. kötet. Bp. 1942. Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára. Jelentékeny vállalkozás *A magyar gazdasági szakirodalom könyvészete* (Bibliographia oeconomica Hungariae) c. retrospektív mezőgazdasági bibliográfiai sorozat első két kötetének közreadása (1. kötet: Dóczy Jenő—Wellmann Imre—Bakács István: A magyar gazdasági irodalom első századainak könyvészete. 1505—1805. 1934. 354 p., 2. kötet: Dóczy Jenő—Bakács István—Gerendás Ernő: A magyar gazdasági irodalom könyvészete. 1806—1830. 1938. A Mezőgazdasági Múzeum Könyvtárának kiadványai, ld. 3. kötet 266. p.)

A teljes magyar könyvtermelést tükrözik a *Magyar könyvészet* éves kötetei, majd 1942-től a *Magyar Nemzeti Bibliográfia*.

A *Közgazdasági Irodalmi Szemle*, a Magyar Nemzeti Bank nyomtatásban megjelent referálólapja, a felszabadulás után is tovább élt néhány évig.

b) 1945—1959: A felszabadulás után a közgazdasági tudományos tájékoztató apparátus, közte a bibliográfia is, a közgazdaságtudomány megnövekedett jelentőségénél és az iránta mutakozó széleskörű érdeklődésnél fogva, az előző korszakokhoz viszonyítva összehasonlíthatatlanul nagyobb ütemben fejlődött. Ezt lehetővé tette a közgazdasági könyvtári hálózat kiépülése, a könyvtáraknak a megnövekedett feladatok ellátásához szükséges anyagi-személyi ellátása, a nagymérvű állami támogatás.

Ez időszak legjelentősebb közgazdasági bibliográfiai vállalkozása a *Tervegazdasági, statisztikai és számviteli bibliográfia* (szerk.: Hajdu Eleménné, Haraszthy Gyula, Hámosi Béla) Bp. 1955. 714 p. Ez a kötet azonos című sorozat első kötete-ként jelent meg és a címben foglalt témaköröket illetően a teljességre törekvően dolgozza fel az 1945—1953 év magyar nyelvű közgazdasági irodalmát, annotáltan, 6078 tételben. A sorozat 2. kötete (1956. 167 p.) az 1954. év irodalmát dolgozza fel 1222 tételben. Előkészület alatt áll az 1955—1958 év irodalmát feldolgozó 3. kötet.

Másik igen jelentős sorozat az *Időszzerű gazdasági kérdések irodalma* (a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára Bibliográfiai-tájékoztató Osztályának szerkesztésében). E sorozat keretében megjelenő tematikus kötetek annotált formában dolgoznak fel egy-egy időszzerű kérdést, a hazai és a külföldi szakirodalom alapján. 1959-ig hat szám jelent meg (1955-ben indult), a legnagyobb igényűek: A tervezés egyes kérdései (4., 5—6. számok).

A közgazdasági vonatkozásokkal is bíró éves bibliográfiai sorozatok közül megemlíthető *A közlekedés magyar nyelvű irodalma* (összeáll.: Czére Béla, Vásárhelyi Boldizsár), továbbá az *Allam- és jogtudományi bibliográfia* (összeáll.: Nagy Lajos).

E sorozatok mellett, több közgazdasági (vagy közgazdasági vonatkozású) időszakos tájékoztató kiadvány is megjelenik: *Tájékoztató a külföldi közgazdasági irodalomról* (a Közgazdasági Egyetem Könyvtárának magasszínvonalú referálólapja, megjelenik havonta); *Statisztikai Irodalmi Figyelő* (a Statisztikai Hivatal Könyvtárának negyedéves nyomtatásban megjelenő annotált bibliográfiai szemléje); *Közgazdasági és Statisztikai Irodalmi Tájékoztató*, bibliográfiai havi szemle (a Közgazdasági Egyetem, a Központi Statisztikai Hivatal, a MTA Közgazdaságtudományi Intézetének kurrens bibliográfiája a hazai és a külföldi szakirodalomról — ennek elődjének tekinthető az *Új külföldi közgazdasági művek jegyzéke* 1955—1957., valamennyi jelentősebb közgazdasági gyűjtőkörű könyvtár együttműködésével szerkesztette a Közgazdasági Egyetem Könyvtára); az *Agrárirodalmi Szemle* és a *Külföldi Mezőgazdasági Tájékoztató* c. referáló folyóiratokat az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ szerkeszti, míg az *Üzemszervezés* c. műszaki lapszemlét az Országos Műszaki Könyvtár.

A legnagyobb igényű közgazdasági vonatkozású, helyesebben gazdaságtörténeti *retrospektív bibliográfiák* a következők: Magyar munkásmozgalmi bibliográfia 1848—1948. 1—2. kötet. Bp. 1949. Magyar Munkásmozgalmi Intézet.; Magyar munkásmozgalmi sajtó bibliográfiája 1848—1948. 1—3. kötet. Bp. 1951. Magyar Munkásmozgalmi Intézet.; A Magyar Tanácsköztársaság kiadványai és az első kommunista kiadványok. Az Országgyűlési Könyvtár Magyar Tanácsköztársaság Különgyűjteménye. Szerk. Vértess György. Bp. 1958. Könyvtár. 496 p.; Magyar történeti bibliográfia 1825—1867. 2. kötet. Gazdaság. (szerk.: I. Tóth Zoltán.) Bp. 1952. Akadémiai Kiadó. 260 p.; Kosáry Domokos: Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába. 1—2. kötet. Közoktatási Kiadó. 1951—1954. (irodalomfeldolgozás 1825-ig); A magyar gazdasági szakirodalom könyvészetének 3. kötete (1831—1867) Szerk.: S. Szabó Ferenc. Bp. 1956. Mezőgazdasági Múzeum. 659 p.

1953-ban jelent meg Marx és Engels műveinek magyar bibliográfiája (összeáll.: Práger Miklós. Bp. 1953. Szikra. 80 p.).

Az említett bibliográfiák és sorozatok mellett számos más közgazdasági bibliográfia és dokumentációs kiadvány is megjelent a felszabadulás után (többek között az Országos Tervhivatal Könyvtár és Dokumentáció Irodalomjegyzékei, pl. Népgazdasági arányok. 1955. 21 p. 7. sz., vagy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Időszerű kérdések irodalma sorozatában megjelent terv-bibliográfiák stb.).

Különösen gazdag a közgazdasági ágazati irodalomfeldolgozások közül az *agrárgazdasági bibliográfia*, ld. Torday Györgyné: Magyar mezőgazdasági bibliográfia 1945—1950. Bp. 1951. Mezőgazdasági Dokumentációs Központ. 47 p., Szakbibliográfiák és témadokumentációk bibliográfiája 1950—1957. (Összeáll.: Tiszay Andorné). Bp. 1958. Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ. 18 p. Jól válogatott agrárközgazdasági irodalomjegyzéket is tartalmaz a Mezőgazdasági lexikon 2. kötete (szakirodalmi tájékoztató: VII., VIII. csoport), továbbá kitűnően használható reference-munka Walleshausen Gyula: A mezőgazdasági tudományos kutatás és tájékoztatás segédkönyvei. Gödöllő—Budapest.

1957. 55 p. (Az Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtárának kiadványa).

Wéger Imre úttörő munkájának (Irodalomkutatás-anyaggyűjtés. Módszertani útmutató közgazdász hallgatók részére. Bp. 1955. 63 p.). II. bibliográfiai része igen jó összeállítást tartalmaz a közgazdasági kutatás reference-munkáiról.

Végül ide sorolhatók még az 1950—1955-ben fennállott Közgazdasági Dokumentációs Központ sorozatai, amelyek félévtizeden át jelentős kurrens tájékoztatási-bibliográfiai funkciót töltöttek be. Fontosabb kiadványai: Közgazdasági irodalmi tájékoztató a Szovjetunió és a népi demokráciák gazdaságáról. (12); Közgazdasági irodalmi tájékoztató a tőkés országok gazdaságáról. (12); Időszerű gazdasági feladatok. (4); Tájékoztató a népi demokráciák sajtójáról. (12); Hetijegyzék a Szovjetunió és a népi demokráciák közgazdasági folyóiratainak címanyagából. (52); Fordítások jegyzéke a Szovjetunió és a népi demokráciák közgazdasági irodalmából. (12); Üzemszervezés és számvitel. Külföldi folyóiratok szemléje. (12).

Az általános tudományos bibliográfiai források közül, amelyek közgazdasági címeket is tartalmaznak, a következők jönnek számításba: *Magyar Nemzeti Bibliográfia* és melléklapja a *Magyar Folyóiratok Repertóriuma* (mindkettő az Országos Széchényi Könyvtár kiadványa, havonta jelennek meg), továbbá Dezsényi Béla—Falvy Zoltán—Fejér Judit: A magyar sajtó bibliográfiája 1945—1954. Bp. Művelt Nép. 1956. 195 p. (az Országos Széchényi Könyvtár 36. sz. kiadványa).

3. TÁJÉKOZTATÓ KÉZIKÖNYVEK, CÍMTÁRAK, ÉVKÖNYVEK

a) 1919—1945: Számos éves közgazdasági tájékoztató sorozat jelent meg e korszakban. Sajátos helyet foglaltak el ezek között a „compassok”, amelyek anyaga átfogta az ország ipari, kereskedelmi, pénzügyi életét. A compassok általában szerkesztőik, vagy alapítók nevéől ismeretesek) részletesen ismertették a vállalatok és pénzintézetek üzletkörét, felépítését, adatokat tartalmaztak részvény-tőkéjükre, osztalékaikra, mérlegeikre stb. vonatkozóan: *Kallós-féle Gazdasági, pénzügyi és tőzsdei kompasz*. Bp. 1925—1947., *Kormos-féle Magyar pénzügyi compass*. Pénzintézetek és részvénytársaságok évkönyve. Bp. 1888—1938., *Leonhardt-féle Compass*. Jahrbuch für Volkswirtschaft und Finanzwesen. Wien. 1867. (Magyarországgal külön kötete foglalkozott), *Mihók-féle Nagy magyar compass*. Pénzügyi és közgazdászati évkönyv. Bp. 1872—1944.

A compassokon kívül, a következő fontosabb közgazdasági évkönyvek jelentek meg (ez utóbbiak nem vállalati szinten tájékoztattak, hanem ágazatonként összefoglaló áttekintést nyújtottak): *Grätz-féle Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch*. Bp.—Berlin. 1925—1943., *Katona-féle Magyarország közgazdasága*. Közgazdasági évkönyv..., a *Kemény—Vágó-féle Die Volkswirtschaft Ungarns im Jahre...* (a Pester Lloyd kiadványa).

Általános címtár-sorozat: Magyarország tiszti cím- és névtára. M. kir. Központi Statisztikai Hivatal. Bp. 1944-ben 51. évf. Részletesen ismerteti az állami főhatóságok, önkormányzatok, állami hivatalok, társadalmi egyesületek stb. legfontosabb szervezeti és személyi adatait.

b) 1945—1959: A felszabadulás után megjelent tájékoztató kézikönyvek és sorozatok közül többek között a következők említhetők (betűrendes felsorolás):

- Gonda Béla: Agronómusok kézikönyve. 3. átdolg. és bőv. kiad. Bp. 1956. Mezőgazd. K. 492 p.;
- Gönczi László: Termelőszövetkezeti elnökök zsebkönyve. FM Termelőszövetkezeti Főosztály. Bp. 1956. Mezőgazd. K. 351 p.;
- Görög László: Magyarország mezőgazdasági földrajza. Bp. 1954. Tervgazdasági Kiadó. 179 p. 66 térk. mell.;
- Hajas József: Gazdaságos méretezés a mezőgazdaságban. Bp. 1958. Mezőgazd. K. 239 p.;
- Hajas József—Rázsó Imre: Mezőgazdaság számokban. Bp. 1955. Mezőgazd. K. 751 p.;
- Magyar mezőgazdaság zsebnaptára-sorozat. Szerk.: Horváth Sándor. Bp. 1956—;
- Mai Magyarország. Központi Statisztikai Hivatal. Bp. 1958. KSH. 128 p. (világnyelveken is megjelent);
- Markos György: A közgazdaság évkönyve. A magyar és a világ gazdaság eseményei a fegyverletételtől a hároméves terv kezdetéig. 1945 május 8—1947 augusztus 1. Bp. 1947. Közgazdaság. 469 p.;
- Mezőgazdasági szakigazgatás kézikönyve. Bp. 1958. Mezőgazd. K. 388 p.;
- Munkaegységkönyv. Bp. 1958. Mezőgazd. K. 508 p.;
- Nemzetközi almanach 1959. Szerk.: Radó Sándor. Bp. 1958. Kossuth. 893 p.;
- Obláth György: A külkereskedelem technikája. 3. átdolg. kiad. Bp. 1958. Közgazd. és Jogi K. 521 p.;
- A pénzügyi ellenőrzés. A Pénzügyminisztérium Revizori Főosztálya munkaközössége. 2. kiad. Bp. 1958. Közgazd. és Jogi K. 420 p.;
- Sziűts Ervin—Takács György: Vállalati pénzügyi dolgozók kézikönyve 1957. 3. átdolg. és bőv. kiad. Bp. 1957. Közgazd. és Jogi K. 299 p.
- Nagyobb címtárak: Gyáripari címtár 1946. Központi Statisztikai Hivatal. 1948. Stephaneum ny. 291 p.; Közületi útmutató. Bp. 1949. Állami Lapkiadó. 155 p.; Magyar városok és községek. Statisztikai adatgyűjtemény. Központi Statisztikai Hivatal. Bp. 1958. Közgazd. és Jogi K. 811 p.; Magyarország helységnevtára. Központi Statisztikai Hivatal. Bp. 1956. Közgazd. és Jogi K. 755 p.; Vállalati címtár. 1. Szaknévsor. 2. Gyártmányjegyzék. Központi Statisztikai Hivatal. Szerk.: Pálos István. Bp. 1957. Közgazd. és Jogi K. 519 p.

4. KÖNYVTÁRAK

Miután a közgazdasági (és részbeni közgazdasági) gyűjtőkörű könyvtárak majd mindegyike több évtizedes múlttra visszatekintő létesítmény helyesebbnek látszott eltekinteni az 1—3. pontoknál alkalmazott periodizálástól.

A magyar közgazdaságtudományi „alapkönyvtár”, a közgazdasági könyvtárak hálózatának központja, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára. A könyvtár az egyetemmel egyidejűleg 1948-ban létesült és törzsállományát a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara könyvtára (1850) alkotta. A kamarai könyvtáron kívül több kisebb közgazdasági gyűjteményt (régii közgazdasági tanszéki könyvtárak, a Magyar Gazdaságkutató Intézet könyvtárának egy része stb.) is beolvadt állományába. Jelenlegi állománya: több mint 300 ezer kötet könyv, hat és félszáznyi hazai és külföldi folyóirattal

és újsággal áll az olvasók rendelkezésére. Fontosabb kiadványait ld. 2. Bibliográfiai források alatt.

A kamarai könyvtár vezetője a századforduló éveiben Szabó Ervin volt (az ő szerkesztésében jelent meg: A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Könyvtárának katalógusa. 1902. XXX, 891 p.). A könyvtár szerzeményeiről folyamatos tájékoztató jelent meg Gyarapodás (1917-ig), és Fontosabb új szerzemények címmel. A *Munka*, a Tanácsköztársaság könyvkiadó gazdasági sajtótudósítója 68. számában hírt ad arról, hogy a közgazdasági adatgyűjtés központosítása érdekében a megszűnő érdekképviseltek könyvtárait és archivumait a Szabó Ervin Könyvtár közgazdasági szakkönyvtárába olvasztották be (ennek alapját a kamarai könyvtár képezte). Ez a központosítás nagyon jó hatással volt a közgazdasági adatgyűjtésre, írja a könyvkiadó. Az archívum megszerzésénél egyébként figyelemmel voltak a külföldi példákra (így például a kiel gazdaságkutató intézet tapasztalataira). A kamarai könyvtár végig a legjelentősebb közgazdasági gyűjtemény maradt.

A közgazdasági egyetem könyvtára mellett a legjelentősebb közgazdasági gyűjteménnyel a *Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára* rendelkezik (története vonatkozóan ld. Kovács József: A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára. Bp. 1957. Statisztikai Kiadó. 11 p. Klny. a Statisztikai Szemle 1957. júniusi számából, a könyvtár fennállásának 90. évfordulója alkalmából írott közlemény). A könyvtár állománya kb. 360 000 kötet könyv, több mint 500-féle hazai és külföldi időszakos sajtóterméket tart nyilván. Főbb kiadványait ld. 2. Bibliográfiai források alatt, továbbá a Történeti Statisztikai Közöny (a Levéltárak Országos Központjával közösen) és statisztikai bio-bibliográfiák.

A *Magyar Nemzeti Bank Szakkönyvtára* több tízezer kötetes jelentékeny pénzügytani könyv- és folyóiratállománnyal rendelkezik. Több tematikus bibliográfiát állított össze (pl. Pénz- valuta- és jegybankügy. 1936–1940. Bp. 1940. 35 p.). Évtizedek óta nyomtatásban megjelenteti *könyvtárszaporulati jegyzékeit*. A könyvtár nem nyilvános, de kutatási célra igénybe vehető.

Az *Országos Tervhivatal Könyvtára* új alapítású könyvtár, fő gyűjtőköre: a tervgazdálkodással összefüggő irodalom. Gazdag fordítás-archívum (*nyersfordítás-jegyzékei* jó eligazodást nyújtanak). Belső használatra sajtószemlét állít össze.

Az *MTA Közgazdaságtudományi Intézete Könyvtára és Dokumentációs csoportjára* vonatkozóan ld. A Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének Évkönyve I. 1957. kötetben Rózsa György–Ferenczy Ödönné: Könyvtár és dokumentáció c. beszámolót. A könyvtár zárt jellegű, de kutatási célra külső szakemberek is igénybe vehetik. Belső használatra naponta Sajtótájékoztatót állít össze. A könyvtár résztvesz a Közgazdasági és Statisztikai Irodalmi Tájékoztató szerkesztésében.

A felsorolt könyvtárakon kívül jelentősebb közgazdasági gyűjteménnyel rendelkezik az *Országgyűlési Könyvtár* (különösen a felszabadulás előtti korszakot illetően és leggazdagabb a gyűjteménye a nemzetközi szervek kiadványaiból), a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár* (1945-ig jelentékeny volt közgazdasági gyűjtése, ezen belül különösen abban a korszakban, amikor Szabó Ervin igazgatta 1911–1918), továbbá az *Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ* (agrárközgazdasági- és üzemtani gyűjtemény), valamint az *Országos Műszaki*

Könyvtár (üzemgazdasági- és szervezési irodalom). Ez utóbbi könyvtárhoz tartozik különben az *országos fordításnyilvántartás* is (ld. 68. p.).

Mindezen könyvtárak mellett, a többi tudományos könyvtárakban is, mint amilyenek a *Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára*, vagy az *Eötvös Lóránd Tudományegyetem Könyvtára*, számos közgazdasági vagy közgazdasági vonatkozású mű (és folyóirat) található, különösen régebbi kiadásokat illetően (XIX. század és a XX. század első évtizedei).

A magyar könyvtártudományi szakirodalomból, (közgazdasági) szakkönyvtári vonatkozásban is használható Sallai István—Sebestyén Géza: *A könyvtáros kézikönyve*. Bp. 1956. Művelt Nép. 576 p. című munka. A dokumentációval, a modern tudományos tájékoztatás feladataival foglalkozó tanulmányok közül közgazdasági vonatkozásaik miatt különös figyelmet érdemelnek az Országos Műszaki Könyvtár jubileumi évkönyve. 1883—1958. Bp. 1958. Könyvtár. 274 p. című kiadványban megjelent közlemények Polzovics Iván, Vince Pálné, Gáspár István tollaiból, valamint Pataky Ernő: *A mezőgazdasági dokumentáció elméleti kérdései*. Bp. 1958. (ld. 71. p.) című tanulmánya, míg a régebbi munkák közül Káplány Géza: *A dokumentáció célja és feladatai*. Hazai szakkönyvtáraink alkalmasságának kérdései a dokumentációt illetően. Bp. 1942. Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete. 35 p.

A *Magyar Könyvszemlében*, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtártudományi folyóiratában megjelenő, a tudományos tájékoztatás problémáival foglalkozó cikkeken foglaltak jórésze értelemszerűen alkalmazható a közgazdasági tájékoztató munkára is.

A MAGYAR KÖZGAZDASÁGI KUTATÁS SZERVEZETI KERETEI, FORRÁSAI ÉS SEGÉDLETEI 1919—1959

TARTALMI MUTATÓ

- I. 1919 (A Tanácsköztársaság közgazdasági irodalma és sajtója)
 1. hivatalos források
 2. sorozatok és monográfiák
 3. időszakos irodalom
- II. 1919—1945 (A Horthy-korszak)
 1. általános közgazdasági és statisztikai szervezetek és források
 2. ipar
 3. mezőgazdaság
 4. pénzügy
 5. kereskedelem
- III. 1945—1959 (A felszabadulástól napjainkig)
 1. pártkiadványok
 2. hivatalos források
 3. általános közgazdasági kutatási és gazdaságpolitikai szervezetek és kiadványok
 4. statisztika
 5. ipar

6. mezőgazdaság
7. pénzügy-számvitel
8. kereskedelem
9. egyéb kiadványok

Közgazdasági (közgazdasági és tájékoztatási vonatkozású) folyóiratok és lapok jegyzéke (1959. I. 1-i állapotnak megfelelően)

Bibliográfiai szemle

1. enciklopédikus művek
 - a) 1919—1945
 - b) 1945—1959
2. bibliográfiai források
 - a) 1919—1945
 - b) 1945—1959
3. tájékoztató kézikönyvek, címtárak, évkönyvek
 - a) 1919—1945
 - b) 1945—1959
4. könyvtárak

UTMUTATÁS A KUTATÓNAK

A „Kézikönyv” nagymennyiségű, túlnyomórészt legmodernebb irodalmi forrást dolgoz fel, így például csak időszakos kiadványból több mint félezetet tételesen is ismertet. Emellett természetesen *válogató jellegű*. A válogatás fő kritériuma az volt, hogy fontos források, intézmények és tájékoztatási eszközök lehetőleg ne maradjanak ki és hogy a kutató, valamint a könyvtáros, dokumentalista címszerűen is mindazt megtalálja (akár példaként idézve, akár tételesen), ami a közgazdasági kutatásban és tájékoztató munkában valóban eligazítást nyújt. Nem merjük állítani, hogy ez teljes mértékben sikerült volna. Mint minden válogatásnak, ennek az eredménye is többé-kevésbé vitatható.

A válogatásnál szempont volt az is, hogy a nemzetközi források és intézmények lehetőleg minél teljesebb számban kerüljenek feldolgozásra, többek között azért is, hogy az európai és a nagy tengerentúli országok mellett, a kisebb országokról, vagy az elmaradott területekről is megfelelő áttekintést kaphasson a kutató. (Nemzetközinek — nemzetközi testület, vagy több ország közös intézményét vagy kiadványát tekintettük.)

A válogatás mellett fel kell hívnunk a figyelmet arra is, hogy *értékelés* a különböző források és intézmények mellett csak ott szerepel, ahol a tájékoztatás ezt különösen indokoltá teszi. Az egyes források, intézmények világnézetéről, politikai irányzatáról, a kiadás helye vagy a testületi kiadó többnyire megfelelő eligazítást nyújt. A leírások, ismertetések terjedelme nem jelent egyben értékelést is.

Abból következően, hogy a „Kézikönyv” a kutatókhoz, a gyakorlati szakemberekhez, könyvtárosokhoz, egyetemi hallgatókhoz egyaránt szól, bizonyos leírások, vagy megállapítások egyik vagy másik kategória előtt szükségtelennek tűnhet, de a rendszerezés (és a kevésbé tájékozott olvasó, vagy a kezdő kutatók) érdekében, semmilyen a tájékoztatást előmozdító ismertetésről nem mondhattunk le.

A „Kézikönyv”-ben szereplő címek (könyvek, folyóiratok, egyéb kiadványok) nagy része hazai könyvtárainkban hozzáférhető, egy részüket azonban különböző segédkönyvekből, bibliográfiákból stb. vettük át, amiből szükségképpen félreértések és elírások adódhatnak.

A szövegben előforduló példák nem minden esetben találhatók az egyes fejezetek bibliográfiai részeiben, vagy a „Folyóiratismertetés”-ben.

A számos idegen nyelvű címben történő könnyebb eligazodás céljából, majdnem mindenhol feltüntettük az *értelmszerű magyar fordítást*. A több helyen

is előforduló címek esetében, helykímélés miatt, a teljes címet lehetőleg csak egy helyen adtuk meg, egyebekben erre utalunk. Többnyelvű kiadásoknál a legtöbb esetben csak utalunk arra, hogy pl. bizonyos folyóirat megjelenik a francia mellett, orosz és angol nyelvű kiadásokban is, de azt is jelezzük, ha egy kiadványon belül több nyelven is megjelennek közlemények.

Általában *rövidített címfelvételeket*, bibliográfiai hivatkozásokat alkalmazunk (MNOSZ 3497), az orosz címeknél, neveknél pedig a könyvtári átírást (MNOSZ 3397); a *kínai* címek átírása a jelenleg bevezetés alatt álló latinbetűs abc szerint történik, zárójelben feltüntetve a megközelítő magyar kiejtést. Rövidítések, *szíglák* (címek, elnevezések stb. nagy kezdőbetűiből szószerűen összevont rövidítések) mellett, feltüntetjük értelemszerű fordításukat. A névelőket a címek elején (A, The, Le stb.) mellőztük.

A IV. fejezet „Folyóismertetés” részében a folyóiratok és lapok következő adatait tüntetjük fel: cím (esetleg alcím is), testületi (szellemi) kiadó, római számmal hányadik évfolyam 1958-ban (minden megkezdett évet egy évfolyamnak számítva), periodicitás arab számmal, (vagy rt. jelzéssel, ami rendszertelen, szabálytalan időközökben történő megjelenésre utal), a folyóirat egész rövid tartalmi leírása, állandó rovatok (áll. r.), tartalmaz-e bibliográfiát (bibliogr.), kiadói hirdetést (kiadói hird.), esetleges egyéb tudnivalók a folyóiratról (melléletek, társalap stb.).

A *bankkiadványok* (közel száz tétel) egységesen a B betűn belül kerülnek felsorolásra (Bankkiadványok és * jel között), oly módon, hogy a rendsző Banco, Bank, Banque stb. legyen. Hiányjel mutatja a rendsző eredeti helyét és kettőspont után következik a tulajdonképpeni kiadványcím (pl. Wirtschaftsbericht Berliner Bank helyett *Bank, Berliner* — : *Wirtschaftsbericht*, vagy Mitteilungen des Direktoriums der Nationalbank helyett, *Bank, National: Mitteilungen des Direktoriums der* —).

A „Kézikönyv”-ben gyakrabban előforduló rövidítések és idegen nyelvű kifejezések:

Áll. r. — állandó rovat

Bd. — Band (kötet)

Dept. — Department (minisztérium, egyetemi kar, osztály)

Inst. — Institut, Institute (intézet)

ld. — lásd (utalás)

Lieferung — füzetekben megjelenő könyv

Neue Folge — új folyam (folyóiratoknál)

nl. — napilap

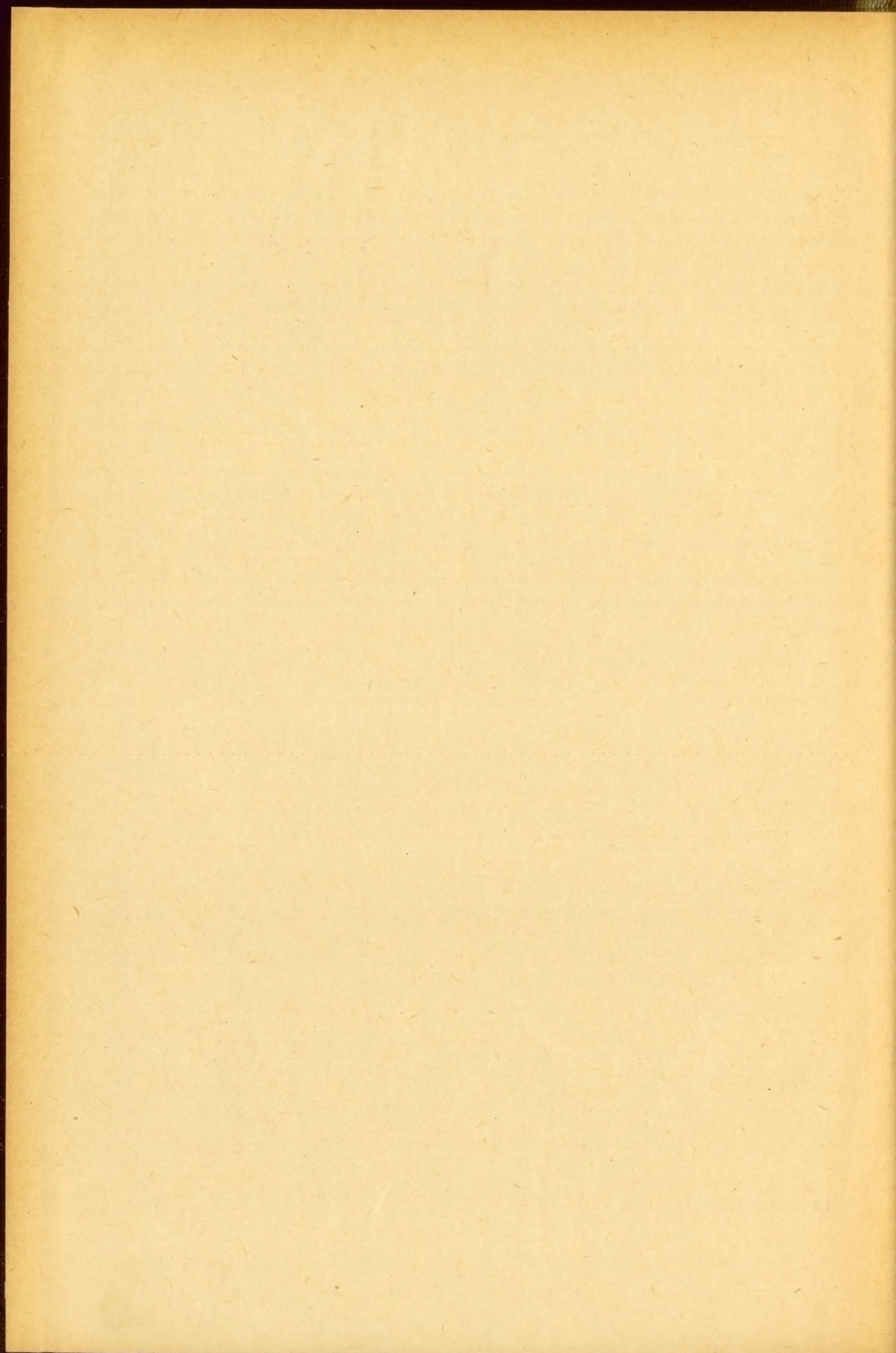
p. — pagina (lapszám)

rt. — rendszertelen megjelenés (folyóiratoknál)

Tom — kötet

Vol. — Volume (kötet)

Részletes (tárgymutatószerű) tartalomjegyzék és az egyes fejezeteken belül rendszerező táblázatok nyújtanak eligazodást a könyv tartalmában.

GYÖRGY RÓZSA

*Die Quellen und Behelfe der wirtschaftswissenschaftlichen
Forschung
Informations- und bibliographisches Handbuch*

A u s z u g

Die Wirtschaftswissenschaft bildet — in Anbetracht auch der Organisationsrahmen und der Literaturquellen — eines der am schwersten überblickbaren und abgrenzbaren Gebiete der wissenschaftlichen Forschung. Auf dem Gebiete der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung gibt es mannigfache Schwierigkeiten. Sie werden verursacht: durch die Kompliziertheit der Abgrenzung und der Systematisierung der Gesellschaftswissenschaften, durch die Mannigfaltigkeit der Quellen, die infolge der Vielschichtigkeit der gesellschaftlichen Erscheinungen erforderlich ist, die verhältnismässige Unentwickeltheit der Forschungsmethoden, die eine Folge des Forschungsgegenstandes bildet und die Unmöglichkeit der Anstellung von Versuchen als Forschungsbehelf.

Der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung liefern auch ausserhalb ihres Fachgebietes liegende, dem ersten Eindruck nach davon fernstehende Quellen Material und Daten. Neben den traditionellen Organisationsrahmen der Forschung (Hochschulen, Forschungsinstituten, besonderen staatlichen und gesellschaftlichen Organen) und ihren Fachliteraturquellen (wissenschaftlichen Zeitschriften, wissenschaftlichen Bücherfolgen und Monographien) müssen die sich mit den praktischen Fragen des Wirtschaftslebens befassenden geschäftlichen und Firmenberichte, Marktforschungs-Veröffentlichungen, Bankpublikationen, verschiedene Statistiken, ministerielle Amtsblätter usw. verfolgt werden, deren Vielheit und Mannigfaltigkeit die Übersicht fast zu einer Sache der Unmöglichkeit machen. Die Organisationsrahmen der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung haben sich in überaus grossem Ausmasse verbreitet, ihre Literaturquellen aber haben sich vermehrt.

Mit wirtschaftswissenschaftlichen Fragen befassen sich jedoch nicht nur die schon an und für sich überaus grosse Fachbuch- und Fachzeitschriftenliteratur, sowie die schon erwähnten, praktische Belange berührenden Publikationen, sondern ohne Rücksicht auf ihre Parteizugehörigkeit auch die gesamte politische Presse, Wochenblätter, ferner Publikationen der Arbeiterbewegung, sowie solche ideologischen oder allgemeinen gesellschaftswissenschaftlichen Charakters. Die verwandten, sich anschliessenden, oder Grenzgebiete bearbeitenden Wissenschaftszweige, wie z. B. die Statistik, die Soziologie, die Betriebswirtschafts- und Organisationslehre, usw., sowie die sich nur in das Gebiet der Wirtschaftswissenschaften einreihen lassende und sich immer stärker vermehrende Literatur einzelner Spezialgebiete, wie z. B. des Versicherungswesens, des Steuerwesens, der Arbeitsökonomik, usw. stellen den Forscher vor stets grössere Aufgaben,

wenn er sich orientieren will. Und ebenso wird auch die Arbeit des Informationsfachmannes immer schwieriger. Zurzeit bildet es schon keine leichte Aufgabe mehr, will man über die gesamte Literatur eines engeren Fachgebietes Übersicht gewinnen, aber auch schon das bereitet Schwierigkeiten, wenn man versucht, über seine Informationsveröffentlichungen (Hand- und Hilfsbücher, Bibliographien usw.) und die Produkte der periodischen Literatur einen Überblick zu gewinnen.

Der vierte Band der internationalen volkswirtschaftlichen Bibliographie der UNESCO hat z. B. 1137 Zeitschriften aufgearbeitet (die Tagespresse und Wochenschriften ausser acht lassend) und orientiert vermittels von 8974 Titeln über die Fachliteratur eines einzigen Jahres, des Jahres 1955. Die einzige thematische Bibliographie der Fundamental'naja Biblioteka (der Gesellschaftswissenschaftlichen Bibliothek der Akademie der Wissenschaften der Sowjetunion), die die einjährige Entwicklung der sowjetischen Landwirtschaft behandelt (Sovetskij narod v bor'be za krutoj pod'jom sel'skogo chozjajstva SSSR 1955—1956) beinhaltet 3438 Titel. Ein Bericht der OEEC (Organisation für Europäische Wirtschaftliche Zusammenarbeit) stellt fest, dass auf je derzeit erscheinende 50 Zeitschriften der verschiedenen wichtigen Fachgebiete in der Zeit vor dem zweiten Weltkrieg 32, vor dem ersten Weltkrieg 14, im Jahre 1900 jedoch 2 Zeitschriften entfielen. Gemäss der gestrichenen Feststellung von Sergej Wawilow, dem vor einigen Jahren verschiedenen Präsidenten der Akademie der Wissenschaften der Sowjetunion, befindet sich der moderne Mensch vor den Himalaya-Bergen der Bibliotheken in der Lage eines Goldgräbers, der aus einem Sandberg Goldklumpen herauszusuchen hat.

Zugleich gibt es einen Widerspruch zwischen der Vielheit und Mannigfaltigkeit der Literaturquellen der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung und ihrem wahrlich verwertbaren „produktiven“ Teil, der höchstens einen Bruchteil der zur Verfügung stehenden Literatur bildet. Gemäss der Schätzung einer UNESCO-Veröffentlichung findet z. B. ein Forscher zwischen 100 Zeitschriftenbeiträgen höchstens 5 solche, die er zu verwenden vermag.

Es bildet eine objektive Notwendigkeit, dass der wissenschaftliche Informationsdienst stets aktivere Funktionen im Dienste der Forschung übernehme und dass er mit Rücksicht auf die Vielfaltigkeit des Forschungsgegenstandes der Wirtschaftswissenschaften und den ausserordentlichen Umfang der Organisationsrahmen der Forschung und der Fachliteraturquellen die theoretische und praktische Forschungsarbeit erleichtere und fördere.

Und da die moderne wirtschaftswissenschaftliche Forschungstätigkeit mit Rücksicht auf die Vielseitigkeit des sie interessierenden Gebietes und die Mannigfaltigkeit und Vielschichtigkeit ihrer Organisationsrahmen und ihrer Quellen, sowie mit Rücksicht auf ihre regen Beziehungen zur Wirtschaftspraxis einen zusammengesetzten Charakter besitzt, hat auch der wissenschaftliche Informationsdienst einen *komplexen Charakter* zu besitzen.

Die *Komplexität des wissenschaftlichen Informationsbeitrages* bedeutet, dass die Lösung der methodologischen, technischen, Adressen zusammenstellenden, bibliographischen und Dokumentationsaufgaben als einheitliches Problem aufgefasst werde. Dies stellt eine solche Deutung all dieser Aufgaben dar, wonach es sich dem Wesen nach um verschiedene miteinander eng und organisch zusammenhängende Seiten, Beziehungen eines einzigen Problemkomplexes handelt.

Der zusammengesetzte Charakter der wirtschaftswissenschaftlichen Informationstätigkeit wird ferner auch dadurch unterstrichen, dass sie sich neben den herkömmlichen Forschungsrahmen und Literaturquellen der einen sogenannten „*akademischen*“ Charakter besitzenden Kategorien auch auf ausserhalb dieser Kategorien liegende, gemäss der durch uns geprägten Terminologie als einen sogenannten „*nicht akademischen*“ Charakter besitzende Forschungsrahmen und Literaturquellen (Wirtschaftsorganisationen, Banken, Tagespresse, usw.) erstreckt.

Die in diese beiden miteinander *organisch zusammenhängende* Kategorien gehörenden Organisationen, Fachliteraturquellen und Informationsapparate (Bibliothek, Dokumentation, Reference-Arbeiten) sind gemäss einheitlicher Prinzipien und Gesichtspunkte zu *systematisieren*.

Die Systematisierung wird durch die *Typisierung* verwirklicht, d. h. also eine dem Typ und Charakter entsprechende Systematisierung der Forschungsorganisationen und Fachliteraturquellen, ferner des Informationsapparates, wobei die Organisations- und Gattungs-Gesichtspunkte (die Organe und die Fachliteratur) mit den eigenartigen wirtschaftswissenschaftlichen Forschungsgesichtspunkten (theoretische Forschung, praktische Forschung, Gliederung gemäss Forschungszweigen) einheitlich und im Einklang zur Geltung zu kommen haben. Hieraus folgt, dass diese Typisierung auf eigenartige Weise nur für *ein* Forschungsgebiet Gültigkeit besitzen kann, da ein jedes Forschungsgebiet seine besonderen organisationellen Gattungs- und Informationseigenheiten besitzt. Doch lässt sich die Typisierung und eigen-charaktermässige Systematisierung und Methodologie der Typen — die Harmonisierung der organisationellen Gattungs- und Informationsgesichtspunkte — auch hinsichtlich anderer Wissenschaftsgebiete ausarbeiten, deren eigenartige Fachforschungsgesichtspunkte entsprechend vor Augen haltend.

*

Das „Handbuch“ hat sich zur Aufgabe gestellt, die den Eigenheiten der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung entsprechende Typisierung und die Prinzipien einer einen entsprechenden Überblick sichernden Systematisierung in der Zusammenstellung seines Materials zur Geltung zu bringen.

Das „Handbuch“ gründet sich daher auf nachfolgende prinzipielle methodologische Überlegungen: *die komplexe Auffassung des wirtschaftswissenschaftlichen Informationsdienstes, die Einspannung der „akademischen“ und der „nicht akademischen“ Kategorien in ein Einheitssystem und die den Typen entsprechende Systematisierung.*

Die einzelnen Kapitel beinhalten textliche Informationen und hernach Bibliographien. Der Text enthält die dem Typ entsprechende Systematisierung, die Kennzeichen der einzelnen Forschungs-, Organisations- und Periodika-Typen und deren Beschreibung, ferner die Typisierung und Beschreibung des Informationsapparats und dessen Dienstleistungen, wobei alldies mit vielen Beispielen und systematisierenden 5 Tabellen* beleuchtet wird. Die die einzelnen Kapitel ergänzenden *Bibliographien* vermitteln die Kenntnis der verschiedenen Fachliteraturquellen einzeln.

* Davon in deutscher Sprache Tabelle B. und D.

Der Aufbau des „Handbuches“ ist folgender:

I. *Die Organisationsrahmen der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung,*
II. *Bibliothek und Dokumentation in der wirtschaftswissenschaftlichen*
Forschung.

III. *Die Informations- (Reference-) Arbeiten der wirtschaftswissenschaftlichen*
Forschung.

IV. *Die periodische Literatur der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung*
(„periodica oeconomica“), wobei rund 500 Periodika einzeln beschrieben werden.

Anhang: 1. Methode und Technik der Materialsammlung (mit einem praktischen
Beispiel betreffs der Literaturforschung zum Thema „Entwicklungsländer“).

2. *Überblick über die Organe und Literaturquellen der ungarischen wirtschafts-*
wissenschaftlichen Forschung (mit einem teilweise retrospektiven Charakter).

Das „Handbuch“ unternimmt es zu der auf verschiedenen Niveaus gepflegten theoretischen und praktischen wirtschaftswissenschaftlichen Arbeit einen Informations- und methodologischen Behelf zu bieten und überdies konkrete Quellenkenntnisse auf dem Gebiete der Fachliteratur zu vermitteln und zwar für Volkswirte, Universitätshörer, Bibliothekare und Dokumentatoren.

TABELLE B

Die für die wirtschaftswissenschaftliche Forschung in Betracht kommenden Bibliotheken (Dokumentations- und bibliographischen Organisationen), die Bibliotheks-Dienstleistungen, die einen informativen Charakter besitzenden Bibliotheks-, Dokumentations- und bibliographische Orientierung bietenden Publikationen lassen sich gemäss grossen Zügen, dem Typ nach wie folgt systematisieren:

I. BIBLIOTHEKEN (Dokumentations-, bibliographische Organisationen)	1. Neben wissenschaftlichen Institutionen tätige Bibliotheken (oder solche die selbständig sind)	<ul style="list-style-type: none"> a. mit allgemein wissenschaftlichem Charakter b. mit allgemein gesellschaftswissenschaftlichem Charakter c. mit allgemein wirtschaftswissenschaftlichem Charakter d. mit einem Wirtschaftszweig-Charakter e. mit einem Grenzgebiete der Wirtschaftswissenschaften anhaftenden Charakter (Wirtschaftsgeschichte, Wirtschaftsgeographie, usw.) f. mit einem anderen Wissenschaftszweig-Charakter (landwirtschaftlich, technisch) 	<ul style="list-style-type: none"> selbständige wissenschaftliche Institutionen Forschungsinstitute Universitäten (Hochschulfakultäten, Lehrstühle) wissenschaftliche Gesellschaften
	2. Neben anderen Organisationen wirkende Bibliotheken	<ul style="list-style-type: none"> a. amtliche Organe b. statistische Organe c. gesellschaftliche Organe, Organisationen d. betriebswirtschaftliche und Organisations-Institutionen e. wirtschaftliche Organe und Organisationen 	
II. BIBLIOTHEKS-DIENSTLEISTUNGEN (keinen Veröffentlichungs-Charakter besitzende (interne grundlegende Dienstleistungen))	1. Ausleihdienst (Bücher, Zeitschriften, Mikrofilme)	<ul style="list-style-type: none"> a. aus eigenem Bestand b. aus dem Bestand anderer Bibliotheken c. aus Bibliotheken anderer Länder 	
	2. Lesemöglichkeiten an Ort und Stelle (Lesesaal, Forschungszimmer, Ableseeinrichtungen)		
III. BIBLIOTHEKSVERÖFFENTLICHUNGEN (Dokumentations- und bibliographische Dienstleistungen)	3. Kataloge	<ul style="list-style-type: none"> a. gemäss Fächern (Themen) b. gemäss alphabetischer Ordnung (Autoren) c. gemäss geographischer (topographischer) Gliederung 	
	4. Reference-Dienst (Aufklärung hinsichtlich Fachliteratur, Literaturnachweise und Forschung)		
	5. Spezielle Dienstleistungen (Zeitungsausschnittsammlungen, Verlagskataloge, usw.)		
	6. Handschriftliches Material		
	1. Nationale Bibliographien (Bücher- und Zeitschriften-Repertorien)		
	2. Wirtschaftswissenschaftliche, bibliographische Rundschauen		
	3. Kataloge über die Auffindungsmöglichkeiten von Zeitschriften (Zeitschriftenverzeichnisse)		
	4. Gedruckte Bücherkataloge		
	5. Nachweise über die Neuerscheinungen der Bibliotheken		
	6. Kurrente Zeitschriftenartikel-Bibliographien		
	7. Auszüge aus wirtschaftswissenschaftlichen Veröffentlichungen		
	8. Kartothecken für den Beobachtungsdienst		
	9. Verzeichnisse über Fachliteratur-Übersetzungen		
	10. Dokumentations-Schnellverzeichnisse		
	11. Auslese aus wirtschaftswissenschaftlichen Artikeln		
	12. Zeitungsausschnitte für Zwecke des Presse-Beobachtungsdienstes		

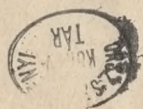

TABELLE D

Die für die wirtschaftswissenschaftliche Forschung in betracht kommende periodische Literatur lässt sich in grossen Zügen gemäss folgender Gesichtspunkte (nach Gebieten, Periodizität, Verlag, Typ) einteilen:

I. GEBIET	<ul style="list-style-type: none"> 1. International (und internationale regionale Einheiten) 2. Länder 3. Regional (regionale Einheiten innerhalb einzelner Länder) 	
II. PERIODIZITÄT	<ul style="list-style-type: none"> 1. Jahrbücher 2. Zeitschriften (monatlich oder in grösseren Abständen erscheinend) 3. Wochenschriften und Tagesblätter 4. Unregelmässig erscheinende (vornehmlich einen informativen Charakter besitzende) Publikationen 	
III. VERLAG	<ul style="list-style-type: none"> 1. Wissenschaftliche Institutionen 2. Amtliche Stellen 3. Verlagsanstalten 4. Wirtschaftsorganisationen (Interessenvertretungen, Banken, Unternehmungen, usw.) 	<ul style="list-style-type: none"> a. Forschungsinstitute b. Universitäten, Hochschulen c. wissenschaftliche Gesellschaften (Organisationen) mit einem allgemeinem Charakter für Fachgebiete (allgemeine Wirtschaftswissenschaft, Finanzen, Betriebswirtschaft, usw.)
(unter Verleger sind auch die für den Inhalt verantwortlichen Redaktionen zu verstehen)	<ul style="list-style-type: none"> 1. Zeitschriften mit allgemein wissenschaftlichem Charakter 2. Zeitschriften mit allgemeingesellschaftswissenschaftlichem Charakter 3. Zeitschriften mit allgemein wirtschaftswissenschaftlichem Charakter 4. Zeitschriften für verschiedene Zweiggebiete der Wirtschaftswissenschaften 5. Zeitschriften für verschiedene Grenzgebiete der Wirtschaftswissenschaften 	<ul style="list-style-type: none"> a. Wirtschaftsgeschichte b. Wirtschaftsgeographie c. Wirtschaftsrecht d. Wirtschaftsmathematik
IV. TYPEN	<ul style="list-style-type: none"> 6. Amtliche Veröffentlichungen 7. Statistische Veröffentlichungen 8. Betriebswirtschaftliche und organisationswirtschaftliche Zeitschriften 9. Wirtschaftsinformative Veröffentlichungen 10. Wochenschriften und Tagespresse 11. Bibliotheks-, Dokumentations- und bibliographische Veröffentlichungen 	<ul style="list-style-type: none"> a. Bulletins internationaler Institutionen b. Bulletins amtlicher Landesstellen c. Amts- und Mitteilungsblätter von Ministerien und Landeszentralbehörden (für verschiedene Zweiggebiete) d. Amts- und Mitteilungsblätter für regionale Einheiten der Länder a. Statistische Zeitschriften (für Theorie, Methodologie, allgemeine Daten) b. Zahlenmässige Angaben beinhaltende Veröffentlichungen c. Zweiggebiete betreffende Statistiken a. mit allgemeinem Charakter b. mit einem Zweiggebiete betreffenden Charakter c. mit einem Fragen der Produktivität berührenden Charakter d. mit einem Grenzgebiete (Arbeitssoziologie, Arbeitspsychologie, usw.) berührenden Charakter a. Veröffentlichungen von gesellschaftlichen Organen und Organisationen b. Veröffentlichungen von Banken <ul style="list-style-type: none"> internationale Finanzorgane Staatsbanken Privatbanken c. Konjunktur- und Marktforschungspublikationen <ul style="list-style-type: none"> für den Binnenhandel für den Aussenhandel d. Veröffentlichungen von Interessenvertretungen e. Veröffentlichungen von Unternehmungen und Genossenschaften f. informative Bulletins und „Magazine“ a. allgemeine politische Presse (Wirtschaftsteil) b. volkswirtschaftliche Fachblätter c. Veröffentlichungen des Pressedienstes

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	3
Bevezetés és módszer	5
<i>I. A közgazdasági kutatás szervezeti keretei</i>	11
Terület	15
Típus	16
Tudományos intézmények	16
általános tudományos intézmények	18
általános társadalomtudományi intézmények	19
általános közgazdasági intézmények	20
közgazdasági ágazati intézmények	24
közgazdasági határterületi intézmények	25
egyéb tudományági intézmények (mezőgazdasági, műszaki)	25
Hivatalos szervek	25
nemzetközi szervek	26
országos szervek	27
regionális szervek	28
Statisztikai szervezetek	28
statisztikai hivatalok	30
statisztikai társaságok	30
Társadalmi szervek és szervezetek	31
Üzemgazdasági- és szervezési intézmények	32
általános üzemgazdasági- és szervezési intézmények	33
ágazati üzemgazdasági- és szervezési intézmények	33
termelékenységekutató intézmények	34
Gazdasági szervezetek	35
bankok	36
konjunktúra- és piackutató szervek	39
érdekképviselői szervek	40
vállalatok, szövetkezetek	41
Könyvtárak, dokumentációs és bibliográfiai szervezetek	42
Bibliográfia	43

<i>II. Könyvtár és dokumentáció a közgazdasági kutatásban</i>	47
Könyvtárak (dokumentációs, bibliográfiai szervezetek)	52
tudományos intézmények mellett működő könyvtárak	53
egyéb intézményekhez kapcsolt könyvtárak	56
Könyvtári szolgáltatások (nem-kiadvány jellegű belső alapszolgáltatások)	57
kölcsonzés, helyben olvasás	58
katalógusok	58
reference	60
speciális szolgáltatások	60
kéziratos anyag	61
Könyvtári kiadványok (dokumentációs, bibliográfiai szolgáltatások)	62
nemzeti bibliográfiák	63
közgazdasági bibliográfiai szemlék	64
folyóiratlelőhely katalógusok	64
kurrens folyóiratjegyzékek	65
nyomtatott könyvkatalógusok	65
könyvtári állománygyarapodási jegyzékek	65
kurrens cikkbibliográfiák	66
közgazdasági referálólapok	66
figyelőszolgálati kartotékok	67
szakfordítási jegyzékek	67
dokumentációs gyorsjegyzékek	68
közgazdasági cikkválogatások	68
sajtófigyelőszolgálati lapkivonatok	68
Bibliográfia	69
Tájékoztató (reference) munkák, folyóiratok	69
A tudományos tájékoztatás kérdései és az új technika alkalmazása	70
Könyvtári dokumentációs szervezetek és szolgáltatások	71
Közgazdasági bibliográfiai szemlék	72
Állománygyarapodási jegyzékek	74
Kurrens cikkbibliográfiák	75
Közgazdasági referálólapok	76
Közgazdasági cikk-válogatások (feldolgozások)	78
<i>III. A közgazdasági kutatás tájékoztató (reference) munkái</i>	79
Bevezető, forrás jellegű, tudományos összefoglaló kiadványok	82
enciklopédikus művek	82
tudományos összefoglaló (elméleti) kézikönyvek	84
tudományos évkönyvek és sorozatok	85
kutatási metódikák	86
bibliográfiák	86
tudományos címtárak	93
Anyag és adatgyűjtemények	94
hivatalos kiadványok	94

munkásmozgalmi kiadványok	95
összefoglaló gazdasági leírások, kézikönyvek	95
tájékoztató évkönyvek, kézikönyvek	96
kronológiák	97
statisztikák	97
Technikai jellegű segédletek	98
áru- és árjegyzékek	98
gazdasági címtárak	99
nyelvi segédletek	100
földrajzi segédletek	101
Bibliográfia	102
Enciklopédikus művek	102
általános tudományos enciklopédiák	102
általános társadalomtudományi enciklopédiák	103
általános közgazdasági enciklopédiák	103
közgazdasági ágazati enciklopédiák	104
statisztikai enciklopédiák	104
üzemgazdasági- és szervezési enciklopédiák	104
közgazdasági határterületi enciklopédia	104
egyéb tudományági enciklopédiák	104
Bibliográfiák	104
bibliográfiák bibliográfiái	104
bibliográfiai- tájékoztató kézikönyvek	105
bio-bibliográfia	106
nemzetközi szervezetek bibliográfiája	107
általános társadalomtudományi bibliográfiák	107
általános közgazdasági bibliográfiák	108
közgazdasági ágazati bibliográfiák	109
üzemgazdasági- és szervezési bibliográfiák	110
Tájékoztató évkönyvek és kézikönyvek	111
IV. A közgazdasági kutatás időszakos irodalma	113
Terület	115
Időszakosság	116
Kiadás	116
Típus	118
általános tudományos folyóiratok	119
általános társadalomtudományi folyóiratok	119
általános közgazdasági folyóiratok	120
közgazdasági ágazati folyóiratok	120
közgazdasági határterületi folyóiratok	121
hivatalos kiadványok	121
statisztikai kiadványok	123
üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok	126
általános üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok	127

ágazati üzemgazdasági- és szervezési folyóiratok	127
termelékenységkutató folyóiratok	127
gazdasági informatív kiadványok	129
társadalmi szervek és szervezetek kiadványai	130
bankkiadványok	130
konjunktúra- és piackutató kiadványok	132
érdekképviselői szervek kiadványai	135
vállalati, szövetkezeti és üzleti kiadványok	135
tájékoztató bulletinek és „magazinok”	136
heti- és napisajtó	136
könyvtári, dokumentációs, bibliográfiai kiadványok	138
Bibliográfia	139
Folyóiratismertetés	144
Mutatók	195
Szakmutató	197
általános társadalomtudomány	197
közgazdaságtan	197
gazdaságpolitika	199
ipar	199
mezőgazdaság	199
belkereskedelem-szövetkezetügy	200
külkereskedelem	200
konjunktúra- és piackutatás	200
pénz- és hitelügy	201
bankkiadványok	201
üzemgazdaság	201
munkaügy	201
gazdasági leírás	202
statisztika (elmélet)	202
statisztika (általános számadatos)	203
statisztika (szakstatisztikák)	203
Földrajzi mutató	205
Nemzetközi kiadványok	205
Albánia	206
Anglia ld. Egyesült Királyság	
Argentina	206
Ausztrália	206
Ausztria	206
Belgium	206
Bolívia	206
Brazília	206
Bulgária	206
Ceylon	206
Chile	206
Columbia	207

Csehszlovákia	207
Dánia	207
Dél-Afrikai Unió	207
Dominika	207
Egyesült Államok	207
Egyesült Arab Köztársaság	207
Egyesült Királyság	207
Egyiptom ld. Egyesült Arab Köztársaság	
Ethiopia	208
Finnország	208
Franciaország	208
Fülöp-szigetek	209
Görögország	209
Guatemala	209
Hollandia	209
India	209
Indonézia	209
Irán	209
Izrael	209
Japán	209
Jugoszlávia	209
Kanada	210
Kína	210
Korea	210
Lengyelország	210
Luxemburg	210
Magyarország	210
Mexikó	210
Német Demokratikus Köztársaság	210
Német Szövetségi Köztársaság	211
Norvégia	212
Olaszország	212
Pakisztán	212
Peru	212
Portugália	212
Románia	212
Salvador	212
Spanyolország	212
Svájc	212
Svédország	212
Szíria ld. Egyesült Arab Köztársaság	
Szovjetunió	213
Törökország	213
Új Zealand	213
Uruguay	213
Venezuela	213
Típusmutató	215

1. Függelék

<i>Az anyaggyűjtés módszere és technikája</i>	221
Anyaggyűjtés „A gazdaságilag elmaradott országok” c. témához (Példa az irodalomkutatásra)	236
Bibliográfia	241

2. Függelék

<i>A magyar közgazdasági kutatás szervezeti keretei, forrásai és segédletei 1919—1959</i>	243
Bibliográfiai szemle	264
Tartalmi mutató a 2. Függelékhez	270
<i>Útmutatás a kutatónak</i>	272
Die Quellen und Beihilfe der wirtschaftswissenschaftlichen Forschung. Informations- und bibliographisches Handbuch. Auszug	275

Táblázatok

A. Táblázat (kutatási szervezetek)	16
B. Táblázat (könyvtár és dokumentáció)	48
C. Táblázat (tájékoztató munkák)	80
D. Táblázat (időszakos irodalom)	112
E. Táblázat (könyvek tájékoztató elemei)	234

Kiadja a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

Kiadványszám: K—760

Formátum: B/5 — Ívszám: 27 (6 db melléklettel együtt) (A/5-ben) — Példányszám: 1100

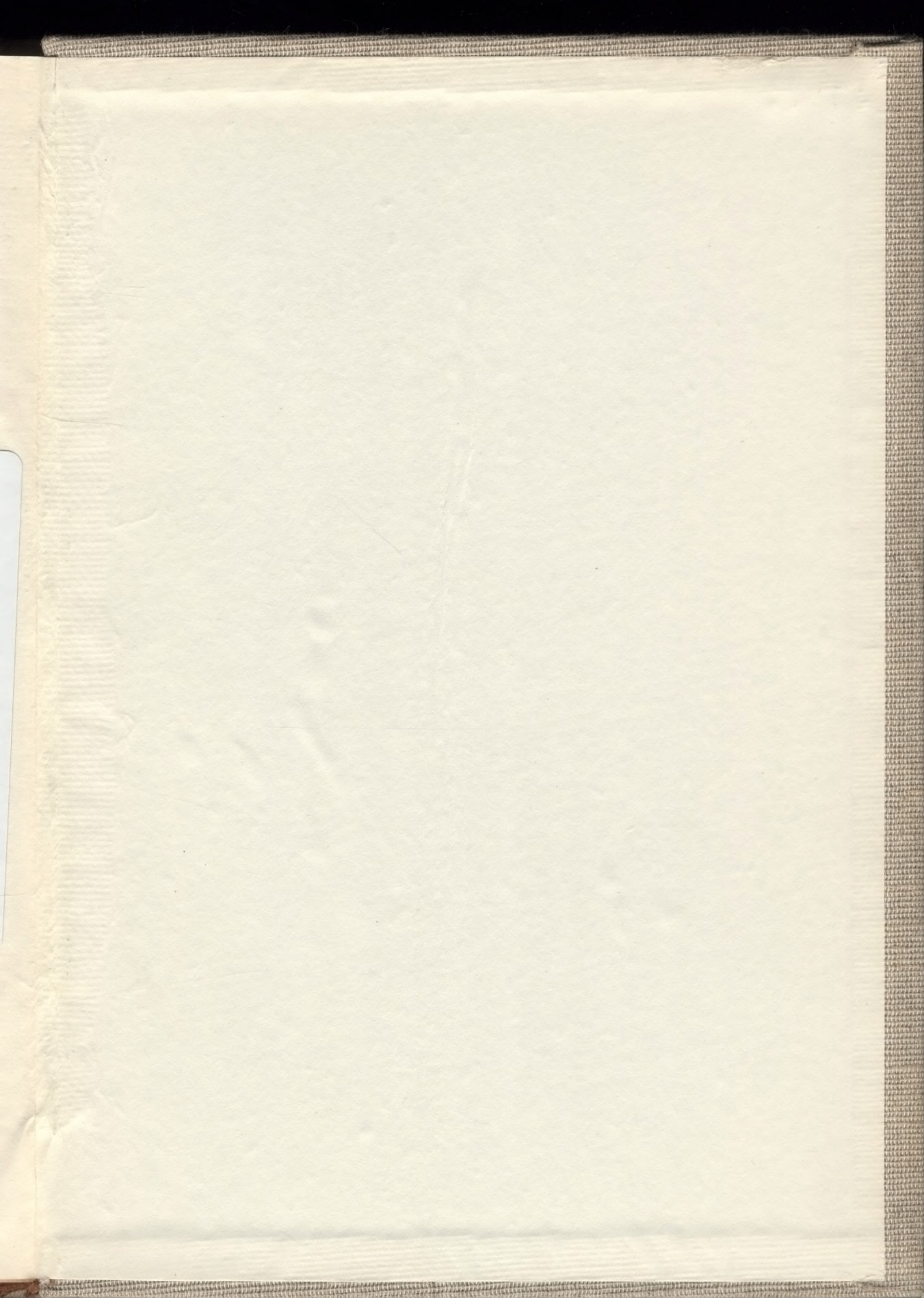
Nyomdába adva: 1958. XI. 26. — Imprimálva: 1959. IV. — Megjelent: 1959. IV. 30.

Ez a könyv MSZ 5601—54 és 5602/Á szabványok szerint készült

18658. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi utca 28.

Felelős vezető: Vértés Ferenc

2000

6
122

THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW
YORK
FROM
1609
TO
1812

1812